

 112

ODBORNÝ ČASOPIS POŽÁRNÍ OCHRANY,
INTEGROVANÉHO ZÁCHRANNÉHO SYSTÉMU
A OCHRANY OBYVATELSTVA

rok 2003

Ročník II

112

ODBORNÝ ČASOPIS POŽÁRNÍ OCHRANY,
INTEGROVANÉHO ZÁCHRANNÉHO SYSTÉMU
A OCHRANY OBYVATELSTVA

20 Kč • ROČNÍK II • ČÍSLO 1/2003

PŘEHLED VYBRANÝCH ZÁKONŮ Z OBLASTI BEZPEČNOSTI

- Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů,
 - Usnesení předsednictva ČNR č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb.,
 - Ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky, ve znění ústavního zákona č. 300/2002 Sb.,
 - Zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění posledních předpisů,
 - Zákon č. 18/1997 Sb., o mírovém využívání jaderné energie a ionizujícího záření (atomový zákon) a o změně a doplnění některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů,
 - Zákon č. 238/2000 Sb., o Hasičském záchranném sboru České republiky a o změně některých zákonů, ve znění zákona 309/2002 Sb.,
 - Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, ve znění zákona č. 320/2002 Sb.,
 - Zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon), ve znění zákona č. 320/2002 Sb.,
 - Zákon č. 241/2000 Sb., o hospodářských opatřeních pro krizové stavy a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění zákona č. 320/2002 Sb.,
 - Zákon č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon), ve znění pozdějších předpisů,
 - Zákon č. 353/1999 Sb., o prevenci závažných havárií způsobených vybranými nebezpečnými chemickými látkami a chemickými přípravky a o změně zákona č. 425/1990 Sb., o okresních úřadech, úpravě jejich působnosti a o některých dalších opatřeních s tím souvisejících, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o prevenci závažných havárií), ve znění pozdějších předpisů,
 - Zákon č. 218/1999 Sb., o rozsahu branné povinnosti a o vojenských správních úřadech (branný zákon), ve znění pozdějších předpisů,
 - Zákon č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách České republiky, ve znění pozdějších předpisů,
 - Zákon č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky, ve znění zákona č. 320/2002 Sb.
-

Vydává:

MV-generální ředitelství HZS ČR
 Dlabačov 26, pošt. příhr. 8, 160 12 Praha 6

Redakce:

šéfredaktor

kpt. Dr. Jaroslav Vykoukal 974 824 180

redaktoři

kpt. Josef Nitra 974 824 156

por. Mgr. Karel Švanda 974 824 210

pprap. Jana Šuleková 974 824 437

Sídlo:

Na Perštýně 11, Praha 1

korespondenční adresa:

MV-generální ředitelství HZS ČR

redakce

Dlabačov 26, pošt. příhr. 8, 160 12 Praha 6

e-mail: rhzs.150@firerescue.cz

fax: 974 824 211

Redakční a programová rada:

plk. JUDr. Zoltán Szaszo - předseda

plk. Ing. Lubomír Pešek - místopředseda

pplk. Ing. Petr Berglowiec

npor. Ing. Tomáš Hradil

kpt. Ing. Lakis Jordanidis

plk. Ing. Ladislav Karda

RNDr. Petr Linhart, CSc.

npor. Ing. Jaromír Lipovčan

ppor. RNDr. Danuše Procházková, DrSc.

pplk. Ing. Luděk Prudil

npor. Ing. Zdeněk Ráž

por. Mgr. Miroslav Wilczek

plk. Jan Žižka

Grafická úprava, litografie, distribuce a předplatné:

ASPEKT studio, Hálkova 175, 261 01 Příbram I

korespondenční adresa:

ASPEKT studio, P.O.BOX 95, 261 81 Příbram I

tel: 318 629 005, fax: 318 632 994

e-mail: aspekt@mbox.vol.cz

Tisk:

RETIP s.r.o.

Stolín 51, 549 41 Červený Kostelec

Inzerce:

Inzerce přijímá redakce

Povoleno MK ČR pod číslem E-132 94

ISSN: 1213-7057

Vychází 4 x ročně

Cena: 20 Kč. Roční předplatné 80 Kč.

Redakční uzávěrka: 27. ledna 2003

Číslo 1/2003 vychází 21. února 2003

Nevyžádané rukopisy a fotografie se nevracejí.

Redakční úprava článků vyhrazena. Články jsou lektorovány.

Internetová podoba časopisu připravena ve spolupráci s oddělením webové prezentace odboru tisku a public relations MV ČR.

Foto na titulní straně:

Milan VÁVRŮ

Předpisová základna pro fungování systému..... 4

KRIZOVÉ ŘÍZENÍ

Rozsah základních funkcí státu za krizových situací 8
 Krizová legislativa se osvědčila..... 9
 Bezpečnostní management území..... 10
 Nové přístupy ke krizovému řízení..... 11
 Zajištění výživy v krizových situacích..... 12

POŽÁRNÍ OCHRANA

Změny v zákoně a požární ochrana..... 14

INTEGROVANÝ ZÁCHRANNÝ SYSTÉM

Obce a integrovaný záchranný systém 15
 Spolehlivý partner starostů..... 19
 Operační střediska složek IZS..... 20
 Příprava operátorů tísňového volání 112..... 22

OCHRANA OBYVATELSTVA

Zabezpečení ochrany obyvatelstva..... 24
 Poskytování účelových dotací obcím..... 25

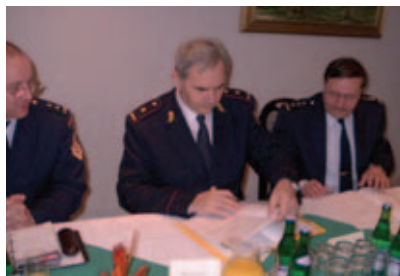
INFORMUJEME

Nový studijní obor na Jihočeské univerzitě 27

PŘÍLOHA

Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, ve znění zákona č. 320/2002 Sb. Zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon), ve znění zákona č. 320/2002 Sb.

Dohoda o spolupráci

Dne 21. února 2003 podepsal generální ředitel HZS ČR a náměstek ministra vnitra genmjr. Ing. Miroslav Štěpán dohodu o spolupráci mezi Ministerstvem vnitra ČR a Ekumenickou radou církví v ČR, zastoupenou jejím předsedou Mgr. Vladislavem Volným a Českou biskupskou konferencí, zastoupenou jejím předsedou Mons. Janem Graubnerem. Stejnou dohodu podepsal také s předsedou občanského sdružení ADRA Rudolfem Reitzem B.Th.

Účelem dohody o spolupráci je vytvořit základní podmínky pro vzájemnou spolupráci v oblasti integrovaného záchranného systému s církvemi a jimi zřízenými charitativními organizacemi.

Ing. Jiří PALCR, foto autor

Předpisová základna pro fungování systému

Systém ochrany životů, zdraví a majetkových hodnot, jakož i působnost při výkonu státní správy v jednotlivých oblastech státem chráněných zájmů je kodifikován právním řádem České republiky. Základním principem tohoto systému je vytváření a rozvíjení podmínek pro přípravu na vznik mimořádných událostí a krizových stavů a pro poskytování účinné pomoci v případech, že takové situace nastanou. Přitom platí, že významnou součástí předpisové základny v oblasti ochrany životů, zdraví a majetkových hodnot je předcházení rizikům, tedy prevence.

Zvláštními právními předpisy jsou v rámci vymezených působností státním orgánům a orgánům územních samosprávních celků stanoveny povinnosti a pravomoci tak, aby byla v uvedených oblastech zabezpečována ochrana životů, zdraví a majetkových hodnot na potřebné úrovni. Činnosti příslušných orgánů probíhají koordinovaně, avšak systém je koncipován tak, aby jeho jednotlivé součásti byly schopny plnit stanovené úkoly samostatně. V daných souvislostech jsou samozřejmě práva a povinnosti stanoveny také právními osobám a fyzickým osobám. Veškeré právní předpisy byly připravovány a koncipovány v duchu sblížení právních předpisů České republiky s právem Evropských společenství.

V oblasti požární ochrany, krizového řízení, ochrany obyvatelstva a integrovaného záchranného systému je, podle kompetenčního zákona (zákon č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů) působným ústředním orgánem státní správy Ministerstvo vnitra, přičemž úkoly státu na příslušných úrovních zabezpečují také ostatní ministerstva a jiné státní orgány, hasičské záchranné sbory krajů a v přenesené působnosti také orgány krajů a orgány obcí.

■ Vývoj předpisové základny

Právní úprava v oblasti požární ochrany, krizového řízení, ochrany obyvatelstva a integrovaného záchranného systému doznala v posledních třech letech zásadních změn. Po několikaletém úsilí, vyvolaném negativními zkušenostmi s aplikací stávajících právních předpisů, upravujících problematiku požární ochrany, vývojem v oblasti reformy veřejné správy a dalšími skutečnostmi, souvisejícími zejména s absencí právní úpravy krizového řízení a již faktic-

Základní právo na ochranu života, zdraví a majetkových hodnot je zakotveno v ústavním pořádku České republiky. Podle čl. 1 ústavního zákona č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky, je garantem ochrany životů, zdraví a majetkových hodnot stát.

ky existujícího integrovaného záchranného systému, se podařilo připravit, projednat a v rámci zákonodárského procesu přijmout novelu právní úpravy v oblasti požární ochrany a zcela novou právní úpravu integrovaného záchranného systému a krizového řízení.

Dne 9. srpna 2000 byla v částce 73 Sbírky zákonů České republiky vyhlášena následující skupina „krizových“ zákonů:

- a) zákon č. 237/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů,
- b) zákon č. 238/2000 Sb., o Hasičském záchranném sboru České republiky a o změně některých zákonů,
- c) zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů,
- d) zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon),
- e) zákon č. 241/2000 Sb., o hospodářských opatřeních pro krizové stavy a o změně některých souvisejících zákonů.

Všechny uvedené zákony, upravující v daných oblastech postavení, práva a povinnosti státních orgánů, orgánů územních samosprávních celků, Hasičského záchranného sboru České republiky, jakož i právnických osob a fyzických osob, nabyly účinnosti dnem 1. ledna 2001.

Kromě právních předpisů zákonné povahy byly vydány příslušné prováděcí právní předpisy, upravující některé

podrobnosti na základě zmocnění, vyplývajících z uvedených zákonů.

S výjimkou zákona č. 238/2000 Sb., o Hasičském záchranném sboru České republiky a o změně některých zákonů, byly krizové zákony v rámci druhé fáze reformy veřejné správy změněny. Některé kompetence okresních úřadů byly zákonem č. 320/2002 Sb., o změně a zrušení některých zákonů v souvislosti s ukončením činnosti okresních úřadů (dále jen „zákon č. 320/2002 Sb.“), přeneseny na orgány krajů a na obce s rozšířenou působností. V oblasti požární ochrany, krizového řízení, ochrany obyvatelstva a integrovaného záchranného systému, u nichž je ústředním orgánem státní správy Ministerstvo vnitra, náleží výkon řady jeho kompetencí podle zvláštních právních předpisů Hasičskému záchrannému sboru České republiky.

(Poznámka: v textu jsou z důvodu lepší přehlednosti dále uváděny zkráceně jen zkrácené názvy zákonů v jejich platném znění.)

■ Zákon o požární ochraně

Zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů, upravuje podmínky pro ochranu života, zdraví a majetku před požáry a pro poskytování pomoci při živelních pohromách a jiných mimořádných událostech. Vymezuje povinnosti ministerstev a jiných správních úřadů, právnických osob a fyzických osob, postavení a působnost orgánů státní správy a samosprávy na úseku požární ochrany, jakož

i postavení a povinnosti jednotek požární ochrany.

Povinností právnických osob a podnikajících fyzických osob na úseku požární ochrany jsou stanoveny diferencovaně. To znamená, že míra zákonem stanovených povinností odpovídá míře požárního nebezpečí vykonávaných činností, přičemž vymezení těchto činností odráží potřebu přesnější a jednoznačnější definice tak, aby se v maximální míře omezily případné pochybnosti a odstranily různé výklady jednoho a téhož ustanovení.

Správními úřady na úseku požární ochrany jsou Ministerstvo vnitra a hasičské záchranné sbory krajů, přičemž úkoly státní správy na úseku požární ochrany, stanovené tímto zákonem, plní v přenesené působnosti také orgány krajů a orgány obcí.

Změny zákona o požární ochraně, provedené zákonem č. 320/2002 Sb., nemají přímý dopad na občana, ani významnější vliv na dosavadní působnost krajské či obecní správy na úseku požární ochrany. S nabytím účinnosti zákona č. 320/2002 Sb., se ve většině případů pouze vypouští ze zákona o požární ochraně působnost okresních úřadů. Na krajské úrovni dochází k rozšíření působnosti ve vydávání krajských nařízení (požární poplachový plán kraje a určení zdrojů vody k hašení požárů). Současně je zřetelněji vyjádřena samostatná a přenesená působnost orgánů státní správy a jejich jednotlivých orgánů (krajský úřad, rada kraje apod.). Úkoly obce v samostatné působnosti zůstaly nezměněny, ale výkon státní správy u přenesené působnosti je vázán na obecní úřady.

Zákon o Hasičském záchranném sboru České republiky

Účelem tohoto zákona je právní úprava postavení a organizace Hasičského záchranného sboru České republiky v podmínkách nového územního uspořádání České republiky, jeho propojení do souběžně připravované a přijaté právní úpravy integrovaného záchranného systému a krizového řízení a tomu odpovídající přeměny pracovního poměru jeho příslušníků na služební poměr.

Na základě usnesení č. 710 ze dne 12. listopadu 1997, jímž vláda rozhodla o převodu výkonu státní správy ve věcech civilní ochrany z působnosti Ministerstva obrany do působnosti Ministerstva vnitra, bylo přikročeno k postupné transformaci Hasičského záchranného sboru České republiky, jehož základní složky s účinností od 1. ledna 2001 tvoří generální ředitelství a hasičské záchranné sbory krajů v integraci s orgány krizového řízení a civilní ochrany s výjimkou vojenských záchranných a výcvikových základen civilní ochrany, dočasně ponechaných v působnosti Ministerstva obrany. Některá konkrétní opatření v působnosti ministra vnitra na úseku krizového řízení jsou realizována

v organizační struktuře MV-generálního ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky; jejich realizace v územních orgánech je právně zabezpečena souběžně přijatým zákonem o krizovém řízení a tímto zákonem.

Součástí zákona je též úprava zaměstnaneckých vztahů – služebního poměru příslušníků Hasičského záchranného sboru České republiky. Tato úprava odpovídá novému postavení, úkolům a vysokému stupni organizovanosti Hasičského záchranného sboru České republiky a jeho příslušníků.

Zákon o integrovaném záchranném systému

Tento zákon vymezuje integrovaný záchranný systém, stanoví složky integrovaného záchranného systému a jejich působnost, jakož i působnost a pravomoc státních orgánů a orgánů územních samosprávných celků, práva a povinnosti právnických a fyzických osob při přípravě na mimořádné události a při záchranných a likvidačních pracích a při ochraně obyvatelstva před a po dobu vyhlášení stavu nebezpečí, nouzového stavu, stavu ohrožení státu a válečného stavu.

Integrovaný záchranný systém není v žádném případě nějaká nová instituce. Pod tímto pojmem dostal právní rámec koordinovaný postup jeho složek při přípravě na mimořádné události a při provádění záchranných a likvidačních prací.

Základními složkami integrovaného záchranného systému jsou Hasičský záchranný sbor České republiky, jednotky požární ochrany, zařazené do plošného pokrytí kraje, zdravotnická záchranná služba a Policie České republiky.

Ostatními složkami integrovaného záchranného systému jsou vyčleněné síly a prostředky ozbrojených sil, ostatní ozbrojené bezpečnostní sbory, ostatní záchranné sbory, orgány ochrany veřejného zdraví, havarijní, pohotovostní, odborné a jiné služby, zařízení civilní ochrany, neziskové organizace a sdru-

žení občanů, která lze využít k záchranným a likvidačním pracím. Ostatní složky integrovaného záchranného systému poskytují při záchranných a likvidačních pracích plánovanou pomoc na vyžádání.

Základní složky integrovaného záchranného systému zajišťují nepřetržitou pohotovost pro příjem ohlášení vzniku mimořádné události, její vyhodnocení a neodkladný zásah v místě mimořádné události.

Zákon také definuje stálé orgány pro koordinaci složek integrovaného záchranného systému. Těmi jsou operační a informační střediska integrovaného záchranného systému, kterými jsou operační střediska hasičských záchranných sborů krajů a operační a informační středisko MV-generálního ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR. Současně zákon vymezuje postavení a úkoly státních orgánů a orgánů územních samosprávných celků při přípravě na mimořádné události a při provádění záchranných a likvidačních prací, jakož i práva a povinnosti právnických a fyzických osob při mimořádných událostech.

Novela zákona o integrovaném záchranném systému, provedená zákonem č. 320/2002 Sb., přenáší působnost okresních úřadů převážně na orgány obcí s rozšířenou působností.

Zákon o krizovém řízení (krizový zákon)

Tento zákon stanoví působnost a pravomoc státních orgánů a orgánů územních samosprávných celků a práva a povinnosti právnických a fyzických osob při přípravě na krizové situace, které nesouvisejí se zajišťováním obrany České republiky před vnějším napadením a při jejich řešení.

Krizový zákon byl uplatněn při řešení krizových situací, které vznikly v souvislosti s povodněmi v srpnu loňského roku. Na základě vyhodnocení zkušeností s jeho aplikací lze konstatovat, že (mimo jiné) díky existenci a na základě účinného využití krizové legislativy

se podařilo situaci úspěšně zvládnout. Dílčí problémy mohly vzniknout nedostatečnou aplikační praxí. V této souvislosti je třeba připomenout, že se jedná o předpis, který nabyl účinnosti dnem 1. ledna 2001 a následně byly zahájeny legislativní práce na jeho novelizaci, související s druhou fází reformy veřejné správy.

Je možné konstatovat, že krizový zákon byl zákonem č. 320/2002 Sb. změněn tak, aby s účinností od 1. 1. 2003, tj. po ukončení činnosti okresních úřadů, umožnil v daných souvislostech orgánům veřejné správy bezproblémový postup při řešení krizových situací s maximálním využitím praktických zkušeností, odborného a technického potenciálu základních složek integrovaného záchranného systému.

Vzhledem k výše uvedenému je krizovému zákonu v tomto příspěvku věnován větší prostor.

■ K některým používaným pojmům

Krizové řízení je souhrn řídicích činností věcně příslušných orgánů, zaměřených na analýzu a vyhodnocení bezpečnostních rizik, plánování, organizování, realizaci a kontrolu činností, prováděných v souvislosti s řešením krizové situace. **Krizovou situací (krizovým stavem)** se přitom rozumí mimořádná událost, při níž je vyhlášen stav nebezpečí nebo nouzový stav nebo stav ohrožení státu.

Pojem **mimořádná událost** je definován zákonem o integrovaném záchranném systému jako škodlivé působení sil a jevů, vyvolaných činnostmi člověka, přírodními vlivy a také havárie, které ohrožují život, zdraví, majetek nebo životní prostředí a vyžadují provedení záchranných a likvidačních prací.

■ Stav nebezpečí, nouzový stav a stav ohrožení státu

Stav nebezpečí se jako bezodkladné opatření může vyhlásit, jsou-li v případě živelní pohromy, ekologické nebo průmyslové havárie, nehody nebo jiného nebezpečí ohroženy životy, zdraví, majetek, životní prostředí, pokud nedosahuje intenzita ohrožení značného rozsahu a není možné odvrátit ohrožení běžnou činností správních úřadů a složek integrovaného záchranného systému. Při ohrožení, které dosahuje intenzity „značného rozsahu“ může vláda vyhlásit nouzový stav.

Podmínky a způsob vyhlášení nouzového stavu a stavu ohrožení státu jsou vymezeny ústavním zákonem č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky, ve znění ústavního zákona č. 300/2000 Sb. Oprávnění vlády při vyhlášení a v době trvání nouzového stavu nebo stavu ohrožení státu potom stanoví krizový zákon. Ten rovněž upravuje podmínky, způsob vyhlášení, jakož i působnost a oprávnění orgánů krizového řízení při vyhlášení a v době trvání stavu nebezpečí.

V této souvislosti je třeba zdůraznit, že stav nebezpečí se může vyhlásit jako bezodkladné opatření, pokud příslušné ohrožení „není možné odvrátit běžnou činností správních úřadů a složek integrovaného záchranného systému“. Na tomto místě je vhodné připomenout například působnost těchto složek a rozsah pravomocí státních orgánů, jakož i velitele zásahu v rámci „běžných činností“ při záchranných a likvidačních pracích, prováděných podle zákona o integrovaném záchranném systému.

Zmíněnou podmínku pro možnost vyhlášení stavu nebezpečí lze tedy vnímat jako nutnou, zejména s ohledem k těm ustanovením krizového zákona (a předpisů souvisejících), upravujícím některá další významná oprávnění a možnosti při vyhlášení, v době trvání, ale také po ukončení stavu nebezpečí.

Krizový zákon upravuje způsob vyhlášení a ukončení stavu nebezpečí, jakož i některé další podmínky pro jeho vyhlášení a důvody ukončení následovně:

- a) stav nebezpečí vyhláší hejtman kraje, v Praze primátor hlavního města Prahy (dále jen „hejtman“),
- b) hejtman vyhláší stav nebezpečí pro celé území kraje nebo jeho část,
- c) stav nebezpečí lze vyhlásit jen s uvedením důvodů a na nezbytně nutnou dobu,
- d) vyhlášení stavu nebezpečí musí obsahovat krizová opatření a jejich rozsah, přičemž případná změna krizových opatření musí být rovněž vyhlášena,
- e) rozhodnutí o stavu nebezpečí nabývá účinnosti okamžikem, který se v něm stanoví,
- f) hejtman, který stav nebezpečí vyhlásil, o tom neprodleně informuje vládu, Ministerstvo vnitra a sousední kraje, pokud mohou být krizovou situací dotčeny,
- g) rozhodnutí o vyhlášení stavu nebezpečí se vyhláší stejně jako nařízení kraje; vyvěšuje se na úřední desce krajského úřadu a na úředních deskách obecních úřadů na území, kde je stav nebezpečí vyhlášen. Krajský úřad zve-

řejní rozhodnutí také způsobem v místě obvyklými, zejména prostřednictvím hromadných sdělovacích prostředků a místního rozhlasu,

h) stav nebezpečí končí uplynutím doby na kterou byl vyhlášen s tím, že stav nebezpečí lze vyhlásit nejvýše na dobu 30 dnů. Tuto dobu může hejtman prodloužit jen se souhlasem vlády,

i) stav nebezpečí končí také tehdy, pokud hejtman nebo vláda rozhodne o jeho zrušení před uplynutím doby, na kterou byl vyhlášen, přičemž vláda stav nebezpečí také zruší, pokud nejsou splněny podmínky pro jeho vyhlášení,

j) rozhodnutí vlády o zrušení stavu nebezpečí nabývá účinnosti okamžikem, který se v něm stanoví,

k) rozhodnutí vlády o zrušení stavu nebezpečí se vyvěsí na úřední desce krajského úřadu a na úředních deskách obecních úřadů na území, kde byl stav nebezpečí vyhlášen. Zveřejní se rovněž v hromadných informačních prostředcích a vyhlásí se ve Sbírce zákonů.

■ Orgány krizového řízení

Orgánům krizového řízení, kterými jsou vláda, ministerstva a jiné správní úřady, orgány kraje a ostatní orgány s územní působností a orgány obcí, je krizovým zákonem stanovena působnost a pravomoci při zajišťování připravenosti na krizové stavy a jejich řešení.

Vedle vlády, která (mimo jiné) při zajišťování připravenosti na krizové stavy ukládá úkoly ostatním orgánům krizového řízení a zřizuje ústřední krizový štáb jako svůj pracovní orgán k řešení krizových situací, jsou na ústřední úrovni stanoveny významné úkoly v této oblasti zejména Ministerstvu vnitra, které koordinuje přípravu na krizové stavy a jejich řešení, přičemž také sjednocuje postupy ministerstev, krajských úřadů, obecních úřadů, právnických a podnikajících fyzických osob.

Vzhledem ke skutečnosti, že do působnosti Hasičského záchranného sboru České republiky (dále jen „HZS ČR“) patří od 1. ledna 2001 úkoly, vyplývající z jeho postavení v rámci integrovaného záchranného systému, a navíc i celá řada koncepčních a koordinačních činností v oblastech ochrany obyvatelstva a krizového řízení, má v rámci Ministerstva vnitra významnou úlohu v těchto oblastech MV-generální ředitelství HZS ČR, které současně řídí hasičské záchranné sbory krajů. Potřebná úroveň při výkonu zmínovaných činností přitom byla zajištěna tím, že souběžně s rozšířením působnosti a kompetencí do oblastí ochrany obyvatelstva a krizového řízení byli k HZS ČR delimitováni také příslušní odborníci v uvedených oblastech.

V rámci orgánů kraje jsou rozhodující pravomoci svěřeny především hejtmanům. Z ostatních orgánů s územní působností jsou to hasičské záchranné sbory krajů, které plní úkoly kraje při přípravě na krizové situace, nesouvi-

sející s vnitřní bezpečností a veřejným pořádkem a s jejich řešením, a Policie České republiky, která zajišťuje připravenost k řešení krizových situací, spojených právě s vnitřní bezpečností a veřejným pořádkem na území kraje. V daných souvislostech je možno konstatovat, že se i na této úrovni v rámci krizového zákona plně využívá praktických zkušeností, odborného a technického potenciálu těchto základních složek integrovaného záchranného systému.

Hasičské záchranné sbory krajů (mimo jiné) organizují součinnost mezi správními úřady a obcemi v kraji při přípravě na krizové situace a jejich řešení, zabezpečují zpracování krizových plánů krajů a ukládají obcím, které určí, povinnost rozpracovat vybrané úkoly krizového plánu kraje. Hasičské záchranné sbory krajů jsou rovněž oprávněny, za účelem přípravy na krizové situace, vyžadovat, shromažďovat a evidovat nezbytné údaje pro zpracování krizových plánů pro přípravu a řešení krizových situací.

Z orgánů obcí jsou krizovým zákonem svěřeny příslušné úkoly zejména jejich starostům a obecním úřadům. Za připravenost obce k řešení krizových situací odpovídá její starosta. Ten má také stanoveny některé úkoly v době krizového stavu. Obecní úřady organizují přípravu obce na krizové situace, poskytují hasičskému záchrannému sboru kraje podklady a informace potřebné ke zpracování krizového plánu kraje.

Působnosti, stanovené krizovým zákonem hejtmanovi, krajskému úřadu, starostovi nebo obecnímu úřadu, jsou výkonem státní správy v přenesené působnosti.

■ **Bezpečnostní rady a krizové štáby**

Koordináčními orgány pro přípravu na krizové situace jsou bezpečnostní rady. Zřizují se bezpečnostní rady krajů a bezpečnostní rady takzvaných „určených obcí“. (Jedná se o obce, které byly hasičským záchranným sborem kraje určeny k rozpracování některých částí krizového plánu kraje – viz výše.) Předsedou bezpečnostní rady kraje je hejtman a předsedou bezpečnostní rady určené obce je její starosta. Předsedové bezpečnostních rad jmenují jejich členy.

Hejtman a starosta „určené“ obce zřizují, jako svůj pracovní orgán, k řešení krizových situací krizový štáb kraje, resp. obce. Krizový štáb může zřídit jako svůj pracovní orgán k řešení krizových situací i ten starosta, jehož obec k rozpracování některých částí krizového plánu určena nebyla.

Složení a obsah činnosti bezpečnostních rad, jakož i složení a obsah činnosti krizových štábů jsou upraveny v nařízení vlády č. 462/2000 Sb., k provedení § 27 odst. 8 a § 28 odst. 5 záko-

na č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon).

■ **Právnícké osoby a fyzické osoby**

Na výzvu příslušného orgánu krizového řízení jsou právnícké osoby a podnikající fyzické osoby povinny při přípravě na krizové situace podílet se na zpracování krizových plánů a v případě, že tyto osoby zajišťují plnění opatření, vyplývajících z krizových plánů, jsou také povinny zpracovávat vlastní plány krizové připravenosti.

Právnícké osoby a podnikající fyzické osoby, které jsou zahrnuty do krizového plánu, bezplatně poskytují a aktualizují požadované podklady a další související údaje, přičemž platí, že informace v oblasti krizového řízení, které by v případě zneužití mohly vést k ohrožení života, zdraví, majetku, životního prostředí nebo podnikatelského zájmu právnícké osoby nebo fyzické osoby, vykonávající podnikatelskou činnost, se považují za zvláštní skutečnosti. Krizový zákon přitom stanoví přísné podmínky pro nakládání s listinami, nosnými médii a jinými materiály obsahujícími zvláštní skutečnosti.

K významným povinnostem právníckých osob a podnikajících fyzických osob podle krizového zákona patří také poskytování prostředků, potřebných k řešení krizové situace, a to na výzvu oprávněného orgánu krizového řízení. Za stanovených podmínek může hejtman nebo starosta obce uložit právnícké osobě nebo podnikající fyzické osobě úkoly, které jdou nad rámec opatření, uvedených v krizových plánech.

Fyzické osoby, pobývající na území České republiky mají právo na nezbytné informace o připravovaných krizových opatřeních k ochraně jejich života, zdraví a majetku. Současně jsou povinny strpět některá omezení, vyplývající z krizových opatření, stanovených v době krizových stavů a uposlechnout výzvy oprávněných orgánů krizového řízení. V této souvislosti je namístě připomenout povinnost provozovatelů hromadných sdělovacích prostředků, včetně televizního a rozhlasového vysílání, bez náhrady nákladů na základě žádosti orgánů krizového řízení neprodleně a bez úpravy obsahu a smyslu uveřejnit informace o vyhlášení krizových stavů a nařízených krizových opatřeních při krizových stavech.

■ **Kontrola, pokuty a náhrady**

Příslušná ustanovení krizového zákona řeší i problematiku kontroly dodržování stanovených povinností a sankce za jejich neplnění. Správní úřady, orgány krajů a ostatní orgány s územní působností a orgány obcí, které se podílejí na krizovém řízení, jsou oprávněny v mezích své působnosti kontrolovat dodržování krizového zákona a předpisů, vydaných na jeho základě.

Krizový zákon upravuje také otázky, související s náhradami za omezení vlastnického práva, poskytnutí věcných prostředků, vykonávání pracovní povinnosti a pracovní výpomoci, jakož i náhradu vzniklé škody.

■ **Zákon o hospodářských opatřeních pro krizové stavy**

Hospodářskými opatřeními pro krizové stavy se rozumí organizační, materiální nebo finanční, opatření přijímaná správním úřadem v krizových stavech. Tato opatření se přijímají za účelem zabezpečení nezbytné dodávky výrobků, prací a služeb, bez nichž nelze zajistit překonání krizových stavů. Za krizové stavy se přitom (pro účely tohoto zákona) považuje stav nebezpečí, nouzový stav, stav ohrožení státu a válečný stav.

Zákon upravuje přípravu hospodářských opatření pro krizové stavy, přijetí hospodářských opatření po vyhlášení krizových stavů a stanoví pravomoci vlády a správních úřadů, jakož i práva a povinnosti právníckých a fyzických osob při přípravě a přijetí těchto opatření.

Po novele zákona o hospodářských opatřeních pro krizové stavy (provedené zákonem č. 320/2002 Sb.), byly povinnosti, související se zpracováním plánu nezbytných dodávek a jejich zabezpečení, včetně rozhodování o použití regulačních opatření, ponechány v působnosti krajských úřadů. Obecní úřady obcí s rozšířenou působností a „určené“ obce přitom v systému hospodářských opatření pro krizové stavy připravují a vyhláší regulační opatření a plní úkoly, uložené jim krajským úřadem k zajištění nezbytných dodávek.

■ **Závěr**

Účinná ochrana životů, zdraví a majetku v oblasti požární ochrany, krizového řízení, integrovaného záchranného systému a ochrany obyvatelstva je výsledkem spolupůsobení celé řady faktorů. K těm základním patří plnění stanovených úkolů a opatření v oblasti prevence, přístup k potřebným informacím, odborná zdatnost a praktické zkušenosti rozhodujících i výkonných pracovníků, akceschopnost sil a prostředků, jakož i koordinovaná činnost příslušných orgánů a složek integrovaného záchranného systému při vzniku mimořádné události nebo při vyhlášení krizového stavu.

Z uvedeného je zřejmé, že právní předpisy, vytvářející podmínky k fungování systému, jsou „pouze“ jeho nezbytnou základnou. Rozhodující vliv na úspěšné zvládnutí mimořádných situací a krizových stavů má a vždy bude mít „lidský faktor“. Tedy připravenost, rozhodnost, nasazení a obětavost všech, kteří se na fungování systému podílejí. Často také osobní odvaha, a to nejenom těch, kteří jsou nasazení v „první linii“.

*plk. Ing. Miloš SVOBODA,
foto Milan VÁVRŮ
a archiv redakce*

Rozsah základních funkcí státu za krizových situací

Ministerstvo vnitra-generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR na základě úkolů, vyplývajících z usnesení bezpečnostní rady státu, rozpracovává projekt „Rozsah základních funkcí státu za krizových situací“. Jedná se o koncepční materiál zásadního významu, na jehož přípravě spolupracují v rámci svých působností i další ministerstva a ústřední správní úřady.

Z dosavadního hodnocení vyplynulo, že základní funkce státu je nutné v daných souvislostech chápat jako komplexní zajištění ochrany zdraví a životů občanů, majetku, životního prostředí a ochrany samotného státu, tj. zajištění hospodářského a sociálního života státu, jeho zásahu v případě ohrožení či narušení základních podmínek života a nastartování obnovy a dalšího rozvoje.

Pro zajištění ochrany životů a zdraví občanů, majetku, životního prostředí a státu samotného jsou nutné (ale nikoliv postačující) základní funkce státní správy za krizových situací.

Systém opatření

V dosud zpracovaných podkladech je navrženo, aby v dalších materiálech byly pod pojmem „rozsah základních funkcí státu při krizových situacích“ chápány všechny funkce státní a soukromé sféry, které zabezpečují komplexní, tj. i fyzickou (technickou) základnu, umožňující zachování nezbytného rozsahu základních funkcí státu. Provázaný systém legislativních, organizačních a technických opatření, prováděných státní i soukromou sférou v určených oblastech, musí za krizové situace zabezpečit:

a) základní životní podmínky a potřeby obyvatelstva na území státu,
b) nezbytný rozsah řídicích činností ve státní i soukromé sféře, které jsou soustředěny pouze k zachování funkcí podle bodu a).

Z výše uvedeného vyplývá, že rozsah základních funkcí státu nebude nadále zahrnovat pouze zachování základních funkcí státní správy.

Na základě současných odborných názorů a výsledků analýz a hodnocení, které byly provedeny v zahraničí a v ČR, je nutné se v daných souvislostech zaměřit na následující oblasti:

- systém dodávky energií, především elektřiny,
- systém dodávky vody,
- systém odpadového hospodářství,
- přepravní síť,
- komunikační a informační systémy,
- bankovní a finanční sektor,
- nouzové služby (policie, hasičské záchranné sbory, zdravotnictví),
- veřejné služby (zásobování potravinami, sociální služby, pohřební služby),
- státní správa a samospráva.

Těchto devět oblastí tvoří základ dalšího posuzování podle působností příslušných ministerstev a dalších

ústředních správních úřadů. V rámci analytické části se provádí specifikace a zpracovává popis zranitelnosti systému v každé z uvedených oblastí podle jednotlivých druhů ohrožení.

Druhy ohrožení

Druhy ohrožení (typy krizových situací) byly vymezeny následujícím způsobem:

1. Dlouhodobá inverzní situace;
2. Povodně velkého rozsahu;
3. Jiné živelní pohromy velkého rozsahu, mimo typu krizové situace č. 1 - 2, jako např. rozsáhlé lesní požáry, sněhové kalamity, vichřice, sesuvy půdy, zemětřesení apod.;
4. Epidemie – hromadné nákazy osob (včetně hygienických a dalších režimů);
5. Epifytie – hromadné nákazy polních kultur (včetně hygienických a dalších režimů);
6. Epizootie – hromadné nákazy zvířat (včetně hygienických a dalších režimů);
7. Radiační havárie;
8. Havárie velkého rozsahu, způsobená vybranými nebezpečnými chemickými látkami a chemickými přípravky;
9. Jiné technické a technologické havárie velkého rozsahu – požáry, exploze, destrukce nadzemních a podzemních částí staveb;
10. Narušení hrází významných vodohospodářských děl se vznikem zvláštní povodně;
11. Znečištění vody, ovzduší a přírodního prostředí haváriemi velkého rozsahu;
12. Narušení finančního a devizového hospodářství státu velkého rozsahu;
13. Narušení dodávek ropy a ropných produktů velkého rozsahu;
14. Narušení dodávek elektrické energie, plynu nebo tepelné energie velkého rozsahu;

15. Narušení dodávek potravin velkého rozsahu;
16. Narušení dodávek pitné vody velkého rozsahu;
17. Narušení dodávek léčiv a zdravotnického materiálu velkého rozsahu;
18. Narušení funkčnosti dopravní soustavy velkého rozsahu;
19. Narušení funkčnosti veřejných telekomunikačních vazeb velkého rozsahu;
20. Narušení funkčnosti veřejných informačních vazeb velkého rozsahu;
21. Migrační vlny velkého rozsahu;
22. Hromadné postižení osob mimo epidemií – řešení následků včetně hygienických a dalších režimů;
23. Narušení zákonnosti velkého rozsahu.

Preventivní opatření

Po provedené analýze zranitelnosti systémů budou vytipovány možnosti preventivních opatření, která mohou snížit rizika v příslušných oblastech a současně budou navržena preventivní opatření pro ochranu obyvatelstva s cílem minimalizovat následky události (zejména k zabezpečení základních životních podmínek a potřeb obyvatelstva).

Součástí projektu bude rovněž analýza vazeb na podnikatelské subjekty, které ve vyjmenovaných oblastech poskytují služby nebo provozují činnosti nezbytné pro zabezpečení potřebného rozsahu základních funkcí státu, a to zejména z hlediska nezbytných součinnostních vazeb při přípravě na krizové situace a při jejich řešení s ohledem na organizační úrovně uspořádání veřejné územní správy.

pplk. Ing. Miloš SVOBODA,
foto Milan VÁVRŮ

Krizová legislativa se osvědčila

Při řešení mimořádných situací, které vznikly v souvislosti s povodněmi v srpnu loňského roku, byl poprvé v širším měřítku uplatněn zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon), ve znění zákona č. 320/2002 Sb., a související právní předpisy (dále jen „krizová legislativa“).

Na základě komplexního vyhodnocení zkušeností z povodní lze jednoznačně konstatovat, že, mimo jiné, díky existenci a na základě účinného využití krizové legislativy, se podařilo situaci úspěšně zvládnout. Nelze však vyloučit, že dílčí problémy mohly vzniknout nedostatečnou aplikační praxí v oblasti krizové legislativy. V této souvislosti je třeba připomenout, že se jedná o předpisy, které nabyly účinnosti dnem 1. ledna 2001.

Zákonem č. 320/2002 Sb., o změně a zrušení některých zákonů v souvislosti s ukončením činnosti okresních úřadů, byla krizová legislativa novelizována. Samotný krizový zákon byl změněn tak, aby s účinností od 1.1. 2003, tj. po ukončení činností okresních úřadů, umožnil v daných souvislostech orgánům veřejné správy bezproblémový postup při řešení krizových situací. Příslušným orgánům krizového řízení na centrální, krajské i obecní úrovni zřetelně vymezuje potřebné kompetence a vytváří dobré podmínky k jejich vzájemné součinnosti. Sjednocujícím prvkem takto novelizované právní úpravy je zajištění ochrany životů, zdraví a majetku osob, jakož i základních funkcí státu při krizových stavech, způsobem, který maximálně využívá odborného zázemí HZS ČR. A to jak pro účely koordinace příprav na krizové stavy, tak i k jejich řešení.

Pro účely krizového zákona se krizovým řízením rozumí souhrn řídicích činností věcně příslušných orgánů, zaměřených na analýzu a vyhodnocení bezpečnostních rizik, plánování, organizování, realizaci a kontrolu činností, prováděných v souvislosti s řešením krizové situace.

Na úrovni kraje

Rozhodujícím orgánem při přípravě opatření na řešení krizových situací na krajské úrovni je hejtman kraje. Hejtman schvaluje krizový plán kraje a dále, mimo jiné, řídí a kontroluje přípravná opatření, a to prostřednictvím bezpečnostní rady kraje, která je koordináčním orgánem pro přípravu na krizové situace.

HZS kraje za výše uvedeným účelem organizuje součinnost mezi správními úřady a obcemi v kraji, zabezpečuje zpracování krizového plánu kraje a plní při řešení krizových situací úkoly, stanovené vládou, ministerstvy a jinými správními úřady. Dále ukládá obcím, které určí, povinnost zpracovat vybra-

né úkoly krizového plánu kraje a těmto určeným obcím poskytuje na vyžádání podklady, nezbytné pro jeho rozpracování. Připravenost k řešení krizových situací, spojených s vnitřní bezpečností a veřejným pořádkem na území kraje, zajišťuje Policie ČR.

Určené obce

Do kategorie tzv. „určených obcí“ budou na základě oznámení hasičských záchranných sborů krajů v první etapě spadat všechny obce s rozšířenou působností. Dále nelze vyloučit, že po provedení podrobnějšího vyhodnocení rizik do této kategorie budou určovány i další obce. Těmto „určeným obcím“ krizový zákon ukládá rozpracovat úkoly krizového plánu kraje. Starostové „určených obcí“ také zřizují bezpečnostní radu obce jako koordináční orgán pro přípravu na krizové situace a krizový štáb obce jako pracovní orgán k řešení krizových situací.

Orgány obce dále zajišťují připravenost obce na řešení krizových situací s tím, že obecní úřad, mimo jiné, organizuje přípravu obce na krizové situace a plní další úkoly při přípravě na krizové situace a jejich řešení. Starosta obce v době krizového stavu zabezpečuje varování osob, nacházejících se na území obce, před hrozícím nebezpečím, nařizuje a organizuje evakuaci osob z ohroženého území obce, je oprávněn požádat právnické a fyzické osoby o poskytnutí dobrovolné pomoci, plní úkoly a opatření, uvedené v krizovém plánu kraje a zajišťuje organizaci dalších nezbytných opatření. Zároveň může, i když se nejedná o „obec určenou“, zřídit krizový štáb obce jako svůj pracovní orgán k řešení krizových situací.

Je možné konstatovat, že přes značný rozsah úkolů, které oblast krizového řízení vymezují, se podařilo najít a právně zakotvit životaschopný model a použitelný způsob krizového řízení.

Bez dalších změn

Navzdory tomu je možné občas zaznamenat návrhy na to, že by se krizová legislativa měla opět měnit. A to bez ohledu na skutečnost, že existující a již zásadně novelizovaná krizová legislativa vytváří dostatečné podmínky pro fungování systému krizového řízení. K tomu, aby tento systém mohl úspěšně zvládnout i další krizové situace, je však nezbytné situaci v právním prostředí, upravujícím tuto oblast, stabilizovat. Bylo by škodlivé a nežádoucí připravovat v současné době další zásahy do krizové legislativy. Naopak, je třeba ji, alespoň po nezbytně nutnou dobu, neměnit. Jedině tak lze zajistit časový prostor pro účinnou koordinaci a sjednocování postupů při přípravě na krizové situace a jejich řešení tak, jak ukládá Ministerstvu vnitra § 10 krizového zákona.

MV-generální ředitelství HZS ČR má v současné době rozpracovanou řadu programů, souvisejících se vzděláváním v této oblasti a s metodickým usměrňováním a sjednocováním postupů příslušných orgánů krizového řízení. A právě tímto způsobem lze činit účinné praktické kroky, směřující k eliminaci případných nedorozumění nebo nepřesností při aplikaci krizové legislativy.

*pplk. Ing. Miloš SVOBODA,
foto pplk. Mga. Jaroslav TICHÝ*

Bezpečnostní management území

Po celou svou dosavadní existenci se lidstvo střetává s mimořádnými událostmi, které ohrožují životy a zdraví lidí, jejich majetek nebo životní prostředí. Lidská společnost se snaží vzniku mimořádných událostí zabránit, případně minimalizovat jejich následky na přijatelnou míru. V závislosti na stupni svého vývoje proto buduje různě účinné obranné a ochranné mechanismy. Jedním z takto vytvořených mechanismů je rovněž krizové řízení (krizový management).

První použití termínu krize je sporné - připisuje se G. Washingtonovi. Později, v souvislosti s kubánskou krizí v roce 1962, se tento pojem stal součástí slovníku, zejména J. F. Kennedyho. Počátkem 70. let minulého století se začal pojem krizový management vyskytovat rovněž v nauce o podnikové ekonomice, zpočátku s velice různým významem.

Pojetí krizového řízení

V podmínkách bezpečnostní politiky ČR je krizové řízení pojato¹⁾ jako souhrn řídicích činností věcně příslušných orgánů²⁾, které jsou zaměřeny na:

- analýzu a vyhodnocení rizik a
- plánování,
- organizování,
- realizaci,
- kontrolu

činností, prováděných v souvislosti s řešením krizové situace³⁾. Za krizovou situaci označujeme mimořádnou událost⁴⁾, při níž je vyhlášen některý z krizových stavů.

V případě, že se jedná o mimořádné události, které nesouvisejí se zajišťováním obrany České republiky před vnějším napadením, lze vyhlásit:

- stav nebezpečí⁵⁾,
- nouzový stav⁶⁾ nebo
- stav ohrožení státu⁷⁾.

Jedná-li se o mimořádné události, které souvisejí se zajišťováním obrany České republiky před vnějším nepřítelem, lze vyhlásit stav ohrožení státu nebo válečný stav⁸⁾.

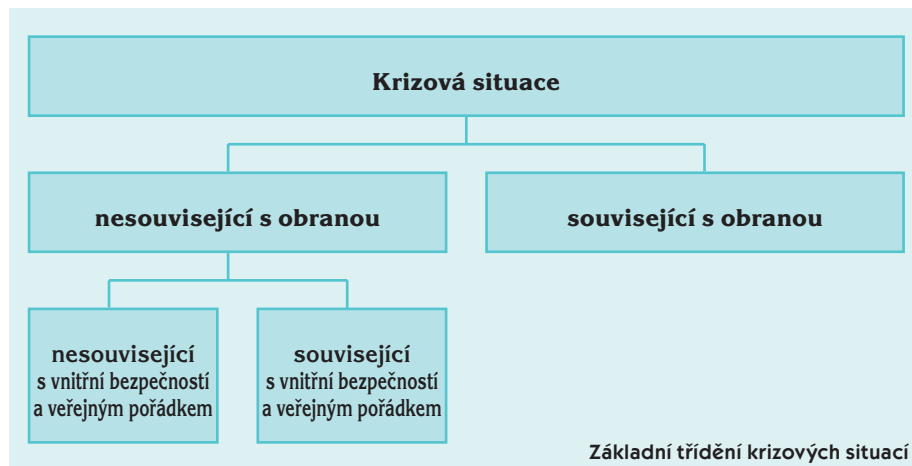
Krizové řízení je rovněž vnímáno jako komplex opatření a úkolů, které při vzniku mimořádných, resp. krizových situací plní orgány veřejné správy ve spolupráci s dalšími organizacemi pro zajištění ochrany a bezpečnosti obyvatelstva. Jedná se zejména o činnosti směřující k:

- udržení funkčnosti veřejné správy,
- udržení fyzického a duševního zdraví obyvatelstva,
- zajištění dostupnosti životně důležitého zboží a služeb,
- uchování soukromého a veřejného majetku,
- organizaci záchranných, likvidačních a obnovovacích prací na postiženém území,
- humanitární pomoci postiženému území.

V širším pojetí lze krizový management rovněž prezentovat jako proces spojený s řízením rizik, sestávající z následujících fází:

- prevence,
- připravenosti,
- odezvy,
- obnovy.

Prevence se přitom rozumí soubor činností, směřujících k tomu, aby se vzniku mimořádných, resp. krizových situací zabránilo, respektive v případě jejich vzniku omezily jejich

následky na minimum. Může se jednat např. o výstavbu vodních děl v rámci ochrany před povodněmi, provozování bezpečné přepravy nebezpečného zboží, plánování rozvoje svěřeného území s ohledem na výskyt možných rizik v něm, apod.

Připravenosti se rozumí soubor činností, směřujících k zajištění akceschopnosti systému k provádění záchranných a likvidačních prací a opatření k řešení krizových situací. Připravenost je zajišťována v oblasti organizací (tvorba organizačních struktur, havarijní a krizové plánování), technické (vybavenost systému technikou a ostatním materiálem) a odborné způsobilosti (školení a výcvik).

Odezvou se rozumí činnosti, zabezpečující rychlé překonání mimořádné, resp. krizové situace tak, aby byly minimalizovány její následky. Jedná se zejména o provádění záchranných a likvidačních prací, realizaci opatření k ochraně postižených obyvatel a jejich nouzovému přežití a opatření k zajištění funkčnosti veřejné správy apod.

Obnovou se rozumí soubor činností, směřujících k co nejrychlejší obnově základních funkcí infrastruktury postiženého území. Jedná se zejména o obnovu dopravních, komunikačních a energetických systémů atd. Je nutné upozornit, že v rámci krizového řízení se nejedná o realizaci opatření k obnově postiženého území do původního stavu.

Dnem 1.1.2003 nastartovala v naší republice další etapa reformy veřejné správy. Ta vnáší do stávajícího systému krizového řízení některé změny. Na starosty nově vzniklých obcí s rozšířenou působností čeká při zajišťování bezpečnosti v rámci svěřených správních území řada nových úkolů. Ty se dají, s ohledem na charakter předpokládaných krizových situací – viz obr., očekávat v řadě oblastí.

Zmíňme je alespoň formou výčtu vybraných zákonů, dotýkajících se bezpečnosti:

- Ústavní zákon č. 1/ 1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů.
- Usnesení předsednictva ČNR č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění ústavního zákona č. 162/ 1998 Sb.,
- Ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky, ve znění ústavního zákona č. 300/2000 Sb.,
- Zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění posledních předpisů,
- Zákon č. 18/1997 Sb., o mírovém využívání jaderné energie a ionizujícího záření (atomový zákon) a o změně a doplnění některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů,
- Zákon č. 238/2000 Sb., o Hasičském záchranném sboru České republiky a o změně některých zákonů, ve znění zákona č. 309/ 2002 Sb.,
- Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, ve znění zákona č. 320/2002 Sb.,
- Zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon), ve znění zákona č. 320/2002 Sb.,
- Zákon č. 241/2000 Sb., o hospodářských opatřeních pro krizové stavy a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění zákona č. 320/2002 Sb.,
- Zákon č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon), ve znění pozdějších předpisů,
- Zákon č. 353/ 1999 Sb., o prevenci závažných havárií, způsobených vybranými nebezpečnými chemickými látkami a chemickými přípravky a o změně zákona č. 425/1990 Sb., o okresních úřadech, úpravě jejich působnosti a o některých dalších opatřeních s tím souvisejících (zákon o prevenci závažných havárií), ve znění pozdějších předpisů,

- Zákon č. 218/1999 Sb., o rozsahu branné povinnosti a o vojenských správních úřadech (branný zákon), ve znění pozdějších předpisů,
- Zákon č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách České republiky, ve znění pozdějších předpisů,
- Zákon č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky, ve znění zákona č. 320/2002 Sb.

Zajišťování bezpečnosti vymezených správních území však není jen problémem starosty samotného, ale i vedoucích a dalších pracovníků příslušných obecních úřadů a dalších institucí.

Aby bylo možné při vzniku mimořádné, resp. krizové situace aplikovat krizové řízení z úrovně příslušného orgánu územní veřejné správy, je nutné zajistit především zachování akceschopnosti vlastního orgánu či vlastní organizace. To tedy znamená realizovat proces

krizového řízení rovněž v podmínkách vlastního orgánu či organizace.

Je potřebné zdůraznit, že na krizové řízení nelze pohlížet jako na činnost, která je aktuální jen tehdy, kdy dojde ke vzniku nějaké mimořádné události. Aby bezpečnostní systém svěřeného správního území řádně fungoval, je potřeba pojmout krizové řízení jako součást každodenní práce nejen vedoucích, ale i všech ostatních zaměstnanců příslušného obecního úřadu.

■ Poznámky

- 1) § 2 písm. a) zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon).
- 2) Dle zákona č. 240/2000 Sb., ve znění zákona č. 320/2002 Sb., jsou to např. vláda, ministerstva a jiné správní úřady, orgány krajů, orgány obcí.

- 3) § 2 písm. b) zákona č. 240/2000 Sb., ve znění zákona č. 320/2002 Sb.
- 4) Dle § 2 zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, ve znění zákona č. 320/2002 Sb., je mimořádnou událostí škodlivé působení sil a jevů, vyvolaných činností člověka, přírodními vlivy a havárií, které ohrožují život, zdraví, majetek nebo životní prostředí a vyžadují provedení záchranných a likvidačních prací.
- 5) § 3 zákona č. 240/2000 Sb., ve znění zákona č. 320/2002 Sb.
- 6) Čl. 5 a 6 ústavního zákona č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky.
- 7) Čl. 7 ústavního zákona č. 110/1998 Sb.
- 8) Čl. 43 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění ústavního zákona č. 300/2000 Sb.

pplk. Ing. Vilém ADAMEC, Ph.D.

Nové přístupy ke krizovému řízení

Díky poměrně značnému obecnému povědomí o této skutečnosti jistě nemá význam pouštět se nyní do výčtu suchých čísel a podrobného rozboru statistických údajů. Byť mají značnou vypovídací hodnotu. Každý přece ví, že hasiči zasahují při dopravních nehodách, ekologických a průmyslových haváriích, živelních pohromách, jakož i při dalších mimořádných událostech a nouzových stavech nepoměrně častěji, než při požárech. Kupodivu se i přesto vyskytují „nezasvěcení“ jedinci, které pouhý název svádí k názoru, že HZS ČR je určen jenom (nebo v lepším případě především) k hašení požárů.

Kromě výše uvedeného patří do působnosti HZS ČR od 1. ledna 2001 významné úkoly, vyplývající z jeho postavení v rámci integrovaného záchranného systému a navíc i celá řada koncepčních a koordinačních činností v oblastech ochrany obyvatelstva a krizového řízení. Samozřejmě, že takto širokému záběru působnosti musí odpovídat odborná a praktická připravenost příslušníků a občanských zaměstnanců HZS ČR.

Z důvodu nedostatečné informovanosti mohou v daných souvislostech vznikat pochybnosti o tom, zda je HZS ČR dostatečně personálně vybaven a připraven plnit svoji koordinační, sjednocovací a metodickou úlohu, a to zejména při přípravě na krizové stavy a při jejich řešení tak, jak mu ji předepisují příslušné právní předpisy. Zde je důležité připomenout skutečnost, že souběžně s rozšířením působnosti a kompetencí do oblastí ochrany oby-

vatelstva a krizového řízení byli k HZS ČR delimitováni také příslušní odborníci z uvedených oblastí.

Je pravdou, že v pohledu na smysl, účel a formy krizového plánování došlo v posledních letech k zásadním změnám. Obdobnou problematikou se k tomuto určené instituce zabývaly i v době studené války. Tehdy se, jak známo, rovněž „krizově plánovalo“. Ovšem plánovala se opatření pro případ plošného útoku „imperialistů“ zbraněmi hromadného ničení. Tedy s vědomím, že pravděpodobnost zmíněného se dlouhodobě (vzhledem k mezinárodní politické situaci) blížila k nule.

Podle toho bylo také možno ke zpracování příslušné plánovací dokumentace přistupovat. Výsledkem byly zpravidla stohy papírů popsaných a pomalovaných tak nepřehledně, jak jen to šlo. Dnešní situace v této oblasti je výrazně odlišná. Připravenost na krizové stavy v současnosti nutně musí odrážet skutečnost, že krizové situace (živelní pohromy, průmyslové a ekologické ha-

V souvislosti s novou krizovou legislativou je namísto věnovat pozornost jednomu „problému“, který občas trápí některé nedostatečně informované jednotlivce. Jedná se o slůvko „hasičský“ v názvu záchranného sboru. Je zřejmé, že v současnosti má tento přívlastek již jen jistý historicko symbolický význam a nepochybně jím není předurčena vlastní existence, působnost a činnost HZS ČR.

várie, terorismus) se nám s jistou mírou pravděpodobnosti nevyhnou. A podle toho musí nově vytvářená plánovací „dokumentace“ vypadat.

Slovo dokumentace je uvedeno v uvozovkách mimo jiné i z toho důvodu, že se nutně musí jednat z převážné míře o pružnou informační podporu rozhodovacím procesům, jež se v budou odehrávat na příslušných úrovních krizového řízení. Počítá se tedy s využitím moderních technologií a na stohy nepřehledných plánů v papírové podobě už můžeme našťastí zapomenout.

*pplk. Ing. Miloš SVOBODA,
foto archiv redakce*

Zajištění výživy v krizových situacích

Záplavy v srpnu 2002, které postihly značnou část naší republiky, prověřily připravenost nejen státních orgánů, ale i samosprávy. Přes jejich nesporné zásluhy bylo zajištění obyvatelstva i zasahujících jednotek potravinami jedním ze zásadních problémů při zvládnutí krizové situace.

Systém zásobování potravinami a přípravy stravy za mimořádných situací je detailně rozpracován pouze v rámci Armády ČR. V krizové situaci nemusí být samotným problémem zásobování, ale spíše skutečnost, kolik potravin je potřeba v daný časový okamžik, komu, jaké množství a jakým způsobem potravin přidělit.

V srpnu 2002 bylo stravování evakuovaného obyvatelstva zajišťováno prostřednictvím soukromých subjektů, přičemž jediným kritériem byl finanční limit na osobu a den, aniž se někdo seriózně zabýval tím, co vlastně evakuovaní obyvatelé dostali.

Je zřejmé, že je nezbytné navrhnout systém výživy v závislosti na fyzické aktivitě jednotlivců. Proto se katedra ekonomiky a hygieny výživy při Vysoké vojenské škole pozemního vojska ve Vyškově (VVŠ PV) pokouší navrhnout stravní dávky, které by respektovaly energetickou a nutriční hodnotu, potřebnou pro jednotlivce z hlediska jejich fyzické aktivity v dané situaci.

Východiska pro návrh stravních dávek

Stravní dávky (či výživové doporučené dávky) stanovují energetickou hodnotu pro jednotlivé skupiny obyvatelstva, kterou by měl každý jedinec denně přijmout v závislosti na fyzické aktivitě. Dále doporučují množství a strukturu hlavních živin (bílkovin, tuků a sacharidů), vitamínů a minerálních látek. Hodnoty jsou udávány pro jednu osobu na den.

Navrhnout zcela nové stravní dávky pro jednotlivé skupiny obyvatel v krizových stavech by bylo zdlouhavé a finančně náročné.

V dané situaci se jeví účelné využít jako východisko existující civilní výživové doporučené dávky a stravní dávky, fungující v Armádě ČR (stanovené vyhláškami Ministerstva obrany č. 266, 269 a 272/1999 Sb., v platném znění).

Pro návrh stravních dávek je nejprve nutné odhadnout energetický výdej jednotlivých skupin osob při krizových stavech a na tomto základě aproximativně vybrat stravní dávku (resp. výživovou doporučenou dávku) s odpovídajícím energetickým příjmem tak, aby byla energetická bilance vyrovnaná.

Při krizových situacích můžeme předpokládat v dané oblasti dvě základní skupiny dospělých obyvatel, a to osoby začleněné do složek integrovaného záchranného systému (IZS) a civilní obyvatelstvo. U členů IZS předpokládáme dvanáctihodinovou směnu ve dvou odlišných situacích, a to běžné nasazení a nasazení za extrémních podmínek.

Tabulka 1 • Vypočtená energetická náročnost pro 24 hodin pro jednotlivé skupiny dospělých obyvatel při krizových stavech, aproximovaná stravní dávka (resp. výživová doporučená dávka - VDD) a její energetická hodnota (EH)

Skupina		Vypočtená EH	Aproximativně vybraná stravní dávka (resp. výživová doporučená dávka) název	EH
Člen IZS	- běžná činnost	17 789,7	stravní dávka pro výsadkáře ¹⁾	17 981,0
	- nasazení za extrémních podmínek	20 678,4	základní stravní dávka navýšená o přídavek potravin F ¹⁾	20 660,0
Civilní obyvatelstvo	- žena - nepracující	9 211,8	VDD pro lehce pracující ženu ²⁾	9 000,0
	- muž - nepracující	10 977,6	VDD pro lehce pracujícího muže ²⁾	11 000,0
	- žena - pracující	10 327,2	VDD pro středně pracující ženu ²⁾	10 000,0
	- muž - pracující	14 870,4	základní stravní dávka ¹⁾	14 560,0

Poznámky: 1) převzato ze stravních dávek pro AČR, definovaných např. vyhláškou Ministerstva obrany č. 266/1999 Sb., ve znění vyhl. č. 456/2002 Sb.
2) převzato z civilních výživových doporučených dávek, platných od roku 1989.

Členění na muže a ženy nebude uvažováno, neboť předpokládáme, že drtivá většina členů IZS se bude rekrutovat z mužů a procento žen bude zanedbatelné.

Civilní obyvatelstvo rozdělme do dvou skupin, a to na osoby, podílející se na pracích při prevenci, záchranných pracích či pracích při odstraňování následků krizových stavů, a na osoby nepracující. Každou z těchto skupin civilního obyvatelstva rozdělme dále na muže a ženy.

Schematicky je možné dospělé obyvatele při krizových situacích rozdělit následovně:

IZS - běžná činnost

- činnost za extrémních podmínek civilní obyvatelstvo - pracující:
 - muži
 - ženy
- nepracující:
 - muži
 - ženy

Odhad energetické potřeby jednotlivých skupin obyvatel

Pro výpočty byl uvažován muž vysoký 180 cm s hmotností 80 kg a žena s výškou 170 cm a hmotností 65 kg.

Na základě předpokladů, které respektují předpokládanou fyzickou zátěž jednotlivých skupin obyvatelstva a také energetickou náročnost různých druhů činností, byly vypočítány energetické potřeby výše uvedených skupin obyvatel na 24 hodin - viz tabulka 1.

V tabulce je dále uvedena stravní dávka (resp. výživová doporučená dávka), ke které se vypočtená energetická potřeba blíží a rovněž její hodnota v kilojoulech (kJ).

Návrh stravních dávek pro krizové situace

V předchozím textu bylo stručně popsáno a navrženo celkem šest režimů pro jednotlivé skupiny obyvatelstva, byla odhadnuta jejich energetická náročnost a doporučeny vojenské stravní dávky, resp. civilní výživové doporučené dávky, které hodnotově dodají potřebnou energii.

Tabulka 2 • Energetická a nutriční hodnota navržené stravní dávky pro člena IZS a přidavku potravin A (na osobu a den)

Energetický a nutriční ukazatel	Jednotka	Stravní dávka pro IZS	Přídavek A
Energetická hodnota	kJ	17 981,0	2 679,0
Bílkoviny celkem	g	136,1	32,0
Tuky	g	156,9	23,0
Sacharidy	g	570,0	132,0
Vitamin B1	mg	2,0	0,8
Vitamin C1)	mg	90,0	15,5

Poznámky: ¹⁾ U vitamínu C se doporučuje zvýšit příjem (např. pomocí tablet) o cca 100 mg

Tabulka 3 • Energetická a nutriční hodnota navržené stravní dávky pro civilní obyvatelstvo při krizových stavech a přidavků potravin B, C a D (na osobu a den)

Energetický a nutriční ukazatel	Jednotka	Stravní dávka pro obyvatelstvo	Přídavek B	Přídavek C	Přídavek D
Energetická hodnota	kJ	9 000,0	2 000,0	1 000,0	5 560,0
Bílkoviny celkem	g	70,0	10,0	5,0	47,0
Tuky	g	65,0	10,0	10,0	61,0
Sacharidy	g	321,0	87,0	31,0	189,0
Vitamin B1	mg	1,0	0,1	0,1	0,7
Vitamin C1)	mg	75,0	0,0	0,0	10,0

Poznámky: ¹⁾ U vitamínu C se doporučuje zvýšit příjem (např. pomocí tablet) o cca 100 mg

Pro krizový stav je však příprava šesti odlišných jídel nepraktická, a proto je vhodnější inspirovat se systémem, fungujícím v Armádě ČR, a navrhnout menší počet tzv. „kmenových stravních dávek“, které budou pro energeticky náročnější činnosti doplňovány přidavky potravin.

Vzhledem k tomu, že se předpokládá oddělené ubytování a stravování obyvatelstva a členů IZS, je vhodné navrhnout dvě „kmenové stravní dávky“, jednu pro členy IZS a druhou pro civilní obyvatelstvo.

Navržená stravní dávka pro člena IZS v běžné činnosti má hodnotu 17 981 kJ na osobu a den. Při extrémní zátěži (vyšší energetická potřeba) je navrženo navýšení stravní dávky o přídavek A. Energetické a nutriční hodnoty navržené stravní dávky jsou uvedeny v tabulce 2.

Navržená stravní dávka pro civilní obyvatelstvo náleží nepracující ženě (10 000 kJ). Nepracujícímu muži, je-

hož energetický výdej je vyšší, by náležel ke stravní dávce pro civilní obyvatelstvo přídavek B. Ženě, podílející se na lehké práci při prevenci, záchranné nebo odstraňování následků krizových stavů, by náležel přídavek C. Přídavek D by se vydával muži, který bude vykonávat lehkou až střední práci. Navržené stravní dávky jsou uvedeny v tabulce 3. (Poznámka: přidavky potravin A až D v rámci tohoto projektu nemají neto společného s přidavky potravin A až H v rámci Armády ČR).

V krizovém období, nepřekračujícím třicet dnů, je vhodné sledovat, kromě energetické hodnoty, rovněž následující nutrienty: bílkoviny celkem, tuky, sacharidy, vitaminy B1 a C.

Závěr

Pro praktické použití nestačí navrhnout stravní dávky, vymezené pouze energetickou a nutriční hodnotou. Jsou však nutným předpokladem pro návrh skladby potravin, která by měla být schopna dodat lidskému organismu (ať již se jedná o civilního obyvatele či člena IZS) potřebnou energii a nutrienty, aby tento byl schopen vykonávat jednotlivé úkoly za krizové situace.

Skladba potravin pro naplnění stravních dávek pro krizové stavy, které katedra ekonomiky a hygieny výživy VVŠ PV v současné době navrhuje a optimalizuje, se může stát podkladem pro plánování nezbytných dodávek. Současně by bylo účelné zvážit využití bojových dávek potravin pro první fázi krizových stavů do doby, než bude rozvinut systém logistického zabezpečení, který umožní „klasické stravování“. Přesto, že bojové dávky potravin byly vyvinuty pro Armádu ČR, jeví se vhodné i pro uvedený účel.

mjr. Mgr. Ladislav ŠÍREK,
foto Oldřich JERÁBEK
a plk. Ing. Václav STAŇKO

Změny v zákoně a požární ochrana

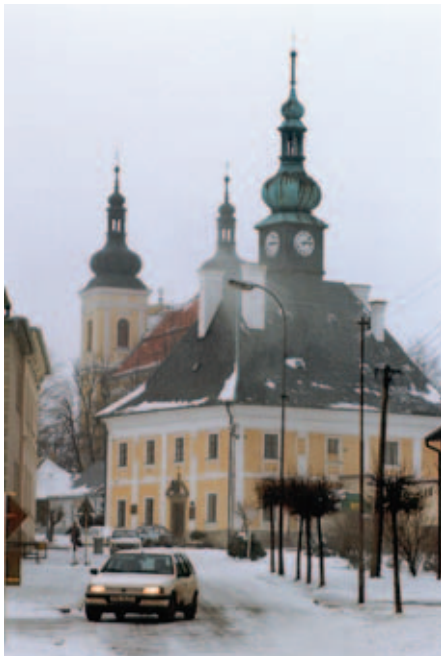
Změny zákona o požární ochraně nebudou mít přímý dopad na občana, ani významnější vliv na působnost krajské či obecní správy na úseku požární ochrany. Předposlední novela zákona o požární ochraně, provedená zákonem č. 237/2000 Sb., který byl vydán 28. 6. 2000 s účinností od 1. 1. 2001, již vycházela z plánované koncepce reformy veřejné správy. Znamená to, že již v této novele bylo provedeno přehodnocení působností jednotlivých úrovní státní správy ve vztahu k požární ochraně, například byl zapracován krajský článek a počítalo se s ukončením činnosti okresních úřadů. Účinností zákona č. 320/2001 Sb., se ve většině případů pouze vypouští ze zákona o požární ochraně působnost okresních úřadů.

Zákonem č. 320/2002 Sb., se upravuje působnost kraje (§ 27 zákona o požární ochraně). Povinnosti jsou přiřazeny krajským úřadům (dříve orgánům kraje v přenesené působnosti), radě kraje (dříve orgány kraje v přenesené působnosti) a kraji (dříve kraj v samostatné působnosti). Tím je zřetelněji vyjádřena samostatná a přenesená působnost orgánů státní správy a jejich jednotlivých orgánů. Na krajské úrovni dochází k rozšíření působnosti rady kraje ve vydávání krajských nařízení (určení zdrojů vody k hašení požárů). Jinak se rozsah povinností nemění.

Úprava působnosti obce (§ 29 zákona o požární ochraně) je obdobou úpravy krajské působnosti. Opět dochází ke zpřesnění vyjádření samostatné a přenesené působnosti. Obec v samostatné působnosti zůstává, ale výkon státní správy u přenesené působnosti je vázán na obecní úřady. Rozsah povinností se nemění.

Na místo 73 okresních úřadů vzniklo 205 obecních úřadů s rozšířenou působností. Tyto obce vznikly na základě zákona č. 314/2002 Sb., o stanovení obcí s pověřeným obecním úřadem a stanovení obcí s rozšířenou působností. Obce s rozšířenou působností

Zákonem č. 320/2002 Sb., o změně a zrušení některých zákonů v souvislosti s ukončením činnosti okresních úřadů (dále jen „zákon č. 320/2002 Sb.“), byl, mimo jiné, s účinností od 1. ledna 2003 novelizován i zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o požární ochraně“).

představují nový typ obce, vykonávající státní správu v přenesené působnosti a jsou zároveň obcemi s nejširším rozsahem výkonu státní správy v přenesené působnosti.

■ Cíl a zásady reformy

Cílem reformy veřejné správy je na jedné straně v maximální míře zkvalitnit a modernizovat výkony veřejné správy a na straně druhé přiblížit veřejnou správu občanům.

Z možných alternativ zvítězil tzv. spojený model veřejné správy, to znamená, že orgány samosprávy vykonávají, na základě zvláštních zákonů, vedle samosprávy také státní správu v přenesené působnosti.

Reforma vychází z uplatnění zejména následujících zásad:

- reforma územní veřejné správy v duchu takzvaného spojeného modelu,

tedy modelu, v němž jsou úřady samosprávy pověřeny výkonem státní správy v přenesené působnosti;

- přenesení kompetencí ze státní správy na samosprávu v maximálně dosažitelné míře, tedy provedení decentralizace;
- přenesení kompetencí ve výkonu státní správy z ústřední úrovně na nižší, resp. obecní a krajský stupeň veřejné správy v maximálně dosažitelné míře, tedy provedení dekoncentrace.

V průběhu loňského roku byl vytvořen legislativní rámec reformy veřejné správy, zejména přijetím zákona č. 320/2002 Sb., o změně a zrušení některých zákonů v souvislosti s ukončením činnosti okresních úřadů, kterým byla provedena i změna zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů (dále jen zákon).

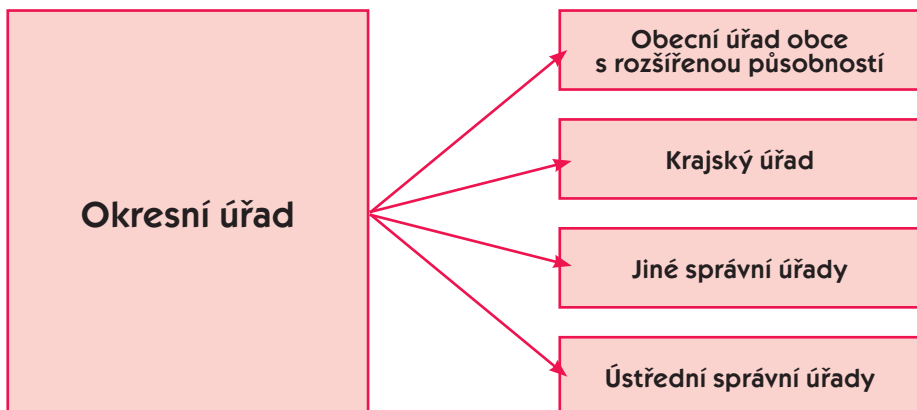
Novela tohoto zákona ovlivnila zabezpečení úkolů ochrany obyvatelstva pouze v obecní poloze, bez praktických dopadů na obyvatelstvo. Práva a povinnosti orgánů obcí, právnických a podnikajících fyzických osob, jakož i ministrů a jiných ústředních správních úřadů, zůstaly po novele nezměněny. Totéž se týká úkolů orgánů kraje, respektive krajského úřadu, za který plní i nadále úkoly v oblasti ochrany obyvatelstva příslušný hasičský záchranný sbor kraje.

Změna, v obecním pojetí, nastala stanovením úkolů obcím s rozšířenou působností, které při výkonu státní správy plní úkoly ochrany obyvatelstva. V praxi je obcím s rozšířenou působností dána ze zákona odpovědnost za tyto úkoly a jejich konkrétním plněním je pověřen hasičský záchranný sbor kraje, v jehož působnosti se uvedená obec nachází.

Orgány obce (i orgány obce s rozšířenou působností) nadále zajišťují připravenost obce na mimořádné události, podílejí se na provádění záchranných a likvidačních prací a na ochraně obyvatelstva. Obecní úřad i po změně zajišťuje varování, evakuaci a ukrytí osob před hrozícím nebezpečím.

Závěrem lze tedy konstatovat, že přijetím nové legislativy, související s reformou veřejné správy, dojde pouze k nepodstatným změnám v působnosti obecních a krajských úřadů na úseku ochrany obyvatelstva.

*mjr. Ing. Luboš VOTÍPKA,
kpt. Ing. Květoslava SKALSKÁ,
foto Radoslav BERNAT*

Obce a integrovaný záchranný systém

IZS se u nás buduje od roku 1993, kdy bylo usnesením vlády č. 246/1993 schváleno jeho 13 zásad. Základním právním předpisem na pro IZS je nyní zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a změně některých zákonů, ve znění zákona č. 320/2002 Sb., (dále jen „zákon o IZS“). Nelze pominout také skutečnost, že zákonem o IZS se upravuje také problematika ochrany obyvatelstva na úrovni státní správy a samosprávy, fyzických osob, právnických osob a podnikajících fyzických osob. Ochrana obyvatelstva zde stojí vedle IZS. Nepochybně i ochrana obyvatelstva je součástí záchranných a likvidačních prací při řešení mimořádných událostí a tedy součástí IZS, ale její úkoly mohou být soustředěny i na tu fázi řešení mimořádné události, které je za hranicí záchranných a likvidačních prací, je využívána zejména pro řešení krizových situací.

IZS vznikl z potřeby každodenní činnosti záchrannářů, zejména při složitých haváriích, nehodách a živelních pohromách, kdy je třeba organizovat společnou činnost všech, kdo mohou svými silami a prostředky, kompetencemi nebo jinými možnostmi přispět k provedení záchrany osob, zvířat, majetku nebo životního prostředí. Je to systém spolupráce a koordinace složek, orgánů státní správy a samosprávy, fyzických a právnických osob při společném provádění záchranných a likvidačních prací tak, aby stručně řečeno „nikdo nebyl opomenut, kdo pomoci může a vzá-

jemně si nikdo z nich nepřekážel“. To je zejména v hektickém období mimořádných událostí velice nesnadný úkol, který musí mít svá pravidla.

■ Složky IZS

Základními složkami IZS podle § 4 odst. 1) zákona o IZS jsou Hasičský záchranný sbor ČR a jednotky požární ochrany, zařazené v plošném pokrytí území kraje, dále Policie ČR a zdravotnická záchranná služba, které jsou schopny rychle a nepřetržitě zasahovat, mají celoplošnou působnost na území celého státu. Pokud tedy má obec jednotku sboru dobrovolných hasičů, která je na takové úrovni, že je začleněna do plošného pokrytí území kraje (v podstatě to znamená, že zasahuje i mimo svou obec), je tato jednotka základní složkou IZS.

Celý systém pak řeší i plánovitou pomoc ostatních složek IZS podle § 4 odst. 2) zákona o IZS. Počítá se se zapojením komunálních havarijních služeb, městské policie, občanských sdružení, nemocnic a zejména Armády ČR. Pro podporu složek IZS při rozsáhlých mimořádných opatřeních mohou být za jistých podmínek použity i hospodářská opatření pro krizové stavy. Je stanoven způsob, jakým se základní složky IZS mohou přihlásit a využít např. pohotovostní zásoby.

Ostatní složky IZS jsou povolávány k záchranným a likvidačním pracím podle druhu mimořádné události, a základě jejich možností zasáhnout a pra-

Integrovaný záchranný systém (dále jen „IZS“) je určen pro koordinaci záchranných a likvidačních prací při mimořádných událostech, včetně havárií a živelních pohrom. IZS není institucí. Je to systém s nástroji spolupráce a modelovými postupy součinnosti (typovými činnostmi) a je součástí systému pro zajištění vnitřní bezpečnosti státu. Je jím naplňováno ústavní právo občana na pomoc při ohrožení zdraví nebo života.

vomocí, které jim dávají právní předpisy.

Aby bylo zřejmé, jaké ostatní složky IZS do systému patří, je sestaven poplachový plán IZS kraje, ve kterém jsou registrovány síly a prostředky složky, způsob jejich vyrozumění pro případ povolání k mimořádné události a doba uvedení složky IZS do akceschopnosti zasáhnout. Do poplachového plánu IZS kraje zařazuje ostatní složku hasičský záchranný sbor kraje (dále jen „HZS kraje“) poté, co s ní uzavře dohodu o poskytnutí pomoci na vyžádání podle § 21 zákona o IZS. Důležité je, že poplachový plán IZS kraje je spolu s plošným pokrytím vydáván nařízením kraje.

S poplachovým plánem IZS pracuje operační a informační středisko IZS - krajské operační a informační středisko HZS kraje („KOPIS“), s jeho výpisem pro území okresu operační a informační středisko územního odboru HZS kraje (OPIS ÚO).

Prostřednictvím operačních a informačních středisek HZS kraje lze tedy vyžadovat síly prostředky pro záchranné a likvidační práce.

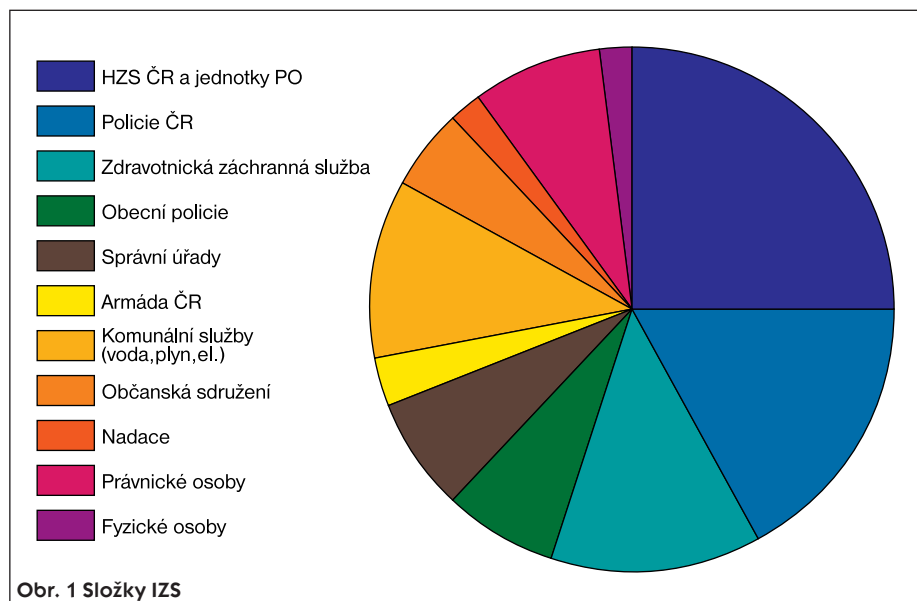
IZS se podle § 3 zákona o IZS uplatňuje v momentě, kdy jsou na místě zásahu dvě a více složek systému a společně řeší způsob, jakým se bude událost likvidovat.

■ Řízení IZS

Řízení záchranných a likvidačních prací se odehrává na třech úrovních:

1. Taktická – na místě zásahu, kde se mimořádná událost projevuje svými účinky nebo kde se projevy mimořádné události předpokládají. Zde za záchranné a likvidační práce odpovídá velitel zásahu, kterým je, pokud zvláštní zákon nestanoví jinak (např. při akcích na zabezpečení veřejného pořádku), hasič-velitel jednotky požární ochrany. Ten řídí provádění záchranných a likvidačních prací a koordinuje činnost složek IZS na místě zásahu. Může si zřídit svůj výkonný orgán – štáb velitele zásahu. Pro jeho činnost jsou připraveny typové činnosti. Velitel zásahu má ze zákona o IZS pravomoc

- vyžádat osobní a věcnou pomoc na fyzické nebo právnické osobě,
- požádat o odstranění stavby nebo porostu,
- vyhlásit evakuaci,
- omezit pohyb osob, jejichž přítomnost na místě zásahu není potřebná.

Obr. 1 Složky IZS

2. Operační – tzn. úroveň operačních středisek základních složek IZS, přičemž operační střediska Hasičského záchranného sboru ČR jsou současně operačními a informačními středisky IZS. Operační střediska jsou zřízena v okresech, krajích i na Ministerstvu vnitra. Operační střediska – zajišťují obsluhu linek tísňového volání (150,155,158) a jsou pro každého občana místem, kde může přivolat pomoc v nouzi. Operační a informační středisko IZS kraje (KOPIS) má mezi operačními středisky koordinační roli. Může požadovat uveřejnění informací ve sdělovacích prostředcích, ovládá systémy varování a vyrozumění pro obyvatelstvo a je spojovým uzlem mezi místem zásahu a třetí řídicí úrovní IZS. Sem je také svedena tísňová linka 112, určená pro ohlášení jakékoliv tísně pro občany z cizích zemí. Operační a informační středisko IZS povolává na žádost velitelů zásahu k zásahu ostatní složky IZS podle poplachového plánu IZS (krajského, ústředního); tento plán také zařazuje mimořádné události do čtyř kategorií podle závažnosti. Prostřednictvím operačních a informačních středisek IZS také hejtman kraje a starosta obce s rozšířenou působností jsou při své koordinaci záchranných a likvidačních prací povinni předávat Ministerstvu vnitra zprávy o mimořádné události a jejím průběhu a vyžadují pomoc.

3. Strategická – představuje přímé zapojení starosty obecního úřadu s rozšířenou působností, hejtmána kraje nebo Ministerstva vnitra do koordinace záchranných a likvidačních prací. To nastává v situaci, kdy velitel zásahu o jejich koordinaci požádá. V případě hejtmána kraje a Ministerstva vnitra stačí, když je mimořádná událost ohodnocena nejvyšším stupněm poplachu pod-

le poplachového plánu IZS. Ke svému rozhodování jako pracovní orgán využívají předem zřízené krizové štáby.

Pro plánovitou činnost při koordinaci záchranných a likvidačních prací je zpracován havarijní plán kraje, který je zatím zpravidla dělen po jednotlivých okresech kraje. U významných zdrojů rizika (jaderné elektrárny, velké chemické továrny) se také zpracovávají pro potřeby záchranných a likvidačních prací a ochrany obyvatelstva vnější havarijní plány těchto podniků.

Účelem strategické úrovně při koordinaci záchranných a likvidačních prací je:

- a) zapojení sil a prostředků a oprávnění v působnosti Ministerstva vnitra, ostatních ministerstev a jiných správních úřadů, hejtmánů krajů a starostů obcí ve prospěch a v souladu s potřebami záchranných a likvidačních prací a ochrany obyvatelstva podle územně příslušného poplachového plánu IZS, v souladu s vnějšími havarijními plány a havarijním plánem kraje, popřípadě s využitím zahraniční pomoci,
- b) stanovení priorit záchranných a likvidačních prací při rozsáhlých mimořádných událostech, zejména mezi různými místy zásahu,
- c) zabezpečení materiálních a finančních podmínek pro činnost složek IZS při provádění záchranných a likvidačních prací,
- d) zajištění návaznosti záchranných a likvidačních prací s opatřeními pro krizové stavy.

Podrobnosti o úkolech na jednotlivých úrovních řízení záchranných a likvidačních prací stanoví prováděcí předpis k zákonu o IZS - vyhláška č. 328/2001 Sb., o některých podrobnostech zabezpečení integrovaného záchranného systému (dále jen „vyhláš-

ka“). Tato vyhláška provádí ustanovení zákona o IZS v těch zmocněních, kterými se stanoví:

- zásady koordinace složek IZS při společném zásahu,
- dokumentace IZS, zejména obsah a způsob zpracování územních nebo vnějších (netýká se vnitřních) havarijních plánů,
- zásady způsobu krizové komunikace a spojení v IZS,
- podrobnosti o úkolech operačních a informačních středisek, tzn., že vyhláška zahrnuje prakticky celou oblast záchranných a likvidačních prací.

Úkoly správních úřadů v IZS

Působnosti, stanovené krajskému úřadu nebo obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností při koordinaci záchranných a likvidačních prací zákonem o IZS, jsou výkonem státní správy v přenesené působnosti.

Usměrnování a výstavba IZS přísluší Ministerstvu vnitra podle § 12 odst. 1 písm. m) tzv. kompetenčního zákona (zákon č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů) a § 7 zákona o IZS.

Úkoly Ministerstva vnitra a rozhodující část úkolů krajského úřadu a obcí s rozšířenou působností na úseku IZS a ochrany obyvatelstva plní Hasičský záchranný sbor ČR (jeho generální ředitelství na Ministerstvu vnitra a HZS krajů vůči orgánům krajských úřadů a orgánům obcí s rozšířenou působností), který je organizační složkou státu a orgánem státní správy. Poskytuje tak krajům a obcím s rozšířenou působností „servis“. Hejtmáni krajů a starostové obcí s rozšířenou působností mají zejména kontrolní funkci a výkonnou funkci mají v případě, že převezmou

koordinaci záchranných a likvidačních prací.

IZS byl až do konce roku 2002 budován především jako systém okresní. Jedním z důvodů bylo, že i základní složky IZS byly organizovány na okresní úrovni a přednosta okresního úřadu, jako přestavitel státní správy, měl zákonem stanoveny pravomoci při přípravě a koordinaci záchranných a likvidačních prací. S reformou státní správy došlo 1. ledna 2003 k přenesení některých úkolů okresního úřadu a pravomocí přednosty okresního úřadu na obecní úřad obce s rozšířenou působností a starostu této obce.

Obecní úřady obcí s rozšířenou působností, obce

Obecní úřad obce s rozšířenou působností při výkonu státní správy v oblasti IZS, kromě úkolů obecního úřadu podle § 15 zákona o IZS, které má ve vztahu k IZS každá obec, zajišťuje také připravenost správního obvodu obecního úřadu obce s rozšířenou působností na mimořádné události, provádění záchranných a likvidačních prací a ochrany obyvatelstva podle § 12 zákona o IZS. Je důležité, že řadu úkolů, které ukládá zákon o IZS obcím s rozšířenou působností, plní HZS kraje svými příslušnými organizačními články. Ten pro potřebu správních obvodů obecních úřadů obcí s rozšířenou působností, připravuje a provádění záchranných a likvidačních prací:

- koordinuje záchranné a likvidační práce, popřípadě plní úkoly při provádění záchranných a likvidačních prací, stanovené Ministerstvem vnitra,
- organizuje součinnost mezi obcím úřadem obce s rozšířenou působností a územními správními úřady s působností v jeho správním obvodu a ostatními obcemi,
- řídí výstavbu a provoz informačních a komunikačních sítí IZS,
- organizuje instruktáže a školení v oblasti ochrany obyvatelstva a v přípravě složek IZS, zaměřené na jejich vzájemnou součinnost,
- zabezpečuje varování a vyzoomění,
- organizuje zjišťování a označování nebezpečných oblastí, provádění dekontaminace a dalších ochranných opatření,
- organizuje a koordinuje evakuaci, nouzové ubytování, nouzové zásobování pitnou vodou, potravinami a dalšími prostředky, nezbytnými k přežití obyvatelstva,
- organizuje a koordinuje humanitární pomoc,
- organizuje hospodaření s materiálem civilní ochrany,
- vede evidenci a provádí kontrolu staveb civilní ochrany a staveb, dotčených požadavky civilní ochrany v kraji,
- shromažďuje a používá pro zpracování vnějších havarijních plánů a havarijního plánu kraje potřebné údaje,
- seznamuje ostatní obce, právnické a fyzické osoby ve svém správním ob-

vodu s charakterem možného ohrožení obyvatel s připravenými záchrannými a likvidačními pracemi,

- zpracovává vnější havarijní plán, pokud to vyplývá ze zvláštního právního předpisu a zóna havarijního plánování nebezpečného podniku nepřesahuje správní obvod obecního úřadu obce s rozšířenou působností,
- spolupracuje při zpracování vnějšího havarijního plánu a při koordinovaném řešení mimořádné události s krajským úřadem, pokud zóna havarijního plánování nebezpečného podniku přesahuje území správního obvodu obce s rozšířenou působností,
- zajišťuje havarijní připravenost, stanovenou havarijním plánem kraje a vnějšími havarijními plány a ověřuje ji cvičeními.

Starosta obce s rozšířenou působností má, vedle pravomocí a úkolů starosty každé obce podle § 16 zákona o IZS, navíc podle §13 zákona o IZS, následující úkoly:

- koordinuje záchranné a likvidační práce při řešení mimořádné události, vzniklé ve správním obvodu obecního úřadu obce s rozšířenou působností, pokud jej velitel zásahu o koordinaci požádal. Pro koordinaci záchranných a likvidačních prací může starosta obce s rozšířenou působností použít krizový štáb své obce,
- schvaluje vnější havarijní plány.

Jak bylo uvedeno, obce s rozšířenou působností budou plnit i své další úkoly jako každá jiná obec. Zákon o IZS stanoví orgánům obce, aby zajišťovaly připravenost obce na mimořádné události a podílely se na provádění záchranných a likvidačních prací a na ochraně obyvatelstva. Za tím účelem obecní úřad:

- organizuje přípravu obce na mimořádné události,
- podílí se na provádění záchranných a likvidačních prací s IZS,
- zajišťuje varování, evakuaci a ukrytí osob před hrozícím nebezpečím, pokud zvláštní právní předpis nestanoví jinak,
- hospodaří s materiálem civilní ochrany,
- poskytuje HZS kraje podklady a informace, potřebné ke zpracování havarijního plánu kraje nebo vnějšího havarijního plánu,
- podílí se na zajištění nouzového přežití obyvatel obce,
- vede evidenci a provádí kontrolu staveb civilní ochrany nebo staveb dotčených požadavky civilní ochrany v obci.

Starosta každé obce má pro zajištění úkolů obce při jejich podílu na provádění záchranných a likvidačních prací:

- zajišťovat varování osob, nacházejících se na území obce, před hrozícím nebezpečím,
- organizovat v dohodě s velitelem zásahu nebo se starostou obce s rozšířenou působností evakuaci osob z ohroženého území obce,
- organizovat činnost obce v podmínkách nouzového přežití obyvatel obce,

je oprávněn vyzvat právnické a fyzické osoby k poskytnutí osobní nebo věcné pomoci.

Je třeba říci, že v případech výše uvedených úkolů obce, je obec plní v přenesené působnosti státní správy a tyto úkoly nejsou zákonem přeneseny na HZS kraje, jako je tomu u obecního úřadu s rozšířenou působností.

Významným nástrojem obce při provádění záchranných a likvidačních prací i plnění úkolů na úseku ochrany obyvatelstva je jednotka sboru dobrovolných hasičů obce, kterou obec zřizuje na základě § 67 zákona č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů.

Jak bude probíhat spolupráce mezi starostou obce s rozšířenou působností, popř. každého starosty obce s HZS kraje?

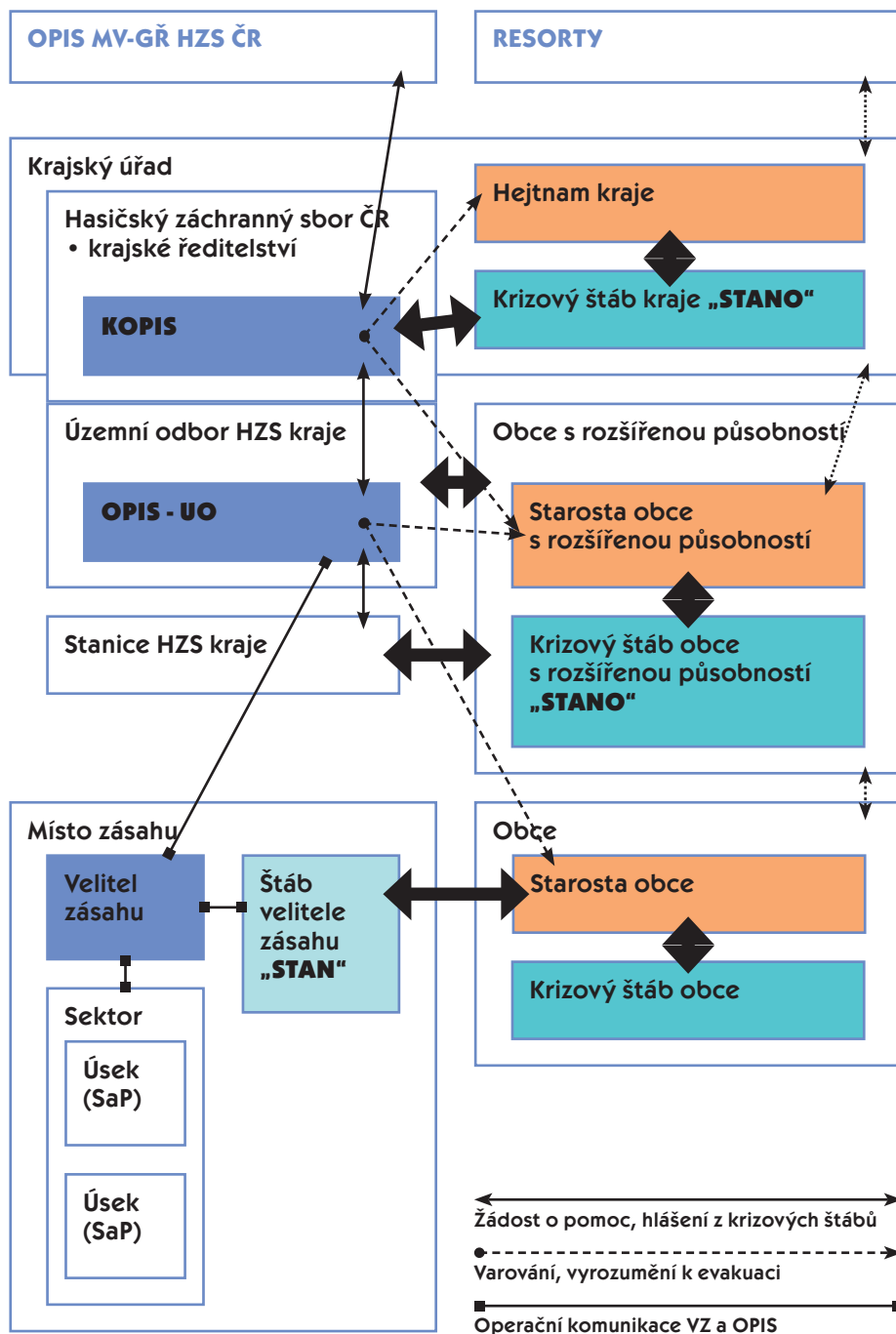
Organizačními složkami HZS ČR, navazujícími na územní a správní členění, jsou:

- krajské ředitelství HZS kraje, mající sídlo v kraji – to bude plnit úkoly krajského úřadu v oblasti koordinace záchranných a likvidačních prací, které mu ukládá zákon o IZS a pomáhat ve strategickém řízení IZS hejtmanům krajů. V čele HZS kraje je ředitel HZS kraje. Součástí krajských ředitelství pro koordinaci záchranných a likvidačních prací jsou:
- odbor IZS, který řídí výkon služby v jednotkách požární ochrany v kraji a zabývá se koordinací záchranných a likvidačních prací,
- operační a informační středisko IZS kraje,
- připravené prostory stálé pracovní skupiny krizového štábu kraje.

Krajské ředitelství HZS kraje připravuje (odpovídá za přípravu) prostorů pro stálé pracovní skupiny krizového štábu kraje.

- územní odbory HZS kraje, mající sídlo (zpravidla v bývalém) v okresním městě, které je současně obcí s rozšířenou působností. Územní odbor je podřízen krajskému ředitelství HZS kraje a v jeho čele je ředitel územního odboru HZS kraje. Na stanici HZS kraje jsou dislokovány:
- jednotka HZS kraje,
- oddělení IZS, které se zabývá koordinací záchranných a likvidačních prací na území okresu,
- okresní operační a informační středisko IZS s navazujícími prostory pro koordinaci záchranných a likvidačních prací,
- prostory pro práci štábu územního odboru HZS kraje a pracovní skupiny krizového štábu obce s rozšířenou působností, ve které tento územní odbor sídlí.

Územní odbor HZS kraje řídí činnost stanic HZS kraje a je podřízen krajskému ředitelství HZS kraje. Územní odbor HZS kraje plní úkoly obcí s rozšířenou působností, kte-

Obr. 2 Struktura IZS

ré mu ukládá zákon o IZS v územním obvodu okresu přímo nebo prostřednictvím jemu podřízených stanic HZS kraje.

Do budoucna se u některých krajů počítá s určitou optimalizací počtu územních odborů HZS kraje a na území kraje s vytvořením několika sekcí HZS kraje, které by pokryly svojí působností území kraje, tzn. jedna sekce by byla pro několik okresních území.

- stanice HZS kraje, mající sídlo v 95% obcí s rozšířenou působností a jejichž dislokace je odvozena od plošného pokrytí území kraje. Stanice je podřízena územnímu odboru HZS kraje a její činnost řídí velitel stanice. Ve stanici sídlí jednotka HZS kraje a jsou zde nejen spojové prostředky pro spojení s operačním a informačním střediskem IZS, ale i prostory pro práci stálých pracov-

ních skupin krizového štábu obce s rozšířenou působností.

Velitel stanice má za úkol připravovat a koordinovat záchranné a likvidační práce ve správním území obce s rozšířenou působností a spolupracovat se všemi starosty obcí v uvedeném správním území, a z hlediska přípravy IZS nebo z hlediska práce s jednotkami sboru dobrovolných hasičů obcí (např. odborná příprava velitelů, strojníků).

Krizové štáby a IZS

Jak bylo uvedeno v popisu strategického řízení IZS, mohou hejtmani krajů a starostové obcí využívat při koordinaci záchranných a likvidačních prací krizový štáb. Je to jejich pracovní a poradní orgán, pokud budou koordinovat záchranné a likvidační práce nebo pro-

vádět krizová opatření při vyhlášeném krizovém stavu.

Krizový štáb se sice svolává při řešení mimořádné události, ale jeho členové jsou předem jmenováni z členů bezpečnostní rady, zástupců složek IZS, apod. Krizový štáb má při koordinaci záchranných a likvidačních v podstatě dvě funkce:

1. zajistit nepřetržitou práci, pokud to koordinace záchranných a likvidačních prací vyžaduje. To se provádí prací za pomoci stálé pracovní skupiny krizového štábu, označované zkratkou „STANO“, organizované dále do odborných skupin zaměřených na:

- spojení a komunikaci s veřejností (S),
- týlové zabezpečení nasazených sil a opatření na ochranu obyvatelstva (T),
- analýzu mimořádné situace (A),
- nasazení sil a prostředků pro záchranné a likvidační práce (N),
- ochranu obyvatelstva, včetně humanitární pomoci (O).

2. zabezpečit na svém zasedání projednání důležitých postupů na úrovni strategického řízení při mimořádné události a navrhnout hejtmanovi kraje nebo starostovi obce s rozšířenou působností postup nebo jeho rozhodnutí. Zasedání krizového štábu se obvykle nezúčastňují členové ze stálé pracovní skupiny, ale zpravidla její vedoucí. Zasedání se zúčastňují členové bezpečnostní rady, tajemník bezpečnostní rady a vedoucí složek IZS, případně další osoby, které určí vedoucí krizového štábu (hejtman kraje, starosta obce s rozšířenou působností). Pro podporu zasedání krizového štábu může sloužit tzv. sekretariát, vytvořený zpravidla z oddělení nebo odboru, zabývajícího se bezpečností na příslušném krajském úřadě nebo obecním úřadě. Počet a dobu zasedání krizového štábu volí jeho vedoucí podle potřeby. Jde také o to, aby se vedoucí složek nebo jiných orgánů mohli věnovat svým úkolům při záchranných a likvidačních pracích a nepřetržitě nezasedali v krizovém štábu.

Činnost krizových štábů je podrobně popsána a vydána ve Věstníku vlády pro orgány krajů, okresní úřady a orgány obcí č. 9/2001. Tímto věstníkem je vydána směrnice Ministerstva vnitra č.j. PO-4536/IZS-2001, kterou se stanoví organizační uspořádání krizového štábu kraje, okresu a obce, jeho uvedení do pohotovosti, a vedení dokumentace a metodický pokyn Ministerstva vnitra č.j. PO-4537/IZS-2001, kterým se stanoví některé podrobnosti a doporučení k metodice práce, přípravě členů a místům zasedání krizového štábu kraje, okresu a obce.

Popisovaná spolupráce HZS kraje s krajským úřadem, obcemi s rozšířenou působností, obcemi s hejtmany a starosty obcí se odráží ve struktuře IZS, která je do krajské úrovně uvedena na obr. č. 2.

plk. Dr. Ing. Zdeněk HANUŠKA,
foto archiv redakce

Spolehlivý partner starostů

V rámci druhé fáze reformy veřejné územní správy byla provedena rozsáhlá novelizace celé řady právních předpisů, upravujících působnost, oprávnění a povinnosti státních orgánů a územně samosprávných celků. K nezbytným změnám samozřejmě došlo také v oblasti zvláštních právních předpisů, týkajících se požární ochrany, integrovaného záchranného systému, krizového řízení a ochrany obyvatelstva. Obdobně jako v ostatních novelizovaných právních předpisech, došlo i v této oblasti k převedení dosavadních úkolů okresních úřadů na jiné orgány veřejné správy.

Převod kompetencí

Príslušným zákonem (zákon č. 320/2002 Sb., o změně a zrušení některých zákonů v souvislosti s ukončením činnosti okresních úřadů) byly některé kompetence okresních úřadů při výkonu státní správy v oblastech požární ochrany, integrovaného záchranného systému, krizového řízení a ochrany obyvatelstva převedeny na orgány krajů, hasičské záchranné sbory krajů a na obce s rozšířenou působností a jejich starosty s tím, že řada kompetencí v těchto oblastech přísluší i těm obcím, které nemají rozšířenou působnost a zabezpečují některé úkoly státní správy v přenesené působnosti pouze na území své obce.

V zákoně č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů, byla působnost okresního úřadu při vydávání právních předpisů, upravujících ve vymezených oblastech podmínky požární bezpečnosti ochrany, převedena na příslušné orgány kraje (rady). V rámci působnosti obce byly provedeny dílčí úpravy § 29, který upravuje požadavky na zřízení jednotky dobrovolných hasičů obce a zabezpečení její činnosti, o poskytování vzájemné pomoci při zdolávání požárů a likvidaci mimořádných událostí.

V zákoně č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, ve znění zákona č. 320/2002 Sb., pak jde o celou působnost orgánů obcí a jejich starostů při zajištění připravenosti na mimořádné událos-

Starostové obcí s rozšířenou působností budou mít při plnění úkolů v oblasti požární ochrany, integrovaného záchranného systému, ochrany obyvatelstva a krizového řízení spolehlivého, odborně způsobilého a praktickými zkušenostmi vybaveného partnera.

ti a při provádění záchranných a likvidačních prací a ochrany obyvatelstva, poskytování plánované pomoci na vyžádání a provádění kontrol dodržování zákona v mezích stanovených působností a ukládání pokut při jeho porušení.

V zákoně č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon), ve znění zákona č. 320/2002 Sb., se změny týkají, vedle úprav kompetencí orgánů krajů a hasičských záchranných sborů krajů, opět

celé působnosti orgánů obce a starosty při zajištění připravenosti obce na krizové situace a v době krizového stavu. Změny se týkají také provádění kontrol dodržování zákona v mezích stanovených působností a ukládání pokut při jeho porušení.

Úpravy organizační struktury

V zájmu zajištění potřebné koordinace a sjednocování postupů při přípravě na krizové situace a jejich řešení (což je podle § 10 krizového zákona úkolem Ministerstva vnitra), provedlo MV-generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR s předstihem úpravu své organizační struktury, jakož i organizační struktury hasičských záchranných sborů krajů tak, aby byla přizpůsobena uspořádání orgánů veřejné správy.

Upravená organizační struktura umožní zabezpečit potřebnou součinnost mezi hasičskými záchrannými sbory krajů (krajskými ředitelstvími) a orgány krajů při plnění úkolů v oblasti krizového řízení. Obdobně je připravena součinnost hasičských záchranných sborů krajů s orgány obcí s rozšířenou působností.

Se zřetelem na rozložení obcí s rozšířenou působností bylo rozhodnuto, že součinnost na této úrovni bude zajišťována prostřednictvím velitelů stanic HZS krajů, kterých je přibližně stejný počet, jako obcí s rozšířenou působností a i jejich územní působení je obdobné. V některých případech se bude zřejmě jednat i o stávající ředitele územních odborů.

*pplk. Ing. Miloš SVOBODA,
foto kpt. Josef NITRA
a Milan VÁVRŮ*

Operační střediska složek IZS

V České republice provozují základní a ostatní složky integrovaného záchranného systému (dále jen IZS) na různých úrovních více než 260 operačních středisek (dále jen OPS). Jejich provoz zabezpečuje přes 2 000 pracovníků.

Financování provozu, rozvoje a obnovy systému OPS má své hranice. Napětí ve financování mohou v budoucnu vyvolat nejen požadavky na růst platů operátorského personálu, ale i zvyšující se ceny telekomunikačních a informačních technologií a služeb. Nelze vyloučit ani dopady reformy veřejné správy České republiky.

Udržení přijatelných podmínek pro fungování systému OPS bude vyžadovat změny. Začít se musí u oprávněnosti počtu provozovaných OPS a jejich velikostí. Intenzifikace se nevyhne ani vnitřnímu fungování samotného OPS. Má se na mysli například urychlení příjmu tísňového volání a jeho odbavení.

Jakákoliv změna, provedená v systému OPS, se promítá do bezpečnostního systému České republiky po řadu let.

Stanovení velikostí OPS v ČR

U základních složek IZS v ČR se obecně preferuje stanovení velikostí operačních středisek pomocí počtu trvale přítomných operátorů. Minimálním požadavkem je zpravidla trvalá přítomnost dvou operátorů. Tento počet je zdůvodňován provozně bezpečnostními požadavky. Od toho se odvozuje minimální velikost operačního střediska - dvě aktivní operátorská pracoviště. Tento způsob stanovení má však většinou intuitivní charakter.

Potřeba záložních operátorských pracovišť je uváděna většinou jako obecné doporučení. Případně se uvádí na bázi intuice stanovené rozpětí 30-50% počtu aktivních operátorských pracovišť.

U OPS Hasičského záchranného sboru ČR se výchozí požadavek počtu přítomných operátorů dále upravuje koeficientem navýšení. Do roku 2001 se koeficient navýšení stanovil na základě průměrných počtů řešených událostí v rámci obsluhovaného území za rok. Od roku 2001 se odvozuje velikost koeficientu navýšení od počtu obyvatel obsluhovaného území.

Žádné řešení neupřednostňuje časové charakteristiky, vázané na řešení mimořádné události a podmínky provozu OPS.

Protože převážná většina OPS základních složek IZS v ČR je v současnosti koncipována na úrovni okresů (průměrný okres v ČR má asi 120 tisíc obyvatel a území o ploše přibližně 1000 km²), jeví se stanovení velikosti OPS na bázi intuitivní, případně pomocí jednokriteriálních modelů, za přijatelné. Je třeba ovšem zdůraznit, že zatím všechna známá řešení nových OPS v ČR v posledních deseti letech vychá-

zela z myšlenky prosté náhrady zastaralých technických prostředků moderními informačními a komunikačními technologiemi. A to bez ohledu na to, že by v rámci obměny byla rovněž posuzována otázka dostatečnosti či efektivnosti provozu těchto pracovišť [1].

Stanovení velikostí OPS v zahraničí

Rešerše zahraničních zdrojů k dané problematice ukazují, že ke stanovení počtu operátorských pracovišť na OPS se ve větší míře využívají postupy, založené na znalosti funkčních procesů, probíhajících na OPS, a hledání efektivnosti provozu OPS.

Například postup pro stanovení velikosti OPS zdravotnické záchranné služby [3] v SRN vychází z požadavků, aby počet aktivních operátorů odpovídal rozsahu plněných úkolů a hospodárnosti provozu. Pro OPS s trvalým obsazením dvou operátorských pracovišť, za předpokladu, že zároveň mohou být přijímány dvě tísňové zprávy, lze zadané podmínky splnit tehdy, pokud se bude řešit nad 40 000 zásahů za rok. Takový počet požadavků na zásah vzniká při zabezpečování péče pro 350 000 až 400 000 obyvatel.

Jiné metody upřednostňují při stanovení počtu operátorů aparát teorie hromadné obsluhy. Vychází se z podmínky, aby pravděpodobnost odmítnutí při obsluze příchozích volání byla menší, než zvolená hodnota, která je např. pro podmínky požární ochrany 0,001 (0,1%). Počet operátorů se stanoví při středním počtu tísňových volání za jed-

notku času a střední době odbavení jednoho volání operátorem [4].

Navrhovaná řešení

Provoz OPS je spojen s tokem nejrůznějších zpráv, které se vyhodnocují a podle jejich obsahu a naléhavosti se na ně dále reaguje - viz obr. To umožňuje popsat fungování OPS s využitím teorie hromadné obsluhy a přihlížet tak při stanovení jeho velikostí jak k charakteru toku příchozích volání, tak i k tomu odpovídajícím časovým charakteristikám a způsobu zpracování.

V obecném tvaru lze počet aktivních operátorských pracovišť N_{opr} vyjádřit vztahem

$$N_{opr} = f(K_{osú}; K_{oper}; K_{org}) \quad (1)$$

kde: N_{opr} - počet aktivních operátorských pracovišť,

$K_{osú}$ - soustava parametrů operační situace posuzovaného územního celku,

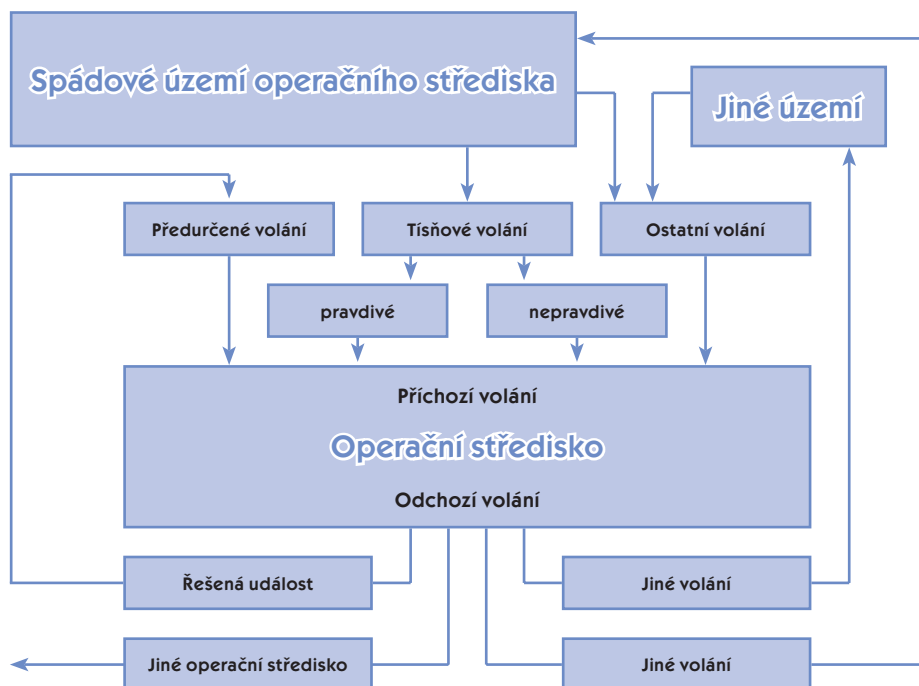
K_{oper} - soustava parametrů, charakterizující systém řízení na OPS,

K_{org} - soustava parametrů rozsahu ostatních úkolů, plněných OPS (např. zprostředkování a poskytování jiných služeb).

Pro praktickou aplikaci modelu (1) lze stanovení počtu aktivních operátorských pracovišť interpretovat ve tvaru

$$\frac{s^{N_{(opr)}}}{N_{(opr)}!} \leq p \quad (2)$$

kde: $N_{(opr)}$ - hledaný počet aktivních operátorských pracovišť,

Obr. Charakter příchozího volání na vstupu OPS

$s = u \cdot v$ - parametr posuzované operace,

u - střední počet posuzovaných operací za jednotku času, např. obsluhovaných příchozích volání, řešených událostí apod.,

v - střední doba trvání posuzované operace, např. doba odbavení tísňového volání, operační doba řešení události apod.,

k - počet současně posuzovaných operací ($k = 0, 1, 2, \dots$),

p - zvolená pravděpodobnost zpoždění posuzované operace při počtu $N_{(opr)}$ operátorských pracovišť na operačním středisku.

Při řešení vztahu (2) lze použít nástrojů tabulkového procesoru Excel a vizuálního vyhodnocení výsledků. Lze rovněž odvodit vhodný empirický vztah.

V každém případě však řešení vztahu (2) vyžaduje respektování zjednodušujících podmínek:

- jedno aktivní operátorské pracoviště obsluhuje jedno příchozí tísňové volání,
- jedno aktivní operátorské pracoviště řeší nanejvýš dvě události současně,
- rozhodujícím zdrojem příchozích tísňových volání je veřejná telefonní síť (VTS),

• systém plošného monitorování objektů, případně další služby, se jako zdroj příchozích tísňových volání berou v úvahu tehdy, když hustota toku jejich tísňových volání dosáhne určité výše.

Při praktickém použití výpočtového modelu je potřebné rozlišovat procesní režim řešení události (sériový, paralelní), který OPS provozuje.

U toků příchozích volání je nezbytné respektovat kolísání jejich hustoty v průběhu dne, případně jiného sledovaného období. Rovněž je potřeba vzít v úvahu i očekávané trendy vývoje jednotlivých parametrů, a to na období projektované životnosti operačního střediska.

U OPS, vzniklých formou integrace několika OPS na územním principu, je nutné vzít v úvahu územní specifiku jednotlivých územních celků. Ty se projeví v modelu různými hustotami toku příchozích volání a rovněž různě dlouhými středními dobami trvání zásahu.

Závěr

Protože OPS základních složek IZS byla dosud koncipována prioritně pro úroveň okresu, považovalo se intuitivně, případně pomoci jednokriteriálních modelů provedené stanovení velikosti OPS, za přijatelné.

Prezentované řešení snižuje úroveň intuitivně-empirického rozhodování. Je založeno na přímém stanovení počtu aktivních operátorských pracovišť. Optimalizačním faktorem ve výpočtovém modelu je volba hodnoty pravděpodobnosti společensky přijatelného zpoždění při řešení následně ohlášené mimořádné události.

Popisované řešení bylo připravováno pro podmínky Hasičského záchranného sboru ČR. Přesto je lze poměrně jednoduše využít i v podmínkách ostatních složek integrovaného záchranného systému. Předpokladem aplikace řešení je především možnost získání potřebných dat.

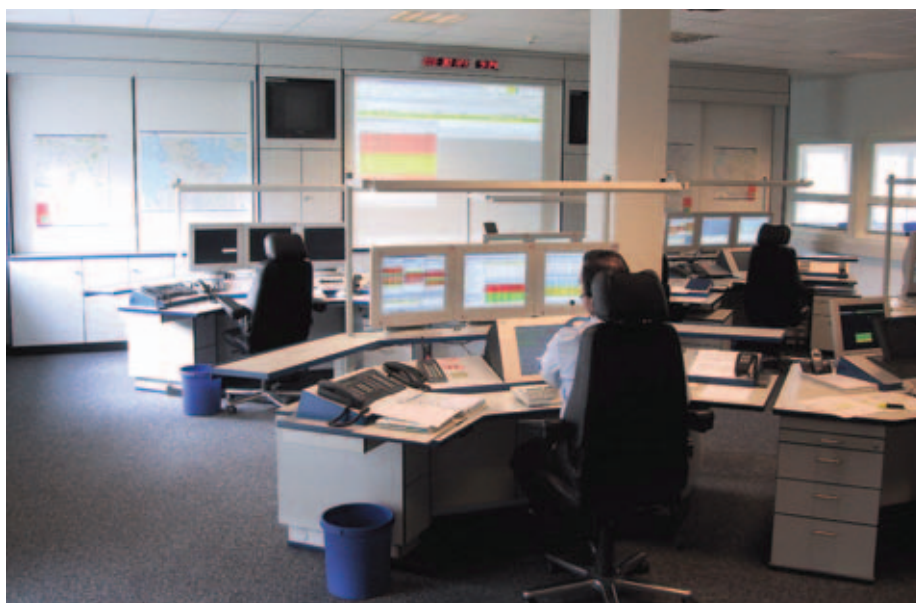
Použitá a související literatura:

- [1] ADAMEC, V.: Management záchranných prací - operační a informační střediska, doktorandská disertační práce, VŠB - TU Ostrava, Ostrava 2001, 108 stran, 19 tabulek, 32 obrázků, 10 příloh
- [2] ADAMEC, V.: Stanovení velikosti operačních středisek IZS, In Sborník přednášek Mezinárodní konference Medicína katastrof, VI. ročník, Ego Zlín spol. s r.o., 2002
- [3] HÜBER, J.: Personalmanagement in der Leitstelle - was ist notwendig?, In Referateband "Die Leitstelle des 21. Jahrhunderts", 1. Bundeskongress Leitstelle, 20. bis 21. November 1997, Verlagsgesellschaft Stumpf & Kossendey, Edelwecht, Wien, 1998, ISBN 3-932750-17-9, str. 77-79
- [4] TOPOLSKIJ, N.G., TARANCEV, A.A., ČUMACENKO, A. P.: Ekspresnyybor parametrov sistem masovogo obsluživaniya v ASU požarnoj ochrany, Požarovzryvo-bezopasnost', Naučno-techničeskij žurnal č. 1, 2000, Asociacija Požarnauka, Moskva 2000, str. 7-11, ISSN 0869-7493

Abstrakt:

Príspevek uvádí shrnutí výsledků analýzy stanovení velikostí operačních středisek složek IZS v podmínkách ČR, způsob řešení obdobných problémů v zahraničí a navrhuje, jak by bylo možné v dané oblasti v rámci složek IZS v ČR dále postupovat.

pplk. Ing. Vilém ADAMEC, Ph.D.,
foto npor. Ing. René NYTRA

Příprava operátorů tísňového volání 112

Pro výstavbu systému příjmu tíšňového volání na linku 112 byl postaven cíl vybudovat technologii telefonních center tíšňového volání u operačních a informačních středisek HZS krajů, systém datové a hlasové propojitelnosti telefonních center tíšňového volání (TCTV) a operačních středisek základních složek integrovaného záchranného systému. K splnění tohoto cíle bylo zřízeno školicí pracoviště pro přípravu personálu v Odborném učilišti požární ochrany Frýdek-Místek.

Koncem roku 2001 se začalo s realizací výstavby školního TCTV a s ním i úprav v již stávajícím školním operačním středisku, sloužícím pro přípravu operačních důstojníků HZS ČR.

Pro vytvoření komplexní přípravy jak operátorů TCTV, tak i operačních důstojníků HZS ČR byly vybudovány prostory s potřebnou technologií v následném rozsahu:

■ Telefonní centrum tíšňového volání

Školní TCTV s odpovídající aplikací, splňující co nejrychlejší odbavení tíšňových volání, a to jak v českém jazyce, tak i cizojazyčné, je určeno pro přípravu operátorů.

Pracoviště operátora je vybaveno IP telefonem, umožňujícím zřizování konferenčních hovorů dle povahy tíšňového volání a nutnosti propojení tohoto hovoru na složky integrovaného záchranného systému (IZS).

Na tomto pracovišti je nainstalována aplikace Manager 112, která operátorům umožňuje získat informace o přichozím hovoru z hlediska místa i čísla volajícího, místa vzniklé události, a to jak zápisem, tak i grafickým znázorněním na GIS (grafický informační systém).

Aplikace Manager 112 umožňuje operátorům také práci s panelem spojení, který plně nahrazuje práci s telefonem a umožňuje rychlé přidělení zpracovaných údajů složkám IZS, které budou danou událost řešit. Pracoviště jsou vybavena náhlavními soupravami se zesilovačem pro usnadnění práce operátora.

Pro přípravu operačních důstojníků HZS ČR byly provedeny úpravy stávajícího školního operačního a informačního střediska (OPIS) na krajské OPIS s následným přenosem dat a informací pro školní územní OPIS na územních odborech HZS krajů.

■ Operační a informační středisko

Na tomto pracovišti se provádí příprava operačních důstojníků, operačních techniků a spojářů.

Školní operační a informační středisko má čtyři pracoviště, kde je možné procvičovat činnost pracovníků krajských OPIS nebo územních OPIS. Podle nastavení konfigurace tohoto pracoviště je možno provádět cvičení i kombinované, a to pracovníků krajských OPIS a územních OPIS.

Pracoviště jsou vybavena aplikací Výjezd – Spojář pro uvedené OPIS. Je zde nainstalována aplikace spolupracující s TCTV, EPS (elektrická požární signalizace) a ostatními složkami IZS, informačními podporami a aplikací pro rádiový provoz.

Zařízení umožňuje také výcvik pracovníků OPIS v řešení situací s leteckým hašením, likvi-

dace úniku nebezpečné látky a jiných modelových situací, které mohou vzniknout při práci na OPIS.

Pro oba školicí celky byly vybudovány simulátory a aplikace pro simulaci.

■ Simulace

Protože sdružené výcvikové centrum (SVC) je uzavřený systém, který není napojen na veřejnou telekomunikační síť, je nutné pro výcvik imitovat tíšňová volání a zároveň simulovat rádiový provoz mezi OPIS a jednotkami u zásahu. K těmto účelům byla na SVC vybudována simulace. Ze čtyř stanovíšť je možné pomocí digitálních telefonů simulovat tíšňová volání, a to jak na linku tíšňového volání 112, tak i na tíšňovou linku 150. K těmto voláním je zároveň nastaveno na simulátoru telefonní číslo a simulátor poskytuje i identifikaci místa volaného na GIS. Pomocí zpracovaných scénářů a projekce je scénář promítán na projekční plátno a účastníci kurzu toto prezentují na TCTV nebo na OPIS. Operátoři TCTV nebo pracovníci OPIS na toto reagují a provádějí oznámení složkám IZS nebo vysílají jednotky dle toho, které z pracovišť cvičí.

■ Příprava operátorů

Pracovníci OPIS jsou připravováni v jednotlivých kurzech podle osnov, určených pro tyto kurzy. Důraz je v přípravě dáván na získání základních praktických zkušeností v práci s aplikací Výjezd – Spojář a Informačních podpor.

Operátoři TCTV, kteří prošli výběrovým řízením a byli přijati na dané funkce u HZS krajů, začali přípravu koncem roku 2001. Příprava po zkušenostech z prvních kurzů byla rozdělena na několik etap.

První etapa je zaměřena na seznámení se s problematikou HZS ČR. Operátoři jsou v této etapě seznamováni se základní problematikou v oblasti taktiky, CHTS (chemicko technická služba), spojení, technickými prostředky.

Mimo uvedené oblasti jsou zde seznamováni s tématy v oblasti psychologie osobnosti.

Doba přípravy v této etapě je dva týdny, ukončena závěrečným testem.

Druhá etapa přípravy je zaměřena na jazykovou přípravu a je prováděna ve Střední odborné škole požární ochrany a Vyšší odborné škole požární ochrany MV Frýdek-Místek. Pod vedením učitelů jazyků jsou zde operátoři připravováni v oblasti všeobecných znalostí jazyka a také s odbornou terminologií daného jazyka, na který jsou pro tíšňovou linku 112 přijati. Tato etapa trvá tři týdny a je ukončena zkouškou.

■ Odborná část

Třetí etapa přípravy je odborná. Obsahuje část teoretickou, kde jsou operátoři seznamováni s problematikou systému telefonních center tíšňového volání, systému propojení mezi nimi a také systému propojení se složkami IZS.

V dalším jsou budoucí operátoři 112 orientačně seznámeni s problematikou operačních středisek Policie ČR a dispečerských stanovišť zdravotnické záchranné služby. Teoretická příprava trvá dva týdny a je ukončena testem.

V části praktické přípravy operátorů 112 jsou posluchači seznamováni s hardwarem a softwarem, který se používá na telefonních centrech tíšňového volání. Jsou orientačně seznámeni se záznamovým zařízením, telefonní ústřednou a s jejími možnostmi pro zabezpečení činnosti TCTV.

Naučí se také ovládat digitální telefonní přístroje použité na TCTV, a hlavně využívat jejich možnosti při práci. Seznamují se s aplikací, použitou na TCTV, s GIS se zaměřením pro využití jejich možností pro co nejkvalitnější příjem tísňových volání, jejich co nejrychlejší odbavení a předání složkám IZS k řešení.

Dále procházejí praktickou přípravou příjmu a odbavení tísňových volání na simulátoru k získání základních praktických návyků v práci na TCTV.

V současnosti je doba praktické přípravy tři týdny a je ukončena zkouškou z praktické činnosti na TCTV.

Celková příprava všech uvedených etap je zakončena závěrečnou zkouškou před komisí.

Kalendář centra

S přípravou operátorů 112 se započalo v roce 2001, v květnu roku 2002 byla zahájena prak-

tická příprava operátorů 112 na školním TCTV. Koncem roku 2002 celkovou přípravu ukončilo 70 operátorů tísňového volání 112.

Vybudováním a řízením TCTV byl po odborné stránce pověřen vedoucí úseku operačního řízení kpt. Ing. Karel Gorecki, který svou práci konzultuje s dalšími odborníky a jeho nejbližším spolupracovníkem je npor. Ing. René Nytra. Neobejde se ani bez po-

moci dalších spolupracovníků, jako npor. Zdeňka Šotkovského a nstržm. Daniela Škapy. Výsledkem jejich úsilí je prototyp TCTV, který byl vyvíjen i pro potřebu jednotlivých krajů. Na všech krajích by TCTV měly být vybudovány v průběhu tohoto roku.

V roce 2003 čeká OUPO Frýdek-Místek ještě nemalý úkol připravit zbývajících 98 operátorů tísňového volání 112 po odborné stránce, což potrvá nepřetržitě až do prosince roku 2003.

Po ukončení přípravy operátoři tísňového volání 112, počínaje rokem 2004, absolvují zdokonalovací přípravu k výkonu funkce, která bude zaměřena na výcvik činnosti TCTV, zpravidla v cizím jazyce.

*kpt. Ing. Karel GORECKI,
foto npor. Ing. René NYTRA,
prap. Petr PRUDKÝ*

K problematice jednotného evropského čísla tísňového volání 112

Důvody zavedení

Rada Evropských společenství svým rozhodnutím č. 91/396/EHS ze dne 29. července 1991, rozhodla o zavedení jednotného evropského čísla tísňového volání především z důvodu usnadnění komunikace s tísňovými službami v rámci Evropské unie, protože došlo k výraznému nárůstu soukromých i služebních cest v rámci Evropy. Každý stát používá svá vlastní tísňová čísla, která cizinec mnohdy nezná a při zavolání má většinou jazykové problémy. Na uvedeném čísle musí být zabezpečeno, že zpráva o mimořádné události bude přijata a bude zabezpečena příslušná reakce. Způsob zabezpečení a odbavení má být upraven tak, aby nejlépe odpovídal národní organizaci nouzových systémů. Pokud to bude vhodné, má být číslo tísňového volání 112 zavedeno souběžně s národními tísňovými čísly. Zavedeno má být ve veřejných telefonních sítích, digitálních sítích integrovaných služeb a veřejných mobilních službách. V současnosti číslo tísňového volání 112 funguje nejen ve všech státech EU, ale i v ostatních státech Evropy, protože je podmínkou pro provozování technologií mobilních telefonů.

Národní čísla zůstávají zachována

Jednotné evropské číslo tísňového volání 112 je v ČR zaváděno, funguje a bude fungovat souběžně s národními čísly tísňového volání. Národní čísla tísňového volání se tedy neruší a ani nikdo nepřipravuje jejich zrušení. Tísňové číslo 112 bude uvedeno v telefonních seznamech a veřejných telefonních automatech vždy jako poslední s vysvětlením, ve kte-

Při vstupu České republiky do Evropské unie je potřebné splnit řadu podmínek. Jednou z nich je také zavedení jednotného evropského čísla tísňového volání 112.

rych případech jej mají občané použít (je určeno pro cizince a pro tísňové volání při rozsáhlých mimořádných událostech). K tomu je připravováno logo, které vychází z doporučení EU.

Problematika zavedení jednotného evropského čísla tísňového volání 112 v ČR je upravena:

- zákonem č. 151/2000 Sb., o telekomunikacích a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a opatřeními Českého telekomunikačního úřadu,
- zákonem č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, ve znění zákona č. 320/2002 Sb.,
- usnesením vlády č. 391/2000, ve znění usnesení vlády č. 350/2002.

Nový způsob řešení

Projekt telefonních center tísňového volání (dále jen TCTV) a technologie propojitelnosti operačních středisek je řešen zcela novým a moderním způsobem, který je založen na moderní technologii „CALL CENTER“, která se vzájemně zálohují a důsledně archivují všechny hlasové i datové komunikace. Technologie umožňuje identifikovat nejen telefonní číslo a adresu pevné telefonní stanice a jejího majitele, ale i polohu mobilního telefonu. Všechny tyto ukazatele jsou zobrazovány na digitálních mapách a konfrontovány s ohlášenou mimořádnou událostí. Základem technického řešení TCTV 112 je při odbavování tísňového volání vytvoření datové věty, která bude předána na příslušná operační střediska základní složky IZS.

V případech specifických tísňových volání (zejména u zdravotnických) budou tato volání ihned po zjištění nutných údajů přepojena

(nebo bude vytvořena hlasová konference) na příslušné okresní operační středisko a formou datové věty budou předány údaje, identifikované automaticky a údaje, doposud získané od volajícího. (Údaje předané formou datové věty již nemusí být předmětem vytěžování.)

Technologie TCTV umožní odbavit tísňový hovor a současně předat informace o mimořádné události všem základním složkám IZS. Při specifických zdravotnických voláních na linku 112 vznikne několikavteřinová prodleva, nutná pro zjištění údajů pro přepojení na operační středisko ZZS (tato prodleva vzniká ale i u národních čísel tísňového volání, pokud je voláno z mobilních telefonů a krajské operační a informační středisko informace nebo přímo hovor předává na okresní operační a informační středisko). U specifických tísňových volání máme zájem na tom, aby volající použil příslušné národní číslo tísňového volání. Tísňové volání by tak končilo přímo na operačním středisku příslušné základní složky IZS.

Zajištění projektu

Pro zajištění projektu 112 bylo k HZS ČR přijato 168 nových příslušníků se znalostmi anglického a německého jazyka. Technologie bude činnost operátorů podporovat v dalších šesti jazycích. K činnosti na TCTV je nový personál připravován na stávajících operačních a informačních střediscích (dále jen OPIS) HZS ČR a na školním TCTV v OUPO Frýdek-Místek.

V současné době jsou do zkušebního provozu předávána TCTV v Praze, Plzni a Českých Budějovicích. Další budou dokončena v průběhu tohoto roku. Do jejich zprovoznění jsou tísňová volání na linku 112 odbavována na OPIS HZS krajů stejně, jako na tísňové lince 150.

pplk. Ing. Luděk PRUDIL

Zabezpečení ochrany obyvatelstva

Ochrana obyvatelstva, kterou je plnění úkolů civilní ochrany, zejména varování, evakuace, ukrytí a nouzové přežití obyvatelstva a další opatření k zabezpečení ochrany jeho života, zdraví a majetku při mimořádných událostech, je legislativně upravena zákonem č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, ve znění zákona č. 320/2002 Sb. (dále jen zákon o IZS).

Novela zákona o IZS, provedená v souvislosti s ukončením činnosti okresních úřadů, ovlivnila zabezpečení úkolů ochrany obyvatelstva pouze v obecné poloze, bez praktických dopadů.

Uvedeným zákonem byla stanovena působnost a pravomoc státních orgánů a orgánů územních samosprávných celků, práva a povinnosti právnických a fyzických osob při ochraně obyvatelstva, a to při přípravě na mimořádné události a při řešení jejich dopadů na obyvatelstvo, majetek a životní prostředí.

Práva a povinnosti orgánů obcí, právnických a podnikajících fyzických osob, jakož i ministerstev a jiných ústředních správních úřadů, zůstaly po novele nezměněny. Totéž se týká úkolů orgánů kraje, resp. krajského úřadu, za které plní i nadále úkoly v oblasti ochrany obyvatelstva příslušný hasičský záchranný sbor kraje. Změna, v obecném pojetí, nastala stanovením úkolů obcím s rozšířenou působností, které by při výkonu státní správy měly zajišťovat ochranu obyvatelstva. Při praktické realizaci však uvedený úkol plní hasičský

záchranný sbor kraje, v jehož působnosti se uvedená obec nachází.

Pro další rozvoj úkolů v oblasti ochrany obyvatelstva je podstatné, že novela základní legislativní normy, tj. zákona o IZS, dává předpoklady k realizaci významného dokumentu, který přijala vláda České republiky dne 22. dubna 2002 svým usnesením č. 417 a tím je „Konceptce ochrany obyvatelstva do roku 2006 s výhledem do roku 2015“.

V ní je z hlediska pohledu občana tohoto státu položen akcent na prohloubení veřejné informovanosti, kterou by měly zabezpečovat obce, zaměstnavatelé a další orgány, zejména Hasičský záchranný sbor České republiky. V širším měřítku by měly být využívány hromadné informační prostředky.

V koncepci je rovněž zvýrazněna role integrovaného záchranného systému a potřeba vybavení jeho složek, zejména jednotek požární ochrany, k likvidaci následků jakýchkoliv mimořádných událostí. Je potřebné zdůraznit, že bezprostřední a účinná pomoc občanovi ve svízelné situaci způsobě-

né živelní pohromou nebo havárií, je to podstatné, k čemu směřují jak legislativní, tak i organizační, technická a personální opatření, vztahující se na činnost složek integrovaného záchranného systému.

Dalším významným krokem je vydání vyhlášky Ministerstva vnitra č. 380/2002 Sb., k přípravě a provádění úkolů ochrany obyvatelstva. Obsahuje podrobné rozpracování úkolů v oblasti informování obyvatelstva, evakuace, varování, ukrytí a zřizování zařízení civilní ochrany. Při přípravě této vyhlášky se již vycházelo z novely zákona o IZS a stanovená opatření vyhlášky plně korespondují s uvedenou novelou.

Závěrem lze konstatovat, že nabytím účinnosti nové legislativy, související s ukončením II. etapy reformy veřejné správy, nedojde k zásadním změnám v působnosti obecních a krajských úřadů a v žádném případě to nebude znamenat změny ve směru k obyvatelstvu České republiky.

plk. Mgr. Bohumír MARTÍNEK

Mobilní skupiny radiační monitorovací sítě

Pět souprav nového zařízení pro mobilní skupiny radiační monitorovací sítě ČR převzali 3. února 2003 ve školícím středisku Kamenice HZS Středočeského kraje zástupci chemických laboratoří a školících středisek HZS ČR z Plzeňského, Jihomoravského, Moravskoslezského a Středočeského kraje a Institutu ochrany obyvatelstva Lázně Bohdaneč. Státní úřad pro jadernou bezpečnost (dále jen SÚJB) je z kompetenčního zákona odpovědný za monitorování radiační situace na území České republiky. Tato povinnost je dále upravena a specifikována v § 3 zákona č. 18/1997 Sb., o mírovém využívání jaderné energie a ionizujícího záření (atomový zákon) a o změně a doplnění některých zákonů ve znění pozdějších předpisů. Organizace monitorovací sítě je charakterizována ve vyhlášce SÚJB č. 319/2002, o funkci a organizaci celostátní radiační monitorovací sítě. Její finanční zabezpečení je řešeno usnesením vlády č. 478/2001, k zajištění a obnově činnosti celostátní radiační monitorovací sítě. Toto usnesení, mimo jiné, specifikuje prostředky, které by měly být v průběhu příštích let vynaloženy v rámci plánovaného vybavení mobilních skupin.

Souprava umožňuje v různých předvolených režimech ukládat data o úrovni radiace (dávkového příkonu) spolu s přesnou zeměpisnou polohou a zároveň zaznamenává přirozenou radiaci (přírodní pozadí) a úroveň radiace (dávkový příkon) od přírodního pozadí. Mezi úkoly patří vyhledávání ztracených záříčů a mapování oblastí území, které by mohlo být kontaminováno.

V resortu SÚJB je v současné době již osm takto vybavených mobilních skupin, které jsou se skupinami HZS ČR plně kompatibilní a mohou spolupracovat. Pět mobilních skupin HZS ČR se tak stává nedílnou součástí radiační monitorovací sítě ČR. V rámci naplňování vyhlášky se připravují metodiky činnosti těchto mobilních skupin.

přprp. Jana ŠULEKOVÁ, foto autorka

Poskytování účelových dotací obcím

Poskytování účelových dotací v rámci rozvoje JSVV zabezpečuje MV-GŘ HZS ČR z rozpočtové kapitoly Ministerstva vnitra v souladu s vyhláškou Ministerstva financí č. 40/2001 Sb., o účasti státního rozpočtu na financování programů reprodukce majetku.

Rozvoj JSVV předpokládá participaci obcí na jednom ze základních úkolů ochrany obyvatelstva pro zajištění ochrany jeho životů, zdraví a majetkových hodnot.

V souladu s těmito zásadami se řídí v rámci MV-GŘ HZS ČR odborná komise pro posuzování žádostí o přidělení dotace.

Podmínky pro poskytování účelových dotací

Účelovou dotaci (dále jen dotace) lze poskytnout pouze na základě písemné žádosti obce.

Na poskytnutí dotace není právní nárok. Poskytnutím dotace se nezakládá ani nárok na poskytnutí další dotace z rozpočtu MV-GŘ HZS ČR v případě, že dotovaná akce nebo projekt bude pokračovat v dalších letech.

Dotace je přísně účelová a její čerpání je vázáno jen na financování akce, na kterou byla poskytnuta. Poskytuje se zálohově a podléhá zúčtování se státním rozpočtem za příslušný rok podle rozpočtových pravidel.

Příjemce dotace musí při čerpání dotace postupovat v souladu s příslušnými zákony a obecně závaznými předpisy. Výběr dodavatele musí být proveden v souladu se zákonem č. 199/1994 Sb., o zadávání veřejných zakázek, ve znění pozdějších předpisů.

Žádost o dotaci se podává prostřednictvím příslušného HZS kraje do 30. dubna roku předcházejícímu tomu, v němž má být dotace poskytnuta. Postup, lhůty a formuláře žádosti o poskytnutí dotace, popř. povinné přílohy žádosti, stanoví MV-GŘ HZS ČR. (Tento odstavec se poprvé použije při předkládání žádostí o poskytnutí dotací na rok 2004. Žádosti o přidělení dotace na rok 2003 byly uzavřeny dnem 1. července 2002 ve smyslu pokynů MV-GŘ HZS ČR č.j. PO-1667/KIS-2002 ze dne 29. května 2002.

Zvláštní podmínky, případně požadavky pro čerpání dotace, budou uvedeny ve vyjádření MV-GŘ HZS ČR (viz bod č. 16 žádosti), popř. zahrnutý do smlouvy o poskytnutí dotace.

Ministerstvo vnitra-generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky (dále jen MV-GŘ HZS ČR) stanoví pro poskytování účelových dotací obcím z rozpočtové kapitoly Ministerstva vnitra, v rámci rozvoje jednotného systému varování a vyrozumění (dále jen JSVV), následující zásady:

Základní kritéria pro poskytnutí dotace

Veškeré koncové prvky varování a vyrozumění, které budou financovány z účelové dotace, musí splňovat podmínky stanovené MV-GŘ HZS ČR (viz č.j. PO-1084/KIS-2001 „Požadavky na koncové prvky, napojované do jednotného systému varování a vyrozumění“).

Investiční akce musí být posouzena příslušným HZS kraje z hlediska účelnosti pro dané území a v souladu se zásadami havarijního plánování (vyhláška Ministerstva vnitra č. 328/2001 Sb., o některých podrobnostech zabezpečení integrovaného záchranného systému).

Právně relevantní závazek obce o její účasti na financování akce, zabezpečení řízení a financování projektu s minimálním podílem obce 50% nákladů akce v běžném roce.

Podmínky pro poskytnutí dotací

Dotaci lze poskytnout po úplném zpracování následující písemné dokumentace:

- žádost o přidělení dotace na rok,
- formulář „Specifikace nestavební movité akce, včetně jednotlivých druhů majetku a souvisejících výdajů programového financování na rok“,
- tabulky RA 80 až RA 82 (ISPROFIN). Posouzení uvažované akce z hlediska stanovených priorit:
- ohrožení prioritami a zvláštními povodněmi,
- umístění v zóně havarijního plánování,

f) ohrožení únikem nebezpečných chemických látek.

O dotaci nemůže žádat obec, která již obdržela dotaci v minulých letech na rozvoj JSVV.

V rámci této dotace lze poskytnout finanční prostředky z rozpočtové kapitoly Ministerstva vnitra ve výši maximálně 50% nákladů akce v běžném roce.

O poskytnutí a výši dotace rozhoduje generální ředitel HZS ČR na základě návrhu odborné komise.

Postup při účtování dotace a odpovědnost příjemce dotace:

Příjemce dotace účtuje poskytnuté dotace v souladu s účtovou osnovou a postupy účtování, stanovenými Ministerstvem financí.

Příjemce dotace je povinen tuto použít jen v daném rozpočtovém roce a k účelu, na který mu byla poskytnuta.

Použití dotace podléhá kontrole MV-GŘ HZS ČR a jím pověřených osob, a dále kontrole ze strany územních finančních orgánů. V případě, že příjemce nepoužije dotaci k účelu, na který mu byla poskytnuta, vystavuje se sankcím podle zákona o rozpočtových pravidlech.

Pokud příjemce dotace poskytnuté rozpočtové prostředky nevyčerpá v běžném roce, odvede jejich zůstatek do státního rozpočtu při finančním vypořádání se státním rozpočtem.

Ing. Josef SVOBODA,
foto kpt. Josef NITRA

Summary

This first number of our magazine is extraordinary focused on one topic - wide amendment in Czech legislation concerning fire protection, Integrated Rescue System, emergency management and population protection, which has been valid since 1 January 2003 in connection with termination of district administrations activities (based on the Law No. 320/2002). Supplement of this issue contains full version of amended Law No. 239/2000 on the Integrated Rescue System and on the modification of certain codes, and Law No. 240/2000 on Emergency Management and on the modification of certain codes.

Regulation fundament for functional system

Legal modification concerning fire protection, Integrated Rescue System, emergency management and population protection in the Czech Republic have considerably changed in last three years.

(112, 2003, No. 1, p. 4)

Scope of fundamental duties of the state in emergency situation

Ministry of the Interior, General Directorate of Czech Fire Rescue Service, has elaborated a project called Scope of fundamental duties of the state in emergency situation, which represents a conceptual material of cardinal importance.

(112, 2003, No. 1, p. 8)

Emergency legislation proved

Based on complex evaluation of experience from floods which affected our country last August, can be ubiquitously state, that this emergency situation was successfully got under control as well thanks to efficient exploitation of valid emergency legislation.

(112, 2003, No. 1, p. 9)

Safety management in territory

Since 1 January 2003 next stage of public administration reform has been launched. It caused some changes into current system of emergency management. Some new functions have been passing esp. to mayors of municipalities with extended competence which were newly defined.

(112, 2003, No. 1, p. 10)

New approach to emergency management

Fire Rescue Service of the Czech Republic has the word FIRE in its name mainly for historical and symbolic reasons. This service nowadays fulfils scale of tasks not only as a basic component of the Integrated Rescue System, but also in population protection and emergency management fields.

(112, 2003, No. 1, p. 11)

Municipalities and the Integrated Rescue System

Amended law on the Integrated Rescue System lays down competence and new functions during co-ordination of rescue operations and liquidation work to regional offices and to municipalities with extended competence.

(112, 2003, No. 1, p. 15)

Operational centres of components of Integrated Rescue System

In the Czech Republic components of the Integrated Rescue System run more than 260 operation centres in different levels, with more than 2,000 officers in service. To determine a certain size of those centres is a question of various requirements.

(112, 2003, No. 1, p. 20)

To ensure population protection

Amended law on Integrated Rescue System makes conditions for implementation of an important governmental document called Concept of population protection up to 2006 with outlook for 2015.

(112, 2003, No. 1, p. 24)

Der Inhalt der ersten Ausgabe gibt einleitend die Erklärung für die umfangreiche Novellierung der Rechtsvorschriften, welche die Anwendung, die rechtlichen Grundlagen und die Pflichten der Staatsorgane und der Gebietverwaltung, auf dem Gebiet des Feuerweschutzes, des vereinigten Rettungssystems, der Krisenleitung und des Bevölkerungsschutzes, regeln und welche ab 1. Januar 2003, mit dem Gesetz Nr. 320/2002 Sm., über die Änderung und Ausserkraftsetzung entsprechender Gesetze im Zusammenhang mit der Unterzeichnung der Bezirksämter, in Kraft getreten sind. In der Anlage der Zeitschrift können Sie den vollen Wortlaut der Novellierung des Gesetzes Nr. 239/2000 Sm., über das vereinigte Rettungssystem und über die Änderung entsprechender Gesetze, und des Gesetzes Nr. 240/2000 Sm. über die Krisenleitung und über die Änderung entsprechender Gesetze, finden.

Die Basisvorschrift für die Funktion des Systems.

Die rechtliche Ausgestaltung auf dem Gebiet des Feuerweschutzes, der Krisenleitung, des Bevölkerungsschutzes und des vereinigten Rettungssystems in der Tschechischen Republik hat in den 3 Jahren eine grundsätzliche Änderung erhalten.

(112, 2003, Nr. 1, S. 4)

Der Umfang der Grundsatzaufgaben des Staates in der Krisensituation.

Das Innenministerium, in Verbindung mit der Generaldirektion des Feuerwerrrettungskorps der Tschechischen Republik wird mit dem Projekt „Der Umfang der Grundsatzaufgaben des Staates in der Krisensituation“ beauftragt. Hierbei handelt es sich um Konzeptmaterial mit grundsätzlicher Bedeutung.

(112, 2003, Nr. 1, S. 8)

Die Krisenlegislative hat sich bewährt.

Auf der Grundlage der Komplexauswertung der Erfahrungen mit dem Hochwasser, das die Tschechische Republik im August des letzten Jahres betroffen hat, kann man eindeutig feststellen, dass die Krisensituation mit Erfolg bewältigt wurde, auch dank der wirkungsvollen Ausnutzung der bestehenden Legislative.

(112, 2003, Nr. 1, S. 9)

Sicherheitsmanagement in den Gebieten.

Am 1. 1. 2003 wurde in der Tschechischen Republik eine weitere Etappe der Reform der öffentlichen Verwaltung eröffnet, die für das bestehende System der Krisenleitung einige Änderungen verlangt. Neue Aufgaben auf diesem Gebiet warten vor allem auf die Bürgermeister in den neu entstandenen Gemeinden mit ihren erweiterten Aufgaben.

(112, 2003, Nr. 1, S. 10)

Neue Wege zur Krisenleitung.

Das Wort „Feuerwehr“ im Namen des Rettungskorps hat mehr eine historisch symbolische Bedeutung und ist keine Lebensgrundlage, die das Wirken und die Tätigkeit des Feuerwerrrettungskorps der Tschechischen Republik bestimmt. Dieses erfüllt heute mehrere Aufgaben im Rahmen des vereinigten Rettungssystems, auf dem Gebiet des Bevölkerungsschutzes und der Krisenleitung.

(112, 2003, Nr. 1, S. 11)

Die Gemeinden und das vereinigte Rettungssystem.

Mit dem novellierten Gesetz über das vereinigte Rettungssystem ergeben sich für die Bezirksämter und Gemeinden breitere Wirkungsfelder und neue Aufgaben bei der Koordination der Rettungs- und Evakuierungsarbeiten.

(112, 2003, Nr. 1, S. 15)

Die Leitstelle als Bestandteil des vereinigten Rettungssystems.

Als Bestandteil des vereinigten Rettungssystems betreibt die Tschechische Republik mehr als 260 Leitstellen mit unterschiedlichem Niveau. Ihre Einsatzbereitschaft wird von über 2000 Mitarbeitern gesichert. Die Festsetzung ihrer Größe wird von der Frage der unterschiedlichen Anforderungen geregelt.

(112, 2003, Nr. 1, S. 20)

Die Sicherstellung des Bevölkerungsschutzes.

Die Novelle über das vereinigte Rettungssystem gibt die Voraussetzung zur Erarbeitung eines bedeutenden Regierungsdokumentes, nämlich „Die Konzeption des Bevölkerungsschutzes bis zum Jahre 2006 und der Perspektive bis zum Jahre 2015“.

(112, 2003, Nr. 1, S. 24)

Nový studijní obor na Jihočeské univerzitě

V září 2003 zahajuje Zdravotně sociální fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích výuku v bakalářském studijním oboru „Aplikovaná radiobiologie a toxikologie“. Je určen především k přípravě odborníků pro krizového řízení.

V rámci odborných znalostí získá absolvent poznatky

- z radiobiologie a ochrany před zářením, v rámci kterých získá znalosti o možných zdrojích ionizujícího záření (průmyslových i přírodních), zásad a způsobů ochrany před poškozením v důsledku ionizujícího záření nejen u člověka, ale i flóry a fauny, zásad dekontaminace biologického a technického materiálu, z dozimetrie, účinných preventivních opatření před možným poškozením v důsledku ionizujícího záření v celém jejich spektru (pasivní a aktivní ochrana, radioprotekce), odpovídající legislativa a schopnosti vyhledat potřebné informační zdroje;
- z toxikologie, kde vedle odborných předmětů je nezbytné i studium základů anorganické, organické a analytické chemie, forem jednotlivých chemických nox, mechanismu jejich působení, detekce a, stejně jako u radiobiologie, důsledků jejich působení na člověka, flóru a faunu, nutnost ochrany a prevence;
- z medicínských oborů, v rámci kterých získá základní znalosti z anatomie, fyziologie, patologie a patofyziologie, zásad objektivního vyšetření postiženého a hodnocení laboratorních hodnot k posouzení závažnosti poškození jeho zdravotního stavu. Důležité je i osvojení zásad předlékařské péče, práce ve zdravotnickém týmu pod vedením lékaře či záchranáře a znalosti o zdravotnických

přístrojích, využívaných v akutní medicíně a integrovaném záchranném systému;

- z předmětů z oblasti krizového řízení, jakými jsou analýzy rizika vzniku krizových situací, metod a nástrojů pro jejich řešení, logistiky a základů ekonomiky v době krizových situací.

Náplň nového studijního oboru se opírá o spolupráci mezi Zdravotně sociální fakultou a Vojenskou lékařskou akademií Jana Evangelisty Purkyně v Hradci Králové. Specialisté na toxikologii a problematiku krizových situací z této hradecké vysoké školy doplnili stávající specialisty, působící na Jihočeské univerzitě. Tímto spojením bylo dosaženo vysoké odborné kvality vyučujících jednotlivých předmětů. Všichni akademičtí pracovníci opakovaně prokázali svoji způsobilost účasti ve výzkumných projektech, četnými publikacemi i domácími i zahraničními tisku, aktivní účasti na mezinárodních konferencích v zahraničí.

Nedílným cílem výuky je vzbudit v posluchačích zájem o další magisterské, doktorandské, specializační a celoživotní vzdělávání.

Kompatibilita studijního programu s obdobnými studijními programy na univerzitách Evropské Unie, ověřená v rámci spolupráce evropských univerzit v projektu Socrates/Erasmus, usnadní absolventům volný pohyb a uplatnění na evropském trhu práce.

Možnosti uplatnění absolventů

Absolventi uvedeného bakalářského studijního programu budou schopni se uplatnit především ve funkcích středního článku řízení, a to:

- v systému státní správy (stavební odbory, zdravotní odbory, odbory ochrany životního prostředí);
- v odborech krizového řízení státních orgánů a orgánů územních samosprávných celků;
- ve výrobních závodech, zejména v chemickém průmyslu;
- v rámci Armády České republiky u chemických a ženijních jednotek, případně v rámci zdravotnické služby;
- v rámci integrovaného záchranného systému;
- u Hasičského záchranného sboru ČR;
- u Policie ČR;
- u Báňské záchranné služby.

Předpokladem k přijetí je složení maturitní zkoušky na kterékoliv střední škole v České republice a úspěšné absolvování přijímacích pohovorů, které budou z biologie, chemie a radiační fyziky a ze všeobecného přehledu.

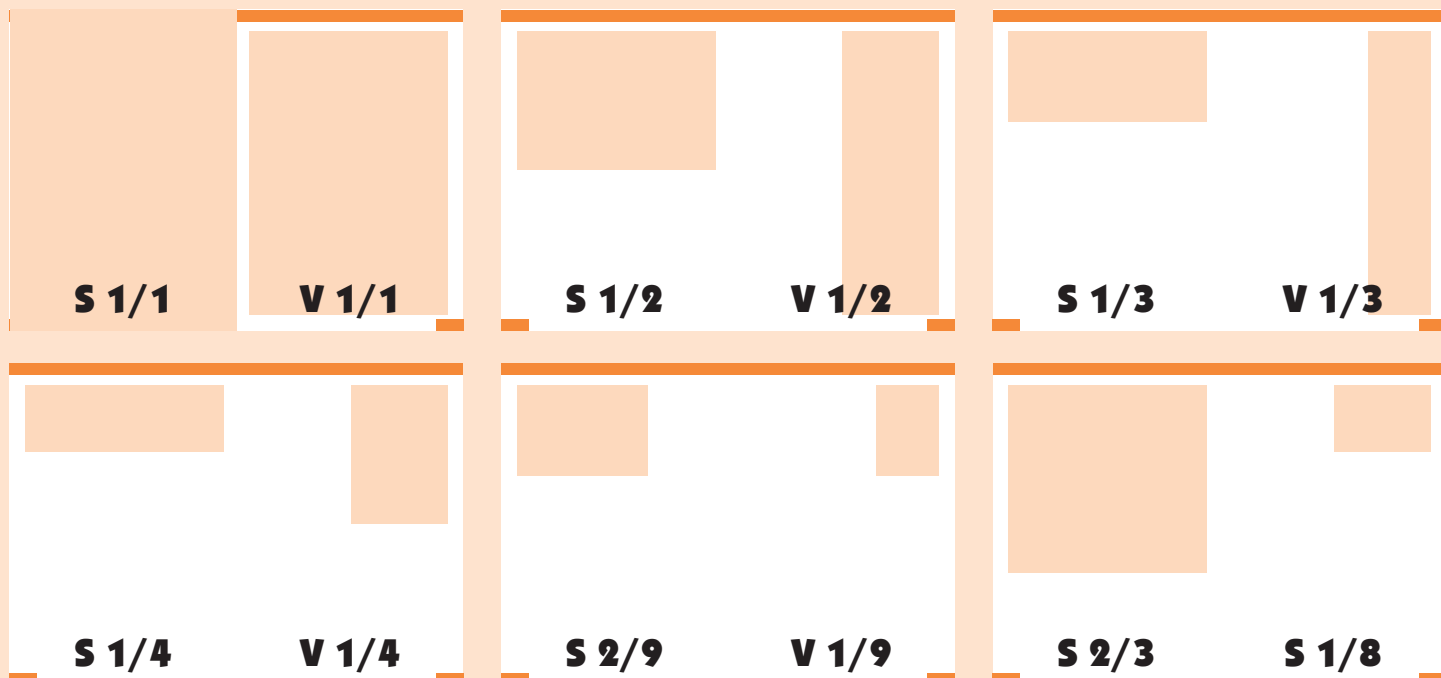
Úspěšní absolventi bakalářského studia mohou pokračovat v magisterském studijním oboru „Krizová radiobiologie a toxikologie“, v jehož rámci si budou moci jak na bázi teoretické, tak i praktické, prohloubit poznatky, získané v rámci předcházejícího bakalářského studia. Předměty, přednášené v rámci tohoto dvouletého studia, jsou především odborné a vycházejí z potřeby poskytnout absolventu odpovídající komplexní znalosti ve vztahu k oborům radiobiologie, toxikologie a metody toxického řízení.

Studium je zakončeno obhajobou diplomové práce a složením státní závěrečné zkoušky. Umožňuje pokračovat v dalším studiu, jehož absolventi získají titul Ph.D. a právo učit na vysoké škole, kde je nezbytnou podmínkou úplné vysokoškolské studium.

doc. MUDr. Leoš NAVRÁTIL, CSc.,
foto Václav KOVALOVSKÝ

Ceník a technické podmínky inzerce v časopíse 112

Ceny inzerce (včetně DPH)

Označení	Šířka	Výška	Černobílý	Barevný
S 1/1	210	297	18 000,-	22 500,-
V 1/1	184	262	16 000,-	20 000,-
S 1/2	184	128,5	8 550,-	10 700,-
V 1/2	89,5	262	8 550,-	10 700,-
S 1/3	184	84	5 700,-	7 125,-
V 1/3	58	262	5 700,-	7 125,-

Označení	Šířka	Výška	Černobílý	Barevný
S 1/4	184	61,5	4 575,-	5 725,-
V 1/4	89,5	128,5	4 575,-	5 725,-
S 2/9	121	84	3 800,-	4 775,-
V 1/9	58	84	2 025,-	2 550,-
S 2/3	184	173	10 650,-	13 325,-
S 1/8	89,5	61,5	2 450,-	3 050,-

Příplatky:

2. strana obálky (formáty S 1/1)	10 %
4. strana obálky (pouze barva, formát S 1/1)	20 %
vkádaná inzerce	dohodou

Slevy: (při opakování stejného inzerátu v rámci jedné objednávky)

opakování 2x	5 %
opakování 3x	7 %
opakování 4x	10 %

Technické požadavky na podklady:

Texty: musí být napsány čitelně hůlkovým písmem, na psacím stroji nebo dodané v elektronické podobě v textovém editoru (Microsoft Word, AmiPro, T602, Win602). Pokud soubor obsahuje obrázky (bitmapy TIF, JPEG apod.) nebo grafy (Microsoft Excel), je nutné je předat jako zvláštní soubory na elektronickém médiu.

Grafy: dodané v elektronické podobě v tabulkovém editoru (Microsoft Excel). Pokud soubor obsahuje obrázky (bitmapy TIF, JPEG apod.), je nutné je předat jako zvláštní soubory na elektronickém médiu.

Grafické návrhy: zpracované barevně nebo černobíle (podle barevnosti inzerátu) s naznačeným umístěním textů, obrázků, log apod. včetně popisu jednotlivých barev podle barevné škály PANTONE.

Obrazové podklady: fotografie (v provedení mat), diapozitivy. Obrazové podklady předávané v elektronické podobě musí být skenované na 300 dpi (pérovky 600 dpi) při velikosti shodné s velikostí uveřejnění.

Loga: podklady nejméně ve velikosti 10 cm pro menší stranu (ne xeroxové kopie, nejlépe ve velikosti A4) nebo v elektronické podobě (CorelDraw, Adobe Illustrator).

Dodané filmy: barevné separace (pouze velikost 1/2 a 1/1) s ořezovými a pasovacími značkami včetně označení barev CMYK, černobíle (pouze velikosti 1/4, 1/2 a 1/1) s ořezovými značkami, rastr 160 lpi, 2540 dpi.

Elektronické podklady: jsme schopni převést soubory z programů CorelDraw 10.0 (text převést na křivky), Adobe Illustrator 10.0 (text převést na křivky), Adobe PhotoShop 6.0, Microsoft Word 2000, Microsoft Excel 2000, QuarkXpress 3.32, Adobe InDesign 2.0.

Elektronická média: disketa 1,44MB, ZIP 100 MB, CD-ROM.

Zákon č. 239/2000 Sb.,

**o integrovaném záchranném systému
a o změně některých zákonů,**

ve znění zákona č. 320/2002 Sb.

(str. 2 - 11)

Zákon č. 240/2000 Sb.,

**o krizovém řízení
a o změně některých zákonů
(krizový zákon),**

ve znění zákona č. 320/2002 Sb.

(str. 12 - 20)

Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, ve znění zákona č. 320/2002 Sb.

Parlament se usnesl na tomto zákoně České republiky:

ČÁST PRVNÍ

HLAVA I ZÁKLADNÍ USTANOVENÍ

§ 1 Předmět úpravy

Tento zákon vymezuje integrovaný záchranný systém, stanoví složky integrovaného záchranného systému a jejich působnost, pokud tak nestanoví zvláštní právní předpis, působnost a pravomoc státních orgánů a orgánů územních samosprávných celků, práva a povinnosti právnických a fyzických osob při přípravě na mimořádné události a při záchranných a likvidačních pracích a při ochraně obyvatelstva před a po dobu vyhlášení stavu nebezpečí, nouzového stavu, stavu ohrožení státu a válečného stavu (dále jen „krizové stavy“).

§ 2 Vymezení pojmů

Pro účely tohoto zákona se rozumí

- integrovaným záchranným systémem koordinovaný postup jeho složek při přípravě na mimořádné události a při provádění záchranných a likvidačních prací,
- mimořádnou událostí škodlivé působení sil a jevů vyvolaných činnostmi člověka, přírodními vlivy, a také havárie, které ohrožují život, zdraví, majetek nebo životní prostředí a vyžadují provedení záchranných a likvidačních prací,
- záchrannými pracemi činnost k odvrácení nebo omezení bezprostředního působení rizik vzniklých mimořádnou událostí, zejména ve vztahu k ohrožení života, zdraví, majetku nebo životního prostředí, a vedoucí k přerušení jejich příčin,
- likvidačními pracemi činnosti k odstranění následků způsobených mimořádnou událostí,
- ochranou obyvatelstva plnění úkolů civilní ochrany,¹⁾ zejména varování, evakuace, ukrytí a nouzové přežití obyvatelstva a další opatření k zabezpečení ochrany jeho života, zdraví a majetku,

- zařízením civilní ochrany bez právní subjektivy (dále jen “zařízení civilní ochrany”) součástí právnické osoby nebo obce určené k ochraně obyvatelstva; tvoří je zaměstnanci nebo jiné osoby na základě dohody a věcné prostředky,
- věcnou pomocí je poskytnutí věcných prostředků při provádění záchranných a likvidačních prací a při cvičení na výzvu velitele zásahu, hejtmana kraje nebo starosty obce; věcnou pomocí se rozumí i pomoc poskytnutá dobrovolně bez výzvy, ale se souhlasem nebo s vědomím velitele zásahu, starosty obce, nebo hejtmana kraje,
- osobní pomocí je činnost nebo služba při provádění záchranných a likvidačních prací a při cvičení na výzvu velitele zásahu, hejtmana kraje nebo starosty obce; osobní pomocí se rozumí i pomoc poskytnutá dobrovolně bez výzvy, ale se souhlasem nebo s vědomím velitele zásahu, starosty obce nebo hejtmana kraje.

HLAVA II INTEGROVANÝ ZÁCHRANNÝ SYSTÉM

§ 3 Použití integrovaného záchranného systému

Integrovaný záchranný systém se použije v přípravě na vznik mimořádné události a při potřebě provádět současně záchranné a likvidační práce dvěma anebo více složkami integrovaného záchranného systému.

§ 4 Složky integrovaného záchranného systému

(1) Základními složkami integrovaného záchranného systému jsou Hasičský záchranný sbor České republiky²⁾ (dále jen „hasičský záchranný sbor“), jednotky požární ochrany zařazené do plošného pokrytí kraje jednotkami požární ochrany,³⁾ zdravotnická záchranná služba a Policie České republiky.

(2) Ostatními složkami integrovaného záchranného systému jsou vyčleněné síly a prostředky ozbrojených sil, ostatní ozbrojené bezpečnostní sbory, ostatní záchranné sbory, orgány ochrany veřejného zdraví,⁴⁾ havarijní, pohotovostní, odborné a jiné služby, zařízení civilní ochrany, neziskové organizace a sdružení občanů, která lze využít k záchranným

¹⁾ Čl. 61 Dodatkového protokolu k Ženevským úmluvám z 12. srpna 1949 o ochraně obětí mezinárodních ozbrojených konfliktů (Protokol I), přijaté v Ženevě dne 8. června 1977 a publikovaného sdělením pod č. 168/1991 Sb.

²⁾ Zákon č. 238/2000 Sb., o Hasičském záchranném sboru České republiky a o změně některých zákonů.

³⁾ Zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů.

⁴⁾ Zákon č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu, ve znění pozdějších předpisů.

ným a likvidačním pracím. Ostatní složky integrovaného záchranného systému poskytují při záchranných a likvidačních pracích plánovanou pomoc na vyžádání (§ 21).

(3) V době krizových stavů se stávají ostatními složkami integrovaného záchranného systému také odborná zdravotnická zařízení na úrovni fakultních nemocnic pro poskytování specializované péče obyvatelstvu.

(4) Základní složky integrovaného záchranného systému zajišťují nepřetržitou pohotovost pro příjem ohlášení vzniku mimořádné události, její vyhodnocení a neodkladný zásah v místě mimořádné události. Za tímto účelem rozmísťují své síly a prostředky po celém území České republiky.

(5) Působením základních a ostatních složek v integrovaném záchranném systému není dotčeno jejich postavení a úkoly, stanovené zvláštními právními předpisy.⁵⁾

(6) Složky integrovaného záchranného systému jsou při zásahu povinny se řídit příkazy velitele zásahu, popřípadě pokyny starosty obce s rozšířenou působností, hejtmána kraje, v Praze primátora hlavního města Prahy (dále jen „hejtmán“) nebo Ministerstva vnitra, pokud provádějí koordinaci záchranných a likvidačních prací.

(7) Složka integrovaného záchranného systému, zařazená v příslušném poplachovém plánu integrovaného záchranného systému kraje je povinna při poskytnutí pomoci jinému kraji o tom informovat své místně příslušné operační a informační středisko integrovaného záchranného systému; poplachovým plánem integrovaného záchranného systému kraje se rozumí požární poplachový plán kraje, vydaný podle zvláštního právního předpisu.³⁾

(8) Při provádění záchranných a likvidačních prací za nouzového stavu, stavu ohrožení státu nebo válečného stavu se složky integrovaného záchranného systému řídí pokyny Ministerstva vnitra. Za stavu nebezpečí se složky integrovaného záchranného systému na území příslušného kraje řídí pokyny toho, kdo vyhlásil stav nebezpečí podle zvláštního právního předpisu.⁶⁾

(9) Personál a prostředky základních a ostatních složek jsou za válečného stavu označeny mezinárodně platnými rozpoznávacími znaky pro zdravotnickou službu, duchovní personál a civilní ochranu.⁷⁾

§ 5 Stálé orgány pro koordinaci složek integrovaného záchranného systému

(1) Stálými orgány pro koordinaci složek integrovaného záchranného systému jsou operační a informační střediska integrovaného záchranného systému, kterými jsou operační střediska hasičského záchranného sboru kraje a operační a informační středisko generálního ředitelství hasičského záchranného sboru.

(2) Operační a informační střediska integrovaného záchranného systému jsou povinna

- přijímat a vyhodnocovat informace o mimořádných událostech,
- zprostředkovávat organizaci plnění úkolů, ukládaných velitelem zásahu podle § 19 odst. 3,
- plnit úkoly uložené orgány, oprávněnými koordinovat záchranné a likvidační práce,

- zabezpečovat v případě potřeby vyrozumění základních i ostatních složek integrovaného záchranného systému a vyrozumění státních orgánů a orgánů územních samosprávných celků podle dokumentace integrovaného záchranného systému.

(3) Operační a informační střediska integrovaného záchranného systému jsou oprávněna

- povolávat a nasazovat síly a prostředky hasičského záchranného sboru a jednotek požární ochrany, dalších složek integrovaného záchranného systému podle poplachového plánu integrovaného záchranného systému nebo podle požadavků velitele zásahu; při tom dbají, aby uvedené požadavky nebyly v rozporu s rozhodnutím příslušného funkcionáře hasičského záchranného sboru, hejtmána nebo Ministerstva vnitra při jejich koordinaci záchranných a likvidačních prací,
- vyžadovat a organizovat pomoc (§ 20), osobní a věcnou pomoc podle požadavků velitele zásahu (§ 19),
- provést při nebezpečí z prodlení varování obyvatelstva na ohroženém území, pokud zvláštní právní předpis nestanoví jinak.⁸⁾

(4) Prováděcí právní předpis stanoví

- zásady koordinace složek integrovaného záchranného systému při společném zásahu, spolupráce operačních středisek základních složek integrovaného záchranného systému a podrobnosti o úkolech operačních a informačních středisek integrovaného záchranného systému,
- obsah dokumentace integrovaného záchranného systému, způsob jejího zpracování a podrobnosti o stupních poplachů poplachového plánu integrovaného záchranného systému.

HLAVA III POSTAVENÍ A ÚKOLY STÁTNÍCH ORGÁNŮ A ORGÁNŮ ÚZEMNÍCH SAMOSPRÁVNÝCH CELKŮ PŘI PŘÍPRAVĚ NA MIMOŘÁDNÉ UDÁLOSTI A PŘI PROVÁDĚNÍ ZÁCHRANNÝCH A LIKVIDAČNÍCH PRACÍ

DÍL 1 Ministerstva a jiné ústřední správní úřady

§ 6

Ministerstva a jiné ústřední správní úřady (dále jen „ministerstvo“) při přípravě na mimořádné události, při provádění záchranných a likvidačních prací a při ochraně obyvatelstva v oboru své působnosti

- vedou přehled možných zdrojů rizik, provádějí analýzy ohrožení a v rámci prevence podle zvláštních právních předpisů⁹⁾ sjednávají nápravu skutečností a stavů, které by mohly způsobit vznik mimořádné situace,
- rozhodují o činnostech k provádění záchranných a likvidačních prací a ke zmírnění jejich následků, pokud zvláštní právní předpis¹⁰⁾ nestanoví jinak,
- organizují okamžité opravy nezbytných veřejných zařízení pro ochranu obyvatelstva.

§ 7 Ministerstvo vnitra

(1) Ministerstvo vnitra plní úkoly v oblasti¹¹⁾

³⁾ Zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů.

⁵⁾ Například zákon č. 133/1985 Sb., ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 238/2000 Sb.

⁶⁾ Zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon).

⁷⁾ Například sdělení č. 168/1991 Sb., zákon č. 126/1992 Sb., o ochraně znaku a názvu Červeného kříže a o Československém červeném kříži.

⁸⁾ Například zákon č. 18/1997 Sb., o mírovém využívání jaderné energie a ionizujícího záření (atomový zákon) a o změně a doplnění některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, nařízení vlády č. 11/1999 Sb., o zóně havarijního plánování, zákon č. 353/1999 Sb., o prevenci závažných havárií způsobených vybranými nebezpečnými chemickými látkami a chemickými přípravky a o změně zákona č. 425/1990 Sb., o okresních úřadech, úpravě jejich působnosti a o některých dalších opatřeních s tím souvisejících, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o prevenci závažných havárií).

⁹⁾ Například zákon č. 133/1985 Sb., ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 18/1997 Sb., ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 353/1999 Sb.

¹⁰⁾ Například zákon č. 18/1997 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

¹¹⁾ § 12 odst. 2 písm. m) zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

- a) přípravy na mimořádné události, integrovaného záchranného systému a ochrany obyvatelstva,
- b) zapojení České republiky do mezinárodních záchranných operací při mimořádných událostech v zahraničí a poskytování humanitární pomoci do zahraničí v součinnosti s Ministerstvem zahraničních věcí; humanitární pomoci se pro účely tohoto zákona rozumí opatření, prováděná za účelem pomoci obyvatelstvu, postiženému mimořádnou událostí, v jejichž rámci se využívají lidské a materiální zdroje.
- (2) Ministerstvo vnitra při plnění úkolů uvedených v odstavci 1
- a) sjednocuje postupy ministerstev, krajských úřadů, obecních úřadů, právnických osob a fyzických osob, vykonávajících podnikatelskou činnost podle zvláštních právních předpisů¹²⁾ (dále jen „podnikající fyzické osoby“),
- b) usměrňuje integrovaný záchranný systém,
- c) provádí kontrolu a koordinaci poplachových plánů integrovaného záchranného systému krajů a zpracovává ústřední poplachový plán integrovaného záchranného systému, který schvaluje ministr vnitra,
- d) řídí výstavbu a provoz informačních a komunikačních sítí a služeb integrovaného záchranného systému,
- e) zpracovává koncepci ochrany obyvatelstva,
- f) zajišťuje a provozuje jednotný systém varování a vyzoomění, stanoví způsob informování právnických a fyzických osob o charakteru možného ohrožení, připravovaných opatřeních, způsobu a době jejich provedení,
- g) organizuje instruktáže a školení v oblasti ochrany obyvatelstva a pro přípravu složek integrovaného záchranného systému, zaměřené na jejich vzájemnou součinnost; k tomuto účelu zřizuje vzdělávací zařízení,
- h) stanoví, po projednání s Ministerstvem pro místní rozvoj, stavebně technické požadavky na stavby, určené k ochraně obyvatelstva při mimořádných událostech, k zabezpečení záchranných prací, ke skladování materiálu civilní ochrany a k ochraně a ukrytí obsluh důležitých provozů (dále jen „stavby civilní ochrany nebo stavby dotčené požadavky civilní ochrany“),
- i) rozhoduje v dohodě s Ministerstvem zahraničních věcí o humanitární pomoci, poskytované státem do zahraničí, a zapojování do mezinárodních záchranných operací,
- j) usměrňuje postup při zřizování zařízení civilní ochrany.
- (3) Ministerstvo vnitra zabezpečuje ústřední koordinaci záchranných a likvidačních prací, jestliže
- a) mimořádná událost přesahuje státní hranice České republiky a je nutná koordinace záchranných a likvidačních prací nad rámec příhraničních styků, nebo
- b) mimořádná událost přesahuje území kraje a velitel zásahu (§ 19) vyhlásil nejvyšší stupeň poplachu, anebo
- c) o tuto koordinaci požádá velitel zásahu (§ 19), starosta obce s rozšířenou působností nebo hejtman.
- (4) Úkoly Ministerstva vnitra, uvedené v odstavcích 2 a 3, plní generální ředitelství hasičského záchranného sboru zřízené podle zvláštního zákona.²⁾
- (5) Ministerstvo vnitra je oprávněno vyžádat si účast zástupců ostatních ministerstev a zástupců složek uvedených v § 4 odst. 2 a popřípadě jiných odborníků při přípravě na mimořádné události a při provádění záchranných a likvidačních prací.
- (6) Ministerstvo vnitra určí způsob zajištění nepřetržité obsluhy telefonní linky jednotného evropského čísla tísňového volání.
- (7) Prováděcí právní předpis stanoví
- a) pravidla pro zapojování do mezinárodních záchranných operací,
- b) pravidla poskytování a přijímání humanitární pomoci,
- c) postup při zřizování zařízení civilní ochrany a při odborné přípravě jejich personálu,
- d) způsob informování právnických a fyzických osob o charakteru možného ohrožení, připravovaných opatřeních a způsobu jejich provedení,
- e) technické, provozní a organizační zabezpečení jednotného systému varování a vyzoomění a způsob poskytování tísňových informací,
- f) způsob provádění evakuace a jejího všestranného zabezpečení,
- g) zásady postupu při poskytování úkrytů a způsob a rozsah kolektivní a individuální ochrany obyvatel,
- h) požadavky ochrany obyvatelstva v územním plánování a stavebně technické požadavky na stavby civilní ochrany nebo stavby dotčené požadavky civilní ochrany,
- i) postup územního rozhodování a povolování staveb a jejich změn při uplatňování požadavků ochrany obyvatelstva a postup orgánů územního plánování a stavebních úřadů při řešení těchto požadavků.

§ 8 Ministerstvo zdravotnictví

(1) Přesahuje-li mimořádná událost územní obvod kraje, pro který bylo zařízení zdravotnické záchranné služby zřízeno, nebo je-li to nutné z odborných nebo z kapacitních důvodů, a nedohodnou-li se kraje na řešení situace, koordinuje činnost zařízení zdravotnické záchranné služby a zařízení zdravotnické dopravní služby na vyžádání kraje Ministerstvo zdravotnictví. Bližší podmínky o organizaci, činnosti a úkolech zařízení zdravotnické záchranné služby může stanovit Ministerstvo zdravotnictví vyhláškou.

(2) Při koordinaci podle odstavce 1 jsou střediska zdravotnické záchranné služby povinna uposlechnout pokynů Ministerstva zdravotnictví a územních středisek zdravotnické záchranné služby ve správních obvodech obecních úřadů obcí s rozšířenou působností.

§ 9 Ministerstvo dopravy a spojů

(1) Ministerstvo dopravy a spojů zabezpečuje pro potřeby správních úřadů a základních složek integrovaného záchranného systému celostátní informační systém pro záchranné a likvidační práce v oblasti mobilních zdrojů nebezpečí v dopravě (dále jen „dopravní informační systém“).

(2) Správní úřady a dopravci jsou povinni Ministerstvu dopravy a spojů poskytnout potřebné podklady a údaje pro účely dopravního informačního systému před každým provedením přepravy nebezpečných věcí v silniční, železniční, letecké a vnitrozemské vodní dopravě. Údaje z dopravního informačního systému se použijí jen pro účely stanovené tímto zákonem.

(3) Provozovatel dopravního informačního systému zabezpečí ochranu poskytnutých informací a údajů, jejichž případné zneužití by mohlo vést k ohrožení zdraví, života, majetku, životního prostředí nebo podnikatelských zájmů právnických osob nebo podnikajících fyzických osob.

(4) Prováděcí právní předpis stanoví způsob zřízení a vedení dopravního informačního systému a obsah a rozsah podkladů a údajů, poskytovaných pro účely dopravního informačního systému.

DÍL 2 Orgány kraje

§ 10

(1) Orgány kraje zajišťují přípravu na mimořádné události, provádění záchranných a likvidačních prací a ochranu obyvatelstva.

(2) Krajský úřad při výkonu státní správy za účelem uvedeným v odstavci 1

²⁾ Zákon č. 238/2000 Sb., o Hasičském záchranném sboru České republiky a o změně některých zákonů.

¹²⁾ Například zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

- a) organizuje součinnost mezi obecními úřady obcí s rozšířenou působností a dalšími správními úřady a obcemi v kraji, zejména při zpracování poplachového plánu integrovaného záchranného systému, zajišťuje havarijní připravenost a ověřuje ji cvičeními (§ 17),
- b) usměrňuje integrovaný záchranný systém na úrovni kraje,
- c) sjednocuje postupy obecních úřadů obcí s rozšířenou působností a územních správních úřadů s krajskou působností v oblasti ochrany obyvatelstva,
- d) zpracovává plán k provádění záchranných a likvidačních prací na území kraje (dále jen "havarijní plán kraje"),
- e) zpracovává poplachový plán integrovaného záchranného systému kraje,
- f) spolupracuje při zpracování a aktualizaci povodňového plánu uceleného povodí podle zvláštního právního předpisu,¹³⁾
- g) uzavírá dohody s příslušným územním celkem sousedního státu, pokud mezinárodní smlouva, schválená Parlamentem České republiky a vyhlášená ve Sbírce zákonů nebo ve Sbírce mezinárodních smluv, nestanoví jinak.

(3) Pokud zóna havarijního plánování⁸⁾ zasahuje území více než jednoho správního obvodu obce s rozšířenou působností vlastního kraje nebo zasahuje na území kraje z území jiného kraje, zpracovává krajský úřad ve spolupráci s dotčenými obecními úřady obcí s rozšířenou působností plán k provádění záchranných a likvidačních prací v okolí zdroje nebezpečí (dále jen „vnější havarijní plán“). V případě, že zóna havarijního plánování zasahuje území více krajů, zabezpečuje koordinaci zpracování vnějšího havarijního plánu a společné řešení mimořádné události krajský úřad, na jehož území se zdroj nebezpečí nachází.

(4) Pro zpracování havarijního plánu kraje a vnějších havarijních plánů je krajský úřad oprávněn za podmínek ochrany údajů využívat, shromažďovat a evidovat údaje z krizového plánu kraje podle zvláštního právního předpisu.⁶⁾

(5) Úkoly orgánů kraje, uvedené v odstavcích 1 až 4, plní hasičský záchranný sbor kraje, zřízený podle zvláštního zákona.²⁾

- Ten pro zabezpečení záchranných a likvidačních prací dále
- a) řídí výstavbu a provoz informačních a komunikačních sítí integrovaného záchranného systému,
 - b) organizuje instruktáže a školení v oblasti ochrany obyvatelstva a v přípravě složek integrovaného záchranného systému, zaměřené na jejich vzájemnou součinnost; k tomu účelu zřizuje vzdělávací zařízení,
 - c) zabezpečuje varování a vyrozumění,
 - d) koordinuje záchranné a likvidační práce a plní úkoly při provádění záchranných a likvidačních prací, stanovené Ministerstvem vnitra,
 - e) organizuje zjišťování a označování nebezpečných oblastí, provádění dekontaminace a dalších ochranných opatření,
 - f) organizuje a koordinuje evakuaci, nouzové ubytování, nouzové zásobování pitnou vodou, potravinami a dalšími nezbytnými prostředky k přežití obyvatelstva,
 - g) organizuje a koordinuje humanitární pomoc,
 - h) organizuje hospodaření s materiálem civilní ochrany,
 - i) vede evidenci a provádí kontrolu staveb civilní ochrany a staveb, dotčených požadavky civilní ochrany v kraji.

(6) Hasičský záchranný sbor kraje je dotčeným orgánem v územním a stavebním řízení¹⁴⁾ z hlediska ochrany obyvatelstva.

(7) Krajský úřad vykonává činnosti uvedené v odstavcích 1 až 5 tak, aby byly přiměřené a svým obsahem a rozsahem

odpovídaly účelu a podmínkám konkrétní mimořádné události.

§ 11 Hejtman

- a) organizuje integrovaný záchranný systém na úrovni kraje,
- b) koordinuje a kontroluje přípravu na mimořádné události, prováděnou orgány kraje, územními správními úřady s krajskou působností, právníckými a fyzickými osobami,
- c) koordinuje záchranné a likvidační práce při řešení mimořádné události, vzniklé na území kraje, pokud přesahuje území jednoho správního obvodu obce s rozšířenou působností a velitel zásahu vyhlásil nejvyšší stupeň poplachu nebo jej o to požádal anebo jej o koordinaci požádal starosta obce s rozšířenou působností. Pro koordinaci záchranných a likvidačních prací může hejtman použít krizový štáb kraje, zřízený podle zvláštního právního předpisu,⁶⁾
- d) schvaluje havarijní plán kraje, vnější havarijní plán a poplachový plán integrovaného záchranného systému kraje.

DÍL 3 Orgány obce s rozšířenou působností

§ 12 Obecní úřad obce s rozšířenou působností

(1) Obecní úřad obce s rozšířenou působností při výkonu státní správy, kromě úkolů uvedených v § 15, zajišťuje připravenost správního obvodu obecního úřadu obce s rozšířenou působností na mimořádné události, provádění záchranných a likvidačních prací a ochranu obyvatelstva.

(2) Úkoly obecního úřadu obce s rozšířenou působností, uvedené v odstavci 1, plní hasičský záchranný sbor kraje, který pro potřebu správních obvodů obecních úřadů obcí s rozšířenou působností a přípravu záchranných a likvidačních prací dále

- a) plní úkoly při provádění záchranných a likvidačních prací, stanovené Ministerstvem vnitra,
- b) organizuje součinnost mezi obecním úřadem obce s rozšířenou působností a územními správními úřady s působností v jeho správním obvodu a ostatními obcemi,
- c) pro zabezpečení záchranných a likvidačních prací vykonává obdobně činnosti uvedené v § 10 odst. 5 za podmínek stanovených v § 10 odst. 7,
- d) za podmínek stanovených v § 10 odst. 4 shromažďuje a používá pro zpracování vnějších havarijních plánů a havarijního plánu kraje potřebné údaje,
- e) seznamuje ostatní obce, právnícké a fyzické osoby ve svém správním obvodu s charakterem možného ohrožení obyvatel s připravenými záchrannými a likvidačními pracemi,
- f) zpracovává vnější havarijní plán, pokud to vyplývá ze zvláštního právního předpisu⁸⁾ a zóna havarijního plánování nepřesahuje správní obvod obecního úřadu obce s rozšířenou působností,
- g) spolupracuje při zpracování vnějšího havarijního plánu a při koordinovaném řešení mimořádné události s krajským úřadem, pokud zóna havarijního plánování přesahuje území správního obvodu obecního úřadu obce s rozšířenou působností,
- h) zajišťuje havarijní připravenost, stanovenou havarijním plánem kraje a vnějšími havarijními plány, a ověřuje ji cvičeními (§ 17).

²⁾ Zákon č. 238/2000 Sb., o Hasičském záchranném sboru České republiky a o změně některých zákonů.

⁶⁾ Zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon).

⁸⁾ Například zákon č. 18/1997 Sb., o mírovém využívání jaderné energie a ionizujícího záření (atomový zákon) a o změně a doplnění některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, nařízení vlády č. 11/1999 Sb., o zóně havarijního plánování, zákon č. 353/1999 Sb., o prevenci závažných havárií způsobených vybranými nebezpečnými chemickými látkami a chemickými přípravky a o změně zákona č. 425/1990 Sb., o okresních úřadech, úpravě jejich působnosti a o některých dalších opatřeních s tím souvisejících, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o prevenci závažných havárií).

¹³⁾ Například zákon č. 138/1973 Sb., o vodách (vodní zákon), ve znění pozdějších předpisů.

¹⁴⁾ Zákon č. 50/1976 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů.

(3) Prováděcí právní předpis stanoví zásady a způsob zpracování, schvalování a používání havarijního plánu kraje a vnějšího havarijního plánu.

§ 13

Starosta obce s rozšířenou působností

Starosta obce s rozšířenou působností

- koordinuje záchranné a likvidační práce při řešení mimořádné události, vzniklé ve správním obvodu obecního úřadu obce s rozšířenou působností, pokud jej velitel zásahu o koordinaci požádal. Pro koordinaci záchranných a likvidačních prací může starosta obce s rozšířenou působností použít krizový štáb své obce,
- schvaluje vnější havarijní plány.

§ 14

Hejtman a starosta obce s rozšířenou působností jsou při své koordinaci záchranných a likvidačních prací povinni předávat Ministerstvu vnitra zprávy o jejich průběhu prostřednictvím operačních a informačních středisek integrovaného záchranného systému (§ 5).

DÍL 4

Orgány obce

§ 15

(1) Orgány obce zajišťují připravenost obce na mimořádné události a podílejí se na provádění záchranných a likvidačních prací a na ochraně obyvatelstva.

(2) Obecní úřad při výkonu státní správy za účelem uvedeným v odstavci 1

- organizuje přípravu obce na mimořádné události,
- podílí se na provádění záchranných a likvidačních prací s integrovaným záchranným systémem,
- zajišťuje varování, evakuaci a ukrytí osob před hrozícím nebezpečím, pokud zvláštní právní předpis nestanoví jinak,³⁾
- hospodaří s materiálem civilní ochrany,
- poskytuje hasičskému záchrannému sboru kraje podklady a informace potřebné ke zpracování havarijního plánu kraje nebo vnějšího havarijního plánu,
- podílí se na zajištění nouzového přežití obyvatel obce,
- vede evidenci a provádí kontrolu staveb civilní ochrany nebo staveb dotčených požadavky civilní ochrany v obci.

(3) K plnění úkolů, uvedených v odstavci 2, je obec oprávněna zřízovat zařízení civilní ochrany. Při zřizování těchto zařízení a plnění úkolů ochrany obyvatel jsou orgány obce povinny postupovat podle tohoto zákona a zvláštního právního předpisu.³⁾

(4) Obecní úřad seznamuje právnické a fyzické osoby v obci s charakterem možného ohrožení, s připravenými záchrannými a likvidačními pracemi a ochranou obyvatelstva. Za tímto účelem organizuje jejich školení.

(5) Z hlediska ochrany obyvatel je obec považována za dotčený orgán ve stavebním a územním řízení.¹⁴⁾

§ 16

Starosta obce při provádění záchranných a likvidačních prací

- zajišťuje varování osob, nacházejících se na území obce, před hrozícím nebezpečím,
- organizuje v dohodě s velitelem zásahu nebo se starostou obce s rozšířenou působností evakuaci osob z ohroženého území obce,
- organizuje činnost obce v podmínkách nouzového přežití obyvatel obce,

- je oprávněn vyzvat právnické a fyzické osoby k poskytnutí osobní nebo věcné pomoci.

DÍL 5

Cvičení a komunikace složek integrovaného záchranného systému

§ 17

Prověřovací cvičení a taktické cvičení

(1) Prověřovací cvičení se provádí za účelem ověření přípravy složek integrovaného záchranného systému k provádění záchranných a likvidačních prací. Součástí cvičení může být i vyhlášení cvičného poplachu pro složky integrovaného záchranného systému.

(2) Taktické cvičení se provádí za účelem přípravy složek integrovaného záchranného systému a orgánů, podílejících se na provedení a koordinaci záchranných a likvidačních prací při mimořádné události. Konání taktického cvičení se předem projedná se zúčastněnými složkami a orgány.

(3) Prověřovací cvičení nebo taktické cvičení je oprávněn nařídít ministr vnitra, generální ředitel hasičského záchranného sboru, hejtman kraje nebo ředitel hasičského záchranného sboru kraje.

§ 18

Komunikace složek integrovaného záchranného systému

(1) Při přípravě na mimořádnou událost a při provádění záchranných a likvidačních prací se použije krizová komunikace; krizovou komunikací se pro účely tohoto zákona rozumí přenos informací mezi státními orgány, územními samosprávnými orgány a mezi složkami integrovaného záchranného systému za využití prostředků hlasového a datového přenosu informací veřejné telekomunikační sítě i vybrané části neveřejných telekomunikačních sítí.

(2) Ministerstvo vnitra je povinno umožnit orgánům a složkám, uvedeným v odstavci 1, krizovou komunikaci v účelové telekomunikační síti Ministerstva vnitra.

(3) Poskytovatelé služeb v oblasti komunikací jsou povinni spolupracovat s Ministerstvem vnitra při přípravě a řešení způsobu krizové komunikace a jednotného evropského čísla tísňového volání (§ 7 odst. 6).

(4) Prováděcí právní předpis stanoví

- zásady způsobu krizové komunikace a spojení v integrovaném záchranném systému a strukturu sdílených dat,
- způsob využívání telekomunikačních sítí složkami integrovaného záchranného systému.

HLAVA IV

ORGANIZACE ZÁCHRANNÝCH A LIKVIDAČNÍCH PRACÍ V MÍSTĚ ZÁSAHU

DÍL 1

Velitel zásahu

§ 19

(1) Koordinování záchranných a likvidačních prací v místě nasazení složek integrovaného záchranného systému a v prostoru předpokládaných účinků mimořádné události (dále jen „místo zásahu“) a řízení součinnosti těchto složek provádí velitel zásahu, který vyhlásí podle závažnosti mimořádné události odpovídající stupeň poplachu podle příslušného poplachového plánu integrovaného záchranného systému. Pokud zvláštní právní předpis ne-

³⁾ Zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů.

⁸⁾ Například zákon č. 18/1997 Sb., o mírovém využívání jaderné energie a ionizujícího záření (atomový zákon) a o změně a doplnění některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, nařízení vlády č. 11/1999 Sb., o zóně havarijního plánování, zákon č. 353/1999 Sb., o prevenci závažných havárií způsobených vybranými nebezpečnými chemickými látkami a chemickými přípravky a o změně zákona č. 425/1990 Sb., o okresních úřadech, úpravě jejich působnosti a o některých dalších opatřeních s tím souvisejících, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o prevenci závažných havárií).

¹⁴⁾ Zákon č. 50/1976 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů.

stanoví jinak,⁵⁾ je velitelem zásahu velitel jednotky požární ochrany³⁾ nebo příslušný funkcionář hasičského záchranného sboru s právem přednostního velení.¹⁵⁾

(2) Pokud na místě zásahu není ustanoven velitel zásahu podle odstavce 1, řídí součinnost těchto složek velitel nebo vedoucí zasahujících sil a prostředků složky integrovaného záchranného systému, která v místě zásahu provádí převažující činnost.

(3) Velitel zásahu je při provádění záchranných a likvidačních prací oprávněn

- a) zakázat nebo omezit vstup osob na místo zásahu a nařídit, aby místo zásahu opustila osoba, jejíž přítomnost není potřebná, nařídit evakuaci osob, popřípadě stanovit i jiná dočasná omezení k ochraně života, zdraví, majetku a životního prostředí a vyzvat osobu, která se nepodřídí stanoveným omezením, aby prokázala svoji totožnost; tato osoba je povinna výzvě vyhovět,
- b) nařídit bezodkladně provádění nebo odstraňování staveb, terénních úprav za účelem zmírnění nebo odvrácení rizik vzniklých mimořádnou událostí,
- c) vyzvat právnické osoby nebo fyzické osoby k poskytnutí osobní nebo věcné pomoci,
- d) zřídit štáb velitele zásahu jako svůj výkonný orgán a určit náčelníka a členy štábu. Členy štábu jsou zejména velitelé a vedoucí složek integrovaného záchranného systému. Členy tohoto štábu mohou být dále fyzické osoby a zástupci právnických osob, se kterými složky integrovaného záchranného systému spolupracují nebo které poskytují osobní nebo věcnou pomoc,
- e) rozdělit místo zásahu na sektory, popřípadě úseky a stanovit jejich velitele, kterým je oprávněn ukládat úkoly a rozhodovat o přidělování sil a prostředků do podřízenosti velitelů sektorů a úseků.

DÍL 2

Vyžadování pomoci pro provádění záchranných a likvidačních prací

§ 20

Oprávnění vyžadovat pomoc

(1) Ministerstvo vnitra vyžaduje pomoc podle ústředního poplachového plánu integrovaného záchranného systému prostřednictvím operačního a informačního střediska generálního ředitelství hasičského záchranného sboru; pomocí se pro účely tohoto zákona rozumí poskytnutí sil, věcných prostředků nebo činností složek integrovaného záchranného systému pro účely záchranných a likvidačních prací, v případě ostatních složek integrovaného záchranného systému se takto realizuje plánovaná pomoc na vyžádání (§ 21).

(2) Hejtman a starosta obce s rozšířenou působností vyžadují pomoc podle poplachového plánu integrovaného záchranného systému kraje. Tuto i další pomoc vyžadují prostřednictvím příslušného operačního a informačního střediska integrovaného záchranného systému.

(3) Velitel zásahu vyžaduje pomoc přímo u velitelů a vedoucích složek integrovaného záchranného systému na místě zásahu, v ostatních případech vyžaduje pomoc prostřednictvím místně příslušného operačního a informačního střediska integrovaného záchranného systému.

(4) Pro provádění záchranných a likvidačních prací na území České republiky vyžaduje Ministerstvo vnitra zahraniční pomoc po dohodě s Ministerstvem zahraničních věcí a při-

pravuje její využití, pokud mezinárodní smlouva, schválená Parlamentem České republiky a vyhlášená ve Sbírce zákonů nebo ve Sbírce mezinárodních smluv, nestanoví jinak.

(5) Hejtman je oprávněn vyžadovat pomoc z příslušného územního celku sousedního státu a připravovat její využití pro provádění záchranných a likvidačních prací, pokud mezinárodní smlouva, schválená Parlamentem České republiky a vyhlášená ve Sbírce zákonů nebo ve Sbírce mezinárodních smluv, nestanoví jinak.

(6) Starosta obce při výzvě k poskytnutí věcné pomoci postupuje při evidenci poskytnutého věcného prostředku podle zvláštního právního předpisu.⁶⁾ Jde-li o poskytnutí věcné pomoci na základě výzvy velitele zásahu, zaznamenává velitel zásahu tuto skutečnost do dokumentace o vedení zásahu. Obsah záznamu tvoří údaje o osobě, která věcný prostředek poskytla, identifikační údaje tohoto prostředku a údaje o době a účelu využití vyžádaného prostředku.

§ 21

Plánovaná pomoc na vyžádání

(1) Poskytování plánované pomoci na vyžádání se zahrnuje do poplachového plánu integrovaného záchranného systému; plánovanou pomocí na vyžádání se pro účely tohoto zákona rozumí předem písemně dohodnutý způsob poskytnutí pomoci ostatními složkami integrovaného záchranného systému obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností, krajskému úřadu, Ministerstvu vnitra nebo základním složkám integrovaného záchranného systému při provádění záchranných a likvidačních prací.

(2) Plánovanou pomoc na vyžádání jsou povinny poskytnout

- a) ministerstva, územní správní úřady, orgány krajů a obcí v mezích své působnosti,
- b) právnické a fyzické osoby, které jsou vlastníkem nebo uživatelem stavby civilní ochrany nebo stavby dotčené požadavky civilní ochrany,
- c) zdravotnická zařízení,
- d) ostatní složky integrovaného záchranného systému, uvedené v § 4 odst. 2,
- e) vojenské záchranné útvary,¹⁶⁾
- f) ostatní osoby, které se k tomu smluvně zavázaly.

(3) Plánovanou pomoc na vyžádání není povinen poskytnout ten, kdo by poskytnutím této pomoci vážně ohrozil plnění vlastních závaznějších úkolů, stanovených podle zvláštních právních předpisů.⁵⁾

(4) Ostatní složky integrovaného záchranného systému jsou povinny při stanovení rozsahu plánované pomoci na vyžádání na základě žádosti operačního a informačního střediska integrovaného záchranného systému sdělit

- a) osoby pověřené pro zabezpečování pomoci a způsob jejich vyzvození,
- b) síly a prostředky, určené k poskytnutí pomoci,
- c) dobu potřebnou pro poskytnutí sil a prostředků v případě vyžádání pomoci.

§ 22

Ostatní pomoc

Na žádost hasičského záchranného sboru kraje, krajského úřadu nebo Ministerstva vnitra mohou být pro potřebu složek integrovaného záchranného systému při provádění záchranných a likvidačních prací využita hospodářská opatření, vojenské útvary a vojenská zařízení ozbrojených sil České republiky podle zvláštních právních předpisů.¹⁷⁾

³⁾ Zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů.

⁵⁾ Například zákon č. 133/1985 Sb., ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 238/2000 Sb.

⁶⁾ Zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon).

¹⁵⁾ § 13 vyhlášky č. 22/1996 Sb., kterou se upravují podrobnosti o úkolech jednotek požární ochrany, stanoví se činnost osob zúčastněných na jejich plnění a zásady velení při zásahu.

¹⁶⁾ § 19 zákona č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách České republiky.

¹⁷⁾ Například § 15 až 18 zákona č. 219/1999 Sb., zákon č. 241/2000 Sb., o hospodářských opatřeních pro krizové stavy a o změně některých souvisejících zákonů.

ČÁST DRUHÁ PRÁVA A POVINNOSTI PRÁVNICKÝCH A FYZICKÝCH OSOB PŘI MIMOŘÁDNÝCH UDÁLOSTECH

HLAVA I PRÁVNICKÉ OSOBY A PODNIKAJÍCÍ FYZICKÉ OSOBY A FYZICKÉ OSOBY

§ 23

(1) Pokud krajský úřad zahrne do havarijního plánu kraje nebo vnějšího havarijního plánu konkrétní právnickou osobu nebo podnikající fyzickou osobu, je tato povinna

- bezplatně poskytnout a aktualizovat požadované podklady,
- zajistit vůči svým zaměstnancům, dotčeným předpokládanou mimořádnou událostí, opatření uvedená v § 24 odst. 1 písm. b) tohoto zákona.

(2) Právnické osoby a podnikající fyzické osoby jsou v souvislosti se záchrannými a likvidačními pracemi a s jejich přípravou povinny

- poskytnout osobní nebo věcnou pomoc na přímou výzvu velitele zásahu (§ 19) nebo starosty obce (§ 16) nebo prostřednictvím operačního a informačního střediska integrovaného záchranného systému,
- strpět vstup osob, provádějících záchranné nebo likvidační práce, na pozemky a do staveb a použití nezbytné techniky, provedení terénních úprav, budování ochranných staveb, vyklizení pozemku a odstranění staveb, jejich částí a porostů, pokud jsou vlastníky nebo uživateli nemovitostí a pokud zvláštní právní předpis⁹⁾ nestanoví jinak,
- strpět umístění zařízení systému varování a vyrozumění na nemovitostech, které mají ve vlastnictví, a umožnit k nim přístup hasičskému záchrannému sboru kraje nebo jím zmocněným osobám za účelem používání, kontroly, údržby a oprav,
- pokud jsou vlastníky stavby civilní ochrany nebo stavby dotčené požadavky civilní ochrany, dbát při užívání těchto nemovitostí a veškerých činnostech s tím spojených, aby nedošlo ke změně charakteru této stavby ve vztahu k jejímu účelu, a umožnit její využití pro potřeby civilní ochrany a přístup orgánům hasičského záchranného sboru nebo jimi zmocněným osobám do těchto objektů za účelem používání, kontroly, údržby a oprav,
- pokud provozují školská, zdravotnická, sociální nebo obdobná zařízení, vytvořit v nich podmínky pro výdej ochranných masek, dětských ochranných vaků, dětských ochranných kazajek, ochranných oděvů, filtrů pro ochranu dýchacích cest a povrchu těla a dalších ochranných prostředků.

(3) K plnění úkolů podle odstavce 1 mohou právnické osoby a podnikající fyzické osoby zřizovat zařízení civilní ochrany podle tohoto zákona a podle zvláštního právního předpisu.³⁾

(4) Prováděcí právní předpis stanoví náhrady výdajů, vynakládaných právnickými osobami a podnikajícími fyzickými osobami na ochranu obyvatelstva.

§ 24

(1) Pokud dojde k mimořádné události v souvislosti s provozem technických zařízení a budov, při nakládání s nebezpečnými chemickými látkami¹⁸⁾ a při jejich přepravě nebo

při nakládání s nebezpečnými odpady (dále jen „havárie“), je právnická nebo podnikající fyzická osoba, která je vlastníkem, správcem nebo uživatelem uvedených zařízení, budov, látek nebo odpadů, povinna

- podílet se na přípravě záchranných a likvidačních prací a na zpracování havarijního plánu kraje nebo vnějšího havarijního plánu tím, že poskytne na vyžádání hasičskému záchrannému sboru kraje, pokud zvláštní právní předpis nestanoví jinak,⁸⁾ informace o
 - zdrojích rizik,
 - pravděpodobných následcích havárií a možných způsobech jejich likvidace,
 - možných účincích na obyvatele a životní prostředí,
 - opatřeních, připravených ve své působnosti pro zajištění nezbytných sil a prostředků k provedení záchranných a likvidačních prací ve svém objektu nebo zařízení,
- vůči svým zaměstnancům zajistit, pokud zvláštní právní předpis nestanoví jinak,⁸⁾

- informování o hrozících mimořádných událostech a plánovaných opatřeních,
- varování, evakuaci, popřípadě ukrytí,
- organizování záchranných prací,
- organizování přípravy k sebeochraně a vzájemné pomoci.

(2) Právnická osoba nebo podnikající fyzická osoba, u které došlo k havárii, je povinna

- provádět neprodleně záchranné a likvidační práce,
- ohlásit neprodleně havárii místně příslušnému operačnímu a informačnímu středisku integrovaného záchranného systému a bezprostředně ohroženým obcím; tím není dotčena oznamovací povinnost, stanovená podle zvláštních právních předpisů,
- podílet se na varování osob ohrožených havárií v rozsahu stanoveném zvláštním právním předpisem,⁸⁾
- poskytnout veliteli zásahu informace o skutečnostech, které by mohly ohrozit životy nebo zdraví osob provádějících zásahy nebo ostatního obyvatelstva, zejména informace o výbušninách, nebezpečných chemických látkách, zdrojích ionizujícího záření, dravých či nebezpečných zvířatech,
- spolupracovat při odstraňování havárie se složkami integrovaného záchranného systému, správními úřady a orgány krajů a obcí,
- uhradit krajskému úřadu nebo složkám integrovaného záchranného systému náklady, spojené s poskytnutím věcné a osobní pomoci, s likvidačními pracemi a se škodami, prokazatelně vzniklými havárií,
- zabezpečit asanační práce podle pokynů příslušných správních úřadů nebo obcí,
- zabezpečit zneškodnění odpadů, které vznikly v důsledku havárie i v důsledku její likvidace,
- spolupracovat při zpracování dokumentace o záchranných a likvidačních pracích.

§ 25 Fyzické osoby

(1) Fyzická osoba, pobývající na území České republiky, má právo na informace o opatřeních k zabezpečení ochrany obyvatelstva a na poskytnutí instruktaže a školení ke své činnosti při mimořádných událostech.

(2) Fyzická osoba je povinna

³⁾ Zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů.

⁸⁾ Například zákon č. 18/1997 Sb., o mírovém využívání jaderné energie a ionizujícího záření (atomový zákon) a o změně a doplnění některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, nařízení vlády č. 11/1999 Sb., o zóně havarijního plánování, zákon č. 353/1999 Sb., o prevenci závažných havárií způsobených vybranými nebezpečnými chemickými látkami a chemickými přípravky a o změně zákona č. 425/1990 Sb., o okresních úřadech, úpravě jejich působnosti a o některých dalších opatřeních s tím souvisejících, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o prevenci závažných havárií).

⁹⁾ Například zákon č. 133/1985 Sb., ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 18/1997 Sb., ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 353/1999 Sb.

¹⁸⁾ § 3 až 5 zákona č. 157/1998 Sb., o chemických látkách a chemických přípravcích a o změně některých dalších zákonů, ve znění zákona č. 352/1999 Sb.

- a) strpět omezení, vyplývající z opatření stanovených při mimořádné události a omezení nařízená velitelem zásahu při provádění záchranných a likvidačních prací,
- b) poskytnout na výzvu starosty obce nebo velitele zásahu osobní nebo věcnou pomoc,
- c) strpět, pokud je to nutné k provádění záchranných a likvidačních prací a pokud je vlastníkem, uživatelem nebo správcem nemovitosti, vstup osob, provádějících záchranné nebo likvidační práce na pozemky nebo do objektů, použití nezbytné techniky, provedení terénních úprav, budování ochranných staveb, vyklizení pozemku a odstranění staveb, jejich částí, zařízení a porostů,
- d) poskytnout veliteli zásahu informace o skutečnostech, které by mohly ohrozit životy nebo zdraví osob provádějících zásah nebo ostatního obyvatelstva, zejména informace o výbušninách, nebezpečných chemických látkách, zdrojích ionizujícího záření, dravých či nebezpečných zvířatech,
- e) strpět umístění zařízení systému varování a vyrozumění na nemovitostech, které má ve vlastnictví, a umožnit k nim přístup hasičskému záchrannému sboru kraje nebo jím zmocněným osobám za účelem používání, kontroly, údržby a oprav,
- f) pokud je vlastníkem stavby civilní ochrany nebo stavby dotčené požadavky civilní ochrany, dbát při užívání těchto nemovitostí a veškerých činnostech s tím spojených, aby nedošlo ke změně charakteru této stavby ve vztahu k jejímu účelu, a umožnit její využití pro potřeby civilní ochrany a přístup hasičskému záchrannému sboru kraje nebo jím zmocněným osobám do těchto staveb za účelem používání, kontroly, údržby a oprav.

(3) Plnění povinností uvedených v odstavci 2, může fyzická osoba odmítnout, pokud by tím ohrozila život nebo zdraví vlastní nebo jiných osob anebo pokud jí v tom brání důležité okolnosti, které by zjevně způsobily závažnější následek než ohrožení, kterému se má předcházet.

HLAVA II VÝJIMKY

§ 26

(1) K poskytnutí věcné nebo osobní pomoci nelze vyzvat fyzické osoby, které požívají výsady a imunity podle mezinárodního práva.

(2) Od osobní pomoci jsou osvobozeny osoby ve věku do 18 let a od 62 let a osoby zdravotně nezpůsobilé k výkonu požadovaných činností, plně invalidní osoby, poslanci a senátoři Parlamentu České republiky a členové vlády a dále osoby, které by tím vystavily vážnému ohrožení sebe nebo osoby blízké.

(3) Ženám lze nařídít pouze takovou osobní pomoc, která není v rozporu se zvláštním právním předpisem.¹⁹⁾

(4) Osoby osvobozené od osobní pomoci mohou poskytnout dobrovolnou pomoc.

HLAVA III KONTROLA, POKUTY, NÁHRADA A FINANČNÍ ZABEZPEČENÍ

§ 27 Kontrola

(1) Ministerstvo, hasičský záchranný sbor kraje a orgány obcí, které zajišťují přípravu na mimořádné události, záchranné

a likvidační práce a ochranu obyvatelstva, jsou oprávněny v mezích své působnosti kontrolovat dodržování tohoto zákona a předpisů vydaných k jeho provedení. Při vykonávání kontrolní činnosti se řídí základními pravidly, stanovenými zvláštním právním předpisem.²⁰⁾

(2) Kontrolu uvedenou v odstavci 1 vykonává u obce krajský úřad, u krajského úřadu a hasičského záchranného sboru kraje Ministerstvo vnitra.

§ 28 Pokuty

(1) Za nesplnění povinnosti podle tohoto zákona může orgán, který porušení povinnosti zjistil, uložit

- a) fyzické osobě pokutu do výše 20 000 Kč,
- b) právnické osobě nebo podnikající fyzické osobě pokutu do výše 3 000 000 Kč.

(2) Nebyla-li povinnost splněna ani ve lhůtě stanovené při uložení pokuty, lze uložit pokutu opětovně.

(3) Řízení o uložení pokuty lze zahájit do 1 roku ode dne, kdy se o porušení povinnosti dozvěděl orgán, který pokutu ukládá, a musí být pravomocně skončeno do 3 let od porušení povinnosti. Pokuta je splatná do 30 dnů od nabytí právní moci rozhodnutí, jímž byla pokuta uložena.

(4) Pokutu vybírá a vymáhá orgán, který ji uložil.

(5) Výnos pokut je příjmem státního rozpočtu, pokud zvláštní právní předpis nestanoví jinak.

§ 29

Náhrada za omezení vlastnického nebo užívacího práva, poskytnutí věcné a osobní pomoci

(1) Za omezení vlastnického nebo užívacího práva, poskytnutí věcné nebo osobní pomoci náleží právnické nebo fyzické osobě peněžní náhrada. Náhradu poskytuje krajský úřad, v jehož územním obvodu byla pomoc poskytována. Peněžní náhrada se vyplácí do 6 měsíců od ukončení záchranných nebo likvidačních prací.

(2) Pokud dojde k omezení výkonu vlastnického práva k nemovitosti, poskytne se jejímu vlastníku náhrada odpovídající míře omezení jeho majetkových práv podle zvláštního právního předpisu.²¹⁾

(3) Jde-li o vykonání osobní pomoci, u níž nelze určit výši náhrady dohodou nebo postupem podle zvláštních právních předpisů, stanoví se náhrada ve výši, která odpovídá obvyklé mzdě za stejné či podobné práce nebo služby. Při stanovení náhrady za věcnou pomoc se vychází z výše výdajů, vzniklých povinnému nebo z výše náhrady obvykle účtované za použití stejného nebo obdobného věcného prostředku v době jeho poskytnutí, zjištěné podle zvláštního právního předpisu.

(4) Poskytne-li podnikající fyzická osoba, která má příjmy pouze z podnikání nebo z jiné samostatné výdělečné činnosti,²²⁾ osobní pomoc na výzvu velitele zásahu nebo v rámci plánované pomoci na vyžádání, náleží jí náhrada ušlého výdělku za dobu, po kterou pomoc poskytne. Náhradu poskytuje krajský úřad, v jehož správním obvodu byla pomoc poskytována. Při výpočtu náhrady ušlého výdělku se postupuje přiměřeně podle zvláštního právního předpisu.²³⁾

(5) Obce, kraje, popřípadě základní složky integrovaného záchranného systému jsou oprávněny požadovat uhrazení nákladů, které vynaložily jako náhradu za poskytnutí věcné nebo osobní pomoci, za provedené likvidační práce a škody prokazatelně vzniklé havárií (§ 24), po původci havárie. Těmito úhradami se kompenzují vynaložené výdaje.²⁴⁾

¹⁹⁾ Zákon č. 65/1965 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů. Vyhláška č. 261/1997 Sb., kterou se stanoví práce a pracoviště, které jsou zakázány všem ženám, těhotným ženám, matkám do konce devátého měsíce po porodu a mladistvým, a podmínky, za nichž mohou mladiství výjimečně tyto práce konat z důvodu přípravy na povolání, ve znění vyhlášky č. 185/1998 Sb.

²⁰⁾ Zákon č. 552/1991 Sb., o státní kontrole, ve znění pozdějších předpisů.

²¹⁾ Například občanský zákoník, obchodní zákoník.

²²⁾ § 7 odst. 1 a 2 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů.

²³⁾ § 2 odst. 1 vyhlášky č. 298/1993 Sb., o stanovení výše nároku náhrady ušlého výdělku při správě daní.

²⁴⁾ § 49 odst. 9. zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla)

§ 30**Náhrada škody**

(1) Stát odpovídá za škodu, způsobenou právníckým a fyzickým osobám, vzniklou v příčinné souvislosti se záchranými a likvidačními pracemi a cvičeními, prováděnými podle tohoto zákona. Této odpovědnosti se může stát zprostit jen tehdy, pokud se prokáže, že poškozený si způsobil škodu sám nebo způsobil havárii.

(2) Peněžní náhrada se poskytne právníckým a fyzickým osobám, které utrpěly škodu na zdraví nebo věcnou škodu při a) činnosti složek integrovaného záchraného systému nebo orgánů, koordinujících záchraně a likvidační práce, b) poskytnutí osobní nebo věcné pomoci.

(3) Škoda na zdraví se uhrazuje obdobně podle předpisů o odškodňování pracovních úrazů,²⁵⁾ pokud nevznikl nárok na náhradu této škody již z pracovněprávního vztahu. V případě úmrtí poškozeného se peněžní náhrada poskytne dědicům.

(4) Peněžní náhradu poskytne stát prostřednictvím krajského úřadu, v jehož správním obvodu při záchraných a likvidačních pracích nebo cvičení škoda či újma vznikla. Při poskytování této náhrady za věcnou škodu se postupuje podle zvláštních právních předpisů, platných v době vzniku škody.

(5) Právo na náhradu škody s uvedením důvodů je třeba uplatnit písemně u příslušného krajského úřadu do 6 měsíců od doby, kdy se právnícká nebo fyzická osoba o škodě dozvěděla, nejdéle do 5 let od vzniku škody, jinak právo zaniká. Krajský úřad může, v případech hodných zvláštního zřetele, přiznat náhradu škody i po uplynutí termínu k podání žádosti, nebo i bez podání žádosti, ale nejdéle do 5 let od vzniku škody.

(6) Vznikne-li škoda složkám integrovaného záchraného systému nebo osobám v nich zařazeným při poskytování pomoci ve zahraničí, hradí tuto škodu Ministerstvo vnitra, pokud ke škodě došlo při mezistátní pomoci, schválené Ministerstvem vnitra. V případě poskytování pomoci v příhraničí hradí škodu kraj, z jehož území byla pomoc poskytnuta. Odškodnění se provádí tak, jako kdyby škoda vznikla na území České republiky.

(7) Náhrada škody se neposkytuje právníckým a fyzickým osobám, které zavinily vznik havárie.

§ 31**Finanční zabezpečení integrovaného záchraného systému**

(1) Finanční prostředky ke krytí výdajů potřebných pro zpracování dokumentace integrovaného záchraného systému, ochranu obyvatelstva, společných výdajů při ověřování připravenosti k záchraným a likvidačním pracím a na budování a provozování společně užívaných zařízení pro potřeby integrovaného záchraného systému, zejména v oblasti telekomunikací a informačních systémů, uplatňuje Ministerstvo vnitra a kraj v návrhu svého rozpočtu.

(2) K úhradě mimořádných výdajů, vzniklých v důsledku prováděných záchraných a likvidačních prací, může být použita rezerva finančních prostředků, vyčleněná v rozpočtové kapitole Všeobecná pokladní správa.

(3) Vlášda nebo orgány kraje hradí náklady, vynaložené složkami integrovaného záchraného systému ke krytí výdajů, vzniklých při nasazení sil a prostředků složek integrovaného záchraného systému, v případě, že neuhrazení těchto nákladů by mohlo ohrozit funkčnost složek integrovaného záchraného systému k provádění záchraných a likvidačních prací.

(4) Způsob finančního zabezpečení jednotlivých složek integrovaného záchraného systému při výkonu činností stanovených těmito složkám zvláštními právními předpisy není tímto zákonem dotčen.

HLAVA IV**USTANOVENÍ SPOLEČNÁ A ZÁVĚREČNÁ****§ 32****Hromadné informační prostředky**

Každý, kdo provozuje hromadné informační prostředky, včetně televizního a rozhlasového vysílání, je povinen bez náhrady nákladů na základě žádosti operačního a informačního střediska integrovaného záchraného systému neprodleně a bez úpravy obsahu a smyslu uveřejnit tísňové informace, potřebné pro záchraně a likvidační práce.

§ 33**Vztah k zvláštním právními předpisům**

(1) Na rozhodování a ukládání povinností podle tohoto zákona, s výjimkou pokut podle § 28, se nevztahuje správní řád.

(2) Za stavu ohrožení státu, vyhlášeného v souvislosti se zajišťováním obrany České republiky před vnějším napadením a za válečného stavu plní složky integrovaného záchraného systému i právnícké a fyzické osoby úkoly stanovené tímto zákonem, pokud zvláštní právní předpis²⁶⁾ nestanoví jinak.

§ 34**Zvláštní případy**

Tento zákon se vztahuje i na případy, kdy jde o mimořádnou událost, kterou je ohroženo veřejné zdraví a orgán ochrany veřejného zdraví požádá hasičský záchraný sbor kraje, orgán kraje nebo Ministerstvo vnitra o společné řešení mimořádné události.

§ 35**Zmocňovací ustanovení**

(1) Vlášda vydá nařízení k provedení § 7 odst. 7 písm. a) a b) a § 23 odst. 4.

(2) Ministerstvo vnitra vydá vyhlášku k provedení § 5 odst. 4, § 7 odst. 7 písm. c) až g), § 12 odst. 3 a § 18 odst. 4 písm. a).

(3) Ministerstvo vnitra vydá po projednání s Ministerstvem pro místní rozvoj vyhlášku k provedení § 7 odst. 7 písm. h).

(4) Ministerstvo pro místní rozvoj vydá po projednání s Ministerstvem vnitra vyhlášku k provedení § 7 odst. 7 písm. i).

(5) Ministerstvo dopravy a spojů vydá po projednání s Ministerstvem vnitra vyhlášku k provedení § 9 odst. 4 a § 18 odst. 4 písm. b).

§ 35a

Působnosti stanovené krajskému úřadu nebo obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností podle tohoto zákona jsou výkonem státní správy v přenesené působnosti.

ČÁST TŘETÍ**HLAVA I****ZMĚNA ZÁKONA O ZŘÍZENÍ MINISTERSTEV A JINÝCH ÚSTŘEDNÍCH ORGÁNŮ STÁTNÍ SPRÁVY ČESKÉ REPUBLIKY****§ 36**

Zákon č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění zákona č. 34/1970 Sb., zákona č. 125/1970 Sb., zákona č. 147/1970 Sb., zákona č. 60/1988 Sb., zákona č. 173/1989 Sb., zákonného opatření č. 9/1990 Sb., zákona č. 126/1990 Sb., zákona č. 203/1990 Sb., zákona č. 288/1990 Sb., zákonného opatření č. 305/1990 Sb., zákona č. 575/1990 Sb., zákona č. 173/1991 Sb., zákona č. 283/1991 Sb., zákona č. 19/1992

²⁵⁾ § 190 až 203, § 260 zákoníku práce. Nařízení vlády č. 108/1994 Sb., kterým se provádí zákoník práce a některé další zákony.

²⁶⁾ Zákon č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky.

Sb., zákona č. 23/1992 Sb., zákona č. 103/1992 Sb., zákona č. 167/1992 Sb., zákona č. 239/1992 Sb., zákonného opatření č. 350/1992 Sb., zákona č. 358/1992 Sb., zákona č. 359/1992 Sb., zákona č. 474/1992 Sb., zákona č. 548/1992 Sb., zákona č. 21/1993 Sb., zákona č. 166/1993 Sb., zákona č. 285/1993 Sb., zákona č. 47/1994 Sb., zákona č. 89/1995 Sb., zákona č. 289/1995 Sb., zákona č. 135/1996 Sb., zákona č. 272/1996 Sb., zákona č. 152/1997 Sb., zákona č. 15/1998 Sb., zákona č. 148/1998 Sb., zákona č. 63/2000 Sb., zákona č. 130/2000 Sb. a zákona č. 154/2000 Sb., se mění takto:

1. V § 12 odst. 1 se na konci písmene l) tečka nahrazuje čárkou a doplňuje se písmeno m), které zní: „m) krizové řízení, civilní nouzové plánování, ochranu obyvatelstva a integrovaný záchranný systém.“.
2. V § 12 odstavec 2 zní: „(2) Ministerstvo vnitra zajišťuje komunikační sítě pro Policii České republiky, složky integrovaného záchranného systému a územní orgány státní správy“.
3. V § 16 odst. 1 písmeno c) zní: „c) správu vojenských újezdů.“. Dosavadní písmeno e) se zrušuje.
4. V § 16 se doplňuje odstavec 4, který zní: „(4) Práva a povinnosti z pracovněprávních vztahů ve věcech státní správy na úseku civilní ochrany přecházejí z Ministerstva obrany na Ministerstvo vnitra dnem nabytí účinnosti zákona o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů.“.

HLAVA II ZMĚNA STAVEBNÍHO ZÁKONA

§ 37

Zákon č. 50/1976 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění zákona č. 137/1982 Sb., zákona č. 103/1990 Sb., zákona č. 425/1990 Sb., zákona č. 519/1991 Sb., zákona č. 262/1992 Sb., zákona č. 43/1994 Sb., zákona č. 19/1997 Sb., zákona č. 83/1998 Sb., zákona č. 95/2000 Sb., zákona č. 96/2000 Sb., zákona č. 132/2000 Sb. a zákona č. 151/2000 Sb., se mění takto:

V § 2 odst. 1 se na konci písmene k) tečka nahrazuje čárkou a doplňuje se písmeno l), které zní: „l) vymezuje území dotčená požadavky ochrany obyvatelstva.“.

ČÁST ČTVRTÁ ÚČINNOST

§ 38

Tento zákon nabývá účinnosti dnem 1. ledna 2001.

Klaus v. r.

Havel v. r.

Zeman v. r.

Zákon č. 320/2002 Sb., o změně a zrušení některých zákonů v souvislosti s ukončením činnosti okresních úřadů nabytí účinnosti dnem 1. ledna 2003.

Zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon), ve znění zákona č. 320/2002 Sb.

Parlament se usnesl na tomto zákoně České republiky:

ČÁST PRVNÍ

HLAVA I ZÁKLADNÍ USTANOVENÍ

§ 1 Předmět úpravy

Tento zákon stanoví působnost a pravomoc státních orgánů a orgánů územních samosprávných celků a práva a povinnosti právnických a fyzických osob při přípravě na krizové situace, které nesouvisejí se zajišťováním obrany České republiky před vnějším napadením,¹⁾ a při jejich řešení.

§ 2 Vymezení pojmů

Pro účely tohoto zákona se rozumí

- krizovým řízením souhrn řídicích činností věcně příslušných orgánů, zaměřených na analýzu a vyhodnocení bezpečnostních rizik, plánování, organizování, realizaci a kontrolu činností prováděných v souvislosti s řešením krizové situace,
- krizovou situací mimořádná událost,²⁾ při níž je vyhlášen stav nebezpečí nebo nouzový stav nebo stav ohrožení státu (dále jen „krizové stavy“),
- pracovní povinností povinnost fyzických osob vykonávat po nezbytně nutnou dobu určené práce, které jsou nutné pro řešení krizové situace a které jsou tyto osoby povinny konat v místě určeném orgánem krizového řízení, a podle potřeb pro řešení krizové situace i nad rámec pracovní doby, stanovené v pracovněprávních předpisech,
- pracovní výpomocí povinnost fyzických osob vykonávat jednorázové a mimořádné úkoly nezbytné pro řešení krizové situace, které jsou povinny konat v místě určeném orgánem krizového řízení, a podle potřeb pro řešení krizové situace i nad rámec pracovní doby, stanovené v pracovněprávních předpisech,
- věcnými prostředky movité a nemovité věci ve vlastnictví státu, územních samosprávných celků a právnických a fyzických osob nebo jimi poskytované služby, které lze využít při řešení krizových situací.

§ 3 Stav nebezpečí

(1) Stav nebezpečí se jako bezodkladné opatření může vyhlásit, jsou-li v případě živelní pohromy, ekologické nebo průmyslové havárie, nehody nebo jiného nebezpečí ohroženy životy, zdraví, majetek, životní prostředí, pokud nedosahuje intenzita ohrožení značného rozsahu,⁴⁾ a není možné odvrátit ohrožení běžnou činností správních úřadů a složek integrovaného záchranného systému.

(2) Stav nebezpečí lze vyhlásit jen s uvedením důvodů, na nezbytně nutnou dobu a pro celé území kraje nebo pro jeho část. Rozhodnutí o vyhlášení stavu nebezpečí musí obsahovat krizová opatření a jejich rozsah. Změna krizových opatření musí být rovněž vyhlášena.

(3) Stav nebezpečí pro území kraje nebo jeho část vyhláší hejtman kraje, v Praze primátor hlavního města Prahy (dále jen „hejtman“). Hejtman, který stav nebezpečí vyhlásil, o tom neprodleně informuje vládu, Ministerstvo vnitra a sousední kraje, pokud mohou být krizovou situací dotčeny.

(4) Stav nebezpečí lze vyhlásit na dobu nejvýše 30 dnů. Tuto dobu může hejtman prodloužit jen se souhlasem vlády.

(5) Není-li možné účelně odvrátit vzniklé ohrožení v rámci stavu nebezpečí, hejtman neprodleně požádá vládu o vyhlášení nouzového stavu.

(6) Rozhodnutí o stavu nebezpečí se vyhláší stejně jako nařízení kraje.⁵⁾ Rozhodnutí nabývá účinnosti okamžikem, který se v něm stanoví. Rozhodnutí se vyvěšuje na úřední desce krajského úřadu a na úředních deskách obecních úřadů na území, kde je stav nebezpečí vyhlášen. Krajský úřad zveřejní rozhodnutí též dalšími způsoby v místě obvyklými, zejména prostřednictvím hromadných informačních prostředků a místního rozhlasu.

(7) Stav nebezpečí nelze vyhlásit z důvodu stávky, vedené na ochranu práv a oprávněných hospodářských a sociálních zájmů.

(8) Stav nebezpečí končí uplynutím doby, na kterou byl vyhlášen, pokud hejtman nebo vláda nerozhodnou o jeho zrušení před uplynutím této doby. Vláda stav nebezpečí zruší též, pokud nejsou splněny podmínky pro jeho vyhlášení.

(9) Rozhodnutí vlády o zrušení stavu nebezpečí se vyvěsí na úřední desce krajského úřadu a na úředních deskách

¹⁾ Zákon č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky.

²⁾ Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů.

⁴⁾ Čl. 5 ústavního zákona č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky.

⁵⁾ § 8 a 9 zákona č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení).

obecních úřadů na území, kde byl stav nebezpečí vyhlášen, zveřejní se v hromadných informačních prostředcích a vyhlásí se ve Sbírce zákonů. Účinnosti nabývá okamžikem, který se v rozhodnutí stanoví.

HLAVA II ORGÁNY KRIZOVÉHO ŘÍZENÍ

DÍL 1 Vláda

§ 4

(1) Vláda při zajišťování připravenosti České republiky na krizové situace

- ukládá úkoly ostatním orgánům krizového řízení, řídí a kontroluje jejich činnost,
- určuje ministerstvo nebo jiný ústřední správní úřad pro koordinaci přípravy na řešení konkrétní krizové situace v případě, kdy příslušnost ke koordinující funkci nevyplývá z působnosti, stanovených ve zvláštním právním předpisu,⁷⁾
- zřizuje Ústřední krizový štáb jako svůj pracovní orgán k řešení krizových situací.

(2) Vláda při přípravě na krizové situace a při jejich řešení projednává s Českou národní bankou opatření, která se týkají působnosti této banky.

§ 5

Za nouzového stavu nebo za stavu ohrožení státu podle tohoto zákona lze na nezbytně nutnou dobu a v nezbytně nutném rozsahu omezit⁸⁾

- právo na nedotknutelnost osoby a nedotknutelnost obydlí při evakuaci osoby z místa, na kterém je bezprostředně ohrožena na životě nebo zdraví,
- vlastnické a užívací právo právnických a fyzických osob k majetku (§ 29 a 31), pokud jde o nucené omezení práva vlastníka nebo uživatele z důvodu ochrany života, zdraví, majetku nebo životního prostředí, které jsou ohroženy krizovou situací, přičemž je za toto omezení poskytnuta přiměřená náhrada,
- svobodu pohybu a pobytu ve vymezeném prostoru území ohroženého nebo postiženého krizovou situací,
- právo pokojně se shromažďovat ve vymezeném prostoru území ohroženého nebo postiženého krizovou situací,
- právo provozovat podnikatelskou činnost, která by ohrožovala prováděná krizová opatření nebo narušovala, popřípadě znemožňovala jejich provádění,
- právo na stávku, pokud by tato stávka vedla k narušení, případně znemožnění záchraných a likvidačních prací.

§ 6

(1) Vláda v době trvání nouzového stavu je oprávněna za podmínek uvedených v § 5

- nařídít evakuaci osob a majetku z vymezeného území,
- zakázat vstup, pobyt a pohyb osob na vymezených místech nebo území,
- rozhodnout o ukládání pracovní povinnosti, pracovní výpomoci nebo povinnosti poskytnout věcné prostředky k řešení krizové situace,
- rozhodnout o bezodkladném provádění staveb, stavebních prací, terénních úprav nebo odstraňování staveb za účelem zmírnění nebo odvrácení veřejného ohrožení, vyplývajícího z krizové situace.

(2) Vláda v době trvání nouzového stavu je dále oprávněna

- nařídít povinné hlášení přechodné změny pobytu osob, kterou se rozumí opuštění místa trvalého pobytu osoby, k němuž je hlášena v místě, ze kterého byla organizovaně evakuována nebo které o své vůli opustila z důvodu ohrožení svého života nebo zdraví, pokud tato změna pobytu bude delší než 3 dny,
- přijmout opatření k ochraně státních hranic, k pobytu cizinců nebo osob bez státní příslušnosti, v oblasti zbraní, výbušnin, nebezpečných chemických látek a přípravků, jaderných zařízení a zdrojů ionizujícího záření,
- nařídít přemístění osob ve vazbě nebo ve výkonu trestu odnětí svobody do jiné věznice nebo vyloučit volný pohyb těchto osob mimo věznici,
- nařídít použití občanů povinných civilní službou a vojáků v činné službě k provádění krizových opatření,
- nařídít vykonávání péče o děti a mládež, pokud tuto péči nemohou v krizové situaci vykonávat rodiče nebo jiný zákonný zástupce,
- zajistit přednostní zásobování dětských a zdravotnických zařízení a ozbrojených bezpečnostních a hasičských záchranných sborů,
- zabezpečit náhradní způsob rozhodování o dávkách sociálního zabezpečení (péče), kterými se rozumí dávky nemocenského pojištění, důchodového pojištění, důchodového zabezpečení, státní sociální podpory a dávky sociální péče,⁹⁾ a o jejich výplatě.

(3) Povinnosti, uvedené v odstavci 1 písm. c), lze uložit pouze tehdy, pokud nelze tyto činnosti a věci zajistit smluvně, subjekt plnění klade zjevně finančně a časově nevýhodné podmínky nebo plnění odmítne a přitom hrozí nebezpečí z prodlení.

§ 7

Vláda v době trvání stavu ohrožení státu podle tohoto zákona je, vedle opatření uvedených v § 6 odst. 1 a 2, oprávněna nařídít

- omezení vstupu na území České republiky osobám, které nejsou občany České republiky,
- povinné hlášení místa trvalého pobytu, popřípadě i místa, kde se osoba dočasně zdržuje,
- omezení držení a nošení střelných zbraní a střeliva,
- zvýšenou kontrolní činnost na úseku zabezpečení skladovaných střelných zbraní, střeliva, munice, výbušnin, jaderných materiálů a zdrojů ionizujícího záření, nebezpečných chemických a jiných nebezpečných látek.

§ 8

Rozhodnutí o krizových opatřeních, uvedených v § 6 odst. 1 a 2 a v § 7, se zveřejňují v hromadných informačních prostředcích a vyhlásují se stejně jako zákon. Účinnosti nabývají okamžikem, který se v rozhodnutí stanoví.

DÍL 2

Ministerstva a jiné správní úřady

§ 9

(1) Ministerstva a jiné správní úřady (dále jen „správní úřad“) k zajištění připravenosti na řešení krizových situací v oboru své působnosti

- zřizují pracoviště krizového řízení,
- zpracovávají plán, který obsahuje souhrn krizových opatření a postupů k řešení krizových situací, (dále jen “kri-

⁷⁾ Například zákon č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

⁸⁾ Čl. 6 ústavního zákona č. 110/1998 Sb.

⁹⁾ Například zákon č. 54/1956 Sb., o nemocenském pojištění zaměstnanců, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 114/1988 Sb., o působnosti orgánů České republiky v sociálním zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 482/1991 Sb., o sociální potřebnosti, ve znění pozdějších předpisů.

- zový plán"); krizový plán schvaluje ministr nebo vedoucí správního úřadu,
- c) zřizují krizový štáb jako pracovní orgán k řešení krizových situací, jehož složení a úkoly určí ministr nebo vedoucí správního úřadu,
 - d) zajišťují na základě vyžádání jiného správního úřadu provedení odborných prací, vyplývajících z jejich působnosti,
 - e) poskytují na požádání podklady ministerstvům, krajským úřadům a obecním úřadům obcí s rozšířenou působností,
 - f) vyžadují prostřednictvím Ministerstva vnitra potřebné podklady od krajských úřadů a obecních úřadů obcí s rozšířenou působností,
 - g) stanovují podřízeným územním správním úřadům povinnost poskytovat na vyžádání podklady pro zpracování krizových plánů krajů.
- (2) Správní úřady
- a) vedou přehled možných zdrojů rizik, provádějí analýzy ohrožení a v rámci prevence podle zvláštních právních předpisů¹⁰⁾ odstraňují nedostatky, které by mohly vést ke vzniku krizové situace,
 - b) rozhodují o činnostech k řešení krizových situací a ke zmírnění jejich následků, pokud zvláštní právní předpis¹¹⁾ nestanoví jinak,
 - c) organizují okamžité opravy nezbytných veřejných zařízení pro přežití obyvatelstva a k zajištění funkčnosti veřejné správy,
 - d) vytvářejí podmínky pro nouzovou komunikaci ve vztahu k jiným správním úřadům, obcím, právníkům a fyzickým osobám.
- (3) Pro přípravu na krizové situace a jejich řešení prováděcí právní předpis stanoví
- a) podmínky a způsob vykonávání péče o děti v předškolních zařízeních, žáky plnící ve školách povinnou školní docházku a děti a mládež ve školských zařízeních pro výkon ústavní výchovy, ochranné výchovy a preventivně výchovné péče, pokud tuto péči nemohou v krizové situaci vykonávat rodiče nebo jiný zákonný zástupce,
 - b) baňsko technické podmínky pro zřizování, využití a ochranu důlních děl, uplatňování preventivních, technických a bezpečnostních opatření a provádění kontrol.

§ 10 Ministerstvo vnitra

(1) Ministerstvo vnitra koordinuje¹²⁾ přípravu na krizové stavy a jejich řešení.

- (2) Ministerstvo vnitra při činnostech, uvedených v odstavci 1
- a) sjednocuje postupy ministerstev, krajských úřadů, obecních úřadů, právníků osob a podnikajících fyzických osob,
 - b) organizuje instruktáže, školení a další přípravu k získání zvláštní odborné způsobilosti¹³⁾ pracovníků orgánů krizového řízení; k tomu účelu zřizuje vzdělávací zařízení,
 - c) provádí kontrolu krizových plánů, zpracovaných ostatními ministerstvy a ve spolupráci s příslušným ministerstvem kontrolu krizových plánů krajů,
 - d) vede ústřední evidenci údajů o přechodných změnách pobytu osob.

(3) Ministerstvo vnitra odpovídá za přípravu a řešení krizových situací, souvisejících s vnitřní bezpečností a veřejným pořádkem, a přitom určuje a kontroluje postupy Policie České republiky^{13a)}.

(4) Ministerstvo vnitra řeší rozpory v oblasti krizového řízení.

§ 11 Ministerstvo zdravotnictví

(1) Ministerstvo zdravotnictví je oprávněno na území, kde je vyhlášen krizový stav, vyhlásit opatření proti šíření přenosných nemocí.¹⁴⁾

- (2) Ministerstvo zdravotnictví je v době krizového stavu oprávněno
- a) stanovit opatření k ochraně veřejného zdraví a koordinovat činnost orgánů ochrany veřejného zdraví,
 - b) zajistit nákup a distribuci potřebných imunobiologických přípravků, a to i neregistrovaných podle zvláštního právního předpisu;¹⁵⁾ v tomto případě neplatí povinnost oznámení a zveřejnění výjimky podle tohoto zvláštního právního předpisu,
 - c) zajistit mezinárodní spolupráci k ochraně veřejného zdraví,
 - d) koordinovat činnost zdravotnických zařízení podle zvláštního právního předpisu v souladu s koncepcí krizového řízení zdravotnictví.

§ 12 Ministerstvo dopravy a spojů

(1) Ministerstvo dopravy a spojů je v době krizového stavu oprávněno uložit

- a) provozovateli dráhy, drážní dopravy, silniční dopravy, letadel, letišť, vnitrozemské vodní dopravy a veřejných přístavů, jakož i vlastníku a provozovateli ostatních objektů a zařízení sloužících dopravě, povinnost zabezpečování dopravních potřeb,
- b) provozovateli veřejných telekomunikačních sítí, jakož i vlastníku a provozovateli ostatních telekomunikačních sítí a zařízení, s výjimkou sítí a zařízení ozbrojených sil, ozbrojených sborů a složek integrovaného záchranného systému, povinnost zabezpečování spojových služeb.

(2) V případě nebezpečí z prodlení může být tato povinnost uložena rozhodnutím jiného správního úřadu podle zvláštního právního předpisu. V rozhodnutí se stanoví povinný provozovatel, předmět a rozsah veřejného závazku, způsob jeho plnění, doba platnosti rozhodnutí a poučení o následcích jeho neplnění.

DÍL 3 Česká národní banka

§ 13

(1) Česká národní banka při přípravě na krizové situace a jejich řešení zřizuje krizový štáb, plní úkoly stanovené v § 9 odst. 2 písm. a) a d) a koordinuje s vládou opatření, která se dotýkají působnosti České národní banky.

(2) Česká národní banka zpracovává krizový plán v oblasti měnové politiky a bankovníctví a spolupracuje s ministerstvy při zpracovávání jejich krizových plánů.

(3) Krizový plán České národní banky schvaluje její guvernér.

DÍL 4 Orgány kraje a ostatní orgány s územní působností

§ 14

(1) Orgány kraje zajišťují připravenost kraje na řešení krizových situací.

(2) Hejtman

¹⁰⁾ Například zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 18/1997 Sb., o mírovém využívání jaderné energie a ionizujícího záření (atomový zákon) a o změně a doplnění některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

¹¹⁾ Například zákon č. 18/1997 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

¹²⁾ § 12 odst. 1 písm. m) zákona č. 2/1969 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

¹³⁾ Například zákon č. 129/2000 Sb., zákon č. 147/2000 Sb.

^{13a)} Zákon č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů

¹⁴⁾ Zákon č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁵⁾ Zákon č. 79/1997 Sb., o léčivech a o změnách a doplnění některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

- a) řídí a kontroluje přípravná opatření, činnosti k řešení krizových situací a činnosti ke zmírnění jejich následků prováděné územními správními úřady s krajskou působností, obcemi, právníky a fyzickými osobami,
- b) zřizuje k řešení krizových situací krizový štáb kraje jako svůj pracovní orgán.

(3) Za stavu nebezpečí hejtman

- a) koordinuje záchranné a likvidační práce (§ 28 odst. 4), poskytování zdravotnické pomoci, provádění opatření k ochraně veřejného zdraví a bezodkladných pohřebních služeb,
- b) organizuje a koordinuje evakuaci, nouzové ubytování, nouzové zásobování pitnou vodou, potravinami a dalšími nezbytnými prostředky k přežití obyvatelstva,
- c) zajišťuje ochranu majetku a podílí se na zajištění veřejného pořádku na území, kde byla provedena evakuace,
- d) organizuje a koordinuje humanitární pomoc,
- e) chrání práva a oprávněné zájmy bezprostředně ohrožených osob, které jsou povinny strpět záchranné práce prováděné v zájmu ochrany životů a zdraví osob.

(4) Hejtman je povinen vykonávat činnosti uvedené v odstavci 3 tak, aby byly přiměřené a odpovídající svým obsahem a rozsahem účelu a podmínkám konkrétní krizové situace.

(5) Hejtman je za stavu nebezpečí oprávněn

- a) rozhodnout o ukládání pracovní výpomoci nebo povinnosti poskytnout věcné prostředky k řešení krizové situace,
- b) nařít bezodkladné provádění staveb, stavebních prací, terénních úprav nebo odstraňování staveb za účelem zmírnění nebo odvrácení ohrožení.

(6) Hejtman je za stavu nebezpečí dále oprávněn

- a) nařít hlášení přechodné změny pobytu osob,
- b) nařít použití občanů povinných civilní službou k realizaci krizových opatření,
- c) nařít vykonávání péče o děti a mládež, pokud tuto péči nemohou v krizové situaci vykonávat rodiče nebo jiný zákonný zástupce,
- d) zajistit přednostní zásobování dětských a zdravotnických zařízení a ozbrojených bezpečnostních a hasičských záchranných sborů,
- e) zabezpečit náhradní způsob rozhodování o dávkách sociálního zabezpečení (péče) a jejich výplatě.

(7) Povinnosti uvedené v odstavci 3 lze uložit pouze tehdy, pokud nelze tyto činnosti a věci zajistit smluvně, subjekt plnění klade zjevně finančně a časově nevýhodné podmínky nebo plnění odmítne a přitom hrozí nebezpečí z prodlení.

(8) Opatření uvedená v odstavcích 5 a 6 se využijí jen v tom rozsahu, který je nezbytný pro překonání krizové situace.

(9) Hejtman je v době nouzového stavu a stavu ohrožení státu podle tohoto zákona povinen zajistit provedení stanovených krizových opatření v podmínkách kraje.

§ 15

(1) Hasičský záchranný sbor kraje, zřízený podle zvláštního zákona,¹⁶⁾ plní úkoly kraje při přípravě na krizové situace, které nesouvisejí s vnitřní bezpečností a veřejným pořádkem a s jejich řešením.

(2) Hasičský záchranný sbor kraje za účelem uvedeným v § 14 odst. 1

- a) organizuje součinnost mezi správními úřady a obcemi v kraji,
- b) zabezpečuje zpracování krizového plánu kraje, který schvaluje hejtman,
- c) plní při řešení krizových situací úkoly stanovené vládou, ministerstvy a jinými správními úřady.

(3) Hasičský záchranný sbor kraje je oprávněn za účelem přípravy na krizové situace vyžadovat, shromažďovat a evidovat údaje o

- a) kapacitách zdravotnických, ubytovacích a stravovacích zařízení,
- b) předmětu a rozsahu činnosti právníků osob a podnikajících fyzických osob v oblasti výroby a služeb, výrobních programech a výrobních kapacitách, rozsahu zásob surovin, polotovarů a hotových výrobků, počtech zaměstnanců a jejich kvalifikaci,
- c) počtech zaměstnanců ve výrobních provozech a počtech osob, bydlících v místech předpokládané evakuace,
- d) množství, složení a umístění vyráběných, používaných nebo skladovaných nebezpečných látek,
- e) množství zadržené vody ve vodních nádržích,
- f) počtech a typech dopravních, mechanizačních a výrobních prostředků ve vlastnictví právníků nebo fyzických osob a druzích vyrobené nebo zachycené přírodní energie,
- g) uspořádání vnitřních prostorů výrobních objektů, popřípadě jiných objektů, důležitých pro řešení krizových situací, vodovodech, kanalizacích, produktovodech a energetických sítích,
- h) stavbách určených k ochraně obyvatelstva při krizových situacích, k zabezpečení záchranných prací, ke skladování materiálu civilní ochrany a k ochraně a ukrytí obsluh důležitých provozů,
- i) výměrách pěstovaných zemědělských plodin a druhu a počtu zemědělských zvířat, chovaných právníky nebo fyzickými osobami,

pokud tyto údaje jsou nezbytné pro zpracování krizových plánů pro přípravu a řešení krizových situací.

(4) Hasičský záchranný sbor kraje

- a) ukládá obcím, které určí, povinnost rozpracovat vybrané úkoly krizového plánu kraje,
 - b) poskytuje obcím, určeným podle písm. a), na vyžádání podklady, nezbytné pro rozpracování úkolů krizového plánu kraje,
 - c) seznamuje obce, právníky a fyzické osoby s charakterem možného ohrožení, s připravenými krizovými opatřeními a se způsobem jejich provedení,
 - d) koordinuje pro účely krizového řízení sběr dat od územních správních úřadů,
 - e) vytváří podmínky pro činnost krizového štábu kraje.
- (5) Za stavu nebezpečí hasičský záchranný sbor kraje
- a) provádí obdobně činnosti uvedené v § 9 odst. 2,
 - b) zabezpečuje varování a vyzoomění,
 - c) organizuje zjišťování a označování nebezpečných oblastí, provádění dekontaminace a dalších ochranných opatření.

§ 16

(1) Policie České republiky^{13a)} zajišťuje připravenost k řešení krizových situací, spojených s vnitřní bezpečností a veřejným pořádkem na území kraje.

(2) Policie České republiky, za účelem uvedeným v odstavci 1, je oprávněna vyžadovat od hasičského záchranného sboru kraje údaje, které tento shromažďuje podle § 15 odst. 3.

DÍL 5

zrušen

DÍL 6 Orgány obce

§ 21

(1) Orgány obce zajišťují připravenost obce na řešení krizových situací.

(2) Obecní úřad za účelem uvedeným v odstavci 1

- a) organizuje přípravu obce na krizové situace,

^{13a)} Zákon č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů

¹⁶⁾ Zákon č. 238/2000 Sb., o Hasičském záchranném sboru České republiky a o změně některých zákonů.

- b) rozpracovává úkoly krizového plánu kraje, pokud jde o obec určenou podle § 15 odst. 4 písm. a); v tomto případě starosta zřizuje bezpečnostní radu obce (§ 24) a jako svůj pracovní orgán k řešení krizových situací krizový štáb obce,
- c) poskytuje hasičskému záchrannému sboru kraje podklady a informace, potřebné ke zpracování krizového plánu kraje,
- d) shromažďuje údaje o počtu a totožnosti osob, které v době krizového stavu přechodně změnily pobyt a nachází se na správním území obce, a předává tyto údaje krajskému úřadu a do ústřední evidence o přechodných změnách pobytu osob,
- e) podílí se na zajištění veřejného pořádku,
- f) plní další úkoly, stanovené krajským úřadem při přípravě na krizové situace a jejich řešení.

(3) Obecní úřad seznamuje právnické a fyzické osoby s charakterem možného ohrožení, s připravenými krizovými opatřeními a se způsobem jejich provedení.

(4) Starosta obce odpovídá za připravenost obce k řešení krizových situací, za údržbu a provoz informačních a komunikačních prostředků a pomůcek krizového řízení určených Ministerstvem vnitra.

§ 22

(1) Při vyhlášení nouzového stavu nebo stavu nebezpečí jsou orgány obce povinny zajistit provedení krizových opatření v podmínkách obce. Je-li k tomuto účelu nutné vydat nařízení obce,¹⁷⁾ nabývá nařízení obce účinnosti okamžikem jeho vyvěšení na úřední desce obecního úřadu. Nařízení obce se zveřejní též dalšími způsoby v místě obvyklými, zejména prostřednictvím hromadných informačních prostředků a místního rozhlasu. Stejný postup se použije při vyhlásování změn obsahu již vydaného nařízení obce.

(2) Náklady, vynaložené na provedení krizových opatření stanovených, obcí uhrazuje obec z obecního rozpočtu.

§ 23

- (1) V době krizového stavu starosta
 - a) zabezpečuje varování osob, nacházejících se na území obce před hrozícím nebezpečím,
 - b) nařizuje a organizuje evakuaci osob z ohroženého území obce,
 - c) organizuje činnost obce v podmínkách nouzového přežití obyvatel obce,
 - d) je oprávněn požádat právnické a fyzické osoby o poskytnutí dobrovolné pomoci,
 - e) plní úkoly a opatření uvedené v krizovém plánu kraje,
 - f) zajišťuje organizaci dalších nezbytných opatření.

(2) K řešení krizových situací může starosta zřídit krizový štáb obce jako svůj pracovní orgán.

(3) Pokud starosta neplní v době krizového stavu úkoly stanovené tímto zákonem, může hejtman převést jejich výkon na předem stanovenou dobu na zmocněnce, kterého za tím účelem jmenuje. O této skutečnosti hejtman neprodleně informuje obec a ministra vnitra, který může rozhodnutí hejtmána zrušit.

DÍL 7

Společná ustanovení

§ 24

Bezpečnostní rady

(1) Bezpečnostní rada kraje a bezpečnostní rada obce, určené podle § 15 odst. 4 písm. a), jsou koordinačními orgány pro přípravu na krizové situace.

(2) Předsedou bezpečnostní rady kraje je hejtman, který jmenuje členy bezpečnostní rady kraje; předsedou bezpečnostní rady obce, určené podle § 15 odst. 4 písm. a), je starosta příslušné obce, který jmenuje členy bezpečnostní rady obce.

§ 25

Finanční zabezpečení krizových opatření

Finanční zabezpečení krizových opatření na běžný rozpočtový rok se provádí podle zvláštního právního předpisu.¹⁸⁾ Za tímto účelem

- a) správní úřady vyčleňují v návrhu rozpočtu své kapitoly na příslušný rok objem finančních prostředků, potřebný k zajištění přípravy na krizové situace,
- b) Ministerstvo financí po projednání s Ministerstvem vnitra navrhuje v rozpočtové kapitole Všeobecná pokladní správa účelovou rezervu finančních prostředků na řešení krizových situací, jejich předcházení a odstraňování jejich následků; způsob jejího použití upravuje vláda ve svém usnesení ke státnímu rozpočtu na příslušný rok,
- c) Ministerstvo financí rozepíše objem finančních prostředků, potřebných k zajištění přípravy na krizové situace jako dílčí specifický ukazatel rozpočtových kapitol správních úřadů.

§ 26

Zabezpečení informačních systémů krizového řízení

(1) Orgány krizového řízení při plánování krizových opatření a při řešení krizových situací využívají informační systémy krizového řízení.

(2) Zaváděné a užívané informační systémy krizového řízení musí splňovat standardy informačních systémů veřejné správy a pravidla

- a) přenosu informací nadřízeným, podřízeným a spolupracujícím orgánům krizového řízení,
- b) technického a programového přizpůsobení pro činnost v obtížných podmínkách,
- c) bezpečnosti uchovávaných informací stanovené pro informace s nejvyšším stupněm utajení obsažené ve zpracované dokumentaci.

(3) Orgány krizového řízení při plánování krizových opatření odpovídají za dodržení zásady rovnocennosti písemných a elektronických údajů, obsažených v krizovém plánu.

§ 27

Zvláštní skutečnosti

(1) Orgány krizového řízení označují krizové plány a ostatní listiny, nosná média a jiné materiály, obsahující zvláštní skutečnosti slovy „Zvláštní skutečnosti“ nebo zkratkou „ZS“. Uvedené označení není stupněm utajení podle zvláštního právního předpisu,¹⁹⁾ který není ustanoveními tohoto paragrafu dotčen.

(2) Právnické osoby a podnikající fyzické osoby označují podle odstavce 1 po projednání s příslušným orgánem krizového řízení listiny, nosná média a jiné materiály obsahující zvláštní skutečnosti, poskytované orgánům krizového řízení podle § 14 odst. 3.

(3) Listiny, nosná média a jiné materiály, obsahující zvláštní skutečnosti, se evidují v samostatném jednacím protokolu a ukládají se odděleně od ostatních písemností.

(4) Pracovníci, oprávnění se seznamovat se zvláštními skutečnostmi, musí být zapsáni ve zvláštním seznamu, který schvaluje vedoucí zaměstnanec orgánu krizového řízení.

(5) Pracovníci, oprávnění se seznamovat se zvláštními skutečnostmi a osoby, které se s těmito skutečnostmi seznámily při plnění úkolů krizového řízení, jsou povinny zachovávat

¹⁷⁾ § 11 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení).

¹⁸⁾ Zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla).

¹⁹⁾ Zákon č. 148/1998 Sb., o ochraně utajovaných skutečností a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

vávat mlčenlivost; zachováním mlčenlivosti se pro účely tohoto zákona rozumí povinnost nesdělovat zvláštní skutečnosti osobě, která není oprávněna se s takovou skutečností seznamovat. O zproštění povinnosti zachovávat mlčenlivost a jeho rozsahu rozhoduje vedoucí zaměstnanec orgánu krizového řízení.

(6) Pracoviště, kde se ukládají listiny, nosná média a jiné materiály, obsahující zvláštní skutečnosti, používá pouze jeden vstup, který musí být zajištěn proti volnému vstupu osob, které nejsou oprávněny se seznamovat se zvláštními skutečnostmi.

(7) Jestliže právnická nebo fyzická osoba žádá orgán krizového řízení o informaci podle zvláštního právního předpisu,²⁰⁾ přičemž požadovaná informace je označena jako zvláštní skutečnost a žadatel k této informaci nemá oprávněný přístup, povinný subjekt žadateli tuto informaci neposkytne.

(8) Prováděcí právní předpis upraví

- a) podrobnosti o označování, stanovení režimu evidence, manipulace a ukládání písemností a jiných materiálů, obsahujících zvláštní skutečnosti,
- b) postup při určování osob ke styku se zvláštními skutečnostmi.

§ 28

(1) Vláda, správní úřady, orgány krajů, ostatní orgány s územní působností a orgány obcí stanoví, organizují a provádějí opatření uvedená v tomto zákoně v mezích své působnosti, vymezené zvláštními právními předpisy.²¹⁾

(2) Kancelář Poslanecké sněmovny, Kancelář Senátu, Kancelář prezidenta republiky, Úřad vlády, Nejvyšší kontrolní úřad a Bezpečnostní informační služba zpracovávají svůj krizový plán, který schvaluje v případě Kanceláře Poslanecké sněmovny, Kanceláře Senátu a Kanceláře prezidenta republiky jejich vedoucí, v případě Úřadu vlády vedoucí Úřadu vlády, v případě Nejvyššího kontrolního úřadu prezident Nejvyššího kontrolního úřadu a v případě Bezpečnostní informační služby ředitel Bezpečnostní informační služby.

(3) Při řešení krizových situací se přiměřeně použijí ustanovení o provádění záchranných a likvidačních prací podle zvláštního zákona.²⁾

(4) Prováděcí právní předpis stanoví

- a) obsah činnosti a složení bezpečnostní rady kraje a obce určené podle § 15 odst. 4 písm. a) a krizového štábu kraje a obce určené podle § 15 odst. 4 písm. a),
- b) náležitosti krizového plánu, plánu krizové připravenosti a způsob jejich zpracování.

HLAVA III PRÁVA A POVINNOSTI PRÁVNICKÝCH A FYZICKÝCH OSOB

§ 29

Právnické osoby a podnikající fyzické osoby

(1) Na výzvu příslušného orgánu krizového řízení jsou právnické osoby a podnikající fyzické osoby povinny při přípravě na krizové situace podílet se na zpracování krizových plánů. V případě, že jde o právnické osoby nebo podnikající fyzické osoby, které zajišťují plnění opatření, vyplývajících z krizového plánu, jsou tyto osoby dále povinny zpracovávat plány krizové připravenosti; plánem krizové připravenosti se pro účely tohoto zákona rozumí plán, ve kterém je upravena příprava příslušné právnické osoby nebo podnikající fyzické osoby k řešení krizových situací.

(2) V případě, že správní úřad zahrne do krizového plánu konkrétní právnickou osobu nebo podnikající fyzickou osobu,

je tato povinna bezplatně poskytnout a aktualizovat požadované podklady uvedené v § 15 odst. 3 a další související údaje. Správní úřady, územní správní úřady nebo obce mohou uzavřít s právnickými osobami a s podnikajícími fyzickými osobami smlouvy ke splnění úkolů, vyplývajících z krizových plánů.

(3) Právnické osoby a podnikající fyzické osoby jsou povinny poskytnout věcné prostředky potřebné k řešení krizové situace na výzvu oprávněného orgánu krizového řízení, pokud zvláštní právní předpis nestanoví jinak.²²⁾

(4) Dojde-li za krizového stavu k ohrožení života, zdraví nebo hrozí-li škody velkého rozsahu na majetku nebo životním prostředí, jsou právnické osoby a podnikající fyzické osoby povinny splnit úkoly, které jdou nad rámec opatření, uvedených v krizových plánech, pokud jim tyto úkoly uloží hejtman nebo orgány obce.

(5) Povinnost poskytnout věcný prostředek²³⁾ při krizových stavech ukládá právnickým osobám a podnikajícím fyzickým osobám hejtman. Při nebezpečí z prodlení je oprávněn tuto povinnost uložit právnické osobě a podnikající fyzické osobě také starosta, který o uložení povinnosti následně informuje hejtmana. Hejtman nebo starosta, který uložil povinnost poskytnout věcný prostředek, zabezpečí jeho vrácení tomu, jenž věcný prostředek poskytl, a současně mu vydá potvrzení o využití tohoto prostředku. Potvrzení obsahuje zejména údaje o uživateli, popřípadě vlastníkově věcného prostředku, nezbytné identifikační údaje věcného prostředku, datum a hodinu poskytnutí a vrácení věcného prostředku, stav opotřebení a poškození, poučení o náhradě a označení orgánu, který potvrzení vydal.

§ 30

Hromadné informační prostředky

Každý, kdo provozuje hromadné informační prostředky, včetně televizního a rozhlasového vysílání, je povinen bez náhrady nákladů na základě žádosti orgánů krizového řízení neprodleně a bez úpravy obsahu a smyslu uveřejnit informace o vyhlášení krizových stavů a nařízených krizových opatřeních při krizových stavech.

§ 31

Fyzické osoby

(1) Fyzická osoba pobývajíc na území České republiky má právo na nezbytné informace o připravovaných krizových opatřeních k ochraně jejího života, zdraví a majetku.

(2) Na výzvu příslušného orgánu krizového řízení je fyzická osoba povinna bezplatně poskytnout a aktualizovat požadované podklady, uvedené v § 14 odst. 3 a další související údaje.

(3) Fyzická osoba je v době krizového stavu povinna

- a) uposlechnout výzvy oprávněných orgánů krizového řízení k zaevidování na stanoveném místě z důvodu uložení pracovní povinnosti nebo pracovní výpomoci,
- b) hlásit přechodnou změnu svého pobytu v obci, v jejímž správním území bude pobývat, pokud jí tato povinnost vyplývá z krizových opatření, nařízených orgánem krizového řízení,
- c) strpět omezení, vyplývající z krizových opatření stanovených v době krizového stavu,
- d) vykonávat uloženou pracovní povinnost nebo pracovní výpomoc,
- e) poskytnout požadované věcné prostředky.

(4) Plnění povinností uvedených v odstavci 3 může fyzická osoba odmítnout, pokud by jejich plněním ohrozila život nebo zdraví vlastní nebo jiných osob anebo pokud jsou povinnosti jí ukládané v rozporu se zákonem.

²⁾ Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů.

²⁰⁾ Zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů.

²¹⁾ Například zákon č. 2/1969 Sb., ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 147/2000 Sb., zákon č. 128/2000 Sb.

²²⁾ Zákon č. 241/2000 Sb., o hospodářských opatřeních pro krizové stavy a o změně některých souvisejících zákonů.

²³⁾ § 128 občanského zákoníku.

(5) Obsah, rozsah a místo prací v rámci pracovní povinnosti v době nouzového stavu a stavu ohrožení státu podle tohoto zákona stanoví fyzické osobě hejtmán pracovním příkazem. Pracovní příkaz obsahuje zejména osobní údaje fyzické osoby, den a místo nástupu pracovní povinnosti, druh práce, předpokládanou délku plnění povinnosti, poučení a označení orgánu, který pracovní příkaz vydal.

(6) Pracovní výpomoc v době krizového stavu fyzické osobě ukládá hejtmán nebo obec, které po ukončení této povinnosti vydají fyzické osobě potvrzení. Potvrzení obsahuje zejména osobní údaje fyzické osoby, den zahájení a ukončení pracovní výpomoci, počet odpracovaných hodin, druh a místo práce, poučení o náhradě a označení orgánu, který potvrzení vydal.

(7) V případě, že fyzická osoba není schopna ze zdravotních důvodů uloženou pracovní povinnost nebo pracovní výpomoc konat, doloží tuto skutečnost lékařským posudkem, který vystaví zdravotnické zařízení určené orgánem, jenž vydal pracovní příkaz nebo uložil pracovní výpomoc. Toto zdravotnické zařízení je povinno přednostně provést lékařskou prohlídku příslušné fyzické osoby a posoudit zdravotní způsobilost osoby k předpokládané práci. Úhrada nákladů, vynaložených na provedení prohlídky, bude vyúčtována k tíži orgánu, který vydal pracovní příkaz nebo uložil pracovní výpomoc.

(8) Při ukládání povinnosti poskytnout věcný prostředek se postupuje obdobně podle § 29 odst. 5.

§ 32 Výjimky

(1) Poskytnutí věcných prostředků, pracovní povinnost nebo pracovní výpomoc nelze uložit fyzickým osobám, které požívají výsady a imunity podle mezinárodního práva. Pracovní povinnost nebo pracovní výpomoc ostatním cizincům lze uložit, pokud mezinárodní smlouva, schválená Parlamentem České republiky a vyhlášená ve Sbírce zákonů nebo ve Sbírce mezinárodních smluv, nestanoví jinak.

(2) Od pracovní povinnosti a pracovní výpomoci jsou osvobozeny osoby ve věku do 18 let a od 62 let, osoby zdravotně nezpůsobilé k výkonu požadovaných druhů práce, plně invalidní osoby, poslanci a senátoři Parlamentu České republiky a členové vlády a dále osoby, které by tím vystavily vážnému ohrožení sebe nebo osoby blízké. Dále jsou od pracovní povinnosti a pracovní výpomoci osvobozeny ženy a osamělí muži pečující o dítě do 15 let věku, těhotné ženy, ženy do konce třetího měsíce po porodu, jestliže se dítě narodilo mrtvé, zemřelo anebo žena o něj nepečuje. Orgán krizového řízení může osvobodit od pracovní povinnosti a pracovní výpomoci také osoby, kterým by v tom bránila důležitá okolnost, jejíž opominutí by mohlo vést k ohrožení života, zdraví nebo majetku. Závažnost důležité okolnosti posuzuje orgán krizového řízení.

(3) Ženám lze uložit pouze takovou pracovní povinnost nebo pracovní výpomoc, která není v rozporu se zvláštním právním předpisem.²⁴⁾

(4) Osoby osvobozené od pracovní povinnosti a pracovní výpomoci mohou poskytnout dobrovolnou pomoc.

HLAVA IV KONTROLA, POKUTY A NÁHRADA

§ 33 Kontrola

(1) Správní úřad, orgány krajů a ostatní orgány s územní působností a orgány obcí, které se podílejí na krizovém řízení, jsou oprávněny v mezích své působnosti kontrolovat dodržování tohoto zákona a předpisů, vydaných k jeho provedení.

Při vykonávání kontrolní činnosti se řídí základními pravidly stanovenými zvláštním právním předpisem.²⁵⁾

(2) Kontrolu uvedenou v odstavci 1 vykonává u obce krajský úřad a u orgánů kraje a ostatních orgánů s územní působností Ministerstvo vnitra ve spolupráci s příslušným správním úřadem.

§ 34 Pokuty

(1) Za nesplnění povinnosti podle tohoto zákona, s výjimkou porušení povinnosti mlčenlivosti, může orgán, který porušení povinnosti zjistil, uložit

- fyzické osobě pokutu do výše 20 000 Kč; poruší-li však povinnost v době krizového stavu, může jí uložit pokutu do výše 50 000 Kč,
- právnícké osobě nebo podnikající fyzické osobě pokutu do výše 3 000 000 Kč; poruší-li však povinnost v době krizového stavu, může jí uložit pokutu do výše 10 000 000 Kč.

(2) Nebyla-li uložena povinnost splněna ani ve lhůtě stanovené při uložení pokuty, lze uložit pokutu opětovně.

(3) Za porušení povinnosti mlčenlivosti podle tohoto zákona může orgán uvedený v odstavci 1 uložit fyzické osobě pokutu do výše 100 000 Kč.

(4) Řízení o uložení pokuty lze zahájit do 1 roku ode dne, kdy se o porušení povinnosti dozvěděl orgán, který pokutu ukládá, a musí být pravomocně skončeno do 3 let od porušení povinnosti. Pokuta je splatná do 30 dnů od nabytí právní moci rozhodnutí, jímž byla pokuta uložena.

(5) Pokutu vybírá a vymáhá orgán, který ji uložil.

(6) Výnos pokut je příjmem kraje nebo obce, které je uložily. Pokud byla pokuta uložena ministerstvem nebo jiným správním úřadem, je výnos pokut příjmem státního rozpočtu.

§ 35 Náhrada za omezení vlastnického práva, poskytnutí věcných prostředků a vykonání pracovní povinnosti a pracovní výpomoci

(1) Za omezení vlastnického nebo užívacího práva, poskytnutí věcného prostředku, vykonání pracovní povinnosti nebo pracovní výpomoci náleží právnícké nebo fyzické osobě peněžní náhrada. Peněžní náhradu je povinen vyplatit orgán krizového řízení, který o omezení práva nebo uložení povinnosti rozhodl. Peněžní náhradu lze poskytnout po vzájemné dohodě též za poskytnutí dobrovolné pomoci. Peněžní náhrada se vyplácí do 6 měsíců od ukončení nebo zrušení krizového stavu, v jehož důsledku vznikl nárok na peněžní náhradu podle tohoto odstavce.

(2) V případě, že dojde k omezení výkonu vlastnického práva k nemovitosti, poskytne se jejímu vlastníku náhrada, odpovídající míře omezení jeho majetkových práv podle zvláštního právního předpisu.²⁶⁾

(3) Jde-li o vykonání pracovní povinnosti, pracovní výpomoci nebo dobrovolné pomoci, u nichž nelze určit výši náhrady dohodou nebo postupem podle zvláštních právních předpisů, stanoví se náhrada ve výši, která odpovídá obvyklé mzdě za stejné či podobné práce. Při stanovení náhrady za poskytnutí věcného prostředku se vychází z výše nákladů, vzniklých povinnému, a z obvykle požadované náhrady za použití stejného nebo obdobného věcného prostředku v době jeho poskytnutí.

(4) Orgán krizového řízení je oprávněn požadovat uhrazení nákladů, které vynaložil jako náhradu za poskytnutí věcných prostředků, vykonání pracovní povinnosti, pracovní výpomoci nebo dobrovolné pomoci, po původci

²⁴⁾ Zákon č. 65/1965 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů. Vyhláška č. 261/1997 Sb., kterou se stanoví práce a pracoviště, které jsou zakázané všem ženám, těhotným ženám, matkám do konce devátého měsíce po porodu a mladistvým, a podmínky, za nichž mohou mladiství výjimečně tyto práce konat z důvodu přípravy na povolání, ve znění vyhlášky č. 185/1998 Sb.

²⁵⁾ Zákon č. 552/1991 Sb., o státní kontrole, ve znění pozdějších předpisů.

²⁶⁾ Například občanský zákoník, obchodní zákoník.

havárie²⁾ nebo jiné události, v jejímž důsledku vznikla krizová situace a musela být nařízena krizová opatření. Těmito úhradami se kompenzují vynaložené výdaje.²⁷⁾

§ 36

Náhrada škody

(1) Stát odpovídá za škodu způsobenou právníčkým a fyzickým osobám v příčinné souvislosti s krizovými opatřeními a cvičeními (§ 39 odst. 5), prováděnými podle tohoto zákona. Této odpovědnosti se může stát zprostit jen tehdy, pokud se prokáže, že poškozený si způsobil škodu sám.

(2) Náhrada věcné škody, vzniklé při činnosti orgánů, provádějících krizová opatření nebo při uložení poskytnutí věcných prostředků, se poskytuje podle právních předpisů, platných v době vzniku škody.²⁶⁾

(3) Náhrada škody či újmy na zdraví, vzniklé při výkonu uložené pracovní povinnosti, pracovní výpomoci nebo dobrovolné pomoci vykonané v rámci organizované činnosti se poskytuje obdobně podle předpisů o odškodňování pracovních úrazů,²⁸⁾ pokud nárok na náhradu této škody nevznikl již z pracovněprávního vztahu.

(4) Peněžní náhradu poskytne ten orgán krizového řízení, který nařídil krizové opatření nebo cvičení, při němž nebo v jehož důsledku vznikla škoda či újma.

(5) Nárok na náhradu škody s uvedením důvodů uplatňuje právnícká nebo fyzická osoba písemně u příslušného orgánu krizového řízení do 6 měsíců od doby, kdy se o škodu dozvěděla, nejdéle do 5 let od vzniku škody, jinak právo zaniká. Orgán krizového řízení může v případech hodných zvláštního zřetele přiznat náhradu škody i po uplynutí termínu k podání žádosti nebo i bez podání žádosti, ale nejdéle do 5 let od vzniku škody.

(6) Náhrada škody se neposkytuje právníčkým a fyzickým osobám, které zavinily vznik škodné události.

(7) Orgán krizového řízení je oprávněn požadovat uhrazení nákladů, které vynaložil jako náhradu škody, po původci havárie nebo jiné události, v jejímž důsledku vznikla krizová situace a musela být nařízena krizová opatření.

§ 37

Poskytování státní podpory při haváriích nebo živelních pohromách

(1) Fyzickým osobám a obcím, které se při krizové situaci z důvodu havárie nebo živelní pohromy přechodně ocitly v mimořádně obtížných poměrech, lze poskytnout státní podporu.

(2) Státní podpora může být poskytována ze státního rozpočtu ve formě jednorázových peněžitých dávek fyzickým osobám nebo jinou mimořádnou formou finanční pomoci fyzickým osobám a obcím. Při poskytování státní podpory fyzickým osobám se přihlíží k majetkovým poměrům žadatele o státní podporu a majetkovým poměrům příslušníků jeho rodiny. Státní podpora může být poskytována i formou hmotné pomoci podle zvláštního právního předpisu.²²⁾

(3) Při poskytování jednorázových peněžitých dávek fyzickým osobám se postupuje podle zvláštních právních předpisů.²⁹⁾

(4) Rozsah, způsob a podmínky poskytování jiných mimořádných forem finanční pomoci ze státního rozpočtu fyzickým osobám a obcím může v případě havárií nebo živelních pohrom velkého rozsahu stanovit prováděcí právní předpis.

(5) Jednorázové peněžité dávky fyzickým osobám vyplácejí místně příslušné pověřené obecní úřady podle zvláštních právních předpisů³⁰⁾ z neinvestiční účelové dotace na sociální dávky, kterou obdrží v rámci souhrnného finančního vztahu státního rozpočtu k rozpočtům obcí na příslušný rozpočtový rok.

(6) K úhradě výdajů spojených s poskytováním jiných mimořádných forem finanční pomoci a případnému posílení neinvestiční účelové dotace na poskytování sociálních peněžitých dávek, uvedených v odstavci 2, může vláda použít rezervu finančních prostředků na řešení krizových situací, vyčleněnou v rozpočtové kapitole Všeobecná pokladní správa na úhradu výdajů na státní podporu podle tohoto zákona. V mimořádném případě může vláda použít vládní rozpočtovou rezervu.

HLAVA V

USTANOVENÍ SPOLEČNÁ A ZÁVĚREČNÁ

§ 38

Vztah ke správnímu řádu

Na rozhodování a ukládání povinností podle tohoto zákona se nevztahuje správní řád, s výjimkou § 34.

§ 39

(1) Tento zákon se vztahuje i na případy, kdy jsou nařízena mimořádná veterinární opatření podle zvláštních právních předpisů³¹⁾ a vzniklé ohrožení má povahu mimořádné události, jejíž následky vedou ke vzniku krizové situace; v těchto případech se stává krajská nákazová komise součástí krizového štábu kraje a Ústřední nákazová komise součástí Ústředního krizového štábu.

(2) V případech, kdy je v době povodní vyhlášen stav nebezpečí nebo nouzový stav, se povodňové komise³²⁾ stávají součástí krizového štábu kraje a Ústřední povodňová komise³²⁾ součástí Ústředního krizového štábu.

(3) Za stavu ohrožení státu podle tohoto zákona a za nouzového stavu se přiměřeně použijí ustanovení o osvobození od dovozního cla,³³⁾ která se týkají

- léčebných látek lidského původu a činidel k určování krevní skupiny a tkání,
- nástrojů a přístrojů, dovážených k lékařské diagnostice nebo léčbě,
- lékařských, chirurgických a laboratorních zařízení,
- zboží, dováženého k humanitárním účelům,
- zboží, dováženého k provádění záchranných a likvidačních prací,
- zboží, dováženého v pohraničním styku,
- darů, věnovaných v rámci mezinárodních vztahů.

(4) Za stavu ohrožení státu vyhlášeného v souvislosti se zajišťováním obrany České republiky před vnějším napadením a za válečného stavu plní orgány krizového řízení i právnícké a fyzické osoby úkoly stanovené tímto zákonem, pokud zvláštní právní předpis¹⁾ nestanoví jinak.

¹⁾ Zákon č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky.

²⁾ Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů.

²²⁾ Zákon č. 241/2000 Sb., o hospodářských opatřeních pro krizové stavy a o změně některých souvisejících zákonů.

²⁶⁾ Například občanský zákoník, obchodní zákoník.

²⁷⁾ § 49 odst. 9 zákona č. 218/2000 Sb.

²⁸⁾ § 109 až 203, § 260 zákoníku práce. Nařízení vlády č. 108/1994 Sb., kterým se provádí zákoník práce a některé další zákony.

²⁹⁾ § 23 a § 51 odst. 3 vyhlášky č. 182/1991 Sb., kterou se provádí zákon o sociálním zabezpečení a zákon České národní rady o působnosti orgánů České republiky v sociálním zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů. § 40a písm. b), § 16 písm. a) zákona č. 114/1988 Sb.

³⁰⁾ § 63 zákona č. 128/2000 Sb.

³¹⁾ Například § 15 zákona č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů (veterinární zákon).

³²⁾ § 18 zákona č. 130/1974 Sb., o státní správě ve vodním hospodářství, ve znění pozdějších předpisů.

³³⁾ Vyhláška č. 136/1998 Sb., o osvobození zboží od dovozního cla, ve znění vyhlášky č. 125/1999 Sb.

(5) Přípravenost na krizové situace se ověřuje cvičeními obdobně podle zvláštního právního předpisu.²⁾

§ 39a

Působnosti stanovené krajskému úřadu nebo hejtmánovi nebo obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností nebo starostovi obce s rozšířenou působností nebo obecnímu úřadu nebo starostovi podle tohoto zákona jsou výkonem státní správy v přenesené působnosti.

§ 40

Zmocňovací ustanovení

- (1) Vláda vydá nařízení k provedení § 28 odst. 5.
- (2) Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy vydá vyhlášku k provedení § 9 odst. 3 písm. a).
- (3) Český báňský úřad vydá vyhlášku k provedení § 9 odst. 3 písm. b).

ČÁST DRUHÁ

Změna zákona o státní správě ve vodním hospodářství

§ 41

zrušen

ČÁST TŘETÍ

ÚČINNOST

§ 42

Tento zákon nabývá účinnosti dnem 1. ledna 2001.

Klaus v. r.

Havel v. r.

Zeman v. r.

Zákon č. 320/2002 Sb., o změně a zrušení některých zákonů v souvislosti s ukončením činnosti okresních úřadů, nabyt účinnosti dnem 1. ledna 2003

²⁾ Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů.

Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů - ve znění zákona č. 320/2002 Sb.

Zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon) - ve znění zákona č. 320/2002 Sb.

Vydalo: MV-generální ředitelství HZS ČR jako přílohu časopisu 112 číslo 1/2003
Lektoři: plk. JUDr. Jindřich Rajman, por. Mgr. Eva Jungmannová
Odpovědný redaktor: kpt. Dr. Jaroslav Vykoukal
Grafická úprava: ASPEKT studio, Hálkova 175, 261 01 Příbram I

112

ODBORNÝ ČASOPIS POŽÁRNÍ OCHRANY,
INTEGROVANÉHO ZÁCHRANNÉHO SYSTÉMU
A OCHRANY OBYVATELSTVA

20 Kč • ROČNÍK II • ČÍSLO 2/2003

OCHRANA ČLOVĚKA ZA MIMOŘÁDNÝCH UDÁLOSTÍ

dodatek k učebním dokumentům
pro základní školy, střední školy, speciální školy a vyšší odborné školy

Čl. 1

Do učebních dokumentů pro základní školy, střední školy a vyšší odborné školy a do učebních dokumentů pro speciální školy se zařazuje tematika Ochrana člověka za mimořádných událostí v rozsahu nejméně šesti vyučovacích hodin ročně v každém ročníku.

Čl. 2

Cílem je osvojit si tematiku v rozsahu přiměřeném věku žáků, zaměřenou na:

- rozpoznání varovného signálu „VŠEOBECNÁ VÝSTRAHA“ a činnost po jeho vyhlášení,
- používání telefonních linek tísňového volání a dalších komunikačních prostředků,
- přípravu evakuačního zavazadla, zásady pro opuštění bytu a ohroženého prostoru,
- činnosti integrovaného záchranného systému,
- poskytování první pomoci při zraněních v případě mimořádných událostí.

Čl. 3

Obsah je zaměřen na tematiku ochrany osob před následky:

- živelních pohrom, včetně nezbytných dovedností (zásady chování při povodni, zemětřesení, velkých sesuvech půdy, sopečném výbuchu, atmosférických poruchách, požáru, lavinovém nebezpečí),
- úniku nebezpečných látek do životního prostředí, včetně nezbytných dovedností (improvizovaná ochrana osob při úniku radioaktivních, chemických a biologických látek),
- použití nebo anonymní hrozby použití výbušniny nebo nebezpečné látky (činnost po nálezu či obdržení podezřelého předmětu).

Čl. 4

Tematika se zařazuje podle rozhodnutí ředitele samostatně nebo v rámci příslušných předmětů podle platných učebních dokumentů v souladu s ustanovením § 39 zákona č. 29/1984 Sb., o soustavě základních škol, středních škol a vyšších odborných škol (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

Čl. 5

Metodickou příručku k této tematice vydává MV-generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky a zajišťuje její distribuci.

Čl. 6

Tento dodatek učebních dokumentů schvaluje Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy s účinností od 15. března 2003.

Vydává:

MV-generální ředitelství HZS ČR
Kloknerova 26, pošt. příhr. 69, 148 01 Praha 414

Redakce:

šéfredaktor

kpt. Dr. Jaroslav Vykoukal 974 819 949

redaktoři

kpt. Josef Nitra 974 819 950

por. Mgr. Karel Švanda 974 819 948

ppor. Mgr. Zuzana Cikhartová 974 819 951

pprap. Jana Šuleková 974 819 947

Sídlo:

Kloknerova 26, 148 01 Praha 414
e-mail: redakce@grh.izscr.cz
fax: 974 819 969

Redakční a programová rada:

plk. JUDr. Zoltán Szaszo - předseda
plk. Ing. Lubomír Pešek - místopředseda
pplk. Ing. Petr Berglowiec
npor. Ing. Tomáš Hradil
mjr. Ing. Lakis Jordanidis
plk. Ing. Ladislav Karda
RNDr. Petr Linhart, CSc.
npor. Ing. Jaromír Lipovčan
por. RNDr. Danuše Procházková, DrSc.
pplk. Ing. Luděk Prudil
npor. Ing. Zdeněk Ráž
por. Mgr. Miroslav Wilczek
plk. Jan Žižka

Grafická úprava, litografie, distribuce a předplatné:

ASPEKT studio, Hálkova 175, 261 01 Příbram I
korespondenční adresa:
ASPEKT studio, P.O.BOX 95, 261 81 Příbram I
tel: 318 629 005, fax: 318 632 994
e-mail: predplatne@aspektstudio.cz

Tisk:

RETIP s.r.o.
Stolín 51, 549 41 Červený Kostelec

Inzerce:

Inzerce přijímá redakce

Povoleno MK ČR pod číslem E-132 94

ISSN: 1213-7057

Vychází 4 x ročně

Cena: 20 Kč. Roční předplatné 80 Kč.

Redakční uzávěrka: 28. dubna 2003

Číslo 2/2003 vychází 23. května 2003

Nevyžádané rukopisy a fotografie se nevracejí.
Redakční úprava článků vyhrazena. Články jsou
lektorovány.

Internetová podoba časopisu připravena ve spolupráci
s oddělením webových prezentací odboru tisku a public
relations MV ČR.

Foto na titulní straně:

Milan VÁVRŮ

Příprava HZS ČR na vstup do Evropské unie 4
Cvičení INTEX 2003 5

POŽÁRNÍ OCHRANA

Klasifikace požární odolnosti stavebních výrobků a staveb 6
Zásady pro poskytování účelových dotací obcím v rámci
reprodukce požární techniky pro jednotky požární ochrany ... 28

INTEGROVANÝ ZÁCHRANNÝ SYSTÉM

Operační střediska trochu jinak 7
Obecní policie má nový zákon 10

OCHRANA OBYVATELSTVA

Vědecko-výzkumná činnost v oblasti ochrany obyvatelstva. ... 12
Hromadná dekontaminace osob 15
Výuka problematiky ochrany obyvatelstva 18

KRIZOVÉ ŘÍZENÍ

Vzdělávání v oblasti krizového řízení 20

INFORMACE

Záchranný pes dnes 22
Humanitární pomoc Turecké republice 23
Ochrana obyvatelstva v Ruské federaci 24

PŘÍLOHA

Metodický pokyn odboru ochrany vod Ministerstva životního prostředí k zabezpečení hlásné a předpovědní povodňové služby

MV-generální ředitelství HZS ČR přesídlilo do nové administrativní budovy

Dne 2. dubna 2003 byla za účasti předsedy vlády České republiky PhDr. Vladimíra Špidly, ministra vnitra Mgr. Stanislava Grosse a dalších oficiálních hostů symbolickým přestřizáním pásky slavnostně uvedena do provozu nová administrativní budova MV-generálního ředitelství HZS ČR. Nová administrativní budova byla společností Skanska CZ a.s. postavena nedaleko stanice metra Chodov v Praze 4 za třináct měsíců. Její výstavba je oceněním a uznáním posláni a stále rostoucího významu HZS ČR.

Nová kontaktní adresa MV-generálního ředitelství HZS ČR: Ministerstvo vnitřní generální ředitelství HZS ČR, Kloknerova 26, pošt. příhr. 69, 148 01 Praha 414
Na uvedené adrese se rovněž nachází i pracoviště redakce. Kontakty do redakce jsou uvedeny v tiráži časopisu.

kpt. Dr. Jaroslav VYKOUKAL, foto autor

Příprava HZS ČR na vstup do Evropské unie

Ministerstvo vnitra-generální ředitelství HZS ČR (dále jen MV-GŘ HZS ČR) se na vstup do Evropské unie (dále jen EU) připravuje zejména v oblastech ochrany obyvatelstva a požární prevence.

■ Ochrana obyvatelstva

Tato oblast je v EU řešena v rámci ředitelství pro životní prostředí (DG Environmental) oddělení civilní ochrany a ekologických havárií. Z pohledu EU lze civilní ochranu obecně definovat jako meziministerskou činnost (tzn. za účasti více složek). Jejím účelem je zajistit ochranu obyvatelstva, životního prostředí a majetku.

Aktivity EU jsou charakteristické zvýšenou iniciativou členských států k posílení zásahových kapacit záchranných složek s možností využití dalších profesionálních i nevládních služeb, expertů a vhodných informačních dat, využitelných při velkých katastrofách mezinárodního významu. V rámci sjednocování Evropy je snahou členských států vytvořit maximálně bezpečné prostředí pro obyvatelstvo Evropy.

Česká republika akceptovala zásady a principy ochrany obyvatelstva v Evropské unii v nové Koncepti ochrany obyvatelstva do roku 2006 s výhledem do roku 2015, kterou vláda ČR schválila svým usnesením č. 417 ze dne 22. dubna 2002.

Pro další rozvoj spolupráce členských i kandidátských států v dané oblasti má zásadní význam rozhodnutí Rady č. 2001/792/EC, Euretom, zaměřené na spolupráci při asistenčních zásazích v oblasti civilní ochrany – schválené dne 23. října 2001 – zkráceně „Mechanismus“. Pro komplexní naplnění požadavků „Mechanismu“ byl v gesci MV-GŘ HZS ČR zpracován implementační plán, který byl schválen vládou ČR v rámci aktualizace implementačního plánu za oblast Životní prostředí dne 8. ledna 2003. Hlavním úkolem implementace v podmínkách ČR je zejména zapojení do mechanismu výměny informací, vytvoření databáze expertů pro vyhodnocování různých druhů závažných mimořádných událostí, zapojení do systému výcviku a školení expertů a zásahových týmů pro mezinárodní zásahový tým (2000 členů), který bude složen z jednotlivých týmů členských států.

V této souvislosti bylo Ministerstvo vnitra pověřeno koordinací, získáváním a vedením přehledu expertů na národní úrovni v oblasti jaderné, biologické a chemické obrany (NBC). Kontaktním místem pro uvedené záležitosti pro všechny státy, zapojené do výměny informací, včetně monitorovacího a informačního centra EU, bylo určeno Operační a informační středisko MV-GŘ HZS ČR. Bruselské centrum bylo o této sku-

2. května 2002.

První praktické prověření funkčnosti „Mechanismu“ bylo provedeno v průběhu loňských srpnových povodní, jež zasáhly celý střed Evropy. V součinnosti s monitorovacími a operačními centry členských i kandidátských států a bruselské centrály Evropské komise probíhala každodenní výměna informací a rovněž i organizace mezinárodní humanitární pomoci. I díky této spolupráci všechny členské a většina kandidátských států poskytla České republice materiální, finanční nebo technickou pomoc.

V rámci kapitoly spravedlnost a vnitro je řešena problematika požární ochrany, resp. zavedení jednotného evropského čísla tísňového volání 112. Zavedení jednotného evropského čísla tísňového volání 112 je řešeno usnesením vlády č. 391/2000 ze dne 19. dubna 2000. V letech 2001 a 2002 byla provedena výběrová řízení na obsazení obsluh pracovníků, odborná a jazyková příprava obsluh a technická příprava pracovníků. Legislativní garanci za zavedení tísňového čísla 112 má Ministerstvo dopravy, které prostřednictvím zákona č. 151/2000 Sb., o telekomunikacích a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a jeho prováděcích předpisů stanoví základní povinnosti a podmínky. Ověření správné funkčnosti technologie telefonního střediska hasičského záchranného sboru kraje bylo provedeno prostřednictvím pilotního projektu na území Jihočeského kraje. Linka byla uvedena do provozu 2. ledna 2003. V této souvislosti probíhá i národní kampaň na zavedení jednotného evropského čísla tísňového volání.

Hasičský záchranný sbor ČR se rovněž zapojil do evropských projektů v oblasti statistiky. V oblasti prevence a krizového řízení jsme plně zapojeni do programu SPIRS, (postupné používání databáze tohoto programu v ČR na OPIS). Dále pravidelně předáváme, v rámci programu NEDIES, údaje ze zásahů při živelních pohromách, lesních požárech a podobně. Připravujeme se navázat kontakty se zeměmi EU za účelem výměny informací z oblasti statistiky s cílem sjednocování metod sledování některých údajů. V letošním roce proběhne v této záležitosti jednání mezi Českou republikou a Slovenskou republikou.

V rámci zintenzivnění přípravných kroků k přistoupení do EU byla realizována v působnosti MV-GŘ HZS ČR řada dalších akcí. Zástupci MV-GŘ HZS ČR se zúčastnili odborného semináře ve Vídni, věnovaného spolupráci kandidátských a členských zemí EU v dané oblasti a rovněž Prvního fóra civilní ochrany EU, které se konalo v Bruselu. Osobně jsem se zúčastnil tří pravidelných setkání generálních ředitelů civilní ochrany

Proces integrace České republiky do Evropské unie zahrnuje široký komplex opatření, která se týkají všech oblastí života naší země. Stranou tohoto procesu samozřejmě nezůstává ani oblast ochrany života a zdraví našich občanů před požáry a dalšími mimořádnými událostmi.

tečnosti oficiálně informováno dne

členských zemí EU, kandidátských zemí a zemí zóny volného obchodu.

V neposlední řadě jsme se zapojili do prací na definování Integrované strategie EU v rámci prevence, připravenosti a reakce na přírodní a jiná rizika, která je zaměřená na zvyšování veřejného uvědomění a bezpečnosti z pohledu přírodních a technologických nebezpečí.

Od dubna letošního roku jsme se zapojili do příslušných pracovních skupin rady EU, prozatím v pozici pozorovatelů. Přímo gesci budeme mít za pracovní skupinu civilní ochrana a spolugesci za pracovní skupiny terorismus a civilní aspekty krizového řízení.

Pro harmonizaci práva v oblasti ochrany obyvatelstva (civilní ochrany) ČR s právem EU pro uvedenou oblast byl přijat v roce 2000 rozsáhlý balík tzv. krizových zákonů. Celé spektrum požadavků oblasti naplňují především zákony č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů ve znění zákona č. 320/2002 Sb. a zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon), ve znění zákona č. 320/2002 Sb. K těmto zákonům byly rovněž přijaty příslušné prováděcí předpisy - vyhlášky a nařízení vlády ČR.

■ Požární prevence

V rámci orgánů EU je MV-GŘ HZS ČR přímo zapojeno do práce poradních orgánů Evropských komisí v oblasti výrobků, určených pro stavby ve smyslu směrnice Rady 89/106/EHS. Jedná se o harmonizaci postupů posuzování shody výrobků, určených pro stavby, jakož i o zpracování klasifikačních a zkušebních postupů v oblasti požární bezpečnosti staveb. V této oblasti se jedná zejména o urychlené převzetí evropského harmonizovaného klasifikačního systému stavebních výrobků z hlediska reakce na oheň do systému technických specifikací ČR. Příslušná změna se dotýká obsahu většiny jak hodnotových, tak i projektových norem z oblasti požární bezpečnosti staveb.

V rámci úkolů Přístupového partnerství a Národního programu pro přípravu ČR na vstup do EU se MV-GŘ HZS ČR podílelo na pracích, souvisejících s harmonizací předpisů ČR s technickými předpisy Evropského společenství pro oblast požární bezpečnosti, a to zejména v kapitole „volný pohyb zboží“. Jednalo se hlavně o přijetí prováděcích předpisů k zákonu č. 22/1997 Sb., o technických požadavcích na výrobky a o změně a doplnění některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, jakož i na přijetí novely zákona samotného.

Významnou aktivitou v této oblasti je rovněž sledování a ochrana zájmů požární prevence v souvislosti s přípravou a projednáváním návrhů právních předpisů,

kteře jsou v působnosti jiných ministerstev a ústředních správních úřadů, například:

- příprava nového stavebního zákona, jakož i jeho prováděcích předpisů,
- podíl na přípravě metodik k činnostem, které pro orgány státní správy na úseku požární ochrany vyplývají ze zákona o prevenci závažných havárií a jeho prováděcích předpisů,
- příprava návrhů nařízení vlády k bezpečnostním značkám a tabulkám a k bezpečnosti technických zařízení.

Kromě výše uvedeného jsme spolupracovali na přípravě řady harmonizovaných předpisů, u kterých byly věcnými gestory jiná ministerstva nebo jiné správní úřady (např. předpisy z oblasti chemických látek a přípravků, výrobků pro stavby, strojírenských výrobků, prevence závažných havárií způsobených vybranými chemickými látkami a chemickými přípravky a z oblasti bezpečnosti práce a ochrany zdraví při práci).

■ Další aktivity

Vedle oblasti ochrany obyvatelstva a požární prevence plní MV-GR HZS ČR i řadu závaž-

ných úkolů v oblasti civilního nouzového plánování. Z hlediska zahraničních aktivit v této oblasti jde především o spolupráci se zahraničními organizacemi, především NATO. Kromě kontaktů s Vyším výborem pro civilní nouzové plánování NATO (SCEPC) a Euro-atlantickým koordinačním střediskem pomoci při pohromách (EADRCC) se další kontakty s NATO odvíjely na bázi spolupráce rovněž s pracovním výborem SCEPC pro ochranu obyvatelstva, tj. Výborem pro civilní ochranu (CPC). V rámci tohoto výboru byly projednávány materiály a opatření na téma ochrany obyvatelstva v případě přírodních a technologických katastrof, jako i postupy, zajišťující základní pomoc postiženému obyvatelstvu jak na území ČR, tak i mimo něj, včetně zabezpečení humanitární pomoci. Zástupci MV-GR HZS ČR v tomto výboru aktivně přispěli a přispívají zkušenostmi a novými postupy v oblasti veřejných informací na téma ochrany obyvatelstva. Ministerstvo vnitra rovněž zajišťuje koordinační roli, vyplývající z jeho pozice gestora za civilní nouzové plánování ČR, a to s ostatními ústředními správními úřady, pověřenými zastupovat ČR

v mezinárodních organizacích v oborech své působnosti.

V důsledku povodní v ČR v srpnu 2002 se zvýšila frekvence kontaktů se zahraničními středisky koordinace pomoci při katastrofách, především s EADRCC, a s ostatními státy při zajišťování zdrojů humanitární pomoci a jejich následné distribuci subjektům, postiženým pohromou. Zkušenosti z této pohromy jsou předmětem analýz a připravovaných preventivních opatření pro snížení negativních důsledků.

V současné době rovněž pokračujeme v plnění zadaných úkolů v oblasti civilního nouzového plánování, které vyplývají, mimo jiné, i ze závěrů Summitu NATO, konaného v listopadu 2002 v Praze, a které zdůrazňují důležitost této oblasti. Tyto úkoly jsou buď ve fázi přípravy, rozpracování nebo závěrečného zpracování a jejich vyřešení je důležité pro dodržení závazků Ministerstva vnitra z pozice gestora civilního nouzového plánování jak v ČR, tak i vůči mezinárodním organizacím.

genmjr. Ing. Miroslav ŠTĚPÁN

Cvičení INTEX 2003

Skupina expertů pro varovací a detekční systémy (GOEWDS) členských států NATO organizovala ve dnech 19. a 20. března 2003 cvičení INTEX 2003, jehož cílem bylo rozvíjet schopnosti vyhodnocovacích středisek zbraní hromadného ničení (ZHN) evropských zemí v používání jednotného prováděcího předpisu ATP-45.

Tento předpis je určen pro vyhodnocování radiační a chemické situace po napadení ZHN a zároveň definuje jednotný systém výměny informací o napadení ZHN mezi členskými státy NATO.

Cvičení bylo rozděleno na část národní a část mezinárodní.

Národní části cvičení se zúčastnily Hasičské záchranné sbory krajů a řídicí skupina cvičení, složená z pracovníků MV-generálního ředitelství HZS ČR a Institutu ochrany obyvatelstva Lázně Bohdaneč.

Mezinárodní části cvičení se zúčastnili zástupci dvaceti evropských států, včetně České republiky, která byla zastoupena výše uvedenou řídicí skupinou cvičení. Mezinárodní koordinační štáb cvičení byl letos dislokován v Lotyšsku.

Během cvičení byly simulovány jaderné a chemické úder, které byly analyzovány vyhodnocovacím střediskem ZHN, na jehož území k úderu došlo. Středisko ZHN provedlo předpověď způsobu šíření nebezpečných látek v ovzduší za použití modelů, daných předpisy NATO, a stanovilo hranice oblastí, kde by s ohledem na meteorologické podmínky mohlo dojít k radioaktivnímu nebo chemickému zamoření. Pokud by podle předpovědi situace zamoření byly ohroženy i sousední kraje nebo sousední státy, získané informace byly předávány součinnostním orgánům krajů a sousedních států. Zprávy o událostech byly zpracovávány a předávány přesně definovaným způsobem v souladu s předpisem NATO ATP-45. Důraz byl kladen zejména na rychlost zpracování a předávání zpráv, která je rozhodující pro účely ochrany obyvatelstva.

Hlavní cíl cvičení byl splněn. Byl prověřen systém vyhodnocování a předávání zpráv o radiační a chemické situaci, sloužící ke včasnému varování obyvatelstva o použití ZHN a k provedení účinných opatření k jeho ochraně na zasažených územích.

Cvičení poukázalo i na potřebu sjednocení programů vyhodnocování na Hasičských záchranných sborech krajů a MV-generálního ředitelství HZS ČR a na potřebu sladění formátu předávání zpráv od Českého hydrometeorologického ústavu o meteorologické situaci s Armádou České republiky. Dále je nutná stabilizace personálního obsazení vyhodnocovacích skupin ZHN v krajích a častější procvičování této činnosti. Zvláštní pozornost je potřeba věnovat i materiálnímu a technickému zabezpečení vyhodnocovacích středisek ZHN Hasičských záchranných sborů krajů a „Národního centra ZHN“ na MV-generálním ředitelství HZS ČR.

por. Ing. Martina SILVEY, foto Milan VÁVRŮ

Klasifikace požární odolnosti stavebních výrobků a staveb

Z hlediska požární bezpečnosti staveb se jedná o jeden z klíčových dokumentů, ovlivňujících volný pohyb zboží v rámci evropského hospodářského prostoru. Z tohoto pohledu má také přímý vliv na vývoj předpisové základny v České republice. Určitý krok ke sblížení technických specifikací ČR se zeměmi ES v této oblasti byl učiněn již v roce 1996, a to přijetím ČSN 73 0810 Požární bezpečnost staveb. Požadavky na požární odolnost stavebních konstrukcí. V současné době však tato česká technická norma již nepostihuje veškerá povinná klasifikační kritéria, zavedená zmíněným rozhodnutím Komise, čímž je ovlivněna, bohužel, také většina projektových norem z oblasti požární bezpečnosti staveb.

Obsahu rozhodnutí Komise 2000/367/ES je věnováno následující pojednání.

Rozhodnutí Komise 2000/367/ES ze dne 3. května 2000, kterým se provádí směrnice Rady 89/106/EHS, pokud jde o klasifikaci požární odolnosti stavebních výrobků, staveb a jejich částí /notifikováno pod číslem dokumentu C(2000) 1001/

Definice, zkoušky a kritéria ukazatelů vlastností

Průslušné definice, zkoušební metody a kritéria ukazatelů vlastností jsou plně popsány v příslušných evropských normách nebo v odkazech těchto norem. Evropské normy EN 13 501-2, EN 13 501-3 (klasifikace) a EN 1992-1.2, EN 1993-1.2, EN 1994-1.2, EN 1995-1.2, EN 1996-1.2, EN 1999-1.2 (eurokódy) uvedené v tomto rozhodnutí, podléhají týž ochranným postupům, které jsou popsány v čl. 5 odst. 1 směrnice Rady 89/106/EHS.

Klasifikace

Klasifikační systém přijatý na úrovni Společenství pro požární odolnost stavebních výrobků, staveb a jejich částí zahrnuje následující skupiny stavebních výrobků

1) Nosné prvky bez požární dělicí funkce

- stěny, stropy, střechy, nosníky, sloupy, balkony, schodiště, rampy

klasifikace: I*, RE, REI, REI-M, REW

- stropy a střechy

klasifikace: R*, EI*, RE, REI

3) Výrobky a systémy pro ochranu nosných prvků nebo částí stavby

- podhledy bez vlastní požární odolnosti

klasifikace: totožná s chráněnými nosnými prvky /jsou-li splněny požadavky, přibližující se podmínkám skutečného požáru, doplní se ke klasifikaci symbol „sn“ (semi-natural fire)/

- protipožární nátěry, obklady a clony

klasifikace: totožná s chráněnými nosnými prvky

4) Nenosné prvky nebo části stavby a výrobky pro ně

- příčky (včetně příček s částmi bez tepelné izolace)

klasifikace: I*, E, EI, EI-M, EW

- podhledy s vlastní požární odolností

klasifikace: EI /klasifikace se doplňuje pomocí „(a→b)“, „(b→a)“ nebo „(a↔b)“ k označení, zda byl prvek zkoušen a splňuje požadavky z horní (above), ze spodní (below) strany podhledu nebo z obou stran/

- fasády (obvodové pláště) a vnější stěny (včetně prosklených prvků)

klasifikace: E, EI, EW /klasifikace se doplňuje pomocí „(i→o)“, „(o→i)“ nebo „(i↔o)“ k označení, zda byl prvek zkoušen a splňuje požadavky z vnitřní (inside), z vnější (outside) nebo z obou stran/

- zdvojené podlahy

klasifikace: R, RE, REI /klasifikace se doplňuje indexem „f“ (full fire) pro označení plné požární odolnosti nebo indexem „r“ (reduced) pro označení expozice pouze sníženou konstantní teplotou/

- těsnění prostupů a těsnění spár

klasifikace: I*, E, EI

- požární dveře a uzávěry (včetně těch které obsahují zasklení a kování) a jejich uzavírací mechanismy

klasifikace: E, EI, EW /klasifikace I se doplňuje připojením indexu „1“ nebo „2“ pro označení použité tepelné izolace; připojením symbolu „C“ (closing) se označuje, že výrobek současně splňuje kritérium samočinného uzavírání – klasifikace

Komise Evropských společenství (dále jen Komise), v souladu se Smlouvou o založení Evropského společenství a ve smyslu článků 3, 6 a 20 směrnice Rady 89/106/EHS ze dne 21. prosince 1988, o sblížování právních a správních předpisů členských států, týkajících se stavebních výrobků, ve znění směrnice 93/68/EHS, přijala níže uvedené rozhodnutí, které je určeno všem členským státům.

klasifikace: R

2) Nosné prvky s požární dělicí funkcí

- stěny

„C“ může být dále podle použité kategorie doplněna číslicemi 0 až 5/

- kouřotěsné dveře

klasifikace: S₂₀₀ nebo S_a v závislosti na splněných zkušebních podmínkách /připojením symbolu „C“ se označuje, že výrobek současně splňuje kritérium samočinného uzavírání/

- uzávěry pro pásové a kolejové přepravní systémy

klasifikace: E, EI, EW /klasifikace I se doplňuje připojením indexu „1“ nebo „2“ pro označení použité tepelné izolace; připojením symbolu „C“ (closing) se označuje, že výrobek současně splňuje kritérium samočinného uzavírání]

- rozvody a šachty provozních instalací

klasifikace: E, EI /klasifikace se doplňuje pomocí „(i→o)“, „(o→i)“ nebo „(i↔o)“ k označení zda byl prvek zkoušen a splňuje požadavky z vnitřní, z vnější nebo z obou stran. Symboly „ve“ (vertical) anebo „ho“ (horizontal) kromě toho označují vhodnost výrobku pro svislé nebo vodorovné použití/

- komíny

klasifikace: G + vzdálenost v mm (např. G 50)

- povrchové úpravy stěn a stropů

klasifikace: K*

5) Výrobky pro použití ve vzduchotechnických systémech (kromě zařízení pro odvod kouře a tepla)

- vzduchotechnická potrubí

klasifikace: E, EI /klasifikace se doplňuje pomocí „(i→o)“, „(o→i)“ nebo „(i↔o)“ k označení, zda byl prvek zkoušen a splňuje požadavky z vnitřní, z vnější nebo z obou stran. Symboly „ve“ anebo „ho“ kromě toho označují vhodnost výrobku pro svislé nebo vodorovné použití. Připojením symbolu „S“ se označuje splnění mimořádného omezení průniku kouře/

- požární klapky

klasifikace: E, EI /klasifikace se doplňuje pomocí „(i→o)“, „(o→i)“ nebo „(i↔o)“ k označení, zda byl prvek zkoušen a splňuje požadavky z vnitřní, z vnější nebo z obou stran. Symboly „ve“ anebo „ho“ kromě toho označují vhodnost výrobku pro svislé nebo vodorovné použití. Připojením symbolu „S“ se označuje splnění mimořádného omezení průniku kouře/

6) Výrobky pro provozní zařízení

- elektrické kabely a kabely z optických vláken a příslušenství; systémy pro rozvod a požární ochranu kabelů

klasifikace: P

- napájecí nebo signální kabely nebo systémy malého průměru (d < 20 mm, s ≤ 2,5 mm²)

klasifikace: PH

Poznámka: * klasifikační kritéria, která jsou předmětem návrhu dodatku k rozhodnutí Komise 2000/367/ES – předloženo ke schválení na květnovém zasedání Stálého výboru pro stavebnictví (SCC) v Bruselu.

Značky pro klasifikační kritéria

Písmenná značka kritéria	Název kritéria
R	Nosnost a stabilita
E	Celistvost
I	Tepelná izolace
W	Radiace
M	Mechanické vlivy
C	Samočinné uzavírání
S	Průnik kouře
P nebo PH	Plynulá dodávka energie a/nebo přenos signálu
G	Odolnost proti sazím
K	Účinnost požární ochrany

mjr. Ing. Zdeněk HOŠEK

Operační střediska trochu jinak

V případě vzniku mimořádných událostí zaručuje stát svým občanům ochranu a pomoc²⁾. Obecně je systém pomoci v nouzi založen na tom, že :

- pro vyžadování pomoci jsou v rámci územního celku zřízena kontaktní místa,
- tato kontaktní místa jsou dostupná formou „tísňového volání“,
- po příjmu tísnového volání zabezpečuje kontaktní místo poskytnutí pomoci.

Od 2.1.2003 nově funguje v pevných telefonních sítích pro vyžadování pomoci v nouzi rovněž jednotné evropské číslo tísnového volání 112.

Zprovoznění této služby vyvolalo diskusi o její smysluplnosti. Bohužel, tato často postrádala na straně diskutujících základní obecné znalosti o fungování systémů operačních středisek.

Následující text proto upozorňuje na některé obecné aspekty, spojené s provozem operačních středisek v podmínkách HZS ČR, ale i u dalších složek bezpečnostního systému ČR.

Vymezení pojmu „operační středisko“

Máme-li se zabývat danou problematikou, je potřeba objasnit pojem „operační středisko“.

Společným legislativním východiskem pro činnost operačních středisek u základních složek IZS je v současné době ustanovení § 4 odst. 4 zákona o IZS [9], které mimo jiné stanoví, že základní složky IZS zajišťují nepřetržitou pohotovost pro příjem ohlášení vzniku mimořádné události.

Takovou činnost musí provádět příslušný organizační článek základní složky IZS. Tím je míněno operační středisko základní složky IZS.

V podmínkách HZS ČR se zřizuje operační a informační středisko na úrovni MV-generálního ředitelství HZS ČR³⁾. HZS krajů pak zřizují operační a informační střediska jako své organizační součásti.

Činnost těchto operačních středisek souvisí s plněním úkolů jednotek požární ochrany v operačním řízení⁴⁾ a je dále upravena vyhláškou o organizaci a činnosti jednotek požární ochrany [5]. Příloha č. 5 této vyhlášky rovněž blíže specifikuje organizaci a početní stavy

Kontaktními místy pro příjem žádosti o poskytnutí pomoci v nouzi jsou zejména operační střediska základních složek integrovaného záchranného systému (IZS)¹⁾. Vyžadování státem garantované pomoci v nouzi je v České republice jednotné, a to na telefonních číslech 150, 155, 158 a 112. Mimoto fungují v ČR pro přivolání pomoci i další celostátně platná tísnová čísla, např. 156 – obecní policie.

příslušníků na operačních a informačních střediscích.

Pojem „operační středisko zdravotnické záchranné služby“ byl vymezen vyhláškou Ministerstva zdravotnictví [4]. Aplikace tohoto předpisu je v současné době diskutabilní. V duchu tohoto předpisu bylo zdravotnické operační středisko organizační součástí územních i okresních středisek zdravotnické záchranné služby (dále jen „ZZS“). Tato operační střediska řídila nepřetržitě činnost výjezdových skupin ZZS a integrovala činnost všech článků přednemocniční neodkladné péče v určené spádové oblasti v nepřetržitém provozu.

Postavení operačních středisek Policie České republiky (dále jen „PČR“) v rámci právních předpisů přímo vymezeno není. Ve smyslu čl. 1, vnitroresortního předpisu [13], jsou operační střediska PČR pracoviště pro organizování, řízení a koordinaci výkonných služeb na daném stupni řízení.

Nutno zmínit, že u jednotlivých složek IZS existují rovněž další dokumenty, které blíže specifikují technické a provozní požadavky, kladené na jejich operační střediska.

Již zmíněný zákon o IZS rovněž v § 5 odst. 1 uvádí, že stálými orgány pro koordinaci složek IZS jsou operační a informační střediska IZS. Úkoly těchto operačních středisek zabezpečují operační střediska HZS krajů a operační a informační středisko GR HZS ČR.

Pro doplnění lze uvést, že např. v Německu charakterizuje organizace AGBF⁵⁾ operační střediska jako pracoviště s nepřetržitým provozem, na která jsou kladeny zvláštní technické, organizační a personální požadavky [2].

Výkladový slovník požární ochrany uvádí, že operační středisko („Leitstelle“) je stabilně personálem

obsazené zařízení, určené k příjmu tísnových volání a k vyslání, koordinování a řízení zásahových sil a k podpoře velení u zásahu [3].

Z dosud uvedeného tedy vyplývá, že operační střediska je nutné vnímat nejen jako právní kategorii, ale i jako technicko – sociální subsystém v systému zdolávání mimořádných událostí a krizových situací.

Třídění operačních středisek

Operační střediska jako pracoviště operačního řízení lze třídit podle

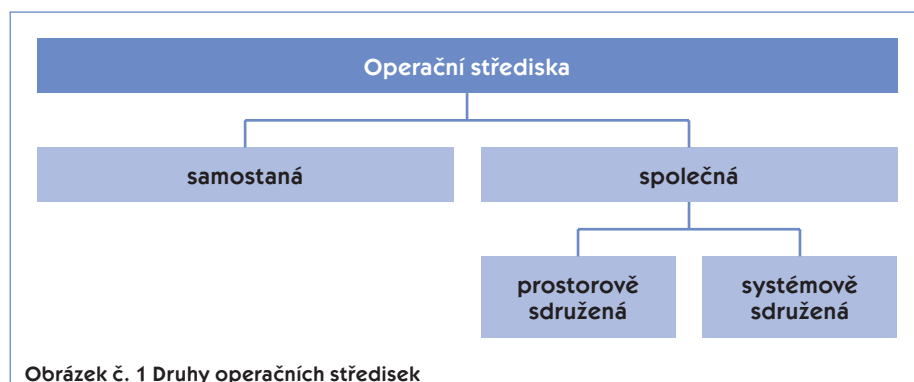
- druhu,
- vymezené územní působnosti,
- režimu řešení události a
- velikosti.

Jsou možná i další kritéria, například členění na hlavní a záložní, stabilní a mobilní. Zvláštní kategorií představují školní operační střediska, tedy výcviková zařízení, určená k přípravě budoucího personálu operačních středisek.

Třídění operačních středisek podle druhu

Operační střediska mohou být provozována jednotlivými složkami IZS samostatně nebo několika složkami IZS společně (obr. č. 1).

Samostatné operační středisko je takové, které příslušná složka IZS provozuje autonomně, ve vlastním objektu, stavebně odděleně od ostatních operačních středisek. K zabezpečení výstavby, provozu, údržby a rozvoje operačního střediska využívá vlastních sil a zdrojů. Vazba na ostatní operační střediska je jen na úrovni komunikační a informační, prostřednictvím technických zařízení. Okamžité požadavky na rozšíření operátorských služeb se řeší udržováním pohotovosti z vlastních zdrojů. Tento druh operačních středisek v současnosti v ČR převažuje.

Obrázek č. 1 Druhy operačních středisek

U společných operačních středisek rozlišujeme prostorově sdružená a systémově sdružená operační střediska.

Prostorově sdružené operační středisko je takové, kdy v jednom, společném prostoru (místnosti), funguje několik autonomně pracujících operačních středisek. Na bázi dohody o spolupráci jsou pak řešeny záležitosti společného zabezpečení výstavby, provozu, údržby a rozvoje operačního střediska. Na úrovni komunikační a informační dochází mezi operačními středisky k vazbě jak prostřednictvím technických zařízení, tak i fyzickým kontaktem mezi operátory. Okamžité požadavky na rozšíření operátorských služeb jedné složky je možné řešit prioritně využitím volných operátorských kapacit ostatních složek. V dalším pak udržováním pohotovosti jejich vlastních zdrojů jednotlivých složek.

Příkladem takovýchto operačních středisek jsou například Centrum tísňového volání Ostrava, společná operační střediska HZS kraje a ZZS v Bruntále, Prostějově, apod.

Systémově sdružené operační středisko je takové, kdy operátorské služby pro několik složek zabezpečují ve společném prostoru (místnosti) „universální“ operátoři, zpravidla jedné organizace, s využitím universálních komunikačních a informačních technologií. Vazba na příslušné složky je zajištěna prostřednictvím komunikačních a informačních technologií.

Přednosti společného provozu operačních středisek lze vyjádřit, mimo jiné, následovně:

- přijatelná výše nákladů na realizaci a zabezpečení provozu,
- zlepšení vzájemné komunikace mezi složkami,

- přímý kontakt operátorů při řešení složitých mimořádných situací,
- jednotná aktualizace společných informací,
- vyloučení vícenásobného zpracování stejných informací,
- zrychlení vzájemné komunikace mezi složkami IZS,
- společná technická obsluha komunikačních a informačních systémů.

Slučování operačních středisek má však i své nevýhody. Tou nejvýznamnější je zranitelnost takového systému. V případě, že dojde k vyřazení společného operátorského pracoviště z provozu, má to pro systém zdolávání mimořádných událostí a krizových situací značné důsledky. A je velku jedno, zda se jedná o teroristický útok vůči takovémuto zařízení nebo provozní havárii uvnitř objektu. Provoz společných operačních středisek proto vyžaduje zvláštní bezpečnostní režim.

■ Třídění operačních středisek podle vymezené územní působnosti

Podle vymezené územní působnosti můžeme operační střediska členit na operační střediska s:

- místní působností (např. obecní policie, HZS podniku),
- okresní působností (např. územní odbor HZS kraje, ZZS, PČR),
- krajskou (regionální) působností (např. krajská OPIS HZS kraje, OPIS správ krajů PČR),
- republikovou působností (např. OPIS MV-generálního ředitelství HZS ČR).

■ Třídění operačních středisek podle procesního režimu

Proces řešení mimořádné situace na operačním středisku základní složky

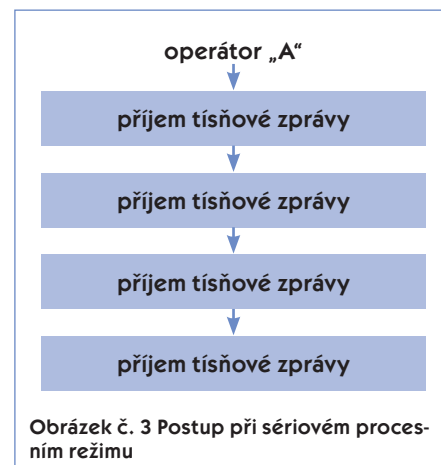
IZS prochází několika fázemi (viz obrázek č. 2).

Rozlišujeme :

- *fázi příjmu tísňové zprávy*, která představuje zejména činnosti směřující k ujasnění vztahu k řešení následků ohlašované mimořádné události po stránce územních kompetencí (OPS vyčleněné území, ostatní území) a po stránce věcných kompetencí (dotýká se vlastní složky nebo jiné); je-li operační středisko územně i věcně kompetentní k řešení, tísňovou zprávu převezme, v ostatních případech ji předá kompetentní složce,
- *fázi aktivace sil a prostředků* (vyslání sil a prostředků vlastní složky, případně vyžádání součinnosti ostatních složek),
- *fázi koordinace činností a podpory řízení zásahu*, která představuje podporu velitele zásahu, realizaci předem stanovených opatření atd.,
- *fázi uvolnění vyslaných sil a prostředků*, což znamená jejich řízený návrat na základny a obnovení akceschopnosti.

Jednotlivá operátorská pracoviště mohou realizovat buď všechny, nebo jen některé procesní fáze. V této souvislosti hovoříme o sériovém nebo paralelním procesním režimu řešení.

O sériovém procesním režimu (multifunkčním) lze hovořit tehdy, když každé operátorské pracoviště může řešit mimořádnou situaci od začátku do konce (obr. č. 3).

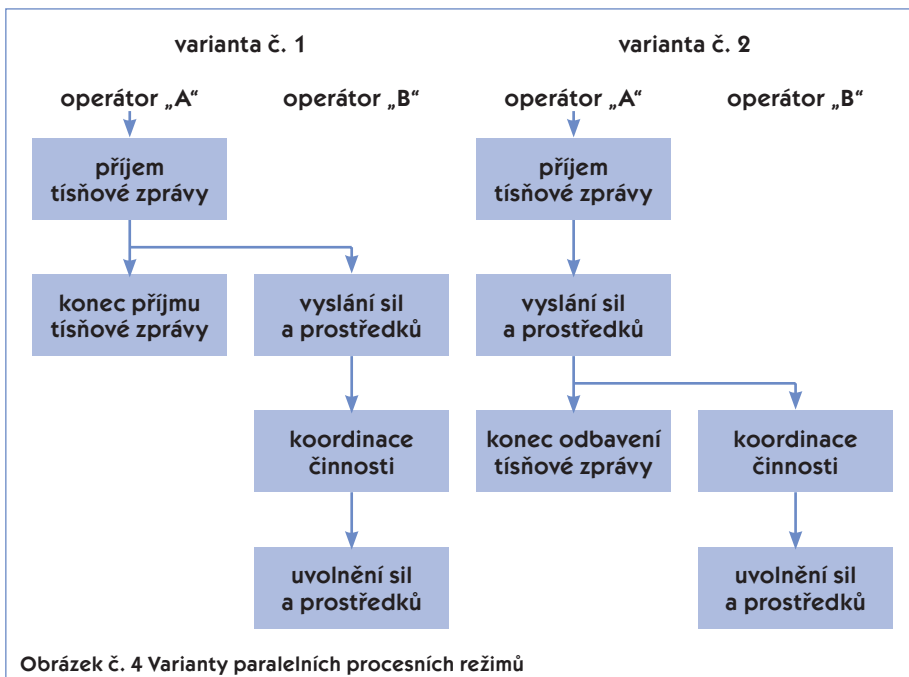
Obrázek č. 3 Postup při sériovém procesním režimu

To znamená, že přijme tísňové volání, založí novou událost, rozhodne o aktivaci sil a prostředků, zabezpečuje podporu řízení zásahu a událost uzavírá.

O paralelním procesním režimu (děleném) lze hovořit tehdy, když se práce v rámci operačních střediska dělí tak, že jedna část operátorských pracovišť slouží jen pro příjem tísňového volání, případně založení nové události (call-centrum). Další část operátorských pracovišť přiřadí založeným událostem síly a prostředky, vysílá je k zásahům, zabezpečuje podporu řízení zásahu a ukončení události (dispatch-centrum). Tedy na řešení jedné mimořádné situace se podílí nejméně dvě operátorská pracoviště (obr. č. 4).

Obrázek č. 2 Fáze procesu řešení mimořádné situace

Paralelní procesní režim se často využívá i u operačních středisek s multi-funkčním provozem, a to při mimořádných stavech na operačním středisku – například v případech živelných pohrom (povodeň, vichřice), kdy dochází k enormnímu nárůstu počtu tísňových volání.

Třídění operačních středisek podle velikosti

Operační středisko je složeno z operátorských a dalších pracovišť. Operátorské pracoviště se spolupodílí na zajišťování hlavních úkolů operačního střediska. V závislosti na druhu a rozsahu vymezených úkolů rozlišujeme operátorská pracoviště universální (plní všechny úkoly operačního střediska) nebo operátorská pracoviště speciální (plní speciální úkoly, například jen příjem tísňového volání z telefonní sítě, příjem tísňového volání ze systému plošného monitoringu EPS apod.). Operátorská pracoviště mohou být provozována jako aktivní (jsou v nepřetržitém provozu) nebo záložní (aktivují se podle potřeby).

Pro stanovení velikosti operačního střediska je rozhodujícím kritériem počet aktivních operátorských pracovišť, potřebných k zabezpečení běžného provozu. Běžným provozem rozumíme situaci, kdy se příslušný územní celek nenachází ve stavu řešení mimořádné situace buď velkého rozsahu, nebo dokonce vyhlášené některého z krizových stavů.

Dalším kritériem je pak počet záložních operátorských pracovišť, která jsou potřebná pro přechod operačního střediska do mimořádného provozního režimu.

Otázky stanovení počtu aktivních a záložních operátorských pracovišť příslušného operačního střediska jsou úzce spojeny s rozsahem úkolů, které operační středisko plní a s jeho technickým vybavením.

Školní operační střediska

Školní operační středisko je zvláštním druhem výcvikových zařízení, určených prioritně pro přípravu operátorského personálu operačních středisek. Je tvořeno třemi organizační celky – operátorským sálem, prostorem pro simulaci chování okolního světa a režijním pracovištěm (obr. č. 5).

Operátorský sál je prostor upravený tak, aby co nejdříve napodobil prostředí operačního střediska základní složky IZS nebo operačního a informačního střediska IZS.

Okolní svět je prvek, který simuluje operátorskému sálu vnější prostředí operačního střediska - „protihráče“ na telefonních, radiových, případně datových linkách.

Režijní pracoviště je prioritně určeno k řízení výcviku a přípravě scénářů, pro archivaci dat, správu sítě apod.

Školní operační střediska je možné rovněž využít pro případný záložní provoz na úrovni okresu či kraje.

Je zřejmé, že kategorizace operačních středisek představuje sama o sobě problém. Ještě významnější jsou znalosti funkčních procesů, které na operačních střediscích probíhají. Bez znalosti zmíněných fenoménů proto nelze vést kvalifikovanou diskusi na téma účelnosti nebo neúčelnosti zavádění různých operátorských služeb.

Použitá literatura

- [1] Adamec, V.: Management záchranných prací, Operační a informační střediska, Doktorandská disertační práce, VŠB – TU, HGF, Ostrava 2001
- [2] Thesen zu Aufgaben, Abbau und Funktionen von integrierten Leitstellen zur nichtpolizeiliche Gefahrenabwehr in Deutschland, Brandschutz / Deutsche Feuerwehr-Zeitung č. 9/1998, str. 787-789
- [3] PRENDKE, W. D. : Lexikon der Feuerwehr, Verlag W. Kohlhammer, Stuttgart, Berlin, Köln, 1996, ISBN 3-17-013523-6, 290 stran
- [4] Vyhláška č. 434/1992 Sb., o zdravotnické záchranné službě, ve znění pozdějších předpisů
- [5] Vyhláška č. 247/2001 Sb., o organizaci a činnosti jednotek požární ochrany
- [6] Vyhláška č. 328/2001 Sb., o některých podrobnostech zabezpečení integrovaného záchranného systému
- [7] Zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů
- [8] Zákon č. 238/2000 Sb., o Hasičském záchranném sboru České republiky a o změně některých zákonů, ve znění zákona č. 309/2002 Sb.
- [9] Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, ve znění zákona č. 320/2002 Sb.
- [10] Zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon), ve znění zákona č. 320/2002 Sb.
- [11] Zákon č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů
- [12] Zákon č. 553/1991 Sb., o obecní policii, ve znění pozdějších předpisů
- [13] Směrnice k zajištění jednotného výkonu služby operačních středisek Policie České republiky, Rozkaz policejního prezidenta č. 27/1995 ve znění Rozkazu policejního prezidenta č. 64/1998

Vysvětlivky

- 1) § 4, odst. 4 zákona o IZS [9]
- 2) Článek 4 ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky
- 3) § 2, odst. 4, zákona o HZS ČR, [8]
- 4) § 70 odst. 3 a § 73 odst. 2 zákona o požární ochraně, [7]
- 5) Sdružení profesionálních hasičských sborů v Německu

pplk. Ing. Vilém ADAMEC, Ph.D.,
foto archiv CTV Ostrava

Obecní policie má nový zákon

Velmi významnou změnou je konstituování obecní policie jako orgánu obce, v jehož čele stojí starosta (primátor) nebo člen zastupitelstva, pověřený řízením obecní policie. Zákon ponechává možnost pověření strážníka některými úkoly při řízení obecní policie, jinak ale vnitřní strukturu a vytvoření případných dalších stupňů profesionálního řízení obecní policie neřeší, takže tyto otázky si upravuje obec.

Změna v postavení obecní policie zabezpečuje soulad mezi faktickým postavením strážníka a jeho posuzováním jako veřejného činitele podle § 89 odst. 9 trestního zákona. Jednoznačně též rozšiřuje základní povinnosti zaměstnanců obcí, zařazených do obecních policií, o povinnosti uvedené v § 73 odst. 2 a následně zákoníku práce (povinnosti spjaté s orgány).

Menším obcím novela umožňuje zajistit si na svém území na základě veřejnoprávní smlouvy, schválené krajským úřadem, **zabezpečování místních záležitostí veřejného pořádku obecní policií jiné obce** v rámci téhož kraje. Hl. m. Prahy se toto ustanovení nedotkne,

na projednávat obec. Dále na některé přestupky proti pořádku ve státní správě, především pak na úseku bezpečnosti a plynulosti silničního provozu, kde se odstraňuje dosavadní nejasná úprava a oprávnění strážníků se rozšiřují, zejména na přestupky, jimiž se Policie ČR nezabývala buď vůbec (zóna placeného stání) nebo zcela okrajově.

V oblasti dopravy strážníci mohou nyní řešit přestupky spáchané neoprávněným stáním vozidla na místní komunikaci nebo jejím úseku, které lze podle nařízení obce použít ke stání jen za cenu, sjednanou v souladu s cenovými předpisy a při splnění podmínek, stanovených tímto nařízením, přestupky spáchané nedovoleným stáním nebo zastavením vozidla na pozemní komunikaci a přestupky spáchané vjezdem do míst, kde je to místní nebo přechodnou úpravou provozu na pozemních komunikacích zakázáno. Proti současnému stavu jde o výrazné rozšíření pravomocí.

Bezúhonnost a spolehlivost
Zákon byl dále doplněn v té části, která stanoví požadavky na výkon funkce

Novela zákona č. 553/1991 Sb., o obecní policii, ve znění pozdějších předpisů a některých dalších zákonů, provedená zákonem č. 311/2002 Sb., přináší celou řadu změn, které rozšiřují působnost i pravomoci obecních a městských policií a umožňují tak jejich plnější zapojení do plnění úkolů obcí na úseku místních záležitostí veřejného pořádku. Změny by též měly napomoci těsnější spolupráci obecní policie s úřadem obce a s Policií ČR.

vzhledem k jejímu postavení na úrovni vyššího územního samosprávného celku.

Rozšíření působnosti
Působnost, vykonávaná obecní policií, je novelou rozšířena proti dosavadnímu stavu též na **oblast bezpečnosti a plynulosti provozu na pozemních komunikacích** a odhalování jiných správních deliktů.

Oprávnění obecní policie k projednávání přestupků v blokovém řízení
se rozšiřuje na všechny přestupky, které je podle zákona o přestupcích a zvláštních předpisů oprávně-

strážníka. Dosud nedefinovaný pojem **bezúhonnosti** je nyní přesně vymezen s tím, že bezúhonnost prokazuje uchažeč o zaměstnání strážníka i strážník výpisem z Rejstříku trestů. Nově je v zákonu, v souvislosti s výkonem funkce strážníka, uveden pojem **spolehlivost**, v § 4 odst.1 bylo ale opomenuto uvést ji jako podmínku pro výkon zaměstnání strážníka. Pracovněprávní důsledky ztráty spolehlivosti jsou proto poněkud sporné. Spolehlivost je definována negativně (spolehlivým není ten, komu byla v posledních pěti letech uložena sankce za přestupek nebo jiný správních delikt, jestliže byly spáchaný jednáním, které je v rozporu s posláním strážníka podle tohoto zákona). Pro zaměstnavatele jde opět o skutečnosti nezjistitelné, podle zákona budou dokládány pouze čestným prohlášením. Vágnost tohoto ustanovení vytváří prostor pro velice rozdílné výklady toho, které přestupky budou mít za následek ztrátu spolehlivosti a které ne.

Nová oprávnění
Velký význam má pro obecní policii oprávnění požadovat na osobě, od které strážník požaduje vysvětlení, též **předložení potřebných dokladů**. Toto ustanovení v zákoně citelně chybělo, neboť až dosud směl strážník od osoby požadovat pouze doklad totožnosti, nikoli například potvrzení o povolení ke zvláštnímu užívání pozemní komunikace, doklad prokazující vlastnictví vozidla nebo oprávnění ho užívat v případech, kdy vzniklo podezření, že jde o vozidlo odcizené, doklad o povolení ke zvláštnímu užívání veřejného prostranství v obci ke komerčním nebo jiným podobným účelům apod.

Stejně významné je pro obecní policii i nové oprávnění **vyžadovat od příslušných orgánů údaje, potřebné pro práci obecní policie, z jejich informačních systémů**. Proti původnímu návrhu, kde bylo oprávnění formulováno obecně a příliš široce, je zpřesněno a má výčtovou podobu. Lze předpokládat, že zejména pro ty obecní a městské policie, které jsou vybaveny počítačovou technikou (a patří mezi ně i městská policie v Praze), bude toto oprávnění pro výslednost strážníků velkým přínosem.

Rozšíření oprávnění strážníků ke **zjišťování totožnosti osob na žádost jiné osoby**, která na tom má právní zájem, může pomoci v případech častých

stížností na strážníky ze strany cestujících bez platného jízdního dokladu, jejichž osobní údaje předá strážník revizorům dopravního podniku. Novela též zajistila provázanost mezi ustanovením zákona o oprávnění strážníka zjišťovat totožnost osoby předvedením, jakožto způsobem realizace tohoto ustanovení.

Novela rozšiřuje oprávnění strážníka v dopravě, a to jak při **zastavování vozidel**, které je rozšířeno na všechny případy, kdy je strážník oprávněn přestupek proti bezpečnosti a plynulosti silničního provozu řešit v blokovém řízení, tak i při **usměrňování provozu na pozemních komunikacích**. Zejména je

nutné vyzvednout **oprávnění k odtahům vozidel**, tvořících překážku silničního provozu a vozidel, která neoprávněně stojí na parkovišti, vyhrazeném pro vozidla označená 01 (vozidla invalidů). Toto ustanovení by mohlo být skutečně účinným nástrojem v boji s parkovací nekázní, zvláště v centrálních částech města.

V zákoně bylo dále doplněno ustanovení, kterým se obecní policie vyrovnávají s požadavky zákona o ochraně osobních údajů a ustanovení o **oprávnění strážníků k pořizování obrazových a zvukových záznamů z veřejného prostanství**, neboť řada měst si v rámci svých

preventivních aktivit pořídila kamerové systémy obsluhované obecní policií a jejich činnost potřebuje legalizovat.

■ **Odstranění rozporů mezi zákony**

Souběžně byla provedena **novelizace některých dalších zákonů**, při jejichž změnách v posledních létech se zapomělo na existenci obecních policií, následkem čehož vznikly nezamýšlené negativní důsledky a rozpory mezi zákony. Týká se to zákona č. 1/1991 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, který v současné době nutí obce, aby do obecní policie přijímaly osoby se změněnou pracovní schopností a zákona č. 65/1965 Sb., zákoníku práce, ve znění pozdějších předpisů, který v § 73 odst. 2 opomněl mezi zaměstnanci orgánů, na které se vztahují zvláštní povinnosti, zařadit zaměstnance, zařazené v obecní policii.

V zákonu č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů, bylo doplněno ustanovení, zabezpečující **ochranu stejnokrojů a vozidel obecní policie před jejich neoprávněným napodobováním**. V zákonu č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů a v zákonu č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze, ve znění pozdějších předpisů, pak bylo nutné v návaznosti na označení obecních policií za orgány obce doplnit obecní policie do výčtu orgánů obce a vypustit ustanovení o možnosti zřizovat obecní policie jako organizační složku obce.

*JUDr. Richard KREJČÍ,
foto archiv MP hl. m. Prahy*

Mobilní elektronická siréna MOBELA 100

Autonomní systém varování a informování hl. m. Prahy disponuje 139 ks elektronických sirén, které jsou majetkem hl. m. Prahy a umožňují, po odeznění jakéhokoli varovného signálu, poskytnout hlasovou informaci o povaze a druhu hrozícího nebezpečí a způsobu ochrany před tímto nebezpečím.

Ke zvýšení účinnosti autonomního systému varování a informování obyvatelstva především k zajištění srozumitelnosti mluveným slovem, a to v místech, kde nelze využít stávající elektronické sirény, má hl. m. Praha k dispozici elektronickou mobilní sirénu MOBELA 100. Její využití je při řešení mimořádných situací. Dále se ověřuje její použití při cvičení jednotlivých složek Záchraného bezpečnostního systému hl. m. Prahy.

■ **Mobilní siréna MOBELA 100 umožňuje:**

- velmi snadnou montáž na plechovou střechu automobilu pomocí magnetické plochy a její připojení na palubní síť vozidla 12V nebo pomocí adapteru 24 V,
- 3 varovné signály (tónové),
- 12 předem nahraných verbálních informací,
- reprodukci mluveného slova pomocí vlastního mikrofону.

Jaroslav ČUŘÍN, foto Milan VÁVRŮ

Vědecko-výzkumná činnost v oblasti ochrany obyvatelstva

Ochrana životů, zdraví a majetkových hodnot je spolu se zajištěním svrchovanosti, územní celistvosti a ochranou demokratických základů České republiky základní povinností, a tedy i funkcí státu. Zahrnuje soubor činností a postupů věcně příslušných orgánů a dalších zainteresovaných orgánů, organizací, složek a obyvatelstva, prováděných s cílem minimalizace negativních dopadů možných mimořádných událostí a krizových situací na zdraví a životy lidí a jejich životní podmínky.

Pojetím ochrany obyvatelstva, vyjádřeném v „Konceptci ochrany obyvatelstva do roku 2006 s výhledem do roku 2015“, schválené vládou ČR, je Česká republika srovnatelná s převážnou většinou evropských států, byť v řadě zemí Evropské unie je pojem ochrana obyvatelstva, ale často i civilní nouzové plánování a krizové řízení ztotožňován s pojmem civilní ochrana, v některých státech ještě civilní obrana, jako s tradičním (historickým) institutem, zajišťujícím komplexně ochranu obyvatelstva v zemi.

V této souvislosti vystupuje do popředí problematika efektivnosti a standardizace činností, postupů a technických opatření, spojených s realizací problematiky ochrany obyvatelstva v praxi. Vystupuje tedy do popředí oblast činností, spojených s efektivním a v rámci zainteresovaných orgánů a organizací koordinovaným procesem „vědecko-výzkumné činnosti“.

Institut ochrany obyvatelstva

Organizace vědecko-výzkumné činnosti je v oblasti ochrany obyvatelstva řešena prostřednictvím specializovaného pracoviště v působnosti Ministerstva vnitra, odpovědného za analytické, syntetické a koncepční práce, získávání informací o nové technice a nových technologiích ve světě, vlastní doplňkový a aplikační výzkum a transfer těchto poznatků do praxe.

Úkoly tohoto pracoviště plní především Institut ochrany obyvatelstva Lázně Bohdaneč (dále jen „Institut“), který byl zřízen jako součást MV-generálního ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR (dále jen „MV-GŘ HZS ČR“) pro vědecko-výzkumnou, vzdělávací, informační a specializovanou činnost ve věcech civilního nouzového plánování, krizového řízení a ochrany obyvatelstva.

V oblasti vědecko-výzkumné činnosti v rámci uvedeného pověření organizuje a provádí výzkum problematiky zdokonalování Hasičského záchranného sboru ČR (dále jen „HZS ČR“) v oblasti analýz, koncepcí, metod, technologií a technických prostředků zabezpečení ochrany obyvatelstva při provozních haváriích, živelních pohromách a při použití soudobých prostředků hromadného ničení; shromažďuje a vyhodno-

cuje relevantní informace, vypracovává adresné informační výstupy, zpracovává analýzy a studie o stavu ochrany obyvatelstva ve světě a trendech jejího vývoje, vede speciální báze dat.

Přijetím zásady, že každý, kdo vědecky pracuje, se zároveň aktivně podílí na vzdělávacím procesu, realizuje Institut jednu z významných forem transferu nejnovějších poznatků vědecko-výzkumné činnosti do praxe.

Orientace vědecko-výzkumné činnosti

Vědecko-výzkumná činnost v oblasti ochrany obyvatelstva je v podmínkách HZS ČR orientována zejména na problematiku:

- varování obyvatelstva,
- vyhodnocování radiační a chemické situace,
- analýzy vysoce toxických látek a nebezpečných škodlivin,
- krizového řízení,
- prostředků individuální ochrany obyvatelstva,
- jednoduchých ochranných prostředků kolektivní ochrany.

Průběžně je analyzován stav a vývojové tendence v oblasti civilního nouzového plánování, krizového řízení, ochrany obyvatelstva, civilní ochrany, civilní

obrany zejména v evropských zemích a návazně pak realizován sledovatelský výzkum v oblasti:

- individuální a kolektivní ochrany,
- stacionární a dálkové detekce chemických a biologických látek,
- hlásných a výstražných systémů,
- odběru vzorků a identifikace radioaktivních, chemických a biologických látek,
- dekontaminačních látek a dekontaminace,
- dozimetrických přístrojů,
- chemického z odolnění výzbroje proti účinkům zbraní hromadného ničení (ZHN).

Výzkumné projekty

V průběhu roku 2001 a 2002 byly řešeny následující výzkumné projekty:

„Výzkum podpory zdokonalení schopností civilní ochrany ČR“ s názvem „PODPORA“.

Projekt byl ukončen k 31. 12. 2002 a zahrnoval pět následujících dílčích úkolů:

- Rozvoj systému varování a vyzkoušení obyvatelstva s využitím nových technologií.
- Rozvoj metod analýzy vysoce toxických látek, ostatních nebezpečných látek a vyhodnocování radiační a chemické situace.

- Systémový přístup při tvorbě preventivních opatření pro případ vzniku velké provozní havárie.
- Studium možností zabezpečení ochrany obyvatelstva ČR v mimořádných situacích s využitím prostředků individuální ochrany.
- Geografický informační systém.

Fotmet a Dekonta

Výsledkem řešení projektu je řada realizačních výstupů ve formě databáze metodik fotometrického stanovení nebezpečných látek FOTMET (identifikace nebezpečných látek podle naměřených charakteristik); metodik jednoduché detekce, rozlišení a charakterizace vybraných skupin škodlivin v terénních podmínkách; knihovny spekter pohyblivosti iontů; metodiky identifikace nebezpečných látek metodou FTIR měřením difúzní reflektance; knihoven difúzně-reflektančních spekter; metodických postupů analýzy vysoce toxických látek v chemických laboratořích HZS ČR; příruček pro tvorbu zpráv ZHN a vyhodnocování situace při jaderném a chemickém napadení; algoritmů pro vyhodnocování rychlosti odparu těkavých kapalin z kapalně louže, koncentrací par v okolí louže a hodnocení následků při výbuchu výbušného tělesa, tvořeného kontinuálním unikem nebo odparem výbušných plynů a par; metodik pro měření dynamické sorpční kapacity malých ochranných filtrů na organické a anorganické látky; metodických postupů a přímé realizace zkoušek funkčnosti stávajících prostředků individuální ochrany (PIO), zavedených v rámci HZS ČR; podkladových materiálů pro realizaci nové generace PIO; studií a metodik, souvisejících s problematikou krizového řízení; studií a metodik využití elektronických sirén, pultu místního ovládní, výstražného informačního systému, přijímačů dálkového ovládní koncových prvků „jednotného systému varování a vyznamení“, simulací dálkového ovládní elektronických koncových prvků prostřednictvím programových aplikací s možností kontroly nezávislosti těchto systémů na napájení z elektrorozvodné sítě atd.

Dalšími realizačními výstupy tohoto výzkumného projektu jsou příručky a pomůcky, analytické podklady pro tvorbu počítačových programů, programy pro PC, soubory prezentací pro výuku, učební texty a publikace v odborných časopisech.

„Dekontaminace v podmínkách činnosti jednotek požární ochrany“ s názvem „DEKONTA“.

Projekt je řešen od roku 2002 a bude ukončen v letošním roce. Hlavním řešitelem projektu je TÚPO Praha. Řešení projektu je orientováno do dvou základních oblastí, zahrnujících jednak zhodnocení využitelnosti požární techniky pro dekontaminaci, zejména vytipování prostředků a techniky jednotek požární ochrany, vhodných

pro dekontaminaci, a shrnutí hlavních dekontaminačních metod, realizovatelných požární technikou, a jednak zhodnocení současného stavu rozvoje detergentních prostředků pro detoxikaci. Na základě rozboru zásahů jednotek v letech 1998 – 2000, souvisejících s prováděním detoxikace, byly shrnuty hlavní druhy povrchů a materiálů, které je v podmínkách jednotek požární ochrany nezbytné dekontaminovat, stejně jako hlavní druhy kontaminantů, které nejčastěji přicházejí v úvahu.

Na řešení některých dílčích problémů výzkumu a vývoje se za metodického řízení Institutem podílely i školící střediska HZS krajů. Metodické řízení školících středisek HZS krajů Institutem je realizováno v souladu s Pokynem generálního ředitele HZS ČR a náměstka ministra vnitra č. 6 ze dne 26. 1. 2001. Hlavním cílem v této oblasti je koordinovat a usměrňovat odbornou a vědecko-výzkumnou činnost chemických laboratoří školících středisek HZS krajů a dohlížet na jejich správnou laboratorní praxi.

V průběhu roku 2002 byl Institutem připraven návrh nového výzkumného projektu „Zdokonalování systému

a opatření ochrany obyvatelstva České republiky“, který byl schválen hodnotící komisí Ministerstva vnitra pro výzkumnou činnost a následně odsouhlasen k řešení Radou vlády České republiky pro výzkum a vývoj. Uvedený výzkumný projekt úzce souvisí s „Konceptí ochrany obyvatelstva do roku 2006 s výhledem do roku 2015“, schválenou vládou ČR. Současně také respektuje požadavek vzájemné využitelnosti opatření ochrany obyvatelstva pro řešení krizových situací, souvisejících s obranou státu a pro řešení krizových situací s obranou státu nesouvisejících (vazba na strategii NATO a EU v předmětné oblasti).

Nový projekt

Výzkumný projekt „Zdokonalování systému a opatření ochrany obyvatelstva ČR“ („The perfection of the system and measures of the Czech Republic protection population“) navazuje na dosažené výsledky v této oblasti a představuje základní zaměření vědecko-výzkumné činnosti v oblasti ochrany obyvatelstva na období let 2003 až 2007.

Vědecko-výzkumná činnost je v rámci tohoto projektu orientována zejména na problematiku:

- výzkumu v oblasti varování, vyznamení a tiskového informování obyvatelstva ČR,
- vývoje geografického informačního systému,
- výzkumu v oblasti praktických nástrojů krizového řízení,
- výzkumu v oblasti radiačního průzkumu, dozimetrické a radiologické kontroly a radiační ochrany,
- výzkumu v oblasti protichemických opatření ochrany obyvatelstva,
- výzkumu v oblasti prostředků ochrany jednotlivce,
- výzkumu v oblasti kolektivní ochrany.

Hlavním cílem uvedeného výzkumného projektu je podpora zdokonalování systému a specializovaných opatření

ke zvýšení kvality účinnosti ochrany obyvatelstva ČR v rámci eliminace vojenských a nevojenských ohrožení, zahrnující moderní nástroje rozhodování, využívající nové metody a formy ke zvýšení účinnosti strategického a operačního rozhodování, modely simulací možných mimořádných událostí a krizových situací v případě vyhlášení stavu nebezpečí, nouzového stavu, stavu ohrožení státu a válečného stavu, koncepční a strategickou podporu úkolů ochrany obyvatelstva, vyplývající z mezinárodního práva a zapojení do struktur NATO, realizaci cílů EÚ při zajišťování ochrany obyvatelstva, vědecko-informační podporu subjektů HZS ČR a orgánů státní správy a samosprávy, uplatnění nových metod ve výukovém a výcvikovém procesu managementu orgánů krizového řízení.

Ochrana obyvatelstva je, jak z výše uvedených skutečností vyplývá, multidisciplinárním oborem. Výzkum a vývoj v této oblasti musí vycházet a využívat poznatků celé řady vědních oborů. Efektivita a zkvalitnění řízení tohoto procesu vyžaduje proto koordinovaný postup, respektive výměnu názorů v rámci zainteresované vědecké komunity, a to zejména ve vazbě na současné ale i budoucí úkoly HZS ČR.

Expertní skupina

Z podnětu generálního ředitele HZS ČR a náměstka ministra vnitra byla ustavena „Expertní skupina pro posuzování zaměření a realizace výsledků vědy a výzkumu ve prospěch Hasičského záchranného sboru České republiky“ (dále jen „expertní skupina“). Pro posuzování záměrů vědecko-výzkumných projektů plní rovněž funkci „vědecké rady“.

Stanoveným úkolům odpovídá i její složení, které tvoří na straně jedné zástupci vrcholového managementu MV-GR HZS ČR a HZS krajů a zástupci širší vědecké komunity na straně druhé. Členy „expertní skupiny“ byli proto jmenování náměstci generálního ředitele HZS ČR a další vedoucí pracovníci MV-GR HZS ČR, Institutu ochrany obyvatelstva Lázně Bohdaneč, Technického

ústavu požární ochrany Praha, HZS Moravskoslezského kraje, HZS kraje Vysočina a významní vědečtí pracovníci vysokých škol a vědecko-výzkumných pracovišť České republiky (Vojenská lékařská akademie Hradec Králové, Vysoká vojenská škola pozemního vojska Vyškov, Technická univerzita v Ostravě, Univerzita Pardubice, Masarykova univerzita v Brně, Policejní akademie v Praze, SÚJB Praha, Vojenský technický ústav ochrany Brno).

Činnost „expertní skupiny“ se v současné době orientuje zejména na řešení problematiky informačního systému na podporu krizového řízení, problematiku akreditace chemických laboratoří HZS ČR a koordinaci postupu zainteresovaných orgánů a organizací v návaznosti zejména na výzkumné projekty, zahajované v roce 2003, respektive připravované k zahájení v roce 2004.

Dlouhodobá tradice

Vědecko-výzkumná činnost v oblasti ochrany obyvatelstva má v podmínkách České a dříve Československé republiky dlouhodobou tradici. Příslušné odborné zázemí tvořil Výzkumný ústav civilní obrany, založený v roce 1956 jako centrální zařízení pro vědeckotechnické zabezpečení

rozvoje jednotlivých opatření Civilní obrany s meziodvětvovou (mezirezortní) působností a statutem „Vedoucího pracoviště rozvoje vědy a techniky v oblasti civilní obrany“.

Sloučením Výzkumného ústavu civilní obrany a Učebně-výcvikového střediska civilní obrany v roce 1991 vznikl Institut

civilní obrany s následnou změnou názvu na Institut civilní ochrany ČR. Tímto krokem bylo realizováno organizační propojení vědecko-výzkumné činnosti, vzdělávání a informatiky v předmětné oblasti. V průběhu dalších transformačních změn byl Institut ochrany obyvatelstva ČR transformován do své současné podoby organizační součástí MV-GR HZS ČR.

Výzkum a vývoj dnes

Současný stav výzkumu a vývoje v oblasti ochrany obyvatelstva je výsledkem především dlouhodobé kontinuity relevantních činností, evolučních a někdy i skokových změn. Tak, jak se postupně vyvíjelo systémové pojetí ochrany obyvatelstva v našich podmínkách, a to zejména ve vazbě na nutnost

kompatibility s obdobnými systémy NATO a Evropské unie, tak se i příslušným způsobem vyvíjely metody řízení, organizační struktury zainteresovaných orgánů a organizací a návazně pak i organizace a řízení problematiky výzkumu a vývoje s orientací zejména na využití metod a postupů „projektového a programového řízení“.

Odpovídajícím způsobem se mění i zaměření a formy koordinace jednotlivých výzkumných projektů a programů.

Cílem je odpovědně a v souladu s potřebami ochrany obyvatelstva při mimořádných událostech a krizových situacích připravit a realizovat příslušné výzkumné projekty, zabezpečit transfer nových poznatků do praxe, vyloučit možné duplicity, zabezpečit jejich vzájemnou provázanost a podporu co nejširší zainteresované vědecké komunity České republiky.

Systém řízení tohoto procesu musí za účasti dalších subjektů, především vysokých škol a ostatních zainteresovaných vědeckých a odborných pracovišť, vytvářet podmínky a předpoklady pro plnění stanovených úkolů, musí vytvářet podmínky pro přípravu odborníků, schopných řešit všechny otázky, které s procesem zkvalitňování ochrany obyvatelstva při mimořádných událostech a krizových situacích souvisí. Dosahované výsledky v diskutované oblasti již v současné době prokazují schopnost saturovat aktuální potřeby HZS ČR v plném rozsahu, a jsme přesvědčeni, že v budoucnu tomu nebude jinak.

**RNDr. Petr LINHART, CSc.,
mjr. Ing. Jarmil VALÁŠEK,
foto M. VÁVRŮ a archiv Institutu**

Hromadná dekontaminace osob

Svět se po útoku na Světové obchodní centrum změnil. Teroristické útoky se musí považovat za potenciálně možné. Použití jaderných zbraní, radiologických zbraní, chemických a vysoce rizikových a rizikových biologických agens, průmyslově vyráběných toxických a vysoce toxických chemických látek, radionuklidů nebo vysoce infekčních materiálů, jakož i teroristické akce proti jaderným, chemickým, petrochemickým a biologickým zařízením.

I když hrozba terorismu je velmi reálná, pak je ve skutečnosti ještě pravděpodobnější, že průmyslová havárie a následná kontaminace bude mít za následek ještě více obětí a zraněných.

Žádná prevence nemůže úplně eliminovat teroristickou hrozbu nebo havárii, a proto je třeba přijmout taková opatření, kterými bude možno takové události čelit. Po 11. září 2001 jsme si začali klást mnoho otázek o plánech pro mimořádné události, týkající se teroristických útoků. Následně „antraxové nebezpečí“ nás utvrdilo zejména v otázce, zda jsme schopni provádět hromadnou dekontaminaci osob.

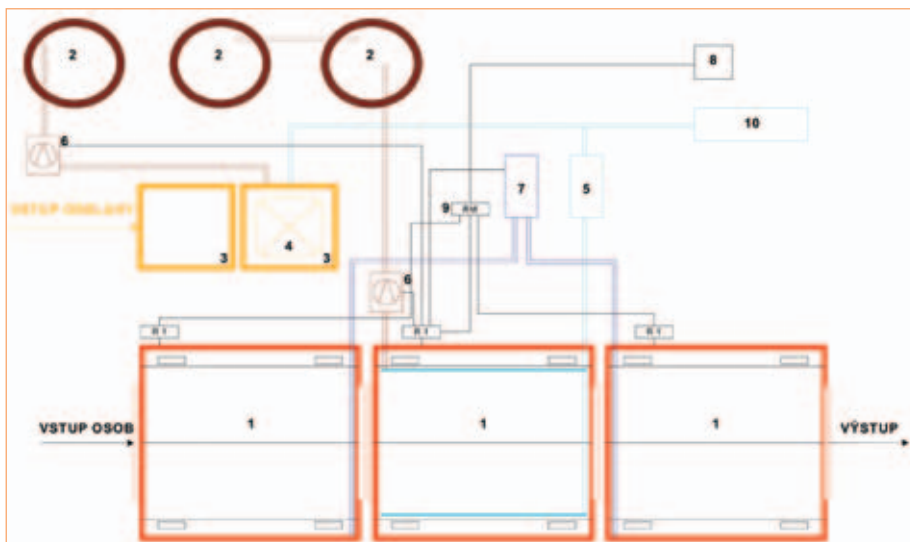
Postupy při dekontaminaci

Máme-li úspěšně čelit potenciálnímu nebezpečí havárií a teroristických útoků, je nezbytné pochopit a porozumět tomu, jak se má postupovat při dekontaminaci, jak snížit škodlivý účinek kontaminace na bezpečnou úroveň a tím snížit zdravotnické a nenávratné ztráty, jaké správné vybavení a věcné prostředky se mají používat.

Provedeme-li si rozbor zásahů, musíme konstatovat, že způsoby a účinnost provádění dekontaminace u zasahujících hasičů je vcelku uspokojivá. Velkým problémem však zůstává provádění úplné dekontaminace většího počtu zasažených osob od nebezpečných látek. Na místě zásahu rozhoduje o provedení hromadné dekontaminace velitel zásahu. Současnými věcnými prostředky požární ochrany, kterými jednotky požární ochrany disponují, lze provést dekontaminaci pouze velmi omezeného počtu osob.

Další složkou integrovaného záchranného systému, která by byla schopna provádět dekontaminaci většího počtu osob od některých nebezpečných látek, avšak s určitým technickým omezením, je Armáda ČR. Úvedení sil do pohotovosti pro provedení dekontaminace je však řádově v mnoha hodinách. Proto se tento systém bude jen obtížně přizpůsobovat základním složkám IZS, neboť není schopen zajistit okamžitou reakci.

Základní odlišnost vojenských dekontaminačních pracovišť oproti civilním je v tom, že jsou budována pro provádění dekontaminace zejména v terénu při vojenských činnostech, kdy dekontaminovanými osobami jsou pouze vojáci. Z hlediska civilního využití není

Legenda: 1 - stan 6x6x3,3 m - SU 660; 2 - rámová nádrž na odpadní vodu 2000 l; 3 - sběrná vana 3x3 m; 4 - dekontaminační sprcha DK III; 5 - teplovodní agregát Karcher; 6 - přečerpávací stanice odpadního vod; 7 - topení Dantherm; 8 - elektrocentrála; 9 - rozvaděč BALS; 11 - zdroj vody

Schéma stanoviště dekontaminace osob

citlivě řešena zejména otázka vztahu k životnímu prostředí, a to jímání a likvidace kontaminované odpadní vody.

Koncem roku 2001 zpracovalo MV-generální ředitelství HZS ČR vizi prvního dekontaminačního stanoviště pro hromadnou dekontaminaci osob, které splňuje základní technické a taktické představy. Při zpracování bylo využito poznatků z provádění hromadné dekontaminace Armádou ČR i poznatků z provádění dekontami-

nace v evropských i mimoevropských zemích.

Stanoviště dekontaminace osob

Při zpracování zadání pro stanoviště dekontaminace osob (dále jen „SDO“) bylo nutné vycházet ze současného stavu poznání metod provádění dekontaminace. V úvahu bylo třeba brát i druh nebezpečné látky, její formu (plynná, kapalná, tuhá), skladbu zasa-

žených osob (muži, ženy, děti, ranění a nepohybliví), meteorologickou situací. Do této problematiky je nutno zahrnout i nebezpečí vzájemné, křížové kontaminace. Významným faktorem je i ochrana životního prostředí na dekontaminačním stanovišti.

Hlavní důraz byl však kladen na kapacitní propustnost osob stanovištěm dekontaminace, na kterou má zásadní vliv:

- charakter kontaminace a způsob dekontaminace,
- osoby pohyblivé, avšak neschopné provést si samostatně dekontaminaci,
- nepohyblivé osoby,
- denní doba,
- meteorologická situace.

Na základě předchozích úvah byly pro zadání výroby SDO stanoveny parametry:

- velká kapacitní propustnost SDO,
- liniové provedení dekontaminace řešit stanovou sestavou,
- celou činnost dekontaminace osob provádět uvnitř stanů,
- oddělené provádění dekontaminace mužů, žen a obsluhy dekontaminačního stanoviště,
- dostatečný prostor pro provádění dekontaminace osob na nosítkách,
- čas pro uvedení do pohotovostního stavu s využitím družstva 1+5 do 30 minut,
- možnost okamžitého vytápění stanů a používání teplé vody,
- nízké průtoky dekontaminačními sprchami používanými k nanášení dekontaminačního roztoku a oplachu vodou,
- jímání kontaminované odpadní vody,
- možnost provádění dekontaminace i při teplotách slabě pod bodem mrazu,
- kompatibilita stanů,
- materiál použitý na stavbu stanů musí být neporézní, odolný proti mechanickému poškození a snadno dekontaminovatelný, včetně veškerého vnitřního vybavení,
- poškození nosného dílu stanu nesmí mít zásadní vliv na funkci a kapacitní propustnost SDO,
- jednoduchá stavba SDO i drobné provozní opravy.

Popis SDO

Pro výrobu SDO byla vybrána firma, která obdobné stany dodala v loňském roce i pro Armádu ČR, jež se osvědčily při nasazení armádních jednotek v Kuvajtu. Dalším důležitým faktorem rozhodnutí byla i skutečnost, že stejnými stany začíná být vybavováno i chemické vojsko. V případě budoucího společného nasazení složek IZS je pak možno využít kompatibility stanů i stanových dílů.

Vlastní sestava stanoviště umožňuje provést všechny činnosti související s dekontaminací osob uvnitř stanů. Stanoviště dekontaminace osob sestává:

Stan č. 1

- ze třech stanů sestavených v linii,
- dekontaminačního pracoviště obsluhy,
- technologického zabezpečení.

Systém mobilních stanů je tvořen nafukovacími válci. Spojeny jsou pomocí spojovacích modulů. Každý nosný prvek má samostatný napouštěcí a vypouštěcí ventil. V případě poškození nosného prvku je stan schopen plnit svoji funkci. Poškozený nosný prvek je snadno vyměnitelný za provozu stanoviště. Plnění nosných prvků se provádí buď malými, velmi výkonnými elektrickými ventilátory, nebo stlačeným vzduchem z tlakových láhví. Elektrické ventilátory jsou využívány pro možnost reverzního chodu i pro vysávání vzduchu z nosných válců při balení stanů.

Stan se skládá z nosné konstrukce, podlahy a pláště. Nosnou konstrukci tvoří dvouplášťové nafukovací válce s vnitřní vzdušnicí z PUR folie ve tvaru lomeného oblouku, s plnicími ventily. Oblouky jsou v patkách spojeny s podlahou v kotevních bodech, které vymezují distanci patek a zároveň usnadňují stavbu stanu. Konstrukce stanu je v podélné ose vyztužena rozpěrnými tyčemi. Podlaha a plášť stanu jsou vyrobeny z oboustranně nánosované textilie. Boční stěny stanu jsou vybaveny třívrstevními okny, které jsou tvořeny mřížkou proti hmyzu, průsvitnou okenní folií a vnějším krytím okna.

Rozměr stanu je 6 x 6 x 3,3 m, celková délka sestavy je 18 m. Rozměr byl zvolen z prostorového důvodu pro liniové provádění hromadné dekontaminace, oddělené dekontaminace mužů a žen, důvodu kompatibility se stany, které jsou ve vybavení vojenských speciálních jednotek. V čelech stanů jsou umístěny větrací otvory, průchody pro elektrické kabely osvětlení, průchody pro přívod teplého vzduchu.

Stan č. 2

Stan č. 3

Elektroinstalace stanů – její provedení, včetně osvětlení stanů, odpovídá standardům NATO. Každý stan v sestavě SDO má řešení samostatný napájecí bod, který je chráněn rozvodnicí. Všechny vývody rozvodnic jsou soustředěny do hlavního rozvaděče v provedení IP 66, který je osazen i dalšími zásuvkami. Hlavní rozvaděč je připojen k elektrocentrále se jmenovitým výkonem 4,5 kVA. Osvětlení stanů je řešeno dvojitými osvětlovacími tělesy určenými do mokrého prostředí. Propustnost denního světla přes materiál stanů je však dostatečná, a proto dovoluje v denní době osvětlení neinstalovat. Celá elektroinstalace je svým provedením shodná s technickým řešením ve stanech obdobného určení Armády ČR.

Vodní hospodářství SDO lze rozdělit na dvě samostatné části. Jednak prostor pro provádění dekontaminace obsluhy, jednak prostor pro nanášení dekontaminačního roztoku a oplachování vodou, který je umístěn v prostředním staně.

Prostor dekontaminace obsluhy je tvořen dvěma nafukovacími záchytnými vanami se samostatným vypouštěcím ventilem, každá o rozměru 3 x 3 m. První vana slouží k odkládání kontaminovaných předmětů. Druhá vana je vybavena rošty z lehké slitiny a pochozí gumovou rohoží, na které je umístěna dekontaminační sprcha s 16 tryskami o průtoku $40\text{ l}\cdot\text{min}^{-1}$, při vstupním tlaku vody 3,5 bar. Sprcha umožňuje provádění nánosu dekontaminačního roztoku i oplachu vodou. Přepínací kohouty pro obě kapaliny jsou umístěny mimo kontaminovaný prostor. Tento způsob snižuje nároky na obsluhu v protichemickém oděvu. Aby byla zajištěna i dekontaminace

obuvi, je sprcha vybavena i ruční rozstříkovací hubicí na volné hadici. Odčerpávání odpadní kontaminované vody je prováděno ponorným elektrickým čerpadlem se spínačem chodu do rámových nádrží o objemu 2 m^3 . Nádrže jsou zakryté z důvodu odpařování a kryt je vybaven průzorem. Aby byla obsluha informována o naplnění nádrže kontaminovanou vodou, je nádrž vybavena elektrickým hladinovým spínačem.

Prostor pro nanášení dekontaminačního roztoku a oplachování vodou pro osoby je vybaven v obou částech stanů 6 tryskami a jednou ruční rozstříkovací hubicí na volné hadici, která může být využita k dekontaminaci osob na nosítkách nebo k dekontaminaci dětí. Množství odpadní vody je při vstupním tlaku $3,5\text{ bar } 50\text{ l}\cdot\text{min}^{-1}$. Voda pro sprchovací stan je dodávána mobilním průtokovým ohřívacím agregátem. Tento agregát je schopen provádět i přimíchávání detergentu. Odčerpávání odpadní kontaminované vody ze sprchového stanů je prováděno buď odčerpáváním venkovním čerpadlem přes otvory v záchytné vaně stanů, nebo ponorným čerpadlem do venkovních rámových nádrží o objemu 2 m^3 . Nádrže jsou zakryty a vybaveny elektrickou signalizací stavu naplnění.

Vytápění stanů je řešeno základní vytápěcí jednotkou o výkonu 40 kW s dieslovým hořákem, umístěným vně stanů. Rozvod teplého vzduchu je proveden stálotvarými, spirálovými, skládacími hadicemi do prvního a třetího stanů. Prostřední stan se nevytápí z důvodu prostupu tepla z obou krajních stanů a z důvodu ohřevu vzduchu od protékající teplé vody. Teplota ve stanech je plynule regulovatelná přesnosným termostatem.

Postup provádění dekontaminace

V prvním staně (č. 1) osoby svlékají kontaminované oblečení, které odkládají do igelitových pytlů o objemu 150 l. Pytle jsou následně pro transport ukládány do přepravních barelů s těsným uzavíráním. Osobní doklady a cennosti jsou ukládány zvlášť do malých igelitových pytlů o objemu 30 l. Ty jsou z důvodu manipulace a pro provádění případné dekontaminace označovány číslem totožným s číslem, které je vydáno i kontaminované osobě. K usnadnění svlékání je stan vybaven snadno dekontaminovatelnými židlemi. Pokud je osoba přinášena na nosítkách, které byly pro SDO vyrobeny ve speciální konstrukci a z materiálů, které jsou snadno dekontaminovatelné, je svlečena a číslo se jí napíše fixem na tělo. V další části prvního stanů je prováděn výplach očí speciálním roztokem a dutiny ústní pitnou vodou. K tomu slouží nádoby na pitnou vodu o objemu 50 l, barely na odpadní kontaminovanou vodu a na použité kelímky. Dále si zasažená osoba vytře vatovými tyčinkami dutiny nosní a dutiny ušní. Použité předměty odhazuje do igelitových pytlů umístěných v přepravních barelech. K výbavě stanů patří i 10 ks snadno dekontaminovatelných nosítek pro nepohyblivé osoby.

Druhý stan (č. 2) slouží k provedení vnější dekontaminace mokřím způsobem. Podle druhu a způsobu použití kontaminantu je provedena ve sprchovém staně úprava, spočívající ve způsobu nanášení dekontaminačního roztoku. Tento stan je vybaven velkou záchytnou vanou na odpadní vodu. Na podlaze stanů jsou nerezové rohože, na kterých je položena gumová protismyká rohož.

Ve třetím staně (č. 3) se dekontaminované osoby osuší ručníky na jedno použití, které odhazují do přepravních barelů. Pokud je to technicky možné, je provedena kontrolní detekce dekontaminované osoby. Následně je poskytnuto náhradní oblečení a boty. Podlaha stanů je vyložena sorbčními koberci na jímání vody.

SDO je možné uvést do pohotovosti družstvem o stavu 1+5 do 25 minut od vydání rozkazu. Kapacitní propustnost je 200 osob za hodinu, tzn. 100 osob v každé polovině SDO. Z důvodu mobility je celé stanoviště uloženo na čtyřkolový přívěs se stavitelnou výškou závěsu. V současné době je tímto stanovištěm vybaven HZS ČR v jednom provedení a je uloženo na stanici HZS hl. m. Prahy ve Strašnicích. Vzhledem k tomu, že HZS ČR přikládá tomuto problému velký důraz, budou v dalších letech postupně vybavovány tímto SDO další stanice předurčené pro zásahy na nebezpečné látky.

pplk. Ing. Petr KOTINSKÝ,
foto Milan VÁVRŮ

V ý u k a problematiky ochrany obyvatelstva

O bližší informace k tomuto problému jsme požádali PaedDr. Karla Tomka, ředitele odboru předškolního, základního, základního uměleckého a jazykového vzdělávání Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy (dále jen MŠMT).

Jaké důvody vedly k aktualizaci „Pokynu MŠMT k začlenění tematicky ochrany člověka za mimořádných událostí do vzdělávacích programů“?

Původní Metodický pokyn byl vydán v roce 1999. Od té doby se změnou legislativy i realizací reformy veřejné správy změnil některé důležité skutečnosti. Proto nám vláda uložila tento pokyn aktualizovat.

Mohl byste charakterizovat jeho obsahové zaměření? V čem vlastně dochází k hlavním změnám?

Pokyn reaguje na existenci integrovaného záchranného systému, na změny, ke kterým došlo v posledních několika letech v oblasti ochrany člověka za mimořádných událostí. Pokyn upřesňuje, v jakém rozsahu se tematika zařazuje do výuky, a také reaguje na změny v používané terminologii.

Co je cílem zařazení uvedené tematiky do učebních dokumentů?

Obecně je cílem zajistit, aby žáci všech typů škol byli přiměřeně svému věku vybaveni vědomostmi a způsobilostmi, které jim umožní účinně reagovat v situacích mimořádných událostí, chránit své životy a zdraví, případně poskytovat přiměřenou pomoc a součinnost složkám IZS.

Ochrana člověka za mimořádných událostí zahrnuje velmi široký okruh problémů. Na které z nich je obsah výuky zaměřen především?

Přesně je to popsáno ve zmíněném pokynu. Stručně se jedná o témata živelních pohrom, havárií s únikem nebezpečných látek do životního prostředí,

Usnesením vlády č. 11 ze dne 8. ledna 2003 byl ministryni školství, mládeže a tělovýchovy v součinnosti s Ministerstvem vnitra uložen úkol připravit aktualizaci pokynu k začlenění tematicky ochrany obyvatelstva za mimořádných událostí do výuky základních a středních škol.

situací teroristického útoku nebo jeho hrozby, první pomoci, evakuace a dalších souvisejících témat.

Ve kterých předmětech a v jakém rozsahu se bude tematika vyučovat a jak je výuka zabezpečena materiálně?

Vlastní organizace výuky je na rozhodnutí ředitele školy. Tematické musí být věnováno nejméně šest vyučovacími hodinami v každém školním roce. Není nařízeno, zda v jednom bloku nebo v různých vhodných vyučovacích předmětech. Blízko mají k této tematice například prvouka, přírodověda, vlastivěda, přírodopis, fyzika, chemie, tělesná výchova. Bude jistě záležet i na konkrétní situaci školy. Předpokládám, že ředitel a pedagogové budou umět vyhodnotit hlavní rizika v jejich blízkosti a na ty připravovat žáky důkladněji. **Kvalita výuky bude především záviset na připravenosti učitelů. Jak bude zajištěna jejich příprava?**

Tak je tomu ve všech vzdělávacích oblastech. Bez dobře připraveného učitele se škola neobejde. Mnozí kolegové mohou dobře využít značnou část toho, co jim dala jejich aprobace branná výchova po očistění od ideologických zbytečností. Průběžně probíhá a bude probíhat další vzdělávání pedagogů. Dnes se něm podílejí stovky organizací. Významnou úlohu v této věci jistě sehrají pedagogická centra. Hlavní postavou zůstane učitel profesionál, který je si plně vědom toho, že chce-li jim být po celý život, musí se soustavně vzdělávat. I v tematice ochrany člověka za mimořádných událostí.

Jak na uvedený pokyn reagují ředitelé škol? Domníváte se, že aktualizace pokynu přinese, ve srovnání s předchozím obdobím, i zásadnější změnu přístupu k výuce tematicky ochrany člověka za mimořádných událostí na školách?

První ohlasy jsou vesměs pozitivní. Loňské povodně, hrozba teroristických útoků, úniky nebezpečných látek do životního prostředí ukázaly, že se jedná o velmi praktickou a velmi užitečnou činnost škol, kterou přispívají skutečnému spojení školy se životem. **Při zpracování návrhu pokynu Váš odbor úzce spolupracoval s odborem ochrany obyvatelstva MV-generálního ředitelství HZS ČR. Předpokládáte, že v této spolupráci budete i nadále pokračovat?**

Spolupráce byla nejen velmi úzká, ale i velmi účinná a efektivní, velmi si toho vážíme. Předpokládáme, že v tomto duchu budeme pokračovat i v budoucnu.

Na přípravě výše uvedeného dokumentu spolupracovali pracovníci MV-generálního ředitelství HZS ČR, které se bude významnou měrou podílet i na materiálním zabezpečení výuky včetně odborné přípravy pedagogů. Způsob této spolupráce, jako i konkrétní podíl na realizaci pokynu objasnil plk. Mgr. Bohumír Martínek, ředitel odboru ochrany obyvatelstva MV-generálního ředitelství HZS ČR.

V čem konkrétně spočívala spolupráce MV-generálního ředitelství HZS ČR s MŠMT při aktualizaci pokynu k začlenění tematicky ochrany obyvatelstva za mimořádných událostí do výuky základních a středních škol?

Vzájemná spolupráce vycházela ze zkušeností z uplatňování předešlého pokynu, platného od školního roku 1999 – 2000 a spočívala v upřesnění obsahových otázek k začlenění do výuky. Rovněž bylo potřebné dát do souladu obsah připravované metodické pomůcky pro učitele s obsahem novelizovaného pokynu.

Jaké jsou Vaše představy o další vzájemné spolupráci s MŠMT při jeho realizaci?

Naše vzájemná spolupráce musí vycházet z příslušných zákonů a dalších právních předpisů. Kromě toho, tato spolupráce vychází z našich společných představ udělat základní krok k celkové přípravě obyvatelstva k sebeochraně a vzájemné pomoci při mimořádných událostech. A je zcela přirozené, že tato příprava musí začít právě u dětí a mládeže.

Vzhledem k tomu, že Ministerstvo vnitra je ústředním orgánem státní správy, kromě jiného, i pro ochranu obyvatelstva, je naší povinností zpřístupnit našemu obyvatelstvu, a tedy i školní mládeži informace, které jsou nezbytné pro případ, kdyby došlo k mimořádným událostem, které mohou ohrozit jejich životy, majetek a životní prostředí. Oceňuji proto přístup MŠMT za to, že umožnil, aby se žáci základ-

ních a středních škol dostali k těmto informacím, a aby se za pomoci svých učitelů naučili správně chovat a jednat při vzniku mimořádných událostí.

Přál bych si, aby se naše spolupráce dále rozvíjela v oblastech, ve kterých máme již velmi dobré zkušenosti. Jde především o poskytování a obnovování potřebných odborných textů a metodických pomůcek učitelům základních a středních škol, metodických pomůcek k výuce a o přípravu učitelů.

V jakých oblastech HZS ČR poskytne nebo může poskytnout pomoc školám při zabezpečení výuky a učitelům v jejich přípravě?

První krok jsme již udělali. Seznámili jsme odpovědné příslušníky HZS krajů s novelizací pokynu k začlenění tematiky ochrany člověka za mimořádných událostí do výuky, včetně doporučení forem pomoci školám při jeho naplňování.

Rada škol má již dnes velmi dobré zkušenosti z účasti příslušníků HZS ČR na besedách s žáky, ale také z účasti žáků na různých ukázkách, které pro ně jak profesionální, tak i dobrovolní hasiči uskutečňují. Tato forma pomoci bude i v budoucnu nejčastější. Pomoci školám můžeme také při organizaci praktického cvičení.

Dále jsme připraveni proškolit vybrané pracovníky krajských pedagogických center k dané problematice našimi odborníky tak, aby získané znalosti mohli

využít při organizaci kurzů v rámci dalšího vzdělávání učitelů. HZS jednotlivých krajů již navázaly spolupráci s pedagogickými centry. Výsledkem této spolupráce jsou nabídky a první uskutečněné kurzy pro učitele, kteří tuto tematiku budou vyučovat. Budeme usilovat o to, aby se příslušníci a občanští zaměstnanci HZS krajů na těchto kurzech i nadále aktivně podíleli.

V pokynu je uvedeno, že MV-generální ředitelství HZS ČR vydá k této tematice metodickou příručku a zajistí její distribuci. Můžete uvést kdy a jak bude distribuce probíhat?

Cestou HZS krajů byla distribuce této příručky zahájena v dubnu letošního roku. Každá základní a střední škola by měla postupně, do konce tohoto školního roku, obdržet po jednom výtisku. Příručka je zveřejněna i na internetové stránce MV-generálního ředitelství HZS ČR www.mvcr.cz/hasici/obcan/proskoly/proskoly.html.

K problematice ochrany obyvatelstva vydalo MV-generální ředitelství HZS ČR v loňském roce řadu pomůcek, ať již videokazet nebo příruček. Které z těchto pomůcek mají školy k dispozici, případně jak a kde je mohou získat?

V roce 2002 byla na základní a střední školy, cestou HZS krajů, distribuována videokazeta s videofilmy, zaměřenými k chování obyvatelstva

při povodni, úniku nebezpečných látek do životního prostředí a k poskytování první pomoci při různých druhích zranění. Dále byly distribuovány příručky „Pro případ ohrožení“ a „Sebeochrana obyvatelstva“. Příručku „Pro případ ohrožení“ si mohou školy za úhradu objednat na adrese: PhDr. Ivo Schovanec, Krosenská 533, 181 00 Praha 8, tel. č. (fax) 233543220, mobil 607149663. Obě příručky jsou zveřejněny také na internetové adrese www.mvcr.cz/hasici/ občan.

Připravujete k vydání další pomůcky?

V letošním roce připravíme scénář k výrobě videofilmu, který bude zaměřen na problematiku požárů a požární prevenci. K vydání připravujeme také novou příručku „Zásady chování obyvatel při úniku škodlivin“.

Kde mohou školy získat další informace k výuce jednotlivých témat, případně širší informace k problematice ochrany obyvatelstva?

Kromě již zmiňovaných příruček jsou na internetové stránce Ministerstva vnitra zveřejněny například příručka k chování při povodních, odpovědi na nejčastější otázky občanů, jako i další aktuální informace k problematice ochrany obyvatelstva. Dále je možné získat informace u HZS krajů a na jejich územních odborech.

kpt. Dr. Jaroslav VYKOUKAL

Pomůcky pro školy

MV-generální ředitelství HZS ČR dodalo základním a středním školám v roce 2002 tyto metodické pomůcky:

- 1) Příručku pro obyvatele „Pro případ ohrožení“.
- 2) Metodickou pomůcku pro orgány státní správy, územní samosprávy, právnické osoby a podnikající fyzické osoby „Sebeochrana obyvatelstva“.
- 3) Videokazetu se čtyřmi videofilmy (Povodně a ochrana člověka, Havárie s únikem nebezpečných látek, Než přijede záchranka – poskytování první pomoci, Ochrana obyvatelstva za mimořádných událostí).

K výuce lze dále využít učební texty pro základní školy, vydané k výše uvedené problematice nakladatelstvím FORTUNA v roce 2002, které mají schvalovací doložku Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy:

- Ochrana člověka za mimořádných událostí - Sebeochrana a vzájemná pomoc (pro občanskou a rodinnou výchovu na ZŠ),
- Ochrana člověka za mimořádných událostí - Havárie s únikem nebezpečných látek, Radiační havárie (pro chemii a fyziku na ZŠ),
- Ochrana člověka za mimořádných událostí - Živelní pohromy (pro zeměpis a přírodopis na ZŠ).

Dále je možné využít informace, týkající se problematiky ochrany obyvatelstva za mimořádných událostí, které jsou zveřejňovány na internetové stránce Ministerstva vnitra – www.mvcr.cz/hasici/obcan.

Do konce června letošního roku bude postupně každé základní a střední škole dodána, cestou hasičských záchranných sborů krajů a v součinnosti

s odbory školství krajských úřadů, aktualizovaná příručka pro učitele základních a středních škol „Ochrana člověka za mimořádných událostí“.

Její druhé, upravené a doplněné vydání zpracoval autorský kolektiv, vedený ředitelem odboru ochrany obyvatelstva MV-generálního ředitelství HZS ČR plk. Mgr. Bohumírem Martínkem a ředitelem Institutu ochrany obyvatelstva Lázně Bohdaneč RNDr. Petrem Linhartem, CSc.

Příručka je členěna do čtyř základních témat.

Téma I: „Ochrana obyvatelstva za mimořádných událostí“ je svým obsahem využitelné především pro výuku v občanské nebo rodinné výchově. Podává všeobecný přehled o problematice ochrany obyvatelstva za mimořádných událostí. Informuje o zajištění ochrany obyvatelstva za mimořádných událostí v České republice, o integrovaném záchranném systému, o základních úkolech ochrany obyvatelstva. Objasňuje postupy při vyhlášení varovného signálu Všeobecná výstraha, zásady pro opuštění bytu v případě nařízené evakuace, postupy při obdržení podezřelé zásilky, při anonymním oznámení o uložení bomby, třaskaviny nebo použití nebezpečné látky, při přípravě a použití improvizované ochrany osob v radioaktivně, chemicky a biologicky zamořeném prostředí.

Téma II: „Živelní pohromy“ je svým obsahem využitelné především pro výuku v zeměpisu a přírodopise. Zaměřuje se na mimořádné události, způsobené přírodními silami. Řeší problematiku požárů (předcházení požárům, postup v případě požáru), problematiku povodní a sesuvů půdy (ochrana před sněhovými lavinami), atmosférických poruch a zemětřesení.

Témata III a IV: „Havárie s únikem nebezpečných látek“ a „Radiační havárie jaderných energetických zařízení“ se soustřeďují na mimořádné události, způsobené lidskými činnostmi, nedbalostí nebo technickými poruchami. Svým obsahem jsou využitelné především pro výuku v chemii a fyzice.

Na konci každého tématu jsou doplňující informace a testy k ověření znalostí. V závěru příručky jsou uvedeny náměty pro praktické cvičení.

Dušan SLÁVIK

Vzdělávání v oblasti krizového řízení

Bezpečnostní rada státu schválila svým usnesením č. 211 ze dne 25. září 2001 „Koncepti vzdělávání v oblasti krizového řízení“. Její realizací bylo po odborné stránce pověřeno Ministerstvo vnitra v součinnosti s Ministerstvem obrany a Správou státních hmotných rezerv. Koordinací vzdělávacího procesu v oblasti krizového řízení bylo pověřeno Ministerstvo vnitra-generální ředitelství HZS ČR (MV-GR HZS ČR).

Generální ředitel HZS ČR a náměstek ministra vnitra ustanovil 31. října 2001, v součinnosti s Ministerstvem obrany a Správou státních hmotných rezerv (SSHR), mezirezortní skupinu jako pracovní a poradní orgán pro řešení otázek, spojených s problematikou koordinace procesu vzdělávání v krizovém řízení. Mezirezortní skupina plní funkci ad hoc skupiny „Výboru pro civilní nouzové plánování“ a „Výboru pro obranné plánování.“

Mezirezortní skupina se na svých jednáních zabývala plněním harmonogramu činnosti v souladu s usnesením Bezpečnostní rady státu č. 211/2001 a ujednocením celkových přístupů zainteresovaných rezortů. Za obsahovou náplň modulů základní přípravy (moduly A, B, C), která je společná pro všechny cílové skupiny, odpovídá Ministerstvo vnitra a Ministerstvo obrany. Za obsahovou náplň modulů odborné přípravy (modulů D, E, F, G, H, CH), kterou musí absolvovat odborní pracovníci krizového řízení, odpovídají Ministerstvo vnitra, Ministerstvo obrany a SSHR podle stanovené gesce. Celý proces vzdělávání v oblasti krizového řízení je koordinován MV-GR HZS ČR.

V souladu s usnesením Bezpečnostní rady státu č. 211/2001 byly požádány vybrané veřejné a státní vysoké školy (Policejní akademie, Vojenská akademie Brno, Vysoká vojenská škola pozemního vojska

Veškov, Univerzita Pardubice, Vysoká škola báňská-Technická univerzita Ostrava a Vysoká škola ekonomická-Institut krizového managementu Praha) o spolupráci při pokrytí požadavků mezirezortní skupiny při zabezpečování vzdělávání, zejména pro úroveň krajských a rezortních orgánů krizového řízení. V této souvislosti s nimi byly projednány otázky využití jejich odborného zaměření, technických a studijních možností, lektorace a vzájemné informovanosti o studij-

ních plánech a připravovaných kurzech v oblasti krizového řízení.

Příprava školitelů

Ministerstvo vnitra ve spolupráci s Ministerstvem obrany a SSHR v souladu s harmonogramem usnesení Bezpečnostní rady státu č. 211/2001 zahájilo v listopadu 2001 v pravidelných týdenních soustředěních realizaci vzdělávání odborných pracovníků – školitelů krizového řízení - pilotním projektem v Institutu ochrany obyvatelstva Lázně Bohdaneč. K tomu byly zpracovány vzdělávací programy pro realizaci odborné přípravy školitelů. Účastníci (pracovníci HZS krajů a vzdělávacích středisek) byli připravováni jako budoucí školitelé a organizátoři vzdělávání v oblasti krizového řízení, ochrany obyvatelstva a integrovaného záchranného systému pro cílové skupiny na území krajů. Ministerstvo obrany a SSHR zabezpečily dostatečné množství školitelů z řad vlastních pracovníků a zejména z řad veřejných a státních vysokých škol.

Čtyři týdenní bloky výuky byly doplněny týdenním blokem, který obsahoval samostatné přednášky z oblasti principů vzdělávání dospělých, moderních didaktických metod, legislativy a informační podpory pro krizové řízení. Každé soustředění bylo zakončeno panelovou diskusí za účasti odborníků

	Bylo pozváno	Zúčastnilo se	v %
Starostové obcí s rozšířenou působností	186	144	78
Starostové obcí s pověřeným obecním úřadem	183	103	56
Celkem	369	247	67

na reformu veřejné správy. Celý kurz pro školitele krizového řízení byl ukončen v měsíci květnu 2002 závěrečnou zkouškou. Absolventi těchto kurzů jsou schopni jak po stránce organizační, tak po stránce odborné připravit vzdělávací proces v krizovém řízení pro cílové skupiny na území kraje. Gestorem této přípravy jsou HZS krajů.

Ministerstvo vnitra, Ministerstvo obrany a SSHR, jako gestoři odborné přípravy, zpracovaly do 30. června 2002 ve své působnosti návrhy vzdělávacích programů.

V souladu se schválenou brannou, krizovou a další související legislativou k druhé etapě reformy veřejné správy jsou prováděny jejich úpravy a sjednocovány postupy realizace na jednotlivých úrovních veřejné správy.

Vzdělávání starostů

Poznatky a zkušenosti z řešení krizové situace, související s povodňovou situací v srpnu 2002, kdy hlavní odpovědnost nesla obecní a státní správa, ukázaly na potřebu zaměřit vzdělávání v oblasti krizového řízení zejména na odpovědné a odborné pracovníky veřejné správy. Tato skutečnost byla na podzim roku 2002 dále umocněna volbami do zastupitelstev obcí, kdy došlo z větší části k obměně starostů obcí a jejich tajemníků. Dalším faktorem k zaměření procesu plošného vzdělávání bylo ukončení činnosti okresních úřadů a převedení části jejich pravomocí na obce.

Na základě výše uvedených skutečností bylo nutné neprodleně zahájit proces plošného vzdělávání starostů obcí v krizovém řízení ve smyslu zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon), ve znění zákona č. 320/2002 Sb., a zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, ve znění zákona č. 320/2002 Sb.

Úvodní jednodenní školení pro starosty obcí s rozšířenou působností na území Moravy se uskutečnilo dne 4. února 2003 v Odborném učilišti požární ochrany v Brně. Pro starosty obcí s rozšířenou působností na území Čech proběhlo obdobné školení dne 11. února 2003 v Institutu pro místní správu v Benešově. Se starosty obcí s pověřeným obecním úřadem byla tato školení provedena obdobným způsobem a ve stejném rozsahu.

Cílem školení bylo poskytnout základní informace o úloze obcí s rozšířenou působností a obcí s pověřeným obecním úřadem v oblasti krizového řízení a ochrany obyvatelstva, integrovaného záchranného systému, obrany, vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku a hospodářských opatření pro krizové stavy.

ku a hospodářských opatření pro krizové stavy.

Školení starostů obcí s rozšířenou působností prováděli lektori MV-generálního ředitelství HZS ČR, Policejního prezidia Policie ČR, MV-odboru bezpečnostní politiky, Generálního štábu Armády ČR a SSHR. Tato úvodní školení se obecně setkala s pozitivním ohlasem i účastí pozvaných starostů. Z celkové počtu 369 pozvaných starostů se školení zúčastnilo 247 osob, tj. 67%. Každý účastník školení obdržel soubor přednášek a prezentací v tištěné podobě. Konkrétní vyhodnocení účasti starostů na provedených školeních uvádí tabulka.

Nejen starostové

Po zajištění školení pro starosty výše uvedených obcí se uskutečnila obdob-

ná jednodenní školení pro primátory statutárních měst, hejtmany krajů a zástupce starostů obcí s rozšířenou působností.

Od září letošního roku budou probíhat školení pro tajemníky bezpečnostních rad obcí s rozšířenou působností.

Školení určených zástupců starostů obcí s pověřeným obecním úřadem, starostů nebo určených osob ostatních obcí bude organizováno cestou školitelů krizového řízení ve spolupráci s krajskými úřady a ve vzdělávacích zařízeních HZS ČR. Jejich rozsah a obsah se bude řídit podle toho, ke které cílové skupině příslušná osoba patří.

Závěrem lze konstatovat, že zahájení vzdělávání v oblasti krizového řízení se setkalo s kladným hodnocením a přáním pořádat školení minimálně 1x ročně s větším zaměřením na praxi a vzájemné vyměňování zkušeností.

*ppor. Mgr. Jaroslava STARCOVÁ,
foto Milan VÁVRŮ*

 Institut krizového managementu VŠE

 Policejní akademie ČR

 VVŠ PV ve Vyškově

 Česká pobočka AFCEA

 Vojenská akademie Brno

Vás zvou
na 6. odbornou konferenci s mezinárodní účastí
pod záštitou ministra vnitra Mgr. Stanislava Grosse
a ministra informatiky Vladimíra Mlynáře

SOUČASNOST A BUDOUCNOST KRIZOVÉHO ŘÍZENÍ 2003

Téma konference

„ŽIJEME VE STOLETÍ ASYMETRICKÝCH HROZEB...“

Dne 24.11.2003: plenární den
Dne 25.11.2003: 1. sekce: Krizové a havarijní plánování a řízení
 2. sekce: Bezpečnost elektronického věku

Místo konání: hotel Olšanka, Táborská 23, Praha 3
Čas konání: dne 24.11.- začátek v 09.15 hodin
 - společenský večer od 19.00 hodin
 dne 25.11.- začátky sekcí v 09.00 hodin

**Účastnický poplatek za celou konferenci činí 3 950 Kč (včetně DPH 5%),
 poplatek za druhý den konference činí 1 980 Kč.**

INFORMACE PRO PŘEDNÁŠEJÍCÍ
 Tak jako každý rok, můžete se i letos zúčastnit konference jako přednášející.
 Anotaci Vašeho příspěvku spolu se závaznou přihláškou nám proto prosím doručte
 nejpozději do 30. září 2003.

Další informace jsou zveřejněny na stránkách www.emergency.cz.
 Dotazy týkající se konference Vám zodpovíme na e-mailové adrese konference@tsof.cz,
 nebo na telefonním čísle 261 348 765 (R. Oravcová).

Záchranný pes dnes

Organizací sympozia byl Světovou záchrannou organizací IRO (International Rescue Dog Organization) pověřen Svaz záchranných brigád kynologů České republiky (SZBK ČR), který byl jedním ze zakládajících členů IRO. Ta sdružuje záchranné organizace, zabývající se problematikou záchranných prací pomocí speciálně cvičených psů, z celého světa.

Symposium bylo spojeno, mimo jiné, i s volbou nového prezidia IRO a oslavami spojenými s 10. výročím založení IRO. Akce se zúčastnilo celkem 85 delegátů ze 17 zemí světa.

„Osobně jsem velice rád a vážím si skutečnosti, že Mezinárodní organizace záchranných psů IRO vybrala Českou republiku jako pořadatele letošního sympozia“, řekl při zahájení generální ředitel HZS ČR a náměstek ministra vnitra genmjr. Ing. Miroslav Štěpán. „Doufám, že je lze do značné míry chápat i jako uznání a ocenění náročné práce našich psovodů – záchrannů.“

Hlavní organizátor sympozia, SZBK ČR, je občanským sdružením, zabývajícím se záchrannými pracemi pomocí speciálně vycvičených psů. Jejich výcvik je veden k vyhledávání živých i mrtvých osob v nejrůznějších prostředích.

V zimních podmínkách jde převážně o hledání osob zapadlých ve sněhu nebo zavalených v lavině, v letním čase pak vyhledávání osob ztracených v

nepřístupných terénech, většinou dětí nebo starších osob. Specifickou kapitolu tvoří nejmladší odvětví záchranné kynologické činnosti, kterou je vyhledávání utonulých osob pod vodní hladinou.

Těžiště záchranného výcviku psů však tvoří hlavně vyhledávání osob, zavalených v sutinách. Jde o prohledávání zřícených rodinných domků po výbuchu plynu, sesutých staveb, likvidace nejrůznějších průmyslových havárií apod. Při pomoci v zahraničí jde pak hlavně o působení po zemětřesení, jako byly tragické události roku 1999

v Turecku nebo na Taiwanu.

SZBK ČR je členěn do krajských brigád, které fungují na území jednotlivých regionů. Každá brigáda disponuje několikačlennou zásahovou jednotkou psovodů. Jejich činnost je řízena po metodické stránce prezidiem svazu, voleným jedenkrát za čtyři roky celostátním sjezdem.

Se SZBK ČR byla uzavřena dohoda o plánované pomoci na vyžádání ve smyslu §

Ve dnech 24. až 27. dubna 2003 se konalo již v pořadí IX. světové symposium záchranných psů „Záchranný pes dnes“. Záštitu nad sympoziem převzal ministr vnitra Mgr. Stanislav Gross.

21 zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů,

ve znění pozdějších předpisů. Dohoda byla uzavřena 16. června 1999 a upravuje zásady součinnosti. Mimo jiné je v dohodě povinnost SZBK ČR vytvořit poho-

tovostní jednotku psovodů v potřebném počtu psovodů pro potřeby HZS ČR. Uzavřením dohody o plánované pomoci na vyžádání se SZBK ČR stal ostatní složkou integrovaného záchranného systému se všemi právy a povinnostmi, které vyplývají ze zákona č. 239/2000 Sb.

Čtyřdenní program obsahoval přednášky, které většinou popisovaly organizaci vyhledávacích a záchranných (USAR) týmů v jednotlivých zemích a zapojení záchranných psů v těchto týmech. Těžiště problematiky spočívalo v přiblížení systémů výcviku a zkoušek záchranných psů, které co nejrealněji napodobují podmínky praktických nasazení. Byly zde diskutovány také rizika a poznatky, které vyplynuly z nasazení záchranných psů po teroristickém útoku na Světové obchodní centrum.

Účastníci sympozia mohli shlédnout ukázkou praktické činnosti, která pro ně byla připravena v Kostelci nad Labem příslušníky HZS hl. m. Prahy a psovody SZBK ČR, zařazenými do jednotky MV – generálního ředitelství HZS ČR, určené pro zapojování do mezinárodních záchranných operací.

*npor. Ing. Richard FRANC,
foto kpt. Dr. Jaroslav VYKOUKAL
a Milan VÁVRŮ*

Humanitární pomoc

Na základě žádosti turecké vlády poskytla Česká republika na přelomu března a dubna letošního roku humanitární pomoc Turecké republice, na jejímž zabezpečení se významnou měrou podíleli i pracovníci MV-generálního ředitelství HZS ČR a další příslušníci HZS ČR.

Turecké republiky

Ze zařízení MV-generálního ředitelství HZS ČR v Kamenici byly ve čtvrtek 27. března 2003 vypraveny tři kamiony s dodávkou humanitární pomoci Turecké republiky. Dodávka, která obsahovala dvě polní kuchyně, 1000 ks vlněných příkrývek, 40 ks stanů a chemické přípravky, určené k odmořování a desinfekci, byla turecké straně předána v sobotu 29. března 2003 na bulharsko-tureckých hranicích.

Do Turecké republiky jsme odcestovali letecky 30. března 2003. Účelem našeho několikadenního působení bylo, kromě předání humanitární pomoci (20 chemických průkazníků CHP 71 s příslušenstvím a manuálem pro použití), také vyškolení skupiny tureckých chemických instruktorů na zjišťování přítomnosti bojových otravných látek.

Po příletu na letiště v Ankaře jsme byli přivítáni zástupcem velvyslance ČR v Turecku a pracovníky civilní obrany (dále jen CO) Turecka, kteří nás, spolu s materiálem, připravili na Generální ředitelství CO, kde jsme měli zajištěno provizorní ubytování. Školení chemických instruktorů probíhalo

v Ústřední škole CO Turecka, která se nachází asi 20 km od Ankary. Instruktoři, kterých bylo celkem 35, se rekrutovali ze zaměstnanců CO Turecka a Ministerstva zemědělství.

První den školení byly probány teoretické základy práce s CHP 71, ochrana proti účinkům bojových chemických látek a nácvik detekce s použitím průkazníku. Velmi důležitou pomůckou při školení byl překlad manuálu práce s CHP 71 do turečtiny. Rovněž přítomnost tlumočnice mezi českým a tureckým jazykem, která byla uvolněna na dny školení ambasádou ČR v Ankaře, se ukázala být nezbytnou, protože pouze asi šest instruktorů ovládalo v dostatečné míře anglický jazyk.

Druhý den byl zopakován postup práce s průkazníkem na učebně. Následně proběhl pod širým nebem nácvik detekce s použitím protichemických ochranných prostředků. V průběhu celého školení bylo zodpovězeno velmi mnoho dotazů, týkajících se různých oblastí protichemické ochrany, práce s CHP 71, atd. Je potřebné zdůraznit, že se akce setkala s velkým zájmem ze strany MV-Generálního ředitelství CO Turecka. Osobně jsme byli přijati jak generálním ředitelem CO, který podepsal předávací protokoly k humanitární pomoci, tak i dalšími představiteli MV-Generálního ředitelství CO Turecka. Ti všichni vyjádřili nejen velmi vřelé poděkování za veškerou poskytnutou humanitární pomoc, ale zároveň se zajímali o systém požární ochrany a ochrany obyvatelstva v České republice, jako i o strukturu a další aktivity HZS ČR.

V průběhu setkání vyjádřili představitelé CO Turecké republiky předběžný zájem vyslat do České republiky tři až čtyři protichemické specialisty, kteří by byli, v rámci krátké stáže u HZS ČR, proškoleni v celém spektru opatření protichemické ochrany.

Závěrem je možné konstatovat, že akce splnila svůj cíl. Turečtí chemičtí instruktoři jsou schopni s použitím manuálu pracovat s CHP 71 a materiální humanitární pomoc bude využita v rámci CO a Červeného kříže Turecka.

*Ing. Milan HRON a Ing. Karel MUSIL,
foto Milan VÁVRŮ a autoři*

Poslání a struktura CO Turecka

Hlavní těžiště činnosti CO Turecka spočívá v minimalizaci následků zemětřesení a technologických havárií, včetně všech opatření ochrany obyvatelstva. Síly CO Turecka jsou rozmístěny tak, aby byly schopny se dostavit do 2,5 hodin na jakékoliv místo v zemi.

- celkový počet profesionálních pracovníků - 5800,
- v 11 centrech působí 120 pracovníků (včetně lékařů a zdravotníků, všichni jsou proškoleni v poskytování první pomoci - absolvují jedno až dvouměsíční stáže v nemocnicích),
- ve velkých městech je 30 pracovníků CO,
- v malých městech je 20 pracovníků CO,
- ve velkých vesnicích je asi 10 osob, zabývajících se CO,
- 7 základů CO se soustřeďuje na poskytování první pomoci, záchranářské a humanitární pomoci, náhradního ubytování atd. Je zde rovněž uložena technika.

Ochrana obyvatelstva v Ruské federaci

Federálním orgánem výkonné moci v oblasti ochrany obyvatelstva je Ministerstvo Ruské federace pro civilní obranu, mimořádné situace a likvidaci následků přírodních katastrof. Řeší úkoly v oblasti civilní obrany, ochrany obyvatelstva a území před mimořádnými situacemi přírodního a technogenního charakteru (dále jen „mimořádné situace“) a koordinuje činnost ostatních federálních orgánů v oblasti ochrany obyvatelstva a území před mimořádnými situacemi.

Řídící struktura

Ministerstvo pro civilní obranu, mimořádné situace a likvidaci následků přírodních katastrof (Ministerstvo po dělam graždanskoj oborony, čerezvyčajnym situacijam i likvidacii posledstvyj stichijnych bédstvyj – MČS, Ministry for Civil Defence, Emergencies and Elimination of Consequences of Natural Disasters – EMERCOM, dále jen „ministerstvo“) vzniklo v roce 1995 a jeho status je v současné době dán výnosem prezidenta Ruské federace ze dne 2. srpna 1999.

Ministerstvo se ve své činnosti řídí ústavou Ruské federace, ústavními a ostatními zákony Ruské federace, výnosy a nařízeními prezidenta a dalšími legislativními akty. Svoji činnost realizuje ve spolupráci s federálními orgány státní moci, orgány státní moci subjektů Ruské federace, orgány místních samospráv a dalšími organizacemi nejrůznější právní povahy; samo o sobě je právnickým subjektem.

V čele ministerstva stojí ministr (od roku 1995 Sergej Šojgu). Celkový počet pracovníků ministerstva je asi 850 osob, z toho asi 300 příslušníků velitelské vojsk civilní obrany – vojáků z povolání (bez ochranného a obslužného personálu). V současné době se ministerstvo člení na devět odborů, osm správ a sedm samostatných oddělení.

Ministerstvu je přímo podřízeno šest regionálních expozitur, rozmístěných na celém území Ruské federace:

- centrální se sídlem v Moskvě
- severozápadní se sídlem v Sankt-Petěrburgu
- severokavkazská se sídlem v Rostově na Donu
- povolžskouralská se sídlem v Jekatěrburgu
- sibiřská se sídlem v Krasnojarsku
- dálněvýchodní se sídlem v Chabarovsku.

Některé orgány a organizace

Středisko řízení v krizových situacích (Centr upravlenija v krizisnych situacijach – CÚKS) v rámci ministerstva je orgánem každodenního řízení sil a prostředků Jednotného státního systému pro zamezení a likvidaci mimořádných situací (Jedinoj gosudarstvennoj sistemy preduprežděnija i likvidacii čerezvyčajnych situacij – RSČS, dále jen „jednotný systém“). Středisko se skládá z operativně analytického oddělení, informačně technického oddělení a ze

zabezpečovací části. K jeho hlavním úkolům patří zejména:

- zajišťování stálého a stabilního řízení sil a prostředků při likvidaci mimořádných situací
- informační zabezpečení řízení
- koordinace činnosti všech článků jednotného systému
- automatizace řídicí činnosti, programově technické a informační zabezpečení činnosti ústředního aparátu ministerstva.

Ve středisku je nepřetržitá operativní služba (směna), která organizuje okamžitou reakci na mimořádné situace. Tato směna získává, analyzuje a zpracovává informace v manuálním a v automatizovaném režimu. Je schopna současně shromažďovat informace o 2-3 mimořádných situacích na federální nebo na regionálních úrovních. Středisko zpracovává jednotlivé informace a předává je do jednotné informační sítě ministerstva, kam přicházejí také informace z regionů, federálních rezortů a prognostických služeb, patřících do soustavy jednotného systému. Tím je vytvořeno jednotné informační prostředí, umožňující spolupráci s administrativou prezidenta, vlády Ruské federace a s nejvyššími státními orgány.

Pátrací záchranná služba (Pojiskovo-spasatel'naja služba – PSS, dále jen „služba“) je samostatným právním subjektem v rámci ministerstva a předurčena k provádění vyhledávacích a záchranných prací v podmínkách mi-

mořádných situací. Skládá se z řídicích složek, pátracích a záchranných jednotek a z jednotek zabezpečení. Svoji každodenní činnost vykonává pod přímým řízením regionálních expozitur ministerstva a ve spolupráci s příslušnými orgány řízení výkonné moci subjektů ruské federace a orgány samosprávy, pověřenými řešením úkolů v oblasti ochrany obyvatelstva a území; je součástí funkčního subsystému jednotného systému. K jejím hlavním úkolům patří:

- organizace a provádění pátracích záchranných akcí při mimořádných situacích
- organizace a provádění preventivních opatření, zejména mezi obyvatelstvem
- organizace vzdělávání řídicích kádřů, specialistů, systemizovaných a dobrovolných záchranářů
- organizace součinnosti s řídicími orgány a jednotkami jednotného systému
- tvorba materiálně-technické základny pro záchrannou činnost
- opatření v sociální, právní a materiální oblasti ve vztahu k příslušníkům služby.

V současné době má služba asi 60 útvarů o celkovém počtu asi 1 800 příslušníků, dislokovaných v 55 subjektech Ruské federace. Prakticky všechny záchranné práce se provádějí s nasazením speciálních kynologických jednotek. V posledních letech se služba buduje také ve formě tzv. územních útvarů, financovaných z prostředků místních

rozpočtů. Ve 45 subjektech Ruské federace bylo vytvořeno 142 těchto útvarů o celkovém počtu asi 4,4 tis. osob.

Vojenské jednotky civilní obrany ve své současné podobě existují od roku 1991, kdy byly převedeny z rezortu obrany do ministerstva a jsou jeho celostátními zásahovými jednotkami. Jejich předurčení a také technika se postupně změnily. V současné době jsou součástí jednotného systému a v mírové době se nasazují na záchranné a likvidační práce při mimořádných situacích, na evakuaci postiženého obyvatelstva atd. V případě ozbrojeného konfliktu provádějí radiační, chemický a biologický průzkum, pyrotechnické práce atd. V posledních letech jsou součástí těchto vojsk speciální záchranné brigády, mechanizované letecké pluky a výsádkářské oddíly.

Vůbec první profesionální záchrannou složkou v dějinách Ruska je v roce 1992 vzniklý Státní ústřední letecký záchranný útvar (Gosudarstvennyj centralnyj aeromobilnyj otrjad – Centrospas) v rámci ministerstva (dále jen „útvar“). Jeho hlavním úkolem je operativní reakce na mimořádnou situaci v libovolných zeměpisných a klimatických podmínkách. Skládá se z pěti služeb, a to ze záchranné, inženýrské, spojovací a informační, dopravní a materiálně-technické. Součástí útvaru je letecká zdravotnická služba a moskevská záchranná služba a některé speciální sekce (kynologická, potápěčská, výsádkářská atd.). V současné době v něm pracuje asi 400 osob.

Za účelem synergie vědeckých, technických a informačních možností státních orgánů a organizací a dalších subjektů různé právní povahy pro rozvoj monitorování a prognózování mimořádných událostí a s tím spojené minimalizace jejich následků byla v roce 1997 v rámci ministerstva zřízena Agentura pro monitoring a prognostiku mimořádných situací (Agentstvo po monitoringu i prognózování čezvyčajnych situacij – VNII GOČS). Základní směry činnosti této agentury lze rozdělit do šesti oblastí. V informační oblasti se jedná o vytvoření jednotného informačního prostoru pro efektivní jednotný komunikační systém v rámci monitoringu a prognostiky mimořádných situací. Vypracovávání návodů, předpisů a směrnic a atestace metodik je činností normativně-právní oblasti. Zařízení a vybavení systémů a komplexů pro monitorovací činnost, včetně tvorby nových technologických postupů a scénářů efektivní reakce na mimořádné situace, je náplní vědecko-technické oblasti. V oblasti mezinárodní spolupráce se jedná o podíl na mezinárodní monitorovací síti a o výměnu zjištěných informací. Oblast monitorování a oblast prognózování se zabývají monitorováním území a předpovídáním především zemětřesení, a do určité míry také možnosti vzniku rozsáhlých lesních požárů a záplav.

Rozhodujícím vzdělávacím zařízením, vědeckým a metodickým centrem v působnosti ministerstva je Akademie civilní ochrany (Akademija graždanskoj zaščity). Byla zřízena v roce 1992 a je vysokou školou ministerstva, vědeckým a metodickým centrem pro výzkum problematiky v oblasti ochrany obyvatelstva a území v případě mimořádných situací a vzdělávání vědecko-pedagogických kádrů. Mezi její hlavní úkoly patří:

- vzdělávání řídicích kádrů a specialistů v oblasti civilní obrany, prevence a likvidace mimořádných situací a ochrany obyvatelstva,
- organizování a provádění základního a aplikovaného výzkumu v problematice civilní obrany, prevence a likvidace mimořádných situací přírodního, technogenního a ekologického charakteru,
- osvěta v oblasti prevence a likvidace mimořádných situací mezi obyvatelstvem a mládeží,
- studijní a analyticko-syntetická činnost na bázi vlastních a zahraničních zkušeností v oblasti ochrany obyvatelstva, jeho přežití za mimořádných situací a v oblasti odolnosti výrobních a jiných objektů národního hospodářství,
- rozvoj mezinárodní spolupráce v oblasti vzdělávání personálu a příprava obyvatelstva,
- účast při tvorbě zákonů, nařízení, prováděcích pokynů a dalších legislativních a normativních aktů, vztahujících se k problematice mimořádných situací a ochraně obyvatelstva při jejich vzniku.

Mezinárodní centrum vzdělávání záchrannářů (Měždunarodnyj centr podgotovki spasatelej – MCPS), které je součástí ministerstva, vzniklo v roce 1998 jako ústřední vzdělávací instituce ministerstva pro oblast záchrannářství. K jeho hlavním úkolům patří vzdělávání záchrannářů, organizátorů a specialistů záchranných prací při mimořádných situacích jak ministerstva, tak také ostatních rezortů Ruské federace, zvyšování kvalifikace a zdokonalovací vzdělávání

výše uvedených pracovníků jak z Ruské federace, tak i ze zahraničí, udělování atestací a provádění expertíz v oblasti záchranných prací a jejich organizace.

Závěr

Z výše uvedeného poměrně jednoznačně vyplývá, že rozhodující odpovědnost za problematiku mimořádných událostí – nejrůznějších přírodních a antropogenních katastrof a krizových situací má stát a k tomu má vytvořené rozsáhlé pevné struktury, existující většinou v rámci ministerstva a s kompetencemi na celém území Ruské federace. Záchranné struktury v kompetenci jednotlivých subjektů Ruské federace jsou minimální a vznikají velice pomalu. Také podíl privátních záchranných a humanitárních organizací na záchrannářských činnostech, tak jak jej známe z vyspělých zemí, pokud vůbec existuje, je minimální.

Stát rovněž disponuje mohutným aparátem civilní obrany (vojenské jednotky s celostátní působností) určeným k ochraně obyvatelstva v případě války. O nějakém rozdělení kompetencí k ochraně obyvatelstva v míru a ve válce mezi federální stát a regiony, tak jak je obvyklé ve velkých zemích nebo ve státech se spolkovým uspořádáním, nemůže být ani řeči. Rovněž militarizace ministerstva a jeho podřízených součástí je, zejména vzhledem k vojenským jednotkám civilní obrany, velmi vysoká.

Asi od poloviny devadesátých let se začíná rozlišovat ochrana obyvatelstva v mírovém období před přírodními a technogenními katastrofami a krizovými situacemi – civilní ochrana (graždanskaja zaščita) a ochrana obyvatelstva ve válce – civilní obrana (graždanskaja oborona). Za účelem vytvoření jednotné Státní záchranné služby došlo dnem 1. ledna 2002 ke sloučení Státní požární služby (Gosudarstvennoj požarnoj služby – GPS) s ministerstvem.

*Ing. Bohumil ŠILHÁNEK,
foto archiv autora*

Summary

INTEX 2003 Exercise

A group of experts for warning and detection systems (GOEWDS) of NATO member states organised the INTEX 2003 Exercise in the days of 19 – 20 March 2003. Main task:: to evolve abilities of evaluation centres for MDW.

(112, 2003, No. 2, p. 5)

Classification of fire resistance of construction products

European Union Committee accepted one of key-documents essential for safety of constructions in the Decision No. 367/2000/EC from 3rd May 2000, which is important for free market in European economic area.

(112, 2003, No. 2, p. 6)

Sort key for operation centres

Operation centres of basic elements of the Integrated Rescue System in the Czech Republic (i. e. Police, Fire Rescue Service, and Ambulance) serve as points of contact and accept requests for assistance in emergencies. These operation centres are classified based on certain criteria.

(112, 2003, No. 2, p. 7)

New law for municipal police

The Law No. 331/2002, which is a novel of the Law No. 553/1991 in latter versions, gives many changes for enlargement of forces and authorities of municipal police.

(112, 2003, No. 2, p. 10)

Research and development activities in the area of protection of population

Effectiveness and standardisation of activities, techniques and equipment are nowadays main tasks of RD in problems of protection of population. The RD activities are in fact co-ordinated by practice.

(112, 2003, No. 2, p. 12)

Mass decontamination of people

For successful facing possible risks of accidents and terrorist attacks there is necessary to understand how to act with decontamination and how to reduce damaging effect of contamination onto a safe level.

(112, 2003, No. 2, p. 15)

Classwork of protection of population

Based on the Act No. 11 of the Czech Government from 8th January 2003, the Minister of Education in cooperation with the Ministry of Interior were tasked with preparing an instruction on incorporation of subjects on protection of population in emergency into classwork of both elementary and secondary schools.

(112, 2003, No. 2, p. 18)

Education in emergency management

The State Safety Council of the CR approved "Conception of education in emergency management" by the Act No. 211 from 25th September 2001. Ministry of Interior in cooperation with Ministry of Defence and The State Authority for Material Reserves were charged with implementation.

(112, 2003, No. 2, p. 20)

Humanitarian assistance for Turkish Republic

Based on a request of the Turkish government, the Czech Republic provided humanitarian assistance to the Turkish Republic in the beginning of April 2003. Most of this assistance was ensured by officers of the Fire Rescue Service of the Czech Republic.

(112, 2003, No. 2, p. 23)

Protection of population in Russia

Critical responsibility in emergency situations in Russia has the state itself. The state disposes of wide compact structures, mostly under the Ministry of Interior, and with competencies throughout the whole territory of the Russian Federation.

(112, 2003, No. 2, p. 24)

Die Übung INTEX 2003.

Die Expertengruppe für Warn- und Selbstprüfende Systeme (GOEWDS), der Mitgliedstaaten der NATO, hat in den Tagen vom 19. bis 20. März 2003 die Übung INTEX 2003 organisiert. Ziel ist es gewesen, die Funktionstüchtigkeit der Meldezentren beim Einsatz von Massenvernichtungswaffen zu überprüfen.

(112, 2003, Nr. 2, S 5)

Die Klafifikation der Feuerwiderstandes der Baelemente und der Baukonstruktionen.

Die Betrachtungsweise der Sicherheit von Bauten ist für die Kommission der Europäischen Gemeinschaft ein massgebliches Kriterium, welches den Warenverkehr im Rahmen der Europäischen Wirtschaftsraumes beeinflusst. Seitens der Kommission gibt es hierzu die Entscheidung 2000/367/ES vom 3. Mai 2000.

(112, 2003, Nr.2, S 6)

Die Leitstelle als Teil.

Für das integrierte Rettungssystem bildet die Leitstelle, als Kontaktort zur Entgegennahme von Hilfeersuchen bei Notsituationen, eine Grundkomponente. Die Aufgaben der Leitstelle gliedert sich nach mehreren Kriterien.

(112, 2003, Nr. 2, S 7)

Neue Verfügungen für die Gemeindepolizei.

Die Ergänzung der Gesetzessammlung Nr. 553/1991 über die Gemeindepolizei und die Fassung weiterer, späterer Gesetztexte sind in der Gesetzessammlung Nr. 311/2002 zusammengefasst und bringen eine Reihe von Änderungen, die die Aufgaben und die Kompetenz der Kommunal- und der Stadtpolizei erweiteren.

(112, 2003, Nr. 2, S 10)

Die Forschungstätigkeit auf dem Gebiet des Bevölkerungsschutzes.

In erster Linie wird die Problematik des Nutzeffektes und die Standardisierung der Tätigkeiten, der Vorgänge und der technischen Massnahmen untersucht, die mit der Durchführung des Bevölkerungsschutzes in der Praxis verbunden sind. Es handelt sich hierbei um einen koordinierten Prozess der Forschungstätigkeit.

(112, 2003, Nr. 2, S. 12)

Die Massendekontamination von Personen.

Wenn man erfolgreich eine mögliche Gefahr von Unfällen und Terrorangriffen bekämpfen will, dann ist es notwendig zu verstehen, wie eine Dekontamination geschehen muss und wie die schädliche Wirkung einer Dekontamination auf ein sicheres Niveau gesenkt werden.

(112, 2003, Nr. 2, S. 15)

Der Unterricht zur Problematik des Bevölkerungsschutzes.

Gemäss dem Beschluss der Regierung der Tschechischen Republik Nr. 11 vom 8. Januar 2003 hat die Ministerin für Schulwesen, Jugend und Körperziehung, in Zusammenarbeit mit dem Ministerium des Innern, die Festlegung getroffen, eine aktuelle Anweisung vorzubereiten, zur Aufnahme der Thematik des Bevölkerungsschutzes unter ausserordentlichen Begebenheiten in den Unterricht der Grund- und Mittelschulen.

(112, 2003, Nr. 2, S. 18)

Die Bildung einer Krisenleitung.

Der Sicherheitsrat des Staates hat gemäss dem Beschluss Nr. 211 vom 25. September 2001 die "Konzeption zur Bildung einer Krisenleitung" genehmigt. Mit ihrer Realisierung wurde das Ministerium des Innern in Zusammenarbeit mit dem Ministerium der Verteidigung und der Verwaltung für Materialreserven beauftragt.

(112, 2003, Nr. 02, S 20)

Die Humanitätshilfe für die Türkei.

Auf Ersuchen der Türkischen Regierung hat die Tschechische Republik Ende März und Anfang April dieses Jahres der Türkei humanitäre Hilfe gewährt. Die Angehörigen des Feuerwehrrrettungskorps der Tschechischen Republik haben einen bedeutenden Anteil an dieser Massnahme.

(112, 2003, Nr. 2, S 23)

Der Bevölkerungsschutz in der Russischen Föderation.

Die entscheidende Verantwortung der zu lösenden Aufgaben bei Eintritt ausserordentlicher Vorkommnisse trägt der Russische Staat. Er hat hierzu umfangreiche, feststehende Strukturen geschaffen, die grundsätzlich in der Zuständigkeit des Ministerium des Innern liegen.

(112, 2003, Nr. 2, S 24)

Osvětlení a kriminalita

Nedostatek světla a především tma vyvolává u většiny z nás nepříjemné pocity tísně, nejistoty a obav. Každý tuší, že odlehlá místa a tmavá zákoutí jsou z hlediska ochrany majetku, života a zdraví nejméně spolehlivá. Tmu naopak velmi rádi využívají zloději, protože mají větší jistotu, že nebudou odhaleni.

V zahraničí, zejména ve Skandinávii, si občané své rodinné domky a jejich okolí běžně v noci, ale i za snížené viditelnosti, osvětlují. Světlo nechávají svítit podle potřeby.

U nás tomu, bohužel, tak v mnoha případech není. Přitom dostatečné osvětlení objektů a jejich okolí nabízí občanům výhody:

- Jde o nejlacinější, nejjednodušší a přitom účinnou ochranu proti zlodějům.
- Osvětlení podstatně zvyšuje naši bezpečnost při pohybu na pozemku či v domě.

■ Trvalé osvětlení

K osvětlení měst a obcí se dnes, kromě klasických zářivkových systémů, využívají i systémy optické, tzv. diamantová optika. Tyto systémy zajišťují úplné využití světelného toku, produkovaného výbojkou. Ve své podstatě jde o soustavu čtyř nastavitelných zrcadel, která dovolují nastavit vyzařovací diagram svítidla přímo podle místa instalace. Diamantová optika umožňuje například budovat osvětlení pouze po jedné straně komunikace a použít menšího počtu svítidel s nižším příkonem. Tím dochází k úsporám stavebních nákladů na rozvody kabelů, vlastní kabeláže a provozních nákladů.

■ Spínače osvětlení při setmění

Jedná se o automatické spínače elektrického proudu, které sepnou osvětlení při soumraku (tedy při určité předem nastavené intenzitě světla). Vypnutí spínačů osvětlení je prováděno automaticky podle světelných podmínek.

■ Sepnutí osvětlení při průchodu prostorem

- Sepnutí detektorem - snímač reaguje na pohyb osob a kontakt sepne veřejné osvětlení.
- Sepnutí tlačítkem - zapnutí osvětlení si určuje sama osoba. Doba sepnutí výstupního relé elektronického zařízení je závislá na délce stisknutí ovládacího tlačítka. Při mžikovém stisku se sepne výstup na několik sekund. Při delším podržení tlačítka řádově na několik minut.

■ Alarmové osvětlení

Detektor spíná výstupní kontakt při pohybu osob ve svém zorném poli. Kontakt může spínat osvětlení v narušeném prostoru či případně v kombinaci s výstražným světlem dávat jinou signalizaci.

■ Dálkové spínání

K dispozici je celá řada elektronických spínačů, které pomocí rádia nebo telefonní linky dálkově ovládají sepnutí osvětlení daného objektu, případně zapnutí rozhlasu, televize, topení apod.

Například časový spínač, rozsvěčující každý večer v různém čase stolní lampu, či spouštějící hlasitě hrající radiopřijímač, může budít zdání, že místnost je obývaná. Zloděj, který si objekt vytipoval zpravidla znejistí a od svého záměru upustí.

■ Nouzové osvětlení

Při výpadku elektrické sítě (230V, 380V) je nutné u některých důležitých objektů (nemocnice, úřady) počítat se zajištěním provizorního napájení a osvětlení ze záložních zdrojů (elektrocentrála) nebo pouze nouzového osvětlení (napájecí baterie 24V).

■ Svítivé materiály

Netradiční možnosti, jak zvýšit bezpečnost, jsou svítivé materiály, které pracují na principu postupného uvolňování viditelné záře po zhasnutí umělého nebo denního světla. Tyto materiály lze používat jako obklady nebo nátěry pro označení vypínačů, těles tvořících překážky a hrany, zábradlí, svítících pruhů na podlaze šipkami, ukazujícími směr úniku z budovy, přístup do sklepů, garáží. Vyrábí se též jako samolepicí tapety a pásy, tkaniny pro šití bezpečnostních oděvů, desky na výrobu značek apod. Dále jsou to i hmoty s fluorescenčním efektem, které při svícení začnou zářit.

Z uvedených způsobů využití světla jako prostředku na zajištění větší bezpečnosti občanů vyplývá, že ne jenom ekonomická hlediska jsou ta nejsprávnější; například světlo, které svítí celou noc, uchrání na parkovišti mnoho aut před vykradením, zajistí klidný spánek obyvatelům rodinných domků a vilek.

Kvalitní osvětlení ve všech prostorách má jednoznačně velký vliv na pocit bezpečí občanů, na ochranu zdraví a majetku, na předcházení trestné činnosti.

JUDr. Pavel KOCÁBEK a JUDr. Tomáš KONÍČEK,
foto: archiv autorů

ZÁSADY

pro poskytování účelových dotací vybraným obcím v rámci reprodukce požární techniky pro jednotky požární ochrany

Ministerstvo vnitra-generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky (dále jen MV-GŘ HZS ČR) stanoví pro poskytování účelových dotací vybraným obcím z rozpočtové kapitoly MV-GŘ HZS ČR v rámci reprodukce požární techniky (dále jen „reprodukce PT“) pro jednotky požární ochrany následující zásady:

Čl. 1 Všeobecné informace

1. Poskytování účelových dotací (dále jen „dotace“) v rámci reprodukce PT zabezpečuje MV-GŘ HZS ČR z prostředků státního rozpočtu v rámci rozpočtové kapitoly Ministerstva vnitra v souladu s § 24 zákona č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů, a vyhláškou č. 40/2001 Sb., o účasti státního rozpočtu na financování programů reprodukce majetku.
2. Dotaci lze poskytnout pouze na základě písemné žádosti obce.
3. Na poskytnutí dotace není právní nárok. Poskytnutím dotace se nezakládá ani nárok na poskytnutí další dotace z rozpočtu MV-GŘ HZS ČR v případě, že akce nebo projekt bude pokračovat v dalších letech.

Čl. 2 Technické a organizační požadavky

1. Dotace se poskytuje výhradně na pořízení nové požární techniky. Typ požární techniky, na kterou se dotace poskytuje, vyhláší MV-GŘ HZS ČR.
2. Požární technika, která bude financována z dotace, musí splňovat technické podmínky, stanovené vyhláškou č. 49/2003 Sb., o technických podmínkách požární techniky.
3. Dotace může být poskytnuta pouze těm obcím, jejichž jednotka požární ochrany je v rámci plošného pokrytí kraje jednotkami požární ochrany zařazena v kategoriích JPO II nebo JPO III.
4. Žádost o dotaci se podává prostřednictvím příslušného HZS kraje nejpozději do 30. dubna roku předcházejícímu tomu, v němž má být dotace poskytnuta.
5. V žádosti obec uvede název obce, zařazení jednotky požární ochrany do kategorie podle plošného pokrytí kraje jednotkami požární ochrany, výši finančních prostředků z rozpočtu obce, případně další zdroje financování, druh požární techniky, pro který obec žádá dotaci, a zdůvodnění svého požadavku.
6. Investiční akce musí být posouzena příslušným HZS kraje z hlediska účelnosti pro dané území a podle ustanovení přílohy č. 4 vyhlášky č. 247/2001 Sb., o organizaci a činnosti jednotek požární ochrany. Požadavek musí být v souladu se zařazením jednotky požární ochrany do poplachového plánu kraje.

Čl. 3 Ekonomické požadavky

1. Dotace je přísně účelová a její čerpání je vázáno jen na financování akce, na kterou byla poskytnuta. Poskytuje se zálohově prostřednictvím čerpacích účtů vedených peněžním ústavem stanoveným Ministerstvem financí a podléhá zúčtování se státním rozpočtem za příslušný rok podle rozpočtových pravidel.
2. Příjemce dotace musí při čerpání dotace postupovat v souladu s obecně závaznými předpisy, zejména zákonem č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), a vyhláškou č. 40/2001 Sb. Výběr dodavatele musí být proveden v souladu se zákonem č. 199/1994 Sb., o zadávání veřejných zakázek, ve znění pozdějších předpisů.
3. Právně relevantní závazek obce o její účasti na financování akce, zabezpečení řízení a financování projektu s uvedením přesné výše finančních prostředků, které má obec na spolufinancování vyčleněny.
4. Dotaci lze poskytnout po předložení dokumentace stanovené v § 4 odst 4 a 5 vyhlášky č. 40/2001 Sb., zejména:
 - žádost obce o poskytnutí dotace na příslušném formuláři,
 - vstupní data v rozsahu uvedeném v příloze č. 2 vyhlášky č. 40/2001 Sb. (formuláře RA 80 a RA 81),
 - další dokumentaci stanovenou správcem rozpočtové kapitoly-formulář „Specifikace nestavební movité akce včetně jednotlivých druhů majetku a souvisejících výdajů“.
5. V rámci dotace lze poskytnout finanční prostředky ve výši max. 50 % nákladů akce v běžném roce. Maximální výše dotace bude vyhlášována MV-GŘ HZS ČR.
6. Příjemce dotace účtuje poskytnuté dotace v souladu s účtovou osnovou a postupy účtování stanovenými Ministerstvem financí.
7. Příjemce dotace je povinen tuto použít jen v daném rozpočtovém roce a k účelu, na který mu byla poskytnuta.
8. Pokud příjemce dotace poskytnuté rozpočtové prostředky nevyčerpá v běžném roce, peněžní ústav, spravující čerpací účet, odvede jejich zůstatek do státního rozpočtu při finančním vypořádání se státním rozpočtem.

Čl. 4 Závěrečná ustanovení

1. O poskytnutí a výši dotace rozhoduje generální ředitel HZS ČR na základě odborného stanoviska odboru IZS a výkonu služby MV-GŘ HZS ČR.
2. MV-GŘ HZS ČR si vyhrazuje právo účasti svého zástupce při zadávání veřejné zakázky, tzn. při stanovení podmínek a následně při výběru dodavatele.
3. Použití dotace podléhá kontrole odborných útvarů správce kapitoly a jím pověřených osob, a dále kontrole ze strany územních finančních orgánů. V případě, že příjemce nepoužije dotaci k účelu, na který mu byla poskytnuta, vystavuje se sankcím podle zákona o rozpočtových pravidlech.

V souladu se „Zásadami pro poskytování účelových dotací vybraným obcím v rámci reprodukce požární techniky pro jednotky požární ochrany“, MV-generální ředitelství HZS ČR stanovuje následující typy požární techniky a maximální výši dotace pro rok 2004:

jednotka požární ochrany kategorie JPO III: CAS 8, CAS 16 max. 2 mil. Kč

jednotka požární ochrany kategorie JPO II: CAS 8, CAS 16, CAS 24 max. 2 mil. Kč

- CAS 8 (16) • konstrukce podvozku silniční nebo smíšený, hmotnostní třída lehká nebo střední a v provedení základním nebo speciálním redukováním, s požárním čerpadlem o jmenovitém výkonu 800 (1 600) l.min⁻¹ a kabinou osádky se 6 sedadly,
- CAS 24 • konstrukce podvozku smíšený, ve výjimečných případech terénní, hmotnostní třídastřední*) v provedení základním nebo speciálním rozšířením, s požárním čerpadlem o jmenovitém výkonu 2 400 l.min⁻¹ a kabinou osádky se 6 sedadly.

* Při jiné hmotnostní třídě je nutně individuální posouzení a souhlas MV-generálního ředitelství HZS ČR.

**Metodický pokyn
odboru ochrany vod
Ministerstva
životního prostředí
k zabezpečení
hlášené a předpovědní
povodňové služby**

Novelizace Metodického pokynu odboru ochrany vod Ministerstva životního prostředí k zabezpečení hlásné a předpovědní povodňové služby

Na základě usnesení Ústřední povodňové komise (dále jen ÚPK) ze zasedání v roce 2002 a zkušeností z katastrofální povodně v srpnu 2002 připravili vybraní členové Pracovního štábu ÚPK - Ing. Kinkor, Ing. Reidinger (Ministerstvo životního prostředí), plk. Dr. Ing. Hanuška, Ing. Kovář (MV-generální ředitelství HZS ČR), a Ing. Kubát (Český hydrometeorologický ústav), návrh novelizace Metodického pokynu odboru ochrany vod Ministerstva životního prostředí k zabezpečení hlásné a předpovědní povodňové služby. Na návrhu významně spolupracovali i pplk. Ing. Prudil a Ing. Merta z MV-generálního ředitelství HZS ČR. Návrh byl projednán na zasedání ÚPK dne 28. března 2003 a doporučen k vydání.

Novelizace řeší zejména vazbu hlásné a předpovědní služby na orgány krizového řízení a integrovaný záchranný systém, nově definuje zvláštní povodeň a stanovuje kritéria výběru vodních děl s předpokládaným nebezpečím vzniku zvláštní povodně.

Zcela nově jsou definovány informační toky předpovědní povodňové služby a hlásné povodňové služby při přirozených a zvláštních povodních. Toky informací jsou schematicky znázorněny v přílohách č. 2, 3 a 4 metodického pokynu.

Ing. Milan KOVÁŘ

Metodický pokyn odboru ochrany vod Ministerstva životního prostředí k zabezpečení hlásné a předpovědní povodňové služby

Účelem tohoto pokynu je upřesnění systému hlásné a předpovědní povodňové služby, prováděné podle zákona č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon), ve znění pozdějších předpisů.

1. Vymezení hlavních pojmů

Povodňové orgány jsou definované vodním zákonem a jsou oprávněné k řízení, organizaci a kontrole opatření k ochraně před povodněmi.

Orgány krizového řízení jsou definované zákonem č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a změně některých zákonů (krizový zákon), ve znění pozdějších předpisů a jsou oprávněné přípravou a řízením opatření za krizové situace. Orgány krizového řízení přebírají oprávnění a povinnosti povodňových orgánů v případě vyhlášení stavu nebezpečí nebo nouzového stavu podle krizového zákona. Nařízením vlády č. 462/2000 Sb., k provedení § 27 a 28 krizového zákona, ve znění pozdějších předpisů je specifikován obsah a způsob zpracování krizového plánu, náležitosti a způsob zpracování plánu krizové připravenosti, činnost a složení krizových štábů a složení bezpečnostních rad.

Integrovaný záchranný systém (IZS) je definován zákonem č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů jako koordinovaný postup jeho složek při přípravě na mimořádné události a při provádění záchranných a likvidačních prací. Základními složkami IZS jsou Hasičský záchranný sbor ČR (HZS), jednotky požární ochrany, zdravotnická záchranná služba a Policie ČR. Vyhláškou Ministerstva vnitra č. 328/2001 Sb., o některých podrobnostech zabezpečení integrovaného záchranného systému, jsou stanoveny zásady koordinace složek IZS, podrobnosti o úkolech Operačních a informačních středisek (OPIS), způsobu zpracování dokumentace a podrobnosti o stupních poplachu poplachového plánu, zásady a způsob zpracování, schvalování a používání havarijních plánů.

Zvláštní povodeň vzniká poruchou na vodním díle (VD), která může vést až k jeho havárii včetně protržení hráze vodního díla, a může vést ke vzniku povodňové až krizové situace na území pod vodním dílem. Ohrožené území může výrazně přesahovat záplavová území a jejich rozsah se v takovém případě vymezí v krizovém plánu. Metodický pokyn odboru ochrany vod Ministerstva životního prostředí pro stanovení

účinků zvláštních povodní a jejich začlenění do povodňových plánů rozpracovává postupy kvantifikace zvláštních povodní a způsoby stanovení směrodatných limitů pro hodnocení míry vyplývajícího nebezpečí pro vodní díla, na nichž může dojít ke vzniku zvláštních povodní a určení účinků zvláštních povodní v přílehlém území pod těmito díly. Havárie včetně protržení hráze vodního díla může být způsobená jak přírodní katastrofou, tak teroristickým a válečným napadením vodního díla s možným následným vznikem zvláštní povodně. Velký rozsah ohroženého území, značné destruktivní účinky vzniklé povodňové vlny, nutnost zajistit včasné vyrozumění odpovědných orgánů, varování obyvatelstva a včasnou úplnou evakuaci obyvatel, zvířat a majetku z ohroženého území, vyžaduje krizové plánování a řízení a je řešena **Plánem ochrany území pod vybranými vodními díly před zvláštní povodní** (viz Vyhláška Ministerstva vnitra č. 328/2001 Sb., o některých podrobnostech zabezpečení integrovaného záchranného systému).

Povodňový plán je dokument obsahující souhrn organizačních a technických opatření, potřebných k odvrácení nebo zmírnění škod při povodních na životech a majetku občanů a společnosti a na životním prostředí v rámci určitého územního celku, pozemku nebo stavby (viz TNV 75 2931).

Hlásná povodňová služba zabezpečuje informace povodňovým orgánům pro varování obyvatelstva a k řízení a vyhodnocování opatření na ochranu před povodněmi. Hlásnou povodňovou službu organizují povodňové orgány a podílejí se na ní ostatní účastníci ochrany před povodněmi. K zabezpečení hlásné povodňové služby organizují povodňové orgány obcí v případě potřeby hlídkovou službu. Podrobnosti o organizaci hlásné povodňové služby upravují povodňové plány.

Odborné pokyny pro hlásnou povodňovou službu (dále jen Odborné pokyny) vydává Český hydrometeorologický ústav (dále jen ČHMÚ) a obsahují odborná pravidla pro pozorování a hlášení povodňových stavů, vyhlášení stupňů povodňové aktivity a evidenční listy hlásných profilů kategorie A a B (příloha č. 1).

Hlásný profil je místo na vodním toku sloužící ke sledování průběhu povodně. Hlásné profily se podle významu rozdělují do tří kategorií.

Základní hlásné profily - kategorie A - jsou vybrané profily s vodoměrnými stanicemi na významných vodních tocích.

Informace z těchto profilů jsou nezbytné pro řízení opatření k ochraně před povodněmi na národní úrovni, nebo jsou využívány pro předpovědní povodňovou službu. Jsou profesionálně provozované ČHMÚ nebo správci povodí.

Doplňkové hlásné profily - kategorie B – jsou profily na vodních tocích, které jsou nezbytné pro řízení opatření k ochraně před povodněmi na regionální (krajské) úrovni. Jsou zřizovány krajskými úřady a provozovány místně příslušnými obcemi.

Pomocné hlásné profily – kategorie C – jsou účelové profily na vodních tocích, které mohou zřídit a provozovat pro své potřeby obce nebo vlastníci ohrožených nemovitostí.

Stupně povodňové aktivity (SPA) vyjadřují míru povodňového nebezpečí. Jsou vázány na směrodatné limity, jimiž jsou zpravidla vodní stavy nebo průtoky v hlásných profilech na tocích, popřípadě na mezní nebo kritické hodnoty jiného jevu (denní úhrn srážek, hladina vody v nádrži, vznik ledových nápěchů a zácp, chod ledu, mezní nebo kritické hodnoty sledovaných jevů z hlediska bezpečnosti vodního díla a pod.). Ú zvláštních povodní vyjadřují vývoj a míru povodňového nebezpečí na vodním díle a na území pod ním.

1. stupeň povodňové aktivity - bdělost - nastává při nebezpečí povodně a zaniká, pominou-li příčiny takového nebezpečí. Za stav bdělosti se pokládá rovněž situace takto označená předpovědní povodňovou službou. Na vodním díle nastává také při nepříznivém vývoji bezpečnosti VD, odvozeném podle hodnocení sledovaných jevů a skutečností v rámci výkonu TBD, nebo při zjištění mimořádných okolností, jež by mohly vést ke vzniku zvláštní povodně. Nebezpečí vzniku souvisí s provozní situací, při které může dojít k mimořádnému vypouštění nebo k odtoku, při kterém je dosažen stav 1. SPA na vybraném vodočtu.

2. stupeň povodňové aktivity - pohotovost - vyhláší příslušný povodňový orgán když nebezpečí povodně přerůstá v povodeň a v době povodně, když však ještě nedochází k větším rozlivům a škodám mimo koryto. Vyhláší se také při pokračujícím nepříznivém vývoji bezpečnosti VD, nebo při mimořádném vypouštění vody nebo odtoku z vodní nádrže, při které bude dosažen stav 2. SPA na vybraném vodočtu. Bezpečnost díla se odvozuje podle stavu a vývoje sledovaných jevů a skutečností v rámci výkonu TBD při hodnocení překročení mezních hodnot vybraných veličin.

3. stupeň povodňové aktivity - ohrožení - vyhláší příslušný povodňový orgán v době povodně při bezprostředním nebezpečí nebo při vzniku větších škod, ohrožení majetku a životů v záplavovém území. Vyhláší se také při vzniku kritické situace na VD podle vyhodnocení TBD při dosažení kritických hodnot sledovaných jevů a skutečností, pokud hrozí havárie díla doprovázená nebezpečím vzniku narušení vzdouvacího tělesa (hráze) VD, nebo za mimořádného vypouštění vody při použití nouzových opatření s vyvoláním povodňového průtoku, při kterém bude dosažen stav 3. SPA na vybraném vodočtu.

Krizová situace při živelní pohromě je mimořádná událost, při níž je vyhlášen krizový stav (stav nebezpečí nebo nouzový stav).

Předpověď je kvantifikovaná informace předpovědní povodňové služby o očekávaných srážkách, vodních stavech nebo průtocích v určeném místě a čase. Vydává se buď pravidelně nebo při povodni (mimořádná povodňová předpověď).

Předpovědní povodňová služba informuje povodňové orgány, popřípadě další účastníky ochrany před povodněmi, o možnosti vzniku povodně a o dalším nebezpečném vývoji, o hydrometeorologických prvcích rozhodných pro vznik a vývoj povodně, zejména o srážkách, vodních stavech a průtocích ve vybraných (předpovědních) profilech. Tuto službu zabezpečuje ČHMÚ ve spolupráci se správci povodí.

Předpovědní profil je místo na vodním toku, pro které je vydávána předpověď vodních stavů nebo průtoků.

Upozornění ČHMÚ je mimořádná varovná zpráva předpovědní povodňové služby, upozorňující na možnost výskytu extrémních meteorologických nebo hydrologických jevů, zejména na možnost výskytu extrémních srážek a možnost výrazného

stoupnutí hladin vodních toků s překročením směrodatných limitů pro stupně povodňové aktivity.

Výstraha ČHMÚ je mimořádná varovná zpráva předpovědní povodňové služby, která se vydává, pokud je nebezpečný jev očekáván s dostatečně velkou pravděpodobností nebo pokud již nastal a dále potrvá. Předpokládá se překročení směrodatných limitů druhého a třetího stupně povodňové aktivity.

Informační zpráva informuje povodňové orgány a účastníky ochrany před povodněmi o vývoji povodňové situace, s cílem umožnit jim vyhodnocení povodňové situace pro řízení a zajišťování opatření k ochraně před povodněmi.

2. Kriteria výběru hlásných profilů

Hlásné profily kategorie A a B se zřizují na tocích, které splňují tato kriteria:

- při ústí toku je $Q_{100} > 100 \text{ m}^3/\text{s}$
- při ústí toku je plocha povodí $P > 150 \text{ km}^2$ a $Q_{100} > 50 \text{ m}^3/\text{s}$

Uvedená kriteria jsou orientační. V odůvodněných případech je možno vybrat i vodní toky menší.

Výběr hlásných profilů kategorie A provádějí regionální pracoviště ČHMÚ spolu se správci povodí a tento výběr projednávají s místně příslušnými krajskými úřady. Orientační počet hlásných profilů kategorie A na toku podle velikosti povodí je:

- pro toky s plochou povodí 300 - 1000 km^2 - 1 profil na 300 km^2
- pro toky s plochou povodí 1000 - 2500 km^2 - 1 profil na 500 km^2
- pro toky s plochou povodí nad 2500 km^2 - individuální posouzení

Doporučuje se jako hlásné profily začlenit odtokové profily přehradních nádrží ovlivňujících povodňový režim a profily na hraničních tocích vyplývající z mezinárodních závazků ČR.

Výběr hlásných profilů kategorie B provádějí krajské úřady podle doporučení regionálních pracovišť ČHMÚ nebo správců povodí a tento výběr projednávají s místně příslušnými obcemi. Hlásné profily kategorie B doplňují profily kategorie A tak, aby byla celkově splněna tato orientační kriteria :

- pro toky s plochou povodí do 300 km^2 - 1 profil na 100 km^2
- pro toky s plochou povodí 300 - 1000 km^2 - 1 profil na 150 - 200 km^2
- pro toky s plochou povodí 1000 - 2500 km^2 - 1 profil na 300 - 400 km^2
- pro toky s plochou povodí nad 2500 km^2 - individuální posouzení

Hlásné profily kategorie A a B se uvádějí v Odborných pokynech a v povodňových plánech všech stupňů.

Výběr hlásných profilů kategorie C provádějí obce nebo vlastníci ohrožených nemovitostí na vodních tocích podle svých individuálních potřeb, pokud jim nepostačují profily kategorie A nebo B. Hlásné profily kategorie C jsou uvedeny v povodňových plánech obcí a ohrožených subjektů.

Obce mohou také v případě potřeby budovat **lokální automatické výstražné systémy** pro případ náhlých povodní z přivalových srážek. Tyto systémy zahrnují automatické stanice pro sledování srážek v povodí a vodních stavů v tocích s přenosem hodnot do lokálního centra. Nutné je plně automatizované vyhodnocení měřených hodnot a oznámení překročení zadaných kritérií. Lokální výstražné systémy mají význam hlavně na menších horských a podhorských tocích.

3. Doporučené vybavení hlásných profilů

Hlásné profily kategorie A zřizují a provozují ČHMÚ nebo správci povodí. Doporučené minimální vybavení hlásného profilu kategorie A je:

- stabilizovaný vodoměrný profil
- vodoměrná stanice (ČHMÚ nebo správci povodí) s vodočetnou latí a místním záznamem

- automatická stanice s přenosem dat do sběrného centra (předpovědní pracoviště ČHMÚ nebo vodohospodářský dispečink správce povodí)
- měrná křivka průtoků ověřená ČHMÚ

Tyto stanice jsou vybavovány zařízením pro dálkový přenos údajů na pracoviště provozovatele. Významné vodoměrné stanice jsou dosažitelné také telefonem. Vybavení hlásného profilu kategorie A zajišťuje provozovatel vodoměrné stanice.

Hlásné profily kategorie B zřizují krajské úřady a provozují místně příslušné obce. Přitom mohou po dohodě využít profilů s vodoměrnou stanicí ČHMÚ nebo správců povodí, které nejsou zařazeny v kategorii A. Doporučené minimální vybavení hlásného profilu kategorie B je:

- vodočetná lať
- orientační měrná křivka průtoků

Podle možností a potřeb provozovatele lze doplnit další vybavení. Vybavení hlásného profilu kategorie B zajišťuje místně příslušný krajský úřad.

Hlásné profily kategorie C zřizují a provozují obce nebo vlastníci ohrožených nemovitostí. Doporučené minimální vybavení hlásného profilu kategorie C je vodočetná lať nebo alespoň 3 značky vodních stavů (např. na pilíři mostu) odpovídající směrodatným limitům pro SPA s barevným rozlišením (1. SPA – zelená, 2. SPA – žlutá, 3. SPA – červená) nebo s římskými číslicemi. Vybavení hlásného profilu kategorie C zajišťuje jeho provozovatel.

4. Stanovení vodních děl s předpokládaným nebezpečím vzniku zvláštní povodně.

Jedná se o VD, kde nelze vyloučit vznik alespoň jednoho typu zvláštní povodně, které může vyvolat nebezpečí ohrožení lidských životů a vzniku škod v důsledku zaplavení území pod vodním dílem.

Posuzují se všechna VD I. až III. kategorie včetně ochranných hrází a odkališť. Specifikem ochranných hrází je, že jsou liniovou stavbou, která ochrannou funkci zastává jen občas a jen v určitém rozmezí kulminací povodňové situace. U odkališť navíc nelze vyloučit nebezpečí kontaminace okolí škodlivými látkami.

U VD IV. kategorie se možné účinky zvláštní povodně stanovují odborným posouzením nebo expertním odhadem pouze v případě, že zvláštní povodeň v důsledku narušení hráze může ohrozit území pod dílem významně jinak než při přirozené povodni.

Zvláštní povodně není třeba posuzovat u vodních děl, které splňují podmínky:

- a) výška hráze je nižší než 4 m a současně celkový objem nádrže nedosahuje 50 tis. m³ a při případném narušení hráze nemůže v přilehlém území pod dílem dojít k významnějším škodám,
- b) bez ohledu na velikost akumulovaného objemu nádrže, pokud výška hráze není vyšší než 1,5 m.

U ochranných hrází se zpravidla posuzují zvláštní povodně, které přísluší zvoleným typickým úsekům ohrázeného toku podle jeho významných přítoků, podle charakteru potenciálně zaplaveného území a podle umístění funkčních objektů, příp. plánovaných míst narušení hrází k odlehčení části povodňového průtoku.

5. Stanovení směrodatných limitů pro SPA podle vodních stavů v hlásných profilech

SPA se vyhláší na základě dosažení směrodatných limitů, vyjádřených vodními stavy v hlásném profilu nebo výjimečně průtoky. Tyto SPA platí pro určitý úsek toku (povodňový úsek), ke kterému je hlásný profil přiřazen.

Stanovení povodňových úseků je úzce provázáno s výběrem hlásných profilů. V celém úseku by měly být přibližně stejné charakteristiky povodňového režimu a přibližně stejný stupeň ochrany území před povodněmi. Za hranice povodňových úseků se obvykle volí zaústění významných přítoků, vodní díla významně ovlivňující povodňový režim, začátek nebo konec souvislé úpravy toku, zohlednit lze také

administrativní hranice a umístění vodoměrných stanic.

V odůvodněných případech je možné jednomu hlásnému profilu přiřadit povodňové úseky s výrazně odlišnými stupni ochrany území před povodněmi a tedy odlišnými směrodatnými limity pro SPA.

Dalším krokem je výběr kritického místa, případně kritického profilu v povodňovém úseku, které je rozhodující pro řízení opatření k ochraně před povodněmi, a stanovení průtoků, které v kritickém místě nebo místech budou odpovídat směrodatným limitům pro SPA. Doporučuje se nejprve stanovit směrodatné průtoky odpovídající 3. SPA, pak postupně 2. a 1. SPA. Výběr se provádí obvykle na základě zkušeností z minulých povodní a terénního průzkumu. Přitom je třeba charakterizovat povodňový úsek jako celek, tj. vyloučit jednotlivé nevýznamné objekty nebo zaplavení menších ploch v extravilánu. Pokud jsou k dispozici další podkladě jako stanovení záplavového území, zaměření toku, zaměření podélného profilu hladiny vody za povodně, letecké nebo družicové snímky záplav, využijí se ve spojení s hydraulickými výpočty kritických hladin.

Směrodatné průtoky v kritickém profilu se převedou na odpovídající průtoky v hlásném profilu a následně na směrodatné vodní stavy v cm na vodočetné lať s rozlišovací úrovní 5 cm. Pouze ve výjimečných případech (např. na odtoku z vodních děl) jsou směrodatné limity pro SPA vyjádřeny přímo v průtocích.

V případě hlásných profilů kategorie C, pro které není k dispozici měrná křivka, je nutno stanovit směrodatné limity pro SPA odhadem na podkladě pozorovaného vztahu hladin vody za povodně v kritickém profilu a v hlásném profilu.

Kompetence pro stanovování směrodatných limitů pro SPA

Pro hlásné profily kategorie A stanovuje směrodatné limity pro SPA Ministerstvo životního prostředí. Návrh předkládá místně příslušný krajský úřad po projednání se správcem povodí, regionálním pracovištěm ČHMÚ, s dotčenými obcemi s rozšířenou působností v povodňovém úseku a s obcí, na jejímž území se hlásný profil nachází, a popřípadě dalšími dotčenými kraji v povodňovém úseku. Směrodatné limity pro SPA jsou uvedeny v Odborných pokynech a zapracovány do povodňových plánů všech stupňů.

Pro hlásné profily kategorie B stanovuje směrodatné limity pro SPA krajský úřad po projednání s dotčenými obcemi s rozšířenou působností v povodňovém úseku a s obcí, na jejímž území se hlásný profil nachází, a po konzultaci se správcem povodí, případně správcem toku (pokud se liší od správce povodí) a s regionálním pracovištěm ČHMÚ. Směrodatné limity pro SPA jsou uvedeny v Odborných pokynech a zapracovány do příslušných povodňových plánů.

Pro hlásné profily kategorie C stanovuje směrodatné limity pro SPA obec nebo vlastník ohrožené nemovitosti podle své vlastní potřeby. Výsledné hodnoty zařadí do svého povodňového plánu a oznámí je obecnímu úřadu s rozšířenou působností a správci toku.

6. Stanovení směrodatných limitů pro SPA podle dešťových srážek

Orientačně je možné usuzovat na nebezpečí nebo vznik povodně podle hodnot dešťových srážek a to hlavně na vodních tocích, kde nejsou zřízeny hlásné profily. Směrodatné limity pro SPA jsou vázány na denní úhrny naměřených srážek ve srážkoměrných stanicích na zasaženém území. Tyto stanice provozuje ČHMÚ, správci povodí a výjimečně i jiné instituce.

Doporučené směrodatné limity srážek pro SPA jsou uvedeny v Odborných pokynech. Tyto obecně doporučené směrodatné limity jsou rozlišeny podle jednotlivých oblastí (horské a podhorské oblasti, střední a nižší oblasti) a jsou vztaheny k 1. SPA a 2. SPA. Pro situace odpovídající 3. SPA směrodatné limity srážek uvedeny nejsou a doporučuje se vyhlášovat stav ohrožení podle hlásných profilů nebo terénního šetření na vodních tocích. Pro lokální automatické výstražné

systemy je nutno stanovit směrodatné limity pro SPA individuálně.

7. Stanovení SPA při ledových jevech na tocích

Povodňové stavy na vodních tocích vznikají také v důsledku nebezpečných ledových jevů v období tání a v období mrazů. Období tání je nebezpečné, když teplé počasí často doprovázené dešťovými srážkami nastupuje po období mrazů, kdy ve větším rozsahu zamrzly vodní toky. Tehdy nastává za zvýšeného průtoku vody v tocích odchod ledu a ledové kry se v určitých místech kupí a tvoří ledové zácpy. V období mrazů dochází na úsecích vodních toků s dostatečnou rychlostí vody k chodu ledové kaše. Ta tvoří v určitých místech ledové nápěchy, které ucpávají koryto a vzdouvají vodu.

Odchod ledu doprovázený tvorbou zácp je obvykle způsoben zvýšeným průtokem vody, který rozláme ledovou pokrývku. Mezní průtok vody, který vyvolá odchod ledu, však nelze jednoznačně stanovit, neboť závisí na mnoha dalších činitelích. Stav bdělosti (1. SPA) nastává příchodem výrazně teplého počasí. Další stupně povodňové aktivity vyhláší povodňový orgán na návrh správce toku. Situace odpovídající 2. SPA nastává obvykle při chodu ledu nebo při nebezpečí chodu ledu. Situace odpovídající 3. SPA nastává při nebezpečném chodu ledu a tvorbě ledových zácp.

Výskyt ledových nápěchů závisí na velikosti a trvání mrazů a na průchodnosti koryta pro ledovou kaši. Místa na vodních tocích, která jsou náchylná ke tvorbě nápěchů, jsou většinou známá správci toku. Správce toku podle výsledků prohlídky toku v počátečním období mrazů oznámí stav bdělosti (1. SPA) a podle dalšího vývoje situace navrhne povodňovému orgánu vyhlášení dalších stupňů povodňové aktivity.

8. Pozorování a hlášení vodních stavů v hlásných profilech

Pozorování v hlásných profilech zabezpečují jejich provozovatelé, kteří zasílají hlášení určeným příjemcům. Jejich seznam a způsob spojení je pro každý profil uveden v Odborných pokynech a v povodňových plánech.

Jako minimální četnost pozorování se doporučuje:

- za normální situace - 1x denně (hlásné profily kategorie A)
- při upozornění nebo výstraze ČHMÚ - 1x denně (všechny kategorie)
- při dosažení 1. SPA - 2x denně
- při dosažení nebo vyhlášení 2. SPA - 3x denně
- při dosažení nebo vyhlášení 3. SPA častěji podle potřeby nebo požadavku povodňového orgánu

Hlásné profily kategorie A jsou pozorovány pravidelně za normální situace i za povodně dobrovolnými pozorovateli ČHMÚ nebo provozními pracovníky správce povodí. Údaje z automatických stanic jsou přenášeny do sběrných center provozovatelů těchto sítí. Při dosažení směrodatných limitů pro SPA informuje provozovatel (tj. RPP ČHMÚ nebo VHD Povodí) příslušný krajský úřad a úřad obce s rozšířenou působností a předává mu v dohodnutém rozsahu informace o dalším vývoji.

Pro operativní informovanost obcí v povodňovém úseku toku při nebezpečí povodně a za povodně zajišťuje pozorování hlásného profilu také místně příslušná obec. Obec zasílá hlášení na obce ležící níže na toku, na příslušný úřad obce s rozšířenou působností, který informuje příslušný krajský úřad a OPIS HZS kraje. V případě selhání automatického sběru dat nebo standardního způsobu pozorování, zasílá obec hlášení na vyžádání provozovatele hlásného profilu také na RPP ČHMÚ nebo VHD Povodí.

Hlásné profily kategorie B jsou pozorovány při nebezpečí povodně a za povodně. Pozorování je zabezpečováno místně příslušnými obcemi, které mohou po dohodě využít zařízení ČHMÚ, správce toku nebo jiného subjektu na toku. Způsob pozorování a předávání údajů projedná s obcemi příslušný krajský úřad. Pokud jsou v těchto profilech automatické stanice ČHMÚ nebo správce povodí, jsou údaje přenášeny do jejich sběrných center.

Při nebezpečí povodně a za povodně zasílá místně příslušná obec hlášení na obce ležící níže na toku, na příslušný úřad obce s rozšířenou působností, který informuje příslušný krajský úřad, OPIS HZS kraje a dále RPP ČHMÚ nebo VHD Povodí (podle Odborných pokynů).

Hlásné profily kategorie C jsou pozorovány obcí nebo vlastníkem nemovitosti, kterému hlásný profil slouží, při nebezpečí povodně a za povodně podle potřeby. Hlášení z hlásných profilů kategorie C a hlášení z lokálních automatických výstražných systémů zasílají jejich provozovatelé při nebezpečí povodně a za povodně v případě vyžádání na příslušný úřad obce s rozšířenou působností a na OPIS HZS kraje.

9. Informační toky hlásné povodňové služby

Subjekty zapojené do předávání informací (informačních zpráv) hlásné povodňové služby jsou:

- ObÚ obecní úřad, povodňová komise obce (PKOb), určený pozorovatel
- ObÚ III. úřad obce s rozšířenou působností nebo jím určené pracoviště se stálým spojením, povodňová komise obce s rozšířenou působností (PKOb III)
- KÚ krajský úřad
- PKÚP povodňová komise uceleného povodí
- VHD Povodí vodohospodářský dispečink správce povodí, informační podpora povodňové komise uceleného povodí (PKÚP)
- VD vodní dílo, vlastník vodního díla
- VD TBD organizace pověřené výkonem technicko-bezpečnostního dohledu na vodních dílech I. a II. kategorie
- RPP ČHMÚ regionální předpovědní pracoviště ČHMÚ
- CPP ČHMÚ centrální předpovědní pracoviště ČHMÚ, které zastává i funkci RPP pro střeodočeskou oblast
- OPIS HZS GR operační a informační středisko MV-generálního ředitelství HZS ČR
- OPIS HZS KR operační a informační středisko HZS kraje
- OPIS HZS ÚO operační a informační středisko územního odboru HZS kraje (zpravidla pro území okresů)
- MŽP povodňová služba Ministerstva životního prostředí, informační podpora Ústřední povodňové komise (ÚPK)

Jakékoli zjištění nebezpečí nebo výskyt povodně v hlásných profilech i mimo hlásné profily hlásí obec na příslušný úřad obce s rozšířenou působností a ten informuje příslušné OPIS HZS ÚO, příslušný krajský úřad, RPP ČHMÚ a VHD Povodí.

Pro předávání informací hlásné povodňové služby se využívá všech dostupných informačních prostředků. Při komunikaci mezi ústředními a krajskými orgány a úřady obcí s rozšířenou působností se zpravidla využívá služeb OPIS HZS.

Vydá-li ČHMÚ informační zprávu, šíří se tato zpráva stejně jako výstraha nebo upozornění. Celý text informační zprávy se šíří až do úrovně obce s rozšířenou působností. Na ostatní obce lze předat pouze zkrácenou podobu této zprávy (např. pomocí krizových mobilních telefonů). Informační zprávy musí obsahovat přesné vymezení území, na které se mají rozeslat.

Při vzniku povodně operační a informační střediska HZS zajišťují vyzkoušení základních i ostatních složek IZS a vyzkoušení povodňových orgánů, případně dalších státních orgánů a orgánů územně samosprávných celků podle povodňových plánů.

Varovat obyvatelstvo a vlastníky nemovitostí před nebezpečím povodně jsou oprávněné a odpovědné povodňové orgány. Při nebezpečí z prodlení mohou spouštět varovací systém příslušné OPIS HZS.

Za informování obcí o povodňovém nebezpečí ve své územní působnosti je odpovědný krajský úřad prostřednictvím obcí s rozšířenou působností. Za informování fyzických

a právnických osob ve své územní působnosti je odpovědná obec.

Vlastníci objektů na vodních tocích (přehrad, jezů, mostů a propustek) hlásí správci vodního toku jakékoli události vedoucí k omezení funkce nebo průtočnosti těchto objektů a podle situace informují příslušné OPIS HZS ÚO, příslušný obecní nebo krajský úřad a podávají návrhy na vyhlášení stupňů povodňové aktivity. Při zjištění ohrožení bezpečnosti vodního díla I. a II., případně III. kategorie informují jejich vlastníci i VD TBD.

V případě, že je z důvodu povodní vyhlášen krizový stav podle zákona č. 240/2000 Sb. (tj. stav nebezpečí nebo stav nouze), funguje hlásná povodňová služba jako při vyhlášení 3. stupně povodňové aktivity. Přenos informací je směřován i na příslušné orgány krizového řízení, které přebírají práva a povinnosti povodňových orgánů.

Schémata přenosu informací hlásné povodňové služby při přirozených povodních a při zvláštních povodních jsou uvedeny v příloze č. 2 a 3.

10. Informační toky předpovědní povodňové služby

Upozornění, výstrahy a informační zprávy ČHMÚ jsou zesílány tak, aby se vždy dostaly v plném znění na úroveň krajských úřadů a úřadů obcí s rozšířenou působností. Na ostatní obce lze předat pouze zkrácenou podobu této zprávy (např. pomocí krizových mobilních telefonů). Upozornění, výstrahy a informační zprávy ČHMÚ musí obsahovat přesné vymezení území, na které se mají rozeslat.

Přitom se přednostně využívá spojových prostředků HZS a krizových mobilních telefonů. Pro předávání zpráv na krajský úřad a obce s rozšířenou působností musí být připraveny dva nezávislé způsoby. Doručení zpráv se zabezpečuje alespoň jednou cestou. Operační a informační střediska HZS zajišťují nepřetržitou pohotovost pro příjem zpráv a vyrozumění

příslušných orgánů a složek IZS. Požadavky na vyrozumění a varování je nutné uplatnit na OPIS HZS GR (ústřední orgány) a na OPIS HZS příslušného kraje (krajské orgány a obce).

Aktuální hydrometeorologické informace a předpovědi předávají předpovědní pracoviště ČHMÚ také přímo na VHD Povodí a koordinují s nimi vydávání hydrologických předpovědí pro předpovědní profily, zejména na tocích ovlivněných provozem nádrží. Vlastníci vodních děl, která svým provozem významně ovlivňují průběh povodně, musí předpovědním pracovištím poskytovat informace o provedených a plánovaných manipulacích na těchto VD.

Schéma přenosu informací předpovědní povodňové služby je uvedeno v příloze č. 4. Pro plošnou distribuci některých informací předpovědní povodňové služby (předpověď počasí, obecné upozornění nebo výstraha) může být použito také internetu a veřejnoprávních sdělovacích prostředků.

11. Prověřování funkčnosti hlásné a předpovědní povodňové služby

Systém v rámci své působnosti prověřuje příslušný povodňový orgán formou cvičné výstrahy nebo upozornění. Cvičná výstraha nebo upozornění musí obsahovat výrazné označení, že se jedná o cvičení, a dále jasné pokyny, komu má být zpráva doručena a komu se má potvrdit příjem doručení, příp. odeslání výstrahy nebo upozornění. Vyhodnocení zabezpečuje povodňový orgán v součinnosti s HZS.

12. Přílohy

1. Vzor evidenčního listu hlásného profilu (Odborné pokyny)
2. Schéma přenosu informací hlásné povodňové služby při přirozených povodních
3. Schéma přenosu informací hlásné povodňové služby při zvláštních povodních
4. Schéma přenosu informací předpovědní povodňové služby

Ing. Jaroslav KINKOR, ředitel odboru ochrany vod

Schéma přenosu informací hlásné povodňové služby při přirozených povodních

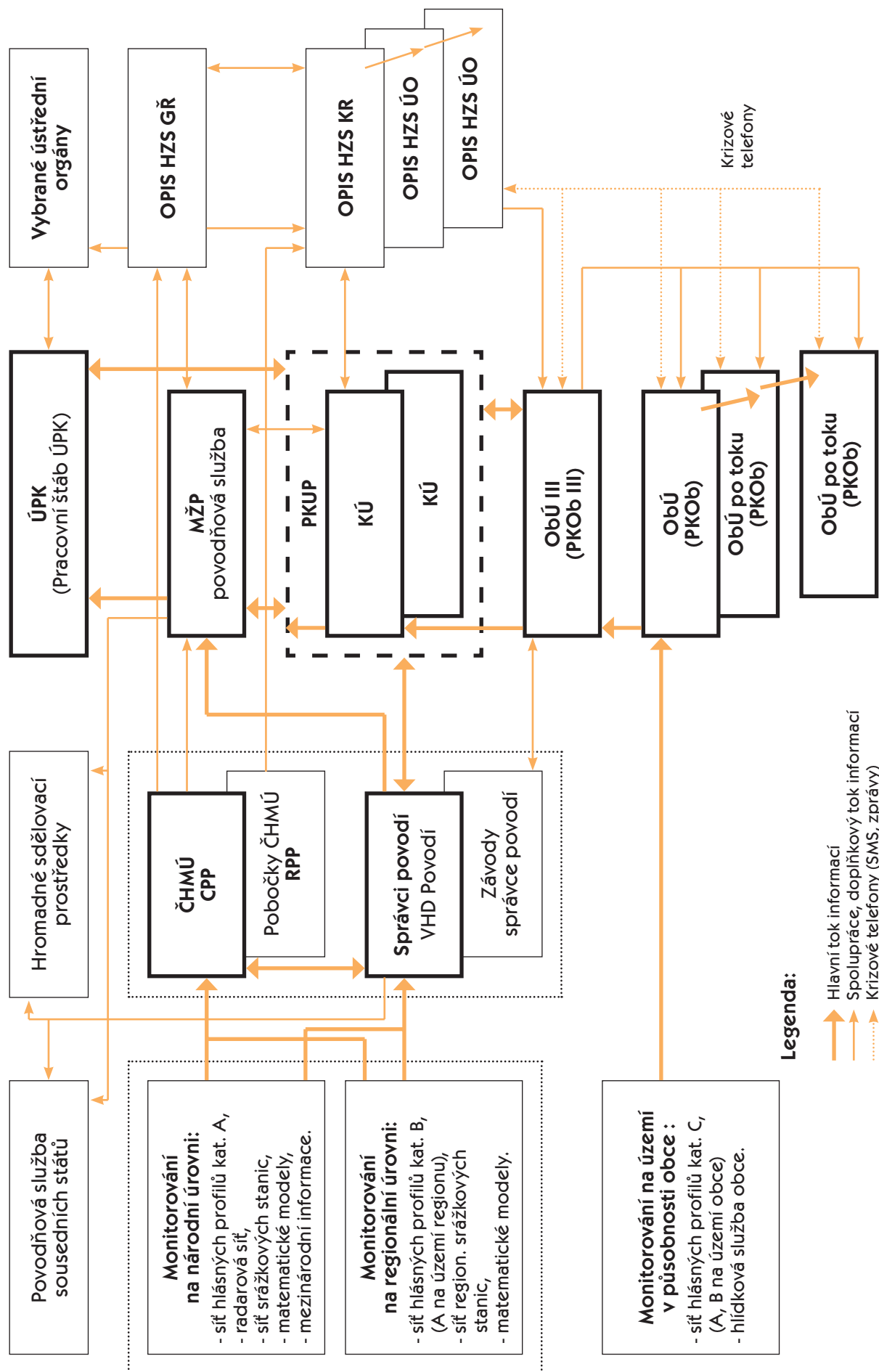

Schéma přenosu informací hlásné povodňové služby při zvláštních povodních

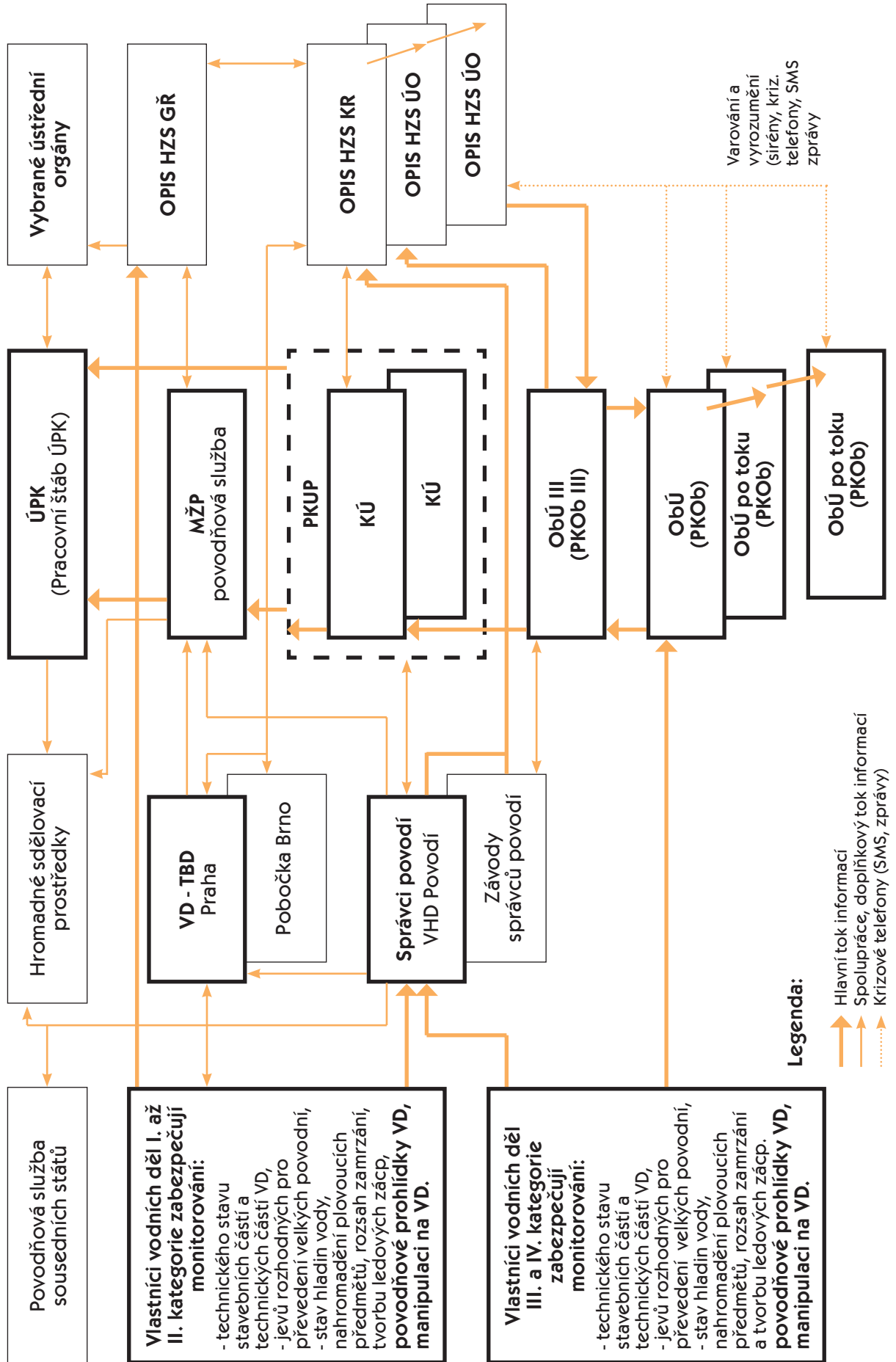
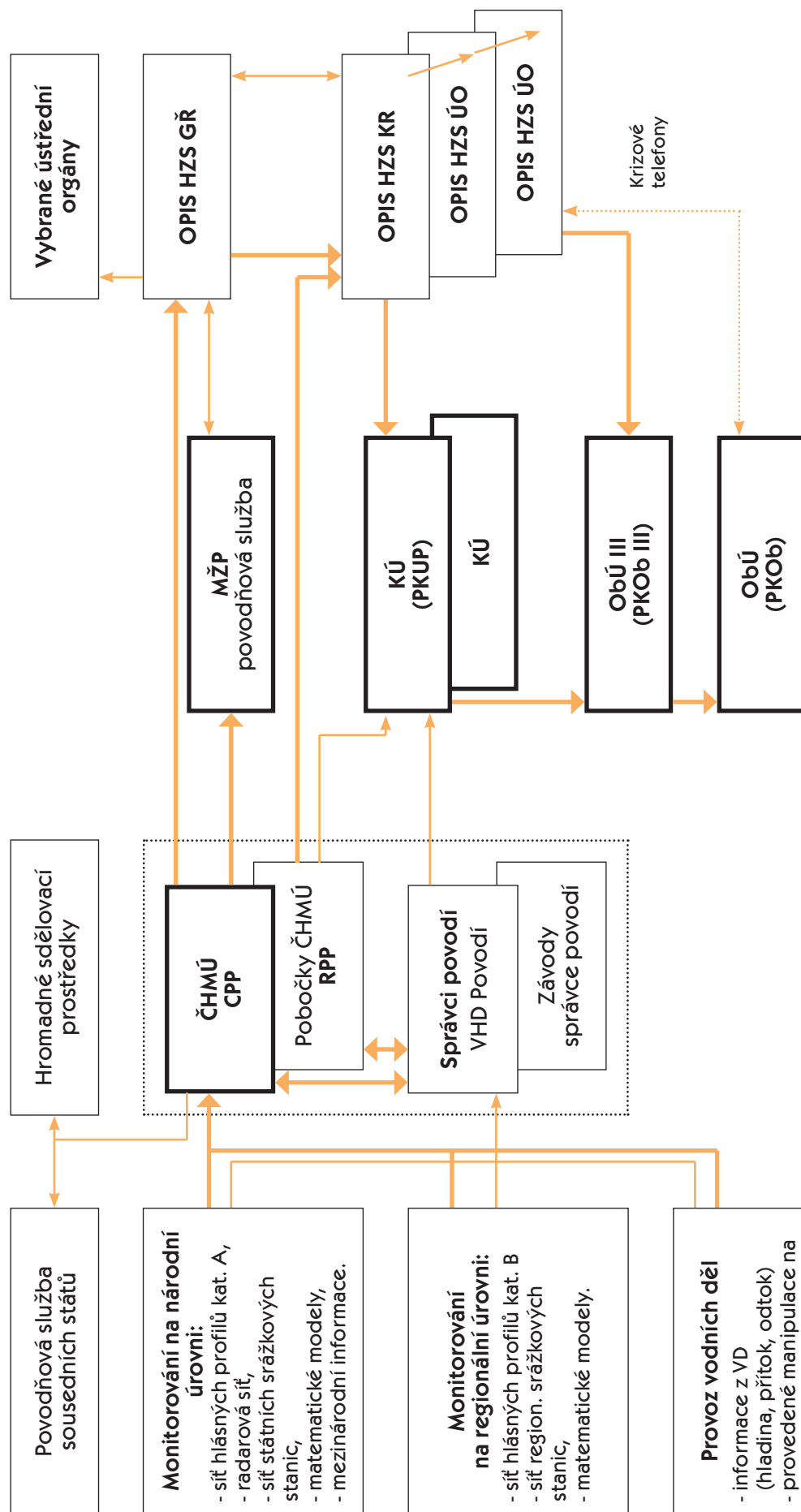

Schéma přenosu informací předpovědní povodňové služby

Legenda:

- Upozornění, výstrahy a infor. zprávy
- Spolupráce, doplňkový tok informací
- Varování, vyrozumění (sírěny, krizové telefony, SMS zprávy atd.)

Metodický pokyn odboru ochrany vod Ministerstva životního prostředí k zabezpečení hlásné a předpovědní povodňové služby

Jako přílohu časopisu 112 číslo 2/2003 vydalo MV-generální ředitelství HZS ČR

Odpovědný redaktor: kpt. Dr. Jaroslav Vykoukal
Grafická úprava: ASPEKT studio, Háalkova 175, 261 01 Příbram I

112

ODBORNÝ ČASOPIS POŽÁRNÍ OCHRANY,
INTEGROVANÉHO ZÁCHRANNÉHO SYSTÉMU
A OCHRANY OBYVATELSTVA

20 Kč • ROČNÍK II • ČÍSLO 3/2003

NÁHRADA PŘEDPISŮ CIVILNÍ OCHRANY

Od 1. ledna 2001, kdy došlo k převodu kompetencí ve věcech civilní ochrany (dále jen CO) od Ministerstva obrany na Ministerstvo vnitra, se vedly diskuse o platnosti a závaznosti vojenských předpisů. Dne 11. července 2002 byly poslední předpisy se značkou CO Věstníkem Ministerstva obrany (částka 13) zrušeny. Proto oddělení objektů pro ochranu obyvatelstva MV-GR HZS ČR přikročilo, ve spolupráci s Institutem ochrany obyvatelstva Lázně Bohdaneč, k přípravě dokumentů, které by tyto zrušené předpisy nahradily.

V měsíci březnu letošního roku byly na všechny HZS krajů zaslány návrhy dokumentů, nahrazující původní předpisy CO. Jedná se o:

- postup pro navrhování, projektování a výstavbu staveb CO,
- pravidla pro provoz a údržbu stálých úkrytů CO,
- postup pro navrhování, projektování, výstavbu a provozování ochranného systému podzemních dopravních staveb.

Materiál s pracovním názvem „Postup pro navrhování, projektování a výstavbu staveb civilní ochrany“, je členěn podle druhů staveb, sloužících pro ochranu obyvatelstva (např. stálé tlakově odolné i neodolné úkryty, chráněná pracoviště a stavby pro dekontaminaci). Jsou zde rozebírány i jednotlivé prvky technického zařízení (např. filtroventilační zařízení, elektrická zdrojová soustrojí, včetně elektrorozvodné sítě, zásobování vodou a kanalizace, spojovací prostředky a signalizační zařízení a tlakově plynotěsné a plynotěsné prvky úkrytů CO).

„Pravidla pro provoz a údržbu stálých úkrytů civilní ochrany“ obsahují v úvodu přehled stanovené dokumentace, včetně základních informací k jejím jednotlivým částem. V částech, které jsou věnovány údržbě stavebních konstrukcí a technických zařízení, je podrobně rozepsáno zaměření kontrol, základní postupy kontroly a údržby (např. kontrola plynotěsnosti, dezinfekce studny).

Za velmi potřebnou považují část, ve které jsou podrobně rozepsány úkony, prováděné v pravidelných intervalech, s uvedením těchto intervalů, ať již údržbáři úkrytů nebo odbornými firmami. Dodržování stanovených intervalů je jedním ze základních předpokladů připravenosti úkrytu pro poskytnutí ochrany ukrytým osobám. Jsou-li zodpovědně prováděny stanovené kontroly a revize, odrazí se tato skutečnost i při uvádění úkrytů CO do ochranného provozu, které v sobě zahrnuje technickou, provozní a organizační část. Všechny nutné kroky k uvedení úkrytu do ochranného provozu jsou uvedeny v harmonogramu nutných opatření spolu s výčtem činností.

„Koncepte ochrany obyvatelstva do roku 2006 s výhledem do roku 2015“ považuje za jeden z nadále se rozšiřujících prvků ochrany obyvatelstva ochranný systém podzemních dopravních staveb. Proto je třeba i na tomto úseku nahradit zrušené předpisy

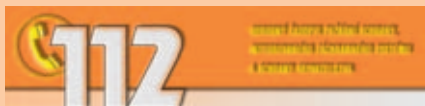
a z tohoto důvodu vzniká v úzké spolupráci s Metroprojektem Praha, a.s., dokument s pracovním názvem „Postup pro navrhování, projektování, výstavbu a provozování ochranného systému podzemních dopravních staveb“. Dokument je logicky rozdělen na dvě části :

1. „Provozní a operační požadavky na ochranný systém podzemních dopravních staveb“, ve které jsou uvedeny provozní a operační požadavky na řešení ochranného systému podzemních dopravních staveb. V této části jsou uvedeny kroky orgánů a organizací, které se podílejí na projektování, výstavbě, provozu a údržbě ochranného systému podzemních dopravních staveb, na jeho zpohotování, jakož i na organizaci zabezpečení ukrytých osob při jeho využití k ochraně obyvatelstva.

2. „Požadavky na ochranný systém podzemních dopravních staveb“ obsahuje zejména technická ustanovení pro řešení ochranného systému podzemních dopravních staveb.

mjr. Ing. Luboš VOTÍPKA, foto autor

ročník II • číslo 3/2003

Vydává:

MV-generální ředitelství HZS ČR
Kloknerova 26, pošt. příhr. 69, 148 01 Praha 414

Redakce:

šéfredaktor

kpt. Dr. Jaroslav Vykoukal 974 819 949

redaktoři

kpt. Josef Nitra 974 819 950

por. Mgr. Karel Švanda 974 819 948

ppor. Mgr. Zuzana Cikhartová 974 819 951

pprap. Jana Kemrová 974 819 947

Sídlo:

Kloknerova 26, 148 01 Praha 414

e-mail: redakce@grh.izscr.cz

fax: 974 819 969

Redakční a programová rada:

plk. JUDr. Zoltán Szaszo - předseda

plk. Ing. Lubomír Pešek - místopředseda

pplk. Ing. Petr Berglowiec

npor. Ing. Tomáš Hradil

mjr. Ing. Lakis Jordanidis

plk. Ing. Ladislav Karda

RNDr. Petr Linhart, CSc.

npor. Ing. Jaromír Lipovčan

por. RNDr. Danuše Procházková, DrSc.

pplk. Ing. Luděk Prudil

npor. Ing. Zdeněk Ráž

por. Mgr. Miroslav Wilczek

plk. Jan Žižka

Grafická úprava, litografie, distribuce a předplatné:

ASPEKT studio, Hálkova 175, 261 01 Příbram I

korespondenční adresa:

ASPEKT studio, P.O.BOX 95, 261 81 Příbram I

tel: 318 629 005, fax: 318 632 994

e-mail: predplatne@aspektstudio.cz

Tisk:

RETIP s.r.o.

Stolín 51, 549 41 Červený Kostelec

Inzerce:

Inzerci přijímá redakce

Povoleno MK ČR pod číslem E-132 94

ISSN: 1213-7057

Vychází 4 x ročně

Cena: 20 Kč. Roční předplatné 80 Kč.

Redakční uzávěrka: 21. července 2003

Číslo 3/2003 vychází 15. srpna 2003

Nevyžádané rukopisy a fotografie se nevracejí.

Redakční úprava článků vyhrazena. Články jsou

lektorovány.

Internetová podoba časopisu připravena ve spolupráci s oddělením webových prezentací odboru tisku a public relations MV ČR.

Foto na titulní straně:

kpt. Josef NITRA

POŽÁRNÍ OCHRANA

Problematika rekonstrukcí stávajících bytových domů 4

INTEGROVANÝ ZÁCHRANNÝ SYSTÉM

Pegas v závěrečné etapě výstavby 7

Dohody o poskytnutí pomoci 8

Důležitost správného užívání pojmů 10

Medicína katastrof a IZS 12

OCHRANA OBYVATELSTVA

Právní úpravy v oblasti objektů civilní ochrany 13

Civilní připravenost na možné útoky 14

Ochrana obyvatelstva přichází do škol 17

Výcvik mobilních monitorovacích skupin 18

KRIZOVÉ ŘÍZENÍ

Ochrana kritické infrastruktury 20

Společný přístup k rizikům 23

INFORMACE

Nová koncepce ochrany obyvatelstva ve Švýcarsku 24

PŘÍLOHA

Metodická pomůcka Ministerstva vnitra, kterou se doporučují zásady pro jednotné rozlišování a vymezení preventivních, záchranných, likvidačních a obnovovacích (asanačních) prací, spojených s předcházením, řešením a odstraněním následků mimořádných událostí

Změny ve vydávání odborných časopisů 150 - HOŘÍ a 112

Z rozhodnutí MV-generálního ředitelství HZS ČR, vydavatele odborných časopisů 150 - Hoří a 112, dojde v příštím roce k některým změnám v dalším vydávání těchto periodik.

Dnem 31. prosince 2003 bude pozastaveno vydávání odborného časopisu požární ochrany – měsíčníku 150 - Hoří. Od 1. ledna 2004 bude dále vydáván pouze periodikum 112 - odborný časopis požární ochrany, integrovaného záchranného systému a ochrany obyvatelstva, a to v nové úpravě. Časopis 112 bude oproti dosavadní čtvrtletní periodicitě vycházet jako měsíčník v rozšířeném rozsahu.

Obsahově bude především výrazně rozšířen o problematiku požární ochrany. V dosavadní podobě byl tento tematický blok zaměřen zejména na problémy požární prevence. Od ledna budou pravidelně zařazovány i informace z oblasti zásahů, vědy, výzkumu a zkušebnictví, vzdělávání, požární techniky a požárního sportu. Rozšířena bude i samotná oblast požární prevence.

Výše uvedenými změnami tak chceme komplexně prezentovat poslání, úkoly a reálnou činnost HZS ČR.

Časopis 112 bude i nadále distribuován pouze předplatitelům.

Podrobné informace pro stávající odběratele časopisu a nové zájemce o možnostech objednání, včetně objednacích lístků, přineseme v listopadovém čísle časopisu 112.

Redakce

Problematika rekonstrukcí stávajících bytových domů

Více než polovina požárů bytového domovního fondu vzniká přímo v bytech a necelá jedna sedmina pak ve sklepních prostorách bytových domů. Vzhledem k tomu, že nejrozšířenější skupinu bytových domů v ČR tvoří právě ty, které byly postaveny v minulosti a podle předpisů, ve kterých byla požární bezpečnost zakotvena pouze v rozsahu přiměřenému úrovni dobových poznatků vědy a techniky, je následující pojednání věnováno právě této skupině.

■ Stavby, jejich změny a udržovací práce

Obecné požadavky na výstavbu v České republice upravuje zákon č. 50/1976 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů a předpisy vydané k jeho provedení. *Zmíněné předpisy stanoví, že stavby, jejich změny a udržovací práce na nich, lze provádět jen podle stavebního povolení nebo na základě ohlášení stavebnímu úřadu.*

Stavební povolení se přitom vyžaduje u staveb všeho druhu bez zřetele na jejich stavebně technické provedení, účel a dobu trvání, pokud stavební zákon a prováděcí předpisy k němu nebo zvláštní předpisy nestanoví jinak, též u změn dokončených staveb. Ve stavebním povolení stanoví stavební úřad závazné podmínky pro provedení a užívání stavby a rozhodne o námitkách účastníků řízení. Stavební úřad zabezpečí stanovenými podmínkami zejména ochranu veřejných zájmů při výstavbě a při užívání stavby, komplexnost stavby, dodržení obecných technických požadavků na výstavbu, popřípadě jiných předpisů a technických norem, a dodržení požadavků stanovených dotčenými orgány státní správy, především vyloučení nebo omezení negativních účinků stavby a jejího užívání na životní prostředí.

Ohlášení stavebnímu úřadu pak, mimo jiné, vyžadují udržovací práce, jejichž provedení by mohlo ovlivnit stabilitu stavby, **požární bezpečnost stavby**, její vzhled nebo životní prostředí, všechny udržovací práce na stavbě, která je kulturní památkou. Ohlášenou drobnou stavbu, stavební úpravu a udržovací práce může stavebník provést jen na základě písemného sdělení stavebního úřadu, že proti jejich provedení nemá námitek. Pokud toto sdělení nebude stavebníkovi oznámeno do 30 dnů ode dne

ohlášení anebo stavební úřad v téže lhůtě nestanoví, že ohlášená drobná stavba, stavební úprava či udržovací práce podléhá stavebnímu povolení, může ji stavebník provést. Za den ohlášení se považuje den, kdy ohlášení bylo podáno u stavebního úřadu.

■ Změny dokončených staveb

Změny ve způsobu užívání stavby, v jejím provozním zařízení, ve způsobu nebo podstatném rozšíření výroby, popřípadě činnosti, která by mohla ohrozit zdraví a život nebo životní prostředí, jsou přípustné jen na základě rozhodnutí stavebního úřadu o změně v užívání stavby. Změnu v užívání stavby, která je spojena se změnou stavby, projedná stavební úřad ve stavebním řízení a po jejím dokončení provede kolaudaci změny stavby. Obecně platí, že stavebními úpravami nesmí dojít ke snížení požární bezpečnosti stavby, snížení bezpečnosti osob ani ke ztížení požárního zásahu.

Předpisy o požární ochraně, jakož i předpisy o obecných technických požadavcích na výstavbu, se v případě změn staveb nebo změn užívání objektu, prostoru nebo provozu odvolávají na splnění tzv. normativních požadavků a normových hodnot, tj. na konkrétní technické požadavky, obsažené v českých technických normách nebo v jiných veřejně dostupných normativních dokumentech.

Základní českou technickou normou, upravující technické požadavky na změny staveb z hlediska požární bezpečnosti, je ČSN 73 0834 Požární bezpečnost staveb. Změny staveb: červenec 2000. Tato norma platí pro projektování požární bezpečnosti dokončených staveb, pokud tyto změny podléhají stavebnímu nebo kolaudačnímu řízení. Změny staveb se podle jejich rozsahu a závažnosti z hlediska požární bezpečnosti třídí do tří skupin:

I. Změny staveb s uplatněním omezených požadavků požární bezpečnosti. Změny staveb skupiny I lze obecně aplikovat opakovaně (za definovaných podmínek), a to i v objektech, ve kterých je požární bezpečnost řešena podle platného kodexu norem požární bezpečnosti staveb. U změn staveb, spočívajících ve změně užívání objektu, prostoru nebo provozu, lze opětovně použít ČSN 73 0834 uplatnit pouze v případech, kdy je zpracováno nebo lze provést prů-

Požáry v domácnostech a v bytových domech se podílejí nemalým procentem na celkové výši veškerých škod, způsobených požáry v České republice. I když užívání bytových domů lze z hlediska platné právní úpravy na úseku požární ochrany charakterizovat ve většině případů jako provozování činností bez zvýšeného požárního nebezpečí, nutno zmínit, že v průměru u každého osmého bytového požáru jsou evidovány následky na zdraví nebo úmrtí osob.

kazné zhodnocení podmínek před první takto provedenou změnou. V opačném případě nelze takovou změnu zařadit do změny staveb skupiny I.

II. Změny staveb s uplatněním specifických požadavků požární bezpečnosti. Změny staveb lze podle přílohy A této normy uplatnit i pro domy pro bydlení, projektované podle typových podkladů (celostátních i krajských variant). Změny staveb skupiny II lze pro shromažďovací prostory (podle ČSN 73 0831), sklady (podle ČSN 73 0845), objekty spojů (podle ČSN 73 0843), sklady a provozovny s hořlavými kapalinami, plyny apod. (např. podle ČSN 65 0201, ČSN 65 0202, ČSN 73 5530) aplikovat pouze v rozsahu, v jakém se na ni příslušné technické předpisy nebo normy odvolávají.

III. Změny staveb s plným uplatněním požadavků požární bezpečnosti, daných zejména ČSN 73 0802, ČSN 73 0804 a přidruženými normami.

Nutno však zdůraznit, že zajištění požární bezpečnosti staveb projektovým řešením je sice nezbytným, ale pouze výchozím předpokladem pro celkové zajištění požární ochrany. Především však řádná údržba stavby a její využívání pouze k účelu určenému v kolaudačním rozhodnutí nebo ve stavebním povolení po celou dobu stanovené nebo předpokládané životnosti v souladu s bezpečnostními předpisy a s předpisy o požární ochraně, je základním předpokladem pro komplexní zajištění jejich bezpečného provozu.

■ Rekonstrukce stávajících bytových domů

■ Dodatečná vnější tepelná izolace obvodových stěn objektů

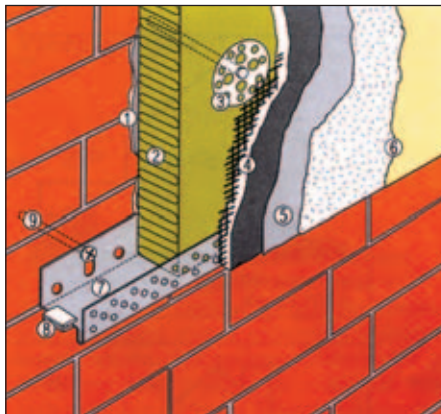
Tento problém se stává velmi aktuální jak z hlediska ekonomického, tak z hlediska hygienického. Dodatečné zateplení obvodových stěn je však vedeno zejména snahou o dosažení příslušných úspor energie, potřebné k vytápění objektů stávajícího bytového domovního fondu. Z hlediska požární bezpečnosti je situace v této oblasti komplikována vývojem nových fasádních obklado- vých sendvičových dílců, obsahujících hořlavé materiály, které do jisté míry umožňují šíření plamene po jejich povrchu. Ukazuje se, že podstatný vliv na povrchové šíření plamene má kon-

strukční provedení dílců, ale zejména na řešení detailů ve spárách. Veškeré zkušenosti z této oblasti byly v podobě technických požadavků promítnuty do čl. 8. 4. 11 ČSN 73 0802 Požární bezpečnost staveb. Nevýrobní objekty: prosinec 2000.

Konstrukce dodatečného zateplení obvodových stěn objektů s výškou $h > 9$ m musí mít tepelné izolační vrstvy alespoň:

a) z těžce hořlavých stavebních hmot C1 (podle ČSN 73 0862), jsou-li umístěny u požárních úseků s výškovou polohou $h_p \leq 22,5$ m,
b) z nesnadno hořlavých hmot B (podle ČSN 73 0862), aniž by bylo užito plastických hmot, jsou-li umístěny u požárních úseků s výškovou polohou $h_p > 22,5$ m.

Povrchová vrstva musí vykazovat index šíření plamene $i_s = 0$ (podle ČSN 73 0863; zkušební vzorek musí zahrnovat i tepelně izolační vrstvu). V těch případech, kdy je tepelně izolační vrstva provedena z plastických hmot ($h_p \leq 22,5$ m), nesmí být osoby, unikající z objektu, ohroženy odkapáváním nebo odpadáváním těchto hmot (např. přístřeškem nad vchodem, či východem z budovy). Takto upravené konstrukce lze užít i v požárně nebezpečném prostoru a u požárních pásů. Stejně zásady platí u výrobních objektů podle ČSN 73 0804.

Obr. 1 Příklad dodatečného zateplení obvodových stěn u požárních úseků s výškovou polohou $h_p > 22,5$ m

1. stěrkové lepidlo
2. minerální izolační deska s podélným vláknem z nenasadno hořlavých hmot
3. hmoždinka s přichytným talířem
4. výztužná síť
5. penetrační mezivrstva
6. omítka
7. fixační soklová lišta
8. spoj soklové fixační lišty
9. ukotvení soklové fixační lišty

Závěrem je třeba zdůraznit, že dodatečné zateplení podle čl. 8.4.11 ČSN 73 0802 se týká úprav obvodových stěn stávajících staveb, nikoliv novostaveb.

Poznámka:

Obvodové konstrukce, splňující požadavky na požární pásy nebo stěny v požárně nebezpečném prostoru, které jsou opatřeny dodatečnou tepelnou izolací, se považují za vyhovující i s touto dodatečnou úpravou.

tečnou úpravou. V případě pochybnosti o objektivním prokázání šíření plamene podle ČSN 73 0863, může být šíření požáru vně fasády ověřeno podle ISO/DIS 5658-4 Vertikální šíření plamene.

Vnější obklady obvodových stěn, vyrobené ze hmot stupně hořlavosti nejvýše C2 (včetně říms, balkonů a lodžií), se posuzují jako požárně otevřené plochy. Tyto obklady mohou být použity u objektů výšky $h \leq 9$ m bez ohledu na požárně nebezpečné prostory požárních úseků téhož objektu.

Pokud jsou tyto obklady nebo obdobné povrchové úpravy z hořlavých hmot použity i v jiných případech, musí být odbornou expertizou posouzeno riziko rozšíření požáru mimo požární úsek a mimo objekt, ve kterém může požár vzniknout. Průměrná hustota tepelného toku na povrchu ohrožených konstrukcí musí být nižší než $18,5 \text{ kW}\cdot\text{m}^{-2}$.

U budov skupiny OB 1 podle ČSN 73 0833 (rodinné domy a rodinné rekreační objekty s nejvýše třemi obytnými buňkami a třemi užitnými nadzemními podlažními) nejsou kladeny na konstrukce dodatečného zateplení žádné požadavky. Pokud jsou použity na tyto konstrukce hořlavé hmoty, musí se vymežit požárně nebezpečný prostor.

U budov zdravotnických zařízení skupiny LZ 2 podle ČSN 73 0835 (lůžková zdravotnická zařízení s jednou a více lůžkovými jednotkami) je požadováno, aby tepelně izolační vrstva zateplovacího systému nebyla z plastických hmot bez ohledu na výšku objektu.

Jedná-li se v případě dodatečného zateplení obvodových stěn objektu o změnu staveb skupiny II podle ČSN 73 0834: červenec 2000 (viz 6.2), musí být splněny následující technické požadavky:

- při celkové výměně obvodových stěn musí jejich konstrukce (především požárních pásů) odpovídat požadavkům ČSN 73 0810,
- pokud se nástavbou zvětší výsledná výška objektu h nad $22,5$ m, lze dodatečnou vnější tepelnou izolaci obvodových stěn provést jako u objektu s výškou $h \leq 22,5$ m,
- při dodatečné vnější tepelné izolaci obvodových stěn, provedené podle ČSN 73 0802, ČSN 73 0804 nebo přidružených norem, a při úpravě lodžií, balkonů nebo pavlačí zasklením nebo hmotou, nedochází ke zhoršení druhu konstrukcí ani ke zvětšení požárně otevřených ploch a nevznikají ani nové požadavky na požární pásy.

■ Nástavby a vestavby

Nástavby a vestavby jsou dalším druhem běžných stavebních úprav, kterými se zlepšuje užitná hodnota stávajících staveb. Z hlediska požární bezpečnosti se jedná, v závislosti na jejich rozsahu, o změny staveb skupiny II s uplatněním specifických požadavků ČSN

73 0834 nebo o změny staveb skupiny III s plným uplatněním požadavků ČSN 73 0802, ČSN 73 0804 a přidružených norem (viz 6.2).

Jedná-li se v případě nástaveb nebo vestaveb o změnu staveb skupiny II podle ČSN 73 0834: červenec 2000, musejí být splněny následující technické požadavky:

- konstrukční systém nástaveb nebo půdních vestaveb se posuzuje vždy samostatně s přihlédnutím k použitým konstrukcím v této části objektu. Konstrukční systém nástavby nebo vestavby z konstrukcí druhu D1 nemůže být posuzován jako nehořlavý, pokud je umístěn na objektu s konstrukčním systémem smíšeným (D2) nebo hořlavým (D3). Stejně tak nemůže být konstrukční systém nástavby nebo vestavby posuzován jako smíšený (D2), je-li umístěn na objektu s konstrukčním systémem hořlavým (D3).

V jednopodlažních vestavbách, půdních vestavbách s dvoupodlažními byty a jednopodlažních nástavbách (i s dvoupodlažními byty), umístěných v nevýrobních objektech, se bez dalšího průkazu dovoluje použití stavebních konstrukcí i na bázi dřeva, dimenzovaných pro III. stupeň požární bezpečnosti za následujících podmínek:

- nástavba nebo půdní vestavba tvoří samostatný požární úsek nebo úseky, pod nimiž je požární strop s požární odolností minimálně 30 minut,
- požární úseky nástavby nebo vestavby nejsou určeny pro trvalý pobyt osob s omezenou schopností pohybu, vyjma náhodného nebo jednotlivého pobytu těchto osob (např. byty, restaurace, ubytovací zařízení) a kromě případů, kdy je současně přítomno 90% osob schopných samostatného pohybu,
- výsledná výška objektu h měřená k úrovni podlahy užitného podlaží půdní vestavby nebo nástavby se vstupem do požárního úseku a při nosných konstrukcích, zajišťujících stabilitu půdního objektu z nehořlavých hmot, nepřekročí $30,0$ m, ze smíšených konstrukcí $22,5$ m a z hořlavých hmot $9,0$ m,
- na povrchové úpravy stavebních konstrukcí nejsou použity hmoty s indexem šíření plamene $i_s > 100 \text{ mm}\cdot\text{min}^{-1}$ (podle ČSN 73 0863) a plasty s tloušťkou nad 1 mm, vyjma krytin, tvořících nášlapnou vrstvu podlah.

Stávající instalační a výtahové šachty lze prodloužit do nástavby nebo vestavby.

Navrhování vnitřních a vnějších míst pro zásobování požární vodou podle ČSN 73 0873: červen 2003 se vztahuje pouze k požárním úsekům, dotčeným změnou stavby. Nově instalované vnitřní hydrantové systémy v těchto prostorech však musí umožňovat účinné obsluhování jednou osobou. V neměněné části lze ponechat stávající vnitřní hydranty se stávající funkční výzbrojí.

Jedná-li se v případě nástaveb nebo vestaveb o změnu staveb sku-

piny III podle ČSN 73 0834: červenec 2000, musejí být plně uplatněny požadavky požární bezpečnosti staveb podle ČSN 73 0802, ČSN 73 0804 a přidružených norem.

U objektů bytových domů, řešených podle typových podkladů s nástavbou, kde výsledná výška h k poslednímu užitému podlaží je větší než 12 m, se musí zřídit nástupní plochy, pokud objekt nemá vnitřní zásahové cesty.

■ **Balkony, lodžie**

Úprava lodžii a balkonů bytových domů, řešených podle typových podkladů, se považuje za vyhovující z hlediska dodržení požárních pásů pouze za předpokladu, že se takovou úpravou nezvětšuje velikost požárně otevřených ploch a zasklení je provedeno na bázi nehořlavých hmot.

Pokud se při úpravě lodžii nebo balkonů u objektu s výškou nad 9 m nebo s více než čtyřmi nadzemními podlažími současně vyplňují otevřené části parapetu lodžie nebo balkonu, musí být také pro tyto části konstrukce použito nehořlavých hmot, kromě běžného tabulového skla (použít lze například sklo s drátěnou vložkou, plech atd.).

■ **Meziokenní vložky**

Při celkové výměně obvodového pláště u bytových domů, řešených podle typových podkladů (celostátní i krajské varianty), je nutné v případech, kde jsou na rozhraní požárních úseků u objektů vyšších než 9 m hořlavé meziokenní vložky, tyto části obvodových stěn nahradit alespoň konstrukcemi druhu D2.

Výše uvedené neplatí za předpokladu, že se obvodová stěna upravuje pouze dodatečnou tepelnou izolací, kdy je celá tepelně izolační vrstva provedena ze stavebních hmot nejvýše stupně hořlavosti B (podle ČSN 73 0862), aniž by se jednalo o plast.

■ **Obvodové stěny**

Obvodové stěny se posuzují při změnách staveb, jimiž se zhoršuje druh konstrukcí (např. z D1 na D2), použitých pro obvodové stěny, přičemž za vyhovu-

jící pro požární pásy lze hodnotit i stávající konstrukce druhu D2. Posouzení, mimo jiné, vyžadují i takové změny staveb, jimiž se zvětšují rozměry požárně otevřených částí obvodových stěn o více než 10 % nebo se zmenšuje šířka požárního pásu pod rozměr požadovaný ČSN 73 0802, ČSN 73 0804 nebo přidruženými normami (čl. 5.5.2 ČSN 73 0834).

Obr. 3 Nebezpečný zásah do obvodové stěny (zmenšení šířky požárního pásu)

■ **Požární uzávěry otvorů**

Při rekonstrukci bytů bytových domů, řešených podle typových podkladů s nejvýše pěti nadzemními podlažími, včetně nástavby, mohou být ponechány stávající vstupní dveře bytů, pokud komunikační prostor vyhoví požadavkům na evakuaci osob podle čl. A 3.2a) nebo A 3.2b) ČSN 73 0834.

Pro vstupní dveře do jednotlivých obytných buněk se mohou použít požární uzávěry, bránící šíření požáru EI 30 D3 nebo omezující šíření požáru EW 30 D3 (podle vyhlášky č. 202/1999 Sb. a ČSN 73 0810) i v případech, kdy jsou požadavky na jejich požární odolnost podle ČSN 73 0802 vyšší.

Pokud se u původního objektu provádí nástavba na uvedený počet podlaží, musí být vstupní dveře do prostoru této nástavby požárním uzávěrem od-

povídajícího typu, neboť se jedná o nově vytvořený požární úsek.

■ **Zařízení pro zásobování požární vodou**

Navrhování vnějších i vnitřních odběrných míst pro zásobování požární vodou podle ČSN 73 0873: červen 2003 se vztahuje pouze požárním úsekům, dotčeným změnou stavby. Rozvodná potrubí k dodávce vody do vnitřních odběrných míst mohou být provedena i z hořlavých hmot a pokud jsou trvale zavodněna, mohou volně (bez další ochrany) procházet také prostory s požárním rizikem podle čl. 6.9 ČSN 73 0873. Nově instalované vnitřní hydrantové systémy (podle zásad ČSN 73 0873) v požárních úsecích, dotčených změnou stavby, musejí umožňovat účinné obsluhování jednou osobou. V neměněné části lze ponechat ve smyslu čl. 5.10.7 ČSN 73 0834 stávající vnitřní hydranty se stávající funkční výzbrojí.

Stávající vnitřní hydrantový systém bytových domů, řešených podle typových podkladů, není třeba prodlužovat do nástavby nebo vestavby objektu, pokud lze v kterémkoli místě požárního úseku nástavby nebo vestavby provést účinný zásah z hydrantového systému, umístěného v neměněné části.

■ **Prostupy instalací požárně dělicími konstrukcemi**

Pokud instalační šachta u bytových domů, řešených podle typových podkladů netvoří (nebo z ní nelze vytvořit) samostatný požární úsek, musí se v úrovni každého stropu předělit stavební konstrukcí alespoň EI-30 D1 (podle ČSN 73 0810) s dotěsněnými prostupy všech rozvodů podle ČSN 73 0802.

Podle článku 11.1.1 ČSN 73 0802 mohou rozvodná potrubí a jejich příslušenství, sloužící k rozvodu nehořlavých látek pro technická zařízení stavebních objektů nebo pro technologické účely, prostupovat požárně dělicí konstrukcí při dodržení podmínek článku 8.6.1 téže normy, a to potrubí světlého průřezu do 40 000 mm² (bez ohledu na stupeň hořlavosti použitého materiálu) bez dalších opatření.

Článek 8.6.1 dále stanoví, že prostupy rozvodů a instalací (např. vodovodů, plynovodů), technologických zařízení a elektrických rozvodů (kabelů, vodičů) požárně dělicími konstrukcemi musí být utěsněny. Hmoty, použité pro utěsnění, smějí mít stupeň hořlavosti nejvýše C1 (podle ČSN 73 0862). Těsnící konstrukce musí vykazovat požární odolnost shodnou s požární odolností konstrukce, kterou rozvody prostupují, nepožaduje se však vyšší požární odolnost než 60 minut (podle ČSN EN 1363-1).

mjr. Ing. Zdeněk HOŠEK,
foto archiv autora

Obr. 2 Hořlavé meziokenní vložky u stávajících bytových domů

Pegas

v závěrečné etapě výstavby

Cílem prezentace bylo informovat odpovědné osoby v oblasti zdravotnických záchranných služeb v úrovni krajů o zprovoznění této sítě a současně jim sdělit základní informace, které jsou potřebné pro vstup této složky do systému. Kromě údajů, týkajících se zavádění technologie a problémů, se kterými se projekt potýkal v letech 1998 – 2001, byli účastníci seznámeni s postupem zavádění u Hasičského záchranného sboru ČR a nechyběly ani praktické ukázky řešení integrace na operačním středisku (rádiové i linkové) či instalace automatického převaděče mezi digitální a analogovou sítí v mobilní požární technice pro zabezpečení návaznosti komunikací například s jednotkami SDH obcí.

■ Splněné požadavky

Zavedení digitální sítě splní požadavky na flexibilitu rádiové komunikace základních složek IZS při vzájemné komunikaci na místě vzniku mimořádných událostí a při záchranných a likvidačních pracích.

Ze zkušeností z povodní v minulých letech na území našeho státu a současně nejvíce kritizovanou a dle vyjádření Nejvyšší kontrolní úřad nejméně zabezpečenou oblastí je vzájemná komunikace základních složek IZS.

Je to právě digitální síť, která umožňuje bezproblémové komunikace, samozřejmě při jejím správném nastavení (a to včetně koncových prvků u jednotlivých složek), nejen na místě společného zásahu, ale také samostatně u jednotlivých složek. Ty se nemusí o provoz základní infrastruktury starat a svá koncová zařízení využívají podobně, jako uživatelé mobilních telefonů služeb sítí komerčních.

Existuje zde však jeden podstatný rozdíl, který nekomerční síť odlišuje a tím je m.j. možnost dispečerského způsobu řízení komunikací a schopnost okamžité reakce na vzniklou situaci například rekonfigurováním základního nastavení sítě.

■ Jediná cesta

Vezmeme-li v úvahu vyjádření předních odborníků na rádiové komunikace a zejména Schengenské skupiny, pak jedinou cestou pro profesionální rádiové sítě bezpečnostních a záchranných sborů jsou právě digitální rádiové systémy.

Důvod je jednoduchý – maximálně zabezpečený přenos spolu s flexibilitou, danou strukturou sítě, je zvýšením bezpečnosti a rychlosti přenášených informací a o to v dnešní době mezinárodního terorismu (a také snahy získávat důvěrné informace) jde především.

Proto zabezpečení rádiové komunikace typu „konec-konec“ je jedním z hlavních měřítek využití a současné funkce rádiového komunikačního systému.

Je pravdou, že obecně rádiové systémy nabízejí různé možnosti zabezpečení přenosu (kryptování), ale je třeba připomenout, že toto se u komerčních i některých „profesionálních“ produktů týká zabezpečení na tzv. vzdušném rozhraní, tedy mezi koncovým zařízením a vysílačem infrastruktury, přičemž přenos informace v rámci sítě již zabezpečen není.

■ Výhody mají přednost

V oblasti bezpečnosti je nejvíce nepříznivá situace u jakéhokoli typu analogových rádiových sítí, kdy může každý v dosahu vysílajícího koncového zaříze-

Dne 10. června 2003 se v sídle HZS Středočeského kraje v Kladně uskutečnila prezentace radiokomunikačního systému složek integrovaného záchranného systému – síť PEGAS. Tento systém bude po dokončení své výstavby v srpnu 2003 připraven nabídnout radiokomunikační prostředí všem základním složkám IZS v celé České republice.

ní bez problému odposlechnout hovor (postačí zařízení za přibližně 3000 Kč) a získat tak např. informace o jménu, rodném čísle, diagnóze, bydlišti a podobně. Navíc analogová rádiová síť nemá, vzhledem ke své koncepci infrastruktury a provozu, žádné nástroje pro eliminaci toho kterého koncového zařízení, např. při jeho odcizení. Nezanedbatelnou část provozu činí také stále se zvyšující požadavky na datové komunikace – SMS a přenosy dat – dotazy do databází.

Analogové sítě nejsou schopny toto celoplošně zabezpečit a u lokálních aplikací se může jednat pouze o přenosy dat bod – bod, jsou-li v rádiovém dosahu.

Prezentace se zúčastnilo více než 75% celkového počtu pozvaných osob, mezi kterými byli zástupci příslušných odborů jednotlivých krajů a zástupci Ministerstva zdravotnictví ČR. Zúčastnili se také zástupci zdravotních záchranných služeb krajů a ZZS hl.m. Prahy.

Společně se spolupředatelem, kterým byl operátor sítě PEGAS - Odbor komunikačních a informačních služeb MV věříme, že uspořádané setkání napomohlo všem zúčastněným k rozšíření znalostí o možnostech moderní rádiové komunikace, která je nyní po mnoha peripetiích zaváděna do praktického provozu. Současně děkujeme HZS Středočeského kraje, jenž je pilotním krajem zavádění systému, za pomoc a podporu při uspořádání tohoto setkání.

kpt. Václav HLADÍK,
foto por. Ladislav KRIVAN

Dohody o poskytnutí pomoci

Dnem 1. ledna 2001 nabyl účinnosti zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, ve znění zákona č. 320/2002 Sb. (dále jen „zákon“). Zákon vymezuje integrovaný záchranný systém (dále jen „IZS“), stanovuje složky IZS a jejich působnost při přípravě na mimořádné události a při záchranných a likvidačních pracích a při ochraně obyvatelstva.

K tomuto zákonu byla v roce 2001 vydána Ministerstvem vnitra vyhláška č. 328/2001 Sb., o některých podrobnostech zabezpečení integrovaného záchranného systému (dále jen „vyhláška“). Tato vyhláška ve své části stanovuje obsah a způsob zpracování dokumentace IZS /dokumentace IZS zahrnuje územní havarijní plány, vnější havarijní plány, dohody o poskytnutí pomoci, dokumentaci o společných záchranných a likvidačních pracích a statistické přehledy, dokumentaci o společných školeních, instruktážích a cvičeních složek IZS, typové činnosti složek při společném zásahu, ústřední poplachový plán IZS a poplachové plány IZS krajů a dohody uzavřené podle § 10 odst. 2 písm. g) zákona/.

■ Další dohody

Mezi dokumentací IZS, mimo jiné výše uvedené dokumenty, patří i dohody o poskytnutí pomoci podle § 15 vyhlášky uzavírané s tzv. ostatními složkami IZS, kterými jsou vyčleněné síly a prostředky ozbrojených sil, ostatní ozbrojené bezpečnostní sbory, ostatní záchranné sbory, orgány ochrany veřejného zdraví, havarijní, pohotovostní, odborné a jiné služby, zařízení civilní ochrany, neziskové organizace a sdružení občanů, využitelné k záchranným a likvidačním pracím. Ostatní složky IZS poskytují při záchranných a likvidačních pracích plánovanou pomoc na vyžádání podle § 21 zákona.

Dalším dokumentem jsou písemné dohody, uzavírané s právníky osobami nebo fyzickými osobami, kterými je předem sjednán způsob a rozsah osobní nebo věcné pomoci pro potřebu záchranných a likvidačních prací podle § 20 zákona.

Príslušná ustanovení § 21 zákona a § 15 vyhlášky jsou platná pro všechny základní složky IZS, to znamená, že výše uvedené dohody mohou uzavírat základní složky IZS, kterými jsou Hasičský záchranný sbor České republiky (dále jen HZS ČR¹), jednotky požární ochrany, zařazené do plošného pokrytí, zdravotnická záchranná služba (dále jen „ZZS“) a Policie České republiky (dále jen „PČR“). V odůvodněných případech mohou tyto dohody uzavřít zákonem stanovené orgány kraje nebo obcí s rozšířenou působností. Jestliže je např. uza-

vírána dohoda se školským zařízením, které takové dohody může uzavřít jen se souhlasem školského odboru krajského úřadu nebo rady kraje, je nesporně průběžnější, aby dohodu uzavřely přímo nebo byla zvolena forma trojdohody. Jedině krajský úřad pak může uzavírat dohody podle § 15 písm. c) vyhlášky.

■ Postup při uzavírání dohod

Za účelem zajištění jednotného postupu /§7 odst. 2 písm. a) zákona/ při uzavírání dohod o poskytnutí pomoci v rámci IZS na základě § 21 zákona a na základě § 15 vyhlášky byl koncem června 2003 pro potřeby HZS ČR vydán Pokyn generálního ředitele HZS ČR a náměstka ministra vnitra č. 25 (dále jen „pokyn“).

Pokyn stanovuje, že v rámci IZS organizační složky HZS ČR uzavírají dohody:

- o plánované pomoci na vyžádání podle § 21 zákona,
- o poskytnutí osobní nebo věcné pomoci podle § 15 vyhlášky,
- o součinnosti složek IZS,
- o spolupráci.

Dohody o plánované pomoci na vyžádání uzavírají Ministerstvo vnitra-generální ředitelství HZS ČR (dále jen „MV-GR HZS ČR“) nebo hasičský záchranný sbor příslušného kraje a Hasičský záchranný sbor hlavního města Prahy (dále jen „HZS kraje“) se subjekty dle § 4 odst. 2 zákona, které se tak stávají ostatními složkami IZS. Plánovanou pomocí na vyžádání se rozumí předem písemně dohodnutý způsob poskytnutí pomoci při

provádění záchranných a likvidačních prací. Součástí těchto dohod jsou podmínky náhrady výdajů a škod při provádění záchranných a likvidačních prací. Nedílnou součástí dohod o plánované pomoci na vyžádání je přehled sil a prostředků, určených k poskytnutí pomoci, seznam osob pověřených pro zabezpečování pomoci a způsob jejich vyrozumění a doba potřebná pro poskytnutí sil a prostředků v případě vyžádání pomoci. Dohody o plánované pomoci na vyžádání jsou součástí dokumentace IZS a zahrnují se do územně příslušných poplachových plánů IZS, kterými jsou ústřední poplachový plán IZS a poplachový plán IZS kraje.

Dohody o poskytnutí osobní nebo věcné pomoci uzavírá HZS příslušného kraje s právníky osobami nebo fyzickými osobami nebo s organizačními složkami státu, které podle § 4 odst. 2 zákona nejsou předurčeny být ostatní složkou IZS. Dohodami o poskytnutí osobní nebo věcné pomoci je předem sjednán způsob a rozsah osobní nebo věcné pomoci při provádění záchranných a likvidačních prací a při realizaci opatření ochrany obyvatelstva. Součástí těchto dohod jsou, mimo jiné náležitosti, podmínky náhrady výdajů a škod při poskytnutí osobní nebo věcné pomoci při provádění záchranných a likvidačních prací a při realizaci opatření ochrany obyvatelstva. Dohody o poskytnutí osobní nebo věcné pomoci jsou součástí dokumentace IZS a zahrnují se do příslušných poplachových plánů IZS.

Dohody o součinnosti složek IZS uzavírají MV-GŘ HZS ČR nebo HZS kraje. Obsahují závazky smluvních stran například v oblasti dokumentační připravenosti IZS, zpracování typových činností složek IZS při společném zásahu podle § 18 vyhlášky. Dohody o součinnosti složek IZS jsou součástí dokumentace IZS a zahrnují se do územně příslušných poplachových plánů IZS.

Dohody o spolupráci uzavírají MV-GŘ HZS ČR nebo HZS kraje. Obsahují závazky smluvních stran například v oblasti havarijního a krizového plánování, vědeckovýzkumné činnosti, výchovně vzdělávací činnosti a v dalších obdobných oblastech a nesouvisí s poskytnutím pomoci při provádění záchranných a likvidačních prací a při realizaci opatření ochrany obyvatelstva. Dohody o spolupráci nejsou součástí dokumentace IZS podle § 14 vyhlášky.

Výše uvedené dohody na republikové úrovni uzavírá MV-GŘ HZS ČR. Dohody schvaluje generální ředitel HZS ČR a náměstek ministra vnitra. Přítom dohoda, uzavřená na republikové úrovni, plní funkci:

a) rámcové dohody, závazné pro MV-GŘ HZS ČR a všechny HZS krajů, přičemž MV-GŘ HZS ČR a HZS krajů ji rozpracovávají do dalších realizačních dohod, uzavíraných na republikové nebo krajské úrovni, nebo

b) realizační dohody, závazné pro MV-GŘ HZS ČR a všechny HZS krajů, přitom další realizační dohody na krajské úrovni se neuzavírají.

Dohody na krajské úrovni uzavírá HZS příslušného kraje. Dohody schvaluje ředitel HZS kraje. Dohoda, uzavřená na krajské úrovni, plní funkci realizační dohody.

Dohody o plánované pomoci na vyžádání a dohody o poskytnutí osobní nebo věcné pomoci obsahují:

- identifikační údaje smluvních stran,
- předmět dohody,
- závazky smluvních stran a podmínky jejich plnění,
- ustanovení o náhradách podle § 29 a § 30 zákona,
- ostatní ujednání (podmínky aktualizace dohody, její rozšiřování, časová platnost dohody a podmínky ukončení dohody, počty výtisků a další),
- podpisovou doložku,
- přehled osob, pověřených pro zabezpečování pomoci a způsob jejich vyzvání (příloha dohody),
- přehled sil a prostředků, určených k poskytnutí plánované pomoci na vyžádání, rozsah osobní nebo věcné pomoci a dobu potřebnou pro poskytnutí sil a prostředků v případě vyžádání pomoci (příloha dohody).

Dohody o součinnosti složek IZS a dohody o spolupráci obsahují:

- identifikační údaje smluvních stran,
- předmět dohody,
- závazky smluvních stran a podmínky jejich plnění,

- ostatní ujednání (podmínky aktualizace dohody, její rozšiřování, časová platnost dohody a podmínky ukončení dohody, počty výtisků a další),
- podpisovou doložku.

Rámcová smlouva

V návaznosti na předchozí odstavce lze sjednocující přístup při uzavírání dohod dokumentovat na hlubší a propracovanější spolupráci s Armádou ČR, která je podle zákona zařazena do skupiny ostatních složek IZS. Lze s určitostí konstatovat, že tato její pozice ostatní složky IZS se může v budoucnosti přehodnotit v souvislosti s její reformou a připravovanou profesionalizací. Zejména postavení záchranných a výcvikových základů (dále jen „zvz“), jejich obsazení profesionálním personálem a vybavení speciální, především ženíjní technikou může ovlivnit budoucí začlenění Armády ČR při řešení nevojenských situací v míru.

Dne 27. března 2003 byla ministrem vnitra a obrany podepsána Rámcová smlouva mezi Ministerstvem vnitra a Ministerstvem obrany o spolupráci v oblasti integrovaného záchranného systému (dále jen „rámcová smlouva“). Rámcová smlouva stanovuje principy a podmínky pro použití sil a prostředků Armády ČR v rámci integrovaného záchranného systému.

V návaznosti na rámcovou smlouvu, ve spolupráci zástupců Generálního štábu Armády ČR a MV-GŘ HZS ČR, byla dne 25. června 2003 generálním ředitelem HZS ČR a náměstkem ministra vnitra a náčelníkem Generálního štábu Armády ČR podepsána Dohoda o plánované pomoci na vyžádání (dále jen „dohoda“). Dohoda upravuje rozsah poskytnutí pomoci některými organizačními složkami Armády ČR při provádění záchranných a likvidačních prací.

Rámcová smlouva a dohoda otevírají novou etapu spolupráce s Armádou ČR. Armáda ČR je nesporně nejdůležitější ostatní složkou IZS, její význam je zvláště patrný při rozsáhlých mimořádných událostech a deletrvajících zásazích. Bez sil a prostředků

Armády ČR nelze sestavit smysluplný ústřední poplachový plán, se silami a prostředky zejména zvz se počítá v naprosté většině územních (havarijních plánů krajů) a vnějších havarijních plánů a poplachových plánů IZS. Podle § 21 zákona musí být využití sil a prostředků ostatní složky IZS vyjádřeno v dohodě o plánované pomoci na vyžádání. To v případě Armády ČR znamená, že její jednotlivé zvz a další útvary a zařízení by měly mít uzavřené dohody o plánované pomoci na vyžádání se subjekty, které jsou podle § 21 zákona tyto dohody oprávněně uzavírat. Právě desítky až stovky těchto dohod, které uzavřely bývalé okresní úřady, zejména se zvz, jsou vážným problémem. Při větších mimořádných událostech nemohly zvz vyhovět v plném rozsahu požadavkům několika okresních úřadů a obcí a bylo nutné priority stanovovat z ústřední úrovně řízení, kterou vykonával Generální štáb Armády ČR. Podle § 7 odst. 3 zákona je oprávněno stanovit priority záchranných a likvidačních prací Ministerstvo vnitra v rámci ústřední koordinace záchranných a likvidačních prací.

Obě smluvní strany rámcové smlouvy a dohody mají tedy k dispozici nesmírně významný nástroj k budování skutečné spolupráce v oblasti IZS. Pro HZS ČR je důležitá především vnitřní sebekázeň. Jestliže disponujeme stále se zdokonalujícím systémem operačních a informačních středisek IZS, nemělo by žádné úrovni řízení vadit, které z vyčleněných sil a prostředků Armády ČR jsou začleněny v ústředním poplachovém plánu IZS, a které v poplachových plánech IZS krajů. V případě potřeby tak budou vždy k dispozici pro potřeby efektivního řízení záchranných a likvidačních prací. Z tohoto důvodu bylo nutné nejprve uzavřít dohodu mezi Generálním štábem Armády ČR a MV-GŘ HZS ČR a teprve poté posoudit potřeby jednotlivých krajů.

*kpt. Ing. Josef FAJGAR,
foto Milan VÁVRŮ*

Důležitost správného užívání pojmu

Metodická pomůcka se zabývá upřesněním základních známých pojmů za účelem upozornění na skutečnost, že zaměňování pojmů může mít finanční důsledky. Zároveň za značným množstvím poznámek, uvedených v metodické pomůcce pod čarou, je snaha upozornit, že oblast integrovaného záchranného systému (dále jen „IZS“) má vazby nejen na zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, ve znění zákona č. 320/2002 Sb., o změně a zrušení některých zákonů v souvislosti s ukončením činnosti okresních úřadů (dále jen „zákon o IZS“), ale i na další právní předpisy.

Normativní pojmy

Na tom, že se pojmy zejména při různých mediálních vystoupeních zaměňují, není nic zvláštního a, bohužel, se s tím asi musíme smířit. Smířlivost by ovšem neměla platit, v úředním styku, pro časté zaměňování normativních pojmů, kterými jsou

1. záchranné a likvidační práce,
2. povodňové zabezpečovací práce (případně záchranné povodňové práce),
3. bezpečnostní opatření,
4. krizová opatření.

První tři pojmy jsou běžnou (mírovou, normální) činností záchranných sborů, orgánů veřejné správy (povodňových orgánů), respektive Policie ČR a jiných ozbrojených sborů. Záchranné a likvidační práce, bezpečnostní opatření, záchranné povodňové práce i povodňové zabezpečovací práce jsou prováděny obdobným způsobem, i kdyby krizový stav vyhlášen nebyl. Naprosto nezávisí také na tom, zda je nebo není vyhlášen „jen“ stav nebezpečí nebo vyšší krizový stav. Tyto činnosti jsou zabezpečovány dokonce i v době válečného stavu. Např. hasiči k ohni vyjedou, ať ho způsobil blesk, nedopalek, terorista nebo dělostřelecká palba. Na jednáních bezpečnostních rad a krizových štábů (dále jen „KŠ“) jsou také zástupci jmenovaných složek za jiným účelem, než je vlastní výkon jejich úkolů, za který zodpovídají svým nadřízeným. Na těchto jednáních podávají informace, vzájemně koordinují svoji činnost ve prospěch strategie, přijaté vedoucím KŠ. Jejich činnost ale není „krizovým opatřením“, i když je vyhlášen krizový stav.

Jak je tento rozdíl v přesném užívání pojmů důležitý, uvedu na třech skutečných případech.

Likvidační práce

Při přívalových povodních v červenci 2002 na Blansku byly živlem zdevastovány tři malé obce, zejména jejich komunikace. Aby se složky IZS na místo vůbec dostaly a pomoc obyvatelstvu se mohla realizovat, bylo nutné zavázat šterkem nejvíce zničená místa komunikací a zajistit jejich průjezdnost. Protože starostové obcí věděli, že se připravuje vyhlášení krizového stavu (stav nebez-

V příloze časopisu je publikována Metodická pomůcka Ministerstva vnitra č.j. PO-1590/IZS-2003 ze dne 30. června 2003, kterou se doporučují zásady pro jednotné rozlišování a vymezení preventivních, záchranných, likvidačních a obnovovacích (asanačních) prací, spojených s předcházením, řešením a odstraněním následků mimořádných událostí (dále jen „metodická pomůcka“).

pečí byl vyhlášen o dva dny později), odmítali podepisovat řidičům, navážejícím šterk, výkazy jízdy. Obávali se totiž, že platí pravidlo z § 35 zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon), ve znění zákona č. 320/2002 Sb., že „peněžní náhradu je povinen vyplatit orgán krizového řízení, který o omezení práva nebo uložení povinnosti rozhodl.“ To byl samozřejmě omyl, jednalo se o typickou likvidační práci. Pokud by nebyla hrazena z prostředků správy komunikací, uhradit by jí musel krajský (v té době ještě okresní) úřad. Jiná věc by byla, kdyby si starosta objednal opravu (vyrovnaní a vyasfaltování) místní komunikace. V tom případě by pak za úhradu financování prací odpovídala obec. Taková práce by byla obnovovací práci.

Neukvapovat se ve vyjádřeních

Složitější byl jiný případ, jehož vznik byl modelový. Při velké povodni se začalo ucpávat naplavinami koryto (vznikal „nápěch“) jedné rozvodněné jihočeské řeky a voda začala ohrožovat domy malé obce (dále jen „postižená obec“). Starosta postižené obce požádal o pomoc přednostu, potažmo krizový štáb příslušného okresního úřadu (dále jen „OkÚ“), který měl na základě rozhodnutí hejtmána Jihočeského kraje k dispozici určitou část sil a prostředků Armády ČR. Na základě doporučení krizového štábu OkÚ se do postižené obce dostavil ženijní odřad Armády ČR a její starosta vojáky odvedl na místo. Aby se mohla armádní technika dostat k řece a provést potřebnou práci, bylo nutné zbourat část plotu a pokácet několik ovocných stromů na přilehlé zahradě, která je ve vlastnictví občana, jenž v postižené obci nemá trvalé bydliště ani nebyl přítomen. Tento občan vzniklou škodu zjistil až po povodních

a po dvou měsících požádal o náhradu škody. To-lik fakta.

OkÚ případ řešil v závěru roku 2002, tedy před koncem své existence. Vzhledem k pochybnostem o způsobu řešení požádal o stanovisko hned několik ústředních správních úřadů. A protože působnost ve vztahu k mimořádným událostem a krizovému řízení nejsou soustředěny do jediného ústředního úřadu, obdržel také několik odpovědí. Pomineme-li komplikace, spojené se zánikem okresních úřadů a převodem jejich závazků na Úřad pro majetkové zastupování státu, odpovědi byly v podstatě tři, kupodivu různé:

- a) vzniklou škodu uhradí postižená obec, protože se jednalo o povodňovou zabezpečovací práci „nařízenou“ složce IZS starostou obce,
- b) škodu uhradí krajský úřad, protože se jednalo o krizové opatření,
- c) škodu uhradí OkÚ, protože se jedná o škodu, vzniklou při záchranných a likvidačních pracích, které OkÚ koordinoval.

Správná je podle mého názoru taková odpověď, která vychází z místních zjištění o průběhu popsané události. Věcná příslušnost k řešení události při povodních není totiž příliš zřetelná a je závislá na správném užívání pojmů, kterými je popisována konkrétní událost a na místních okolnostech.

K odpovědi a) je možná tato argumentace. Od začátku první vlny povodni byla svolána dne 8. srpna 2002 povodňová komise příslušného okresu, která v souladu s § 77 odst. 8 zákona č. 254/2001 Sb., o vodách a změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „vodní zákon“), převzala řízení povodňové ochrany od povodňových orgánů obcí (pro doplnění uvádím, že dotčená obec má 320 obyvatel, neuvolněného

starostu, nemá radu obce a má zřízenou povodňovou komisi). Ještě téhož dne však přednosta příslušného okresního úřadu vyhlásil stav nebezpečí a od té doby až do ukončení nouzového stavu se stala povodňová komise okresu součástí KŠ okresu v souladu s § 39 odst. 2 krizového zákona a § 77 odst. 9 vodního zákona. Ministerstvo životního prostředí (MŽP) zastává názor, že po realizaci předmětného ustanovení ztrácí povodňová komise své postavení zvláštního orgánu veřejné správy s pravomocemi danými vodním zákonem a (citace výstižného vyjádření jednoho pracovníka MŽP) „rozpouští se“ do pracovního orgánu (KŠ), který žádné vlastní pravomoci nemá. Tento výklad MŽP je dle dikci předpisů logický a je třeba jej respektovat. Protože povodňová komise okresu vyhlášením krizového stavu přestala existovat jako výkonný orgán, nemohla přikazovat (§ 75 odst. 3 vodního zákona) provádění povodňových zabezpečovacích prací. Z výše uvedeného lze tedy, podle mého názoru, konstatovat, že pro náhradu škody v popsaném případě nelze využít vodní zákon. (Názor a) by tedy byl správný jen v případě, že by nebyl vyhlášen krizový stav a pokud by povodňová komise okresu svým konkrétním rozhodnutím legalizovala pojem „povodňové zabezpečovací práce“ pro popisovaný případ. To se však nestalo.

Lze tedy popisovanou událost označit jako „krizové opatření“? Pojem krizové opatření nemá definici v žádném zákoně, proto je možné předpokládat, že krizovými opatřeními jsou ta opatření, která tak výslovně označí příslušný orgán krizového řízení (dále jen KR) a současně ta opatření, která jsou uskutečnitelná pouze za využití zvláštních pravomocí orgánů KR, které jim pro období krizových stavů svěříl krizový zákon. Všechna ostatní opatření, která provádí orgán KR (jako orgán veřejné správy), jsou běžnou činností orgánu veřejné správy, kterou by vykonával, i kdyby nebyl vyhlášen krizový stav. Podle zjištění vydal hejtman Jihočeského kraje v době trvání krizových stavů při velké povodni svými rozhodnutími celkem 34 číselovaných krizových opatření, která v souladu s krizovým zákonem byla konkrétní a označená (pojmenovaná „krizová“). Obdobně postupoval i přednosta příslušného OkÚ. Žádné z takto vydaných krizových opatření se netýkalo popsaného případu.

Na základě výše uvedeného je, podle mého názoru, možné konstatovat, že škoda nevznikla v důsledku krizového opatření. Názor b) by tedy byl správný tehdy, kdyby žádost postižené obce projednával krajský resp. okresní KŠ a hejtman resp. přednosta OkÚ by vydal konkrétní krizové opatření podle ustanovení § 17 odst. 1 písm b) resp. § 2 odst. 1 krizového zákona /před novelizací účinnou k 1. lednu 2003, nyní § 14 odst. 5 písm. b)/, s tím, že nařizuje, aby v postižené obci bylo provedeno bezodkladné odstranění stavby, tedy zbourání plotu a pokácení stromů. To se však nestalo.

Podle sdělených informací vznikla řešená škoda tak, že velitel zasahující jednotky Armády ČR jako velitel zásahu IZS (starosta obce nemá a neměl oprávnění složkám IZS cokoliv nařizovat před i po novelách krizové legislativy), nařídil úmyslně odstranění části plotu a pokácení několika stromů, aby umožnil přístup techniky k místu zásahu. To je běžné a často využívané oprávnění velitele zásahu podle § 19 odst. 3 písm. b) zákona o IZS. Toto oprávnění velitel zásahu využívá operativně na základě skutečné situace a místních technicko taktických podmínek na místě zásahu,

a nelze je zaměňovat s výše zmíněnými oprávněními hejtmana kraje nebo přednosty okresního úřadu podle krizového zákona, která jsou strategického stupně a charakteru. V době vzniku škody koordinoval záchranné a likvidační práce, prováděné na území Jihočeského kraje, v souladu s ustanovením § 11 písm. c) zákona o IZS hejtman Jihočeského kraje (byl vyhlášen nejvyšší stupeň poplachu). Ten disponoval silami a prostředky Armády ČR a svým rozhodnutím zmocnil přednosty OkÚ, aby organizovali nasazení těchto sil a prostředků na území svých krajů s využitím zmocněnců Armády ČR, kteří byli členy krizových štábů okresů. Za využití tohoto mechanismu došlo k nasazení Armády ČR v postižené obci a vzniku nevyhnutelné škody. Vzhledem k výše uvedenému, je podle mého názoru, zřejmé, že pro vznik a náhradu škody jsou v předmětném případě relevantní ustanovení zákona o IZS s přihlédnutím k ustanovení § 28 odst. 3 krizového zákona. (Uvolnění „nápěchu“ v řece tedy bylo provedeno v rámci záchranných a likvidačních prací, konkrétně bylo likvidační prací podle § 2 písm. d) zákona o IZS. Správná je tedy, podle mého názoru, odpověď c).

Jak vyplývá z výše uvedeného, za určitých okolností mohla být správná každá ze tří odpovědí. Je tedy naprosto nevyhnutelné užívat přesnou terminologii a neukvapovat se ve vyjádřeních bez přesného místního zjištění okolností jednotlivých událostí. Zákon o IZS a do jisté míry i krizový zákon svou dikcí slouží jako obecná úprava činnosti při mimořádných událostech nebo krizových situacích, vůči které jsou v pozici lex specialis zákony, upravující činnost orgánů veřejné správy a složek IZS při mimořádných událostech. Protože ustanovení lex specialis mají přednost před obecnou úpravou, je třeba vždy přednostně zvážit, zda řešení daného problému není obsaženo přímo v zákonech o požární ochraně, o Policii ČR, o péči o zdraví lidu, o ozbrojených silách ČR nebo ve vodním zákonu, veterinárním zákonu, zákoně o prevenci závažných havárií atd. Běžná činnost by neměla být zaměňována za krizová opatření, i když její mediální prezentace asi není tolik efektní a žádaná. Nedodržení tohoto pravidla může mít a má věcné důsledky, dokonce finálního charakteru.

■ Důsledky chybného zdůvodnění

Že vůči zaměňování pojmů nejsou imunní ani hasiči, uvedu na třetím případě, opět z loňských povodní.

Krajský úřad obdržel žádosti obcí, aby jim byly proplaceny náklady SDH obcí na zásahy při povodních mimo území své obce. Žádosti byly oprávněné, v podstatě došly ke správnému adresátovi, ale proplaceny nebyly z důvodu chybného zdůvodnění, které na popud HZS kraje obce uváděly. Žádaly totiž náhrady za záchranné a likvidační práce prováděné v rámci věcné pomoci na základě krizových opatření, protože byl vyhlášen nouzový stav. Ministerstvo vnitra poskytuje každoročně krajům dotaci ve výši 50 mil Kč, tj. cca necelých 4 mil. Kč na kraj. Jedná se o účelovou neinvestiční dotaci na výdaje jednotek SDH obcí, určenou pro zabezpečení akceschopnosti, pohotovosti, odborného školení, cvičení apod. a dále použitelnou i pro částečnou úhradu nákladů na zásahy mimo obec. Podmínkou je pouze to, aby příslušná jednotka SDH obce byla povolána k zásahu prostřednictvím OPIS HZS kraje, což při povodních zřejmě naplněno bylo, protože územní

KŠ s OPIS spolupracovali. HZS kraje pak na základě počtu školení, cvičení, zásahů apod. jednotlivých SDH obcí zpracuje pro krajský úřad podklady, kolik které obci (jednotce požární ochrany SDH) poskytnout. Zpracování těchto podkladů je povinností HZS kraje podle § 26 odst. 2 písm. h) zákona č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů. Úhrada nákladů je poté v každém případě povinností krajského úřadu podle § 27 odst. 1 písm. d) zákona o požární ochraně. Takto bylo možné a mělo se postupovat i v roce 2002. Bylo ovšem nutné, aby HZS kraje zpracoval sám podklady od obcí a předložil je před ukončením rozpočtového roku 2002 krajskému úřadu. Zákon o IZS v § 31 odst. 4 stanoví (i po novelizaci je znění stejné), že „způsob financování jednotlivých složek IZS při výkonu činnosti, stanovených těmto složkám zvláštními právními předpisy, není tímto zákonem dotčen“. Protože SDH obcí jsou složkou IZS a zvláštním právním předpisem, podle kterého jsou financovány, je zákon o požární ochraně, mělo být postupováno výše popsaným mechanismem, nastaveným v zákoně o požární ochraně. Pokud by prostředky v rozpočtu kraje výrazně (byla by ohrožena funkčnost SDH obcí) nestačily, teprve poté bylo možné následně případně využít ustanovení § 31 odst. 2 zákona o IZS a hledat řešení v kapitole Všeobecná pokladní správa nebo jiné řešení. Popsaný postup totiž platí, ať je či není vyhlášen krizový stav, protože krizový zákon stanoví v § 28 odst. 3, že pro řešení krizových situací se přiměřeně použijí ustanovení zákona o IZS. Z tohoto příkladu by si měli čtenáři vzít poučení, že pro pojmy z oblasti záchranných a likvidačních prací je relevantní zákon o IZS a speciální zákony složek, jen velmi zřídka krizový zákon, snad možná při nějaké zvláštní neplánované formě osobní a věcné pomoci, která ale jde většinou řešit přímo ze zákona o IZS.

■ Naučme se hospodařit

Sice platí rčení: „Když nejde o život, nejde o nic“, ale soudím, že přicházet z důvodu nepresného používání pojmů o finanční prostředky, kterých záchranáři nemají nikdy nazbyt, je zbytečné. Doufám, že malým dílem k tomu může metodická pomůcka přispět. Po jejím vydání jsem se setkal již s první vlastovkou jejího působení. Pracovník, který připravuje metodické materiály, související s úkoly hasičů při případné epidemii slintavky a kulhavky (SLAK), přišel konzultovat, z jakých prostředků by měly být placeny náklady na hranice pro spalování poražených nemocných kusů. Řešení epidemie SLAK je v působnosti veterinárních správ podle veterinárního (zvláštního) zákona. Zemědělci jsou pojištěni, postavit hranici může kdokoli. Není skutečně zdůvodnitelné, aby tyto náklady nesl HZS ČR. Ten zpracováním metodiky spalování svůj podíl splnil. A podobných případů by se dala nalézt celá řada, dost podobná je situace při pokládání normných stěn při haváriích na tocích. Pokud se najde původce takové havárie, pak by měl zaplatit vše včetně likvidačních prací. Pokud ale není odhalen, pak instalace normné stěny je likvidační prací, kterou mohou provést hasiči, ale další manipulace se zachycenými nečistotami by měla být finančně kryta ze strany správce konkrétního toku. Budeme se muset učít být hospodáři v podmínkách tržní ekonomiky.

*npor. Ing. Milan DUBSKÝ,
foto archiv redakce*

Medicína katastrof a IZS

Krizová připravenost České republiky, integrovaný záchranný systém a medicína katastrof ve světle povodní ČR v letech 1997 – 1998 a 2002 bylo mottem již VII. ročníku Mezinárodní konference medicíny katastrof, pořádané pod záštitou Institutu postgraduálního vzdělávání ve zdravotnictví a hejtmána Zlínského kraje ve dnech 23. až 25. června 2003 v Kongresovém sále OZD Podhoran Lukov nedaleko Zlína.

Ohlédnutí za povodněmi

V přednáškách konference se vraceli řečníci z různých pohledů k povodňovým událostem. Analyzovali zkušenosti a vyvozovali závěry pro opatření, nutná z hlediska prevence obdobných mimořádných a krizových situací.

Činnost Bezpečnostní rady státu a vlády v období nouzového stavu v létě 2002 komentoval JUDr. Jan Svoš z Úřadu vlády ČR, který zmínil hlavní závažné dokumenty, schválené vládou v době povodní a další významné dokumenty z oblasti bezpečnosti, například k bezpečnostní strategii, metodice řešení krizových situací, informačním systémům a krizovým plánům. Za zdravotníky hovořil Ing. Václav Fišer z Ministerstva zdravotnictví, který se zabýval reformou veřejné správy a legislativními změnami ve vztahu k připravenosti zdravotnictví poskytovat občanům zdravotní péči za zmíněných situací. MUDr. Dana Hlaváčová popsala činnost Zdravotnické záchranné služby Mělník při povodních v roce 2002 na soutoku Labe s Vltavou. Zvláště pak seznámila posluchače s tím, jak probíhala spolupráce s managementem a hasiči Spolany, a.s. Neratovice při tehdejší chemické havárii s opakovaným únikem chlóru. Jaké poučení z povodní 2002 si vyvodila pro krizové řízení Armáda ČR, referoval Ing. Bohumil Malec z Ministerstva obrany. Vysvětlil, jaké síly a prostředky byly postupně nasazovány, a uvedl také počty osob a techniky, včetně nákladů na tyto jednotlivé prvky. O využití Armády ČR v průběhu povodní hovořil také doc. Ing. Josef Dvořák, CSc., z VVŠ PV ve Vyškově, který popsal průběh operací Povodeň 2002 a Obnova.

Z pohledu Policejního prezidia ČR – krizového managementu Policie ČR se na povodně zaměřil Ing. Milan Fiala. Poukázal na zajišťování veřejného pořádku, řešení dopravní situace v jednotlivých etapách vývoje povodňových událostí, při vzniku krizové situace, v době kulminace a potom po opadnutí vody. Policie ČR se podílela na zajištění evakuace obyvatel z předpokládaných zátopo-

vých oblastí, prováděla ostrahu a ochranu opuštěného majetku před „rabováním“ a prošetřovala případy trestně-právní odpovědnosti za obecné ohrožení podle § 180 trestního zákona.

Český hydrometeorologický ústav Praha zastupoval na konferenci Ing. Ivan Obrusník, DrSc., který demonstroval pomocí grafů napojení předpovědní a výstražné služby hydrometeorologů do celostátního systému krizového řízení při povodních a zhodnotil průběh zvládnutí celé extrémní situace. Zdůraznil nutnost aktualizace a inovace povodňových plánů na základě důkladného rozboru všech získaných poznatků, zdokonalení informačního systému, zvyšování připravenosti občanů na krizové situace a získávání důvěry ve funkčnost a užitečnost systému krizového řízení.

K povodním se vyjadřovali také zástupci Hygienické služby Středočeského kraje, Městské hygienické stanice v Praze, Úřadu Českého červeného kříže Praha, Vodní záchranné služby Českého červeného kříže a další. Ze zahraničí se zúčastnil zástupce švýcarského Červeného kříže Roland Albert. Hovořil o spolupráci německého a švýcarského Červeného kříže a operativní pomoci během povodňové katastrofy v roce 20003.

Krizové řízení

V souvislosti s krizovým řízením vyslechli účastníci konference přednášky o současných epidemiologických rizicích v krizových situacích, vzniku radiačních mimořádných událostí, zdrojích záření ve zdravotnických a průmyslových objektech, o základních opatřeních koncepce ochrany před chemickým, biologickým, radiologickým a jaderným terorismem, které se odvolávaly na důležitost správného řízení a nutnost řešení jednotlivých situací podle odborníky vypracovaných obecných postupů. V našich podmínkách jde například o typové činnosti složek IZS při společném zásahu.

Konkrétní zvládnutí mimořádných situací a součinnost zúčastněných složek byla analyzová-

na v zajímavých příspěvcích o terorismu v Izraeli, zkušenostech z polní nemocnice v Afghanistanu, operaci Trvalá svoboda na území státu Kuvajt a Irácké republiky, havárii v Bhopálu i havárii autobusu u Nažidel a dalších tematech.

Integrovaný záchranný systém v ČR

Koordinaci složek IZS byl věnován příspěvek kpt. Ing. Josefa Fajgara z MV-generálního ředitelství HZS ČR - Postup složek IZS při společném zásahu s ohledem na druh a charakter mimořádné události. Kladl důraz na kvalitu velení zásahu především na taktické úrovni. Zároveň poukázal na odpovědnost tohoto postavení, které může náležet veliteli jednotky požární ochrany. Pokud ale není ustanoven, řídí součinnost IZS velitel nebo vedoucí zasahujících sil a prostředků složky IZS, která v místě zásahu provádí převažující činnost. Podle druhu a charakteru mimořádné události a podle jejího vývoje to může být příslušník Policie ČR, lékař a další odborník složky IZS. Aktivace složek a jejich součinnost v místě zásahu jsou ve většině případů upřesněny dohodami o plánované pomoci na vyžádání nebo dohodami o poskytnutí osobní nebo věcné pomoci.

Další vystoupení na konferenci se dotkla i jiných hledisek záchrany lidského zdraví, životů i majetku. Diskuzi vyvolaly například přednášky o napadení lékaře v Chuchli, o psychosociální pomoci a o znalostech ochrany obyvatelstva ve školách. Doc. Ing. Miloš Zeman, CSc., hovořil o možnostech bakalářského studia „Krizové řízení a ochrana obyvatelstva“ na Chemické fakultě VÚT v Brně. MUDr. Ilja Chocholouš z Ambulance Meditrans Praha demonstroval likvidaci hromadného neštěstí virtuální cestou, kdy načrtl situaci, jak by se například při havárii letadla nemělo postupovat a jakých chyb se obvykle záchranáři, především rychlá záchranná služba, dopouští při špatné nebo žádné organizaci své činnosti.

Co vyloučilo z letošní konference

Z většiny přednesených příspěvků a z rozhovorů vyplynulo, že IZS ČR v době loňských povodní osvědčil svoji životaschopnost při provádění záchranných a likvidačních prací, i když má ještě co zkvalitňovat. Především je nutné urychlit proces krizové legislativy, zejména sjednocení prováděcích vyhlášek, a dostat ji do povědomí všech základních i ostatních složek IZS. Dále pokračovat na sjednocení a zdokonalení informačního systému, standardizaci logistiky a sjednocení veškerých studijních programů. VII. ročník mezinárodní konference Medicína katastrof potvrdil, že je žádoucí pokračovat v prohloubení spolupráce všech složek IZS.

ppor. Mgr. Zuzana CIKHARTOVÁ,
foto autorka

Právní úpravy v oblasti objektů civilní ochrany

V důsledku společenských změn v naší republice došlo ke změnám legislativního prostředí, které se dotklo i zákona č. 50/1976 Sb., o územním plánování a stavebním řádu, ve znění pozdějších předpisů. Aby mohl nadále plnit svou funkci, je nezbytné vytvořit nový legislativní dokument, který bude zároveň kompatibilní s legislativou v Evropské unii.

Proto vláda ČR svým usnesením č. 612 ze dne 20. června 2001 schválila věcný záměr nového stavebního zákona a současně uložila ministru pro místní rozvoj zpracovat ve spolupráci s ministrem životního prostředí a ministrem vnitra návrh stavebního zákona. Důvodem byla skutečnost, že i přes celou řadu novelizací zákona č. 50/1976 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (dále „stavební zákon“), tento již nevyhovuje současným požadavkům.

Původní systematiku a soudržnost zákona narušily i četné legislativní úpravy jeho právního okolí. Usnesením vlády č. 8 ze dne 8. ledna 2003 byl stanoven termín pro předložení návrhu stavebního zákona vládě v červnu 2003.

V lednu a únoru letošního roku byly Ministerstvem pro místní rozvoj předloženy MV-generálnímu ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR (dále jen MV-GŘ HZS ČR) k připomínkování první dvě pracovní verze návrhu zákona v neparagrafovém znění.

Z hlediska objektů pro ochranu obyvatelstva byly uplatněny připomínky k doplnění požadavků na „vymezení území, dotčených požadavky civilní ochrany“ do kapitoly Úkoly územního plánování, doplnění bodu „návrh řešení požadavků civilní ochrany“ do kapitoly Obsah územního plánu a do kapitoly Obsah regulačního plánu a taktéž doplnění pojmu „stavby civilní ochrany“ včetně jejich charakteristiky do základních pojmů stavebního řádu.

Všechny tyto náležitosti byly v současně platném zákoně určitým způsobem zakotveny a navazovaly na ně i další předpisy (např. Vyhláška č. 380/2002 Sb., k přípravě a provádění úkolů ochrany obyvatelstva). Pokud by byly z nového zákona vypuštěny, ztratil by se zákonný podklad pro požadavky civilní ochrany.

Stavební zákon

Následně v březnu letošního roku předložilo Ministerstvo pro místní rozvoj k připomínkování již paragrafové znění návrhu nového stavebního zákona. V něm byly výše zmíněné připomínky zohledněny jen částečně.

Připomínky byly akceptovány, ne však v předloženém znění, ale zobecněním předmětných paragrafů tak, že zahrnují i požadavky civilní ochrany. Připomínky ke kapitolám (Obsah územního plánu a Obsah regulačního plánu)

byly do předmětných paragrafů včleněny následovně:

- Obsah územního (regulačního) plánu stanoví požadavky civilní ochrany. Tato formulace zcela mění význam a nelze ji akceptovat.
- Požadavky jsou stanoveny jinými právními a dalšími předpisy, nikoliv stavebním zákonem a při provádění činností podle stavebního zákona musí být tyto požadavky respektovány.

K tomuto třetímu znění byly zaslány připomínky na úpravu obsahů územního a regulačního plánu ve výše uvedeném smyslu s patřičným vysvětlením důvodů.

Protože připomínky ke třetímu znění návrhu stavebního zákona nebyly akceptovány ani rozporovány ve čtvrtém paragrafovém znění předloženém koncem května, byly ve vyjádření znovu uplatněny.

Doplněn byl také požadavek, aby se pro účely stavebního zákona používal jeden termín pro náležitosti, související s ochranou civilních zájmů, a to „civilní ochrana“.

S ohledem na shora uvedený termín předložení návrhu zákona do vlády ČR se dá již předpokládat připomínkování konečné verze. Následným legislativním procesem, pokud nedojde k nepředvídatelným komplikacím, by mohl být zákon schválen a vydán do konce roku 2003.

Nové předpisy

S převodem kompetencí k civilní ochraně z Ministerstva obrany na Ministerstvo vnitra nebyly převzaty předpisy CO pro plánování, projektování, výstavbu, provoz a údržbu staveb civilní ochrany, vydané Ministerstvem obrany. Před delimitací byly tyto předpisy pouze interními akty Ministerstva obrany bez obecně závazné platnosti.

Navíc Ministerstvo obrany uvedené předpisy zrušilo Věstníkem MO, částka 13, písm. d), z 11. července 2002 – zrušení normativních aktů a služebních pomůcek. Jednalo se o předpisy týkající se oblastí navrhování, projektování a výstavby staveb civilní ochrany, ochranných systémů podzemních dopravních staveb, údržby a provozu stálých úkrytů civilní ochrany a zpracování plánů úkrytí.

V důsledku toho vzniklo určité legislativní vakuum, které bylo předmětem oprávněné kritiky, zejména ze strany odborných pracovníků hasičských záchranných sborů krajů. HZS kra-

je je, podle zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů § 10, odst. 6, dotčeným orgánem v územním a stavebním řízení z hlediska ochrany obyvatelstva.

S ohledem na skutečnost, že také došlo ke změnám v majetkoprávních vztazích a majiteli a provozovateli staveb civilní ochrany, se staly také právnické osoby, fyzické podnikající osoby a samosprávné územní subjekty a některé z těchto objektů mohou sloužit jako víceúčelové stavby, je nutné sjednotit předpisovou základnu a dát jí obecně platnou závaznost a stanovit pravidla ke koordinační a kontrolní činnosti orgánů HZS a dalších složek.

Neodkladné změny

Vzhledem k výše uvedeným skutečnostem a možnosti vzniku škod na objektech civilní ochrany je nutné co nejrychleji nahradit zrušené předpisy Ministerstva obrany a vytvořit alespoň základní právní rámec pro nakládání s těmito stavbami. Na MV-GŘ HZS ČR bylo rozhodnuto, že nejvhodnějším a nejrychlejším způsobem bude vydání těchto předpisů Pokynem generálního ředitele HZS ČR.

Pracovníci oddělení objektů pro ochranu obyvatelstva odboru prevence MV-GŘ HZS ČR připravili návrh znění tohoto pokynu včetně úprav jednotlivých předpisů a v současnosti probíhá interní připomínkové řízení v rámci MV-GŘ ČR.

Současně s řešením okamžité právní úpravy se hledal nejvhodnější způsob trvalého ukotvení těchto předpisů v právním řádu. Všichni zúčastnění se shodli v názoru, že nejvhodnějším bude převedení předpisů na normy ČSN. Proto byl Český normalizační institut (ČSN) požádán o zařazení tvorby norem na základě zmíněných předpisů do plánu pro rok 2003.

Po schválení tohoto zařazení ze strany ČSN bylo zpracovatelem norem určeno MV-GŘ HZS ČR a jím ke zpracování pověřena jeho složka – Institut ochrany obyvatelstva Lázně Bohdaneč. Ten by měl jako garant ve spolupráci s odborem prevence MV-GŘ HZS předpisy upravit a převést do podoby normy a následně předložit ČSN k oponentnímu řízení. Předpokládanou dobou vydání těchto norem se jeví počátek roku 2004.

*ppor. Ing. Miloš TITA,
Ing. Jaromír OTÍPKA*

Civilní připravenost na možné útoky

Zabezpečení civilní připravenosti, tj. připravenosti obyvatelstva, technických systémů a složek záchranného systému, zahrnuje tři základní oblasti:

1. preventivně výchovná činnost
2. varování a vyrozumění
3. připravenost složek IZS v ČR

Preventivně výchovná činnost

Ministerstvo vnitra – generální ředitelství HZS ČR vydalo dokumentaci k praktickému provádění preventivně výchovné činnosti zaměřené a formy spolupráce orgánů státní správy, samosprávy a dalších subjektů v oblasti přípravy obyvatelstva k sebeochraně a vzájemné pomoci při vzniku jakékoliv mimořádné události (MÚ), včetně použití zbraní hromadného ničení (ZHN). Vydaný dokument upřesňuje úkoly jednotlivým subjektům, kterým je odpovědnost za plnění preventivně výchovné činnosti stanovena zákonem (zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, ve znění zákona č. 320/2002 Sb., „dále jen zákon o IZS“), a to Ministerstvu vnitra (GŘ HZS ČR), HZS krajů, krajským úřadům, obcím a zákonem určeným právnickým a podnikajícím fyzickým osobám.

Obsah přípravy obyvatelstva k sebeochraně a vzájemné pomoci při vzniku MÚ je směřován k tomu, aby se občanovi umožnil přístup k informacím a přípravě v tomto rozsahu:

- zdroje a místa nebezpečí vzniku MÚ v okolí bydliště a pracoviště, kde může dojít k ohrožení životů, zdraví a majetku; jiné možné zdroje MÚ,
- opatření, která jsou připravena k záchrane životů, zdraví a majetku v případě vzniku MÚ,
- varovný signál „Všeobecná výstraha“ k upozornění na hrozící nebo nastalou MÚ a chování obyvatelstva po jeho vyhlášení,
- telefonní čísla tísňového volání (150, 155, 156, 158 a nově 112),
- poskytování první pomoci zraněným osobám,
- používání hasicích přístrojů a způsobů hašení malých požárů,
- chování obyvatelstva a zaměstnanců při vyhlášení evakuace (obsah evakuačního zavazadla, zásady opuštění bytu),
- místo, kde mohou obyvatelé obce obdržet další informace o rizicích vzniku MÚ a připravených opatřeních,
- možnosti a způsoby ukrytí obyvatelstva při vzniku MÚ,

Mezi nestandardní mimořádné události, které mohou vzniknout v evropském, respektive středoevropském prostoru, a to především z důvodu teroristického útoku, patří ohrožení, způsobená :

- nebezpečnými chemickými látkami,
- biologickými látkami,
- radioaktivními látkami.

- chování obyvatelstva při úniku

nebezpečné látky do životního prostředí,

- příprava a použití prostředků improvizované ochrany povrchu těla a dýchacích orgánů při úniku nebezpečných látek do životního prostředí,
- provádění částečné dekontaminace,
- chování obyvatelstva při vzniku a průběhu povodní,
- chování obyvatelstva při hrozbě použití výbušnin, při nálezu podezřelého předmětu, při obdržení podezřelých záskoků,
- chování obyvatelstva při použití chemických, biologických a jaderných zbraní,
- chování obyvatelstva v případě vyhlášení epidemiologických a epizootických opatření.

Formy přípravy

Internet - zveřejnění zásad chování obyvatelstva při vzniku MÚ a dalších aktuálních informací, využitelných i pro správní orgány, orgány obcí a podnikající fyzické osoby a pro obyvatelstvo.

Rozhlasové vysílání, zaměřené na informace o vzniku mimořádné události a chování obyvatelstva při jeho vzniku, na vzdělávací pořady k problematice ochrany obyvatelstva při vzniku MÚ a dalším aktuálním informacím.

Televizní vysílání, zaměřené na informace o vzniku MÚ a chování obyvatelstva při jejím vzniku, na krátké vzdělávací pořady a aktuální informace, na ukázky z připravenosti a činnosti složek IZS při provádění záchranných a likvidačních prací.

Tisk, zaměřený na informace o vzniku MÚ a chování obyvatelstva při jejím vzniku, o činnosti složek IZS při záchranných a likvidačních pracích.

Spolupráce s občanskými sdruženími na základě uzavřených dohod za účelem vytvoření podmínek pro výběr a přípravu lektorů k přípravě obyvatelstva k sebeochraně a vzájemné pomoci při vzniku MÚ.

Příprava a vydávání metodických materiálů pro lektory k přípravě obyvatelstva k sebeochraně a vzájemné pomoci při vzniku MÚ.

Instruktaže pro starosty obcí, právnické osoby a podnikající fyzické osoby, zaměřené k charakteru možného ohrožení obyvatelstva a k připraveným záchranným a likvidačním pracím.

Výběr a příprava lektorů pro přípravu obyvatelstva v obcích k sebeochraně a vzájemné pomoci při vzniku MÚ.

Letáky a jiné tiskoviny, obsahující informace o možnostech vzniku MÚ na teritoriu okresu, o chování obyvatel při jejich vzniku a o připravených záchranných a likvidačních pracích.

Příprava dětí a mládeže

Zvláštní místo má v oblasti preventivně výchovné činnosti příprava dětí a mládeže.

Pokynem Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ze dne 4. března 2003, který byl zpravován ve spolupráci s MV-GŘ HZS ČR, bylo uloženo, že do učebních dokumentů pro základní, střední, vyšší odborné školy a speciální školy se zařazuje tematika „Ochrana člověka za mimořádných událostí“ v rozsahu šesti vyučovacích hodin ročně v každém ročníku.

Tím se nahradil obdobný pokyn z roku 1999, který však neukládal přesný rozsah výuky, byl určen jen pro vyšší ročníky základních škol a střední školy a neobsahoval aktuální problematiku, zejména teroristické akce s použitím zbraní hromadného ničení.

Tematika se zařazuje podle rozhodnutí ředitele samostatně nebo v rámci příslušných předmětů podle platných učebních dokumentů. Obsah je zaměřen na ochranu osob před následky živelních pohrom, včetně nezbytných dovedností (zásady chování při povodni,

zemětřesení, velkých sesuvech půdy, sopečných výbuších, atmosférických poruchách, požáru, lavinovém nebezpečí), před následky úniku nebezpečných látek do životního prostředí, včetně nezbytných dovedností (improvizovaná ochrana osob při úniku radioaktivních, chemických a biologických látek), a před následky použití nebo anonymní hrozbě použití výbušniny nebo nebezpečné látky (činnost při nálezu či obdržení podezřelého předmětu).

K uvedené tématice vydalo MV-GŘ HZS ČR metodickou příručku pro učitele, která byla distribuována do škol.

Všechny základní a střední školy již mají navíc pro výuku k dispozici videokazetu se čtyřmi videofilmami: Povodně a ochrana člověka, Havárie s únikem nebezpečných látek, Než přijede záchranka (k poskytování první pomoci), Ochrana obyvatelstva za mimořádných událostí. Dále příručku pro obyvatele „Pro případ ohrožení“ a příručku „Sebeochrana obyvatelstva“. Tyto pomůcky byly zhotoveny a distribuovány do jednotlivých škol MV-GŘ HZS ČR již v roce 2002.

Kromě vydávání příruček, pomůcek a videokazet se HZS krajů zaměřují zejména na konkrétní a praktickou pomoc školám při výuce témat ochrany člověka za mimořádných událostí, např. organizováním praktických cvičení, účastí na besedách, ukázkami činnosti IZS, apod. Dále na pomoc krajským pedagogickým centřům při přípravě učitelů (lektorskou činností, poskytováním odborných materiálů do knihoven škol).

Ve vzdělávacích zařízeních HZS ČR jsou organizovány již od roku 2000 kurzy pro učitele základních a středních škol k výuce témat Ochrana člověka za mimořádných situací.

Preventivně výchovnou činností jak u dospělých, tak zejména u nejmladší generace považujeme za jednu z nejvýznamnějších oblastí z hlediska připravenosti státu na MÚ, včetně těch, které jsou spojeny s použitím ZHN. Jde o to, že základním prvkem systému ochrany obyvatelstva musí být informovaný a vzdělaný občan. Od něho se očekává adekvátní reakce na přijímaná opatření při hrozbě nebo vzniku MÚ. Obdržené informace, získané znalosti a dovednosti umožní občanovi nejen chránit svoji osobu, ale i pomáhat svým bližním.

Varování a vyzoomění

Podle zákona o IZS varování a vyzoomění obyvatelstva zabezpečuje HZS kraje, dále obecní úřad a právnická a podnikající fyzická osoba.

Prováděcí vyhláška č. 380/2002 Sb., k přípravě a provádění úkolů ochrany obyvatelstva, stanovuje technické, provozní a organizační zabezpečení jednotného systému varování a vyzoomění. Od roku 1991 je budován jednotný systém varování a vyzoomění v ČR, který je tvořen:

- soustavou vyzoomivacích center (tj. technickými centry pro obsluhu systé-

mu, což jsou operační a informační střediska IZS s nepřetržitým provozem),

- soustavou dálkového vyzoomění (zabezpečuje dopravu signálů a informací mezi vyzoomivacími centry prostřednictvím počítačových sítí),
- soustavou místního vyzoomění (infrastruktura pro ovládání poplachových sirén a vyzoomění osob),
- sítí poplachových sirén (zabezpečuje bezprostřední varování obyvatelstva),
- vstupem HZS ČR do sdělovacích prostředků a informování obyvatelstva prostřednictvím rozhlasu a televize, včetně kabelové televize.

Dnem 1. listopadu 2001 byl na území ČR zaveden jediný varovný signál, a to signál „Všeobecná výstraha“ pro varování obyvatelstva při hrozbě nebo vzniku MÚ. Jedná se o kolísavý tón sirény po dobu 140 vteřin. Signál může být vyslán třikrát po sobě v přibližně tříminutových intervalech.

Po tomto signálu bezprostředně následuje tísňová informace, kterou se obyvatelstvu sdělují údaje o bezprostředním nebezpečí vzniku nebo již nastalé mimořádné události a údaje o opatřeních k ochraně obyvatelstva. K poskytování tísňové informace se využívá koncových prvků varování, které jsou vybaveny modulem pro vysílání hlasové informace, a všech hromadných informačních prostředků.

Podle schválené Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2006 s výhledem do roku 2015 je stanoven úkol zabezpečit pokrytí 80 – 85% území ČR varovným signálem, modernizovat sirény v zónách havarijního plánování a na územích ohrožených povodněmi (obměna elektrických sirén za elektronické, zavedení zpětné diagnostiky).

Dalším úkolem je propojení systému varování a vyzoomění s regionální-

mi a místními hromadnými sdělovacími prostředky, včetně kabelové televize a místního rozhlasu.

Snahou dále bude využití operátorů mobilních, pevných, speciálních a jiných komunikačních sítí, internetu, centrální předvolby telefonního styku linky tísňového volání, včetně čísla 112, pro předání textových, hlasových nebo vizuálních informací obyvatelstvu. Zvláštní pozornost je nyní věnována varování sluchově postižených občanů.

V současné době jsou již v trvalé provozuschopnosti udržovány systémy, které umožňují včasné varování a informování obyvatelstva o potenciálním nebezpečí. V působnosti Ministerstva vnitra je 4 564 sirén, které umožňují přenos varovných signálů na 80% území naší republiky. V působnosti měst a obcí je 1 500 sirén, které dosud nejsou součástí jednotného systému varování a vyzoomění. Hodnota těchto prostředků je 500 milionů Kč a na jejich údržbu a provoz je ročně vynakládána částka ve výši 20 milionů Kč. Akustické zkoušky sirén jsou prováděny pravidelně každou první středu v měsíci.

Připravenost složek IZS

Integrovaný záchranný systém v ČR se sestává ze základních a ostatních složek. Základními složkami IZS jsou HZS ČR, jednotky požární ochrany zařazené do plošného pokrytí, zdravotnická záchranná služba a Policie ČR. Ostatními složkami IZS jsou vyčleněné síly a prostředky ozbrojených sil, ostatní ozbrojené bezpečnostní sbory, ostatní záchranné sbory, orgány ochrany veřejného zdraví, havarijní, pohotovostní, odborné a jiné služby, zařízení civilní ochrany, neziskové organizace a sdružení občanů, které lze využít k záchranným a likvidačním pracím.

Činnost těchto složek a obyvatelstva lze stručně shrnout do následujících oblastí:

- první pomoc postiženým,
- potvrzení přítomnosti nebezpečné látky,
- včasné varování obyvatelstva,
- identifikace látky a zjištění její koncentrace,
- určení stupně zamoření a vytyčení hranice zamořeného prostoru,
- uzávěra zamořeného prostoru,
- záchranné a likvidační práce,
- evakuace obyvatelstva,
- dekontaminace a detoxikace.

Zajištění rozhodujících funkcí pro zvládnutí ohrožení závisí zejména na:

- vybavenosti přenosnými detekčními přístroji a kontejnery na převoz vzorků látky,
- funkčním systémem varování obyvatelstva,
- vybavenosti a plošném rozmístění laboratoří, jejich režimu práce a počtu mobilních laboratoří,
- vybavenosti záchranných jednotek speciálními ochrannými a technickými prostředky,
- vybavenosti dekontaminačními a detoxikačními zařízeními,
- prověřených součinnostních vazbách a vzájemné spolupráci mezi jednotlivými kompetentními orgány státní správy a dalšími subjekty.

Dále je nezbytné mít připravený funkční systém náhradního zásobování pitnou vodou a elektrickou energií. Zdravotnické a lékařské zabezpečení musí operativně přejít na speciální režim podle připravených traumatologických plánů. Tato opatření jsou v ČR průběžně řešena v závislosti na finančních možnostech. Základní potřeby jsou však zabezpečeny a vytvářejí podmínky pro úspěšné řešení MÚ.

Účinná opatření

K jednotlivým druhům použití ZHN je ČR, a zejména HZS ČR, připravena zabezpečit následující opatření:

- Nebezpečí teroristické útoky, provedené **bojovou chemickou látkou** a zaměřené na kterékoliv město, velmi znesnadňuje postup řešení. Detekce neznámé nebezpečné chemické látky je podmíněna dosažitelností potřebného technického vybavení pro jednotky HZS ČR a možnostmi včasného nasazení mobilních zařízení, tj. chemických laboratoří tohoto sboru. Vlastní jednotky HZS ČR jsou vybaveny jednoduchými technickými prostředky k detekci těchto látek a rovněž protichemickými přetlakovými obleky a antidoty, nezbytnými k provádění záchranných prací při těchto ohroženích. K provádění dekontaminace a detoxikace má HZS ČR omezené možnosti. Počítá se však s využitím pěti a do budoucna se šesti záchrannými a výcvikovými základnami Armády ČR.

- Značným problémem je přijímání opatření při použití **bojových biologických**

prostředků. Pokud nedojde k upozornění, že konkrétní látka je nebo bude použita, je nutné počítat se šířením nemoci. Situace bude komplikována faktem, že různé nemoci mají různou inkubační dobu a zvláště ve městech zcela pravděpodobně poroste počet infikovaných osob geometrickou řadou. Také bude komplikována tím, že ve městech nepůjde provést účinnou uzávěru zamořeného území.

- Identifikace zdrojů ohrožení **ionizujícím zářením** je připravena pro přepravu jaderných materiálů a radionuklidových zářičů. K detekci nepřipustného uvolnění radioaktivních látek nebo ionizujícího záření jsou stanoveny postupy přenosu dat pro kompetentní orgány. Jednotky HZS ČR jsou vybaveny základním počtem detektorů radioaktivních látek a mají zpracovány operační postupy a taktiku zásahu.

Vzhledem k tradici přístupu ČR k řešení problematiky ZHN se domnívám, že celková připravenost je na dobré

úrovni. V dalším období se chceme zaměřit na dovybavování složek IZS speciální technikou pro detekci, dekontaminaci a detoxikaci.

Od prosince loňského roku pracuje meziresortní pracovní skupina, jejímž cílem je vytvoření systému zjišťování, předávání a vyhodnocování údajů o použití ZHN za války i při teroristických útocích. Současně je řešeno vytvoření Národního střediska pro zbraně hromadného ničení.

Česká republika se podílí aktivně na činnosti ad hoc skupiny, vytvořené Výborem pro civilní ochranu při NATO, která pod vedením zástupce ze Slovenské republiky a za účasti zástupců Maďarska, Švédska a Švýcarska, připravuje zásady pro oblast veřejné informovanosti. Závěry činnosti této skupiny chceme využít i v České republice.

*plk. Mgr. Bohumír MARTÍNEK,
foto Milan VÁVRŮ*

Institut krizového managementu VŠE

Policejní akademie ČR

VVŠ PV ve Vyškově

Česká pobočka AFCEA

Vojenská akademie Brno

Vás zvou

na 6. odbornou konferenci s mezinárodní účastí pod záštitou ministra vnitra Mgr. Stanislava Grosse a ministra informatiky Vladimíra Mlynáře

SOUČASNOST A BUDOUCNOST KRIZOVÉHO ŘÍZENÍ 2003

Téma konference

„ŽIJEME VE STOLETÍ ASYMETRICKÝCH HROZEB...“

Dne 24.11.2003: plenární den
Dne 25.11.2003: 1. sekce: Krizové a havarijní plánování a řízení
2. sekce: Bezpečnost elektronického věku

Místo konání: hotel Olšanka, Táborská 23, Praha 3
Čas konání: dne 24.11. - začátek v 09.15 hodin
- společenský večer od 19.00 hodin
dne 25.11. - začátky sekcí v 09.00 hodin

Účastnický poplatek za celou konferenci činí 3 950 Kč (včetně DPH 5%),
poplatek za druhý den konference činí 1 980 Kč.

INFORMACE PRO PŘEDNÁŠEJÍCÍ

Tak jako každý rok, můžete se i letos zúčastnit konference jako přednášející.
Anotaci Vašeho příspěvku spolu se závaznou přihláškou nám proto prosím doručte
nejpozději do 30. září 2003.

Další informace jsou zveřejněny na stránkách www.emergency.cz.
Dotazy týkající se konference Vám zodpovíme na e-mailové adrese konference@tsoft.cz,
nebo na telefonním čísle 261 348 765 (R. Oravcová).

Ochrana obyvatelstva přichází do škol

Otázka, jak naplnit nejméně šest vyučovacích hodin v každém školním roce, se stala noční můrou nejednoho ředitele školy, který má o způsobu a obsahu výuky rozhodnout. Zahrnout ji do prvouky, občanské výchovy, vlastivědy, přírodopisu, fyziky, chemie nebo tělesné výchovy? Jak připravit pedagogy, kteří zaměstnání povedou?

HZS krajů bylo také doporučeno připravit pro pedagogy ukázky možného praktického cvičení na danou tematiku. Tam, kde s ukázkami nezaváhali, dali stop pochybnostem i rutinním tvrzením, že to už tady jednou bylo. Příkladem byla i ukázka pro ředitele škol Pardubického kraje dne 4. června 2003 v Moravské Třebové.

Hasiči s vojáky

V Pardubickém kraji s prvotní iniciativou přišel Institut ochrany obyvatelstva Lázně Bohdaneč (dále jen IOO Lázně Bohdaneč) a Střední technická škola Ministerstva obrany. Ing. Mgr. Hubert Janota se sešel s plk. gšt. Ing. Jindřichem Dědákem a důkladně vše promysleli. Škola dá k dispozici prostory a své žáky, hasiči se budou podílet na odborných ukázkách. Oslovili ředitele HZS Pardubického kraje, územního odboru Svitavy kpt. Ing. Oldřicha Jedličku, velitele stanice Moravská Třebová kpt. Ing. Milana Horňáka a ředitelku 1. základní školy v Moravské Třebové paní Lenku Bártovou. Společnými silami pak připravili ukázky, které splnily očekávání organizátorů a pozvané hosty příjemně překvapily.

Z přítomných 42 učitelů Pardubického kraje, které pozvalo Pedagogické centrum Pardubice, nikdo své cesty do Moravské Třebové nelitoval. Pochybnosti o realitě nově zaváděné výuky se rozplynuly a místo nich zaujaly místo náměty, jak to udělat v podmínkách své školy.

Ukázky v šesti hodinách hladce obsáhly stanovené cíle tematiky:

- rozpoznání varovného signálu „Všeobecná výstraha“ a činnost po jeho vyhlášení,
- používání telefonních linek tísňového volání a dalších komunikačních prostředků,
- příprava evakuačního zavazadla, zásady pro opuštění bytu a ohroženého prostoru,
- činnost integrovaného záchranného systému,
- poskytování první pomoci při zraněních v případě mimořádných událostí.

Škola v přírodě

Ukázky ve venkovních prostorech Střední technické školy MO Moravská Třebová.

První část zaměstnání byla věnována ukázce činnosti IZS. Simulovaná havárie nákladního automobilu s těžce zraněným řidičem byla názorným obrázkem spolupráce složek IZS. To si ještě možná žáci 1. moravskotřebovské základní školy mysleli, že budou jen pasivními diváky toho, co jim hasiči s vojáky připravili.

Pravda to byla jen v případě ukázky požární techniky, kdy si mohla většina kluků a děvčat podrobně prohlédnout speciální vozidla.

Žáci se však na mnoha stanovištích měli možnost zapotit. Hlavně při zrychleném přesunu.

Rozdělení byli do deseti skupin po sedmi a střídali se na jednotlivých stanovištích podle předem stanoveného rozpisu. Některá stanoviště by je asi moc nezaujala, ale když byli instruováni jen o pár let staršími žáky vojenské školy, byl jejich přístup zcela jiný. Například na stanovištích, kde si mohli vyzkoušet znalosti z topografie nebo prostředky individuální ochrany.

„Jmenuji se Tomáš Pinkava a právě jsem viděl dopravní nehodu na křižovatce u ČSAD...“, učili se na jednom ze stanovišť volat na linku tísňového volání. O několik metrů dál MUDr. Ivo Kašpárek předváděl další skupině základní resuscitaci. Samozřejmě, že i tu si žáci hned vyzkoušeli. Zachránit život jednoduchým zákrokem, s tím se ještě v praxi nesetkali, ale nikdo neví, kdy se jim podobná situace přihodí. Nyní dostali skvělou příležitost.

Zkusili si také sbalit evakuační zavazadlo a prakticky si ověřili, že je určité zbytečné přibalovat si nabízený fén nebo cédečka. „Když si to děcka zkouší v reálu, tak hned je to o něčem jiném, než jim to jen vysvětlovat,“ hodnotily ukázku instruktorky z vojenské školy Veronika Coufalová a Mirka Gerecová.

Co se jim však nejvíce líbilo, to byla praktická ukázka stavění nouzového přístřešku pro nocování v terénu z pří-

Nový školní rok už klepe na dveře a s ním i realizace aktualizovaného pokynu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy k začlenění tematiky ochrany člověka za mimořádných událostí do vzdělávacích programů. Názory na ní se různí. Ty negativní se však rychle mění, když se pedagogové osobně přesvědčí, že nepřichází žádný problém, ale naopak.

rodních materiálů, které předváděl kpt. Jiří Škarda se svými svěřenci.

„S dětmi je nádherná práce,“ svěřil se nám kpt. Škarda. „Komu jinému se nejlépe předávají zkušenosti, než právě těm nejmladším.“

Když se chce...

Pracovníci Pedagogického centra Pardubice si v Moravské Třebové mohli mnout ruce. Spolupráce s IOO Lázně Bohdaneč a STŠ MO Moravská Třebová přinesla své ovoce. První krok, kdy se učitelé seznamují s zcela jinou formou výuky, se vydařil.

Co ale v krajích, kde taková zařízení nemají? Řešení se vždy dá najít. V Praze například vsadili na spolupráci se střední zdravotnickou školou.

Při organizaci praktických cvičení jsou hasiči připraveni pomoci. Řada škol má již dnes velmi dobré zkušenosti z účasti příslušníků HZS ČR na besedách s žáky a také z účasti žáků na různých ukázkách, které pro ně jak profesionální, tak i dobrovolní hasiči uskutečňují.

Dobrý nápad mají i ty školy, které využijí šikovnosti skautů nebo pionýrů, kteří mnohé z potřebných dovedností pro ochranu člověka za mimořádných událostí ovládají.

Naskýtá se zde také možnost obrátit se o pomoc na velitele vojenských posádek. Vstřícných velitelů, jako je plukovník Dědák v Moravské Třebové, je jistě mnoho. Rádi pomohou i příslušníci Policie ČR a obecní policie.

Mohli bychom jmenovat další instituce a organizace, s nimiž už školy, kterým na branné výchově záleží, již aktivně spolupracují.

Čas pro výuku tematiky ochrany obyvatelstva za mimořádných událostí je vyčleněn. Jde skutečně jen o to, účelně ho využít.

kpt. Josef NITRA, foto autor

Výcvik mobilních monitorovacích skupin

Hasičskému záchrannému sboru České republiky ukládá povinnost podílet se na činnosti mobilních monitorovacích skupin zákon č. 18/1997 Sb., o mírovém využívání jaderné energie a ionizujícího záření (atomový zákon) a o změně a doplnění některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů /viz § 46 odst. 1 písm. c./, a vyhláška SÚJB č. 319/2002 Sb., o funkci a organizaci celostátní radiační monitorovací sítě.

Základem pro vznik pěti mobilních monitorovacích skupin HZS ČR, které působí v rámci Institutu ochrany obyvatelstva Lázně Bohdaneč a čtyř chemických laboratorí HZS krajů Středočeského (Kamenice), Plzeňského (Třemošná), Jihomoravského (Tišnov) a Moravskoslezského (Frenštát pod Radhoštěm), bylo převzetí technického vybavení pro monitorování radiační situace SÚJB.

K předání majetku SÚJB, který byl pořízen v souladu s usnesením vlády č. 478/2001 s určením pro tyto mobilní skupiny HZS ČR, došlo v únoru letošního roku na shromáždění ve Školícím středisku HZS Středočeského kraje v Kamenici. Při této příležitosti byli členové mobilních skupin proškoleni pracovníky SÚJB v používání měřicí techniky, postupů při vlastním měření a vyhodnocování naměřených dat.

Odborného praktického výcviku ve středisku HZS Středočeského kraje Roučmídvův mlýn se zúčastnilo celkem jedenáct mobilních monitorovacích skupin ze dvou resortů - Ministerstva vnitra a Ministerstva financí. Za resort Ministerstva vnitra bylo přítomno pět mobilních skupin HZS ČR a jedna mobilní skupina Policie ČR. Resort Ministerstva financí byl reprezentován pěti mobilními skupinami Celní správy ČR. Každá skupina při praktickém výcviku používala vlastní vozidlo a techniku.

■ Přenosné měřicí soupravy

Všechny mobilní monitorovací skupiny HZS ČR jsou vybaveny totožnou přenosnou měřicí soupravou, která obsahuje přístroj pro terénní monitorování úrovně radiace Exploranium GR-135 The Identifier, přístroj GPS (geografický pozíční systém) pro stanovení kartografických souřadnic a notebook s nainstalovaným programem pro sběr dat, jejich zpracování, ukládání a předávání. Celá měřicí souprava je napájena z autozásuvky, přičemž každý přístroj má

vlastní akumulátor, takže je možné ho použít samostatně i mimo vozidlo.

Exploranium GR-135 The Identifier je plně automatický přístroj, který slouží k mapování úrovně radiace v terénu, hledání ztracených gama zářičů a k identifikaci jednotlivých radionuklidů. Obsahuje dva typy detektorů: NaI (jodid sodný) a G-M (Geiger-Mueller) detektor. Za jízdy v automobilu je schopen kontinuálně měřit dávkový příkon gama radioaktivního záření v rozsahu 5 nGy/h - 100 mGy/h (případně příkon dávkového ekvivalentu v jednotkách Sv/h) a pomocí zabudovaného gama spektrometru zjistit přítomnost konkrétních radionuklidů.

V případě potřeby je možné přístroj odpojit od soupravy a lze provádět měření venku mimo vozidlo. Díky jeho malým rozměrům (17 x 23 x 11 cm), nízké hmotnosti (2 kg) a jednoduché konstrukci s ním může jedna osoba pohodlně manipulovat v terénu.

V případě výskytu silných zdrojů gama záření přístroj automaticky spustí zvukový signál, který sílí s rostoucí intenzitou gama záření, což výrazně pomůže obsluze přístroje najít správný směr k místu výskytu zářiče. Naměřená data jsou zobrazována na displeji přístroje a ukládána do paměti pro pozdější využití.

Přístroj GPS zobrazuje přesné kartografické souřadnice místa měření (udané v jednotkách stupně a minuty zeměpisné šířky a délky) a zároveň zobrazuje přesný čas měření (Greenwichský čas ZULU). Toto zařízení pracuje se satelitními signály a může být též využito jako součást soupravy při jízdě v automobilu nebo samostatně při externím měření.

Každá posádka jedné mobilní monitorovací skupiny má dva až tři členy dle velikosti automobilu. Jeden člen se věnuje řízení automobilu a druhý, případně třetí se věnuje obsluze přístrojů a sběru vzorků půdy.

Na základě součinnostní dohody k zabezpečování úkolů monitorování radiační situace mezi Státním úřadem pro jadernou bezpečnost (SÚJB) a MV-generálním ředitelstvím HZS ČR byl ve Školícím a rehabilitačním středisku HZS Středočeského kraje Roučmídvův mlýn ve dnech 21. a 22. května 2003 uspořádán odborný praktický výcvik mobilních monitorovacích skupin, které jsou součástí celostátní radiační monitorovací sítě.

■ Vzájemná spolupráce

Mobilní monitorovací skupiny Policie ČR a Celní správy ČR jsou vybaveny přístroji stejného typu a s obdobnými funkcemi, jako skupiny HZS ČR, avšak mají přístroje jiných značek a od jiných výrobců, což pro uspořádání společného cvičení nebylo překážkou.

Praktický odborný výcvik byl zahájen náměstkem generálního ředitele HZS ČR pplk. Ing. Milošem Svobodou. Poté se ujal slova náměstek předsedkyně SÚJB Ing. Zdeněk Prouza, CSc., který zdůraznil, že nejdůležitějším úkolem mobilních monitorovacích skupin v případě radiační havárie je poskytnout podklady pro rozhodování o opatření k ochraně obyvatelstva, především rozhodnutí o rozsahu evakuace. Vedoucí krizového koordinačního centra SÚJB Ing. Věra Starostová pak zdůraznila nutnost urychleného a kvalitního zpracování metodik pro činnost mobilních skupin.

Po zahájení prvního dne odborného výcviku provedla firma Protea, s.r.o., která je autorem softwarového vybavení mobilních monitorovacích skupin HZS ČR, školení uživatelů v práci s programem PDE/C++. Byly zde zdůrazněny rozdíly oproti předcházející verzi programu a zodpovězeny dotazy účastníků.

Technická stránka odborného výcviku byla řízena pracovníky Státního ústavu radiační ochrany (SÚRO), kteří dohlédli na správné sestavení přenosných mobilních souprav a jejich uvedení do provozu.

V praktické části cvičení všechny mobilní monitorovací skupiny vyjely se svými průzkumnými vozidly na cvičné

monitorovací trasy, během nichž musely plnit technické úkoly, připravené zástupci SÚRO.

Předání zkušeností

Po ukončení praktického výcviku a návratu na základnu si účastníci sdělili své zkušenosti z praktického výcviku a společně s odborníky SÚRO a softwarovými odborníky byly diskutovány a řešeny problémy, které se vyskytly během monitorování a plnění úloh.

V průběhu dopoledne druhého dne bylo na programu opět praktické cvičení v terénu, práce s PDE/C++ programem při monitorování dávkového příkonu za jízdy a plnění úkolů jako dne předešlého. Úkolem pro každou skupinu bylo navíc změřit korekční faktor průzkumného vozidla, neboť při uložení přístroje v automobilu dochází k určitému stupni stínění. Odpoledne bylo věnováno diskusi s odborníky, výměně poznatků a řešení případných problémů. Během druhého dne odborného výcviku se vyskytlo výrazně méně problémů než během prvního dne.

Závěr

První společný odborný výcvik mobilních monitorovacích skupin potvrdil potřebu v těchto aktivitách i nadále pokračovat. Systém monitorování radiač-

ní situace je nutno nadále rozvíjet, zlepšovat schopnosti členů mobilních skupin používat technické vybavení pro monitorování a zpracování dat a prověřit komunikační systémy v rámci celostátní radiační monitorovací sítě. V současné době je připravována metodika pro činnost mobilních monitorovacích skupin, kde budou uplatněny poznatky ze cvičení. Mobilní monitorovací skupiny HZS ČR budou začleněny do celostátní radiační monitorovací sítě pouze jako pohotovostní složka v havarijním režimu a při normálním režimu za obvyklé radiační situace budou zapojeny pouze při záchytu nebo nálezu radioaktivního materiálu. V současné době jsou též připravovány dvě důležité smlouvy: Rámcová smlouva mezi SÚJB a Ministerstvem vnitra a smlouva mezi SÚJB a HZS ČR o činnosti složek celostátní radiační monitorovací sítě, kde

získané poznatky z odborného výcviku budou též zohledněny. Zapojení mobilních skupin různých resortů do cvičení se prokázalo jako přínosné. Příští společné cvičení mobilních monitorovacích skupin je předběžně plánováno na podzim letošního roku a o účast na tomto cvičení již projevilo zájem i všech sedm mobilních monitorovacích skupin SÚJB.

*por. Ing. Martina SILVEY,
foto autorka*

Základní dokumenty k monitorování radiační situace

Výchozími legislativními dokumenty, které řeší problematiku monitorování radiační situace, jsou:

1. Zákon č. 18/1997 Sb., o mírovém využívání jaderné energie a ionizujícího záření (atomový zákon) a o změně a doplnění některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů; v § 46 odst. 1 písm. c je stanoveno, že pro potřeby radiační monitorovací sítě na území České republiky se Ministerstvo vnitra podílí na zajištění mobilních skupin.

2. Vyhláška SÚJB č. 319/2002 Sb., o funkci a organizaci celostátní radiační monitorovací sítě, která stanovuje požadavky na funkci a organizaci celostátní radiační monitorovací sítě a způsob přenosu dat a dále definuje pojmy:

- monitorování radiační situace je měření veličin a hodnocení výsledků měření veličin pro účely usměrňování ozáření,
- monitorovací síť je soustava měřicích míst a systém prostředků odborně, technicky a personálně vybavených a organizačně propojených pro potřeby monitorování,
- obvyklá radiační situace je situace s výjimkou radiační mimořádné situace, která následuje po radiační havárii nebo po takové radiační nehodě nebo po takovém zjištění zvýšené úrovně radioaktivity nebo ozáření, které vyžadují naléhavá opatření na ochranu fyzických osob,
- systém přenosu dat je systémem pro předávání dat v rámci monitorovací sítě,
- informační systém je systémem pro sběr, ověřování, archivaci a prezentaci dat předaných systémem přenosu dat pro jejich předávání v České republice, do zahraničí a ke zveřejňování.

Funkce monitorovací sítě:

- zajišťují stálé složky monitorovací sítě, které pracují nepřetržitě a pohotovostní složky, které se aktivují pouze při podezření na vznik nebo při vzniku radiační mimořádné situace,
 - stálé i pohotovostní složky tvoří, kromě jiných složek, i mobilní skupiny Ministerstva vnitra (tvoří je pět mobilních skupin HZS ČR a jedna mobilní skupina Policie ČR),
 - monitorovací síť pracuje v normálním režimu, což je monitorování za obvyklé radiační situace a je zaměřeno zejména na sledování dávek, dávkových příkonů a aktivity radionuklidů ve složkách životního prostředí a slouží zároveň k udržování organizační, technické a personální připravenosti složek monitorovací sítě k monitorování v havarijním režimu,
 - monitorovací síť pracuje v havarijním režimu, což je monitorování za mimořádné radiační situace a je zaměřeno především na potvrzení vzniku radiační havárie a odhad jejího dalšího vývoje, identifikaci a charakterizaci úniku, odhad dávek osob, hodnocení vzniklé radiační situace a její předpověď.
3. V současné době se připravuje rámcová smlouva o činnosti složek celostátní radiační monitorovací sítě mezi SÚJB a Ministerstvem vnitra.
4. Na rámcovou smlouvu bude navazovat následná dohoda mezi SÚJB a MV-generálním ředitelstvem HZS ČR, která nahradí dosud platnou součinnostní dohodu o monitorování uzavřenou mezi těmito subjekty 31. května 2001.

Ing. František KOZÁK

Ochrana kritické infrastruktury

Kritickou infrastrukturou jsou převážně míněny systémy, jejichž zničení nebo omezení funkčnosti by mělo vážné dopady na ekonomickou a společenskou stabilitu, obranyschopnost a bezpečnost státu, na fungování státu jako územně společenské komunity.

S rostoucím pronikáním nových informačních a komunikačních technologií do všech oblastí života vznikají nové hrozby nejen pro jednotlivce, ale i pro stát, hospodářství a společnost. Jsou zaměřeny proti infrastruktuře zemí s vyspělou technologií, na které v rostoucím rozsahu závisí všechny funkční oblasti informačního věku.

Hrozby mohou vycházet od jednotlivých pachatelů trestných činů, teroristických a kriminálních organizací, ale také z nepřátelských států. Do té míry se stále více překrývá civilní a vojenské ohrožení i vnitřní a vnější bezpečnost. Informační struktura zemí s vyspělou technologií je zranitelná do té míry, do jaké je prostřednictvím komunikačních technologií veřejně a anonymně přístupná, lokálně, národně a celosvětově síťovaná.

Běžné rozlišování například mezi válkou a neválkou, mezi veřejnými a soukromými zájmy, válečnými a kriminálními aktivitami nebo politickými a zeměpisnými hranicemi se v kybernetickém boji stále více prolínají. Čím je některá oblast života společnosti závislejší na informačních technologiích, tím závažněji na daný sektor infrastruktury působí nefunkčnost informačních technologií. Tím se dostává problematika kritické infrastruktury z „abstraktní“ oblasti kybernetiky do oblastí zabezpečení života společnosti v sektorech, jako je např. telekomunikace, doprava, zásobování energií, potravinami a pitnou vodou, ale také zabezpečení zdravotnictví, bankovníctví, fungování státní správy atd.

■ Výchozí přístupy

USA a Austrálie patří mezi první státy, které začaly vnímat potenciál a šířku problému kritické infrastruktury. Byly to právě tyto země, které zahájily diskusi o zranitelnosti životní infrastruktury (později označované jako kritické infrastruktury).

Prvním uceleným materiálem, řešícím otázky ochrany kritické infrastruktury, byla tzv. Bílá kniha (White Paper). Jednalo se o Směrnici 63, kterou vydal v květnu 1998 prezident USA Clinton jako prezidentské rozhodnutí (Presidential Decision Directive 63). Bílá kniha pojímá kritickou infrastrukturu jako základní systémy, které mají hmotnou a kybernetickou základnu a mají vliv na funkčnost ekonomiky a státu. Tyto základní systémy zahrnují oblasti: telekomunikace, energie, bankovní a finanční sektor, dopravu, zásobování vodou a záchranné služby.

Hlavním záměrem prezidentské směrnice bylo přijetí nezbytných opatření k rych-

le eliminaci signifikantní zranitelnosti, a to z hlediska hmotných a kybernetických útoků na kritickou infrastrukturu. Větší důraz byl v té době přikládán možným útokům na kybernetické systémy.

Důležitým požadavkem Bílé knihy je rozšiřování politiky ochrany kritické infrastruktury ke všem zainteresovaným subjektům jak v soukromém, tak veřejném sektoru. Politika ochrany kritické infrastruktury stanovila cíle, poskytla koncepci a zdroje a zařadila kritickou infrastrukturu mezi národní životní zájmy. Nehledě na události 11. září 2001 lze učinit závěr, že politika ochrany kritické infrastruktury vytvořila novou startovní čáru pro opatření v oblasti vnitřní bezpečnosti.

■ Počátky v Evropě

Otázkami kritické infrastruktury se rovněž zabývala státní administrativa v evropských zemích. Snad nejdříve tomu bylo ve Velké Británii, kde na konci roku 1999 bylo ustanoveno Koordinační centrum pro bezpečnost národní infrastruktury (National Infrastructure Security Coordination Centre).

Úkolem koordinačního centra bylo rozvíjet a koordinovat činnost k ochraně kritické národní infrastruktury. Byly identifikovány systémy, jejichž kontinuita je důležitá pro fungování státu, resp. jejichž ztráta nebo narušení by vedla nebo by mohla vést k ohrožení životů, vážným negativním hospodářským a sociálním dopadům na společnost nebo její velkou část.

Mezi tyto systémy byly zahrnuty: státní správa; nouzové služby (např. policie, hasič-

ská záchranná služba, zdravotní záchranná služba, povodňová a pobřežní obrana); dodávky energií a paliv (plyn, elektřina, ropa, jaderné palivo, uhlí apod.); dodávky vody a oblast kanalizací; telekomunikace; dodávky potravin; zdravotnictví (záchranná služba, zdravotnické potřeby, veřejné zdraví, sesterská péče a pohřební služby); doprava (letecká, železniční, silniční a autobusová, metro a tramvajová doprava, lodní doprava, přístavní doprava a přivozy, pobřežní hlídky); finance a ekonomika; komunikace (poštovní služby, noviny, televizní a rozhlasové vysílání); spravedlnost (ochrana před kriminálními živly, tj. soudnictví, vězeňská služba, imigrační kontrola atd.); vzdělání, věda a výzkum; sociální opatření a služby (sociální podpory a služby, bydlení, hygienická zařízení a likvidace odpadu); předpověď počasí.

Ochrana kritické národní infrastruktury je ve Velké Británii rozpracována a rozvíjena jak pro veřejný, tak soukromý sektor.

Otázkami kritické infrastruktury se po roce 1998 zabývaly další evropské státy. V této souvislosti lze zaznamenat aktivity ve SRN, kde například byl v prosinci 1999 projednán materiál „Informačně technické ohrožení klíčových infrastruktur v Německu“. Nelze opomenout významné aktivity a opatření při řešení ochrany kritické infrastruktury na národní úrovni v Holandsku.

Společným jmenovatelem problematiky ochrany kritické infrastruktury tohoto období byl především důraz na ochranu informačních a komunikačních technologií (častokrát spojováno při přechodu do nového milénia a s ochranou před Y2K).

Kritická infrastruktura po 11. září 2001

Po teroristickém útoku na světové obchodní centrum v New Yorku, k němuž došlo 11. září 2001, otázky ochrany kritické infrastruktury eskalují a nabývají nový obsah a rozměr. První a nejpropracovanější reakce vznikly v USA.

Již 16. října 2001 vydává prezident USA George W. Bush „Vládní nařízení na ochranu kritické infrastruktury“ (Executive Order on Critical Infrastructure Protection). Toto nařízení bylo vydáno za účelem zabezpečit ochranu informačních systémů pro kritickou infrastrukturu, včetně nouzové komunikační připravenosti a ochrany hmotných zařízení, které informační systémy podporují. Jako prioritní bylo stanoveno zabezpečení tří vzájemně závislých funkcí: ekonomiky, činnosti státu (vlády) a vedení národní obrany.

Řešení kritické infrastruktury v USA doznalo svého současného vyvrcholení v únoru 2003, a to vydáním národní strategie. Tomuto kroku předcházelo zpracování a vydání v červenci 2002 „Národní strategie vnitřní bezpečnosti“ (The National Strategy for Homeland Security).

Mimo jiné tato strategie uvádí definici kritické infrastruktury a rozumí pod ní „systémy a zařízení, jak hmotné tak virtuální, které jsou životně důležité pro USA a zneschopnění nebo zničení takových systémů nebo zařízení by mělo vliv na snížení bezpečnosti, národní ekonomické bezpečnosti, národního veřejného zdraví nebo bezpečí, nebo na jakoukoliv jejich kombinaci“. 14. února 2003 pak byla vydána „Národní strategie fyzické ochrany kritické infrastruktury a klíčových zařízení“ (The National Strategy for The Physical Protection of Critical Infrastructures and Key Assets) a „Národní strategie zabezpečení kybernetického prostoru“ (The National Strategy to Secure Cyberspace).

Zde je vhodné učinit dvě důležité poznámky. První se týká zdůrazňovaného požadavku vzájemné funkční propojenosti těchto tří dokumentů a uplatnění tohoto přístupu všemi úrovněmi státní administrativy ve spolupráci se soukromým výrobním sektorem a institucemi a americkými občany.

Druhá poznámka se týká pojmání kritické infrastruktury. Přijetím strategie ochrany kritické infrastruktury a strategie zabezpečení kybernetického prostoru došlo k určitému rozdělení, resp. specifikaci kritické infrastruktury, a to z hlediska kybernetického a hmotného.

V oblasti kybernetiky jde o zabezpečení, resp. ochranu kybernetického prostoru, který je, z pohledu USA, vlastněn, řízen, kontrolován nebo se kterým je v interakci. V oblasti hmotných prostředků jde o fyzickou ochranu kritické infrastruktury a klíčových zařízení.

Národní strategie

„Národní strategie fyzické ochrany kritické infrastruktury a klíčových zařízení“ je v současnosti nejkomplexnějším materiálem, zabývajícím se problematikou kritické infra-

struktury. Formuluje politiku státu v této oblasti a při tom zdůrazňuje, že USA musí chránit takovou kritickou infrastrukturu a klíčová zařízení, která by:

- oslabil schopnost federální vlády vykonávat základní národní bezpečnostní úkoly a zabezpečovat veřejné zdraví a bezpečnost;
- narušila schopnosti centrálních a místních orgánů při udržování pořádku a zabezpečování základních veřejných služeb;
- poškodila funkčnost privátního sektoru při zabezpečování řádného chodu ekonomiky a základních služeb;
- podkopávala veřejnou morálku a důvěru v národní ekonomiku a politické instituce.

„Národní strategie fyzické ochrany kritické infrastruktury a klíčových zařízení“ rozpracovává zabezpečení kritické infrastruktury v 11 sektorech a ochranu klíčových zařízení v pěti sektorech.

Sektory kritické infrastruktury

1. Zemědělství a potraviny (Agriculture and Food)

Jedná se o potravinové řetězce, živočišné a rostlinné produkty, osiva, průmyslová hnojiva a zásobovací potravinové řetězce, spojené s procesem výroby, prodeje a distribuce do maloobchodů, stravovacích zařízení, restaurací a domácí spotřeby.

Ochrana je zaměřena na 1 912 000 farem a 87 000 subjektů výroby potravin.

2. Voda (Water)

Tento sektor se skládá ze dvou základních komponentů: zásobování pitnou vodou a nakládání s odpadními vodami (zachycování a čištění). Hlavní úsilí je zaměřeno na ochranu 170 000 veřejných vodovodních systémů, které jsou závislé na zásobnících, přehradách, vodních pramenech, jakož i na čistících zařízeních, čerpadlových stanicích, vodovodech a vodovodních potrubích.

Ochrana je zaměřena na 1 800 federálních zásobníků (rezervoárů) a 1 600 lokálních čistíček odpadních vod.

3. Veřejné zdraví (Public Health)

Sektor veřejného zdraví zahrnuje státní a místní zdravotnická střediska, nemocnice,

zdravotnické kliniky, zařízení pro mentálně postižené, zařízení pro zásobování krví, laboratoře, domácí ošetřování, márnice a farmaceutické zásoby.

Ochrana je zaměřena na 5 800 registrovaných nemocnic.

4. Nouzové služby (Emergency Services)

Infrastruktura nouzových služeb se skládá z požárnických služeb, záchranářských služeb a zdravotnických záchranných služeb a dalších organizací, které jsou dle zákona najímány k záchraně životů a majetku při nehodách, přírodních pohromách nebo teroristických akcích.

Ochrana je zaměřena na 87 000 vybraných lokalit.

5. Základny obranného průmyslu (Defense Industrial Base)

Ministerstvo obrany pracovalo na identifikaci vlastních klíčových zařízení a systémů. Ochrana je zaměřena na 250 000 firem ve 215 rozdílných odvětvích.

6. Telekomunikace (Telecommunication)

Jedná se o telekomunikační sektor, poskytující hlasové a datové služby veřejným a soukromým uživatelům.

Ochrana je zaměřena na 2 miliardy mil kabeláží.

7. Energetika (Energy)

Sektor energetiky je v kontextu ochrany kritické infrastruktury rozdělen do dvou segmentů: elektřinu a ropu a zemní plyn.

Ochrana je zaměřena na 2 800 elektráren a 300 000 míst, kde se těží ropa a zemní plyn.

8. Doprava (Transportation)

Sektor dopravy se skládá z následujících klíčových větví: letectví, námořní dopravy, železniční dopravy, sítě produktovodů, dálniční dopravy, kamionové a autobusové dopravy a veřejné hromadné dopravy.

Ochrana je zaměřena na 5 000 veřejných letišť, 120 000 mil hlavních železničních tahů, 590 000 dálničních mostních konstrukcí a staveb, 2 miliardy mil produktovodů, 300 vnitrozemních a pobřežních přístavů a 500 hlavních provozovatelů městské veřejné dopravy.

9. Bankovníctví a finance (Banking and Finance)

Bankovní a finanční sektor je složen z hmotných struktur, zejména budov a vybavení pro finanční operace, a také lidského kapitálu.

Ochrana je zaměřena na 26 600 finančních a pojišťovacích institucí.

10. Chemický průmysl a nebezpečné látky (Chemical Industry and Hazardous Materials)

Chemický průmysl vyrábí produkty, které jsou nezbytné pro ekonomiku USA a tvoří fundamentální základ pro jiné ekonomické sektory. Například produkty chemického průmyslu, v hodnotě 97 miliard dolarů, jdou do oblasti zdravotnické péče. Současný chemický průmysl je největším americkým exportérem (podílí se na vývozu 10 centů na každém americkém dolaru).

Ochrana je zaměřena na 66 000 chemických závodů.

11. Poštovní a zásilkové služby (Postal and Shipping)

Americká státní poštovní služba, soukromé poštovní a zásilkové služby dosahují každoroční příjem, přesahující 200 miliard amerických dolarů. Denně více než 300 000 poštovních vozů dopraví poštu na více než 137 milionů adres. Americká poštovní služba má přes 749 000 zaměstnanců na plný pracovní úvazek. Poštovní systém je velmi závislý na ostatních infrastrukturních systémech, zejména na dopravním systému. (Pozn.: jeden z faktorů zařazení pošty do kritické infrastruktury souvisí s rozesláním antraxu prostřednictvím poštovních zásilek.)

Ochrana je zaměřena na 137 milionů doručovacích míst.

Ochrana klíčových zařízení

1. Národní kulturní památky (National Monuments and Icons)

Ochrana národních kulturních památek představuje zvláštní úkol, protože jejich ochrana je kombinací pravomocí, odpovědností a zdrojů federální, státní a místní jurisdikce a v některých případech má soukromý charakter.

Ochrana je zaměřena na 5 800 historických budov.

2. Jaderné elektrárny (Nuclear Power Plants)

Jaderná energetika se podílí 20% na výrobě elektrické energie. V USA se nachází 104 jaderné reaktory ve 31 státech.

Ochrana je zaměřena na 104 jaderných elektráren.

3. Přehrad (Dams)

Přehrad, jako další prvek kritické infrastruktury, poskytují vodu a elektrickou energii pro větší část populace, městské aglomerace a zemědělský komplex. V USA se nachází přibližně 80 000 přehrad. Federální vláda je odpovědná přibližně za 10% vodních děl, jejichž zničení či poškození by způsobilo významné hospodářské škody nebo by mělo důsledky na veřejné zdraví a bezpečnost.

Ochrana je zaměřena na 80 000 přehrad.

4. Vládní zařízení (Government Facilities)

Před 11. září 2001 hlavní a nejdůležitější způsob ohrožení vládních budov a zařízení spočíval v použití výbušnin. Přestože tento způsob ohrožení zůstává jako hlavní, tak po 11. září 2001 možnosti ohrožení dostávají nové dimenze.

Ochrana je zaměřena na 3 000 vládních budov a zařízení, vlastněných nebo provozovaných státem.

5. Komerční klíčová zařízení (Commercial Key Assets)

Ochrana významných komerčních center, kancelářských budov, sportovních stadionů, významných parků a dalších míst, kde se koncentruje větší počet osob, je považována za významný úkol. Každodenní ochrana takovýchto zařízení je v kompetenci vlastníků a provozovatelů v těsné spolupráci s místními bezpečnostními subjekty. Odpovědnost federální vlády za ochranu těchto zařízení je považována více méně jako nepřímá, spočívající zejména ve včasné indikaci ohrožení, varování a ve spolupráci s vlastníky při koordinaci ochrany jejich zařízení.

Ochrana je zaměřena na 460 mrakodrapů.

Ochrana kritické infrastruktury a klíčových zařízení je v USA považována za jádro vnitřní bezpečnosti. Přijátá strategie je považována jako „systém o systémech“. Úsilí státních orgánů při ochraně kritické infrastruktury a klíčových zařízení zahrnuje vytváření takové politiky a prostředí, které podmiňuje a vyvolává aktivní přístup nejen státní administrativy, ale i soukromého sektoru a občanů USA.

Inspirativní a k ČR bližší (z hlediska počtu obyvatel a rozlohy státu) je řeše-

ni kritické infrastruktury v Nizozemském království. Nizozemská vláda schválila na konci roku 2001 „Akční plán bezpečnosti a boje proti terorismu“, jehož součástí je projekt ochrany kritické infrastruktury. Práce na projektu byly zahájeny v dubnu roku 2002 a skládají se ze tří základních částí: rychlé zjištění míry kritičnosti infrastruktury, stimulování spolupráce veřejného a soukromého sektoru a analýzy rozdílu mezi přijatými a potřebnými ochrannými opatřeními. Závěrečné výstupy by měly být prezentovány v roce 2004. První výsledky předběžné analýzy detekují kritickou infrastrukturu v 11 kritických sektorech, obsahujících 31 kritických produktů a služeb (viz. tabulka č.1 Přehled kritických sektorů a kritických produktů a služeb).

Kritická infrastruktura v ČR

Počáteční činnosti, prováděné v ČR v rámci tzv. „kritické infrastruktury“, se především orientovaly na ochranu počítačových sítí, a to v souvislosti usnesením Bezpečnostní rady státu (dále BRS) č. 123 z r. 2000. Na základě tohoto usnesení byl Úřad pro veřejné informační systémy pověřen zpracováním projektu „Strategie výstavby informačních systémů na podporu krizového plánování a řízení ve státní správě“.

Jedno z prvních jednání na úrovni centrálních státních orgánů, zabývajících se komplexnější otázkami kritické infrastruktury, se uskutečnilo dne 30. července 2002 na 1. schůzi BRS, kdy místopředseda vlády a ministr vnitra, v souvislosti s řešením problematiky základních funkcí státu za krizových

Tabulka č.1: Přehled kritických sektorů a kritických produktů a služeb

P.č.	Sektor	P.č.	Produkt, služba
1.	Energetika	1.	Elektřina
		2.	Plyn
		3.	Ropa
		4.	Zajištění stálé telekomunikační sítě
		5.	Zajištění mobilní telekomunikační sítě
		6.	Radiová komunikace a navigace
		7.	Satelitní komunikace
		8.	Zajištění vysílání (televize, rádio)
		9.	Dosažitelnost internetu
		10.	Poštovní a kurýrní služby
3.	Pitná voda	11.	Zajištění dodávek pitné vody
4.	Potraviny	12.	Zajištění dodávek potravin a bezpečnost potravin
5.	Zdravotnictví	13.	Zdravotnická služba
6.	Finance	14.	Finanční služby a finanční infrastruktura (privátní)
		15.	Finanční převody (veřejná správa)
7.	Nakládání s povrchovými vodami	16.	Řízení kvality vody
		17.	Zadržování a řízení kvantity povrchových vod
8.	Veřejný pořádek a bezpečnost	18.	Zajišťování veřejného pořádku
		19.	Zajišťování veřejné bezpečnosti
9.	Legislativní pořádek	20.	Soudní (právní) a vězeňská administrativní
		21.	Vynucování práva
		22.	Diplomatická služba
10.	Veřejná správa	23.	Zajištění výkonu vlády
		24.	Armáda / obrana
		25.	Veřejná správa a samospráva
		26.	Silniční doprava
		27.	Železniční doprava
11.	Doprava	28.	Letecká doprava
		29.	Vnitrozemská navigace
		30.	Námořní doprava
		31.	Produktovody

situací, poskytl členům BRS ucelenou informaci o kritické infrastruktuře. V této souvislosti byl stanoven úkol zpracovat problematiku kritické infrastruktury a projednat tento materiál ve Výboru pro civilní nouzové plánování (dále VCNP). Stalo se tak na 17. schůzi VCNP dne 24. září 2002, kde bylo akceptováno pojmát zaměření tzv. „národní kritické infrastruktury“ na následující oblasti:

- systém dodávky energií, především elektřiny;
- systém dodávky vody;
- systém odpadového hospodářství;
- přepravní síť;
- komunikační a informační systémy;
- bankovní a finanční sektor;
- nouzové služby (policie, hasičské záchrané sbory, zdravotnictví);
- veřejné služby (zásobování potravinami, sociální služby, pohřební služby);
- státní správa a samospráva.

V současném období je kritická infrastruktura předmětem dalšího rozpracování.

Další úhel pohledu na řešení této problematiky, který má přímý vliv na ČR jako členského státu NATO, vnáší Výbor pro civilní ochranu Severoatlantické aliance. V únoru 2003 projednal tento výbor zprávu ke kritické infrastruktuře.

Tato informační zpráva je zaměřena na definování vzájemných závislostí jednotlivých prvků kritické infrastruktury a ohodnocení těchto závislostí z pohledu zabezpečení

rozhodujících činností v případě vzniku závažných mimořádných událostí.

Jde o vliv na tzv. schopnosti státu reagovat na mimořádnou událost, resp. krizovou situaci. Zpráva pojednává o deseti následujících schopnostech, které by mohly prvky kritické infrastruktury ovlivňovat: centrální schopnost reakce, zásobování (doplňování) základních služeb, místní schopnost reakce, dekontaminace, místní očista, vakcinace a ošetřování, péče o hromadně zraněné, hromadná evakuace, zjišťování ohrožení a jejich pojmenování, informování, varování a vyrozumění veřejnosti. Jednání výboru došlo k závěru, že mezi dvě nejkritičtější z uvedených schopností patří hromadná evakuace a informování, varování a vyrozumění veřejnosti.

Otázky kritické infrastruktury jsou zpracovány i do několika ustanovení Ministerské směrnice NATO pro civilní nouzové plánování na léta 2003 – 2004. Nejobsáhlejší je tato problematika obsažena v odstavci 8, kde se doslova hovoří: „... prioritou států by rovněž mělo být pokračující společné úsilí ve zvyšování civilní připravenosti a snižování zranitelnosti civilního obyvatelstva a životně důležité infrastruktury vůči následkům případných teroristických útoků zbraněmi hromadného ničení, jak jsou identifikovány v Akčním plánu CNP. Státy by měly zejména dobrovolně poskytovat informace pro Přehled schopností států a vyměňovat si informace o schopnostech na ochranu civilního obyvatelstva a životně důležité in-

frastruktury (zahrnující postupy při zvládnání následků)“.

Závěr

Identifikace a ochrana kritické infrastruktury je obtížným a dlouhotrvajícím úkolem. Z hlediska zabezpečování bezpečnosti státu je to úkol nabývající stále většího významu a priority, zejména proto, že ochrana kritické infrastruktury vytváří podmínky pro zvládnání mimořádných událostí a krizových situací. Také z tohoto důvodu se připravuje v Institutu ochrany obyvatelstva Lázně Bohdaneč doplnění vědeckovýzkumného programu v oblasti této problematiky.

Seznam použité literatury:

<http://www.ciao.gov/>
<http://www.iwar.org.uk/cip/>
<http://www.terena.nl/tech/task-forces/tf-csirt/meeting9/vietsch-nisa.pdf>
<http://www.icdo.org/National%20structures/Netherlands.pdf>
<http://www.tno.nl/instit/fel/refs/pub2003/BPP-13-CIP-Luijff&Burger&Klaver.pdf>

Pozn.: Překlady z originálních materiálů, zejména názvů dokumentů, jsou překlady zpracovatelů článku a tudíž je lze považovat za pracovní.

**RNDr. Petr LINHART, CSc.,
Mgr. Rostislav RICHTER,
foto archiv redakce**

Společný přístup k rizikům

Ve dnech 10. až 14. května 2003 se na řeckém ostrově Kos uskutečnilo 10. řádné setkání generálních ředitelů civilní ochrany členských států Evropské unie, kandidátských států a států zóny volného obchodu.

Na zasedání byl přijat návrh Komise Evropské unie určený Radě, Evropskému parlamentu, Ekonomickému a sociálnímu výboru a Výboru pro regiony v záležitosti „Výstavba společného přístupu k přírodním a technologickým rizikům“. Další setkání vrcholných představitelů se uskuteční před koncem roku 2003. Jeho hlavním úkolem bude vyjádření států k otázkám, spojeným s mapováním ohrožení pohromami.

Přístupy a metodiky, uvedené v předmětném materiálu, vycházejí z předpokladu, že ve všech členských a kandidátských zemích se provádí pro-aktivní řízení bezpečnosti, tj. proces zahrnující hodnocení ohrožení pro jednotlivé pohromy, hodnocení dopadů pohrom, scénáře pohrom, hodnocení rizik v případě vybraných ohrožení od jednotlivých pohrom, odstranění významných technických a organizačních zranitelností objektů, podloží či území, scénáře odezvy na pohromy, scénáře obnovy po pohromě a plánování založené na nouzových plánech (naše havarijní plány jsou jejich částí, protože se používají jen pro některé pohromy), plánech obnovy a plánech rozvoje území.

Materiál se snaží vyřešit základní odborný problém v této oblasti, a to prosadit používání jednotných metodologií v pro-aktivním řízení bezpečnosti. Jde o zásadní otázku hlavně při hodnocení ohrožení od jednotlivých pohrom, protože vý-

sledky musí navazovat na hranicích lokalit, regionů i států (u hodnocení rizik tento problém není tak výrazný, protože rizika jsou místní; záleží totiž na místní zranitelnosti technické a na množství lidí v daném místě). Evropská unie se snaží sjednotit metodiky a přístupy pro stanovení ohrožení od jednotlivých pohrom proto, aby z nich stanovená rizika byla srovnatelná a aby bylo možno použít jednotné přístupy k určení míry rizika a ke snížení velikosti rizik v jednotlivých místech.

Materiál vyvrací názor, že v krizovém a nouzovém plánování lze vystačit jen s pojmy „mimořádná událost“ a „krizová situace“. Ač tyto pojmy jsou pro oblast zásahu velmi důležité, v oblasti plánování, které je dnes založeno na pro-aktivním přístupu, tyto pojmy nehrají zásadní roli a je nutno přejít k pojmům, které jsou ustálené v odborných materiálech a které se vyvíjely od poloviny sedmdesátých let. V oblasti jaderných technologií a v oblasti životního prostředí jsou postupy hodnocení založené na technických pojmech, které byly uvedeny v časopise 112 v čísle 2, dnes zcela běžné.

Z předmětného materiálu rovněž vyplývá, že Evropská unie má již řadu databází a projektů různého typu. V České republice nemáme ani znalostní databáze, ani zkušenostní databáze z celého komplexu, který pokrývá krizové a nouzové plánování. Proto tato data a projekty jsou pro Českou republiku užitečné. Je proto nutné, aby Česká republika se aktivně zapojila do projektů a do vytváření databází. Především je třeba navázat odborné kontakty.

por. RNDr. Dana PROCHÁZKOVÁ, DrSc.

Nová koncepce ochrany obyvatelstva ve Švýcarsku

Švýcarsko je snad jedinou zemí v Evropě, která má vybudovaný klasický systém civilní ochrany (dále jen CO), opírající se o miliční službu na základě odvodní povinnosti, které až dosud podléhalo cca 300 000 osob. Tyto osoby v případě potřeby zastávají funkce v organizacích CO, vytvořených na výrobním a územním principu. Osoby povinné službou v CO jsou po svém zařazení na příslušné funkční místo v její organizaci systematicky a důsledně připravovány na výkon své funkce v husté síti školicích a výcvikových zařízení na úrovni kantonů.

K přípravě řídicích pracovníků a specialistů slouží školící a výcvikové středisko na úrovni státu (Schwarzenburg poblíž Bernu). Pro organizace CO, a to jak „podnikové“, tak i územní, je skladován materiál, technika a výstroj k okamžitému použití.

Významnou zásadou, ošetřenou legislativně, je možnost povolání příslušníků organizací CO ke službě již v míru k ochraně a pomoci při přírodních a antropogenních katastrofách i jiných neštěstích.

Starosta obce může v rámci přenesené pravomoci prakticky kdykoliv aktivovat svoji organizaci CO a povolát k výkonu služby osoby do ní zařazené; zaměstnavatel musí tyto osoby uvolnit. Své pravomoci, zejména v posledních letech vzhledem k velkému počtu přírodních katastrof, které postihly Švýcarsko, starostové velmi často a pravidelně využívají. Hlavním předurčením CO do roku 1993 ale byla ochrana obyvatelstva a jeho materiálních hodnot v případě války – ozbrojeného napadení Švýcarska.

■ Příprava nové koncepce

Nová koncepce CO, resp. ochrany obyvatelstva se ve Švýcarsku zpracovává přibližně jednou za deset let.

Po změně bezpečnostně-politické situace v Evropě v roce 1989 byla počátkem devadesátých let přehodnocena bezpečnostní politika Švýcarska s tím, že podíl hrozeb pro bezpečnost země je stejný jak z hlediska vnějšího napadení, tak z hlediska přírodních, antropogenních a jiných negativních událostí. Do roku 1989 dominovaly hrozby ve vojenské oblasti. Koncepce, přijatá na začát-

Obyvatelé Švýcarska v referendu, konaném dne 16. května 2003, k celému balíku zákonů schválili, mimo jiné, také zákony, týkající se nové koncepce CO, resp. ochrany obyvatelstva. Platnost této koncepce začíná dnem 1. ledna 2004 a představuje zásadní změnu, neboť se jedná o sdružený (integrovaný) systém, „zastřešující“ pět relativně samostatných organizačních i výkonných složek: policii, požární ochranu, zdravotnický systém, technické služby a civilní ochranu.

ku devadesátých let, vyhovovala v podstatě až do

konce století.

V roce 1998 v souvislosti s přechodem CO z rezortu ministerstva vnitra, bezpečnosti a justice do rezortu ministerstva obrany, ochrany a sportu vyvstala nutnost ujednotit vojenskou a nevojenskou obranu z hledisek současných požadavků a potřeb.

Neméně důležitý byl také požadavek snížení nákladů na civilní ochranu samotnou, která byla a stále ještě je, vzhledem ke svému principu, jednou z neefektivnějších, ale také nejdražších v Evropě.

Projekt nové koncepce ochrany obyvatelstva byl nazván „Ochrana obyvatelstva 200X“ a práce na něm byly zahájeny koncem roku 1998 společně s projektem nové koncepce švýcarské armády s názvem „Švýcarská armáda XXI“. Bylo stanoveno, aby práce na obou projektech postupovaly podle shodných časových harmonogramů, neboť obě koncepce spolu v některých částech úzce souvisejí (jednotný způsob povolávání, redukce odvodních míst atd.).

Celkový návrh nové koncepce, včetně podrobných personálních, materiálních a finančních analýz a návrhu nových zákonů a změny ústavy, byl dokončen v roce 2001 s tím, že na přelomu let 2001-2002 bude schválen v obou komorách parlamentu a že vstoupí v platnost 1. 1. 2003. Vzhledem k tomu, že projednávání návrhu koncepce na úrovni kantonů a obcí si vyžádalo delší čas, než se předpokládalo, došlo k posunutí projednávání v parlamentu, a tak byly příslušné zákony a jejich změny předloženy k všelidovému hlasování až v květnu 2003.

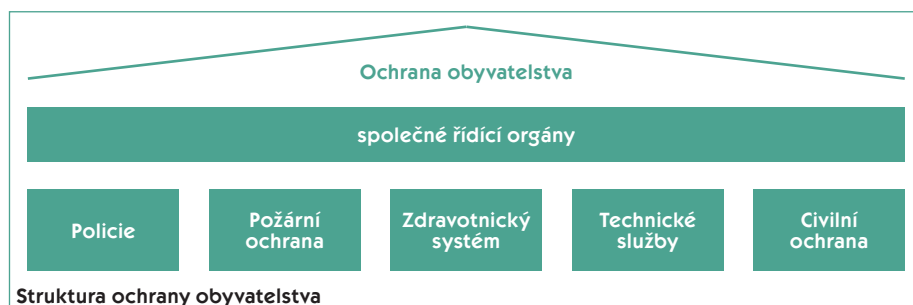
Na podporu návrhu nové koncepce byla u firmy BASLER + partneři objednána srovnávací studie ochrany

obyvatelstva pěti evropských zemí, a to Finska, Francie, Německo, Rakousko a Švédsko se Švýcarskem, zaměřená na jednotlivé oblasti ochrany obyvatelstva a s důrazem na podrobnou analýzu všech rozpočtových i mimo rozpočtových nákladů. Závěry studie potvrdily správnost a opodstatněnost nové koncepce z hlediska zefektivnění jak záchranářských opatření a činností, tak finančních nákladů, vynakládaných na jednotlivé oblasti ochrany obyvatelstva. Studie také ukázala, že vysoká míra decentralizace v oblasti ochrany obyvatelstva ve Švýcarsku není na úkor rychlosti a operativnosti, zejména při řešení rozsáhlých přírodních nebo technogenních katastrof, ale naopak. S využitím větší synergie přispívá k zefektivnění záchranných a prvořadých likvidačních prací.

■ Východiska a principy nové koncepce

Podle bezpečnostně-politické zprávy Spolkové rady je nebezpečí vzniku celoplošné války v Evropě s přímým dopadem na Švýcarsko v dohledné době velice nepravděpodobné. Ohrožení Švýcarska má v současné době původ především v oblasti nevojenské a může být zapříčiněno především:

- vnitrostátními konflikty mimo území Švýcarska,
- rozšiřováním zbraní hromadného ničení a jejich nosičů,
- poruchami v zásobování, způsobenými manipulací a výpadkem informačních a komunikačních struktur,
- terorizmem a masovým extremismem,
- kriminalitou a organizovaným zločinným,
- obchodem s drogami,
- poškozováním životního prostředí,
- přírodními a technogenními katastrofami.

Nová koncepce jednoznačně staví do popředí ochranu před nevojenskými druhy ohrožení a charakterizuje ji jako komplexní ochranu obyvatelstva, jejímž základem je úzká spolupráce pěti nejdůležitějších složek – partnerských organizací, majících společné řídicí orgány „pod jednou střechou“.

Komplexní ochrana obyvatelstva spočívá na šesti základních principech, kterými jsou:

- ochrana obyvatelstva jako sdružený systém,
- udržování ochranné infrastruktury v trvalé použitelnosti,
- dodržování miličního principu a služební povinnosti,
- zachování CO jako partnerské organizace,
- plnění úkolů na federalistickém (celošvýcarském) základě,
- diferencovaná (modulární) připravenost.

Ochrana obyvatelstva jako sdružený systém pro řízení, velení, ochranu, záchranu a pomoc při jakýchkoliv nouzových situacích, včetně ozbrojeného konfliktu, bude existovat i nadále. Pět partnerských organizací – policie, požární ochrana, zdravotnický systém, technické služby a civilní ochrana ponesou sdruženou odpovědnost za oblasti, které jim profesně náleží. Při modelovém řešení se vychází z organizačních jednotek pro území s celkovým počtem obyvatel 6 – 10 tisíc. Organizační struktury stanovují kantony s respektováním specifických regionálních potřeb (druhy ohrožení, konfigurace terénu atd.). Společný řídicí orgán, ve kterém jsou zastoupeny všechny partnerské organizace, provádí analýzu rizika pro daný region a připravuje podklady pro rozhodování a pro koordinaci nasazených sil a prostředků.

Udržování ochranné infrastruktury, která je široce vybudována, ve stavu trvalé použitelnosti je permanentním úkolem. Při zachování rovných šancí bude každému obyvatieli poskytnuto jedno úkrytové místo ve stálém tlakově odolném úkrytu v blízkosti místa bydliště. Lokální deficity, vznikající populačními vlnami, by měly být postupně odstraněny. S ohledem na současné druhy ohrožení a dobu předběžného varování se může vybavenost a pohotovost úkrytových zařízení i diferencovaně snížit. Mimo ozbrojené konflikty mohou být úkryty použity při nejrůznějších nouzových situacích (přírodní nebo antropogenní katastrofy) také jako nouzové ubytování.

Dodržování miličního systému a služební povinnosti (i když modifikované) pro civilní obyvatelstvo zůstává i nadále. V rámci odvodní povinnosti budou branci přidělováni k CO a k armádě rovnocenně. Povinná služba v CO je v rozmezí od 20 do 40 let fyzického věku, přičemž může být Spolkovou radou podle potřeby toto rozmezí upravováno. V rámci současných

změn mohou být osoby z výkonu povinné služby v CO předčasně propuštěny; to je záležitost kantonů a smyslem je nevytváření regionálních personálních „úzkých profilů“, např. u příslušníků požární ochrany. Dobrovolný výkon služby v CO je možný a žádoucí a týká se především žen, cizinců a osob, předčasně propuštěných z povinné služby v CO.

Zachování CO jako partnerské organizace je nutné zejména pro dlouhodobé nasazení jejích jednotek. Jejimi základními úkoly je ochrana obyvatelstva a kulturních hodnot a dále péče o osoby bez přístřeší a osoby, hledající ochranu. Struktura organizací CO se přeorientuje zhruba na organizaci požární ochrany, což se projeví především v systému velení (řízení), které bude spočívat na veliteli, jemuž budou přímo podléhat velitelé jednotek a dosaďadní označení funkcí se tomu přizpůsobí. Struktura každé organizace bude vytvořena podle analýzy rizika, geografické situace, demografické situace atd.

Plnění úkolů na federalistickém (celošvýcarském) základě zůstane zachováno, avšak kantony získají více kompetencí a větší prostor pro vlastní jednání. Sami budou určovat, jak řešit úkoly a stanovovat zejména mezikantonální spolupráci. I přes tyto změny spolek (stát) vykonává zákonodárnou činnost, určuje základní otázky ochrany obyvatelstva, povinnou službu v CO, stanovuje základní normy ochranné infrastruktury, podporuje kantony při vzdělávání a koordinuje jejich činnost.

Diferencovaná (modulární) připravenost se posiluje a koordinuje podle druhu a stupně závažnosti nouzové situace. Posílení může být také zabezpečováno regionálním, kantonálním nebo mezikantonálním sdružováním nebo příspěvím soukromých subjektů a armády. Pro případy ozbrojeného konfliktu se zavádějí některá nová opatření, zejména v oblasti předběžného varování.

■ Děba úkolů mezi státem a kantony

K ochraně obyvatelstva, s výjimkou vyhrazených kompetencí, jsou oprávněny kantony. Jim přísluší zejména zajišťování opatření v případě katastrof a nouzových situací. Stát reguluje zásadní aspekty ochrany obyvatelstva a dbá v rámci národní bezpečnostní kooperace na koordinaci v oblasti ochrany obyvatelstva. Také vydává nařízení v případě zvýšené radioaktivity, nouzových situací na vodních dílech, při epidemiích a nálezích zvířat a při nebezpečí ozbrojených konfliktů. Stát může po dohodě s kantony převzít koordináční kompetence a v případě nezbytnosti i celkové řízení událostí, zasahujících území většiny kantonů, celého státu nebo pohraniční území se sousedními

státy. Stát reguluje práva a povinnosti služby v CO, oblast vzdělávání, materiálního zabezpečení, systém varování a zařízení dálkového ovládání, výstavbu úkrytových zařízení a financování.

Služební povinnost zůstane i nadále zásadním principem naplňování jednotek jak CO, tak požárníků. Kompetence k odvodům do jednotek CO zůstane, tak jako dříve spolu s kompetencí k odvodům do armády na úrovni státu s tím, že nyní nebude mít armáda přednost. Odvodní kompetence k požárníkům zůstane v kompetenci kantonů. Dojde ale k redukci početních stavů v CO, a to na přibližně 120 000, což je značná redukce oproti asi 300 000 v roce 1998. Obdobná redukce nastane také u příslušníků požární ochrany, i když ne tak razantní, a sice ze 160 tisíc na přibližně 110 000. Tím dojde také ke snížení, resp. sloučení odvodních míst a termínů, neboť odvodny budou probíhat současně pro armádu a civilní ochranu. Dříve byl tento proces oddělený.

■ Závěr

Autoři reformy si od jejího zavedení dnem 1. ledna 2004 slibují dvojitý efekt, a to úsporu nákladů razantním snížením počtu příslušníků CO a větší akceschopnost a efektivitu v ochraně obyvatelstva zejména při přírodních, antropogenních a jiných katastrofách v mírové době.

Úspora nákladů snížením počtu zaražených osob je nesporná a nezpochybnitelná. Dosažení větší efektivnosti a akceschopnosti celého nově vytvořeného systému zřejmě ukáže čas. V živé paměti je stále obdobná snaha o snížení zejména rozpočtových nákladů na ochranu obyvatelstva resp. CO v sousedním Německu před deseti lety předáním celé řady kompetencí na spolkové země. To se ale ukázalo, zejména ve světle událostí z 11. 9. 2001 v USA, jako chybný krok, který vyvolal urychlené komplexní přehodnocení situace a převzetí řady kompetencí v ochraně obyvatelstva zpět spolkovým státem.

Přestože snížení počtu příslušníků povinných službou v CO bylo obecně přijato s pochopením (vzhledem ke snížení nákladů), vyskytly se námitky ze strany některých horských kantonů, že v případě odříznutí území kantonu v zimních měsících společně s déle trvající nemožností použití vzdušných prostředků, je jedinou pomocí využití personálu organizace CO v místě.

V souvislosti se zavedením této nové koncepce ukončil dnem 31. prosince 2002 svoji činnost Spolkový úřad CO a v nové struktuře ministerstva obrany, ochrany a sportu zahájil dnem 1. ledna 2003 činnost Spolkový úřad ochrany obyvatelstva (Bundesamt für Bevölkerungsschutz – BABS).

Ing. Bohumil ŠILHÁNEK

Summary

Questions of reconstruction of apartment houses

Fire safety of dwellings and apartment houses is progressing – and older buildings don't meet technical specifications of current standards.

P. 4

PEGAS in closing stage of build-up

The PEGAS network, a communication system for components of Integrated Rescue System in the Czech Republic, is going to practise in August 2003.

P. 7

Agreements on providing of assistance

Fire Rescue Service of the Czech Republic concludes a range of agreements with other components of the Integrated Rescue System. One of them is an agreement concluded with General Staff of the Czech Army. Also a frame settlement between the Ministry of Interior and the Ministry of Defence is important.

P. 8

Disaster medicine and Integrated Rescue System

7th International Conference on Disaster Medicine was held with a theme Crises preparedness of the Czech Republic, Integrated Rescue System and disaster medicine in the light of floods in 1997, 1998 and 2002.

P. 12

Preparing legal amendments on civil protection premises

Legislative of the Czech Republic has been changing in consequence of social changes of the last decade. Novelties of the Law No. 50/1976 on territorial planning and the Construction Law in latter versions are described.

P. 13

Civil preparedness to possible attacks against population

Even in our safe Central Europe space anomalous situations could happen – and there is a need of appropriate preparedness.

P. 14

Die Problematik bei der Rekonstruktion bestehender Wohnhäuser hinsichtlich der Feuersicherheit dieser Bauten

Die Feuersicherheit hinsichtlich der Brandgefährdung in Haushalten und von Wohnhäuser, die gebaut wurden in einer Zeit, als heutige Vorschriften noch nicht gegolten haben, ist weiter zu entwickeln.

S. 4

PEGAS - Aufbau in Schlussetape

Funksysteme sind Bestandteile des integrierten Rettungssystems – die PEGAS - Netze werden im August 2003 für die Benutzung in der Praxis vorbereitet.

S. 7

Vereinbarungen über die Hilfeleistungen

Das Feuerwehrrettungskorps der Tschechischen Republik wird eine Reihe von Vereinbarung mit anderen Organisationen des integrierten Rettungssystems schliessen. Zu Ihnen gehört auch die Vereinbarung mit dem Generalstab der Armee der Tschechischen Republik. Bedeutend ist ebenfalls der Rahmenvertrag, der zwischen dem Ministerium des Innern und dem Ministerium der Verteidigung abgeschlossen wird.

s. 8

Die medizinische Hilfe bei Katastrophen und das integrierte Rettungssystem

Der VII. Jahrgang der internationalen Konferenz für medizinische Hilfe bei Katastrophen hat als zentrales Thema – die Krisenvorbereitung der Tschechischen Republik, das integrierte Rettungssystem und die medizinische Hilfe während der Hochwasserkatastrophe in der Tschechischen Republik in den Jahren 1997-1998 und 2002.

s. 12

Vorgesehene rechtliche Ausgestaltungen auf dem Gebiet des Zivilschutzes

Infolge der gesellschaftlichen Änderungen in unserer Republik ist es zu Änderungen in der Gesetzgebung gekommen, die auch das Gesetz Nr. 50/1976 Sm. über die Territorialplanung und die Bauordnung berührt hat, denen jetzige Fassung der späteren Vorschriften entsprechen wird.

s. 13

Questions of protection of population come to schools

First preparing of teachers for new educational topic - protection of population in emergency - took place in Moravská Třebová in the Pardubice Region. This educational program is focused in both elementary and secondary schools.

P. 17

Training of mobile monitoring bodies

This spring a practical training for mobile monitoring bodies was prepared. These bodies are connected into one national monitoring network.

P. 18

Protection of critical infrastructure

New threats appears not only for individuals but also for economy, state and society, depending on increasing pervasion of new information and communication technologies into all spheres of lives.

P. 20

New conception of protection of population in Swiss

On 1 January 2004 the new conception of civil protection, i. e., protection of population come in force in Swiss. There is an integrated system of five independent organisation and executive bodies: police, fire service, ambulance, technical services and civil protection.

P. 24

Rejvíz 2003 Rally

On the days of 22 – 25 May this year the Rejvíz 2003 Rally, the 7th International Competition of Ambulance Crews hosted rescuers from nine countries.

P. 28

Der Zivilschutz bei möglichen Angriffen auf die Zivilbevölkerung

In europäischen, beziehungsweise mitteleuropäischen Raum können nicht kalkulierbare Schadensfälle entstehen, zu deren Abwehr umfangreiche Vorbereitungen gehören.

s. 14

Der Bevölkerungsschutz kommt in die Schulen

In Moravská Třebová, Region Pardubice, ist die Vorbereitung der Lehrer, zur Einführung des Themas "der Schutz des Menschen bei ausserordentlichen Ereignissen", welches im Bildungsprogramm für die Grund – und Mittelschulen aufgenommen wird, abgeschlossen.

S. 17

Die Ausbildung der mobilen Überwachungsgruppen

Im Frühling wurde die praktische Fachausbildung der mobilen Überwachungsgruppen, die einen Bestandteil des gesamtstaatlichen Überwachungsnetzes bilden, organisiert.

S. 18

Der Schutz der Infrastruktur

Durch neue Informations – und Kommunikationstechnologien, die in alle Lebensbereiche eindringen, entstehen neue Gefahren nicht nur für den Einzelnen, sondern auch für den Staat, die Wirtschaft und die Gesellschaft.

S. 20

Neue Konzeption des Bevölkerungsschutzes in der Schweiz.

Am 1. 1. 2004 wird in der Schweiz die Gültigkeit der neuen Konzeption des Zivilschutzes beziehungsweise des Bevölkerungsschutzes in Kraft eintreten. Es handelt sich um das integrierte Rettungssystem, das die fünf relativen selbstständigen Organisations – und Leistungsbestandteile eingliedern werden: Polizei, Feuerwehren, Gesundheitswesen, technische Dienste und Zivilschutz.

S. 24

Rallye Rejvíz 2003.

Rettungsmänner aus 9 Länder sind zum VII. internationalen Wettbewerb der Wagensbesatzung des Gesundheitsrettungsdienstes, aus Rallye Rejvíz, zusammengetroffen.

S. 28

Zdravé město

Projekt zdravé město představuje jednu z možností, jak zlepšit celkovou atmosféru ve městech. Iniciovala ho Světová zdravotnická organizace již v roce 1986 v několika evropských městech. Projekt se setkal s velkým zájmem. Dnes se k němu hlásí již více než 300 evropských měst. Hnutí „zdravých měst“ se postupně rozšířilo i na ostatní kontinenty (přes 500 měst). V České republice se o projekt zajímá okolo 65 měst.

Cílem projektu je postupné ozdravování života městského společenství jako celku a vytváření takového prostředí, aby se zde stal život příjemným a zdravějším. Zdraví je v projektu chápáno jako stav celkové spokojenosti a pohody obyvatel města.

Projekt vychází z materiálů, projednaných a schválených městskými zastupitelstvy. Projekt musí zahrnovat zejména oblasti, které jsou předmětem soustavného zájmu občanů a odborníků:

- **Zdravotní politika**, respektující zdraví jako jednu ze základních priorit při rozhodování na všech úrovních řízení města.

- **Zdravotní péče** o všechny skupiny a vrstvy obyvatelstva, její zkvalitňování na základě nových lékařských poznatků.

- **Ekonomický rozvoj města** jako základní předpoklad pro pokrok ve všech oblastech.

- **Sociální politika**. Sociální politiku zaměřovat zejména na slabší sociální skupiny občanů. Situovat zařízení sociální péče rovnoměrně po celém městě a podporovat svépomocné organizace poskytující sociální péči.

- **Životní prostředí města** (ovzduší, pitná a povrchová voda, zelené plochy města, čistota města, odstraňování odpadků

atd.). Provádět výchovu občanů k ochraně a zlepšování životního prostředí a monitorovat jeho základní parametry.

- **Vylepšovat pracovní prostředí** v provozovnách, v závodech a podnicích.

- **Zdravý životní styl a pohyb**.

1. Cílená osvěta a kampaně proti kouření, alkoholu, drogám, nevhodnému sexuálnímu chování, AIDS atd.

2. Propagace a informování přínosu zdravé výživy pro občany a její konkrétní prosazování ve školních, závodních a restauračních zařízeních.

3. Rekonstrukce a budování sportovně rekreačních areálů (hřiště, haly, bazény) a podpora sportu a tělovýchovy. Pohyb a sport se musejí stát protiváhou každodennímu pracovnímu vytížení a stresům obyvatel města.

4. Dostupnost kvalitních bytů pro obyvatele města, regenerace bytového fondu, urbanizace stávajících sídlišť do podoby komplexních okrajových částí města atd.

- **Zlepšovat podmínky pro ochranu a rozvíjení zdravého vývoje dětí a mládeže** (rodina, škola, kultura, městské prostředí).

- **Doprava**. V této oblasti je nutné vytvořit plynule fungující dopravní systém (chodci, cyklisté, individuální automobilová doprava, městská hromadná doprava, doprava železniční, vodní, autobusová a letecká), který bude mít návaznost na meziměstskou a mezinárodní dopravu. Dopravní systém nesmí negativně ovlivňovat život obyvatel města. Dále je nutné se zaměřovat zejména na: dopravní výchovu dětí, zlepšení kvality komunikací, vybudování nového systému řízení dopravy, ekologizaci dopravy, vybudování účelného systému cyklistických městských stezek, vytváření podmínek pro parkování vozidel.

- **Přístupnost města i pro handicapované občany** - úprava komunikací, zpřístupnění všech budov, ve kterých je dislokována státní správa, banky, pojišťovny, spořitelny, zdravotnická zařízení, obchody, školy, kina, divadla atd.). Oblast zahrnuje i vzdělávání těchto občanů.

- **Bezpečnost**. V této oblasti je nutné rozvíjet integrovaný záchranný systém města a nejrůznější projekty sociální a situační prevence, zaměřené na předcházení kriminalitě (programy Prevence kriminality na místní úrovni, Partnerství a Bezpečná lokalita). Provádět vhodnou osvětu v oblasti prevence kriminality a dopravní nehodovosti, podporovat spolupráci Policie ČR a městské policie, jejich vybavení kvalitní technikou a zřízení

jejich preventivních pracovišť atd.

Projekt zdravé město propojuje odborníky všech zmíněných oblastí a vytváří tak prostor k výměně názorů a nalezení optimálních řešení. Problémy města se neřeší odděleně, ale ve vzájemných souvislostech. Podmínkou pro úspěšné naplnění projektu je vzájemná výměna informací, koordinace všech aktivit a získání veřejnosti.

*JUDr. Pavel KOCÁBEK, JUDr. Tomáš KONÍČEK,
foto archiv autorů*

Granty na rok 2004

pro občanská sdružení, působící na úseku požární ochrany, integrovaného záchranného systému, ochrany obyvatelstva a krizového řízení, na které se váže státní dotace uplatněná prostřednictvím Ministerstva vnitra-generálního ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR na rok 2004

Granty nejsou určeny pro jednotky sborů dobrovolných hasičů obcí. Grant č. 7 je určen pouze pro občanská sdružení, která jsou ostatními složkami integrovaného záchranného systému (dále jen „IZS“) a mají uzavřenou dohodu o spolupráci s MV-generálním ředitelstvím Hasičského záchranného sboru ČR (dále jen „HZS ČR“) nebo hasičskými záchrannými sbory krajů (dále jen „HZS krajů“). Vyhlášené granty souvisejí s podmínkami poskytování a použití dotace občanským sdružením.

■ Grant č. 1

Podíl občanského sdružení na systému odborné přípravy příslušníků HZS ČR, zaměstnanců a členů jednotek požární ochrany, zaměstnanců státní správy a územní samosprávy a složek IZS.

Předpokládaná věcná orientace projektů

1. Činnost orgánů občanských sdružení v oblasti, ve které občanské sdružení pomáhá státní správě při organizaci odborné přípravy uvedených skupin členů sdružení, kteří jsou ustaveni do příslušných orgánů a funkcí, např. odborných rad, aktivů.
2. Odborné konference, kurzy.
3. Výuka a výcvik pro potřebu státní správy a územní samosprávy.
4. Výukové programy a pomůcky pro přípravu k získání odborné způsobilosti, kromě literatury.

■ Grant č. 2

Podíl občanského sdružení ve zvyšování kvalifikace a odborné úrovně pro výkon služby příslušníků HZS ČR, zaměstnanců a členů jednotek požární ochrany, členů zařízení civilní ochrany a členů složek IZS v oblasti IZS.

Předpokládaná věcná orientace projektů

1. Kurzy pro zvýšení kvalifikace a specializační kurzy.
2. Odborná školení a kurzy.

■ Grant č. 3

Soutěže v požárním sportu podle pravidel požárního sportu v kategoriích dobrovolných a profesionálních hasičů.

Předpokládaná věcná orientace projektů

1. Příprava rozhodčích požárního sportu.
2. Pořádání regionálních, krajských a celostátních kol.
3. Příprava reprezentačního celku pro mezinárodní soutěž mimo území České republiky.

■ Grant č. 4

Programy v tělesné přípravě pro zvýšení fyzické zdatnosti nebo soutěže pro získání specifických dovedností pro výkon služby příslušníků, zaměstnanců a členů jednotek požární ochrany nebo soutěže pro získání specifických dovedností členů občanských sdružení.

Předpokládaná věcná orientace projektů

1. Pořádání soutěží.
2. Příprava reprezentačního celku pro mezinárodní soutěž mimo území České republiky.

■ Grant č. 5

Výchovná a vzdělávací činnost na úseku práce s dětmi a mládeží v oblasti požární ochrany, ochrany obyvatelstva a přípravy obyvatelstva k sebeochraně a vzájemné pomoci při mimořádných událostech.

Předpokládaná věcná orientace projektů

1. Soutěže dětí, organizované občanskými sdruženími.
2. Propagační, výchovné a vzdělávací akce pro děti a mládež.
3. Odborné semináře vedoucích mládeže a dětí.
4. Dětské tábory kolektivů mladých hasičů a záchranářů.

■ Grant č. 6

Preventivně výchovná činnost občanských sdružení při výchově obyvatelstva, právnických a podnikajících fyzických osob k předcházení požárů, propagace a historie požární ochrany, ochrany obyvatelstva, příprava obyvatelstva k sebeochraně a vzájemné pomoci při mimořádných událostech.

Předpokládaná věcná orientace projektů

1. Výukové programy.
2. Soubory přednášek.
3. Podpora mediální činnosti občanských sdružení při propagaci požární ochrany, ochrany obyvatelstva a přípravy obyvatelstva k sebeochraně a vzájemné pomoci.
4. Podpora činnosti v oblasti historie hasičského hnutí v České republice a ochrany obyvatelstva v České republice.

■ Grant č. 7

Zajištění akceschopnosti složky IZS na poskytnutí plánované pomoci na vyžádání.

Předpokládaná věcná orientace projektů

1. Příspěvek na vybavení složky IZS, která dle poplachového plánu IZS zajišťuje plánovanou pomoc na vyžádání operačního a informačního střediska IZS.
2. Organizace a účast na cvičení IZS.

■ Grant č. 8

Publikační činnost na úseku požární ochrany, IZS, ochrany obyvatelstva a krizového řízení.

Předpokládaná věcná orientace projektů

1. Neperiodické publikace, zaměřené jako pomůcky pro odbornou přípravu a vzdělávání.
2. Periodické publikace pro odbornou přípravu a pro potřebu občanských sdružení.
3. Propagační materiály.
4. Multimediální formy pomůcek pro odbornou přípravu a vzdělávání.

Zájemci o poskytnutí dotace předloží projekty ke grantům nejpozději do 31. října 2003 do 15.00 hodin na adresu:

Ministerstvo vnitra-generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR
Kloknerova 26, pošt. příhr. 69, 148 01 Praha 414

Podrobnější informace ke grantům sdělí:
kpt. Bc. Alena Veselá, tel. 974 819 806, e-mail: alena.vesela@grh.izscr.cz

Metodická pomůcka Ministerstva vnitra

č.j.: PO-1590/IZS-2003 ze dne 30. června 2003,

kterou se doporučují zásady pro jednotné rozlišování a vymezení preventivních, záchranných, likvidačních a obnovovacích (asanačních) prací, spojených s předcházením, řešením a odstraněním následků mimořádných událostí

Odvětví: integrovaný záchranný systém

Ministerstvo vnitra ke sjednocení aplikací ustanovení § 24 odst. 2 písm. f), § 29, § 30 a § 31 zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, ve znění zákona č. 320/2002 Sb., o změně a zrušení některých zákonů v souvislosti s ukončením činnosti okresních úřadů (dále jen „zákon“), pro které je nutné rozlišení záchranných a likvidačních prací vzájemně a jejich rozlišení od preventivních a obnovovacích prací, vydává v souladu s ustanoveními § 7 odst. 2 písm. a) a b) zákona tuto metodickou pomůcku:

Čl. 1

Vymezení preventivních prací

(1) Za preventivní práce se považují činnosti a opatření materiálního, plánovacího, organizačního a vzdělávacího charakteru, které mají za účel předejít možnosti vzniku mimořádné události¹, snížit pravděpodobnost jejího vzniku nebo snížit škodlivé působení mimořádné události po jejím případném vzniku.

(2) Preventivní práce provádějí právnické, podnikající fyzické osoby a fyzické osoby ve svém zájmu nebo na základě povinností stanovených ve zvláštních zákonech z vlastních zdrojů. Orgány veřejné správy provádějí preventivní práce v rámci své působnosti a na základě povinností stanovených ve zvláštních právních předpisech² a vyčleňují pro ně prostředky ve svých rozpočtech způsobem stanoveným rozpočtovými pravidly nebo mohou využívat prostředky veřejných zdrojů (např. Státní fond životního prostředí, Státní fond dopravní infrastruktury).

Čl. 2

Zásada časového zařazení preventivních prací

Preventivní práce probíhají vždy před okamžikem vzniku mimořádné události nebo před okamžikem, kdy kompetentní

orgány poprvé zveřejnily tísňovou informaci (varovnou relaci) o neodvratně se blížící mimořádné události v hromadných informačních prostředcích³ nebo technickými prostředky jednotného systému varování a vyrozumění.⁴

Čl. 3

Vymezení záchranných prací a jejich bezprostřednost

(1) Záchranné práce definované v zákoně⁵ jsou činnosti, které při zásahu složek integrovaného záchranného systému⁶ po oznámení vzniku nebo neodvratně se blížící mimořádné události je nutné provést v místě nasazení složek integrovaného záchranného systému nebo v místě předpokládaných účinků mimořádné události bezprostředně a nejpozději v okamžiku, kdy je to možné s ohledem na zdraví a životy zasahujících osob. Za záchranné práce se považují i činnosti, které umožňují vytvoření přiměřených bezpečnostních podmínek pro ochranu zasahujících osob.

(2) Systémy plošného pokrytí území státu jednotkami požární ochrany a zdravotnickou záchrannou službou limitují bezprostřednost provedení záchranných prací stanovenými maximálními dojezdovými časy jednotek a osádek na místo zásahu a kapacitními možnostmi jednotek a osádek, které se již dostavily na místo zásahu a jejich případným dalším posilováním.

Čl. 4

Zásada časového zařazení a priority záchranných prací

(1) Činnosti prováděné po zveřejnění varování podle čl. 2 do okamžiku vzniku škodlivého působení a dopadů mimořádné události, zejména evakuace osob, zvířat a majetku, jsou součástí záchranných prací.

¹ § 2 písm. b) zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, ve znění zákona č. 320/2002 Sb., o změně a zrušení některých zákonů v souvislosti s ukončením činnosti okresních úřadů.

² Např. část třetí vyhlášky č. 246/2001 Sb., o stanovení podmínek požární bezpečnosti a výkonu státního požárního dozoru (vyhláška o požární prevenci).

³ § 32 zákona č. 239/2000 Sb.

⁴ Část třetí vyhlášky č. 380/2002 Sb., k přípravě a provádění úkolů ochrany obyvatelstva.

⁵ § 2 písm. c) zákona č. 239/2000 Sb.

⁶ § 4 zákona č. 239/2000 Sb.

(2) Záchranné práce mají prioritu před prováděním nebo zabezpečováním likvidačních a obnovovacích (asanačních) prací. V případě nutné volby priorit v záchranných pracích je vždy prioritou záchrana životů osob a zdraví osob, dále je v pravomoci velitele zásahu složek integrovaného záchranného systému (dále jen „velitel zásahu“)⁷ rozhodnout o pořadí záchranných prací směřovaných k ochraně životního prostředí, majetku a zvířat.

Čl. 5

Úhrada nákladů za provedení záchranných prací

(1) Listina základních práv a svobod ve svém článku 5 stanoví, že každý má právo na ochranu života, zdraví a majetku. Na základě tohoto práva provádí základní i ostatní složky integrovaného záchranného systému záchranné práce ve prospěch každého bezúplatně a zabezpečují je ze svých rozpočtových prostředků nebo prostředků veřejných zdrojů (např. zdravotní pojištění, jsou-li záchranné práce současně výkonem hrazeným z tohoto pojištění). V případě, že pro záchranné práce využijí plánovanou nebo neplánovanou věcnou nebo osobní pomoc ve smyslu zákona⁸ a poskytovatel této pomoci žádá úhradu nákladů, uhrazuje ji místně příslušný krajský úřad.⁹

(2) Záchranné práce provedené právníky, podnikajícími fyzickými osobami, fyzickými osobami nebo občanskými sdruženími, které nejsou základní nebo ostatní složkou integrovaného záchranného systému nebo nebyly k poskytnutí pomoci vyzvány k tomu oprávněným subjektem stanoveným zákonem,¹⁰ jsou hrazeny na základě komerčního nebo jiného vztahu¹¹ mezi poskytovatelem záchranných prací a příjemcem této pomoci. Ani poskytovatel takových záchranných prací ani příjemce pomoci nemají nárok na úhradu nákladů orgány veřejné správy nebo složkami integrovaného záchranného systému.

Čl. 6

Vymezení likvidačních prací

(1) Likvidační práce vymezené v zákoně¹² jsou činnosti k odstranění následků způsobených mimořádnou událostí, přičemž následky se rozumí účinky (dopady) působící na osoby, zvířata, věci a životní prostředí. Jsou to činnosti, které je nutno vykonat bez zbytečného odkladu tak, aby složky integrovaného záchranného systému mohly:

- opustit místo zásahu¹³ a ukončit zásah, nebo
- předat místo zásahu k dalšímu užívání, případně k provedení obnovovacích prací podle čl. 12 a ukončit zásah.

(2) Za likvidační práce jsou považovány některé obnovovací práce podle čl. 12, pokud jsou na základě rozhodnutí velitele zásahu výjimečně z důvodů racionality nebo jiných závažných důvodů provedeny v rámci zásahu složek integrovaného záchranného systému.

(3) Výčet některých typických úkolů složek integrovaného záchranného systému na místě zásahu, k jejichž splnění provádějí likvidační práce nebo zabezpečují přivolání subjektů, které je vykonají, je uveden v příloze č. 1 metodické pomůcky.

Čl. 7

Zásada stanovení okamžiku zahájení likvidačních prací

Za okamžik ukončení záchranných prací a počátek likvidačních prací lze orientačně považovat stav, kdy jsou beze

zbytku odvrácena bezprostřední rizika vzniklá mimořádnou událostí, je poskytnuta odborná lékařská pomoc poraněným osobám, veterinární pomoc zvířatům postiženým mimořádnou událostí a jsou odstraněny příčiny vzniku mimořádné události. O okamžiku ukončení záchranných a započetí likvidačních prací, případně o souběhu záchranných a likvidačních prací při zachování zásady priority záchranných prací podle čl. 4 rozhoduje velitel zásahu, který provedené práce uvádí ve zprávě o zásahu¹⁴ a jím uvedenou kvalifikaci prací nelze se zpětnou účinností měnit.

Čl. 8

Zásada oprávnění k provádění likvidačních prací

(1) O způsobu provedení likvidačních prací a jejich vykonatelích rozhoduje velitel zásahu, který při volbě vychází z podmínek dané nutností vykonat likvidační práce bez zbytečného odkladu. Likvidační práce obvykle provádí:

- složky integrovaného záchranného systému,
- právníky, podnikající fyzické nebo fyzické osoby, které byly k tomu oprávněným subjektem¹⁰ vyzvány k poskytnutí věcné nebo osobní pomoci,
- právníká, podnikající fyzická nebo fyzická osoba, která je vlastníkem, správcem nebo uživatelem poškozeného objektu, zařízení, provozu nebo pozemku (dále jen „poškozená osoba“),
- právníká nebo podnikající fyzická osoba, která provádí likvidační práce na základě smluvního vztahu s poškozenou osobou podle písm. c), pokud je v dosahu nebo je veliteli zásahu známa a je možné ji v potřebném čase na místo mimořádné události povolovat.

(2) V případě, že záchranné a likvidační práce koordinuje starosta obce s rozšířenou působností nebo hejtman kraje¹⁵, rozhodují o přiměřenosti využití nebo posílení nasazených vykonavatelů likvidačních prací.

Čl. 9

Havárie, její původce a zásada objektivní odpovědnosti

(1) Za havárii se pro potřeby této metodické pomůcky považuje v souladu se zákonem¹⁶ mimořádná událost vzniklá v souvislosti s:

- provozem technických zařízení a budov, přičemž za technické zařízení je možno považovat i silniční, kolejové, říční a letecké dopravní prostředky sloužící k výkonu podnikatelské činnosti (nikoliv soukromá vozidla individuální osobní přepravy),
- nakládáním s nebezpečnými chemickými látkami¹⁷ a při jejich přepravě, bez ohledu na to, zda jejich množství dosahují kritická množství pro zvláštní režimy stanovené v zákoně o prevenci závažných havárií (tedy včetně obsahu nádrže cisternového dopravního prostředku),
- nakládáním s nebezpečnými odpady.

(2) Právníká nebo podnikající fyzická osoba, která je vlastníkem, správcem nebo uživatelem zařízení, budov, látek nebo odpadů uvedených v odst. 1, je při havárii poškozenou osobou podle čl. 8 a současně je považována za původce havárie ve smyslu zákona¹⁸ s povinnostmi stanovenými v zákoně.¹⁹ Odpovědnost původce havárie za škody a náklady vyvolané havárií je objektiv-

⁷ § 19 zákona č. 239/2000 Sb.

⁸ § 2 písm. g) a h) zákona č. 239/2000 Sb.

⁹ § 29 odst. 1 a odst. 4 zákona č. 239/2000 Sb.

¹⁰ § 20 zákona č. 239/2000 Sb.

¹¹ § 419 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

¹² § 2 písm. d) zákona č. 239/2000 Sb.

¹³ § 19 odst. 1 zákona č. 239/2000 Sb.

¹⁴ § 16 odst. 2 až 4 vyhlášky č. 328/2001 Sb., o některých podrobnostech zabezpečení integrovaného záchranného systému.

¹⁵ § 11 písm. c) a § 13 písm. a) zákona č. 239/2000 Sb.

¹⁶ § 24 odst. 1 zákona č. 239/2000 Sb.

¹⁷ § 3 až 5 zákona č. 157/1998 Sb., o chemických látkách a chemických přípravcích a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁸ § 29 odst. 5 zákona č. 239/2000 Sb.

¹⁹ Např. § 24 odst. 2 písm. f) zákona č. 239/2000 Sb.

ního charakteru, a to je vyjádřeno zákonnou povinností sjednat pojištění odpovědnosti podle zvláštních zákonů.^{20, 21, 22}

(3) Hasičský záchranný sbor České republiky, Policie České republiky, inspekční orgány životního prostředí a přizvaní znalci provádí pro potřeby správních orgánů nebo soudů úkony, zaměřené ke stanovení příčiny havárie a míry odpovědnosti za zavinění havárie, směřující k určení osoby, jejíž chování nebo činnost zapříčinilo vznik mimořádné události. Následně vypořádání mezi původcem havárie a osobou, jejíž chování nebo činnost zapříčinilo vznik havárie, ale nemá souvislost ani odkladný účinek s povinností původce havárie uhradit náklady likvidačních prací a vzniklé škody obcím, krajům nebo základním složkám integrovaného záchranného systému.

Čl. 10

Úhrada nákladů za provedení likvidačních prací

(1) Jestliže mimořádná událost není havárií podle čl. 9, provádějí základní složky integrovaného záchranného systému likvidační práce bezúplatně a zabezpečují je ze svých rozpočtových prostředků nebo prostředků veřejných zdrojů. V případě, že pro likvidační práce využijí plánovanou nebo neplánovanou věcnou nebo osobní pomoc⁸ a poskytovatel této pomoci žádá úhradu nákladů, uhrazuje ji místně příslušný krajský úřad.⁹

(2) Poškozená osoba provádí likvidační práce svými zaměstnanci, sjednaným subjektem nebo osobně ve svém zájmu z vlastních zdrojů a nemá nárok na úhradu nákladů ze strany orgánů veřejné správy nebo složek integrovaného záchranného systému. Tím nejsou dotčeny její oprávněné nároky na náhradu vzniklých škod, pojistné plnění apod.

(3) Jestliže je mimořádná událost havárií podle čl. 9, požaduje obec, kraj nebo základní složky integrovaného záchranného systému na základě objektivní odpovědnosti od původce havárie úhradu nákladů vynaložených na provedení likvidačních prací a úhradu využitě věcné nebo osobní pomoci.²³ Finanční prostředky uhrazené původcem havárie obci nebo kraji jsou příjmem rozpočtu obce nebo kraje²⁴. Složky integrovaného záchranného systému, které jsou organizačními složkami státu, použijí finanční prostředky uhrazené původcem havárie ve stejném kalendářním roce, ve kterém náklady vynaložily, ke kompenzaci vynaložených nákladů ve svém rozpočtu²⁵, v jiném případě je odvedou do státního rozpočtu.

(4) Likvidační práce provedené povinnou osobou nebo právnickými, podnikajícími fyzickými osobami nebo občanskými sdruženími, které nejsou složkou integrovaného záchranného systému nebo nebyly k poskytnutí pomoci vyzvány k tomu oprávněným subjektem,¹⁰ jsou hrazeny na základě komerčního nebo jiného vztahu mezi poskytovatelem likvidačních prací a povinnou osobou. Ani poskytovatel takových likvidačních prací ani povinná osoba nemají nárok na úhradu vynaložených nákladů od orgánů veřejné správy nebo složek integrovaného záchranného systému.

Čl. 11

Zásada stanovení okamžiku ukončení likvidačních prací

Likvidační práce končí v okamžiku ukončení zásahu složek integrovaného záchranného systému. Časový údaj

o tomto okamžiku a popis provedených likvidačních prací je uveden ve zprávě o zásahu. Velitel zásahu rozhodne o ukončení zásahu, pokud jsou všechny likvidační práce podle čl. 6 odst. 1 vykonány a všechny další činnosti na místě zásahu mají charakter obnovovacích prací podle čl. 12.

Čl. 12

Vymezení obnovovacích (asanačních) prací

(1) Za obnovovací práce se pro účely této metodické pomůcky považují činnosti spočívající v revitalizaci životního prostředí a činnosti směřující k únosné obnově životního prostředí, společenského života a materiálních hodnot; obecně jde o činnosti směřující k obnově území, které neodstraňují riziko ohrožení života a životního prostředí a nemají charakter záchranných a likvidačních prací (bezprostředních opatření).

(2) Výčet některých typických úkolů a opatření, které provádějí orgány veřejné správy nebo právnické, podnikající fyzické nebo fyzické osoby po ukončení záchranných a likvidačních prací v rámci obnovovacích prací je uveden v příloze č. 2 této metodické pomůcky.

Čl. 13

Zásada stanovení okamžiku zahájení obnovovacích prací

Obnovovací práce je možné zahájit nejdříve v okamžiku ukončení zásahu složek integrovaného záchranného systému, pokud velitel zásahu nepřipustí jejich souběh s likvidačními, výjimečně i se záchrannými pracemi.

Čl. 14

Úhrada nákladů za provedené obnovovací práce

(1) Základní složky integrovaného záchranného systému obnovovací práce neprovádí s výjimkou:

- prací sjednaných za úhradu nákladů od příslušného orgánu veřejné správy nebo od právnické nebo podnikající fyzické osoby, která je vlastníkem, správcem nebo uživatelem poškozeného objektu, zařízení, provozu nebo pozemku při splnění podmínek stanovených ve zvláštních zákonech²⁶,
- jestliže v rámci dohody s orgánem veřejné správy provedou obnovovací práce v rámci výcviku.

(2) Obnovovací práce provádí právnické, podnikající fyzické osoby a fyzické osoby ve svém zájmu z vlastních zdrojů (např. z pojistného plnění). Orgány veřejné správy provádějí obnovovací práce v rámci své působnosti a na základě povinností stanovených ve zvláštních zákonech a vyčleňují pro ně prostředky ve svých rozpočtech způsobem stanoveným rozpočtovými pravidly nebo využívají prostředky veřejných zdrojů.

(3) Jestliže v důsledku závažné mimořádné události byl vyhlášen krizový stav, může se stát výjimečně podílet na úhradě nákladů za provedení obnovovacích prací na základě strategie obnovy území přijaté na základě zvláštního zákona.²⁷

Čl. 15

Zásada universálnosti

Zásady a pravidla uvedená v této metodické pomůcce využívají orgány veřejné správy při výkonu státní správy

²⁰ § 4 zákona č. 353/1999 Sb., o prevenci závažných havárií způsobených vybranými nebezpečnými chemickými látkami a chemickými přípravky a o změně zákona č. 425/1990 Sb., o okresních úřadech, úpravě jejich působnosti a o některých dalších opatřeních s tím souvisejících, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o prevenci závažných havárií), ve znění pozdějších předpisů.

²¹ § 33 až 36 zákona č. 18/1997 Sb., o mírovém využívání jaderné energie a ionizujícího záření (atomový zákon) a o změně a doplnění některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

²² Zákon č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla), ve znění pozdějších předpisů.

²³ § 24 odst. 2 písm. f) a § 29 odst. 5 zákona č. 239/2000 Sb.

²⁴ § 7 a 8 zákona č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů.

²⁵ § 49 odst. 7, 8 a 9 zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), ve znění pozdějších předpisů.

²⁶ Např. § 97 zákona č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů.

²⁷ § 4 zákona č. 12/2002 Sb., o státní pomoci při obnově území postiženého živelní nebo jinou pohromou a o změně zákona č. 363/2000 Sb., o pojišťovnictví a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o pojišťovnictví), ve znění pozdějších předpisů (zákon o státní pomoci při obnově území).

v přenesené působnosti v oblasti integrovaného záchranného systému kdykoliv, tedy i po dobu vyhlášení stavu nebezpečí, nouzového stavu a stavu ohrožení státu²⁸ vyhlášeného při nevojenských i ostatních krizových situacích a i za válečného stavu.²⁹

Generální ředitel Hasičského záchranného sboru ČR
a náměstek ministra vnitra
genmjr. Ing. Miroslav Štěpán

Příloha č. 1

Některé typické úkoly složek integrovaného záchranného systému na místě zásahu, k jejichž splnění provádí likvidační práce nebo zabezpečují přivolání subjektů, které je vykonají, zejména:

- a) zamezení opětovného vzniku další mimořádné události (hlídání požářiště, zabezpečování inženýrských sítí a další),
- b) nejnnutnější stavební, technické nebo demoliční práce, omezující možnost vzniku zranění osob, které budou následně po zásahu provádět obnovovací (asanační) práce nebo následného poškození majetku a životního prostředí (vyznačení nebezpečných prostorů, stržení labilních poškozených konstrukcí, nezbytné čerpací práce, přečerpání látek, které by mohly mít bezprostřední škodlivý vliv na životní prostředí, nebo by mohly ohrozit zdraví osob, trhací práce apod.),
- c) dekontaminace osob, techniky a prostorů kontaminovaných nebezpečnými látkami,
- d) práce spojené s ochranou vodních toků včetně některých povodňových zabezpečovacích prací (ochrana vod před kontaminací normními stěnami, rozrušování ledových celin a nápěchů na vodním toku, odstraňování překážek ve vodním toku apod.),
- e) neodkladná opatření k ochraně veřejného zdraví, prováděná na základě obecných povinností upravených zákonem³² nebo na základě rozhodnutí orgánu ochrany veřejného zdraví (prvotní hygienická opatření- zabezpečení odvozu pozůstatků obětí, zabezpečení odstranění kadáverů, vyčerpání studní a další),
- f) zdravotnická opatření (poskytnutí psychologické pomoci postiženým a jiná zdravotní péče neposkytovaná v rámci záchranných prací),
- g) umožnění obnovení alespoň provizorního provozu motorových a kolejových vozidel (odstranění překážek silničního a železničního provozu, vytyčení objízdek, rozřezání stromů padlých na komunikace, omytí vozovky apod.),
- h) opatření umožňující následnou veterinární a odbornou péči o zvířata,
- i) opatření zamezující vzniku následných škod na zachráněném majetku (soustředění majetku na vhodném místě umožňujícím ochranu před povětrnostními vlivy, příp. účinkem hasebních látek, zajištění přiměřené ochrany proti krádeži apod.),
- j) a další úlohy, které je nutno zabezpečit bez zbytečného odkladu.

Čl. 16

Zásada věrohodnosti

Jestliže je potřebné rozlišit záchranné a likvidační práce při výkonu státní správy^{30,31} v přenesené působnosti orgány veřejné správy v souvislosti s mimořádnou událostí, jsou za věrohodné skutečnosti považovány údaje uvedené ve zprávě o zásahu.

Příloha č. 2

Některé příklady typických úkolů a opatření, které provádí orgány veřejné správy nebo právnické, podnikající fyzické nebo fyzické osoby po ukončení záchranných a likvidačních prací (po ukončení zásahu složek integrovaného záchranného systému) v rámci obnovovacích prací, zejména:

- a) technické práce a opatření (opravy svodidel nebo dopravního značení, obnovení funkčnosti inženýrských sítí, revize hrází apod.),
- b) stavebně technická opatření (vysoušení objektů, demolice, odstranění sutin, odstranění sněhových převisů a ledu z okapů a střech nad veřejnými prostranstvími a chodníky k zamezení ohrožení osob a majetku, odstranění vzniklého odpadu, čerpací práce bez nebezpečí z prodlení a další),
- c) opatření rekultivačního charakteru (odstranění popele na spáleništi, zaorání neshořelých zbytků porostů nebo stohů, odtěžení kontaminované zeminy, odstranění naplavenin a bahenních nánosů, vytěžení polomů a další),
- d) dopravní opatření (odstranění použitých sorbentů, obnova průjezdnosti komunikací v původním rozsahu, odtažení vozidel k majiteli nebo na předurčená parkoviště nebo odstavné plochy a další asistenční služby apod.),
- e) opatření k ochraně veřejného zdraví, prováděná na základě obecných povinností upravených zákonem nebo na základě rozhodnutí orgánu ochrany veřejného zdraví k hygienické sanaci území postiženého mimořádnou událostí (desinfekce objektů, čištění a desinfekce vodních zdrojů, sběr a likvidace kadáverů a další),
- f) humanitární pomoc postiženému obyvatelstvu v rámci nebo nad rámec opatření ochrany obyvatelstva (zajištění ubytování a stravy, duchovní pomoc, organizování sbírek apod.),
- g) hospodářsko etická opatření (odchyt volně se pohybujících zvířat, která byla chována v zajetí nebo v podmínkách domácího chovu, včetně rojů včel, zabezpečení cenných nákladů před odcizením, pokud tuto činnost nemůže z objektivních důvodů zajistit majitel těchto zařízení apod.),
- h) veškeré služby a práce prováděné jednotkami požární ochrany v souladu s ustanovením zvláštního zákona,³³ (zajištění nebo zprovoznění výtahu, zajištění dveří a vstupu po násilném otevření a další),
- i) a další činnosti vedoucí k obnovení původního stavu před mimořádnou událostí, nebo obecně akceptovatelného stavu.

²⁸ § 28 odst. 3 zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon), ve znění zákona č. 320/2002 Sb., o změně a zrušení některých zákonů v souvislosti s ukončením činnosti okresních úřadů.

²⁹ § 33 odst. 2 zákona č. 239/2000 Sb.

³⁰ § 33 odst. 1 zákona č. 239/2000 Sb.

³¹ § 28 zákona č. 239/2000 Sb.

³² Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví, ve znění pozdějších předpisů.

³³ § 97 zákona č. 133/1985 Sb.

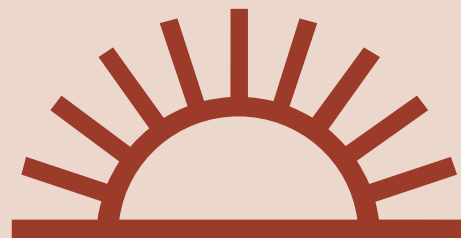
112

ODBORNÝ ČASOPIS POŽÁRNÍ OCHRANY,
INTEGROVANÉHO ZÁCHRANNÉHO SYSTÉMU
A OCHRANY OBYVATELSTVA

20 Kč • ROČNÍK II • ČÍSLO 4/2003

Transplantace kostní dřeně pro záchranu lidského života

NADACE PRO TRANSPLANTACE KOSTNÍ DŘENĚ

alej Svobody 80, 304 60 Plzeň
tel./fax: 377 521 753

konto:
ČSOB Plzeň: 43 43 043/0300
e-banka: 43 43 043/2400

Co je kostní dřeň a proč se provádí její transplantace?

Kostní dřeň je rosolovitá tkáň v dutinách kostí, ve které se tvoří všechny druhy krvinek: červené krvinky přenášejí kyslík, bílé brání organismus proti infekcím, krevní destičky chrání proti krvácení.

Transplantace dřeně je nahrazení pacientovy nemocné krvetvorné tkáně zdravou kostní dření. Tzv. alogenní transplantace dřeně (dřeně od jiného člověka) se provádí u nejtěžších poruch krvetvorby, tam, kde je kostní dřeň zcela nevyléčitelně nemocná. Nejčastěji je to u některých nepříznivých forem chronických i akutních leukemií, u těžkých krvetvorných útlumů, vrozených těžkých poruch imunity a dalších nemocí.

Je k transplantaci dřeně nějaká jiná alternativa léčby?

Transplantace dřeně se navrhuje vždy jen v těch případech, kdy naděje na vyléčení jiným, jednodušším způsobem je minimální. Její potřebu musí vždy stanovit odborní lékaři. Pro nemocné, u nichž je transplantace dřeně indikována jako jediný život zachraňující výkon, mohou jiné způsoby léčby prodloužit život, avšak šance na dlouhodobé přežití těchto pacientů je bez transplantace zanedbatelná.

Kolik nemocných se transplantací úplně uzdraví?

Transplantace dřeně není jednoduchý výkon a jeho výsledek závisí vždy na mnoha faktorech. Je-li výkon proveden včas, v situaci bez dalších rizik, může transplantace dřeně z původní smrtelné nemoci definitivně vyléčit a vrátit do plnohodnotného života až 80% mladých lidí. Za méně příznivých okolností je to pochopitelně méně.

Jak se transplantace dřeně provádí?

V první řadě je třeba pro nemocného najít vhodného dárce, tedy člověka, jehož tkáňové vlastnosti se co nejvíce shodují s tkáňovými vlastnostmi nemocného. Hledání probíhá nejprve v rodině nemocného, pak v českém registru dárců dřeně a nenajde-li se vhodný dárce tam, hledá se vhodný dárce v registrech v zahraničí, což je však finančně velmi nákladné.

Je-li dárce nalezen, je mu po důkladném lékařském vyšetření odebráno odsávací jehlou přes kůži malé množství dřeně z dutiny pánevní kosti. Druhou možností je získání krvetvorných buněk k transplantaci přímo z krevního oběhu dárce napojením na tzv. separátor. Zdravotní rizika jsou pro dárce minimální a odebrané množství dřeně je tak malé, že je zdravý organismus ani nezaznamená.

Vlastní dřeň nemocného pacienta, definitivně poškozená nemocí, je v rámci přípravy na transplantaci odstraněna léky nebo zářením. Na její místo se pak naočkuje malé množství dřeně odebrané od dárce. Transplantovaná dřeň se v těle nemocného pomnoží a obnoví tvorbu normálních krvinek.

Co je registr dárců dřeně a jak je velký?

Český národní registr dárců dřeně (ČNRDD) je - zjednodušeně řečeno - seznam zdravých dobrovolníků, ochotných darovat svou kostní dřeň k transplantaci komukoliv z neznámých nemocných, pokud budou tuto pomoc potřebovat. V České republice je v současné době registrováno přes 38 tisíc dárců. Český národní registr dárců v posledních dvou letech prokázal schopnost najít vhodného dárce pro přibližně čtvrtinu pacientů ve své vlastní zemi a patří již nyní k první desítce nejkvalitnějších registrů světa.

Kdo se může stát dárce a kde se může do registru přihlásit?

Dárce dřeně může být každý zdravý člověk, který v minulosti neprodělal žádnou vážnou chorobu, je ve věku 18 – 35 let a je ochoten překonat určité malé nepohodlí a ztrátu času s jednou či několika návštěvami zdravotnického zařízení, případně s odběrem malého množství dřeně v zájmu záchranu života druhého člověka. Předpokladem členství je upřímný úmysl v registru podle svých možností setrvat. Byť má každý člen registru plné právo spolupráci kdykoliv odmítnout, odstoupením dříve registrovaného dárce se ztrácí nejen naděje nemocného člověka, ale i nemalé finanční prostředky, které byly vloženy do jeho předchozího vyšetření.

Přihlásit se lze písemně i telefonicky v libovolném dárcovském centru ČNRDD, jejichž přesné adresy a spojení jsou aktualizovány na internetové stránce www.kostnidren.cz. Informace lze získat na jakékoli nejbližší transfúzní stanici nebo přímo v koordinacním centru ČNRD v Plzni, alej Svobody 80, tel.: 377533300. Zájemci z Prahy a okolí se mohou hlásit v Ústřední vojenské nemocnici v Praze-Střešovicích, tel.: 220 203 217.

Kolik transplantace kostní dřeně stojí a jak je financována?

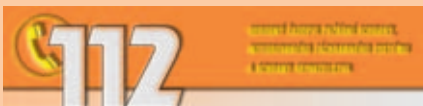
Komplexní vstupní testy stojí u každého jednotlivce přihlášeného do registru asi 4000 Kč. Protože peníze na nábor a vstupní vyšetření dobrovolníků pro registr nelze v našem státě nárokovat u zdravotních pojišťoven, poskytuje je v rámci svého grantového programu Nadace pro transplantace kostní dřeně. Samotnou transplantaci dřeně v ČR hradí našim pacientům zdravotní pojišťovny. Průměrná transplantace dřeně stojí kolem jednoho a půl milionu korun, ve složitějších případech, zvláště u nepřibuzenských transplantací, se mohou náklady na výkon vyšplhat až na několik milionů. Je to cena za záchranu lidského života.

Je možno pomoci jinak?

Každý člověk nemůže být dobrovolným dárce dřeně, z mnoha nejrůznějších zdravotních i jiných důvodů. Je ale mnoho dalších způsobů, jak můžete přispět ke zlepšení osudu těžce nemocných lidí.

Program transplantací je nesmírně finančně náročný. Venujete-li sebemenší částku peněz, buďte jisti, že každá koruna najde své správné místo a bude použita pro rozvoj projektů Nadace pro transplantace kostní dřeně.

Můžete nabídnout i svoji ochotu, svůj čas či svoje umění. Nadace pro transplantace kostní dřeně uvítá rozšíření řad svých externích spolupracovníků. Každá ochotná ruka, každá minuta Vašeho času, který můžete postrádat, může přinést prospěch těm, kteří si sami pomoci nemohou.

ročník II • číslo 4/2003

Vydává:

MV-generální ředitelství HZS ČR
Kloknerova 26, pošt. příhr. 69, 148 01 Praha 414

Redakce:

šéfredaktor

kpt. Dr. Jaroslav Vykoukal 974 819 949

redaktoři

kpt. Josef Nitra 974 819 950

por. Mgr. Karel Švanda 974 819 948

por. Mgr. Zuzana Cikhartová 974 819 951

pprap. Jana Kemrová 974 819 947

Sídlo:

Kloknerova 26, 148 01 Praha 414
e-mail: redakce@grh.izscr.cz
fax: 974 819 969

Redakční a programová rada:

plk. JUDr. Zoltán Szaszo - předseda

plk. Ing. Lubomír Pešek - místopředseda

pplk. Ing. Petr Berglowiec

npor. Ing. Tomáš Hradil

mjr. Ing. Lakis Jordanidis

plk. Ing. Ladislav Karda

RNDr. Petr Linhart, CSc.

npor. Ing. Jaromír Lipovčan

JUDr. Vladimír Mühlfeit

por. RNDr. Danuše Procházková, DrSc.

pplk. Ing. Luděk Prudil

npor. Ing. Zdeněk Ráž

por. Mgr. Miroslav Wilczek

plk. Jan Žížka

Grafická úprava, litografie, distribuce a předplatné:

ASPEKT studio, Hálkova 175, 261 01 Příbram I
korespondenční adresa:
ASPEKT studio, P.O.BOX 95, 261 81 Příbram I
tel: 318 629 005, fax: 318 632 994
e-mail: predplatne@aspektstudio.cz

Tisk:

RETIP s.r.o.

Stolin 51, 549 41 Červený Kostelec

Inzerce:

Inzerce přijímá redakce

Povoleno MK ČR pod číslem E-132 94

ISSN: 1213-7057

Vychází 4 x ročně

Cena: 20 Kč. Roční předplatné 80 Kč.

Redakční uzávěrka: 27. října 2003

Číslo 4/2003 vychází 21. listopadu 2003

Nevyžádané rukopisy a fotografie se nevracejí.

Redakční úprava článků vyhrazena. Články jsou lektorovány.

Internetová podoba časopisu připravena ve spolupráci s oddělením webové prezentace odboru tisku a public relations MV ČR.

Foto na titulní straně:

nprap. Roman PŮTA, HZS hl. m. Prahy

POŽÁRNÍ OCHRANA

Požárně bezpečnostní zařízení

4

INTEGROVANÝ ZÁCHRANNÝ SYSTÉM

Krizové řízení ve zdravotnictví

6

Voda pro Znojmo

9

OCHRANA OBYVATELSTVA

V Baku o civilní ochraně NATO

12

Kontejner nouzového přežití

13

Protipovodňová ochrana Prahy

14

KRIZOVÉ ŘÍZENÍ

Seminář ke krizovému řízení

15

Nácvik prokázal připravenost krizového štábu

16

Cvičení „Podzim 2003“

17

Opatření při úmrtí osob v oblasti zasažené havárií

18

Projekt Egeris

19

Koncepce přípravy krizového managementu

20

INFORMACE

Monitorovací informační systém MONIS

21

Výpadek energetické sítě v Ontáriu

22

Ochrana obyvatelstva a východní Evropa

24

PŘÍLOHA

Ochranné prostory jednoduchého typu

Změny ve vydávání odborných časopisů 150-Hoří a 112

Z rozhodnutí MV-generálního ředitelství HZS ČR, vydavatele odborných časopisů 150-Hoří a 112, dojde v příštím roce k některým změnám v dalším vydávání těchto periodik.

Dnem 31. prosince 2003 bude pozastaveno vydávání odborného časopisu požární ochrany – měsíčníku 150-Hoří. Od 1. ledna 2004 bude dále vydáváno pouze periodikum 112 - odborný časopis požární ochrany, integrovaného záchranného systému a ochrany obyvatelstva, a to v nové úpravě.

Časopis 112 bude oproti dosavadní čtvrtletní periodicitě vycházet jako měsíčník v rozšířeném rozsahu. Obsahově bude především výrazně rozšířen o problematiku požární ochrany.

Výše uvedenými změnami tak chceme komplexně prezentovat poslání, úkoly a reálnou činnost HZS ČR.

Časopis 112 bude i nadále distribuován pouze předplatitelům. Cena jednoho výtisku bude 25,- Kč. Roční předplatné 300,- Kč.

Všechny dosavadní odběratele časopisu 112 a nové zájemce o předplatné žádáme, aby do konce roku 2003 vyplnili a na adresu redakce nebo distributora odeslali objednávací lístky, vložené do tohoto časopisu. Objednávací lístky budou vloženy i do časopisů 150-Hoří. Objednávku lze uskutečnit i elektronicky na www.aspektstudio.cz.

Objednávky časopisu 112 z roku 2003 nebudou na rok 2004 prodlužovány.

Redakce

Požárně bezpečnostní zařízení (dále jen PBZ) jsou definována jako systémy, technická zařízení a výrobky pro stavby, podmiňující požární bezpečnost stavby nebo jiného zařízení [§ 1 písm. d) vyhlášky č. 246/2001 Sb., o stanovení podmínek požární bezpečnosti a výkonu státního požárního dozoru (vyhláška o požární prevenci)]. Vyhrazenými druhy PBZ jsou ta zařízení, na jejichž projektování, instalaci, provoz, kontrolu, údržbu a opravy jsou kladeny zvláštní požadavky [§ 1 písm. e) vyhlášky o požární prevenci]. Jednotlivé druhy PBZ s uvedením konkrétních příkladů jsou vymezeny § 2 odst. 4 vyhlášky o požární prevenci a druhy vyhrazených PBZ v § 4 odst. 3 vyhlášky o požární prevenci.

Druhy požárně bezpečnostních zařízení

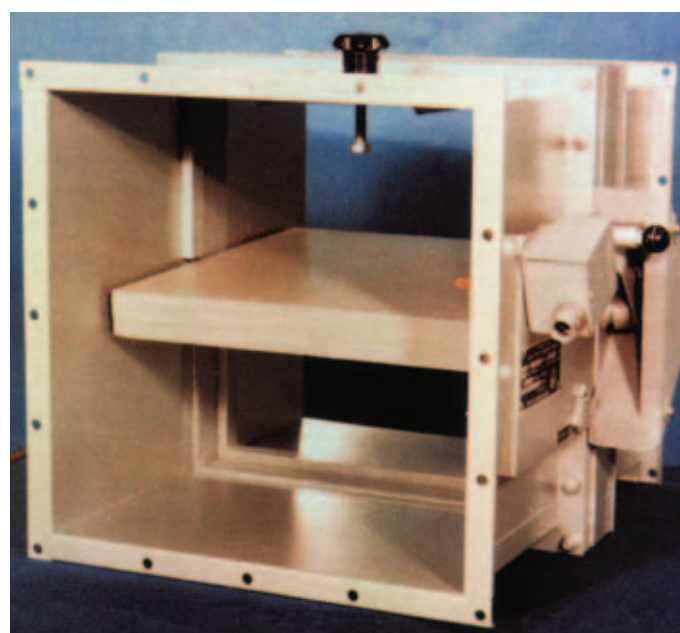
- a) **zařízení pro požární signalizaci** (např. elektrická požární signalizace, zařízení dálkového přenosu, zařízení pro detekci hořlavých plynů a par, autonomní požární signalizace, ruční požárně poplachové zařízení),
- b) **zařízení pro potlačení požáru nebo výbuchu** (např. stabilní nebo polostabilní hasicí zařízení, automatické protivýbuchové zařízení, samočinné hasicí systémy),
- c) **zařízení pro usměrňování pohybu kouře při požáru** (např. zařízení pro odvod kouře a tepla, zařízení přetlakové ventilace, kouřová včetně ovládacího mechanismu, kouřotěsné dveře, zařízení přirozeného odvětrání kouře),
- d) **zařízení pro únik osob při požáru** (např. požární nebo evakuační výtah,

- e) **zařízení pro zásobování požární vodou** (např. vnější požární vodovod včetně nadzemních a podzemních hydrantů, plnicích míst a požárních výtokových stojanů, vnitřní požární vodovod včetně nástěnných hydrantů, hadicových a hydrantových systémů, nezavodněné požární potrubí),
 - f) **zařízení pro omezení šíření požáru** (např. požární klapka, požární dveře a požární uzávěry otvorů včetně jejich funkčního vybavení, systémy a prvky zajišťující zvýšení požární odolnosti stavebních konstrukcí nebo snížení hořlavosti stavebních hmot, vodní clony, požární přepážky a ucpávky),
 - g) **náhradní zdroje a prostředky určené k zajištění provozuschopnosti požárně bezpečnostních zařízení**, zdroje nebo zásoba hasebních látek u zařízení pro potlačení požáru a zařízení pro zásobování požární vodou, zdroje vody určené k hašení požárů.
- Za vyhrazené druhy požárně bezpečnostních zařízení se považují:
- a) elektrická požární signalizace,
 - b) zařízení dálkového přenosu,
 - c) zařízení pro detekci hořlavých plynů a par,
 - d) stabilní a polostabilní hasicí zařízení,
 - e) automatické protivýbuchové zařízení,
 - f) zařízení pro odvod kouře a tepla,
 - g) požární klapky.
- Zde je vhodné upozornit na to, že pojem PBZ v sobě zahrnuje poměrně velké množství zařízení, která se ve smyslu předchozích předpisů za PBZ nepovažovala. Jako příklad je možné uvést zařízení pro detekci hořlavých plynů a par, které je jedním ze zařízení pro požární signalizaci, zařízení přirozeného odvětrání kouře, jež je jedním ze zařízení pro usměrňování pohybu kouře při požáru, požární dveře a požární uzávěry včetně jejich funkčního vybavení, která jsou zařízeními pro omezení šíření požáru, atd.
- Ustanovení § 5 odst. 1 písm. a) zákona č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů (dále

Požárně bezpečnostní zařízení v pojetí platného zákona o požární ochraně představují širokou skupinu zařízení, na jejichž funkčnosti závisí např. signalizace požáru, únik osob při požáru a omezení šíření požáru. Jedná se o zařízení, která při správné funkci vytvářejí podmínky pro účinnou ochranu života a zdraví a ochranu majetku. Proto jim musí být věnována potřebná pozornost.

Požárně bezpečnostní zařízení

nouzové osvětlení, nouzové sdělovací zařízení, funkční vybavení dveří, bezpečnostní a výstražné zařízení),

jen „zákon o požární ochraně“), ukládá právníkům osobám a podnikajícím fyzickým osobám mimo jiné obstarávat a zabezpečovat v potřebném množství a druzích PBZ a udržovat je v provozuschopném stavu.

■ Instalace PBZ

Množství, druhy a způsob vybavení prostor a zařízení PBZ vyplývá z požárně bezpečnostního řešení stavby nebo z obdobné dokumentace, která je součástí projektové dokumentace, ověřené stavební úřadem podle zvláštního právního předpisu. V některých případech jsou zmíněné požadavky stanoveny přímo právním předpisem. Tato množství, druhy a způsob vybavení mohou být rozšířena např. na základě schváleného posouzení požárního nebezpečí (§ 29 vyhlášky o požární prevenci) nebo na základě stanovení podmínek požární bezpečnosti (§ 30 vyhlášky o požární prevenci).

Podrobnosti k projektování a montáži PBZ upravují § 5 a § 6 vyhlášky o požární prevenci.

■ Kontroly provozuschopnosti PBZ

Podrobnější požadavky na provoz, kontroly, údržbu a opravy PBZ jsou obsaženy v § 7 vyhlášky o požární prevenci. Při provozu se postupuje podle normativních požadavků a průvodní dokumentace výrobce, popř. podle ověřené projektové dokumentace nebo podrobnější dokumentace. Postup kontroly provozuschopnosti je u některých PBZ upraven právními předpisy, normativními požadavky nebo průvodní dokumentací výrobce. Jak ale postupovat v případě, kdy nejsou stanoveny žádná pravidla? Pokud nejsou požadavky na postup kontroly provozuschopnosti stanoveny, kontrola se zaměří např. na to,

zda je PBZ umístěno „tam, kde má být“ – např. v souladu s požadavky ověřené projektové dokumentace, zda funkční vybavení dveří [§ 2 písm. p) vyhlášky č. 202/1999 Sb., kterou se stanoví technické podmínky požárních dveří, kouřotěsných dveří a kouřotěsných požárních dveří] v případě vzniku požáru nebo zakouření zajistí správné a funkční uzavření a odblokování všech otevíratelných částí dveří, zda požární uzávěry otvorů mají neporušené požární těsnění a zda tyto uzávěry nejsou viditelně poškozeny.

Provozuschopnost PBZ se kontroluje nejméně jednou za rok, pokud výrobce, ověřená projektová dokumentace anebo posouzení požárního nebezpečí nestanoví lhůtu kratší (§ 8 odst. 7 vyhlášky o požární prevenci). Kontroly provozuschopnosti je nutno provádět u všech instalovaných PBZ, tzn. i těch, která byla instalována nad rámec požadavků platných předpisů a která na základě dobrovolnosti zvyšují úroveň požární bezpečnosti u konkrétního subjektu.

Obsahové náležitosti dokladu o kontrolách provozuschopnosti upravuje § 7 odst. 10 vyhlášky o požární prevenci; jedná se zejména o údaje potřebné k prokázání funkčnosti daného zařízení a odbornosti osoby, která kontrolu provedla. Systém provádění těchto kontrol a formální zpracování dokladu o kontrole provozuschopnosti si právnická osoba a podnikající fyzická osoba může stanovit způsobem, který bude nejlépe vyhovovat jejím podmínkám. Forma zpracování není právním předpisem blíže upravena. Z toho lze odvodit, že není nutné, aby na každé PBZ byl zpracován samostatný doklad. Organizačně lze zjednodušit zpracovávání dokladů o kontrole provozuschopnosti, např. je možné mít zpracovány seznamy instalovaných PBZ, na které je možné se od-

volat v konkrétním dokladu o provedené kontrole. Přehled o umístění PBZ je např. přílohou požárního řádu (§ 31 odst. 3 vyhlášky o požární prevenci), který vedou provozovatelé činností se zvýšeným a vysokým požárním nebezpečím. U vyhrazených PBZ, a stanovili tak průvodní dokumentace výrobce i u dalších PBZ, se provozuschopnost prokazuje také záznamy v příslušné provozní dokumentaci (§ 7 odst. 3 vyhlášky o požární prevenci). Obdobně i požární kniha slouží k záznamům o kontrole, údržbě nebo opravě PBZ (§ 37 vyhlášky o požární prevenci). Popřípadě je možné postupovat i jiným způsobem, přičemž podmínkou je, aby záznamy obsahovaly veškeré předepsané údaje.

Za kontroly provozuschopnosti se považují i jiné kontroly (revize, prohlídky), které se provádějí v delších časových intervalech (např. revize nouzového osvětlení), ale pouze v tom roce, ve kterém byly provedeny a při splnění stanovených požadavků.

Specifický případ může nastat v případě kontroly provozuschopnosti dveří v bytových domech, které slouží jako vstup do jednotlivých bytů a které jsou požárně bezpečnostním zařízením (např. požární dveře). Zde je nutné zohlednit i ustanovení § 17 odst. 1 písm. e) zákona o požární ochraně. V ustanovení tohoto paragrafu se mimo jiné uvádí, že fyzické osoby udržují PBZ v provozuschopném stavu, přičemž to platí na ta zařízení, která mají ve vlastnictví nebo užívání. Dveře do bytů, jak je popsáno v tomto případě, by měly být kontrolovány jak ze strany právnické osoby nebo podnikající fyzické osoby jako provozovatele činnosti, tak ze strany konkrétní fyzické osoby. Právnická osoba nebo podnikající fyzická osoba se při této kontrole omezí na kontrolu v rozsahu, který nebude vyžadovat otevření dveří. Bude se jednat zejména o kontrolu celistvosti a neporušenosti a také zda tyto dveře nebyly náhodou vyměněny (pokud to bude možné vizuálně rozeznat). Od 1. ledna 2000 bylo zavedeno povinné značení požárních dveří, kouřotěsných dveří a kouřotěsných požárních dveří v rozsahu a způsobem uvedeným v ustanovení § 5 vyhlášky 202/1999 Sb., kterou se stanoví technické podmínky požárních dveří, kouřotěsných dveří a kouřotěsných požárních dveří. Značení se provádí přímo na každém jednotlivém výrobku (tj. na dveřích a rámech) v místech, která jsou pro kontrolu přístupná i po zabudování dveří ve stavbě. Značení musí být viditelné, trvale čitelné a nesmazatelné po celou dobu stanovené nebo obvyklé životnosti výrobku. Udržování funkčnosti z dalších hledisek by zajišťovala fyzická osoba.

*kpt. Ing. Květoslava SKALSKÁ,
foto archiv autorky*

Krizové řízení ve zdravotnictví

Ke krizovému řízení a integrovanému záchrannému systému bylo poslední dobou řečeno mnohé, bohužel se zatím příliš neprosadilo promítnutí této velmi široké problematiky do oblastí zdravotnictví. Proto se nyní tento prostor pokusím trochu otevřít a přiblížit zejména záchranné veřejnosti obsah diskusí k pojetí krizového řízení ve zdravotnictví, probíhajících zatím stranou pozornosti převážně uvnitř zdravotnického resortu.

Především pokládám za nutné uvést, že i po několika letech od počátků přípravy zákonů, upravujících připravenost státu a jeho bezpečnostního systému čelit různým ohrožením a zajistit svým občanům bezpečnost v plném rozsahu významu, je dodnes převládajícím předmětem sporů a potíží při praktické realizaci opatření, vyplývajících z již platných zákonů, citelně chybějící jednotný výklad základních termínů a jejich nesprávné používání. V této souvislosti proto ve vztahu ke zdravotnictví je často zajištění zvládnutí mimořádných událostí s hromadným postižením osob na zdraví (hromadná neštěstí), tedy poskytování přednemocniční a nemocniční neodkladné péče, pokládáno za podstatu krizové připravenosti zdravotnictví.

Zvládnutí hromadných neštěstí

Jisté je pravdou, že bez schopnosti systému zdravotnictví zvládnout hromadná neštěstí nelze o ucelené krizové připravenosti zdravotnictví hovořit. Přesto ale jde jen o významný, nikoli však jediný nebo určující předpoklad krizové připravenosti zdravotnictví. Zvládnutí hromadných neštěstí je vázáno především na standardní právní prostředí a běžné fungování systému zdravotnictví a společnosti vůbec. Za této situace je uplatněn zejména zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, ve znění zákona č. 320/2002 Sb. (dále jen zákon o IZS).

Pojmy **krizové řízení a připravenost** (i zdravotnictví) nejsou však vůbec uvozeny zákonem o IZS, ale především ústavním zákonem č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky, ve znění ústavního zákona č. 300/2000 Sb., zákonem č. 240/2000 Sb. o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon), ve znění zákona č. 320/2002 Sb., zákonem č. 241/2000 Sb., o hospodářských opatřeních pro krizové stavy a o změně některých souvisejících zákonů ve znění zákona č. 320/2002 Sb., a také zákonem č. 222/1999 Sb., o zajištění obrany České republiky, ve znění

zákona č. 320/2002 Sb. Krátce – krizové řízení ve zdravotnictví je prostředkem pro dosažení a využití krizové připravenosti pro zajištění poskytování nezbytné zdravotní péče za krizové situace. To znamená tehdy, když je zajištění poskytování zdravotní péče obyvatelstvu nerealizovatelné bez uplatnění mimořádného právního režimu za stavu redukce standardního systému, vynucené situací. V tomto smyslu tedy rozhodně nejde jen o hromadná neštěstí, urgentní medicínu a zdravotnickou záchrannou službu (dále jen ZZS), ale jde o zachování komplexní schopnosti zajistit zdravotní péči jako jedné ze základních funkcí území. Patří sem proto zejména zachování nutného rozsahu činnosti všech zdravotnických zařízení, včetně ochrany veřejného zdraví a zdravotnického zásobování.

Kontinuita činnosti zdravotnického systému

Podpurným vysvětlujícím argumentem je princip územní odpovědnosti zakotvený ve filozofii krizové legislativy, tzn. že k řešení situace je třeba nejprve využít všech dostupných disponibilních zdrojů (věcných prostředků i služeb a personálu) správního území. Teprve při nedostatečnosti zdrojů jsou uplatňována krizová opatření. Laicky řečeno – než dojde v souvislosti s hromadným neštěstím k uplatnění krizových opatření podle krizového zákona, jsou již všichni vážně zdravotně postižení mimořádnou událostí buď dávno „zachráněni“ (transportováni do nemocnic), nebo jim již účinnou zdravotnickou pomoc poskytnout nelze. Je ale nutné udržet kontinuitu činnosti zdravot-

Definice krizové připravenosti zdravotnictví, použitá při VII. mezinárodní konferenci „Medicína katastrof“ ve Zlíně - Lukově, 23. června 2003:

„Schopnost správních úřadů a poskytovatelů zdravotnických služeb zajistit poskytování nezbytné zdravotní péče obyvatelstvu místně příslušného správního celku za mimořádných událostí a krizových situací, v kontinuitě medicínských zásad pro poskytování zdravotní péče odborně způsobilými pracovníky“.

nického systému pro „normální“ péči o všechny obyvatele.

Krizové plány a plány krizové připravenosti

Teprve na základě tohoto úvodu je možné posuzovat součinnost ZZS a nemocnic v rámci legislativních podkladů pro krizovou připravenost resortu zdravotnictví.

Nutné je zásadně trvat na správném používání pojmů legislativy a vyvarovat se například vkládání zpracování krizových plánů do působnosti zdravotnických zařízení. Zpracování krizových plánů je činností orgánů krizového řízení, kterými zdravotnická zařízení nejsou. Je třeba jednoznačně odmítnout zaměňování pojmů jako krizový plán, plán krizové připravenosti, havarijný plán a z něj odvozené plány a také traumatologický plán, který má sám o sobě několik účelově vázaných podob (nejen ve smyslu vyhlášky č. 383/2000 Sb. a vyhlášky č. 328/2001 Sb.). Zdravotnická zařízení, dotčená plněním úkolů krizového plánu

územně příslušného kraje, rozhodně nepracovávají krizový plán (ve smyslu krizového zákona), ale plán krizové připravenosti.

Koncepce krizového řízení

V této souvislosti je také možné připomenout otázku účelu a obsahu koncepce krizového řízení v resortu (dále jen KKRZ), která by právě měla, mimo jiné, obsahovat jednoznačný terminologický slovník. Existence KKRZ je ale v legislativě opřena pouze o předpoklad jejího vypracování, konkrétně v §11 odst. 2 písmeno b) krizového zákona. Celý § 11 je však svou dikcí orientován do oblasti ochrany veřejného zdraví a nikoliv obecných úkolů resortu ke krizové připravenosti v rámci bezpečnostního systému státu (tento názor přitom uvádím jen jako pravděpodobně právně správný, aniž bych jím chtěl zpochybnit nezbytnost KKRZ v obecném pojetí). Na základě dikce zmíněného paragrafu je pak také možné polemizovat o tom, co je míněno zvláštním právním předpisem, jímž má Ministerstvo zdravotnictví (dále jen MZ) koordinovat činnost zdravotnických zařízení v souladu s KKRZ. Velmi pravděpodobně jím není míněna vyhláška MZ o ZZS nebo zákon o ZZS, ale zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví, ve znění pozdějších předpisů, spolu se zákonem č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu, ve znění pozdějších předpisů (a zákony připravované k jeho nahrazení).

Rozhodně také nesouhlasím s názorem, že KKRZ musí být postavena na zdravotnickém záchranném řetězci, a tedy urgentní medicíně. Existence a fungování zdravotnického záchranného řetězce musí být založena ve zdravotnických zákonech a nikoliv v programu krizových opatření resortu. Z hlediska krizového řízení je přitom vhodné poukázat na význam termínu zdravotnický záchranný řetězec. Řetězec je totiž výstiž-

ZDRAVOTNICKÝ ZÁCHRANNÝ ŘETĚZEC

=> funkční propojení všech poskytovatelů neodkladné péče
-> počínaje poskytnutím první pomoci !

první pomoc	neodkladná péče		následná péče
	přednemocniční	nemocniční	
občan -> také HZS ČR a PČR!	ZZS	nemocnice	
		příjmové	pro další péči

ným pojmenováním pro funkční propojení soustavy poskytovatelů neodkladné péče. S takovou soustavou pak jistě bude KKRZ pracovat jako s podsystémem řešení úkolů celého systému zdravotnictví v širších souvislostech.

Kompetence v krizovém řízení

Z hlediska metodiky krizového řízení je žhavým problémem také zvládnutí dopadů tzv. reformy veřejné správy, kdy došlo, díky poněkud nešťastnému způsobu prosazení úpravy krizového zákona a při jeho výkladu, ke sporům o kompetence v krizovém řízení a tím i v krizovém plánování. Dotčenými úřady ke zpracování krizového plánu se totiž stává téměř osm set správních úřadů včetně ministerstev, což do systému vnáší chaos (kraje a obce přitom údajně nejsou správnými úřady ve smyslu krizového zákona).

Z hlediska zdravotnictví pak jednoznačné převedení ZZS do samostatné působnosti kraje, aniž by byla současně zabezpečena působnost odborných útvarů zdravotnictví krajů v krizovém řízení a IZS, opět způsobuje vznik složité situace. Za této situace je těžké vytvářet optimalizovanou KKRZ, jestliže musí jednat nadstavbou standardně fungujícího systému zdravotnictví a jednat musí vycházet z platné legislativy a závazných výkladů. Podotýkám,

že nejen předpisů krizových, ale obecně všech relevantních, protože jak již bylo řečeno, předmětem KKRZ není jen urgentní péče, ale zabezpečení poskytování nezbytné zdravotní péče všemu obyvatelstvu za krizových stavů, a to včetně válečného! Pilotními dokumenty jsou přitom Bezpečnostní strategie státu a připravovaná Koncepce operační přípravy státního území.

Nejen ZZS, ale zdravotnictví jako celek

Co se týká součinnosti ZZS a nemocnic v krizovém řízení ve zdravotnictví, chci upozornit na některé aspekty fungování ZZS, která je ze zákona základní složkou IZS a jako taková je někdy také mylně vnímána jako systém krizové připravenosti zdravotnictví. Na toto vnímání bylo ale „zaděláno“ již při přípravě zákona o IZS, kdy byla jeho autorem (Ministerstvo vnitra) vnímána ZZS zřejmě jako ucelený systém, paralelní Hasičskému záchrannému sboru ČR (HZS ČR) a Policii ČR (PČR). To nebyla pravda tehdy a není ani dnes. A jako samostatný systém nikdy fungovat nemůže (přirozeně nemám na mysli právní subjektivitu). Na rozdíl od HZS ČR nebo PČR totiž ZZS neposkytuje v rámci IZS nebo řešení krizových situací službu uceleného systému. Tímto systémem je vždy zdravotnictví jako celek, ve vztahu k hromadným neštěstím pak soustava poskytovatelů neodkladné péče.

Náročná služba

V zájmu výstižnosti zjednodušuji, ale ZZS poskytuje právě jen takový rozsah služby obyvatelstvu při mimořádných událostech, kterým je poskytnutí přednemocniční neodkladné péče, se vším co s tím souvisí. Velmi zjednodušeně je to zdravotnická záchrana na místě události včetně třídění a odborný transport postižených do nejbližšího odpovídajícího zdravotnického zařízení k poskytnutí další péče, urgentní či ambulantní. Kvůli tomuto je ZZS zřízena. Rozhodně je to služba náročná na fyzickou, psychickou a odbornou připravenost pracovníků! Přinejmenším srovnatelná se službou v ostatních složkách IZS. Osobně se domnívám, že je náročnější.

Mám ale dojem, jako by se se zákonem o IZS přestala vnímat neoddělitelnost ZZS od ostatního zdravotnictví

a intenzivně je vyvíjen tlak na napodobení systémů HZS ČR a PCR prostřednictvím vlastního zákona. Při vědomí, že můj názor vyvolá třeba i ostře odmítavou reakci se ale přitom ptám, je zákon o samostatné ZZS skutečně aktuálně nepostradatelný? Připravuje se přece zákon o zdravotnickém zařízení, kterým střediska ZZS rozhodně jsou. ZZS je nositelem přednemocniční neodkladné péče, to jest zdravotní péče, která má být řešena zákonem o zdravotní péči. A jaké jsou vlastně argumenty pro či proti, jsou subjektivní a lobbystické nebo objektivní a systémové? Jsem přesvědčen, že jsou převážně subjektivní a lobbystické. Příprava zákona o ZZS přitom, na rozdíl od ostatních, není v legislativním plánu práce MZ nebo vlády a tlak může být příčinou nového odložení již akutně potřebného projednání základních zdravotnických zákonů.

Napojení ZZS na zdravotnická zařízení urgentní medicíny

Vůbec nejsem odpůrcem zákonné úpravy ZZS, ale tvrdím, že musí stabilizovat ZZS na základně oboru urgentní medicíny a jednoznačně definovat napojení ZZS na všechna zdravotnická zařízení, která jsou schopná převzít od ZZS urgentní zdravotní stavy k další péči. Zákonem musí být také jednoznačně určen rozsah garance státu za finanční zabezpečení celého systému urgentní péče, včetně sociálního zabezpečení pracovníků ZZS úměrně náročnosti práce. Domnívám se ale, že implementace do stále ještě rozpracovaných nových zdravotnických zákonů stále zůstává přijatelnou alternativou samostatného zákona o ZZS.

Nemocnice s traumacentry

Návazně je nevyhnutelné otevřít diskusi o novelizaci zákona o IZS, protože věcně správně by základní složkou IZS měla být všechna zdravotnická zařízení poskytující neodkladnou péči! Dosavadní určení nemocnic (jsou rovněž nositeli urgentní péče) složkami IZS až za krizových stavů totiž nepovažují za správné. Opět zjednodušeně, základní složkou IZS by měla být přinejmenším zařízení ZZS a nemocnice s traumacentry (viz. Věstník MZ číslo 2/2001 – stanovení sítě traumacenter).

Součástí této změny by mělo být i jednoznačné, upraveným zákonem o IZS podmíněné, zahrnutí dispečinků nemocnic s traumacentry do komunikační sítě IZS.

Úloha krajů

Krizové řízení ve zdravotnictví je jistě především prostorem pro působnost a odpovědnost MZ jako ústředního správního úřadu a této odpovědnosti se úřad ujímá, i když se nepochybně najde řada důvodů pro kritiku. Je ale třeba také vidět, že krizové řízení je interdisciplinární obor a Ministerstvo zdravotnictví realizuje svou roli v krizovém

řízení v závislosti na řadě faktorů, které mnohdy nemůže ovlivnit. Je také skutečností, že za krizovou připravenost na správních územích krajů a tedy i za krizovou připravenost zdravotnictví, mají v rámci své působnosti odpovědnost kraje. Tato skutečnost je výraznější při uvážení dopadu reformy veřejné správy, která, mimo jiné, přinesla v podstatě „odstátnění“ většiny zdravotnictví. Úlohou MZ v oblasti krizového řízení je výkon působnosti krajů metodicky řídit a dozorovat.

Z platné právní úpravy lze jednoznačně odvodit, že obecnou odpovědnost za stav krizové připravenosti zdravotníků v kraji má hejtmán a činnosti v krizovém řízení jsou výkonem přenesené působnosti ve státní správě. Je tedy zřejmé, že za oblast krizové připravenosti zdravotnictví odpovídá hejtmánovi útvar pro zdravotnictví krajského úřadu. Tuto odpovědnost jako součást přenesené působnosti přitom nelze přenést na zřízenou organizaci, například na územní středisko ZZS. Tato organizace může být pouze pověřena výkonem činností. Zajištění funkčnosti ZZS a napojení na IZS, včetně období krizových stavů, je nedílnou součástí problematiky krizového řízení v působnosti odborného útvaru kraje pro zdravotnictví.

S tím je ale v kontrastu znění jiného právního předpisu krizové legislativy, a to nařízení vlády č. 462/2000 Sb.,

novelizované nařízením vlády č. 36/2003 Sb. Současná úprava totiž zachovává složení bezpečnostní rady kraje v podobě, ve které je zástupcem zdravotnictví ředitel ÚSZS. Jestliže z hlediska smyslu krizového zákona, prováděného nařízením vlády č. 462/2000 Sb., je za zabezpečení organizace krizové připravenosti zdravotnictví odpovědný tedy kraj v přenesené působnosti státní správy, pak je členem bezpečnostní rady pracovník zařízení, zřizovaného krajem a odpovědný pouze za dílčí úsek připravenosti zdravotnictví - za poskytování přednemocniční neodkladné péče zařízením ZZS. Novelizace dalšího právě novelizovaného předpisu by proto měla být rovněž předmětem široké diskuse.

Tímto příspěvkem rozhodně není postižena celá problematika krizové připravenosti zdravotnictví. Jde pouze o otevření okna do úseku souvislosti krizového řízení a IZS prostřednictvím jednoho z prvků zdravotnictví, kterým je ZZS. Například vůbec není zmíněna role a možnosti zdravotnictví při zvládnání situací, spojených s teroristickým zneužitím tzv. zbraní hromadného ničení nebo problematika havarijního a krizového plánování. Přesto doufám, že i tak bude řada otázek kolem ZZS v IZS a krizové připravenosti zdravotnictví srozumitelnějších.

*Ing. Václav FIŠER,
foto archiv redakce*

Konference „Integrovaná operační střediska“

Ve dnech 3. a 4. prosince 2003 se v ostravském hotelu Imperial uskutečnila mezinárodní konference na téma „Integrovaná operační střediska“. Konferenci pořádá Česká asociace hasičských důstojníků ve spolupráci s Hasičským záchranným sborem Moravskoslezského kraje pod záštitou hejtmána Moravskoslezského kraje a primátora města Ostravy. Na konferenci budou přednášet odborníci z Anglie, Irsku, Německa, Nizozemska, Polska, Slovenska a České republiky. Bližší podrobnosti (seznam přednášejících, organizační pokyny, atd.) jsou uveřejněny na internetových stránkách www.hzsmk.cz

plk. Ing. Petr BERGLOWIEC

Voda pro Znojmo

Cvičení s námětem kontaminace vodovodního řádu úpravnou vody Znojmo původcem cholery mělo tři hlavní cíle:

- řešit modelové situace při zásobování města pitnou vodou,
- prověřit činnost krizového štábu města, a to jak jeho organizaci, tak i komunikaci,
- zřídit Panel humanitárních organizací Jihomoravského kraje (JmK) a prověřit jeho funkčnost.

Simulační cvičení proběhlo v objektech Městského úřadu Znojmo a řídil jej tajemník bezpečnostní rady JmK Ing. Peter Macko.

Byly vytvořeny čtyři pracovní týmy. Prvním byl řídicí štáb a druhý tým sestával z Krizového štábu města Znojma. Třetím týmem se stala skupina Panel a čtvrtý tým zabezpečoval ukázkou.

Epidemie

Rozehrávka cvičení začala vyrozuměním starosty, jehož obsahem byl i odraz zásadních informací varování obyvatelstva v médiích. Ve cvičném výtisku místních novin se objevila zpráva: „... na území města Znojma jsou hlášeny případy akutního průjmového onemocnění. Doposud bylo hospitalizováno více než 50 osob ... jde o onemocnění zatím neznámého původu.“

U všech hospitalizovaných a několika ambulantních pacientů byly provedeny odběry, ale původ nemoci stále nemohl být objasněn.

Starosta města Ing. Pavel Balík, který získal, mimo jiné, bohaté zkušenosti při loňských povodních, ihned svolal krizový štáb a zahájil jeho řízení. Vzhledem k informacím z Krajské hygienické stanice a z dosavadního vývoje předpokládal, že nemoc se bude šířit

a s ní i její následky. Situaci měl o to složitější, že nebyl znám původ nemoci a mohl reagovat pouze podle obecných zásad. Vznik takto specifikované krize vyžaduje schopnost improvizovat s použitím určitých znalostí a zkušeností.

Rozšiřováním nemoci se počáteční fáze začala hodnotit jako epidemická.

ká. Postiženo bylo 30% obyvatel města a kapacitní možnosti lůžkových zdravotnických zařízení byly vyčerpány. Začaly potíže s nedostatkem protiprůjmových léčiv a infuzních rehydratačních roztoků.

V době, kdy začala být postižena už polovina města, výsledky laboratorních vyšetření prokázaly, že onemocnění bylo způsobeno bakterií *Vibrio cholerae*, neboli cholerou.

Zdravotní situace nenavědčovala zlepšení stavu. Fungování města bylo ochromeno vzniklou situací, kterou už

Na dny 7. – 8. října 2003 vyhlásil hejtman Jihomoravského kraje Ing. Stanislav Juránek pro krizové složky města Znojma simulační cvičení na téma nouzové zásobování pitnou vodou s názvem Voda pro Znojmo 2003. Ke cvičícím se připojili zástupci Ministerstva vnitra, Ministerstva zemědělství, Správy státních hmotných rezerv, Policie ČR, HZS Jihomoravského kraje, Krajské hygienické stanice, 74. záchranné a výcvikové základny Armády ČR Bučovice a další.

neřešily jen místní a krajské orgány a organizace, ale i ústřední orgány státu.

Kontaminace byla masivní a zasáhla všechna uzlová místa vodovodní sítě. Dle šetření Policie ČR bylo zjištěno, že se jednalo o útok dosud neznámé teroristické skupiny.

Celkem onemocnělo přibližně 60% obyvatel a několik desítek osob, zejména starších, zemřelo. Chyběly léky, potraviny... nejvíce však chyběla pitná voda. Občané byli vyzváni, hlavně přes tlampače z vozidel městské policie, aby vodu z vodovodního řádu používali pouze na splachování toalet.

Místní rozhlas totiž funguje pouze ve staré části města. Městská policie objede celé město za hodinu a je schopna oslovit konkrétně všechny občany.

„Je lépe předvídavě udělat dva kroky dopředu, než se s jedním opozdit nebo ho opomenout,“ konstatuje starosta města Ing. Pavel Balík.

Panel

Pro poskytování komplexních služeb v oblasti humanitární a psychosociální pomoci ve prospěch území při řešení mimořádných událostí a krizových stavů vznikla organizační, koordinační a komunikační platforma nevládních organizací (NGO), nazvaná Panel. Základní jádro Panelu tvoří vedle NGO vybrané struktury státních institucí s působností na území kraje.

V případě JmK tvoří základní jádro Panelu Diecézní charita Brno, Český červený kříž se svými organizacemi, Sdružení občanů, zabývajících se emigranty a Sdružení azylových domů.

Na cvičení byly také zastoupeny organizace ADRA, Diakonie a další. Za orgány veřejné správy přijel do Znojma Posttraumatiký tým HZS JmK a Policie ČR JmK.

Panel se ve Znojmě snažil prokázat svou opodstatněnost v plnění úkolů zejména v oblasti humanitární pomoci obyvatelstvu, psychosociální pomoci a podpory rozhodnutí orgánů krizového řízení kraje. Složky Panelu prakticky ukázaly, že umějí postupovat jednotně, aby zbytečně netříštily své síly a byly skutečně ku pomoci. Krizový štáb města tak měl ucelený přehled o jejich nabídkách a možnostech, které mohl podle svých potřeb usměrňovat.

Panel JmK je organizační a koordinační platformou suverénních subjektů, jejichž činnost není dotčena. Nemá však právo zasahovat do vnitřních záležitostí jednotlivých členů. Rovněž rozhodování jednotlivých členů je nezávislé a odpovídá všem právům a povinnostem, daným legislativou České republiky a dohodami, uzavřenými s dalšími osobami.

Panel nebo jeho jednotliví členové jsou směřováni tak, že plní úkoly starostů obcí JmK, případně dalších oprávněných subjektů při přípravě a řešení mimořádných událostí a krizových stavů, ukládaných hejtmánem JmK a s jeho vědomím. Tyto úkoly plní po vzájemné dohodě zástupců všech členů. Panel je aktivován hejtmánem nebo tajemníkem bezpečnostní rady kraje.

Při cvičení Voda pro Znojmo 2003 se ukázalo, že ne vše jde v Panelu podle jeho předsevzetí a představ jeho organizátorů. Nicméně se ukázalo, že práce dobrovolníků má v krizových situacích své nezastupitelné místo. Je potřebné i v dalších obdobných cvičeních prověřit možnosti zmíněného „Panelu“ a vytvořit nezbytné podmínky pro zapojení nevládních organizací do řešení mimořádných událostí na úrovni kraje, zejména formou dohod.

Ukázky

Konkrétní řešení vzniklé situace vycházelo z následujících údajů: město Znojmo má 35 000 obyvatel a denní spotřeba na jednoho obyvatele je pět litrů pitné vody, z čehož by tři litry k přímé spotřebě měly být balené. Zásoba balené pitné vody, nabízená Panelem, by v reálné situaci, kterou cvičení simulovalo, stačila přibližně na dva dny, přičemž nebylo započítáno 50 litrů pitné vody na osobu a den pro nemocné, postižené cholerou, v nemocnicích.

Bylo tedy nutné řešit další, závazné postupy. Proto starosta uvítal, že má v rámci cvičení k dispozici Mobilní úpravnu pitné vody (MÚPV 5) se samostatným zdrojem elektřiny a s možností připojení balicího stroje, která působí v rámci služby nouzového zásobování pitnou vodou, zřízovanou Ministerstvem zemědělství.

MÚPV 5, instalovaná v převozném kontejneru, stála jen několik metrů od břehu Dyje, odkud brala vodu pro úpra-

vu. Vzápětí si vodu ze zdroje, který vydává 3000-5000 litrů kvalitní pitné vody za hodinu mohl ochutnat každý účastník cvičení. Byl to zvláštní pocit bez obav užívat vodu, která prakticky jen přes automatický provoz úpravně s laboratorní kontrolou ještě před chvílí tekla v řece.

Úpravnu na cvičení zajistilo Ministerstvo zemědělství, které je v krizových situacích připraveno ji dopravit na potřebné místo do 25-36 hodin.

MÚPV 5 vzbudila velikou pozornost, ale neméně zajímavá byla také ukázka činnosti 74. záchrané a výcvikové základny Armády ČR Bučovice, která v prostorech nedalekého Louckého kláštera rozvinula stanovu materiální základny humanitární pomoci (MZHP) pro 450 osob se základním hygienickým zabezpečením. Součástí ukázky byla i práce na místě hygienické očisty a na desinfekčním místě pro motorová vozidla.

Ukázkami však cvičení neskončilo. Etapa vyhodnocení není nijak jednoduchá. Z hlediska pojetí celého cvičení bylo řešení situace pro starostu města Znojma a celý štáb velice složité a znamenalo obrovské nasazení. Celá situace byla totiž rozehrávána postupně a starosta ani štáb nebyli před cvičením informováni, co se konkrétně stane. Zkušenosti z loňských povodní se však pozitivně projevily v rozhodování štábu a zejména starosta města, který, mimo jiné, dokládal svá rozhodnutí před zástupci zúčastněných ministerstev, prokázal mimořádné schopnosti řešení mimořádných událostí.

Cvičení Voda pro Znojmo 2003 bylo úspěšné, ale přineslo spoustu nových poznatků, které nabízejí v těchto formách náviku pokračovat. Terorismus stále hrozí a zanesené epidemie je jen jednou možnou formou jeho projevu.

kpt. Josef NITRA,
foto Milan VÁVRČÍ

mobilní úpravna vody

voda je základem života na zemi...

- Ušetřte čas, peníze a zdraví vašich obyvatel
- Rychle vyřešíme vaši dlouhodobou potřebu
- Jednoduše zaškolíme, snadno provozujete
- My ručíme za provoz, vy se věnujete své práci
- Dodáváme na klíč, vodu nechte na nás

Dodávané varianty:

- VIWA STANDARD
- VIWA NADSTANDARD
- VIWA SPECIAL

mobilní úpravny lze na přání zákazníka vybavit:
topením, klimatizací,
vestavěným generátorem elektrické energie,
dálkovou signalizací narušení objektu (GSM)
mobilní balicí linkou na PET lahve 0,5-5 l (ISO 1C)

Příklad výpočtu ekonomiky provozu

běžné úpravárenské chemikálie	2,32 Kč/m ³
desinfekční činidlo	0,02 Kč/m ³
filtrační náplň (aktivní uhlí)	0,92 Kč/m ³
elektrická energie	2,90 Kč/m ³
CELKEM	6,16 Kč/m³

pro zdroj Vltava - Praha pro výrobu 1m³ pitné vody

Příklady použití

obecní vodovody
zásobování pitnou vodou
v krizových situacích
čištění vod pro zemědělská,
potravinářská zařízení a drobný průmysl
zásobování pitnou vodou pro
rekreační zařízení a hotely
čištění a sanitace bazénových vod
čištění vybraných odpadních
a technologických vod

TESLA, akciová společnost
Poděbradská 56/186
180 66 Praha 9 - Hloubětín

E-mail: cernyz@tesla.cz
Telefon: 266 107 501
Mobil: 603 555 778

<http://viwa.tesla.cz>

V Baku o civilní ochraně NATO

Semináře se zúčastnili zástupci 29 zemí NATO a partnerských zemí a v rámci spolupráce se zeměmi Středozevní oblasti pak zástupci Izraele a Jordánska.

Úvodní vystoupení zástupce asistenta generálního sekretáře NATO pro operační řízení pana Stephena C. Orosze se zabývalo problematikou civilní připravenosti na řešení radiologického, chemického a biologického ohrožení (dále jen „RCHBO“) a jejího vlivu na spolupráci v Euroatlantické oblasti.

Pan Orosz zdůraznil, že po 11. září 2001 byla zahájena inventura možností jednotlivých zemí řešit tento problém a zvýraznila se úloha Euroatlantického koordinačního střediska pro řešení katastrof při NATO (EADRCC). Do obsahu Akčního plánu pro civilní nouzové plánování NATO byla zahrnuta i problematika RCHBO, která, mimo jiné, iniciuje vytváření minimálních standardů, stanoví provedení další inventury možností jednotlivých zemí, považuje za potřebné řešit včasné přechod přes hranice, zdůrazňuje ochranu kritické infrastruktury, vzdělávání a výcviku a další opatření, včetně vyhodnocování účinků JCHB zbraní ve zdravotnictví apod.

Dále zopakoval přijaté závěry Pražského summitu NATO a zdůraznil pět oblastí, vedoucích ke zvýšení civilní připravenosti na RCHBO:

1. realizace úkolů, stanovených Akčním plánem pro civilní nouzové plánování NATO,
2. výstavba sil a prostředků NATO k řešení RCHBO,
3. obrana proti systémům RCHBO,
4. obrana proti terorismu,
5. zvýšení spolupráce NATO a EU v této oblasti.

Na závěr svého vystoupení informoval o připravovaném summitu NATO v roce 2004 v Turecku, který by měl mimo jiné provést určité upřesnění úkolů Akčního plánu, zejména v oblasti zkvalitnění civilně-vojenské spolupráce v rámci NATO.

■ Tři zásady

Ve svém vystoupení ke snižování zranitelnosti při ohrožení RCHBO se představitel Švýcarska pokusil zdůraznit tři zásady, uplatňované v jeho zemi při řešení této problematiky:

1. Stanovit, co bychom měli znát. Jde především o možná (reálná) ohrožení a možné účinky jak na obyvatelstvo, tak např. na infrastrukturu společnosti.
2. Proč můžeme očekávat teroristické útoky RCHB zbraněmi? Cílem teroristů může být destabilizovat společnost, změnit politicko ekonomický systém nebo vyvolat ozbrojený konflikt. Tyto cíle jsou však spíše nereálné oproti útokům na tzv. „citlivá místa“, jako byl útok 11. září 2001, nebo jiná místa s velkým počtem zraněných (diskotéky, obchodní domy). Vyhodnocení těchto mož-

ností je významným úkolem pro zpravodajské a bezpečnostní služby.

3. Co můžeme proti tomu dělat?

Limitovat počet zranitelných cílů, snižovat zranitelnost možných cílů, zvyšovat schopnosti systémů pro řešení mimořádných událostí a zabývat se druhotnými účinky, které by mohl způsobit útok RCHB zbraněmi (např. tzv. špinavá bomba – „dirty bomb“).

Na závěr zdůraznil uplatnění těchto zásad v Euroatlantickém prostoru:

- vyhodnocení možností ohrožení musí být provedeno nejprve jednotlivými státy,
- preventivní opatření mohou být přijata jednotlivými zeměmi v souladu s jejich legislativou a pod jejich řízením,
- problematika RCHBO musí být zahrnuta do oblasti civilního nouzového plánování,
- spolupráce zemí v této oblasti musí být zejména ve výměně informací, v oblasti vzdělávání, expertiz apod.,
- mezinárodní pomoc je užitečná, ale samotná nevyřeší problém v postižené zemi (každý stát musí mít svá připravená opatření).

■ Nové informace

Zajímavá informace o činnosti EADRCC v letošním roce byla podána představitelům tohoto střediska panem Günterem Bretschneiderem.

EADRCC připravil dvě významná mezinárodní cvičení, a to „FERGHANA 2003“ (Uzbekistán), jehož obsahem bylo řešení následků zemětřesení a „DACIA 2003“, kde bylo řešeno použití tzv. špinavé bomby (radioaktivní). Významně se podílel na organizování mezinárodní pomoci při likvidaci lesních požárů v Portugalsku. (Poznámka: Uvedené středisko velmi významně zasáhlo do organizování mezinárodní pomoci při povodních v České republice v roce 2002).

V další části semináře byli účastníci rozděleni do čtyř skupin a byly diskutovány dva okruhy problémů:

1. Civilní připravenost z hlediska RCHBO – budování důvěry v Euroatlantickém regionu.
 2. Řízení likvidace následků použití RCHB zbraní – společná odpovědnost.
- V rámci těchto okruhů problémů byly diskutovány otázky např.:
- Jaké jsou základní prvky připravenosti?
 - Odpovídá současná snaha o zabezpečení připravenosti proti RCHBO reálným hrozbám?

„Ohrožení radiologickými, chemickými a biologickými zbraněmi je faktem a my jsme zranitelní.“ Tato slova zazněla ve vystoupení zástupce Federálního úřadu pro civilní ochranu Švýcarska na semináři, pořádaném Výborem pro Civilní ochranu NATO ve dnech 8. - 9. září 2003 v hlavním městě Ázerbájdžánu Baku.

- Jak můžeme spolupracovat v rámci Euroatlantické spolupráce?
- Jak lze využít civilně vojenské spolupráce v rámci NATO?
- Je reálné vybudovat a vybavit mezinárodní tým nebo národní týmy využitelné pro NATO, resp. zapadající do tvořícího se konceptu vybudování jednotek pro řešení mimořádných událostí v rámci Euroatlantického partnerství (EADR – Euro-atlantic disaster response units)?

■ Hledání odpovědi

Nejsložitěji se hledaly odpovědi na poslední dvě otázky.

O využití vojenských sil a prostředků pro řešení mimořádných událostí, spojených s terorismem a s použitím RCHB zbraní, bude diskutováno na nejvyšší úrovni při nadcházejícím summitu NATO v Turecku (2004).

Při hledání odpovědi na poslední otázku byla většina stanovisek negativní. Žádný stát se nevyjádřil kladně k budování speciálních jednotek, působících v rámci NATO nebo předurčených jednotlivými zeměmi pro NATO. Shoda byla v tom, že pokud některý stát vyčleňuje určitý samostatný tým pro řešení mimořádných událostí ve světě (např. SAR tým ČR budovaný na bázi HZS ČR), je předurčen pro poskytnutí určitého typu pomoci nikoli pro určitou mezinárodní informaci (NATO, OSN, EU) a zejména se počítá s jeho nasazením na základě oboustranných dohod.

Seminář a následné zasedání Výboru pro Civilní ochranu ukázaly potřebu zabývat se v současné době problematikou radiologického, chemického a biologického ohrožení. Opatření, která by měla být přijímána, je velmi těžké specifikovat, protože zejména u teroristických útoků nelze určit druh zbraně nebo škodlivin, rozsah, místo a další konkrétní údaje. V rámci České republiky se na zvyšování civilní připravenosti v této oblasti pracuje. Obdobně tak, jako v jiných zemích, a to nejen členských a partnerských zemích NATO, ale také v rámci EU.

*plk. Mgr. Bohumír MARTÍNEK,
foto mjr. Ing. Jiří HOLUB*

Kontejner nouzového přežití

Na úrovni krajů se předpokládá vytvoření 30 mobilních kompatibilních kontejnerových souprav, každá pro 25 postižených osob, tj. celkem pro 750 osob. Pro kraje s počtem obyvatel do 0,5 milionu bude vytvořena jedna souprava, pro kraje s počtem obyvatel od 0,5 milionu do 0,85 milionu dvě soupravy a pro kraje nad 0,85 milionu obyvatel tři soupravy. Odbor ochrany obyvatelstva MV-generálního ředitelství HZS ČR ve spolupráci s odborem IZS a výkonu služby zpracoval základní technické podmínky pro výrobu funkčního vzorku kontejneru nouzového přežití, jehož praktickou realizaci provedl HZS Středočeského kraje.

Kontejner nouzového přežití je určen k poskytnutí rychlé, účinné a neodkladné pomoci obyvatelstvu, postiženému mimořádnou událostí, jejíž vznik lze obtížně časově a prostorově předvídat.

Kontejnerem nouzového přežití budou postupně vybaveny všechny HZS krajů na základě vlastního rozhodnutí a vyčlenění finančních prostředků. V roce 2002 byl HZS Středočeského kraje pořízen funkční vzorek, který je v současné době prověřován v provozu.

Použití kontejneru

Kontejner nouzového přežití je určen pro použití při mimořádných událostech, způsobených zejména:

- živelnými mimořádnými událostmi,
- hromadnými dopravními nehodami nebo závažnými dopravními zácpami,
- železničními nebo leteckými nehodami,
- rozměrnými destrukcemi budov,
- masivním přílivem běženců,
- v souvislosti s mimořádnými bezpečnostními opatřeními státu,
- při mimořádně složitých, rozsáhlých nebo dlouhodobých zásazích složek IZS pro odpočinek a občerstvení zasahujících

čích příslušníků, nebo jako specializované místo pro řízení zásahu.

Vybavení

Vybavení kontejneru nouzového přežití umožňuje zejména:

- ochranu osob před nepříznivými povětrnostními vlivy,
- přípravu a poskytnutí horkých nápojů,
- poskytnutí studené či ohřáté stravy,
- konzumaci stravy,
- základní hygienickou očistu rukou a obličeje,
- možnost využití lehátek pro tři ležící osoby,
- užití WC současně pro dvě osoby.

Konstrukce

Konstrukce kontejneru nouzového přežití HZS kraje odpovídá požadavkům vyhlášky č. 254/1999 Sb., a dále umožňuje:

- stohování kontejnerů,
- nepřetržitý samostatný funkční provoz kontejneru nouzového přežití HZS kraje po dobu 24 hodin,
- spolehlivou funkci v rozmezí teplot -30 až +50°C,
- uvedení z přepravního stavu do provozního dvěma osobami do jedné hodiny,
- užití v terénu se sklonem do 8°,
- vytopení nafukovacího stanu při venkovní teplotě -5 °C na teplotu nejméně +15 °C do jedné hodiny,
- elektrický rozvod vnitřního prostoru kontejneru je řešen napětím 220 V,

Koncepce ochrany obyvatelstva do roku 2006 s výhledem do roku 2015 dává základní předpoklady pro zabezpečení nouzového přežití obyvatelstva při mimořádných událostech. Vytváří na centrální úrovni pohotovostní kapacity pro 3 000 postižených osob, které zahrnují stávající materiální základny humanitární pomoci pro 2 250 osob v působnosti Ministerstva obrany a nově vytvořené kapacity pro 750 osob v působnosti Ministerstva vnitra.

elektrický rozvod stanu je řešen napětím 12 V,

- vnější osvětlení celého prostoru,
- vnější ozvučení celého prostoru,
- vzájemné propojení dvou stanů, v případě doplnění napojovacími díly je vytvořena možnost sdružování více souprav nouzového přežití v jeden celek,
- výstavbu nafukovacího stanu v jednom celku s kontejnerem, případně samostatné využití stanu bez kontejneru,
- vzájemné energetické propojení kontejnerů, to znamená možnost práce více kontejnerů na jeden zdroj, možné napojení na pevnou elektrickou síť,
- přepravu a uskladnění veškerého materiálu v soupravě.

Celkově je kontejner nouzového přežití konstruován tak, aby byl schopen zabezpečit nouzové přežití obyvatelstva, postiženého mimořádnou událostí. Kontejner nouzového přežití vytváří lepší podmínky pro postižené obyvatelstvo, a to jak po stránce eliminace povětrnostních vlivů, tak po stránce zabezpečení potravinami a pitnou vodou. V kontejneru jsou vytvořeny základní hygienické podmínky pro postižené obyvatelstvo. Kontejner svým širokým spektrem užití vytváří podmínky pro odpočinek dlouhodobě zasahujících složek IZS a zároveň může být využit jako řídicí stanoviště velitele zásahu.

Kontejner nouzového přežití vytváří kvalitativně nový pohled na oblast krátkodobého nouzového přežití obyvatelstva, postiženého mimořádnou událostí. Kontejner nouzového přežití vytváří lepší podmínky pro postižené obyvatelstvo, a to jak po stránce eliminace povětrnostních vlivů, tak po stránce zabezpečení potravinami a pitnou vodou. V kontejneru jsou vytvořeny základní hygienické podmínky pro postižené obyvatelstvo. Kontejner svým širokým spektrem užití vytváří podmínky pro odpočinek dlouhodobě zasahujících složek IZS a zároveň může být využit jako řídicí stanoviště velitele zásahu.

Ing. Zdeněk PROCHÁZKA,
foto por. Ladislav KRIVAN

Protipovodňová ochrana Prahy

Usnesením zastupitelstva hl. m. Prahy č. 22/28 s účinností od 17. prosince 1992 byla zřízena dne 16. prosince 1992 organizace SEZAM. Jedním z předmětů činnosti této organizace je od roku 1999 zajišťování správy, technického servisu, skladování, provádění údržby a vývoz prostředků a zařízení k zabezpečení protipovodňových opatření.

Použité hrazení pro ochranu Prahy se dělí na dvě základní části.

Pevnou, trvale osazenou v zemi, a vlastní mobilní prvky. Pevnou část tvoří tzv. kotevní desky, kotevní kapsy, těsnící prahy a boční vedení. Ke kotevním deskám se uchycují vlastní mobilní prvky - slupice bez podpěry do výšky 1650 mm a od 1650 mm s podpěrou, mezi ně se zasouvají hliníkové profily - hradidla.

Všechny pevné části jsou z nerezových materiálů, slupice jsou ocelové. Hradidla, slupice i boční vedení mají velice kvalitní pryžová těsnění, která jsou při správné montáži celé protipovodňové stěny zárukou prakticky ideální těsnosti. Napínací tyče, patky a matice slouží ke svislé aretaci hliníkových hradidel. Při povodni v srpnu 2002 se kvalita tohoto systému ochrany potvrdila.

Montáž se v případě nutnosti zahajuje v nejnižším místě. V průchodu do Divadelní ulice, u Novotného lávky a u Karlových lázní (vše na Smetanově nábřeží). V případě pohotovosti je potřeba zároveň uzavřít vodotěsné dveře u hotelu Four Seasons.

Materiál pro protipovodňovou ochranu Prahy - etapa 0001- je uložen ve skladu civilní ochrany v osmi kontejnerech podle úseků.

První čtyři kontejnery a materiál jsou pro úsek Smetanovo nábřeží, který je dlouhý přibliž-

Záplavy a povodně patří svým možným rozsahem k nejvážnějším hrozbám hlavního města Prahy. Především historické jádro města je ohroženo tokem velkých vod povodí řek Vltavy a Berounky. Z tohoto důvodu byl Usnesením Rady zastupitelstva hl. m. Prahy č. 1094 ze dne 11. listopadu 1997 vzat na vědomí návrh na realizaci protipovodňových opatření, která byla rozdělena do sedmi etap.

ně 304 m. Další dva kontejnery s materiálem jsou pro úsek Na Františku, který měří asi 310 m.

Sedmý kontejner je určen pro materiál na Masarykovo nábřeží v délce kolem 202 m.

Poslední kontejner z osmi a materiál je určen pro hotel Four Seasons. Celý úsek měří asi 104 m.

Etapa 0001 Staré Město -Josefov

Stavba zajišťuje komplexní ochranu Starého Města a Josefova od Jiráskova mostu po Štefáníkův most. Její součás-

ti jsou linie mobilního hrazení na Masarykově a Smetanově nábřeží a v ulici Na Františku, hrazení ve výkladcích Karlových lázní, průchodu do Divadelní ulice a opatření u Novotného lávky.

Byly také realizovány hradidlové komory na stokách dešťových oddělovačů u Národního divadla, na Alšově nábřeží a na Františku. Realizaci stavby zajišťovaly v dubnu 1999 až v květnu 2000 Vodní stavby Praha. Systém mobilního hrazení dodal EKO - SYSTÉM Praha.

Celá etapa 0001 byla předána v roce 2000 do správy firmě SEZAM PRAHA.

Celá stavba byla převzata do používání hlavním městem Prahou v rámci zaměstnání primátora hl. m. Prahy „Voda 2000“ v červnu 2002. Ve stejném roce byly provedeny zátěžové zkoušky všech slupic na Smetanově nábřeží.

Etapa 0002 Malá Strana-Kampa

V roce 1999 byla dokončena dokumentace pro územní řízení. Tato stavba byla po připomínkách Pražského památkového úřadu a pro urychlení výstavby, rozdělena do tří částí.

První část zahrnuje úsek od Řiční ulice k Lichtenštejnskému paláci, druhá část začíná od paláce (včetně Čertovky) a třetí část od Hergetovy cihelny (včetně Kosárkova nábřeží).

V listopadu 2002 bylo vyzkoušeno a předáno do správy firmě SEZAM PRAHA mobilní hrazení kolem Hergetovy cihelny a bylo uloženo v Sojovicích do tří kontejnerů.

V této době již skladuje firma SEZAM jedenáct kontejnerů s materiálem pro celý úsek-etapy 0001 a část etapy 0002.

Pro ochranu Hergetovy cihelny byly vyrobeny slupice výšky 2 310 mm. Letos v srpnu byl prozkoušen a předán další materiál v úseku od Hergetovy cihelny až na Kosárkovo nábřeží. Jde o materiál uložený do šesti kontejnerů. Největší slupice použité pro tento úsek jsou HEA 180-3300 s podpěrou.

Tato část bude po dostavbě při ochraně před povodní plně samostatně funkční.

První a druhou část etapy 0002 od Řiční ulice po Čertovku je nutné budovat společně, protože tyto úseky odděleně nezabezpečí celkovou ochranu Malé Strany-Kampy.

- Etapa 0003 zahrnuje ochranu Karlína a Libně.
- Etapa 0004 řeší ochranu Holešovic a Stromovky.
- Etapa 0005 zahrnuje Podolí-Výtoň a Smíchov.
- Etapa 0006 řeší Zbraslav, Radotín, Velkou Chuchli a Smíchov.
- Etapa 0007 zahrnuje území Troja - Stromovka na Praze 6.

Z těchto úseků zatím nebyl firmě SEZAM předán žádný materiál do správy a etapy nejsou dokončené.

KOMOKO

Nedílnou součástí protipovodňové ochrany hlavního města jsou protipovodňová technická opatření v rámci výstavby Komunikace Modřany - Komořany „KOMOKO“, která byla předána do správy firmě SEZAM PRAHA 10. listopadu 1999.

Modřanská průmyslová zóna ležela, až na malé výjimky, celá v zátopové oblasti velkých vod. Proto byl železniční násep přeložky tratě Praha-Braník - Vrané vybudován jako protipovodňová hráz.

V rámci protipovodňových opatření KOMOKO bylo vybudováno celkem čtrnáct hradicích šachet. Pro každé hradicí zařízení, které je umístěno na návodní straně, je na chráněné straně vybudována čerpací šachta s výtlačkem, celkem tedy dvanáct čerpacích šachet.

U většiny čerpacích šachet jsou dvě čerpadla s postupným automatickým zapínáním pomocí plovákových spínačů dle vzduté hladiny. Pouze u tří šachet je jen jedno čerpadlo. Naopak na Žatíšském potoce, kde je přítok nadprůměrný, jsou čtyři čerpadla.

Celkem je v čerpacích šachtách zabudováno 23 vodních čerpadel.

Povodeň v srpnu 2002 ukázala na nedostatky v ochraně Modřan a byla vypracována studie opatření pro minimalizaci škod při opakování povodňové situace.

Studie řeší, jak protipovodňový ochranný systém zrekonstruovat.

*Jana NIEDERMEIEROVÁ,
foto Milan VÁVRŮ*

Seminář ke krizovému řízení

Seminář se uskutečnil ve Střední policejní škole Ministerstva vnitra v Praze 9 a zúčastnilo se ho 277 osob. Odborné přednášky na semináři zajistili kanadští specialisté v rámci mezinárodního projektu mezi Kanadou a Českou republikou (CIDA - Czech Republic 2003 - Project #Z020561).

Na semináři byla přednesena následující témata:

- Odezva na pohromy
- Nouzové plánování
- Analýza ohrožení/hodnocení rizik
- Systém řízení zásahů
- Havárie s nebezpečnými látkami
- Využití nástroje GIS při územním plánování
- Využití nástroje GIS při řízení povodní
- Federální program na ochranu kritické infrastruktury
- Regionální program na ochranu kritické infrastruktury
- Místní správa – Pochopení důležité role kritické infrastruktury „Doprava“

Pro seminář byly připraveny podklady v rozsahu 212 stran, ve kterých jsou uvedeny prezentace v anglickém a českém jazyce, vysvětlení pojmů (protože doposud jsou pojmy kodifikované v ČR odlišné od pojmů používaných běžně např. v EU, NATO, USA a také v Kanadě) a úvod do vybraných problematik. Tyto podklady byly hodnoceny účastníky semináře velmi dobře. Jednotný překlad, odborný a logický přístup, který zohlednil odlišnosti v přístupech kodifikovaných v Kanadě a v České republice, umožnil vzájemné pochopení přednášejících a účastníků z České republiky.

■ Pomůcka z Kanady

Na závěr semináře proběhla diskuse, ve které zazněly ze strany účastníků semináře dva příspěvky a třicet dotazů, které kanadští specialisté zodpověděli. Z nich vyplynul velký zájem o pokračování spolupráce; čeští účastníci projevíli zájem např. o:

- Elektronickou pomůcku, na jejímž základě se zpracovává nouzový plán obcí v Kanadě. Jedná se o pořadač, který se skládá z deseti speciálních šablon:
 1. popis, jak se vyplňují jednotlivé šablony nouzového plánu.
 2. seznam platných právních předpisů, platných pro zhotovování nouzových plánů obcí (příslušná ustanovení ze zákona o obcích, nouzových zákonů a popř. dalších technických zákonů a jiných právních předpisů, platných pro danou provincii).
 3. pokyny pro provádění změn v nouzovém plánu.

V září letošního roku uspořádalo MV-generální ředitelství HZS ČR odborný seminář z oblasti krizového řízení pro pracovníky ústředních správních úřadů, krajských úřadů, obecních úřadů obcí s rozšířenou působností, příslušníky HZS ČR, Policie ČR a pro pracovníky dalších institucí, které se předmětnou problematikou zabývají.

4. nouzový plán obce. Skládá se ze scénářů odezvy obce na očekávané pohromy v daném území s tím, že u každé pohromy jsou uvedeny činnosti před, při a po pohromě pro starostu obce a pro koordinátora nouzových situací, seznam zdrojů, pomůcek a opatření pro zvládnutí očekávané nouzové situace, vyvolané pohromou. Scénáře odezvy zásahových složek, jako jsou hasiči, policie, zdravotníci aj. jsou uvedeny jen formou odkazů na jejich dokumenty.
5. směrnice pro nouzové činnosti.
6. aktuální telefonní seznamy.
7. vyhlášení nouzové situace, jestliže se sejde Rada obce a je usnášeníschopná.
8. vyhlášení nouzové situace, jestliže se nesejde Rada obce a nebo není usnášeníschopná.
9. text oficiálních oznámení.
10. text zprávy pro sdělovací prostředky.
 - Seznam šedesáti požadavků, které má EMO (Organizace pro zajištění opatření při nouzových situacích) ve formě kontrolního seznamu (Checklist) na nouzové plány obcí a které používá při hodnocení, žádosti o dopracování a odsouhlasení těchto plánů.
 - Metodiku nouzového plánování a vzorovou dokumentaci EMO (Organizace pro zajištění opatření při nouzových situacích).

■ Závěry z jednání

- Jednání splnilo očekávání účastníků, o čemž svědčí velká účast i malá

fluktuace během přednášek a také řada dotazů po přednáškách, během přestávek i v obecné diskusi.

- Podobná jednání jsou pro pracovníky z oblasti krizového řízení žádoucí, protože je třeba vědět, jak se problémy řeší v jiných zemích a jak se překonávají různé překážky, včetně nedostatku vědomostí ve sféře, která provádí zásadní rozhodnutí. Toto vzdělávání je třeba rozšířit na více institucí.
- Odborný popis organizace nouzového plánování, odborné postupy a přístupy jsou shrnuty v podkladech k semináři.
- Nouzové plánování a ochrana kritické infrastruktury zatím probíhají odděleně a z odborného hlediska je snaha je vzájemně propojit.
- V Kanadě mají právní ustanovení, že osoby, které se odmítají evakuovat, mohou být fyzicky odsunuti příslušníky složek, podílejících se na odezvě na pohromu.

Je třeba konstatovat, že pro pochopení a vzdělání lidí je třeba, aby překlady z technické a právní oblasti prováděli nebo alespoň kontrolovali specialisté z dané oblasti, protože lingvisté bez technického a právního vzdělání v dané oblasti nemohou postihnout rozdíly v pojetích v různých zemích a neznají slang z předmětných oblastí.

por. RNDr. Dana PROCHÁZKOVÁ, DrSc.,
foto por. Mgr. Zuzana CIKHARTOVÁ

Nácvik prokázal připravenost krizového štábu

Těchto obcí je v Jihočeském kraji sedmáct. Přípisem HZS Jihočeského kraje (dále jen „HZS JčK“) z ledna letošního roku byla všem obcím s rozšířenou působností stanovena povinnost rozpracovat vybrané úkoly krizového plánu kraje, z čehož vyplývá i ustanovení bezpečnostní rady a krizového štábu této obce.

Již od roku 2001 Magistrát statutárního města České Budějovice systematicky připravuje bezpečnostní radu i krizový štáb na řešení mimořádných událostí.

Nácvik evakuace

Prakticky byla činnost celého systému prověřena v srpnu loňského roku při ničivých povodních. Příprava bezpečnostní rady i krizového štábu města nabyla v letošním roce, v souvislosti se zvětšením spravovaného území, nových, kvalitativně vyšších rozměrů. Letošní nácvik byl zaměřen na organizaci evakuace a umístění evakuovaných osob z obcí Dříteň a Olešník po vyhlášení mimořádné události III. stupně na jaderné elektrárně Temelín (dále jen JETE). Nácvik probíhal na úrovni krizového štábu, včetně stálých pracovních skupin. Praktické činnosti byly ve většině modelových situací pouze simulované.

Při přípravě tohoto nácviku byla pozornost věnována základním úkolům při evakuaci obyvatelstva, aktivizaci příjmových míst, jejich spojení s krizovým štábem, jejich personálnímu obsazení, spolupráci se starosty obcí Dříteň a Olešník, ale i zdánlivým maličkostem, jako je aktualizace průkazů členů krizového štábu opravňujících je ke vstupu do areálu HZS JčK v Českých Budějovicích, označení jednacích místností pro krizový štáb i pro jednotlivé pracovní skupiny, doplnění počítačové sítě a úprava software pro potřeby krizového štábu, obstarání vest pro všechny cvičící osoby s nápisem „Krizové řízení České Budějovice“, vybavení místnosti leteckým snímkem města a další.

Základním dokumentem, ze kterého vycházel celý nácvik byl vnější havarijní plán JETE. Vlastní nácvik byl zahájen v 08.00 hodin vyhlášením II. stupně mimořádné události na JETE a její oznámení na operační a informační středisko HZS JčK (dále jen „OPIS HZS JčK“), které tuto zprávu předalo prvnímú náměstkovi primátora statutárního města České Budějovice, neboť primátor města byl v té době v zahraničí. Rovněž tato informace byla předána hejtmánovi Jihočeského kraje, který později také navštívil jednání krizového štábu města a ocenil přístup magistrátu města k přípravě nácviku na mimořádné události.

Dne 25. září letošního roku se uskutečnil nácvik evakuace obcí Dříteň a Olešník v Jihočeském kraji. Zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon), ve znění pozdějších předpisů, reaguje ve svém platném znění na situaci ve státní správě po 31. prosinci 2002, tj. po zrušení okresních úřadů a vzniku obcí s rozšířenou působností.

Svolání krizového štábu

Po oznámení mimořádné události první náměstek primátora rozhodl o svolání krizového štábu města v úplném složení, včetně všech pracovních skupin. Členové krizového štábu byli akceschopní za 50 minut v kompletní sestavě s výjimkou jednoho člena pracovní skupiny. Svoz členů krizového štábu a dalších přízvaných osob zajišťovala Městská policie České Budějovice.

V 10.00 hodin byla mimořádná událost na JETE překlasičkována na mimořádnou událost III. stupně a oznamovací postup se opakoval, včetně využití vzorů hlášení z vnějšího havarijního plánu JETE. Z této situace vyplynula nutnost evakuovat obyvatelstvo z obcí v 5 km pásmu (vnitřní zóně) JETE a to konkrétně z obcí Dříteň a Olešník. Ke splnění tohoto úkolu bylo aktivováno šest příjmových míst v Českých Budějovicích, převážně v ubytovacích zařízeních středních škol, učilišť a kolejí Jihočeské univerzity. Obsluhy příjmových míst byly stanoveny vždy ze dvou pracovníků Magistrátu statutárního města České Budějovice a jednoho člena ČČK. Jejich rozvoz zajišťovala rovněž Městská policie České Budějovice. Simulované byly objednány a odeslány autobusy Dopravního podniku města České Budějovice do uvedených obcí, odkud převezly občany na příjmová místa. Součástí evakuace byla i evakuace domu s pečovatelskou službou v obci Dříteň.

Nenadálé situace

V průběhu evakuace se vyskytly „nenadálé situace“, které musely řešit pracovní skupiny krizového štábu. Například se jednalo o dopravní nehodu dvou kamionů na evakuač-

ní trase u obce Hluboká nad Vltavou, čímž byla tato komunikace vyřazena z provozu a bylo nutné povolat těžkou techniku z firmy Hochtief VSB, a.s. České Budějovice ke zprůjezdění silnice. Dále byly tři osoby zraněny a musely být předány Zdravotnické záchranné službě České Budějovice k dalšímu ošetření. Na příjmovém středisku Vyšší odborné školy Okružní ul., České Budějovice, byla nahlášena „bomba“, takže systém evakuace musel být změněn a autobusy s evakuovanými občany operativně přesměrovány na jiné příjmové místo – koleje Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích. Dále byl hlášen výpadek elektrického proudu s nutností zajistit náhradní zdroj elektrické energie – mobilní dieselagregát a zajistit náhradní stravu, která nemohla být připravena na elektrických sporácích. Speciální stravu bylo nutno též zajistit pro diabetiky.

Ukončení nácviku

Ve 13.35 hodin vedoucí směny krizového štábu obdržel z OPIS HZS JčK zprávu, že byl zrušen III. stupeň mimořádné události – únik radioaktivních látek nebyl zjištěn a není již předpoklad jejich výronu a z toho důvodu se mohou všichni evakuovaní občané z obou obcí vrátit zpět do svých domovů. Ve 14.41 hodin první náměstek primátora ukončil nácvik s tím, že všichni evakuovaní jsou již v místě bydliště a autobusy se vrací na základnu.

Závěrečné hodnocení

Stručné vyhodnocení nácviku provedl rozhodčí nácviku mjr. Ing. Michal Kopecký z Vysoké vojenské školy ve Vyškově. Konstatoval, že nácvik byl připraven s profe-

sionální pečlivostí, což se projevilo zejména v plynulém chodu jednotlivých navazujících úkolů. Vyzvedl zejména funkci tajemníka krizového štábu i vedoucího krizového štábu – prvního náměstka primátora a vedoucího směny, jenž svým profesionálním přístupem vnášel jednoznačně uklidnění mezi ostatní členy štábu.

Nedostatky

Při vlastním nácviku byly zjištěny i některé drobné nedostatky, na něž upozornil při hodnocení rozhodčí nácviku i vedoucí krizového štábu. Jednalo se zejména o:

- nutnost doplnění krizového štábu v případě nepřítomnosti některého člena krizového štábu, případně stále pracovní skupiny,

- nutnost trvale aktualizovat telefonní čísla a důsledně využívat OPIS HZS JčK při předávání zpráv,
- omezení počtu přizvaných odborníků na nutný počet, případně je přizvávat do jednání krizového štábu jen na nezbytně nutnou dobu,
- důslednou přípravu medializace nácviku, přípravu tiskových zpráv i celou strategii mediální kampaně,
- nutnost rozšířit prostory na HZS JčK pro zasedání stálých pracovních skupin krizového štábu i pro tiskové středisko.

Vedoucí krizového štábu v závěrečném slově ocenil práci všech zainteresovaných při přípravě nácviku i při jeho vlastním průběhu a poděkoval jim za odvedenou práci. O zájmu o nácvik svědčí účast všech ostat-

ních starostů obcí s rozšířenou působností Jihočeského kraje i účast zástupců čtrnácti sdělovacích prostředků, mezi nejvýznamnější lze zařadit Český rozhlas, televizi Nova, Právo, Lidové noviny, Hospodářské noviny a další.

Závěrem lze konstatovat, že nácvik přispěl k seznámení jednotlivých členů stálých pracovních skupin s prostředím, ve kterém budou případné krizové situace řešit, jeho vybavením i materiálním zabezpečením. Je třeba si jen přát, aby se obdobné nácviky v klidné atmosféře uskutečnily i u ostatních krizových štábů obcí s rozšířenou působností.

*plk. Ing. Ladislav KARDA,
foto autor*

Cvičení Podzim 2003

kterých pracovali zástupci SÚJB a odboru ochrany obyvatelstva MV-generálního ředitelství HZS ČR.

Toto IMZ navázalo na první cvičení mobilních skupin, které se uskutečnilo v květnu letošního roku a jehož se zúčastnilo 11 mobilních skupin z resortů Ministerstva vnitra a Ministerstva financí.

Zaměstnání zahájil generální ředitel HZS ČR a náměstek ministra vnitra genmjr. Ing. Miroslav Štěpán společně s předsedkyní SÚJB Ing. Danou Drábovou. Slavnostního zahájení se zúčastnili také představitelé Státního ústavu radiace ochrany, Policie ČR, Generálního ředitelství cel ČR a zástupci hejtmanů Jihočeského a Jihomoravského kraje a kraje Vysočina, v jejichž zónách havarijního plánování se cvičení konalo.

Praktická činnost mobilních skupin proběhla podle dvou připravených scénářů:

1. Pojezdové měření po stanovené trase v zóně havarijního plánování při simulované radiační havárii na jaderné elektrárně Dukovany.
2. Záchyty a nálezy zdrojů ionizujícího záření.

Cílem IMZ bylo procvičit aktivaci mobilních skupin v rámci radiační monitorovací sítě ČR, jejich přesun do výchozího místa pro monitorování v zóně havarijního plánování jaderné elektrárny při mimořádné události 3. stupně, která vyžaduje podniknutí opatření na ochranu obyvatelstva. Mobilní skupiny měly možnost procvičit svoji činnost v zóně havarijního plánování, pojezd po předem určené trase, měření příkonu fotonového dávkového ekvivalentu, stanovení kartografických souřadnic měřících bodů, orientaci v mapových podkladech a v terénu, zaznamenávání a předávání zjištěných údajů vyhodnocovací skupině - oblastnímu velitelství cvičení.

MV-generální ředitelství HZS ČR ve spolupráci se Státním úřadem pro jadernou bezpečnost (dále jen SÚJB) uskutečnilo letos v říjnu v OÚPO Brno pod názvem Podzim 2003 čtyřdenní instrukčně metodické zaměstnání (IMZ) mobilních skupin, začleněných do celostátní radiační monitorovací sítě.

Dále si pak členové mobilních skupin prakticky vyzkoušeli činnost při nálezu nebo záchytu zdrojů ionizujícího záření, vyhledávání ztracených zdrojů v terénu, jejich identifikaci, vyplňování příslušných formulářů při záchytu nebo nálezu radioaktivního materiálu, včetně zpracování návrhu ochranných opatření.

Členové oblastních velitelství cvičení procvičili řízení mobilních skupin při jejich pohybu v zóně havarijního plánování, koordinaci jejich činnosti, způsob příjmu a zpracování převzatých dat od mobilních skupin, vyhodnocení radiační situace a vypracování návrhu opatření pro ochranu obyvatelstva.

Společně IMZ poukázalo na rozdíly v úrovni technického vybavení mobilních skupin různých resortů, které bude zřejmě nutné do budoucna unifikovat, případně některé skupiny dovybavit, což se týká hlavně mobilních skupin Ministerstva financí. Odkryly se též rozdíly v úrovni znalostí a praktických zkušeností členů mobilních skupin, jako i některé nedostatky v jejich vybavení.

Další společné cvičení mobilních skupin celostátní radiační monitorovací sítě je plánováno na příští rok. Závěry z letošních cvičení se využijí při tvorbě rámcových smluv o činnosti složek celostátní radiační monitorovací sítě v působnosti zainteresovaných resortů, konkrétních dohod k monitorování, případně dalších dokumentů, vyplývajících z usnesení Výboru pro civilní nouzové plánování č. 161 z prosince 2002 o budování systému zjišťování, vyhodnocování a předávání údajů o radiační, chemické a biologické situaci na území státu.

*por. Ing. Martina SILVEY,
foto autorka*

Zaměstnání bylo organizováno v souladu s vyhláškou č. 319/2002 Sb., o funkci a organizaci celostátní radiační monitorovací sítě, a především v souladu se zákonem č. 18/1997 Sb., o mírovém využívání atomové energie a ionizujícího záření (atomový zákon), který ukládá HZS ČR povinnost podílet se na činnosti mobilních skupin.

Odborného praktického výcviku se zúčastnilo 14 mobilních skupin tří resortů – Ministerstva vnitra, Ministerstva financí a SÚJB. Za resort Ministerstva vnitra byla přítomna jedna skupina Policie ČR (Útvaru pro odhalování organizovaného zločinu) a pět mobilních skupin HZS ČR, které působí v rámci chemických laboratoří HZS krajů. Resort Ministerstva financí byl zastoupen pěti mobilními skupinami. Celní správa ČR a SÚJB vyslal na cvičení tři mobilní skupiny. Kromě mobilních skupin se cvičení zúčastnilo desetičlenné řídicí centrum cvičení a dvě šestičlenná oblastní velitelství cvičení, ve

Opatření při úmrtí osob v oblasti, zasažené havárií

Opatření při úmrtí osob v oblasti, zasažené havárií spadají do racionálních havarijních příprav v dané lokalitě. Opatření musí být volena tak, aby po vzniku havárie umožňovala jejich standardní realizaci řídicími orgány při respektování všech platných normativů.

Vyhláška č. 383/2000 Sb. stanoví mimo jiné zásady pro vypracování vnějšího havarijního plánu pro havárie, způsobené vybranými nebezpečnými chemickými látkami a chemickými přípravky. Skladba náležitosti vnějšího havarijního plánu zde pamatuje, mezi dílčími plány konkrétních činností, na opatření při úmrtí osob v oblasti zasažené havárií.

Připustíme-li, že se názory na referenční rámec uvedené problematiky a na řešení s ní spojených otázek rozcházejí a že absenteje podrobnější pohled na toto téma, může být článek příspěvkem do východisek přístupů ke zpracování plánu zacházení se zemřelými osobami v oblasti zasažené havárií. Kromě toho může sloužit těm, kdo připravují vykonatelnost uvedených opatření.

Je zřejmé, že havárie na jaderném energetickém díle bude vyžadovat jiný systémový přístup k zacházení se zemřelými osobami než havárie menší obecné hrozby zjevně již proto, že může být srovnatelná s válečným úderem jadernou zbraní.

Vyhledání zemřelých osob se provádí lokalizaci jejich pobytu a detekci (kynology, sítí mobilních telefonů, termovizi). Probíhá při souběžném zajištění míst, dotčených havárií. Vyhledání osob při odstranění nebo překonání překážek a jejich vymístění z míst lokalizace se nazývá **vyproštění**. Garancí pohybu jen osob povolovaných (k vyprošťování a k identifikaci), je **policejní uzávěra** okolí míst lokalizace.

Třídění realizují specialisté. Jsou to týmy osob ze složek IZS (sběrači) za úzké spolupráce s lékaři (patology). Třídí a označují osoby podle újmy na zdraví a míry ohrožení smrtí. Zemřelí, označení jako oběti závažné havárie, se důsledně identifikují. **Prostor pro umístění a identifikaci obětí je vyčleněným prostorem místa zásahu.**

Identifikaci zabezpečují v týmu zapisovatel a osoby, které umísťují identifikační štítky na všechny části těla. Identifikuje se jak tělo, tak jeho nalezené části. Identifikačními zdroji jsou průkazy totožnosti (zdroj základní) a svědecká určení identity (zdroj doplňkový). Nejen pro možnost kriminálního pozadí události je při identifikaci důraz položen na policejní asistenci.

Právě integrace policie v zásahu složek IZS představuje řadu otázek. Zatímco je praxí ověřen výkon pořádkové služby zásahových jednotek (§ 42b odst. 3 zákona č. 283/1991 Sb.,

o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů), hledisko expertiz identifikace mrtvých při těchto haváriích sledováno není. Normativní akty a interní akty policie ČR v této návaznosti při hromadných úmrtích odborné postupy neřeší (např. pokyn č. 100/2001 upravuje specifické činnosti vyšetřovací praxe pro jednotlivá úmrtí). Zatím nejsou takové prováděcí dokumenty Policie ČR (metodika, interní plán), které by jednoznačně vyústily do informací velitelé zásahu a z nichž by vycházely nutné regule pro všechny zúčastněné na místě zásahu, především o kompetencích nakládání s mrtvými v souhrnné likvidaci havárie a při vyšetřování havárie kriminalisty.

Určitou možností pro skladbu budoucí metodiky a její vypracování mohou být prameny z vyučování jednosemestrálního výběrového předmětu „Metodika vyšetřování jednotlivých trestných činů“ na katedře trestního práva – oddělení kriminalistiky Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze, kde anotace k předmětu mj. „pojednává o odhalování a vyšetřování skupin trestných činů se podrobně rozebírají metodiky vyšetřování ... dopravních nehod, požárů, výbuchů a havárií.....“

Identifikace těl

Pro celková zpřesnění identifikace těl je vhodné ukázat na nejasnosti výkladu pojmů pozůstatky a ostatky. Smysl není jednoznačně zachován ani v další zmiňované vyhlášce /viz. b) způsob zacházení s tělesnými ostatky zemřelých osob/.

Podle vymezení základních pojmů (zákon č. 256/2001 Sb. o pohřbívání a o změně některých zákonů ve znění pozdějších předpisů) jsou :

Lidské pozůstatky - mrtvé lidské tělo nebo jeho části do pohřbení, pokud nejsou za podmínek stanovených zvláštním právním předpisem použity pro potřeby lékařské vědy, výzkumu nebo k výukovým účelům a zpopelněny ve spalovně zdravotnického zařízení podle zvláštního právního předpisu.

Lidské ostatky - lidské pozůstatky po pohřbení.

Společensky se uznává, že vztah k zemřelým je podřízen logickým (obyčejovým), hygienickým a etickým pravidlům. Podle jejich shrnutí platí, že při nalezení mrtvého lidského těla v prostředí a okolí havárie je povinností nálezce bezodkladně oznámit nález zdravotnické záchranné službě (povolanému lékaři) a policii. Mezi zástupci složek IZS se uplatňuje řízená součinnost. Vyhledává-li mrtvé tým specialistů, je potřebná kontinuita zajištěna již jeho složením.

Prohlídka a pitva mrtvých

Prohlídku mrtvých se všemi procedurálními úkony provádí lékař (vyhláška č.19/1988 Sb.), včetně úřední informace pro matriku na listu o prohlídce mrtvého.

Požizovanými dokumenty jsou:

- list o prohlídce mrtvého (trojí vyhotovení),
- předběžné hlášení o úmrtí matrice (následuje-li pitva),
- příloha listu o prohlídce mrtvého – údaje o pitvě (pítevní protokol),

Je-li o pitvě rozhodnuto prohlížejícím lékařem nebo je taxativně stanoveno vyhláškou.

Nařízením pitvy orgánem činným v trestním řízení se zaznamenává na list o prohlídce mrtvého. Při tom musí být respektováno právo na ochranu osob-

ních údajů zemřelých a právo rodin mít o nich informace.

Náležitosti, vztahující se k pitvě, obsahuje vyhláška 19/1988 Sb. Jejím akcentovaným ustanovením je, že byla-li příčinou úmrtí průmyslová otrava nebo úraz při výkonu práce anebo je-li zde podezření, že k úmrtí došlo z těchto příčin, provádí pitvu lékař soudního lékařství, a to povinně. Proto je vhodné v plánech kalkulovat s „místně příslušným ústavem soudního lékařství“ a „prosekturami a patologickými odděleními“.

Ústanovení lze použít jako zcela příznačné pro případ závažné havárie, způsobené vybranými nebezpečnými chemickými látkami a chemickými přípravky.

Pravidla pro přepravu lidských pozůstatků jsou obsaženy v zákoně č. 256/2001 Sb., o pohřbenictví a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

V případě havárie s hromadným počtem obětí se uložení a následný transport lidských pozůstatků realizuje v transportních vacích nebo rakvích, označených identicky s označením těla a s údaji na listu o prohlídce mrtvého. Uložení v konečné rakvi je uvažováno pro samotný pohřeb.

■ Činnosti spojené s pohřbením

Činnosti spojené s pohřbením, s výjimkou provozování pohřebiště, balza-

mování a konzervace a zpopelňování lidských pozůstatků nebo exhumování lidských ostatků, úpravy popela a jeho ukládání do uren, a převozy lidských pozůstatků pro potřebu zdravotnického zařízení, policejních orgánů nebo jiných orgánů činných v trestním řízení, zajišťují provozovatelé pohřební služby.

Provozovatel pohřební služby je oprávněn převzít lidské pozůstatky ke sjednanému pohřbení jen tehdy, je-li úmrtí doloženo (viz. prohlídka mrtvých – pořizované dokumenty). S touto podmínkou přebírají lidské pozůstatky provozovatelé krematorií.

Vedle zásadních požadavků na technické provedení je položen důraz na stárou přehlednost a úplnost evidenčních záznamů o zemřelých.

Lidské pozůstatky osob, u nichž nebyla zjištěna totožnost, mohou být pohřbeny pouze uložení do hrobu nebo hrobky.

Obec může obecně závaznou vyhláškou upravit způsob a podmínky převozu a přechodného uložení zemřelých. Tato pravomoc, realizovaná v tzv. prozatímních márnících, je upravena citovaným zákonem č. 256/2001 Sb., dává obcím (městským obvodům) možnost řešit tíšňové stavy kapacit pro uchovávání mrtvých požadavky na dočasné úložné prostory, chladírny atd.

Vysoká četnost (100 a více ztrát na lidských životech) při závažné havárii předpokládá improvizovaná dočasná uložení zemřelých s rozlišením na:

- **standardní** - v chladírnách pro zemřelé u provozovatelů pohřební služby, u provozovatele krematorií, u provozovatelů prosektur a patologických oddělení zdravotnických zařízení a speciálních pracovišť,
- **nestandardní** - ostatní, s ohledem na etický kodex opatření a opatření profylaktická.

Činnosti k mrtvým v oblasti zasažené havárií uzavírá akt vlastního pohřbení.

Podle obecných zásad piety pro veřejná pohřebiště se předpokládá uložení lidských pozůstatků do země nebo jejich kremace, přičemž je plně respektována z hlediska výběru pohřebiště vůle rodin obětí.

Nepřípustné je zřízení pohřebiště improvizací. Neveřejné pohřebiště definuje zákon o pohřbenictví a na hromadná úmrtí se nevztahuje.

Zvláštnímu režimu hromadného pohřbívání, v souladu s humanitárním právem, podléhají například oběti válečného konfliktu, útoku agresora apod.

*Ing. Tomáš HENDRYCH,
foto archiv redakce*

Projekt EGERIS

Krizové řízení, plánování a podpora rozhodování při řešení emergentních situací - zněl podtitul setkání odborníků z Čech, Slovenska, Francie, Itálie, Belgie a dalších zemí, kteří si vyměnili zkušenosti a vzájemně se informovali o předcházení a zmiřování následků škod například při povodních, požárech, zemětřeseních a průmyslových haváriích. Součástí 5. rámcového programu Evropského společenství pro výzkum, technologický vývoj a demonstrační aktivity je projekt EGERIS, který byl zahájen v září 2001 a který poskytl podporu složkám civilní ochrany a státním a regionálním orgánům, podílejícím se na krizovém řízení prostřednictvím použití moderních informačních a komunikačních technologií.

■ Komu a jak má EGERIS pomoci?

Výsledky projektu jsou určeny především pro dispečinky, které přijímají tíšňová hlášení, centra, řídicí a koordinující záchranné akce, zasahující jednotky v terénu, ale i ministerstva, bezpečnostní rady krajských úřadů a instituce, poskytující informace, jako například hydrometeorologické ústavy a další.

Nasazení moderní informační technologie pomáhá při rozhodování a komunikaci zúčastněných, při koordinaci jednotlivých operací v průběhu mimořádných událostí, a to v řídicích střediscích i v terénu. Velkou roli hraje časový faktor - záchranné akce a vyřešení úkolů při zásazích se značně zrychlí. Při rozsáhlých katastrofách je možné propojit záchranné systémy i několika evropských zemí.

■ Výsledky provozních zkoušek

Byly zvoleny tři lokality s odlišnými typy mimořádných událostí. V jižní Francii se letos v červenci uskutečnila provozní zkouška v rámci cvičného zásahu hasičů při likvidaci lesního požáru, systém

Rizika přírodních a průmyslových katastrof si naše společnost začíná stále více uvědomovat a nutí odpovědné orgány zabývat se zajištěním co nejdokonalejší ochrany proti možnému nebezpečí. Touto problematikou se zabývala také konference konsorcia EGERIS pod názvem Bezpečnost pro občany – Bezpečnost pro Evropu. Konala se 25. září 2003 v sále PANORAMA Kongresového centra Praha pod záštitou ministra vnitra Mgr. Stanislava Grosse.

EGERIS byl testován v červenci také v Itálii v souvislosti s makroseismickými měřeními a činnostmi při bezpečnostní analýze a česká provozní zkouška proběhla v Ostravě. Za využití archivních materiálů byla zde simulována povodeň z července roku 1997 a při její likvidaci byl aplikován systém EGERIS. Kromě nedostatečného školení lidí obsahovalo hodnocení všech testovacích akcí kladná hlediska pokud jde o úspory a efektivnější nasazení sil a prostředků, včasnéjší varování a informování ohroženého obyvatelstva, lepší analýzy opatření během fáze vyhodnocování, rychlejší a přesnější přenos informací, rychlejší a správnější rozhodování, rychlejší a účinnější zásahy.

Důraz byl kladen také na nebezpečí kombinace rizik, zvláště pak rizik přírodních i technologických, například únik toxických látek z chemických provozů při povodních a šířící se epidemie infekčních chorob ze záplavové vody.

Celkové vyhodnocení nebylo dosud zpracováno, veškeré informace budou po uzavření projektu zveřejněny na www.mediumsoft.cz/egeris

por. Mgr. Zuzana CIKHARTOVÁ

Koncepce přípravy krizového managementu

Koncepce vzdělávání

Bezpečnostní rada státu svým usnesením č. 211 z 25. října 2001 schválila „Koncepci vzdělávání v oblasti krizového řízení“ (dále jen koncepce). Podle ní mělo Ministerstvo vnitra ve spolupráci s Ministerstvem obrany a Správou státních hmotných rezerv, za účelem sjednocení vysokoškolského vzdělávání v oblasti krizového řízení, do 31. prosince 2002 zpracovat „Ověřovací studijní program pro odbornou způsobilost v oblasti krizového řízení určeného pro vysokoškolské studium“. K vydání tohoto materiálu dosud nedošlo. Zřejmě celá záležitost je složitější, než se původně předpokládalo. K překonání potíží bychom rádi přispěli několika kritickými připomínkami ke zmíněné koncepci.

Meritorní stanovisko, zakotvené v koncepci, totiž nevytvářet nový vysokoškolský studijní obor „krizové řízení“, nýbrž pokračovat v rámci studijních programů a oborů ve vybavování absolventů znalostmi krizového řízení pro využití v různých oborech, považujeme pouze za parciální přístup k zabezpečení přípravy krizového managementu. A to z následujících důvodů.

Především jsme toho názoru, že všechna koncepční řešení v oblasti krizového řízení musí nutně vycházet z objektivního teoretického základu, spočívajícího v pojetí krizového řízení jako autonomní vědní disciplíny (definování jejího přesného názvu zůstává zatím otevřenou otázkou). Jedině tak lze účinně čelit přetrvávajícím sklonům k improvizacím, praktikismu, k roztržitosti iniciativních aktivit a slabinám v přijímané legislativě. Rozpracování této vědní disciplíny, její kvalifikovaná praktická aplikace a další rozvoj se mohou stát záležitostí jediné vysokoškolsky vzdělaných odborných pracovníků, připravovaných v samostatném studijním oboru. Prostě jako ostatní vědní disciplíny i krizové řízení musí disponovat erudovanými odborníky.

Zmíněná koncepce rozděluje osoby, působící v oblasti krizového řízení, logicky do tří kategorií: a) Osoby, které mají oprávnění rozhodovat nebo se podílet na rozhodování, tj. osoby jmenované nebo volené do funkcí s rozhodovací pravomocí

Konečné dořešení vzdělávání pracovníků v oblasti krizového řízení znovu markantně připomněly povodně v roce 2002. Nehledě na jistý pozitivní posun, který nastal po povodních v letech 1997-1998, katastrofální následky loňských povodní opět odhalily přetrvávající slabiny v teoretické, odborné a praktické připravenosti krizového managementu na všech úrovních veřejné správy a podnikatelské sféry.

a tudíž i právní zodpovědnosti na všech stupních veřejné správy. U těchto osob jsou však z problematiky krizového řízení požadovány pouze základní znalosti.

b) Osoby, které jsou členy pracovních orgánů krizového řízení (bezpečnostních rad a krizových štábů), ale nejsou profesionálními pracovníky krizového řízení. U nich se vyžadují základní znalosti, doplněné znalostmi současného stavu, získané formou doškolení.

c) Osoby, které vykonávají činnost v oblasti krizového řízení jako svou odbornou profesi, tj. odborní pracovníci krizového řízení na jednotlivých stupních veřejné správy, v základních složkách IZS, v ČNB a v podnicích. U těchto pracovníků se vyžadují základní a odborné znalosti z oblasti krizového řízení.

Pravomoc, odpovědnost a vzdělání

Z této kategorizace je patrná závažná asymetrie mezi pravomocí a zodpovědností na straně jedné a vzděláním na straně druhé. Nejnižší vzdělání je požadováno právě od osob s rozhodovací pravomocí. Na této skutečnosti se zřejmě nedá věcně nic změnit. V důsledku toho tyto veřejné správní pracovníci, mají-li obstat při přípravách na krizové situace a jejich řešení, budou nutně závislí na poradenské činnosti profesionálních odborníků, komplexně orientovaných v problematice krizového řízení. Obdobně bude na nich závislá i úroveň činnosti krizových orgánů (funkce tajemníků bezpečnostních rad a krizových štábů). Poměrně vážně tato kategorizace stanovuje znalostní požadavky u skupin b) a c).

Domníváme se, že koncepci navrhovaný přístup k vysokoškolskému vzdělávání profesionálních odborníků pro oblast krizového řízení, nehledě na jistou improvizaci, má některé slabiny, které mohou mít za následek, že jejich příprava nebude zabezpečena na požadované úrovni. Na studijních programech vysokých škol, které se již dnes zabývají problematikou krizového řízení, je patrná značná předmětová a obsahová různorodost. Je to logicky dáno zaměřením, specifikou, podmínkami, potřebami a dispozicemi každé z nich, vyúsťujících do snahy orientovat výuku krizového řízení na znalosti a dovednosti, které jsou blízké nebo souvisejí s jejich profilujícími předměty. Je otázkou, do kdy a do jaké míry za stávající situace se Ministerstvu vnitra ve spolupráci s Ministerstvem obrany a Správou státních hmotných rezerv (ve smyslu zodpovědnosti stanovené kon-

cepce) podaří tuto tendenci omezit. Proto se obáváme, že tento přístup vygeneruje absolventy, kteří budou v daném oboru schopni pouze participovat na krizovém řízení v omezeném rozsahu. Což samozřejmě není v rozporu s diferencovaným přístupem k vysokoškolskému vzdělávání v oblasti krizového řízení. Avšak s přihlédnutím ke shora uvedeným skutečnostem jej uspokojivě neřeší.

Máme za to, že rozsah znalostí a dovedností univerzálního profesionálního odborníka pro krizové řízení je tak široký, multidisciplinární a náročný, že může být v potřebné míře zabezpečen pouze diferencovaně pojatým bakalářským, magisterským a doktorantským studijním programem, postihujícím ve vnitřní souvislosti, návaznosti a vyváženosti všeobecně vzdělávací, společenskovední, přírodovědní a přirozeně především odbornou problematiku. To samozřejmě předpokládá rozpracování profesní části profilu absolventů uvedeného studia s přihlédnutím k jejich předpokládanému kariéernímu postupu.

Příprava krizových managerů

Jsme si vědomi toho, že námi navrhované pojetí studijních programů pro přípravu krizových managerů, vzhledem k mimořádnému rozsahu požadovaných teoretických znalostí a jejich aplikace do praktických poznatků a dovedností, si vyžádá uplatnění některých specifických přístupů k formám a metodám vzdělávání. Půjde především o velmi účelové vymezení nezbytného rozsahu znalostí z humanitárních a přírodovědních disciplín, širokého uplatnění e-learningu zejména v oblasti právního vzdělávání, hospitací a exkurzí v objektech potenciálních vznikem mimořádných událostí, u složek IZS a v orgánech krizového řízení. Důraz bude nutně položit na využívání trenérů pro řešení aktuálních mimořádných událostí, jakož i na přípravu her a cvičení řešících pravděpodobně krizové situace.

Spolupráce jednotlivých resortů

Úspěšné dořešení koncepce vzdělávání pracovníků v oblasti krizového řízení je samozřejmě možné jediné v gesci Ministerstva vnitra-generálního ředitelství HZS ČR v součinnosti se zainteresovanými resorty, institucemi a participujícími vysokými školami. Při její realizaci bohužel nelze vyloučit tendence k prosazování a uplatňování skupinových či dokonce rezortních zájmů. Pokud by se jim nepodařilo včas v patřičné míře předejít, mělo by to na finální úsilí uvedených řešitelů zcela určitě nežádoucí důsledky.

**doc. Ing. Ivan MAŠEK, CSc.,
doc. Ing. Miloš ZEMAN, CSc.,
foto archiv redakce**

(Pozn. redakce: Výše uvedený článek nevyjadřuje oficiální stanovisko meziresortní pracovní skupiny pro vzdělávání v krizovém řízení.)

Monitorovací informační systém MONIS

„www.monis.cz“ pokrývá jednu z rozhodujících oblastí dané problematiky, tj. monitorování v tom nejširším možném smyslu a vzhledem k jeho zaměření na veřejnou správu a také na občana, je plánováno začlenění a provoz systému v rámci struktury Portálu veřejné správy (PVS) v gesci Ministerstva informací (MI).

Původně byl systém **MONIS** (**MON**itorovací **IN**formační **S**ystém) realizován na základě zajištění monitorování infrastruktury ČR a byl provozován pro Národní koordinační středisko Y2K při Úřadu pro státní informační systém. Přejít na rok 2000 proběhl bez větších obtíží, nedošlo k žádnému vážnému narušení systémů, jejichž vyřazení by oslabilo či paralyzovalo základní funkce státu. Idea systému, která umožňuje monitorovat infrastrukturu státu, se však ukázala nejen jako správná, ale přímo nezbytná a nutná. Tuto potřebu vnímáme nejen v kontextu stávajících hrozeb, ale stále intenzivněji v souvislosti s novými hrozbami, především v souvislosti s hrozbou světového terorismu. Terorismu, který z lokálních rozměrů přerostl v globální a je schopný zaútočit na jakémkoli místě naší planety.

Portál veřejné správy

Portál veřejné správy je budován na základě mnohostranné meziresortní spolupráce. Ustanovuje se pracovní skupina, složená ze zástupců jednotlivých resortů a samosprávy na úrovni odborných pracovníků informačního a znalostního managementu.

Ve spolupráci s ostatními resorty se zpracovává katalog životních situací, jenž obsahuje návody postupů při řešení jednotlivých událostí, vyžadujících komunikaci veřejnosti s veřejnou správou. Úvodní etapa projektu byla rovněž zaměřena na průzkum a analýzu informačních potřeb ve veřejné správě. V současné době je ve spolupráci s Českým statisticko-

kým úřadem vytvářen adresář úřadů veřejné správy a jsou řešeny principy jeho stálé aktualizace. Zajišťuje se technická realizace projektu a dopracovávají se chybějící legislativní dokumenty.

Portál veřejné správy má za cíl jednak umožnit občanům elektronický styk s veřejnou správou a poskytovat občanům autorizované a kompletní informace, ale zároveň poskytnout a vzájemně sdílet informace, vědomosti, znalosti a postupy v rámci veřejné správy samotné. Provozování služeb MONIS v gesci MI a v rámci portálu veřejné správy umožní poskytnout sjednocující platformu pro:

- monitoring jednotlivých vrstev infrastruktury státu,
- zpracování a analýzu sebraných informací, včetně vyrozumění o mimořádných stavech,
- prezentaci autorizovaných informací orgánům veřejné správy, subjektům infrastruktury i veřejnosti,
- podpůrné služby pro usnadnění meziresortní koordinace a komunikace s veřejností s ohledem na mimořádné situace.

Struktura systému

Systém MONIS je rozdělen na veřejnou a neveřejnou část. Přístup do neveřejné části je řízen prostřednictvím přidělených účtů. Systém nevyžaduje na straně uživatelů žádné další investice, podmínkou je pouze připojení k síti Internet s přístupovou rychlostí obvyklou pro běžnou práci. MONIS je navržen a budován jako modulární systém. Jednotlivé moduly poskytují uživatelům specifické služby:

- Jeden z prvních stěžejních modulů – EPOZ – slouží k monitoringu požadavků na zdroje během krizových stavů, například během povodní.
- **Evidenze požadavků na zdroje** – EPOZ – organizovaný a plynulý sběr informací a požadavků na zdroje v krizových situacích patří k základním předpokladům úspěšného zvládnutí krizových stavů jak na místní, tak i na krajské nebo celostátní úrovni. Na základě usne-

Povinnost vytvářet a spravovat portál veřejné správy jako informační systém, vytvořený a provozovaný se záměrem usnadnit veřejnosti dálkový přístup k potřebným informacím z veřejné správy, ukládá Ministerstvu informatiky zákon č. 365/2000 Sb., o informačních systémech veřejné správy a o změně některých dalších zákonů, ve znění zákona č. 517/2002 Sb.

sení vlády č. 345 ze dne 7. dubna 2003 byla přijata metodika pro sběr těchto požadavků a současně bylo rozhodnuto vytvořit informační podporu pro tyto činnosti. Správa státních hmotných rezerv byla vládou pověřena k zabezpečení aplikace, která umožní elektronický sběr požadavků na věcné zdroje k řešení krizových situací. Nástroj je v současné době vyvíjen a jeho zkušební provoz se předpokládá na podzim tohoto roku. Řešení během krizové situace bude vypadat následovně – pracovník krizového štábu na jakékoli úrovni řeší požadavky na zdroje ve své působnosti, pokud zdroje nestačí, obrací se prostřednictvím nástroje EPOZ se svým požadavkem na vyšší územně správní celek.

- **Všeobecná pomoc** – aplikace využívaná především během krizových stavů. Ze zkušenosti, například z loňských povodní, víme, že v těchto vypjatých situacích je lidská solidarita ohromující a mnoho jednotlivců i podniků nabízí své „zdroje“ k řešení krizových situací. Bohužel tyto zdroje jsou nabízeny chaoticky, nesystémově, nestrukturovaně, na mnoha místech a v důsledku ne příliš efektivně. Proto vznikla aplikace Všeobecná pomoc, která slouží občanům a organizacím k zadávání nabídek všeobecné/humanitární pomoci v případě krizových stavů. Jejím úkolem je poskytnout centrální databázi alternativních zdrojů pomoci od fyzických osob, tříděnou podle číselniku nezbytných dodávek. Nabídky lze zadávat prostřednictvím počítače a internetového prohlížeče, ale také pomocí telefonu operačního střediska. Provoz služby je koordinován s masmédií.

- **Mapové podklady SMC** – Státní mapové centrum je soustava služeb, která jednoduchým způsobem zpřístupňuje státní mapová díla a další prostorová data uživatelům a jejich informačním systémům. SMC je připraveno pro poskytování mapových podkladů portálu veřejné správy. Postupně bude možné vyvolat mapové okno ze všech definovaných aplikací a služeb systému MONIS a PVS a to prostřednictvím standardizovaného rozhraní Digitální geoinformační knihovny.
- **Dotazníky** – služba, která umožňuje na vyžádání operativně a efektivně provádět jednorázová či periodická šetření prostřednictvím konfigurovatelných formulářů. Formuláře jsou centrálně vytvářeny a spravovány sběrným orgánem. Výstupy systému slouží jak pro operativní a názorné informování zodpovědných orgánů veřejné správy i zahraničních kontaktních míst, tak pro včasnou detekci případných problémů většího rozsahu a zahájení patřičných nápravných akcí. Je možno operativně sledovat stav energetiky, dodávek tepla, vody a plynu, stav klíčových zdravotnických zařízení, hlavních zásobovacích uzlů a podobně, a tyto informace jednoduše předávat na příslušná místa.
- **Informace o povodňové aktivitě** – služba, poskytující aktuální informace o stavu povodňové aktivity (v součas-

né době v pilotním provozu pro Povodí Moravy). Při překročení určitého stupně povodňové aktivity mohou být automaticky vyrozuměny příslušné osoby. Po dohodě s Českým hydrometeorologickým ústavem budou zpřístupněny další autorizované informace.

- **AB353** – podpora klasifikace subjektů podle nebezpečných látek dle zákona o prevenci závažných havárií (č. 353/1999 Sb. - monitoring zdrojů rizik), způsobených vybranými nebezpečnými chemickými látkami a chemickými přípravky. Pracovníci podniků i Krajských úřadů si s jeho pomocí mohou vytvořit či ověřit podklady pro zařazení do příslušné kategorie.

- **Hlášení o vzniku závažné havárie** – služba pro zpracování hlášení o vzniku závažné havárie ve smyslu vyhlášky č. 7/2000 Sb., kterou se stanoví rozsah a způsob zpracování hlášení o závažné havárii a konečné zprávy o vzniku a následcích závažné havárie. Umožňuje monitorovat závažné havárie ve státní infrastruktuře a poskytovat o nich médiím, občanům a organizacím autorizované informace.

- **EMOFF** – balíček služeb pro monitoring státní infrastruktury umožňující zaznamenávat zvláštní události, poskytnout podporu pro řešení událostí prostřednictvím předem definovaných postupů, evidovaných zdrojů, osob a or-

ganizací. Manuály řešení situací pro orgány veřejné správy, podniky, veřejnost.

- **Podpůrné služby** – systém obsahuje řadu podpůrných služeb jako je Diskuse – služba, umožňující veřejné vystavení jakéhokoli dokumentu v jakémkoli formátu s vazbou na diskusní fórum, probíhající dle pravidel řízené diskuse; Inforum – poskytuje uživatelům komunikační prostor pro operativní zadávání a především soustředění všech důležitých informací na jednom místě, sdílení informací o vývoji situace, dohledávání historie, včetně možnosti jejich autorizovaného zveřejnění pro potřeby sdělovacích prostředků i široké veřejnosti s možností automatizovaného vyrozumění; **Terminologické slovníky; Zdroje rizik, Nové územně-správní členění, ...**

MONIS je flexibilním systémem s potenciálem rozvoje dalších služeb dle potřeb uživatelů a měnících se vnějších podmínek. K jeho doplňování bude sloužit i účast jeho tvůrců v mezinárodním výzkumném programu Evropské unie pro ochranu kritické infrastruktury.

Pro zjištění aktuálních potřeb uživatelů a naopak možnosti sdílet své informace, bude využit modul Dotazníky. Nyní je připravován seznam potenciálních uživatelů, kteří budou v této souvislosti osloveni.

Ing. Tomáš SEKERA

Výpadek energetické sítě v Ontáriu

Ve čtvrtek 14. srpna 2003 v 16.11 hodin došlo na převážné většině území nejlidnatější kanadské provincie Ontario, podobně jako ve značné části severovýchodních USA, ke zhroutení energetické soustavy a zastavení dodávek elektrické energie – jednalo se o největší výpadek elektrické energie na severoamerickém kontinentu v historii, který postihl kolem 50 milionů osob. V Ontariu zůstalo bez proudu přes 11 milionů osob (tzn. přes 1/3 obyvatel Kanady) a výpadek postihl m.j. hlavní město Kanady Ottawa a největší kanadské město Toronto. Elektrickou energii měli pouze obyvatelé málo obydlených severních území provincie.

Dodávky proudu začaly být obnovovány až po několika hodinách. První

část Ottawy „svítila“ po zhruba pěti hodinách, celé hlavní město mělo elektrickou energii – v omezeném množství – teprve po neuvěřitelných 31 hodinách v pátek 15. srpna pozdě večer.

Během postupného nabíhání ontarijských elektráren a jejich připojování k rozvodné síti se dodávky energie postupně zvyšovaly, ale normálního stavu, tedy plného zabezpečení potřeb odběratelů, bylo dosaženo teprve po deseti dnech, v neděli 24. srpna 2003 večer.

Premiér ontarijské provinční vlády E. Eves vyhlásil 15. srpna 2003 v provincii stav nouze, který byl odvolán po osmi dnech, v pátek 22. srpna 2003 večer.

Dne 20. srpna 2003 zahájila prvním zasedáním v Detroitu práci společná kanadsko-americká vládní vyšetřovací ko-

Po výpadku dodávek elektrické energie v převážné části kanadské provincie Ontario dne 14. srpna 2003 byly teprve v neděli 24. srpna 2003 večer, tzn. po deseti dnech, obnoveny dodávky elektrické energie v plném rozsahu. V současné době pokračují diskuse o příčinách a následcích, včetně sčítání škod, a analytici hodnotí politické dopady energetické krize.

mise, která má vyšetřit příčiny srpnové krize a navrhnout opatření k předcházení podobným situacím v budoucnosti. Vyšetřování má trvat několik měsíců.

Zvláštní komise Úřadu pro ochranu rozhodující infrastruktury a pro nouzovou připravenost kanadské federální vlády (který spadá pod ministerstvo národní obrany) zpracovala zprávu o reakcích a výkonech jednotlivých složek a mechanismů při překonávání krize a o celkovém působení federálního krizového štábu a fungování systému civilního nouzového plánování. Zpráva by měla být předložena vládě během čtyř týdnů.

Dopady

Situace ve městech byla taková, jaká může být tam, kde prakticky vše s vy-

jímkou silniční dopravy (benzin, nafta) a části topení (plyn – tam, kde je zaveden) funguje na elektřinu.

Vzhledem k tomu, že k výpadku došlo během odpolední dopravní špičky, během několika minut po zhasnutí dopravních semaforů byly ulice neprodyšně ucpány tisíce vozidel. Dopravní policie byla prakticky neviditelná – dopravní kolaps se dařilo postupně řešit především díky dobrovolníkům z řad občanů, kteří se ujali řízení dopravy na velkých křižovatkách (bylo to viditelné především v Torontu). Projíždějící policisté je od této aktivity občas odrazovali, v některých případech z křižovatek odvedli – aniž by je zastoupili. Pokud se jedná o městskou dopravu, autobusy jezdily, dokud jim nedošlo palivo – v depech ani jinde bez proudu nefungovala benzinová čerpadla (během několika dní po výpadku energie – údajně shodou okolností – zdražil benzin v Ontariu o 10 – 20 %). Tramvaje v Torontu pochopitelně stály, stejně jako metro, které nemá nouzové osvětlení v tunelech, ani náhradní zdroj pro dojetí do stanice ve vlacích. Po několika desítkách minut (v některých případech po několika hodinách) byli cestující evakuováni posádkami vlaků s baterkami k nejbližším východům, přičemž někdy museli přelézat dvoumetrové ploty, protože nebyly k dispozici příslušné klíče. Vlaky nejezdily.

Samostatnou kapitolou byla letecká doprava. Po zastavení provozu důležitých letišť, především v Torontu a Ottawě, tam uvízly tisíce cestujících, podobně jako na dalších letištích v Kanadě, kam byla řada letů přesměrována. Největší kanadský letecký dopravce, Air Canada, shodou okolností k 15. srpnu propustil přibližně 800 zaměstnanců, čímž se situace na letištích dále zkomplikovala. Navíc, během postupné normalizace se 19. srpna po napadení virem zhroutil počítačový systém společnosti.

Po výpadku dodávek elektrické energie bylo přerušeno telefonické spojení na pevných linkách i u většiny operátorů mobilních telefonů. Po přechodu na náhradní zdroje energie bylo telefonické spojení (pevné i mobilní) postupně obnovováno a od soboty 16. srpna 2003 v podstatě fungovalo normálně.

Bez spojení byla v prvních hodinách krize i část policistů – někteří byli vybavení jen mobilními telefony, jiným vysílačky (přenosné nebo z aut) fungovaly, ale jiná situace byla v okresech a na velitelstvích, kde to bez proudu nešlo.

Banky, obchody a restaurace byly většinou minimálně dva dny zavřené, bankomaty pochopitelně nečinné. V zemi, kde naprostá většina obyvatel platí prostřednictvím kreditních nebo debetních karet a nenosí s sebou hotovost, to znamenalo odříznutí od zdrojů čehokoliv. Naprostá většina větších obchodů nebyla schopna bez elektronických pokladen a čteček čárových kódů fungovat.

Úředníci všech úrovní – od federální po municipální – byli v pátek

15. srpna 2003 ráno vyzváni, aby nechodili do práce; stejné výzvy byly opakovány až do středy 20. srpna včetně. Z federálních ministerstev fungovala jen ta, která jsou umístěna (v rámci tzv. National Capital Region) ve městě Gatineau na québeckém břehu řeky Ottawa.

Během prvních hodin bez proudu musely záchranné služby mnohokrát zasahovat, především při vyprošťování lidí z výtahů a hašení požárů, způsobených svíčkami.

Problémem, který po kolapsu energetické soustavy postihl prakticky všechny majitele záložních agregátů, byla nedostupnost paliva – zásoby byly ve většině případů nedostatečné a čerpací stanice nefungovaly. V důsledku to znamenalo, že i tam, kde byly spuštěny náhradní zdroje, se tyto agregáty většinou během 2–6 hodin zastavily.

Nejlépe se s krizí vyrovnaly nemocnice, které po spuštění náhradních zdrojů fungovaly v podstatě normálně (odloženy byly pouze plánované operace) a média, která fungovala s použitím náhradních zdrojů, operativně přesunula svá centra do provincií s proudem, v nichž také zajistila tisk deníků.

■ Pomalá normalizace

Obnovování dodávek elektrické energie probíhalo velmi pomalu, například hlavní město Ottawa bylo opět celé pod proudem teprve po asi 31 hodinách. Přes úsporná opatření, která byla relativně disciplinovaně dodržována, byly ještě pět dní po výpadku dodávky elektrické energie na úrovni 70 % potřeb.

■ Ekonomické aspekty

Celkové ztráty v souvislosti s výpadkem a pomalým obnovováním dodávek elektrické energie teprve budou muset být vyčísleny. V současné době se hovoří o 2 miliardách kanadských dolarů (tzn. asi 40 mld. korun), ale toto číslo zcela jistě není konečné. Nejedná se jen

o přímé ztráty v důsledku ztráty energie, ale i výrobní ztráty, způsobené polovičným výkonem během pěti pracovních dnů, kdy podniky dostávaly, resp. byly žádány o spotřebu 50 % normální spotřeby energie, a ztráty, způsobené znehodnocením zboží, především potravin, v důsledku nefunkčnosti mrazicích a chladicích zařízení. Řada podnikatelů bude také požadovat po provinční vládě kompenzace za ušlý zisk.

Obecně se opět potvrdilo pozorování psychologů, že kritická situace, netrvá-li příliš dlouho, povzbuzuje spíše pozitivní emoce a posiluje lidskou solidaritu a ochotu vzájemně si pomáhat. V Ottawě i Torontu to bylo viditelné v chování a reakcích lidí na ulicích i v uzavřených objektech a zejména výrazně na chování řidičů.

***Poznámka redakce.** Názory našich odborníků na vznik této situace se liší. Zatímco jedna skupina odborníků vznik tak rozsáhlého výpadku dodávky elektrické energie v podmínkách České republiky nepřipouští, jejich oponenti jej naopak nevylučují. Jak tedy postupovat? Především je potřeba si uvědomit, že ona samozřejmost, s jakou otočíme knoflíkem vypínače, abychom uvedli do chodu příslušné elektrické či jiné zařízení, někdy fungovat nemusí.*

Moderní společnost má vysoký technický standard. Výpadek dodávky jednoho druhu energie má zpravidla za následek nejen výpadky v dodávkách energií jiných, ale i nefunkčnost řady životně důležitých zařízení či služeb.

Hledání alternativních zdrojů energie, ale i alternativ v zajištění základních potřeb pro život společnosti proto nabývá stále více na významu.

Zpracováno podle zahraničních materiálů, foto archiv redakce

Ochrana obyvatelstva a východní Evropa

Bezpečnostně-politická situace a rizika

Téměř všechny země bývalého východního bloku poměrně zásadně přehodnotily ve druhé polovině devadesátých let minulého století a počátkem tohoto století svoji bezpečnostně-politickou situaci, což se projevilo vydáním a schválením příslušných parlamentních nebo vládních dokumentů – „bezpečnostních strategií“, které deklarují současnou bezpečnostně-politickou situaci ve světě a v Evropě, její dopad na danou zemi, bezpečnostní rizika, východiska a opatření, jak jim čelit.

Většina zemí (kromě Ruské federace, Ukrajiny a Běloruska) jednoznačně vylučuje vznik celoevropského nebo celosvětového ozbrojeného konfliktu v dohledném časovém období, který by je postihl. Riziko takového konfliktu považují za velmi málo pravděpodobné a předvídatelné. Jako zásadní garanci před vnějším vojenským nebezpečím považují svoje členství, případně směřování do NATO, Evropské unie a dalších euroatlantických struktur. To i přes skutečnost, že potencionální riziko vzniku, eventuálně rozšíření válečného konfliktu, se nachází v jejich blízkosti (Balkán, Střední východ).

Poněkud jiná situace je v Rusku, na Ukrajině a v Bělorusku. Rusko, jako územně největší země a nástupnický stát bývalé tzv. supervelmoci (SSSR), vnímá bezpečnostní situaci ve světě jinak a má i odlišné zájmy a ambice. Ukrajina má snahu o sblížení se západem v řadě oblastí, ale na druhou stranu, vzhledem ke své poloze a historii, nechce zásadně změnu dobrých vztahů s Ruskem. Nejsložitější je situace v Bělorusku, které odmítá těsnější vztahy se západem, spatřuje v NATO a jeho rozšiřování na východ i nadále nebezpečí a usiluje o větší integraci (zatím bez úspěchu) s Ruskem.

Vzhledem k uvedené změně bezpečnostně-politické situace ve světě a zejména v Evropě a přes odlišné chápání ze strany některých zemí bývalého Sovětského svazu, nespočívá těžiště rizik v současné době ve vojenské oblasti, ale především v nevojenské oblasti. Většina těchto zemí akceptuje, považuje za závažná a připravuje se na obdobná rizika, jako západoevropské státy. Jedná se především o:

- přírodní katastrofy,
- antropogenní katastrofy,
- narušování životního prostředí v důsledku lidské činnosti,

Proces transformace civilní ochrany (obran) v postkomunistických zemích, nastartovaný po roce 1990, se v některých z nich výrazně urychlil v samém závěru dvacátého a počátkem nového století. To souvisí především se začleňováním do NATO, se snahou o členství v Evropské unii a s účastí při nejrůznějších akcích v rámci mezinárodních humanitárních aktivit OSN i dalších organizací na nejrůznějších částech světa.

- masová migrace,
- terorismus a extremismus všeho druhu,
- obchod s drogami,
- ilegální tranzit nebezpečných látek,
- snahy o pololegální skladování radioaktivních látek na svém území,
- organizovaný zločin.

Struktura ochrany obyvatelstva

Pojem ochrana obyvatelstva není ve všech těchto státech přesně vymezen. Jeho struktura je zřejmá především v Rusku, Polsku, Slovensku, Maďarsku a Slovinsku, i když ne všude je legislativně přesně vymezena. Tento pojem zahrnuje, jako ve většině západoevropských států, tři druhy „nestandardních situací“, a sice každodenní události, katastrofy a nouzové situace a ozbrojený konflikt a k nim přiřazené tři oblasti činnosti – zábranu škod, ochranu obyvatelstva a civilní ochranu. Pouze v případě Ruska je souhrnný pojem ochrana obyvatelstva nahrazen pojmem civilní ochrana a v případě katastrof a nouzových situací je oblast činnosti ochrana před katastrofami nahrazena ochranou obyvatelstva a oblast činnosti v případě války civilní ochrana nahrazena civilní obranou. Takto strukturovat ochranu obyvatelstva lze i v Polsku a Maďarsku, přestože zákonné podklady pro toto rozdělení chybí. Naopak struktura a hierarchie těchto pojmů je legislativně precizovaná ve Slovinsku.

V zemích, kde transformace v oblasti ochrany obyvatelstva probíhala, nebo probíhá pomalu, jako jsou Ukrajina, Bělorusko a Bulharsko, nelze

jednoznačně vyjádřit, respektive definovat obsah a vzájemné vztahy pojmů ochrana obyvatelstva, civilní ochrana (obrana) a zábrana škod. Rovněž kompetence jednotlivých stupňů správního členění těchto zemí k různým činnostem v rámci ochrany obyvatelstva se překrývají nebo nejsou zcela zřetelné.

V průběhu postupné transformace byl téměř ve všech zemích vytvořen sdružený (integrován) systém zálohových složek, pokud možno při všech druzích událostí. Tyto systémy mají konkrétní, legislativně podloženou podobu. Jedná se o Jednotný systém ochrany proti katastrofám (Maďarsko), Systém ochrany před přírodními a jinými katastrofami (Slovinsko), Celostátní záchranný a hasičský systém (Polsko), Jednotný celostátní systém předcházení a likvidace mimořádných událostí (Rusko), Integrovaný záchranný systém (Slovinsko), Státní systém pro předcházení katastrofám a jejich likvidaci (Bělorusko) a Jednotný systém orgánů státní správy (Ukrajina).

Řídící struktury

V průběhu transformace byla celková odpovědnost za civilní ochranu (obranu) v některých státech dříve či později převedena z působnosti ministerstev obrany do působnosti ministerstev vnitra nebo obdobných resortů – Maďarsko, Slovensko, Polsko, pouze ve Slovinsku se příslušnost k resortu nezměnila.

V některých zemích bývalého Sovětského svazu vznikla nová ministerstva, mající odpovědnost za ochranu obyvatelstva jako celek – Ministerstvo

pro civilní obranu, mimořádné situace a likvidaci následků přírodních katastrof (Rusko), Ministerstvo pro mimořádné situace a ochranu obyvatelstva před následky černobylské katastrofy (Ukrajina) a Ministerstvo pro mimořádné situace (Bělorusko).

Poněkud neobvykle na evropské poměry byla řešena transformace v Bulharsku, kde došlo v roce 2001 k vytvoření Státního výboru pro civilní ochranu, do něhož byla převedena stávající organizace civilní ochrany z ministerstva obrany včetně výkonných složek. V nově vzniklých oblastech jsou oblastní ředitelství civilní ochrany, jako součástí tohoto výboru a tento výbor, resp. jeho předseda je podřízen vládě a Stálé komisi pro ochranu obyvatelstva při neštěstích, haváriích a katastrofách, v jejímž čele stojí premiér. Toto řešení poněkud připomíná anglosaský model, uplatňovaný zejména ve Spojených státech amerických (FEMA).

Do nově vzniklých ministerstev v Rusku, na Ukrajině a v Bělorusku byly převedeny z resortů vnitřní kompletní organizace státní požární ochrany v roce 2002 v Rusku, 2003 na Ukrajině a v Bělorusku již při jeho vzniku s tím, že ve všech třech státech zůstal zachován charakter služby (vnitřní služba ministerstva vnitřní).

Naopak v Polsku se integrovala civilní obrana do státní požární ochrany a řídicí orgán na úrovni státu na ministerstvu vnitřní nese název Hlavní velitelství státní požární ochrany a hlavní velitel je zároveň náčelníkem civilní obrany státu.

V Maďarsku, po určitých peripetiích, vzniklo jako ústřední orgán na ochranu před katastrofami Generální ředitelství ochrany před katastrofami ministerstva vnitřní, a to sloučením ředitelství civilní ochrany a ředitelství státního hasičského sboru. To je určitá analogie skandinávského modelu (Švédsko, Finsko, Norsko), kde požárníci tvoří „segment“ záchranné služby, která je pojata komplexně pro co nejširší spektrum negativních událostí, včetně humanitárních záležitostí.

Nově vytvořené řídicí struktury v Rusku a na Ukrajině zahrnují, mimo „civilních“ profesionálů a osob ve výkonu vnitřní služby, také vojenské osoby, a to jak z povolání, tak také vojáky prezenční služby, protože disponují poměrně rozsáhlým aparátem vojsk civilní obrany. V obou státech je ale tendence tyto struktury i výkonné složky postupně demilitarizovat.

Organizace

Společným znakem všech těchto států, kromě Slovinska a do určité míry i Maďarska, je celoplošná státní požární služba, tvořená profesionály ve služebním poměru, což ve vyspělých západních státech neexistuje. Pouze Slovinsko má jen asi 12 profesionálních

požárních sborů, které však mají charakter veřejné instituce.

Významnější podíl dobrovolných požárníků na pokrytí území z hlediska bezpečnosti, na nichž požární ochrana v západních zemích s výjimkou velkých měst spočívá, je na Slovensku, v Polsku a v Maďarsku; pouze ve Slovinsku tvoří dobrovolní požárníci rozhodující složku v boji s požáry. Naopak na Ukrajině, v Bělorusku a v Bulharsku dobrovolní požárníci prakticky neexistují.

V rámci nových resortů v Rusku, na Ukrajině, v Bělorusku a v Bulharsku byly vytvořeny smíšené záchrannářské jednotky různého zaměření jak na úrovni státu, tak na regionální, nebo místní úrovni, více či méně dobře vybavené z hlediska současných nároků a potřeb.

Celostátní záchranné jednotky vojenského charakteru (civilní obrany) existují v současné době pouze v Rusku, Bělorusku a na Ukrajině. Na Slovensku byly k 31. 12. 2002 tyto jednotky zrušeny a místo nich vytvořeny záchranné brigády zvláštního zaměření jako součást Hasičského a záchranného sboru Slovenské republiky.

Podíl veřejnoprávních, privátních a jiných nestátních organizací na plnění úkolů v rámci ochrany obyvatelstva je ve většině zemí, tak jak je to běžné ve vyspělých západních státech, až na výjimky (Polsko, Maďarsko) minimální.

Převážná většina výkonných organizací a jednotek je tedy státních, řízených resorty vnitřní nebo resorty k tomu účelu vytvořenými (některé státy bývalého SSSR).

Téměř všechny země bývalého východního bloku mají ustaveny speciální jednotky pro nasazení v zahraničí, které jsou přednostně vybavovány nejmodernějším materiálem, dobře vycvičenými specialisty a logistickým zázemím; tyto jednotky jsou pravidelně nasazovány k humanitárním akcím, organizovaným mezinárodními organizacemi mimo území vlastního státu.

Legislativní základy

V převážné většině postkomunistických států došlo především v druhé polovině devadesátých let minulého století a počátkem tohoto století k přijetí celé řady zákonů, nově definujících civilní ochranu a zejména ochranu obyvatelstva před účinky přírodních a technogenních katastrof v období míru a před

negativními účinky industrializace jako celku. Postupně dochází k přizpůsobování legislativních dokumentů v této oblasti normám a standardům, obvyklým ve vyspělých státech a především v Evropské unii; to se výrazně projevuje ve státech, které usilují o členství v co možná nejbližší době.

Relativně nejdříve byl transformační proces v oblasti legislativy proveden ve Slovinsku a v Maďarsku, nejdéle trvá a se značnými obtížemi je prosazován především v Polsku, Bulharsku, Bělorusku a na Ukrajině.

Nejsložitější situace je v Polsku, kde pro použití civilní obrany v případě války platí zákon z roku 1967 a do současné doby, mimo vládních nařízení z roku 1991, žádný nový zákon tohoto druhu přijat nebyl. Obdobná situace je i v Bulharsku, kde byl zákon o civilní ochraně v posledním období třikrát předložen parlamentu ke schválení a vždy bez úspěchu.

Výrazně lepší je situace na úseku požární ochrany, kde byly ve všech zemích přijaty nové zákony, které jsou novelizovány a aktualizovány s ohledem na měnící se situaci.

Závěr

Situaci na úseku ochrany obyvatelstva v některých státech bývalého tzv. východního bloku lze generalizovat na základě znaků, společných pro všechny tyto státy, nebo pro jejich skupiny.

Ve všech zemích kromě Slovinska je celoplošný systém státní požární ochrany s příslušníky z velké většiny ve služebním poměru, což ve vyspělých západních státech prakticky neexistuje. Odpovědnost měst a obcí za zabezpečování požární ochrany na vlastním území svými profesionály a dobrovolníky, tak jak je ve světě běžné, de facto neexistuje.

Sdružené jednotky, nově vytvářené k záchrane a ochraně před katastrofami, jsou také v kompetenci států a ne nižších správních úrovní nebo samospráv. Podíl ostatních „nestátních“ organizací nejrůznějšího zaměření na záchrannářské a jiné činnosti v oblasti ochrany obyvatelstva je minimální kromě Slovinska, které se nejvíce přibližuje západním státům.

Téměř ve všech zemích přetrvává organizace civilní ochrany (obrány) na územním a výrobním principu, předurčená, mimo jiné, pro období války (určitý druh miličního systému), v některých zemích bývalého SSSR doplněná o vojenské útvary a jednotky. V souladu s legislativou lze tyto organizace a vojenské jednotky použít i v době míru při velkých přírodních a antropogenních katastrofách.

Pro kandidátské země, usilující o vstup do EU, je prvořadým úkolem sladění legislativy v oblasti ochrany obyvatelstva.

*Ing. Bohumil ŠILHÁNEK,
foto archiv autora*

Summary

Fire safety equipment

While right operating, fire safety equipment effectively protect both lives and health of people, and property. These devices can signal a fire, limit of fire spread and facilitate escape of people from endangered space. p. 4

Crises management in health service

Crises management in health service – there is an urgent topic. Providers of health service and state administration have to be able to ensure essential health care even in case of disaster or crisis. p. 6

Water for Znojmo 2003

Emergency supply with drinking water for inhabited area stricken by contamination caused by infection disease – that was the theme of a simulation exercise held in October in Znojmo, South Moravia. The exercise involved representatives of certain state authorities and basic elements of Integrated Rescue System. p. 9

Civil protection with NATO dealt in Baku

In September 2003 the CPC NATO arranged a workshop on threaten of NBC weapons in Baku, capitol of Azerbaidzhan. This meeting hosted a wide spectrum of representatives from 29 countries – NATO members, PfP countries, and also Israel and Jordan. p. 12

Flood protection in Prague

In 1992 the Prague Council of Representatives established the SEZAM company to provide technical services. Since 1999 this company has administered also flood equipment, their storage and maintenance. p. 14

Emergency management workshop

In September 2003 MI, General Directorate of Czech Fire Rescue Service arranged an emergency management workshop for workers from Civil Service, Police and FRS officers

etc. Lectures were given by Canadian specialists from EMO Manitoba as a part of the bilateral Czech – Canadian CIDA project. p. 15

EGERIS project

In September 2003, the EGERIS consortium held an international conference on natural and industrial risks named Safety for citizens – Safety for Europe in Prague. This part of 5th frame program of EU for research, development and demonstration activities was focused on emergency management, emergency planning and support for decision making in emergencies. p. 19

Emergency management preparedness

Lessons from devastating last year's floods revealed weak spots in emergency management preparedness of all levels of public administration and business sphere not only in practice, but also in theory and expertise. Therefore the National Safety Council recently confirmed the Conception on emergency management education. p. 20

MONIS – Monitoring Information System

Newly established web-side www.monis.cz is an information server created for public use, intended to ease distant access to information from public administration area. p. 21

Protection of population and Eastern Europe

Transition of civil protection in certain post-communist countries was accelerated in the end of 20th century. It bears on incorporation of these countries into the NATO, the EU, and on participation in many events pertinent to the UN international humanitarian activities. p. 24

Feuersichere Anlage

Diese Anlagen stellen eine breite Anlagengruppe dar, von denen z.B. die Brandwarnung, der Fluchtweg von Personen beim Brand und die Beschränkung der Brandausbreitung abhängig sind. Ihnen muss deshalb eine entsprechende Aufmerksamkeit gewidmet werden. S. 4

Krisenleitung im Gesundheitswesen

Eines der dringenden Themen in letzter Zeit ist die Krisenleitung im Gesundheitswesen. Die Gesundheitsdienste und die zuständigen Verwaltungsbehörden müssen im Stande sein, bei ausserordentlichen Ereignissen und Krisensituationen, die notwendige Gesundheitsbetreuung zu gewährleisten. S. 6

Wasser für Znojmo (Znaim)

Im Oktober 2003 hat in der Region von Südmähren eine Simulationsübung zur Notversorgung mit Trinkwasser stattgefunden. An dieser Aktion haben die Krisentruppen der Stadt Znojmo (Znaim) und weitere Truppen des integrierten Rettungssystems teilgenommen. S. 9

Der Zivilschutz der NATO in Baku

Vom Komitee für den Zivilschutz der NATO wurde im September 2003 in der aserbaidzhanischen Hauptstadt Baku ein Seminar zum Thema "Bedrohung mit radiologischen, chemischen und biologischen Waffen" organisiert. An diesem Seminar nahmen die Vertreter der 29 NATO-Länder, der Partnerländer, sowie auch Vertreter aus Israel und Jordanien teil. S. 12

Der Hochwasserschutz in Prag

Durch einen Beschluss der Vertreter der Hauptstadt Prag ist im Jahre 1992 die Organisation "SEZAM" gegründet worden. Eine der Aufgaben ihrer Tätigkeit ist seit dem Jahre 1999 die Verwaltung, technischer Service, die Lagerung und weitere Massnahmen, die zur Sicherstellung der Gegenmassnahmen beim Hochwasser erforderlich sind. S. 14

Seminar zur Krisenleitung

Das Innenministerium – Generaldirektion des Feuerwehrrrettungskorps der Tschechischen Republik hat im September 2003 ein Fachseminar auf dem Gebiet der

Krisenleitung organisiert. Auf dieser Sitzung wurden die Aufgaben der Verwaltungsbehörden, der Angehörigen des Feuerwehrrrettungskorps der Tschechischen Republik und der Polizei der Tschechischen Republik, sowie weiterer festgelegt. Die Fachvorträge sind von Spezialisten aus Kanada gehalten worden, im Rahmen des internationalen Projektes zwischen Kanada und der Tschechischen Republik. S. 15

Das Projekt EGERIS

Die Konferenz des Konsortiums EGERIS hat sich mit der Problematik der Risiken von Natur- und Industriekatastrophen befasst, die unter dem Namen "Sicherheit für Bürger – Sicherheit für Europa" im September 2003 in Prag stattgefunden hat. S. 19

Die Konferenzvorbereitung für das Krisenmanagement

Die katastrophalen Folgen des vorjährigen Hochwassers haben die Weichen gestellt für die theoretischen, fachlichen und praktischen Vorbereitungen eines Krisenmanagement auf allen Ebenen in der öffentlichen Verwaltung und der unternehmerischen Ebene. Der Sicherheitsrat des Staates hat deshalb die Konzeption zur Ausbildung auf dem Gebiet der Krisenleitung genehmigt. S. 20

Das Überwachungsinformationssystem MONIS

Das System www.monis.cz ist ein Informationsservice, das entwickelt wurde und betrieben wird mit der Absicht, der Öffentlichkeit den Fernzugriff zu Informationen aus der öffentlichen Verwaltung zu erleichtern. S. 21

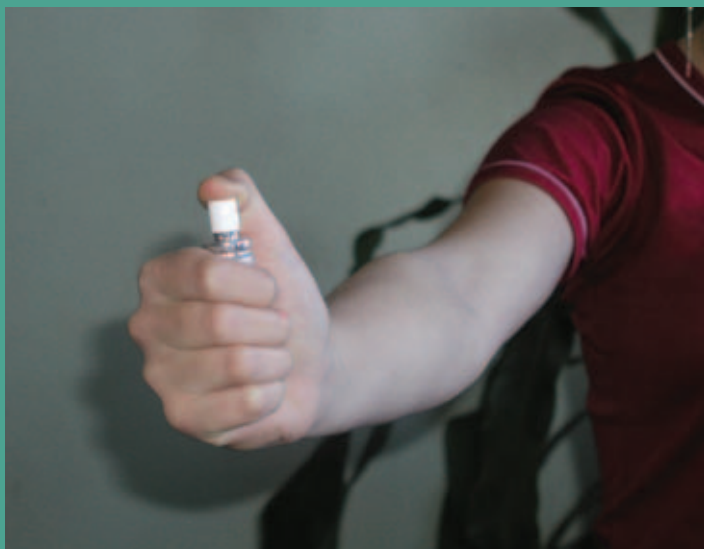
Der Bevölkerungsschutz in Osteuropa.

Der Transformationsprozess hat den Zivilschutz in einigen postkommunistischen Ländern zum Ende des zwanzigsten Jahrhunderts beschleunigt. Dieses steht im Zusammenhang mit der Eingliederung in die NATO, der EU und der Teilnahme an den verschiedensten Aktionen, im Rahmen internationaler, humanitärer Aktivitäten von Organisationen der Vereinten Nationen. S. 24

Technické prostředky osobní ochrany

Individuální technické prostředky (ITP), určené k osobní ochraně, zaujímají při ochraně osob a jejich majetku nezastupitelnou roli. V praxi jde zejména o využití obranných sprejů, paralyzérů, plynových pistolí, osobních alarmů, intenzivních svítilen, obušků a tonf a neprůstřelných vest. Dnes se zaměříme na některé z nich.

Obranné spreje slouží k dočasnému zneschopnění útočníka a současně k jeho případnému označení neviditelnou barvou, která je znatelná pouze pod UV lampou. Obranné spreje se plní látkami typu Chloroacetopfenon (CN), Chlorbenzylidene malonitril (CS) a Oleoresin Capsicum (OC). Látky způsobují palčivou bolest, dočasnou ztrátu vidění (pálení a slzení), obtížné dýchání (rýma, kašel), nevolnost a sníženou koordinaci pohybů. Normální vidění se obnovuje často až za 24 hodin. Látky bývají uvolněny buď ve formě oblaku, tenkého pramínku – tekutá střela nebo pěny.

Paralyzéry zlikvidují agresora se sekundovým účinkem, aniž by byl zraněn. Při zasažení paralyzérem (dokonce i přes silnou vrstvu oděvu – 1,5 cm) dostane útočník elektrický výboj do neurosvalového systému. Paralyzéry působí na celé tělo útočníka; nejzranitelnějšími částmi jsou třísla, stehna, spodek hrudního koše, ramena a týl, krk a šíje. Přístroje využívají elektrošoku o napětí 75, 150 nebo 200 kV. Paralyzér, kombinovaný z obranným sprejem, vypouští náplň například látku OC jedním z elektrických kontaktů. Přidáním obranného spreje se rozšířilo použití paralyzérů při obraně až na vzdálenost 2 až 3 m. Napadený může operativně použít ten způsob obrany, který je vhodnější či oba způsoby vhodně kombinovat.

Plynové pistole slouží k vystřelování látky s dráždivým účinkem (jako u sprejů) až na vzdálenost 5 metrů. Trh nabízí slzotvorné náboje s dráždivou látkou CN, CS a PV (Nonivamid – technický pepř). Mohou vystřelovat i signální nábojky nebo nábojky akustické, které jsou uzpůsobeny pro vytvoření hlukového efektu. Plynové pistole mají většinou podobu pistole nebo revolveru některé renomované firmy. K jejich přednostem patří i odstrašující účinek zvukového a světelného efektu při střelbě. Prodej těchto zbraní je povolen jen osobám starším 18 let. Zbrojní průkaz není třeba. Při použití plynové pistole proti útočníkovi, který je ozbrojen pistolí opravdovou je nebezpečí, že ho můžeme vyprovokovat k činu, který ani původně neplánoval. Plynová pistole se tak stává pro obránce hrozbou.

Osobní alarmy jsou konstruovány tak, aby jich bylo možno ihned využít při dodržení zásady snadné ovladatelnosti. Pohodlně se vejdou do kapsy a jsou-li aktivovány spustí alarm až 103 dB. Při nebezpečí stačí zatáhnout za poutko kolíčku osobního alarmu. Zaktivizuje se vestavěná siréna spolu se světelnou signalizací, což většinou útočníka překvapí, někdy odraď, a nám umožní lépe si připravit obranu nebo přivolat pomoc. Přístroj je vybaven manuálním tlačítkem sirény. To lze rovněž využít k odrazení útočníka, zdivočelého zvířete apod.

Osobní alarm může být vybaven i kontaktem na zabezpečení dveří a oken. Kontakt se připojí místo kolíčku s poutkem a sevře se například do zavřených dveří. Po otevření dveří se pružný kontakt rozpojí a vyhlásí poplach. Kontaktem lze pohlídat i předměty s nimiž by neměl nikdo nepovolaný hýbat (počítač, televize apod.). Přístroj může pracovat i jako přenosná svítlna.

Intenzivní svítilny – jde v podstatě o tzv. „baterku“, která vydává intenzivní nepřerušované světlo nebo pracuje na principu fotoblesku. Světelný zdroj způsobuje několikaminutové oslnění. Požadovaného efektu – oslnění útočníka lze dosáhnout pouze za snížené viditelnosti. Při denním světle má přístroj účinek nulový. Při použití proti útočníkovi je třeba respektovat skutečnost, že přístroj potřebuje nějaký čas na znovu nabití kondenzátorů (až 10 s). Tomu je třeba uzpůsobit taktiku obrany.

Dalším výrobkem je klíčenka se „supersvítilnou LED diodou“. Dioda vydává intenzivní bílé nebo modré světlo. Klíčenka je vhodná i pro běžné užívání všude tam, kde nás může překvapit tma.

Popsané ITP se vyrábějí v nejrůznějších kombinacích. Například obušek s paralyzérem, doplněný bombičkou s dráždivým sprejem nebo paralyzér se zábleskovým světlem, případně s dráždivým sprejem a sirénou.

ITP mají rovnoprávné postavení v technické ochraně. Posilují pocit bezpečí a sebevědomí každého z nás. Efektivní použití ITP předpokládá dobrou znalost všech jejich možností a funkcí.

*JUDr. Pavel KOCÁBEK a JUDr. Tomáš KONÍČEK,
foto archiv autorů*

Pozvánka
pro vystavovatele

PYROS

12. mezinárodní veletrh
požární techniky
PYROS 2004

3. mezinárodní veletrh
bezpečnostní
techniky a služeb
ISET 2004

7. mezinárodní veletrh
prostředků osobní ochrany,
bezpečnosti práce
a pracovního prostředí
INTERPROTEC 2004

INTER PROTEC

**Brno - Výstaviště
18. - 21. 5. 2004**

Messen
Trade Fairs
Foires
Ярмарки

Opět jarní termín!

www.bvv.cz

Veletrhy Brno, a.s.
Výstaviště 1
CZ - 647 00 Brno
Tel: +420 541 153 272
Fax: +420 541 153 054
e-mail: info@bvv.cz
www.bvv.cz

BVV

**Veletrhy
Brno**

Ochranné prostory jednoduchého typu

Ing. Ján PIVOVARNÍK

Ochrana obyvatelstva ČR před následky ozbrojeného konfliktu a před účinky přírodních katastrof a velkých provozních havárií je zabezpečována souborem opatření, která zahrnují především ukrytí obyvatelstva a jeho vybavení prostředky individuální ochrany.

Od šedesátých let byl v naší civilní ochraně kladen důraz na ochranu obyvatelstva před možnými nepřátelskými útoky zbraněmi hromadného ničení. Byly budovány stálé tlakově odolné úkryty a úkryty, dříve označované jako stálé protiradiační úkryty (v současné době označované v souladu s vyhláškou č. 380/2002 Sb., jako stálé tlakově neodolné úkryty) s různými ochrannými vlastnostmi a na různou dobu pobytu ukryvaných osob. Současný úkrytový fond svou kapacitou může pokrýt potřebu ukrytí pouze pro přibližně 10% obyvatel České republiky. Většina těchto úkrytů byla budována jako dvouúčelové stavby s dobou zphotovnění minimálně 12 hodin.

V posledním období jsme nastoupili trend, ve kterém byla nová výstavba stálých úkrytů prakticky zastavena. Dokončovala se pouze výstavba rozestavěných úkrytů a prováděla se údržba stávajícího úkrytového fondu. Tento trend byl potvrzen „Konceptí ochrany obyvatelstva do roku 2006 s výhledem do roku 2015“ a vyhláškou č. 380/2002 Sb., k přípravě a provádění úkolů ochrany obyvatelstva.

Pro oblast ukrytí obyvatelstva z těchto výše uvedených dokumentů jsou nejdůležitější následující závěry:

- stálé úkryty, s výjimkou ochranných systémů podzemních dopravních staveb, nelze využít při nevojenském ohrožení obyvatelstva,
- stávající fond stálých úkrytů nebude z prostředků státu dále rozšiřován,
- při vzniku mimořádných událostí v době míru se ukrytí obyvatelstva plánuje v improvizovaných úkrytech.

Improvizované úkryty

Z uvedených skutečností vyplývá nutnost řešení problematiky ukrytí obyvatelstva při vzniku mimořádných událostí v době míru v ochranných prostorech jednoduchého typu v tzv. improvizovaných úkrytech.

Ochranným prostorem jednoduchého typu (OPJT) se rozumí předem vybraný, optimálně vyhovující prostor ve vhodných částech bytů, suterénů a sklepů obytných domů, provozních a výrobních objektů, správních budov apod., který bude dále upravován právníky a fyzickými osobami pro jejich ochranu a pro ochranu jejich zaměstnanců a rodinných příslušníků před účinky mimořádných událostí s využitím vlastních materiálních a finančních zdrojů.

K zajištění účinné a hospodárné ochrany obyvatelstva v OPJT je nutné pečlivé odborné vyhledávání a vybrání vhodných prostorů pro konkrétní možná rizika. Výběr vhodných prostorů se provádí již v době míru a před očekávanými mi-

mořádnými událostmi. Na správném výběru vhodného prostoru závisí nejen ochranné vlastnosti OPJT, ale i ekonomika dodatečných úprav pro ukrytí.

Vhodné prostory jsou takové prostory, které svým umístěním v objektu, stavební konstrukcí obvodových zdí a situováním nejlépe vyhovují pro předpokládaná konkrétní rizika při mimořádné situaci. Důležité je situování prostoru v bezpečné vzdálenosti od rizikových míst, nebezpečných provozů, skladů apod. a situování mimo směr převládajících větrů od těchto míst a provozů.

Vhodným umístěním prostoru se rozumí nejen jeho půdorysné (horizontální) umístění vzhledem k obvodovým zdem objektu, ale i jeho výškové (vertikální) umístění v suterénu nebo vyšších patrech objektu.

Vhodnost prostoru je různá podle jejich umístění a podle použití pro různé druhy rizik, jak uvádějí tabulky 1 až 4.

Při výběru vhodného prostoru je důležité i zajištění těsnosti chráněného prostoru vůči venkovnímu prostředí a tedy maximální snížení přirozené výměny vzduchu - infiltrace. Největší podíl na infiltraci budov s dobrou těsností vlastní stavební konstrukce mají spáry u výplní stavebních otvorů (oken, dveří).

V chráněném prostoru je po dobu předpokládaného ukrytí nutné zajistit, kromě přípustných expozičních limitů nebezpečných látek, snesitelné vnitřní mikroklimatické podmínky. Úřadujícími veličinami pro hodnocení kvality vnitřního prostředí jsou hodnoty objemové koncentrace oxidu uhličitého a efektivní teplota vzduchu. Snesitelné mezní hodnoty těchto veličin při dlouhodobém pobytu osob jsou:

- objemová koncentrace $\text{CO}_2 = 2\%$,
- efektivní teplota $t_{\text{ef}} = 27^\circ\text{C}$.

Krátkodobě po dobu několika hodin lze připustit hodnoty vyšší, které činí:

- objemová koncentrace $\text{CO}_2 = 3\%$,
- efektivní teplota $t_{\text{ef}} = 29^\circ\text{C}$.

Typy vhodných prostorů

Vhodné prostory volíme vzhledem ke škodlivým účinkům, které vznikají po výbuchu jaderných zbraní nebo při haváriích jaderných zařízení, a na základě fyzikálních a chemických vlastností škodlivin, proti kterým mají chránit, zejména zda jsou tyto škodliviny lehčí nebo těžší než vzduch.

Pro průhlednost dělíme ochranné prostory na čtyři následující typy podle jejich ochranných vlastností proti jednotlivým rizikovým situacím.

Typ prostoru I

- umístění ochranného prostoru - suterénní nebo sklepní prostory budov,
- použití ochranného prostoru - je vhodný proti nebezpečí z vnějšího a případně i vnitřního ozáření osob (vdechnutím radioaktivního prachu) po radioaktivním spadu.

Radioaktivní záření se šíří ze zdroje přímočaře všemi směry a má schopnost procházet i silnými vrstvami materiálu. Při průchodu hmotou (materiálem) se záření zeslabuje. Souhrnná hodnota všech činitelů ovlivňujících ochranné vlastnosti stavby se nazývá součinitel ochrany nebo koeficient ochrany stavby a označuje se „ K_o “. Vyjadřuje se výsledným číslem, které udává kolikrát je úroveň radiace (expoziční rychlost) působící na osoby v objektu menší, než úroveň radiace na volném terénu.

Člověk se musí chránit jak proti pronikavé radiaci po výbuchu jaderné zbraně nebo po havárii jaderného zařízení či jiného silného zdroje záření, tak i proti radioaktivnímu zamoření ze spadu, kde je nositelem radioaktivní prach z různého materiálu, který postupně vypadává z radioaktivního mraku. V budově je člověk vystaven třem až čtyřem různým druhům záření:

1. přímé záření - proniká z úrovně terénu okny do budovy,
2. záření rozptýlené vzduchem - proniká ze vzduchu okny do budovy,
3. záření rozptýlené a zeslabené stěnami, střešní a stropní konstrukcí,
4. záření pohlcené zeminou.

Proti vnějšímu ozáření je proto vhodný prostor ve středním traktu (vnitřní části budovy) co nejvíce zapuštěný v okolním terénu. Nejlépe vyhovují prostory v objektech se silnými obvodovými zdmi a co nejmenší plochou okenních a jiných otvorů.

Rozhodujícím ochranným faktorem proti vnějšímu ozáření ukryvaných osob je plošná hmotnost zdiva obvodového pláště a dalších zdí, příček a stropů oddělujících ochranný prostor od vnějšího zamořeného prostoru. Jde především o celkovou plošnou hmotnost zdiva, které je nad úroveň okolního terénu a udává se v tunách na čtvereční metr ($t \cdot m^{-2}$). Jedná se o součet plošných hmotností obvodového pláště úkrytového prostoru a obvodových zděných nebo betonových konstrukcí objektů (zdí, stropů i s případným násypem). Čím je součet plošných hmotností větší, tím obsahuje více polovrstev stínění nebezpečného záření. Každá polovrstva snižuje intenzitu vnějšího záření na polovinu původní hodnoty. Proto je výhodné umístění ochranného prostoru typu I co nejvíce pod úroveň okolního terénu a uprostřed dispozice stavby. Zapuštěná část objektu je dostatečně stíněna okolní zeminou nebo násypem.

Nezapuštěné obvodové zdi ochranného prostoru umístěného v suterénu musí mít minimální tloušťku zděné konstrukce cihelné 45 cm, kamenné 35 cm nebo betonové 30 cm.

Vstup do ochranného prostoru je vždy výhodnější z budovy, než přímo z vnějšího prostoru.

Při výběru prostoru typu I je rovněž velmi důležité mít na zřeteli i budoucí nutné úpravy pro OPJT. Ty spočívají i v zajištění dostatečné plošné hmotnosti u okenních a všech dalších otvorů alespoň na úroveň obvodového zdiva. Proto se nejlépe hodí prostory s malou plochou otvorů nebo nejlépe bez nich. To vyhovuje i dalšímu požadavku na dodatečné zajištění potřebné plynutěnosti ochranného prostoru. Čím je méně okenních a jiných otvorů, tím bude méně práce při úpravách pro OPJT.

Typ prostoru II

- umístění ochranného prostoru - suterénní nebo sklepní prostory budov,
- použití ochranného prostoru - pro ochranu obyvatelstva před účinky průmyslových škodlivin lehčích vzduchu.

Tento typ prostoru je podobný prostoru typu I tím, že se rovněž jedná o suterénní nebo sklepní prostor. Liší se tím, že není vůbec důležitá plošná hmotnost obvodového pláště prostoru a objektu, ale pouze jeho dostatečná plynutěnost. Celkovou plynutěnost prostoru lze ještě zvýšit dodatečnými

plynotěsnými úpravami otvorů a zdí. Stejně jako u typu I zde platí zásada, že čím je méně otvorů, tím bude méně práce s jejich pozdějším utěšňováním při dalších úpravách pro OPJT. Kvalita ochranných vlastností prostoru typu II podle jeho umístění je znázorněna na obr. 1, 2 a 3.

Typ prostoru III

- umístění ochranného prostoru - vyšší patra budov,
- použití ochranného prostoru - je vhodný proti účinkům úniku průmyslových škodlivin (PŠ) těžších vzduchu a k ochraně před otravnými látkami (OL) a bakteriologickými (biologickými) prostředky (BBP).

Průmyslové škodliviny těžší vzduchu představují většinu běžně skladovaných a v průmyslové výrobě používaných nebezpečných látek.

Pro případ nenadálého útoku teroristů na chemické provozy je možné tento prostor okamžitě využít pro ochranu obyvatel i bez dodatečných úprav alespoň na určitou dobu, než poklesne intenzita nebezpečí (pokles koncentrace PŠ na přípustnou mez) nebo než bude organizována evakuace zasaženého území.

Zejména v době míru, když nehrozí další následné nebezpečí z účinku tlakové vlny po výbuchu, je prostor ve vyšších patrech dostatečně bezpečný proti všem PŠ těžším vzduchu.

Těžší vzduchu jsou i všechny otravné látky a bakteriologické (biologické) prostředky. Logicky lze předpokládat, že nepřítel či teroristé nepoužijí současně OL nebo BBP a zbraně vytvářející tlakovou vlnu (konvenční nebo atomové zbraně), neboť by tím oslabili účinek prvně jmenovaných prostředků. Z výše uvedených důvodů je OPJT typu III vhodným prostředkem k ochraně před OL a BBP.

Další výhodou je, pokud se tento prostor nachází na odvrácené straně budovy od předpokládaného místa výronu PŠ a s ohledem na převládající směr větru v tomto místě, jak je patrné z obrázků 2 a 3.

Pro výběr tohoto prostoru jsou výhodnější nadzemní podlaží (NP) budovy - od 4. NP až po předposlední NP jak je patrné z obrázku 2. Předpokladem pro použití tohoto typu prostoru III je výšková budova s větším počtem NP a s možností následného utěšnění oken a dveří.

Typ prostoru IV

- umístění ochranného prostoru - střední trakt vyšších pater výškových budov,
- použití ochranného prostoru - k ochraně obyvatel proti účinkům radioaktivního spadu ve vzdálenějších místech od předpokládaného epicentra výbuchu jaderných zbraní nebo místa havárie jaderného zařízení.

Nevhodné jsou prostory v 1. a 2. NP a také dvě nejvýše položená NP (pod střechou budovy). To znamená, že prostory od 3. NP směrem nahoru kromě dvou posledních NP lze výjimečně využít pro OPJT, pokud není dostatek úkrytových míst v prostorech I. typu, viz obr. 1.

Stejně jako v ostatních typech jsou i v tomto IV. typu vhodnější prostory uprostřed jednotlivých podlaží (ve středních traktech). Výhodnější jsou vždy prostory se silnějšími a hmotnějšími obvodovými zdmi a silnější konstrukcí obvodového pláště budovy, ve které se nacházejí, viz obr. 2 a 3.

Při výběru je nutno vzít také v úvahu i možnosti snadnějšího a ekonomického dodatečného utěšnění oken a dveří OPJT.

U panelových domů se výjimečně připouští i minimální tloušťka obvodového zdiva 15 cm. V tomto případě se však výrazně zkracuje maximální doba pobytu ukryvaných osob vzhledem k jejich možnému ozáření nad přípustnou výši.

Další doporučení

Ochranný prostor má být vybírán v blízkosti místa pobytu osob, které jej musí v případě ohrožení včas dosáhnout. Doporučená doběhová vzdálenost je 500 až 800 m.

Ochranné prostory pro OPJT se nedoporučují zřizovat:

- v budovách se složitým půdorysem a rozsáhlým instalačním zařízením (obchodní domy a podobně),

- v částech budov, v nichž jsou v horních podlažích (nad OPJT) uloženy předměty a zařízení jejichž hmotnost přesahuje 1000 kg.m^{-2} podlahové plochy,
- pod výrobními nebo skladovými prostory, v nichž jsou umístěny nádrže s nebezpečnými chemickými tekutinami, s roztavenými kovy a s jinými nebezpečnými látkami,
- blíže než 100 m od zásobníků s PŠ v případě, že porušení těchto zásobníků by mohlo ohrozit bezpečnost ukryvaných osob,
- blíže než 50 m od provozů a skladů s nebezpečím výbuchu a od skladů s lehce zápalnými látkami. Jsou-li pro větší množství skladovaných hořlavých nebo jiných nebezpečných látek požárními nebo jinými bezpečnostními předpisy stanoveny větší vzdálenosti, platí pro zřizování těchto ochranných prostorů tyto větší vzdálenosti,
- v místech, kde by pod ochranným prostorem procházelo vedení vysokotlaké páry, vysokého elektrického napětí, stlačeného vzduchu apod.,
- v místech, kde úroveň podlahy ochranného prostoru by sahala pod úroveň hladiny spodní vody.

Podstata výběru

Celkové umístění prostoru pro OPJT je nevhodnější vždy ve středním traktu nebo co nejvíce uprostřed budovy. Nevýhodou je, že střední trakty budov bývají většinou poměrně úzké (max. 3,00 m). Střední trakt může však být spojen s vedlejším traktem podle místní situace, a tak se ochranný prostor zvětší. V každém případě je vhodné, když mezi zdí ochranného prostoru a obvodovou zdí budovy je volný prostor.

Umístění prostorů ve sklepech nebo suterénech pro typy I a II musí být voleno tak, aby byly lehce přístupny přímo nebo nejkratší přímou cestou ze schodišťového prostoru, aby nenastalo zdržení při jejich obsazování.

Při výběru prostoru pro OPJT musí být světlá výška tohoto prostoru minimálně 2,10 m, pokud se nepočítá s dodatečným umístěním vzduchotechnického zařízení jednoduchého typu s rozvodem potrubí pod stropem. V opačném případě je nutno uvažovat s minimální světlou výškou 2,30 m. Podchodná výška (od podlahy k nejnižší části stropu nebo potrubí pod stropem) musí být v obou případech minimálně 1,9 m.

Pro každou ukryvanou osobu je třeba uvažovat s potřebou nejméně $1 - 3 \text{ m}^2$ podlahové plochy v prostorech, kde se

uvažuje s nuceným nebo samotížným větráním. Samotížné větrání lze použít jen pro typ I.

V prostorech, kde nebude instalováno žádné větrání, je potřeba $3 - 5 \text{ m}^2$ podlahové plochy na jednu ukryvanou osobu.

Kapacita úkrytu je dána potřebnou podlahovou plochou na jednu ukryvanou osobu. Omezena je pouze způsobem větrání a výkonností uvažovaného větracího zařízení.

Při výběru jednotlivých typů ochranných prostorů je nutno vzít v úvahu vhodnost jejich umístění, charakter stavby, celkovou zachovalost stavby a její požární odolnost.

Doporučuje se pečlivě zvážit vhodnost prostoru pro konkrétní možné nebezpečí. Zodpovědně je třeba stanovit typ prostoru podle obrázků 1 až 3 a podle tabulek 1 až 4. Vždy je třeba přesně stanovit kapacitu prostoru pro OPJT. Dále je třeba znalecky posoudit obtížnost budoucích úprav pro OPJT a stanovit pracnost. Určit druh a množství potřebného materiálu pro následné úpravy včetně utěsnění prostoru.

Některé uvedené typy ochranných prostorů lze v nenadálé krizové situaci krátkodobě využít proti účinkům RaL, OL a BBP bez dalších časově náročných úprav prostoru. Nejlépe s použitím příslušných prostředků individuální ochrany. Při úniku nebezpečných látek v době míru lze v ochranných prostorech použít také improvizované prostředky individuální ochrany, ale jen na omezenou dobu, t.j. než bude zajištěna evakuace nebo než poklesne koncentrace nebezpečné látky na přípustnou úroveň.

Obecně bude vždy platit zásada, že jakékoliv ukrytí v budově je lepší, než setrvání na otevřeném prostranství zejména na ulici mezi budovami.

Literatura

- 1) PROUZA R., PIVOVARNÍK J.: Metodika výběru vhodných ochranných prostorů jednoduchého typu proti radioaktivnímu prachu, úniku průmyslových škodlivin, otravným látkám a bakteriologickým (biologickým) prostředkům. Lázně Bohdaneč 2001.
- 2) VANČURA M.: Požadavky na úpravy a technické vybavení jednoduchých úkrytů - technická zpráva. Praha 2001.
- 3) PROUZA R., PIVOVARNÍK J.: Metodika postupných úprav některých typů OPJT. Lázně Bohdaneč 2002.

Tabulka 1 : Typy OPJT podle ochranných vlastností proti jednotlivým škodlivinám

Označení typu	Škodlivina	Označení škodliviny
OPJT-I	Radioaktivní spad	RAS
OPJT-II	Průmyslová škodlivina - lehčí vzduchu (např. amoniak-NH ₃ , oxid uhelnatý-CO atd.)	PŠ - LV
OPJT-III	Průmyslová škodlivina - těžší vzduchu (např. chlór-Cl ₂ , oxid siřičitý-SO ₂ , ethylén-C ₂ H ₄ , zemní plyn-CH ₄ , propan-butan C ₄ H ₈ -C ₄ H ₁₀ atd.)	PŠ - TV
	Otravné látky	OL
OPJT-IV	Bakteriologické (biologické) prostředky	BBP
	Radioaktivní spad - další méně vhodné OPJT	RAS

Tabulka 2 : Typy OPJT podle ochranných vlastností a jejich výškového situování v objektu

Označení typu	Výškové situování OPJT podle typů	Označení škodliviny
OPJT - I	Podzemí, suterén nebo sklep	RAS
OPJT - II	Podzemí, suterén nebo sklep	PŠ - LV
OPJT - III	Nejvyšší NP kromě posledního (pod střechou) a kromě 1. až 3. NP	PŠ - TV OL BBP
OPJT - IV	Ve 3. NP a výše až do X - 2. NP	RAS

Poznámka : NP = nadzemní podlaží

Nejvhodnějším situováním OPJT je pro všechny čtyři typy ve středním traktu (části) budovy.

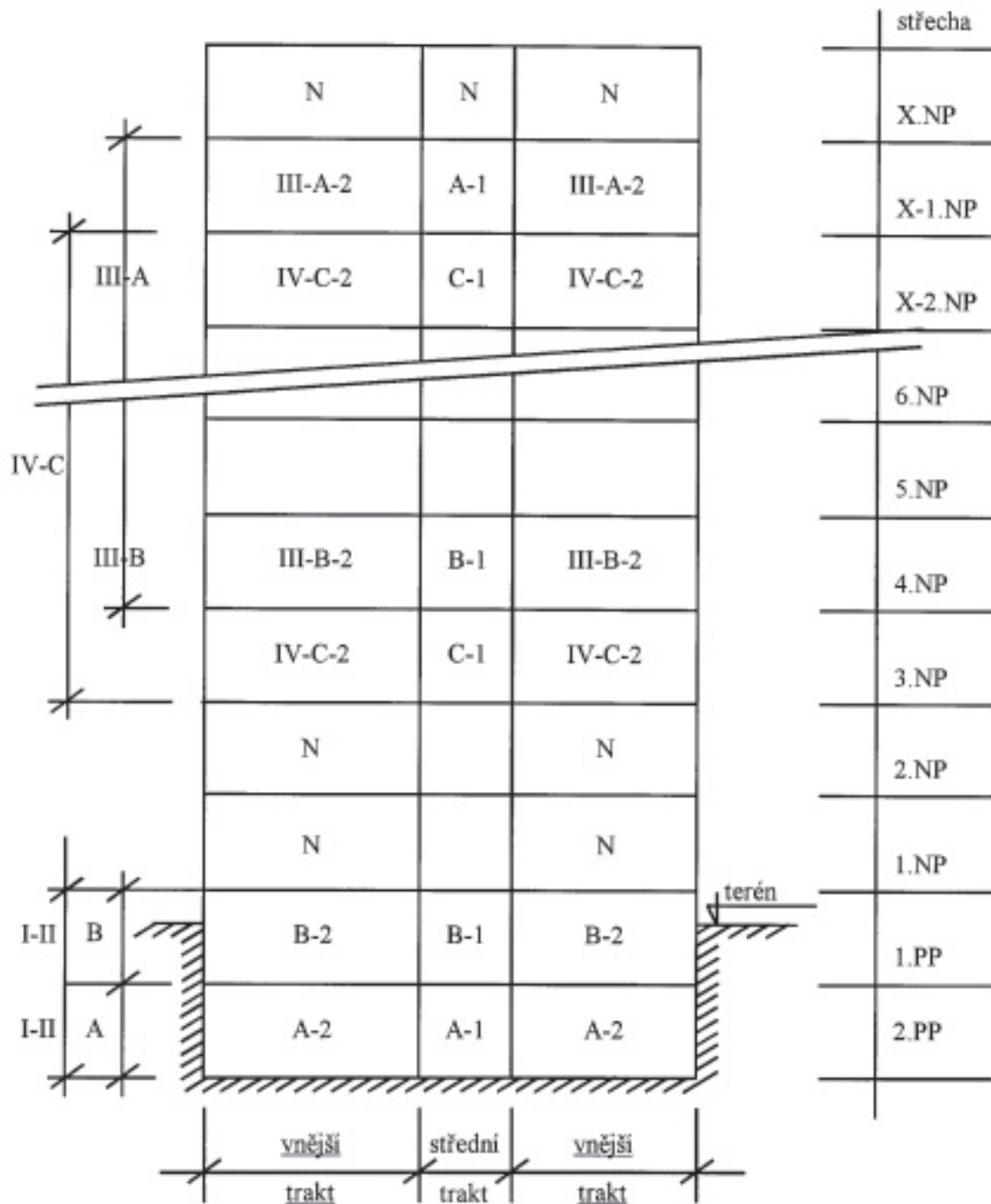
Tabulka 3 : Označení stupně kvality ochranných vlastností podle plošného (půdorysného) umístění OPJT v objektech

Označení	Stupeň	Vhodnost OPJT
A - 1	1.	Nejvhodnější
A - 2	2.	Velmi vhodný
B - 1	3.	Vhodný
B - 2	4.	Méně vhodný
B - 3	5.	Nejméně vhodný
N	6.	Nevhodný pro zřízení OPJT

Tabulka 4 : Označení stupně kvality ochranných vlastností podle výškového umístění OPJT v objektech pro typy OPJT-I a OPJT-IV podle obr. 2

Označení typu	Označení	Stupeň	Vhodnost OPJT
OPJT-I	A - 1	1.	Nejvhodnější
	A - 2	2.	Velmi vhodný
	B - 1	3.	Vhodný
	B - 2	4.	Dostatečně vhodný
OPJT-IV	C - 1	5.	Dostatečně vhodný
	C - 2	6.	Méně vhodný
OPJT-I OPJT-IV	N	7.	Nevhodný pro zřízení OPJT

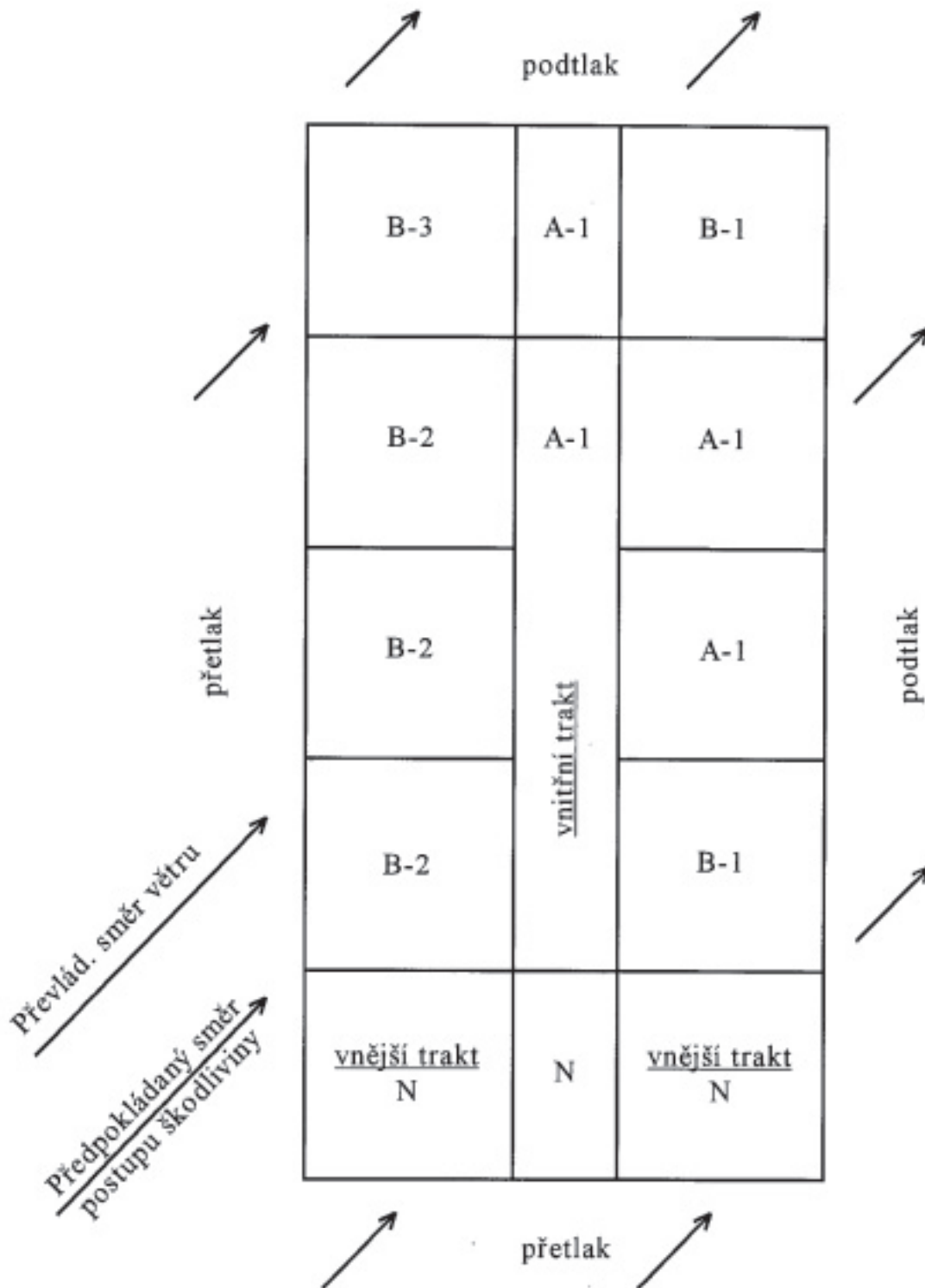
Obr. 1 Výběr vhodného prostoru - zásady pro výškové umístění

Schematický svislý řez objektu

I-A až IV-C - typy prostorů podle ochran. vlastností
 A-1 až C-2 - kvality ochran. vlastností podle umístění
 NP = nadzemní podlaží
 PP = podzemní podlaží

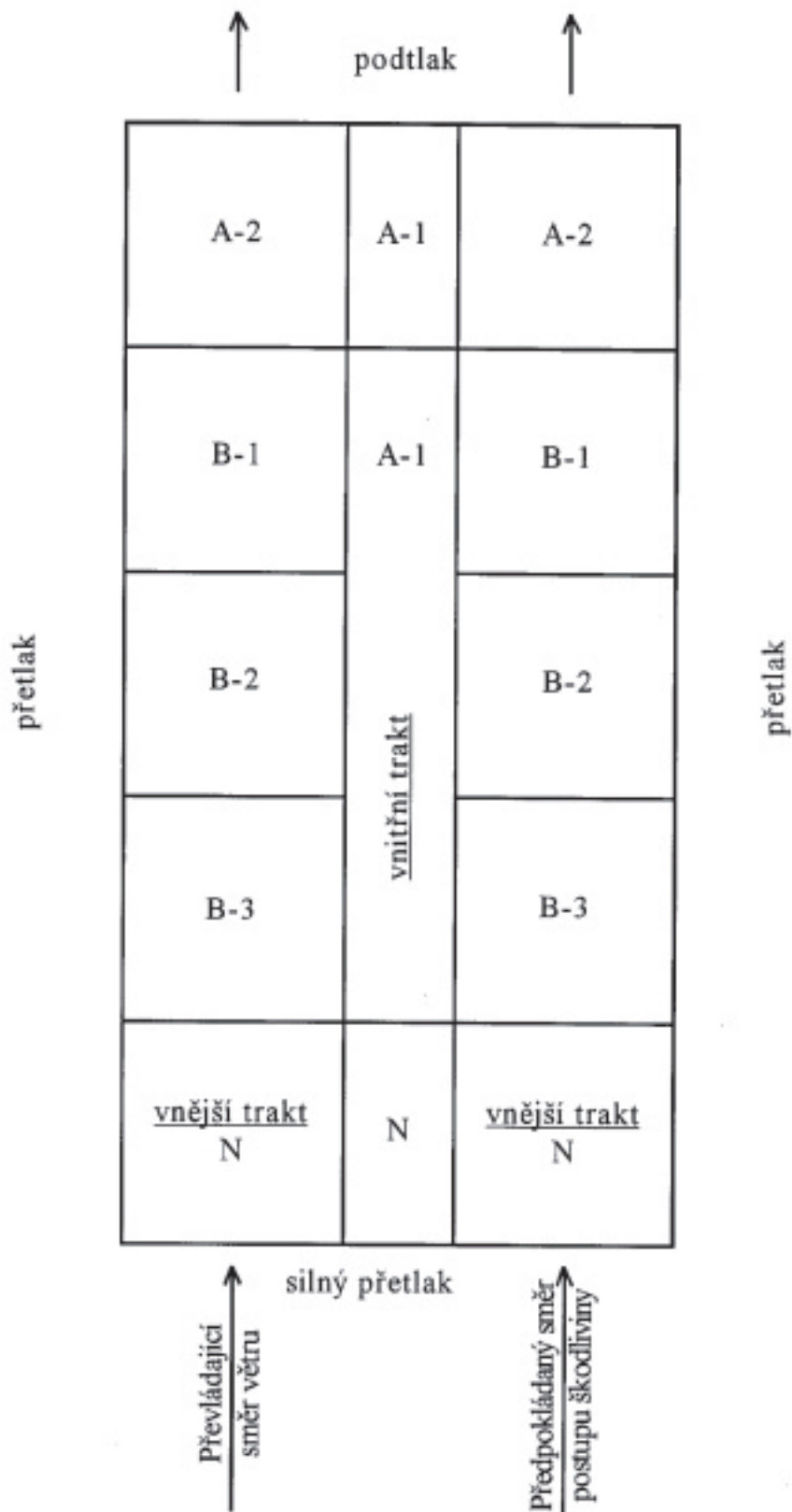
Obr. 2 Výběr vhodného prostoru - zásady pro plošné umístění v jednotlivých podlažích

Schematický půdorys podlaží

A-1 až B-3: Kvality ochran. vlastností podle umístění
 N: nevhodné prostory

Obr. 3 Výběr vhodného prostoru - zásady pro plošné umístění v jednotlivých nadzemních podlažích

Schematický půdorys podlaží

A-1 až B-3: Kvality ochran. vlastností podle umístění
N: nevhodné prostory

Ochranné prostory jednoduchého typu

Vydalo: MV-generální ředitelství HZS ČR jako přílohu časopisu 112 číslo 4/2003
Autor: Ing. Ján Pivovarník, Institut ochrany obyvatelstva Lázně Bohdaneč
Odpovědný redaktor: kpt. Dr. Jaroslav Vykoukal
Grafická úprava: ASPEKT studio, Hálkova 175, 261 01 Příbram I